INTERNATIONAL ANKARA CONFERENCE OF SCIENTIFIC RESEARCH

ANKARA ULUSLARARARASI BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR KONGRESİ

4-6 EKİM 2019
Ankara

ÖZET KİTABI

Abstract Book

Editörler
Doç. Dr. Fidan GASIMOVA
Dilrabo ABDAZIMOVA

ISBN-978-605-7811-17-2

KONGRE ÖZET KİTABI

ULUSLARARASI ANKARA BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR KONGRESİ

04-06 Ekim 2019

ANKARA

EDİTÖRLER

Doç. Dr. Fidan GASIMOVA
Dilrabo ABDAZIMOVA

Bu kitabın tüm hakları İKSAD Yayınevi'ne aittir.
Yazarlar etik ve hukuki olarak eserlerinden sorumludurlar.

IKSAD Yayınevi - 2019©
Yayın Tarihi: 15.10.2019
ISBN-978-605-7811-17-2

ULUSLARARASI ANKARA BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR KONGRESİ
04-06 Ekim 2019
ANKARA

KONGRE KÜNYESİ

KONGRE ADI

ULUSLARARASI ANKARA BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR KONGRESİ

TARİH ve YER

04-06 Ekim 2019, Ankara/Türkiye

DÜZENLEYEN KURUMLAR

Uluslararası Atlas Sosyal Bilimler Dergisi

EJONS Matematik Mühendislik Fen ve Sağlık Bilimleri Dergisi

DÜZENLEME KURULU

PROF. DR. SALİH ÖZTÜRK
DOÇ. DR. SEHRANA KASIMİ
ÖĞR. GÖR. YASEMİN AĞAOĞLU
ÖĞR. GÖR. ELVAN CAFEROV

ULUSLARARASI KATILIMCILAR

Fahreddin YUSİFOV – Azerbaycan
Dr. Sevinç RESULOVA- Azerbaycan
Dr. Göyerçin MUSTAFAYEVA-Az.
Shahnaz İSMAYİLOVA
Gulnar ZEYNALOVA
Dostu GAFAROVA
Tohfa NASIBOVA
Eldar GARAEV
Doç.Dr. Fidan GASIMOVA
Pərvanə KƏRİMOVA NATİQ QIZI
Nazile ABDULLAZADE
Doç.Dr. Aynur İBRAHİMOVA
Aynure BAĞIROVA
Doç. Dr. Mirvari VERDİYEVA
Öğr. Gör. Aynure ELİYEVA
Gülare GOCAYEVA
Vefa AHMEDOVA
Doç. Dr. Aytmuhamet ESDAULETOV – Kazakistan
Ферузa МУСАЕВА – Özbekistan
Assist. Prof. Dr. Siniša PRVANOV- Irak
Dr. Serhan HAKGUDENER - Irak
Ramadan ÖZMANEVRA - KKTC

We are thankful to all scientific committee members for them to selected invaluable papers…
Çok değerli eserlerin kongremize kazandırılmasında emeği geçen tüm bilim ve danışma kurulu üyelerimize yürekten teşekkür ederiz…

SCIENTIFIC ADVISORY COMMITTEE
BİLİM VE DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Emine KOCA
Hacı Bayram Veli University

Prof. Dr. Fatma KOÇ
Hacı Bayram Veli University

Prof. Dr. Mustafa UNAL
Erciyes University

Prof.Dr. Necati DEMIR
Gazi University

Prof. Dr. Nadezhda Khan
E.A. Buketov Karaganda State University

Prof. Dr. George RUDIC
Montreal Pedagogie Moderne Institute

Assoc. Prof. Dr. Arzuhan Burcu GÜLTEKİN
Ankara University

Assoc. Prof. Dr. Çağla GUR
International Cyprus University

Assoc. Prof. Dr. Elvan YALCINKAYA
Ömer Halisdemir University

Assoc. Prof. Dr. Feruza MUSAEVA
Uzbekistan Language Institute

Assoc. Prof. Dr. Ferit SONMEZ
Abant Izzet Baysal University

Assoc Prof. Dr. Fidan QASIMOVA
Azerbaijan National Academy of Sciences

Assoc. Prof. Dr. Gülcan DEMİROGLU TOPCU
Ege University

Assoc. Prof. Dr. Halil AKMESE
Necmettin Erbakan University

Assoc. Prof. Dr. İhsan Seyit ERTEM
Gazi University

Assoc. Prof. Dr. Mehmet Fırat BARAN
Siirt University

Assoc. Prof. Dr. Merina B. VLADIMIROVNA
Vladivostok State Economy University

Assoc. Prof. Dr. Mustafa GULEC
Ankara University

Assoc. Prof. Dr. Osman Kubilay GUL
Cumhuriyet University

Assoc. Prof.. Dr. Sevcan YILDIZ
Akdeniz University

Assoc. Prof. Dr. Umran TURKYILMAZ
Gazi University

Assoc. Prof. Dr. Yusuf GENÇ
Sakarya University

Dr. Anis BEN ALI
Tunis University

Dr. N.N. KERMANOVA
Kazakh State Women's Teacher Training University

Dr. Didem DEMİRALP
Hacı Bayram Veli University

Dr. Hatice Gül ÖNDER
Ankara Hacı Bayram Veli University

Dr. Leyla ÇİMEN
Erciyes University

Dr. Malik YILMAZ
Ataturk University

Dr. Sara MAZHITAYEVA
E.A. Buketov Karaganda State University

Dr. Şaban KARAGİGLİOĞLU
Sinop University

Dr. Şerife YILDIZ
Selcuk University

Dr. Şeyda Ferah ASLAN
Çanakkale Onsekiz Mart University

Dr. Tenzile RUSTEMHANLI
Azerbaijan National Academy of Sciences

Dr. Zeynullina AYMAN
S. Toraygirov Pavlodar State University

Hacı Bekir ÖZERKAN
Gazi University

ANKARA ULUSLARARASI

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR KONGRESİ

4-6 EKİM 2019
Ankara

KONGRE PROGRAMI/CONFERENCE PROGRAM

KONGRE GENEL KURALLARI

Kongrenin ilk günü gelerek kayıt yaptırmanız GEREKMEMEKTEDİR.
Kayıt masası kongre süresince 08:20-18:00 saatleri arasında hizmet verecektir. Kayıt masasında yoğunluk ve sıkışıklık yaşanmaması için sunum gününüzde oturumunuzdan yarım saat öncesinden gelerek kayıt yaptırabilirsiniz.
Sunum sıralamasının belirlenmesi, ara verilmesi ve oturuma ilişkin tüm hususlarda düzenleme kurulunu temsilen OTURUM BAŞKANLARI tam yetkilidir
Katılım belgeleri oturum sonunda, oturum Başkanı tarafından verilecektir Her bir sunum için 15 dk. ayrılmıştır.
Oturumlar programda belirtilen saatte başlayacaktır. Katılımcıların gecikmeksizin oturuma katılmaları gerekmektedir
Sunumlarınızda kitabi teorik bilgi ve tanımlardan kaçınarak, çalışmanızın özüne odaklanmanızı öneririz.
Sunumlarınızı (versiyon değişikliklerinden kaynaklanacak olumsuzluklardan etkilenmemeniz için) hem Power Point hem PDF olarak kaydederek yanınızda bulundurunuz.
Sunum bilgisayarlarına çok sayıda katılımcıya ait flaş bellekler takılacağı için Flaş Belleğinize virüs bulaşması ihtimali yüksektir. Bu sebeple içerisinde özel dosyalarınızın, tüm akademik çalışmalarınız, fotoğraflarınız vs. gibi bilgilerin olduğu Flaş Belleğiniz yerine başka bir flaş bellek kullanmanızı öneririz
Kongrelerde bazı flaş bellekler zaman zaman sunum bilgisayarları tarafından okunmayabilmektedir. Bu sebeple PPT ve PDF seklinde hazırladığınız sunumlarınızı aynı zamanda MAİL adresinizde de bulundurmanızı öneririz
Bu programda sunumunuzun bulunduğu sayfanın çıktısını yanınızda bulundurunuz
KATILIMCI ÜLKELER: TÜRKİYE, KKTC, AZERBEYCAN, KAZAKİSTAN, IRAK, ÖZBEKİSTAN

Saat: 09.00-12.00/ CUMA
Bu oturumda Moderatör ara verebilir

Salon: 1, Oturum-1	Oturum Başkanı: Dr. Nermin ŞARLAK
M.Alper SOFUOĞLU Sezan ORAK M.Cemal KUŞHAN	DAMAGE DETECTION OF A STEEL PLATE USING EMI METHOD
Zeynep Nur KÖSTEPEN Prof. Dr. Hasan SELİM	FİRMALARDAKİ RİSKLERİN DİNAMİK OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ VE YÖNETİLMESİNE YÖNELİK BİR KARAR MODELİ
M.Alper SOFUOĞLU	A NOVEL CRITERIA WEIGHTING APPROACH FOR DECISION-MAKING
Ekin EVCİL Dr. Öğretim Üyesi F. Yeşim KALENDER	VARDİYA ÇİZELGELEME PROBLEMİ: HEDEF PROGRAMLAMA YAKLAŞIMI VE BİR UYGULAMA
Dr. Omar M.A. MAHMOOD Dr. Nermin ŞARLAK	KUZEY ATLANTİK SALINIM İNDİSİNİN IRAK İKLİM FAKTÖRLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ
Minel AYDIN Merve Öykü ÖZTÜRK Dr. Öğretim Üyesi F. Yeşim KALENDER	MEZANİN DEPO SİSTEMİNE MALZEME ATAMASI
Uğur MERTOĞLU Dr. Öğr. Üyesi, Burkay GENÇ Prof. Dr. Hayri SEVER Dr. Öğr. Üyesi Fatih SAĞLAM	TÜRKÇE HABERLER İÇİN OTOMATİK HABER ETİKETLEME MODELİ
Murat ERCAN Dr. Öğretim Üyesi Gamze TETİK Dr. Öğretim Üyesi Erkan TETİK	WLAN BANT ARALIĞINDA ELEKTROMANYETİK ENERJİ TOPLAMA İÇİN ÇİFT-BANT SİNYAL EMİCİ METAMALZEME TASARIMI
Murat ERCAN Dr. Öğretim Üyesi Erkan TETİK Dr. Öğretim Üyesi Gamze TETİK	TERAHERTZ FREKANS ARALIĞINDA MÜKEMMEL EMİLİME SAHİP ESNEK METAMALZEME TASARIMI
Prof. Dr. Sebahattin BEKTAŞ Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ	EĞİK UZUNLUKLARLA UZAY GERİDEN KESTİRME
Prof. Dr. Sebahattin BEKTAŞ Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ	KÜRE YÜZEYİNDE DİREKT COĞRAFİ KOORDİNATLARLA AZİMUT BELİRLEME
Doç. Dr., Sakine UGURLU KARAAĞAÇ	MADENCİLİK FAALİYETLERİNİN ÇEVRESEL ETKİLERİ
Doç. Dr., Sakine UGURLU KARAAĞAÇ	DOĞAL AFETLER SIRASINDA KİMYASAL RİSKLER

Saat: 09.00-12.00/CUMA
BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon: 2, Oturum-1	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Ü. Neslihan KOÇ
Dr. Öğr. Ü. Neslihan KOÇ	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA ÇEVRE VERGİLERİ: AB-TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI
Doç.Dr Fikret YAMAN Gurbet TINAS	TÜKETİCİ SATIN ALMA DAVRANIŞLARINDA PROMOSYONUN ETKİSİNİN GELİR DÜZEYİNE GÖRE FARKLILAŞMASI
Dr.Öğr.Ü.Serdar KUZU Dr.Özgür ÖZKAN	İŞLETMELERİN NAKİT AKIŞ VOLATİLİTESİNİN KAR PAYI DAĞITIMI ÜZERİNE ETKİLERİ
Öğr. Gör. Hamza CORUT Prof. Dr. Nebiye YAMAK	REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ İLE TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ ARASINDAKİ DİNAMİK İLİŞKİLER
Dr.Öğr.Ü.Serdar KUZU Dr.Özgür ÖZKAN	TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE FAİZ DIŞI GELİRLERİN BANKA PERFORMANSI ÜZERİNE ETKİLERİ
Öğr. Gör. Hamza CORUT Prof. Dr. Nebiye YAMAK	DÖVİZ KURU İLE TÜKETİCİ VE REEL KESİM GÜVEN ENDEKSLERİ ARASINDAKİ ASİMETRİK İLİŞKİLER

Saat: 09.00-12.00/ CUMA
BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon: 3, Oturum-1	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Nevra ALKANLI
Hamda Mohamed MOUHOUMED Başak KILIÇ Dilek TUNÇ UĞUR Assoc. Prof. Dilek ÖZTAŞ Prof. Salih MOLLAHALILOĞLU	HIV/AIDS AS A PUBLIC HEALTH ISSUE AND THE ROLE OF HEALTH EDUCATION
Op. Dr. Faika Ceylan ÇİFTÇİ Prof. Dr. Nevin SAĞSÖZ	POLİKİSTİK OVER SENDROMUNDA(PKOS) METİLENTETRAHİDROFOLATREDÜKTAZ POLİMORFİZMİ VE ORAL KONTRASEPTİF KULLANIMININ ETKİSİ
Op. Dr. Faika Ceylan ÇİFTÇİ Prof. Dr. Nevin SAĞSÖZ	POLİKİSTİK OVER SENDROMUNDA(PKOS) METİLENTETRAHİDROFOLATREDÜKTAZ POLİMORFİZMİ VE ORAL KONTRASEPTİF KULLANIMININ PAI-1 SEVİYELERİ ÜZERİNE ETKİSİ
Uzman Doktor Yıldız HAYRAN	ZONA ZOSTER TANISIYLA TAKİP EDİLEN HASTALARIN DEMOGRAFİK, KLİNİK VE LABORATUVAR ÖZELLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Т.А. ГАДЖИБЕЙЛИ	ИЗУЧЕНИЕ БИОЛОГИЧЕСКИ АКТИВНЫХ СОЕДИНЕНИЙ НЕКОТОРЫХ ВИДОВ РОДА VICIA L. В АЗЕРБАЙДЖАНЕ
Ömer Vefik ÖZOZAN Dr. Tuna BİLECİK	LİTERATÜRDE İLK; SLEEVE GASTREKTOMİ SONRASI İNTRAABDOMİNAL ABSE ETKENİ: ROTHİAMUCİLAGİNOSA
Arş. Gör. Dr. Arzu AY Dr. Öğr. Üyesi Nevra ALKANLI	KOLOREKTAL KANSER TANISI ALMIŞ HASTALARDA GSTM1 (rs12068997) GEN VARYASYONU VE SERUM BAKIR, ÇİNKO, SELENYUM DÜZEYLERİ İLE BAKIR/ÇİNKO ORANI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Nevra ALKANLI Arş. Gör. Dr. Arzu AY	ANJİYOTENSİN II TİP 1 RESEPTÖR A1166C VE METİLENTETRAHİDROFOLAT REDÜKTAZ GEN VARYASYONLARININ PREEKLAMPSİ GELİŞİMİNDEKİ ROLLERİNİN ARAŞTIRILMASI
Dr. Öğr. Üyesi İnayet GÜNTÜRK Dr. Öğr. Üyesi Gönül Şeyda SEYDEL Dr. Öğr. Üyesi Serpil ERŞAN Uzm. Dr. Emre ERSOY	ANKİLOZAN SPONDİLİT HASTALARINDA MİYELOPEROKSİDAZ AKTİVİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Uzm. Dt. Esra ULUSOY MUTLUOL Doç. Dr. Zehra ILERI	ÇEKİM ÖNGÖRÜLEN BİR HASTANIN DAMON SİSTEM İLE ÇEKİMSİZ SABİT TEDAVİSİ: VAKA RAPORU
Uzm. Dt. Esra ULUSOY MUTLUOL Doç. Dr. Zehra ILERI Doç. Dr. Mehmet AKIN	TWİN-BLOK SONRASINDA YAPILAN ÇEKİMLİ VE ÇEKİMSİZ TEDAVİLERLE OLUŞAN DEĞİŞİMLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Парвин НАБИЕВА	ПРИМЕНЕНИЕ МЕТФОРМИНА У ПАЦИЕНТОК С АНДРОГЕНЗАВИСМОЙ ДЕРМОПАТИЕЙ.
Dr. Öğr. Üyesi Ayhan ÇETİNKAYA Bihter Gökçe BOZAT Dr. Öğr. Üyesi Emine ÖZSARI Dr. Öğr. Üyesi Osman YAKŞİ Uzm. Dr. Mehmet ÜNAL	SİGARA DUMANINA MARUZ KALAN SIÇANLARIN ANKSİYETE, DEPRESYON VE ÖĞRENME DAVRANIŞLARI ÜZERİNE NIGELLA SATIVA'NIN ETKİSİ
Uzm. Dt. Zekiye EFE	DİŞ HEKİMLİĞİNDE NANOTEKNOLOJİ
Uzm. Dt. Zekiye EFE	SÜT DİŞLERİNDE FARKLI YAPIŞTIRMA SİMANLARI İLE SİMANTE EDİLEN ZİRKONYA ÖRNEKLERİN KOPMA YÜZEYLERİNİN BAĞLANMA DAYANIMINA ETKİSİNİN İN VİTRO İNCELENMESİ

Saat: 12.30-14.00 /CUMA

Salon: 1, Oturum-1	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Fethi KAYALAR
Prof. Dr. Hüseyin KALKAN Erkan AKDEMİR M. Güzin SEMERCİOĞLU	TÜBİTAK TARAFINDAN DESTEKLENEN PROJE KAPSAMINDA MODELLERLE ASTRONOMİ EĞİTİMİ
Prof. Dr. Hüseyin KALKAN Erkan AKDEMİR M. Güzin SEMERCİOĞLU	ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YERÇEKİMİ HAKKINDAKİ ZİHİNSEL MODELLERİ
Doç. Dr. Fethi KAYALAR Dr. Öğr. Gör. Murat Tolga KAYALAR	ÇEVRİMİÇİ OKULLARIN VERİMLİLİĞİNDE EBEVEYNLERE DÜŞEN GÖREVLERİN BELİRLENMESİ
Doç. Dr. İhsan Seyit ERTEM	İLKOKUL TÜRKÇE DERS PROGRAMINDA ÇOCUK EDEBİYATININ KULLANIMI
Doç. Dr. İhsan Seyit ERTEM	UZAKTAN EĞİTİM YOLUYLA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME PROGRAMLARININ İNCELENMESİ: TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMLARI
Dr. Öğr. Üyesi Serpil ÖZKURT SİVRİKAYA	KÖY ENSTİTÜLERİ VE FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ
Doç. Dr. Veli BATDI Dr. Öğr. Üyesi Aydın ASLAN	İKİ DİLLİ EĞİTİM UYGULAMALARININ META-ANALİZİ
Dr. Öğr. Üyesi Aydın ASLAN Dr. Öğr. Üyesi Kamil YILDIRIM	DİJİTAL ÇAĞDA YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRETİMİN YÖNETİMİ

Pervin ALİYEVA	ERGENLERDE MİLLİ KARAKTERİN OLUŞUMUNA SANAL İLETİŞİMİN PSİKOLOJİK ETKİSİ

Saat: 12.30-14.00 /CUMA

BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon: 2, Oturum-2	Oturum Başkanı: Doç.Dr. Aynur İBRAHİMOVA
Arş. Gör. Sevda KILIÇ Doç. Dr. Banu ALTUNAY ARSLANTEKİN	2012 ve 2018 YILI OYUN, FİZİKİ ETKİNLİKLER ve BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI
Arş. Gör. Sevda KILIÇ Doç. Dr. Banu ALTUNAY ARSLANTEKİN	2013 ve 2018 YILI BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI
Bedri EMİNSOY Doç. Dr. Şaban ÇETİN	BİLİMİN MASUMİYETİ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA
Dr. Öğr.Üyesi Belgin UZUN Dr. Öğr.Üyesi Hanife İRİS	TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİNİN İŞLENİŞİ: UYGULAMA ÖRNEKLERİ Ve SÜRECE İLİŞKİN ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ELEMANLARI GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ
Doç. Dr. Esmet İSMAYİLHANOVA	ÖĞRENME SÜRECINDE ÖĞRETMENIN ORGANİZASYON ETKİNLİKLERİ
Prof. Dr. Nurten BİRLİK Prof. Dr. Arda ARIKAN Öğr. Gör. Dr. Gökçe SERT Özge ERDEM	ÖĞRETMEN ADAYLARININ TOPLUMSAL FARKLILIKLARI ALGILAMALARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA
Prof. Dr. Nurten BİRLİK Özge ERDEM Merve GÜNDAY Öğr. Gör. Dr. Gökçe SERT	ÖĞRETMEN ADAYLARININ MASALLARDAKİ İKİLİ ZITLIKLARIN KÜLTÜRÜ KODLAYICI ÖZELLİKLERİ HAKKINDAKİ FARKINDALIKLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA
Zehra ER Prof. Dr. Emine Rüya ÖZMEN	EDMARK OKUMA PROGRAMININ ORTA-AĞIR DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİĞE SAHİP ÖĞRENCİLER İÇİN UYARLANMASI

Saat: 12.30-14.00/ CUMA

BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon: 3, Oturum-2	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Ümran TÜRKYILMAZ
Doç. Dr. Ümran TÜRKYILMAZ	AYLA ÇINAROĞLU'NUN "KİM DEMİŞ NİYE DEMİŞ BU NANEYİ KİM YEMİŞ" ADLI YAPITINDA GÖÇ OLGUSUNA YAKLAŞIMI
Doç. Dr. Ümran TÜRKYILMAZ	MARGUERITE DURAS'NIN CEBELİTARIK DENİZCİSİ'NDE VAROLUŞÇULUĞUN YANSIMALARI
Öğretim ve Arş. Gör. Elvan CAFAROV	XX YÜZYILDA VE XXI YÜZYILIN BAŞLARINDA AZERBAYCAN'DA DIL POLITIKASI VE NAHÇIVAN BÖLGESI
Doç. Dr. Erdoğan KUL	DİL ÜZERİNE GÖRÜŞLERİNİN ÖMER SEYFETTİN'İN ŞİİRLERİNE YANSIMASI
Doç. Dr. Erdoğan KUL	"KİŞİ" SEÇİMİ BAKIMINDAN İZZET MELİH DEVRİM'İN ÖYKÜLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
Gül ŞİMŞEK	MECMU'A-İ MU'AMMEYÂT VE ARAP-ZÂDE MEHMED EFENDİ'NİN MU'ÂMMA RİSALESİ

Saat: 14.00-16.00/ CUMA

BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon: 1, Oturum-3	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi İzzet ARI
Arş. Gör. Serkan SAMUT Prof. Dr. Rahmi YAMAK	TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ İLE BİST 100 ENDEKSİ ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİSİ: ROLLİNG WİNDOW NEDENSELLİK
Arş. Gör. Serkan SAMUT Prof. Dr. Rahmi YAMAK	KRİPTO PARALARDA FİYAT İLE İŞLEM HACMİ ARASINDAKİ ASİMETRİK NEDENSELLİK İLİŞKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ŞANTAŞ Dr. Öğr. Üyesi Gülcan ŞANTAŞ	CEPTEN VE KATASTROFİK SAĞLIK HARCAMASI: TÜRKİYE'DE 2002-2017 DÖNEMİNİN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Gülcan ŞANTAŞ Dr. Öğr. Üyesi Fatih ŞANTAŞ	SAĞLIK SEKTÖRÜNDE AFET YÖNETİMİ UYGULAMALARI: KAVRAMSAL BİR ÇALIŞMA
Dr. Öğretim Üyesi Filiz ASLAN ÇETİN Dr. Öğretim Üyesi Seyhan ÖZTÜRK	PAZARLAMA VE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMLERİ İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA: PAZARLAMA MUHASEBESİ
Prof. Dr. Levent AYDIN Dr. Öğr. Üyesi İzzet ARI	TÜRKIYE'NIN POTANSIYEL EMISYON AZALTMALARININ TAHMINI IÇIN SISTEM DINAMIK YAKLAŞIMI
Dr. Öğr. Üyesi İzzet ARI Prof. Dr. Levent AYDIN	PARIS ANLAŞMASI SÜREÇLERI VE KÜRESEL İKLIM DEĞIŞIKLIĞI MÜCADELESINE YENI BIR YAKLAŞIMLA SÜRDÜRÜLEBILIRLIKLERI
Dr. Öğr. Üyesi Melik ERTUĞRUL	GRI BAZLI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASININ SERMAYE PİYASALARINDAKİ ETKİSİ: DEĞER İLİŞKİSİ ANALİZİ
Dr. Furkan ÇELEBİ	DAĞITIMSAL ADALETİN PRESENTEİZM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Dr. Furkan ÇELEBİ	İŞTEN AYRILMA NİYETİ VE ÖRGÜTSEL SAĞLIK ARASINDAKİ İLİŞKİ

Saat: 14.00-16.30/CUMA

BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon: 2, Oturum-3	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Ramadan ÖZMANEVRA
Prof. Dr. Zekai ÖZTÜRK Uzm. Fzt. Nurullah BERBEROĞLU	KLİNİK ECZACILIK UZMANLIK EĞİTİMİ VE 2023 PERSPEKTİFİNDEN BİR BAKIŞ
Uzm. Fzt. Nurullah BERBEROĞLU	TIPTA UZMANLIK EĞİTİMİ VEREN ANA DAL PROGRAMLARININ MEKÂN Ve DONANIM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
Uzman Dr. Murat İĞDE	MAJOR ÜST EKSTREMİTE AMPUTASYONLARI
Dr Öğr. Gör. Mesut ÖNAL	KORNUAL GEBELİK
Uzm. Doktor Veysel KAPLANOĞLU Doç. Doktor Hatice KAPLANOĞLU	ANTERİOR MAKSİLLER DUVAR VE LAKRİMAL KANAL İLİŞKİSİNİN BT İLE ANALİZİ
Arş. Gör. Filiz ERSÖĞÜTÇÜ Arş. Gör. Nurdilan ŞENER	TRANSKÜLTÜREL HEMŞİRELİK
Arş. Gör. Filiz ERSÖĞÜTÇÜ Arş. Gör. Nurdilan ŞENER	YAŞLI İSTİSMARI VE YAŞLI İHMALİ
Nurhayat KORKMAZ Gürsoy COŞKUN	DİZ OSTEOARTRİTLİ HASTALARDA KİNEZYOFOBİ, AĞRI VE FONKSİYONEL DURUM İLİŞKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Ramadan ÖZMANEVRA	SUBAKROMİYAL SIKIŞMA SENDROMUNDA AKROMİYON MORFOLOJİSİ VE CİNSİYETLE İLİŞKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Ramadan ÖZMANEVRA Dr. Öğr. Üyesi Barış POLAT Tahsin GÜRPINAR	FEMUR BOYUN KIRIĞI NEDENİYLE PARSİYEL KALÇA PROTEZİ UYGULANAN HASTALARIN EN AZ 5 YILLIK TAKİPTE MORTALİTE VE MORBİDİTE ANALİZİ
Nurdilan ŞENER Filiz ERSÖĞÜTÇÜ	ADLESAN GEBELİKLER
Nurdilan ŞENER Filiz ERSÖĞÜTÇÜ	YOKSULLUK VE KADIN SAĞLIĞI

Saat: 14.00-16.30/CUMA

Bu Oturumda Moderatör ara verebilir

Salon: 3, Oturum-3	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Şule BARAN
Müge HİLOOĞLU Prof. Dr. Dilek PANDIR	SODYUM BENZOAT'IN ALLİUM CEPA KÖK HÜCRELERİNİN ANTİOKSİDAN AKTİVİTESİNE TOKSİK ETKİSİ
Gülnare HASANOVA	ASTARAÇAY VE LENKERANÇAY'DA (AZERBAYCAN)SU BAZLI MANTARLARIN İZOLASYONU VE TANIMLANMASI
Arş. Gör. Gülşife GÖK Prof. Dr. Dilek PANDIR	RATLARDA LİPOPOLİSAKKARİT (LPS)'İN SEBEP OLDUĞU TESTİKÜLER SİTOTOKSİSİTE ÜZERİNE E VİTAMİNİNİN KORUYUCU ROLÜ
Biyolog, Nilay MUSTAFA Uzm. Biyolog, Alican Bahadır SEMERCİ Dr. Öğretim Üyesi Kenan TUNÇ	ELAEAGNUS PUNGENS THUNB. MEYVESİNİN ANTİMİKROBİYAL VE ANTİOKSİDAN AKTİVİTESİNİN BELİRLENMESİ
Prof. Dr. Dilek PANDIR Ali KALELİ	ULTRAVİYOLE (UV) RADYASYONUNUN İNSAN KANINDA SPEKTROFOTOMETRE İLE ETKİSİNİN BELİRLENMESİ
Müge HİLOOĞLU Prof. Dr. Dilek PANDIR	ENDOTOKSEMİDE SELENYUMUN DNA YAPISINDAKİ DEĞİŞİME ETKİSİNİN SIÇAN PANKREASINDA BELİRLENMESİ
Arş. Gör. Gülşife GÖK Prof. Dr. Dilek PANDIR	GIDA KATKI MADDESİ SUNSET YELLOW'UN KAN DOKUSU ÜZERİNE APOPTOTİK ETKİSİNİN BELİRLENMESİ
Doç. Dr. Şule BARAN Merve YAŞA	KANOPİ ORİBATİDLERİNDEKİ (ACARİ) MORFOLOJİK MODİFİKASYONLAR
Feyzanur ÖZDEN Nesrin KARGI Biyolog, Nilay MUSTAFA Uzm. Biyolog, Alican Bahadır SEMERCİ Dr. Öğretim Üyesi Kenan TUNÇ	TELEFON KILIFLARINDAKİ MİKROORGANİZMA VARLIĞININ ARAŞTIRILMASI
Prof. Dr. Dilek PANDIR Ali KALELİ	TİTANYUM DİOKSİT NANOPARTİKÜLÜNÜN LÖKOSİTLER ÜZERİNE ETKİSİNİN KOMET YÖNTEMİYLE BELİRLENMESİ VE SODYUM SELENİTİN KORUYUCU ROLÜ
Doç. Dr. Şule BARAN Merve YAŞA	KOCAELİ ORİBATİD AKARLAR FAUNASINA KATKILAR

Saat: 09.00-12.00 / CUMARTESİ
Bu oturumda Moderatör ara verebilir

Salon: 1 Oturum-1	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Şener CERYAN
Arş. Grv. Mustafa CEYLAN	UZAKTAN ALGILAMA VE COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ (CBS) İLE YAYLA ALANLARINDAKİ DEĞİŞİMİN TESPİTİ: GÜMÜŞHANE İLİ KARIŞIK YAYLASI ÖRNEĞİ
İsmail TEKAÜT	Çk-45 MALZEMESİNİN HSS MATKAPLA DELİNMESİNDE İLERLEME MİKTARININ DELİK KALİTESİNE ETKİSİ
Ali Murat GÜLTEKİN Doç. Dr. Sinan KILIÇASLAN	FÜZE KANATÇIK TAHRİK SİSTEMİ TRANSFER FONKSİYONUNUN ARX METODU KULLANILARAK BELİRLENMESİ
Fatma AKALIN Prof. Dr. Nejat YUMUŞAK	İNCE BAĞIRSAK FOTOĞRAFLARI ÜZERİNDE SEZGİSEL ALGORİTMA TEKNİKLERİ İLE POLİP TEŞHİSİ
Jeo.Yük. Müh. Adil ÖZDEMİR Dr. Öğr. Üyesi Yıldıray PALABIYIK Dr. Öğr. Üyesi Alperen ŞAHİNOĞLU	ORTAKÖY JEOTERMAL SAHASININ (ŞARKIŞLA-SİVAS) KAYNAK KORUMA ALANLARININ BELİRLENMESİ
Jeo.Yük. Müh. Adil ÖZDEMİR Dr. Öğr. Üyesi Alperen ŞAHİNOĞLU Dr. Öğr. Üyesi Yıldıray PALABIYIK	ILICA KÖYÜ (YILDIZELİ-SİVAS) JEOTERMAL POTANSİYELİNİN ÇOK-ELEKTROTLU REZİSTİVİTE YÖNTEMİ İLE ARAŞTIRILMASI
Prof. Dr. Şener CERYAN Doç. Dr. Nurcihan CERYAN	DOĞU KARADENİZ BÖLGESİNDE (KB TÜRKİYE) YAMAÇ DURAYLILIĞI İLE AYRIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA
Prof. Dr. Şener CERYAN Doç. Dr. Nurcihan CERYAN	İNDEKS DENEYLER KULLANILARAK KARBONATLI KAYAÇLARIN TEK EKSENLİ BASINÇ DAYANIMI DEĞERLENDİRİLMESİ İÇİN BİR BULANIK MODELLEME ÇALIŞMASI
Harita Müh. Selçuk ŞENEL Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ Prof. Dr. Sebahattin BEKTAŞ	KIYI ALANLARINDAKİ MÜLKİYET PROBLEMLERİNİN İNCELENMESİ
Harita Yük. Müh. Burcu Bahar ERDOĞAN Prof.Dr. Faik Ahmet SESLİ Prof.Dr. Sebahattin BEKTAŞ	COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ İLE KATI ATIK DÜZENLİ DEPOLAMA TESİSİ YER SEÇİMİ
Furkan DEMİRKOPARAN	NÜKLEER ATIK DEPOLAMA SİSTEMLERİ, KULLANILMIŞ NÜKLEER YAKIT GERİ DÖNÜŞÜM SİSTEMLERİNİN İNCELENMESİ VE TÜRKİYE İÇİN SİSTEM ÖNERİLERİ

Saat: 09.00-12.00 / CUMARTESİ
Bu oturumda Moderatör ara verebilir

Salon: 2 Oturum 1	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Emine KOCA
Araştırma Görevlisi Doktor Ülkü KÜÇÜKKURT	AFYONKARAHİSAR MÜZESİ ENVANTERİNE KAYITLI ALTI AFYONKARAHİSAR YÖRESİ HALISININ TEKNİK, DESEN VE KOMPOZİSYON ÖZELLİĞİ
Araştırma Görevlisi Doktor Ülkü KÜÇÜKKURT	AFYONKARAHİSAR'IN SARAÇLI HALI HEYBELERİ
Dr. Öğr. Üyesi Semra KILIÇ KARATAY	NİĞDE-BOR SEMER SANATI ÜZERİNE BİR İNCELEME
Dr. Öğr. Üyesi Semra KILIÇ KARATAY	NİĞDE KEMERHİSAR DOKUMA ÖRNEKLERİ
Doç. Dr. Naile ÇEVİK Doç. Muna SİLAV	ANKARA ÖZELİNDE BİRİNCİ ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ YAPILARININ DİSİPLİNLERARASI SÜREÇTE YORUMLANMASI
Doç. Muna SİLAV Doç. Dr. Naile ÇEVİK	KENT VE KİMLİK BAĞLAMINDA ÇAĞDAŞ MİMARİDE SIRADIŞI MÜZE YAPILARI
Gülnur GÜVENÇ Öğr. Gör. M. Burcu TUNAKAN	HİNT KLASİK MÜZİK LİTERATÜRÜNDE NATYASHASTRA'NIN YERİ VE ÖNEMİ
Prof. Dr. Fatma KOÇ Prof. Dr. Emine KOCA	TÜRK HALK GİYSİLERİNİN BİÇİMLENDİRİLMESİNDE TASARRUFA YÖNELİK TERZİLİK UYGULAMALARI
Prof. Dr. Emine KOCA Prof. Dr. Fatma KOÇ	1910- 1930 YILLARI ARASINDA MODA DERGİLERİNİN KAPAKLARINDAKİ DOĞU KÜLTÜRÜ ÖZNELERİ
Fatma KÖSE Doç. Dr. Kadriye TEZCAN AKMEHMET	İSTANBUL OYUNCAK MÜZESİ'NİN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK EĞİTİM ETKİNLİKLERİNİN İNCELENMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Selda GÜZEL Öğr. Gör. Asude MIHLADIZ KANDAL	GELENEKSEL AYAK GİYSİLERİNDEN NALININ ÜRETİM SÜRECİ
Ayça BAYRAK ULUĞ Doç. Dr. Nevra ERTÜRK	MÜZE SERGİLERİNDE ARTIRILMIŞ GERÇEKLİK UYGULAMALARI
Berivan Özge AKSU Doç. Dr. Öğr. Üyesi Kadriye Tezcan AKMEHMET	MÜZELERDEKİ HİKÂYE ANLATIMI UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ
Cevdet Mithat CANVER	1934 – 1936 YILLARI ARASINDA, ANKARA VE İSTANBUL RADYOLARI'NDAN TÜRK MUSİKİSİ'NİN YASAKLANMASI ÜZERİNE İSTATİSTİKSEL BİR ÇALIŞMA

Saat: 09.00-12.00 / CUMARTESİ
Bu oturumda Moderatör ara verebilir

Salon: 3, OTURUM-1	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sevi ÖZ
Doç. Dr. Alpaslan KUŞVURAN İsmail Aykut KAYTEZ Arş. Gör. Ülkü YILMAZ Doç. Dr. Şebnem KUŞVURAN	GUAR'DA (Cyamopsis tetragonoloba (L.) Taub.) TUZ STRESİ ALTINDA DIŞSAL AMİNOASİT UYGULAMALARININ İYON DEĞİŞİMİ, BİYOKİMYASAL BİLEŞENLER VE ANTİOKSİDATİF ENZİM AKTİVİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ
Doç. Dr. Sevi ÖZ	ARKEOKİMYA AÇISINDAN ARKEOLOJİK MATERYALLERİN TÜRLERİ
Doç. Dr. Sevi ÖZ	ARKEOLOJİK MATERYALLERİN KİMYASAL ANALİZ YÖNTEMLERİ
Tohfa NASIBOVA Eldar GARAEV Shahnaz İSMAYİLOVA Gulnar ZEYNALOVA Dostu GAFAROVA	ÜZERLİK BİTKİSİ TOHUMLARINDAN ELDE EDİLMİŞ HARMALİNİN MODEL TECRÜBEDE KİMYASAL-TOKSİKOLOJİK ANALİZİ
Dr. Öğretim Üyesi Mustafa YAMAN Prof. Dr. Barbaros NALBANTOĞLU	GRANSTAR (% 37,5 Tribenuron metil +% 37,5 Thifensulfuron metil) HERBİSİTİN BUĞDAY YAPRAĞINDAKİ SUDA ÇÖZÜNEN VİTAMİNLER ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ
Tohfa NASIBOVA Eldar GARAEV Shahnaz İSMAYİLOVA Gulnar ZEYNALOVA Dostu GAFAROVA	PEGANUM HARMALA TOHUMLARININ YAĞININ MİKROBİYOLOJİK SAFLIĞININ KONTROL EDİLMESİ
Arş.Gör. Dr. Togayhan KUTLUK Dr.Öğr.Üyesi Nurcan KAPUCU	FARKLI AZOT STRES KOŞULLARININ Chlorella Protothecoides TÜRÜ MİKROALGİN BÜYÜME HIZINA VE YAĞ İÇERİĞİNE ETKİSİ
Doç. Dr., Saliha ALYAR Prof. Dr., Ümmühan ÖZDEMİR ÖZMEN Doç. Dr., Hamit ALYAR Esra BİLEN	2,4-DİHİDROKSİBENZALDEHİT SÜLFİSAKSAZOL SCHİFF BAZININ SPEKTROSKOPİK(FT-IR, NMR) YÖNTEMLERLE AYDINLATILMASI VE DFT HESAPLAMALARI
Yüksek Kim. Müh. Bahar Gürkaya KUTLUK Arş. Gör. Dr. Togayhan KUTLUK Doç. Dr. Başar UYAR Dr. Öğr. Üyesi Nurcan KAPUCU	BİYOYAĞLAYICI ÜRETİMİ İÇİN NOVOZYM51032 LİPAZI KATALİZÖRLÜĞÜNDE TRANSESTERLEŞME TEPKİMESİNE ETKİ EDEN PARAMETRELERİNİN YANIT YÜZEY YÖNTEMİ İLE İYİLEŞTİRİLMESİ
Doç. Dr. Elnare MURADOVA	ŞEKİ-ZAGATALA BÖLGESİNDE ÇEKİRDEKLİ MEYVE AĞAÇLARININ ESAS ZARARLILARI, ONLARIN PARAZİT VE YIRTICILARI
Doç. Dr. Aslı ÇİLİNGİR YELTEKİN Sama Amer ABBAS AL TEKRETI	LİTYUM TOKSİTESİNİN Carassius auratus BALIĞININ KARACİĞER DOKUSUNDA AChE, BChE VE MDA DÜZEYLERİNE ETKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem ÖTER Doç. Dr. Özlem SELÇUK ZORER	URANYUMUN SULU ÇÖZELTİDEN KAHVE TANECİKLERİ ÜZERİNE ADSORPSİYONU
Doç. Dr. Saliha ALYAR Prof. Dr. Ümmühan ÖZDEMİR ÖZMEN Doç. Dr. Hamit ALYAR Esra BİLEN	BİS (4-,5-Dİ-T-BÜTİL-2-HİDROKSİBENZALDEHİT SÜLFAMETOKSAZOL) PALADYUM(II) KOMPLEKSİNİN HOMO-LUMO, NLO VE MEP ANALİZLERİ

Saat: 12.30-14.30 /Cumartesi
Bu oturumda Moderatör ara verebilir

Salon: 1 Oturum-2	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi İzzet İNCE
Dr. Öğr. Üyesi İzzet İNCE	KIZ VOLEYBOLCULARDA MAKAS STİL İLE SKUAT STİL OLİMPİK KALDIRIŞLARIN PERFORMANS ÜZERİNE ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
Dr. Öğr. Üyesi Hulusi ALP	SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN SPORU BIRAKMA VE DEVAM ETME NEDENLERİNİN İNCELENMESİ (ISPARTA ve BURDUR ÖRNEĞİ)
Dr. Tebessüm AYYILDIZ DURHAN Arş. Gör. Şenol GÖRAL Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK	BOŞ ZAMAN EĞİTİMİ VE GENEL YETKİNLİK İNANCI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
Doç. Dr. Tülin ATAN	SERBEST STİL VE YARIŞTA KULLANILAN STİL İLE YÜZME SONRASI LAKTİK ASİT DEĞERLERİNİN İNCELENMESİ
Dr. Öğr. Üyesi İzzet İNCE	14-17 YAŞ GRUBU KADIN VOLEYBOLCULARDA REAKTİF KUVVET İNDEKSİ VE BACAK SERTLİĞİNİN BAZI PERFORMANS TESTLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ
Doç. Dr. Tülin ATAN	13-14 YAŞ GRUBU SEDANTER ERKEK VE KIZ ÖĞRENCİLERİN FİZİKSEL UYGUNLUK SEVİYELERİNİN İNCELENMESİ
Mehtap YILDIZ	ANNE BABALARIN ÇOCUKLARINI BASKETBOLA BAŞLATMA NEDENLERİ
Dr. Öğr. Üyesi, Sedef KURT Dr. Öğr. Üyesi, İsmail SARI Hatice ŞAHİN	FARKLI EGZERSİZ TİPLERİNİN SEDANTER KADINLARDA MELATONİN VE SEROTONİN DÜZEYLERİNE ETKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Sinan AKIN	KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE OKUMA ALIŞKANLIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Saat: 12.30-14.00 / Cumartesi
Bu oturumda Moderatör ara verebilir

Salon: 2 Oturum-2	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Fahreddin YUSİFOV
Dr. Öğr. Üyesi Didem DEMİRALP	SANATA, ŞAİRİN GÖZÜNDEN BAKMAK- ESKİ YUNAN EDEBİYATINDAN EKPHRASİS ÖRNEKLERİ
Arş. Gör. Zeynep Gözde KOZLU	YAHYA AKENGİN'İN SARKAÇ ROMANINDA MEKÂNIN KURGULANIŞI
Dr. Göyerçin MUSTAFAYEVA	BÜYÜK BESTECİ, GAZETECİ VE YAZAR ÜZEYİR HACIBEYOV
Yunus Emre UZUN	GİRİTLİ DİVÂN ŞAİRİ AHMED MEÂBÎ EFENDİ VE DİVÂNINDAKİ MANZUM HALVETÎ SİLSİLE-NÂMESİ
Dr. Sevinç RESULOVA	XIX YÜZYIL AZERBAYCANLI ÇOCUK EDEBİYATININ ARAŞTIRILMASI VE YAYINLANMASI
Ümran İŞLER	SANAT VE İNSAN
Doç. Dr. İrfan GÖRKAŞ	KADI ABDÜLCEBBÂR'DA VARLIK (EL-MEVCUD)
Doç. Dr. İrfan GÖRKAŞ	İBN ARABÎ ONTOLOJİSİ: VECDEKİ VİCDÂNU'L-VÜCÛD
Arş. Gör. Zeynep Gözde KOZLU	MİZAHİ ÖYKÜ TÜRÜNE BİR ÖRNEK: SULHİ DÖLEK'İN SARDUNYALAR ADLI ÖYKÜSÜNÜN TAHLİLİ

Saat: 12.30-15.00 / Cumartesi

Salon: 3 Oturum-2	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Veli ÜNSAL
Prof. Dr. Veli ÜNSAL	MÖ. 2. VE 1. BİNYILDA KUZEYDOĞU ANADOLU
Prof. Dr. Veli ÜNSAL	URARTU DEVLET DİNİ
Dr.Öğr.Üyesi Şahin ÇETİNKAYA	TÜRKİYE'DE 2007-2017 DÖNEMİ DIŞ ÖDEMELER BİLANÇOSU VE DIŞ BORÇLARI
Dr.Öğr.Üyesi Şahin ÇETİNKAYA Naciye BOYACIOĞLU ÇETİNKAYA	BİLGİ EKONOMİSİNE YÖNELİK KAMU POLİTİKALARININ İNCELENMESİ
Aygün AZİMOVA	ERGENLERDE İNTİHAR DURUMLARININ PSİKOLOJİK OLARAK ÖNLENMESİ YOLLARI
Doç. Dr. Yusuf GENÇ Vusala MAMMADOVA	ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN YAŞADIKLARI KÜLTÜREL ŞOKUN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ

Saat: 14.30-17.00 / Cumartesi
Bu oturumda Moderatör ara verebilir

Salon: 1 Oturum-3	Oturum Başkanı: Doç.Dr. Aydın ÇİVİLİDAĞ
Doç.Dr. Aydın ÇİVİLİDAĞ	İŞSİZLİK SORUNUNA FENOMENOLOJİK BİR YAKLAŞIM: ÜNİVERSİTE MEZUNU GENÇ İŞSİZLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İŞSİZLİK SORUNU
Dr. Öğr. Üyesi Figen KANBİR	DEĞİŞEN ZAMAN VE MEKÂN ALGISI TASARIMLARI: KAFAMDA BİR TUHAFLIK
Canan KURT TOPRAKLI Doç. Dr. Öğr. Üyesi İbrahim MAZMAN	ÖĞRENCİ ALGILARINA GÖRE İNTERNET BAĞIMLILIĞININ SOSYALLEŞMEYE ETKİSİ - KIRIKKALE İLİ ÖRNEĞİ
Gözde AYKUT	KÜRESEL KÜLTÜRDEN YERSİZ-YURTSUZ KÜLTÜRE
Doç. Dr. Yusuf GENÇ	ALMANYA'DA YAŞAYAN TÜRK AİLELERİNİN VARLIK MÜCADELESİ
Dilek KACAR Prof. Dr. Sultan AYAZ-ALKAYA	GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARININ İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE İLİŞKİSİ
Dilek KACAR Prof. Dr. Sultan AYAZ-ALKAYA	ERKEN ADÖLESAN DÖNEMDE GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARI OYNAMA VE İNTERNET KULLANIMI
Ahmet GÜMÜŞ	ETİK LİDERLİKLE İLGİLİ ULUSAL TEZ VERİ TABANINDA YAYINLANAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ
Doktor Öğr. Üyesi Ayşem SEZER ŞANLI	FEMİNİZME AKADEMİDEN BAKMAK: TÜRKİYE'DE KADIN HAREKETİNİN KURUMSALLAŞMA SÜRECİ
Doktor Öğr. Üyesi Ayşem SEZER ŞANLI	TÜRKİYE'DE İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ DALGA KADIN HAREKETLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ: FEMİNİZMİN OLANAKLARINI TARTIŞMAK

Saat: 14.00-16.00 /Cumartesi
Bu oturumda Moderatör ara verebilir

Salon: 2, OTURUM-3	Oturum Başkanı: Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU
Prof. Dr. Niyazi AKYÜZ Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU	SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI' KAVRAMINA YENİ BİR YAKLAŞIM
Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU Prof. Dr. Niyazi AKYÜZ	11. KALKINMA PLANI'NDA (2019-2023) KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK AMAÇ VE POLİTİKALAR ÜZERİNE BAZI DEĞERLENDİRMELER
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk ERDOĞAN	ALLAH'IN BİLGİSİ MESELESİNİN İBN SÎNÂCI KÖKLERİ
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk ERDOĞAN	GAZZÂLÎ'NİN TEHÂFÜT'ÜNDE İRADE KAVRAMINA VERDİĞİ ANLAM VE FİLOZOFLARDAN GETİRİLEBİLECEK CEVAPLAR
Dr. Öğr. Üyesi Hekim TAY	ÂYETLERDE DİL VE ANLATIM ÜSLÛBU: TA'RİZ ÖRNEĞİ
Dr. Öğr. Üyesi Hekim TAY	KUR'ÂN'I KERİM'DE CÜMLE BAĞLAMLARI VE ÂYETLERİN ANLAŞILMASINA KATKISI
Prof. Dr. Mehmet YOLCU Arş. Gör. Ayşe TOKAY	BİRLİKTE YAŞAMANIN TARİHİ BELGELERİ (ŞAHİDELER/MEZAR TAŞLARI)

Saat: 15.00-17.00 /Cumartesi
Bu oturumda Moderatör ara verebilir

Salon: 3, OTURUM-3	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Murat Can GENÇ
Dr. Ertan ÖZÇOBAN	TÜRKİYE'DEKİ KONAKLAMA SEKTÖRÜNDE BELGELENDİRME VE DENETİM SORUNSALI
Doç. Dr. Murat Can GENÇ Dr. Öğr. Üyesi Dilek TANDOĞAN	TÜRKİYEDE TURİZM GELİRLERİNİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: KALINTILARLA GENİŞLETİLMİŞ EKK-ENGLE ve GRANGER EŞBÜTÜNLEŞME YAKLAŞIMI
Yiğit ÇAĞLAR	KRİTİK YOLU HESAPLANMIŞ PROJELERDE PARALEL MAKİNA ÇİZELGELEME PROBLEMİ İÇİN YENİ BİR META-SEZGİSEL YÖNTEM: HSA-2020
Yiğit ÇAĞLAR	"KAPASİTELİ PROJE YER SEÇİMİ PROBLEMİ" İÇİN YENİ BİR META-SEZGİSEL ARAMA YÖNTEMİ: "ROKET DENKLEMİ & TAVLAMA BENZETİMİ"
Doç. Dr. E. Asuman ATİLLA Ayten KORKAR ÖZTÜRK Neşe ÇAKIR	E-SAĞLIK HİZMETLERİ HAKKINDA FARKINDALIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
Öğr.Gör. Tuğba Çedikçi FENER	MARKA SADAKAT DERECELERİNİN, TÜKETİCİLERİN SATIN ALMA KARARLARINA ETKİSİ
Araştırma Görevlisi Hamide Merve GÜÇLÜ	TÜRK İŞ HUKUKUNDA YILLIK ÜCRETLİ İZİN
Araştırma Görevlisi Hamide Merve GÜÇLÜ	TÜRK İŞ HUKUKUNDA UZAKTAN ÇALIŞMA

Saat: 16.00-18.00 /Cumartesi
BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon: 2, Oturum-4	Oturum Başkanı: Doç.Dr.Taner GÜNEY
Dr. Ahmet Salih İKİZ	MİLENYUM SONRASI BREZİLYA VE TÜRKİYE'DE İZLENEN EKONOMİ POLİTİKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI
Esma TÜRLÜOĞLU	EKONOMİK KALKINMANIN BELİRLEYİCİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
Esma TÜRLÜOĞLU	ÜÇÜZ AÇIK HİPOTEZİ: TÜRKİYE EKONOMİSİ İNCELEMESİ
Dr. Öğr. Üyesi, Kartal SOMUNCU İsmail ÇETİNKAYA	SERMAYE PİYASASI KURULU'NUN YAPTIĞI DENETİMLERİN HİSSE SENEDİ GETİRİLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ
Dr. Öğr. Üyesi, Kartal SOMUNCU	YERLİ VE YABANCI YATIRIMCILARIN BIST-100 ENDEKSİ ÜZERİNE ETKİLERİNİN İNCELENMESİ
Dr.Öğr.Üyesi, Gülçin YILDIRIM	YÖNETSEL KARAR ALMA SÜREÇLERİNDE MUHASEBENİN ROLÜ
Doç.Dr.Taner GÜNEY	OECD ÜLKELERİNDE EKONOMİK GLOBALLEŞME ve GELİR DAĞILIMI
Doç.Dr.Taner GÜNEY	HİDROELEKTRİĞİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: FARKLI GELİR SEVİYELERİNE SAHİP ÜLKELER İÇİN DENEYSEL KANITLAR
Doç. Dr. Taner GÜNEY	KÜRESELLEŞME VE GELİR DAĞILIMI: TÜRKİYE ÜZERİNE BİR ANALİZ
Dr. Öğr. Üyesi Durmuş YILDIRIM Ali KOPAR	TÜRKİYE'DE MAKRO EKONOMİK FAKTÖRLERİN İLK HALKA ARZ FAALİYETLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Saat: 10.00-12.00/PAZAR

BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon: 1, Oturum-1	Oturum Başkanı: Asst. Prof. Dr. Orhun Burak SÖZEN
Dr. Hüseyin TURAN Hâkim	HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI KARARINDA YER ALAN MÜSADERE HÜKMÜNÜN NİTELİĞİ VE İCRASININ TEMEL HAKLARA ETKİSİ
Dr. Remzi DEMİR	TÜRK BORÇLAR KANUNU'NDA YER ALAN ÜRÜN KİRASI HÜKÜMLERİNİN, RÖDOVANS SÖZLEŞMELERİ'NE UYGULANILIRLIĞI
Galymzhan TAZHIBAYEV KUANISHBEKULY Doç. Dr. Aytmuhamet ESDAULETOV ORAZBAYULI	KAZAKİTAN'DA GÖRSEL İŞİTSEL MEDYA ÖZGÜRLÜĞÜNÜN HUKUKSAL DAYANAĞINA GENEL BAKIŞ
Galymzhan TAZHIBAYEV KUANISHBEKULY Doç. Dr. Aytmuhamet ESDAULETOV ORAZBAYULI	KAZAKİSTAN VE TÜRKİYE CUMHURİYETLERİNDE RADYO VE TELEVİZYON YAYINCILIĞIYLA İLGİLİ MEVZUATLARDA İFADE HÜRRİYETLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
Huzeyfe KARABAY	ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK PERSPEKTİFİNDE KADINLARA KARŞI İŞLENEN SUÇLAR
Asst. Prof. Dr. Orhun Burak SÖZEN	PORTRAYAL AND VIABILITY OF MODERNISATION THEORIES ON THE WAY FROM MODERNITY TO POST-MODERNITY AND LATE MODERNITY
Dr. Mukadder GÜNERİ	ANKARA VE BİRİNCİ TÜRKİYE MİLLET MECLİSİ
Bünyamin UZUN Enes BALOĞLU	BİR SİVİL İTAATSİZLİK EYLEMİ OLARAK ADALET YÜRÜYÜŞÜ'NÜN TÜRKİYE BASININDAKİ SUNUMU: CUMHURİYET, HÜRRİYET VE SABAH GAZETELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
Enes BALOĞLU Bünyamin UZUN	MİLLİYETÇİ BASINDA 2018 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ YANSIMALARI
Doç.Dr. Mihalis KUYUCU	YAZILI BASIN SONUN BAŞLANGICINA MI GELİYOR?: DİJİTAL GENÇLERİN PERSPEKTİFİNDEN YAZILI BASINDA TİRAJ SORUNSALI VE YAZILI BASININ GELECEĞİ
Shynar SEİDİGAZİMOVA Prof. Dr. Saule TAPANOVA ESEMBEKOVNA	«ТАҢ» ЖУРНАЛЫНДАҒЫ ӘЙЕЛДЕР МӘСЕЛЕСІ
Aziz BALCI	WILLIAM HARDY MCNEILL VE TARİH YAZIMI
Dr. Öğr. Üyesi Etem KARA	TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA 32 SAYILI KARARA İLİŞKİN TEBLİĞ'İN KAMBİYO SENETLERİNE ETKİSİ
Doç. Dr. Mustafa GÜLEÇ	HOLLANDA'DA FASLI: GÖÇ BAĞLAMINDA KİMLİK
Doç. Dr. Mustafa GÜLEÇ	HOLLANDA'DA GÖÇMEN BAKIŞI: BENZAKOUR'UN YORUMUYLA FASLI VE TÜRK
Doç. Dr., Murat AKTAŞ	BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ, YAPAY ZEKA VE DEMOKRASİ
Doç. Dr., Murat AKTAŞ	BREXIT

Saat: 10.00-12.00/PAZAR

BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon: 2, Oturum -1	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi, Ümit ALKAN
Doç. Dr. Bülent Nafi ÖRNEK Batuhan ÇATAL	BİRİM DİSKİN SINIRINDA SCHWARZ LEMMASININ GELİŞTİRİLMESİ
Uğur KARAKAŞ Ercan KARAKÖSE	MİCROSTRUCTURAL AND MECHANİCAL CHARACTERISTICS OF MELT-SPUN Ni-10Si-10Fe SUPER ALLOYS
Öğr.Gör. Çağatay ERSİN Öğr.Gör. Hüseyin GÖKÇE Öğr.Gör. Mehtap YAVUZ	SAF MOLİBDENE VİDA AÇMA İŞLEMİNDE KILAVUZ GEOMETRİSİNİN VİDA PROFİLİNE ETKİSİ
Öğr.Gör. Çağatay ERSİN Öğr.Gör. Hüseyin GÖKÇE Öğr.Gör. Mehtap YAVUZ	TİCARİ SAFLIKTAKİ MOLİBDENE KILAVUZLA VİDA AÇMA SÜRECİNDE KESME KUVVETLERİ VE DİŞ PROFİLLERİNİN ANALİZİ
Doç. Dr. Bülent Nafi ÖRNEK Batuhan ÇATAL	SINIRDAKİ BAZI HOLOMORFİK FONKSİYON SINIFLARI ÜZERİNE BİR NOT
Dr. Abidin ŞAHİNOĞLU	INVESTIGATION OF COOLING CONDITIONS WITH CUTTING PARAMETERS IN TURNING OF HARDENED DIN 1.2343
Dr. Öğr. Üyesi Ümit ALKAN	KARBON ELYAF İLE GÜÇLENDİRİLMİŞ DÜŞÜK YOĞUNLUKLU POLİETİLENİN MEKANİK ÖZELLİKLERİ
Dr. Abidin ŞAHİNOĞLU	INVESTİGATİON OF THE RELATİONSHİP BETWEEN TEMPERATURE, SOUND INTENSİTY AND SURFACE ROUGHNESS DUE TO TOOL WEAR DURİNG TURNİNG OF HARDENED AISI 4140 MATERİAL

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZDEMİR	CNC TORNA TEZGAHINDA İŞLEME PARAMETRELERİNİN KESME KUVVETLERİNE ETKİSİNİN SAYISAL ANALİZİ
Prof. Dr. Yalçın ÇEBİ Mert GÜLÇİN	KEMOTERAPİ PLANI OLUŞTURMA ARACININ GELİŞTİRİLMESİ

Saat: 10.00-12.00/PAZAR

BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon: 3, Oturum-1	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Olcay GENÇYILMAZ
Dr. Ali Can YILMAZ	DİZEL YAKIT-KANOLA BİYODİZELİ KARIŞIMININ MOTOR PERFORMANS VE EMİSYONLARINA ETKİLERİNİN İNCELENMESİ
Doç. Dr. Olcay GENÇYILMAZ	IrO FİLMLERİNİN ELİPSOMETRİK, OPTİK, ELEKTRİK VE YÜZEYSEL ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ÇÖZELTİ MİKTARININ ETKİSİ
Doç. Dr. Mustafa BURUNKAYA Süleyman Kadir DEMİR	KONVEKTİF ISI DEĞİŞİMLERİNİN SABİT RADYASYON IŞIMA VE ISITMA ALTINDA GÜNEŞ PANELİ VERİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ
Dr. Özlem ERDEM	HİDROJEN GAZ SENSÖRÜ OLARAK METAL OKSİTLERİN KULLANIMI
Doç. Dr. Olcay GENÇYILMAZ	NiO FİLMLERİNİN ÜRETİMİ ve KARAKTERİZASYONU
Dr. Özlem ERDEM Dr. Ali Can YILMAZ	BİYODİZEL ÜRETİM YÖNTEMLERİ VE KARŞILAŞTIRMASI
Dr. Ali Can YILMAZ Dr. Özlem ERDEM Dr. Ramazan ERDEM	INVESTIGATION OF COMPRESSION STRENGTH OF CONCRETE SAMPLES REINFORCED WITH ARAMID FIBERS
Öğr. Gör. Dr. Hacı Bekir ÖZERKAN	PLAZMA PÜSKÜRTME TEKNİĞİ İLE KAPLANAN AA5054 ALÜMİNYUM ALAŞIMININ MEKANİK ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ
Gahire ŞAHBAZOVA	YARIMOKDA NORMALLEŞMİŞ SINIR ŞARTLI YÜKSEK DÜZENLI OPERATÖR EMSALLI DİFERANSİYEL DENKLEMLERİN GRİN FONKSİYONUNUN İNCELENMESİ
Doç. Dr. Abdullah Cemil İLÇE Öğr. Gör. Dr. Suat AYAN	ISIL İŞLEM UYGULANMIŞ DOĞU KAYINI AHŞABI VİDA ÇEKME DİRENCİNİN BİR YAPAY SİNİR AĞI İLE MODELLENMESİ
Öğr. Gör. Dr. Suat AYAN Doç. Dr. Abdullah Cemil İLÇE	KURULUŞ YERİ SEÇİMİNDE AHP VE BULANIK COPRAS YÖNTEMLERİNİN KULLANIMI: PANEL MOBİLYA SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

Saat: 13.00-15.00/PAZAR

Salon: 1, Oturum-2	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi. Hakan GÜLER
Dr. Zeynep ÖZDEMİR KÜTAHYA Prof. Dr. Bünyamin TRAŞ	KEDİ VE KÖPEKLERDE ANTİTROMBOTİK İLAÇLARIN KULLANIMI
Dr. Zeynep ÖZDEMİR KÜTAHYA	KEDİ VE KÖPEKLERDE ANTİTROMBOTİK TEDAVİLERİN KARŞILAŞTIRILMASI
Nilüfer KURUCA Prof. Dr. Tolga GÜVENÇ	SAMSUN'DA 2005 – 2019 YILLARI ARASINDA İNCELENEN KEDİ MEME TÜMÖRLERİ
Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLER Prof. Dr. (Emekli) Sadi ARAL	AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK TARIM POLİTİKASINA UYUM SÜRECİ; YUNANİSTAN, İSPANYA VE PORTEKİZ ÖRNEK DENEYİMLER
Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLER Prof. Dr. (Emekli) Sadi ARAL	TÜRKİYE'NİN AB'NE KATILMA SÜRECİNDE SÜT SEKTÖRÜNDE ORTAK TARIM POLİTİKASINA UYUM ÖNCESİ VE SONRASI ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER
Ufuk ÜLKER Sumru ÇITAK	THE COMPARISON OF VARIOUS SEROLOGICAL METHODS USED IN THE DIAGNOSIS OF BRUCELLOSIS IN MILK AND SERUM SAMPLES COLLECTED FROM CATTLE

Saat: 13.00-15.00/PAZAR

BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon: 2, Oturum-2	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Ferit GÜRBÜZ
Doç. Dr. Ferit GÜRBÜZ	GENELLEŞTİRİLMİŞ LOKAL MORREY UZAYLARINDA LUSIN-AREA İNTEGRALİNİN SINIRLILIĞI
Begüm BOZKURT Prof. Dr. Demet ÇETİN	FEN PROJE SERGİSİNİN PROJE YAPAN VE SERGİYİ GEZEN ÖĞRENCİLERİN FEN BİLİMLERİ DERSİNDEKİ MOTİVASYONLARININ VE BİLİM ŞENLİKLERİNE YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ
Yaşar KARABUL Merve BOZKURT Nazlıcan ŞAHİN Dr., Mehmet KILIÇ Doç. Dr., Zeynep GÜVEN ÖZDEMİR	GAMA IŞINI PERDELEME İÇİN YAHYALI TAŞI İLE GÜÇLENDİRİLMİŞ EPOKSİ MATRİS
Dr. Mehmet KILIÇ	DYPE/BiSR2CaCu2O6.5 KOMPOZİT FİLMLERİN MEKANİK ÖZELLİKLERİ
Doç. Dr. Ferit GÜRBÜZ	GENELLEŞTİRİLMİŞ LOKAL MORREY UZAYLARINDA LUSIN-AREA İNTEGRALİ VE LOKAL CAMPANATO FONKSİYONLARI TARAFINDAN ÜRETİLEN MULTİLİNEER KOMÜTATÖRLERİN SINIRLILIĞI
Dr. Gülay URHAN Doç. Dr. Melike ÖZER KESKİN	ARGÜMANTASYON TABANLI ÖĞRENME ORTAMLARINDA ÖĞRENCİLERİN ARGÜMAN KALİTELERİNİN VE İNFORMAL AKIL YÜRÜTME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Derviş Burak BARUT Doç. Dr. Ayşe Sert ÇIBIK	KAVRAM AĞI DESTEKLİ TGA ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ FİZİK LABORATUARINA YÖNELİK KAYGILARINA VE TUTUMLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Saat: 13.00-15.00/PAZAR

BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon: 3, Oturum-2	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Semra ÇİÇEK
Prof. Dr. Cennet OĞUZ Serkan DEMİRKOL	ANKARA İLİNDE BİTKİSEL GIDA İHRACATI YAPAN SANAYİ İŞLETMELERİNİN MEVCUT DURUMLARI VE ULUSLARARASI FUARLARA YAKLAŞIMLARININ İNCELENMESİ
Zir. Müh. Elif KAYA Doç. Dr. Şebnem KUŞVURAN	KURAKLIK VE TUZLULUĞA TOLERANSLI KAVUN GENOTİPLERİNİN TUZ STRESİ KARŞISINDA ANAÇ OLARAK ETKİNLİKLERİNİN BELİRLENMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Semra ÇİÇEK	ÇİNKO OKSİT NANOPARTİKÜLLERİN HAYVAN BESLENMESİNDE KULLANIMININ POZİTİF VE NEGATİF ETKİLERİ
Doç. Dr. Şebnem KUŞVURAN Zir. Müh. Elif KAYA	BİBERDE FARKLI SALİSİLİK ASİT UYGULAMALARININ TUZ STRESİNE TOLERANS ÜZERİNDEKİ ETKİSİ
Aysel KEKİLLİOĞLU	EKOLOJİK SÜREÇLER VE BÖCEKLER
Dr. Öğr. Üyesi Semra ÇİÇEK	BAKIR NANOPARTİKÜLLERİN ETLİK PİLİÇ BESLENMESİNDE KULLANIMININ ETKİLERİ
Aysel KEKİLLİOĞLU H. Kübra KEKİLLİOĞLU Ahmet A. T. ARINAN	ÇEVRESEL SORUNLAR VE ÇEVRESEL ADALET
Öğretim Görevlisi, Burak DİNÇEL Dr. Öğr. Üyesi Meryem GÖKSEL SARAÇ Öğretim Görevlisi, Emre HASTAOĞLU	LAVANTANIN SİVAS EKOLOJİK ŞARTLARINDA UÇUCU YAĞ ORANIN VE KOMPOZİSYONUNUN BELİRLENMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÖLMEZ	ÜLKEMİZDE TESCİLLİ BAZI MAKARNALIK BUĞDAY ÇEŞİTLERİNDE SARI PAS DİRENÇ GENİ YR15 VARLIĞININ KOMPETETIVE ALLELE SPECIFIC PCR (KASP) İLE TARANMASI

Saat: 15.00-17.00/PAZAR

BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon: 1, Oturum-3	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Tayfur AKCAN
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Tayfur AKCAN	5 NİSAN VE 24 OCAK KARARLARININ İŞSİZLİK VE İSTİHDAM AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI MUKAYESESİ
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Tayfur AKCAN	ONBİRİNCİ KALKINMA PLANI KAPSAMINDA TÜRKİYE'DE İSTİHDAM VE İŞSİZLİK
Dr. Öğr. Üyesi Murat ÇAKIRKAYA	BANKALARDAN HİZMET SATIN ALAN TÜKETİCİLERİN İLİŞKİSEL PAZARLAMA UYGULAMALARINA YÖNELİK ALGILARININ SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ
Öğr. Gör Dr. Hatice Gül ÖNDER Yüksek Şehir Plancısı, Furkan AKDEMİR	TOPLU TAŞIMA SİSTEMLERİNDE HAT OPTİMİZASYONU İLE VERİMLİLİĞİN ARTIRILMASI: ANKARA İÇİN KAVRAMSAL MODEL ÖNERİSİ
Öğr. Gör. Dr. İlkay GÜLER	KONUT TALEBİNDE KALİTE FAKTÖRÜ: ANKARA İLİ – ÇANKAYA İLÇESİ ÖRNEĞİ
Ahmet ÇAKMAK Müge GÜRGÜL	BANKALARIN AKTİF KALİTESİNİN TOPSIS YÖNTEMİYLE ÖLÇÜMÜ: TÜRKİYE'DE FAALİYETTE BULUNAN KATILIM BANKALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Saat: 15.00-17.00/PAZAR

BU OTURUMDA MODERATÖR ARA VEREBİLİR

Salon-2, Oturum-3	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Nuri YILDIRIM
Assist. Prof. Dr. Siniša PRVANOV Assist. Prof. Dr. Serhan HAKGUDENER	THE ROLE OF URBAN FURNITURE IN A NEW CONTEXT OF PUBLIC SPACES OF THE CITY OF DUHOK: ANALYSIS OF MATERIAL PROPERTIES AND CONSTRUCTION METHODS
Prof. Dr. Cüneyt KURTAY Maleyka NOVRUZLU Khalil	CEPHE AYDINLATMA KRİTERLERİ VE NİZAMİ GENCEVİ ADINA MİLLİ AZERBAYCAN EDEBİYATI MÜZESİ CEPHE AYDINLATMASININ İRDELENMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Nuri YILDIRIM Öğretim Görevlisi Esra USLU Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman KARAMAN	İÇ MİMARLIK, İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI BÖLÜMLERİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Nuri YILDIRIM Öğretim Görevlisi Esra USLU Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman KARAMAN	KARABÜK ÜNİVERSİTESİ DEMİR-ÇELİK KAMPÜSÜ ENGELLİ (TEKERLEKLİ SANDALYE ffKULLANICILARI) ERİŞİMİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ
Dr. Öğr. Üyesi Eray ŞAHBAZ	MİMARLIKTA AÇIK KAYNAK FELSEFESİ
Büşra YILMAZ ERDOĞAN Prof.Dr. Sare SAHİL	MİMARLIK OKULU OLARAK YENİDEN KULLANIM: KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ

Prof.Dr. Kerim ÇINAR	

Saat: 13.00-16.00/PAZAR

Salon: 5	Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Gülahmet İMANOV
Dr. Sevinç RESULOVA	EĞİTİMCİ-GERÇEKÇİ ÇOCUK NESRİMİZDE HÜMANİZM DÜŞÜNCELERİNİN SANATSAL OLARAK ŞEKİLLENMESİ
Humay ALIKİŞİYEVA	AZERBAYCAN DILI ÖĞRETIMINDE KOMUNİKATİF GÖREVLERIN KULLANIMI
Doç. Dr. Fahreddin YUSİFOV	EDEBİYAT ÖĞRETMENİNİN YETİŞTİRİLMESİNDE YETERLİLİK ANA FAKTÖRLERDEN BİRİ KİBİ
Doç. Dr. Kemale GULİYEVA	ÖĞRETMEN HAZIRLIĞI: SORUNLAR, GÖREVLER
Almare ABBASOVA	ORTAOKULLARDA ÖĞRENCİLERİN FEZA TEFEKKURUNUN GELİŞTİRİLMESİ YOLLARI VE ARAÇLARI
Nermin ABDULLAYEVA	İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRENME SIRASINDA KARŞILAŞTIKLARI İRADİ (DİRAYET) ZORLUKLARININ PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ
Püstehanım BALAYEVA	AZERBAYCAN'DA EĞİTİM SİSTEMİ VE ONUN İLKELERİ
Doç. Dr. Enver ABBASOV	"AZERBAYCAN DİLİ" DERS KİTAPLARININ LİNGUİSTİK ESASLARI
Феруза МУСАЕВА ТОРАХАНОВНА	ДИАЛЕКТНАЯ КАРТИНА МИРА
Doç. Dr. Tenzile RUSTEMHANLI	MEHMET ARAS`IN YARATICILIĞINDA ULUSAL İSTIKLÂL DÜŞÜNCESININ TANIMI
Mehriban ABDURRAHİMOVA	MODERN TÜRK VE AZERBAYCAN DİLLERİNDE ALINMA ASKERİ TERİMLER
Yrd. Doç. Dr. Gülahmet İMANOV	TÜRK DİLLERİNDE FİİLLERİN ARAŞTIRILMA TARİHÇESİ
Vefa BÜNYADOVA	RUS DİLİNDE CÜMLE YAPISINDA KELİMELERİN BİRLEŞME İLKELERİNİN AZERBAYCANLI ÖĞRENCİLERE ÖĞRETİLMESİ
Вафа БУНЯДОВА	ФУНКЦИИ И РОЛЬ РОДНОГО ЯЗЫКА В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ
Gönül ABDULLAYEVA	DİLİ ZENGİNLEŞTİRMENİN YOLLARI
Doç. Dr. Gönül SAMEDOVA	AZERBAYCAN DİLİNİN KUZEY GRUBU AĞIZ VE ŞİVELERİNDE ÜNSÜZLERİN ARTIMI
Zöhrə FƏRƏCOVA	AHMET BEY AĞAOĞLU YARATICILIĞINDA TÜRKÇÜLÜK KONULARI ("İRŞAD" GAZETESININ VERILERINE DAYANILARAK HAZIRLANMIŞTIR)
Pərvanə KƏRİMOVA NATİQ QIZI	YAVUZ AKPINAR KLASSİK AZƏRBAYCAN ƏDƏBİYYATININ ARAŞDIRICISI KİMİ
Самира АГАЕВА	ВЛИЯНИЕ ВЫСОКОЙ ДОЗЫ ТОЛУОЛА НА ОБМЕН ГАМК В ТКАНЯХ СТРУКТУР ГОЛОВНОГО МОЗГА ТРЕХ МЕСЯЧНЫХ КРЫС
Töre MECİDOVA	GENÇLERİN DÜŞÜNCESİNDE İHTİYARLIK KARAKTERİ
Ülviyye NEHMETOVA	ERGENLERDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNİN OLUŞUMUNA FİLMLERDEKİ KARAKTERLERİN PSİKOLOJİK ETKİSİ

Saat: 13.00-16.00/PAZAR

Salon: 6	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Fidan GASIMOVA
Doç.Dr. Fidan GASIMOVA	OĞUZ VE KELT EPOSLARINDA RASTLANAN TABİAT İMGELERİ VE ONLARIN MİTOLOJİK KÖKÜ
Pərvanə KƏRİMOVA NATİQ QIZI	YAVUZ AKPINARIN TƏDQİQAT MÖVQEYİNDƏN TÜRKİYƏ-AZƏRBAYCAN VƏ İRAN ƏLAQƏLƏRİ
Nazile ABDULLAZADE	XX YÜZYIL AZERBAYCAN ŞAİRİ ALİAĞA VAHIDIN GAZELLERINDE ZÜLFÜN POETIK SEMBOLÜ
Doç.Dr. Aynur İBRAHİMOVA	MEHMET İSMAİL SANATINDA MİLLİ DEĞERLER
Aynure BAĞIROVA	İSA HÜSEYNOV'UN ESERLERİNDEKİ HİDRONİMLERDE TARİHİN İZLERİ
Doç. Dr. Mirvari VERDİYEVA	GENEL OKULLARDA ÖĞRENCİLERİN COĞRAFİ TEFEKKÜRE SAHİP OLMASINDA YARANAN SORUNLAR VE ONUN ÇÖZÜM YOLLARI
Öğr. Gör. Aynure ELİYEVA	AZERBAYCAN'IN BAZI TOPONİMLERİ ÜZERİNE
Gülare GOCAYEVA	MEHTİ HÜSEYİN ŞAHSİYETLER HAKKINDA
Vefa AHMEDOVA	LEKSİK - SEMANTIK ALANLAR TEORİSİNİN GELİŞTİRİLMESİ TARİHİ: S.E.C.İBN MÜHENNA VE C.TRİER.

	Poster Sunum
Bürge ŞİRİN Prof. Dr. Yusuf KALENDER	DİMETOATIN RAT AKCİĞER DOKUSU ÜZERİNE TOKSİK ETKİSİ VE FERULİK ASİTİN KORUYUCU ROLÜ
Yaşar KARABUL Nazlıcan ŞAHİN Merve BOZKURT Dr. Mehmet KILIÇ Doç. Dr. Zeynep GÜVEN ÖZDEMİR	GAMA IŞINI PERDELEME FONKSİYONLU EPOKSİ/KAYSERİ KİREÇ TAŞI KOMPOZİTLER
Dr. Öğr. Üyesi Ayhan ÇETİNKAYA Selim GÖKSU Bihter Gökçe BOZAT Esra FİDAN	HACAMATIN ANKSİYETE VE ÖĞRENME DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem ÖTER	URANYUM TAYİNİ İÇİN SPEKTROSKOPİK YÖNTEMLER

Doç. Dr. Özlem SELÇUK ZORER	

FOTOĞRAF GALERİSİ

ARA
ONGRESS ON
SEARCHES
6, 2019
ARA
OME
ngresi.org
Türkiye'de süt sektöründe SEK'in özelleştirilmesinden itibaren
kurumsallaşma açısından bir açık vardır. Sektörün bu kurulda, tüm kamu
teşkilatı, özel sektör temsilcileri ve sivil toplum örgütleri, üniversiteler,
meslek kuruluşlarla güçlü ve etkin bir şekilde temsil edilmesi
gerekmektedir. Bu konsey sadece fiyat-pazar düzenlemesinde değil, her
konu-da alt çalışma grupları oluşturarak süt sektörünü biçimlendirilmelidir
Üreticiler ihtisaslaşmış kooperatifler şekilde örgütlenmeli ve sanayicinin
muhatabı bu örgütler olmalıdır. Çabuk bozulabilen süt ve süt ürünlerinin
işlenmesi, depolanması ve pazarlanması açısından bu model önem arz
etmektedir. Bu şekilde sorunlar daha doğru saptanacak ve çözümler daha
hızlı uygulanacak-tır.
nuç olarak Türkiye'de süt ve süt ürünleri piyasalarında şartların
leştirilmesi için uzun zamana, yoğun ve programlı bir çalışmanın yanı
desteğe
önemlisi Müzakereleri ve
ekibe ihtiyaç vardır.

IRAD
INTERNATIONAL
PUBLISHING HOUSE
2014

İKSAD
INTERNATIONAL

İKSAD

Tüm Fotoğraflar IKSAD KONGRE TOPLULUĞU- IKSAD CONGRESS SOCIETY Facebook Gurubunda yayınlanmıştır.

İÇİNDEKİLER/*CONTENTS*

KONGRE KÜNYESİ	**I**
BİLİM KURULU	**II**
KONGRE PROGRAMI	**III**
FOTOĞRAF GALERİSİ	**IV**
İÇİNDEKİLER	**V**

M.Alper SOFUOĞLU Sezan ORAK M.Cemal KUŞHAN	**DAMAGE DETECTION OF A STEEL PLATE USING EMI METHOD**	**1**
Zeynep Nur KÖSTEPEN Prof. Dr. Hasan SELİM	FİRMALARDAKİ RİSKLERİN DİNAMİK OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ VE YÖNETİLMESİNE YÖNELİK BİR KARAR MODELİ	**2-3**
M.Alper SOFUOĞLU	A NOVEL CRITERIA WEIGHTING APPROACH FOR DECISION-MAKING	**4**
Ekin EVCİL Dr. Öğretim Üyesi F. Yeşim KALENDER	VARDİYA ÇİZELGELEME PROBLEMİ: HEDEF PROGRAMLAMA YAKLAŞIMI VE BİR UYGULAMA	**5-6**
Dr. Omar M.A. MAHMOOD Dr. Nermin ŞARLAK	KUZEY ATLANTİK SALINIM İNDİSİNİN IRAK İKLİM FAKTÖRLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	**7-8**
Minel AYDIN Merve Öykü ÖZTÜRK Dr. Öğretim Üyesi F. Yeşim KALENDER	MEZANİN DEPO SİSTEMİNE MALZEME ATAMASI	**9**
Uğur MERTOĞLU Dr. Öğr. Üyesi, Burkay GENÇ Prof. Dr. Hayri SEVER Dr. Öğr. Üyesi Fatih SAĞLAM	TÜRKÇE HABERLER İÇİN OTOMATİK HABER ETİKETLEME MODELİ	**10-11**
Murat ERCAN Dr. Öğretim Üyesi Gamze TETİK Dr. Öğretim Üyesi Erkan TETİK	WLAN BANT ARALIĞINDA ELEKTROMANYETİK ENERJİ TOPLAMA İÇİN ÇİFT-BANT SİNYAL EMİCİ METAMALZEME TASARIMI	**12-13**
Murat ERCAN Dr. Öğretim Üyesi Erkan TETİK Dr. Öğretim Üyesi Gamze TETİK	TERAHERTZ FREKANS ARALIĞINDA MÜKEMMEL EMİLİME SAHİP ESNEK METAMALZEME TASARIMI	**14-15**
Prof. Dr. Sebahattin BEKTAŞ Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ	EĞİK UZUNLUKLARLA UZAY GERİDEN KESTİRME	**16**
Prof. Dr. Sebahattin BEKTAŞ Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ	KÜRE YÜZEYİNDE DİREKT COĞRAFİ KOORDİNATLARLA AZİMUT BELİRLEME	**17**
Doç. Dr. Sakine UGURLU KARAAĞAÇ	MADENCİLİK FAALİYETLERİNİN ÇEVRESEL ETKİLERİ	**18-19**
Doç. Dr., Sakine UGURLU KARAAĞAÇ	DOĞAL AFETLER SIRASINDA KİMYASAL RİSKLER	**20**
Dr. Öğr. Ü. Neslihan KOÇ	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA ÇEVRE VERGİLERİ: AB-TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI	**21**
Doç.Dr Fikret YAMAN Gurbet TINAS	TÜKETİCİ SATIN ALMA DAVRANIŞLARINDA PROMOSYONUN ETKİSİNİN GELİR DÜZEYİNE GÖRE FARKLILAŞMASI	**22-23**
Dr.Öğr.Ü. Serdar KUZU Dr.Özgür ÖZKAN	İŞLETMELERİN NAKİT AKIŞ VOLATİLİTESİNİN KAR PAYI DAĞITIMI ÜZERİNE ETKİLERİ	**24-25**
Öğr. Gör. Hamza CORUT Prof. Dr. Nebiye YAMAK	REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ İLE TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ ARASINDAKİ DİNAMİK İLİŞKİLER	**26-27**
Dr.Öğr.Ü.Serdar KUZU Dr.Özgür ÖZKAN	TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE FAİZ DIŞI GELİRLERİN BANKA PERFORMANSI ÜZERİNE ETKİLERİ	**28-29**
Öğr. Gör. Hamza CORUT Prof. Dr. Nebiye YAMAK	DÖVİZ KURU İLE TÜKETİCİ VE REEL KESİM GÜVEN ENDEKSLERİ ARASINDAKİ ASİMETRİK İLİŞKİLER	**30-31**

Hamda Mohamed MOUHOUMED Başak KILIÇ Dilek TUNÇ UĞUR Assoc. Prof. Dilek ÖZTAŞ Prof. Salih MOLLAHALILOĞLU	**HIV/AIDS AS A PUBLIC HEALTH ISSUE AND THE ROLE OF HEALTH EDUCATION**	**32**

Op. Dr. Faika Ceylan ÇİFTÇİ **Prof. Dr. Nevin SAĞSÖZ**	POLİKİSTİK OVER SENDROMUNDA(PKOS) METİLENTETRAHİDROFOLATREDÜKTAZ POLİMORFİZMİ VE ORAL KONTRASEPTİF KULLANIMININ ETKİSİ	**33-34**
Op. Dr. Faika Ceylan ÇİFTÇİ **Prof. Dr. Nevin SAĞSÖZ**	POLİKİSTİK OVER SENDROMUNDA(PKOS) METİLENTETRAHİDROFOLATREDÜKTAZ POLİMORFİZMİ VE ORAL KONTRASEPTİF KULLANIMININ PAI-1 SEVİYELERİ ÜZERİNE ETKİSİ	**35-36**
Uzman Doktor Yıldız HAYRAN	ZONA ZOSTER TANISIYLA TAKİP EDİLEN HASTALARIN DEMOGRAFİK, KLİNİK VE LABORATUVAR ÖZELLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	**37-38**
Т.А. ГАДЖИБЕЙЛИ	ИЗУЧЕНИЕ БИОЛОГИЧЕСКИ АКТИВНЫХ СОЕДИНЕНИЙ НЕКОТОРЫХ ВИДОВ РОДА VICIA L. В АЗЕРБАЙДЖАНЕ	**39**
Ömer Vefik ÖZOZAN **Dr. Tuna BİLECİK**	LİTERATÜRDE İLK; SLEEVE GASTREKTOMİ SONRASI İNTRAABDOMİNAL ABSE ETKENİ: ROTHİAMUCİLAGİNOSA	**40-41**
Arş. Gör. Dr. Arzu AY **Dr. Öğr. Üyesi Nevra ALKANLI**	KOLOREKTAL KANSER TANISI ALMIŞ HASTALARDA GSTM1 (rs12068997) GEN VARYASYONU VE SERUM BAKIR, ÇİNKO, SELENYUM DÜZEYLERİ İLE BAKIR/ÇİNKO ORANI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ	**42-43**
Dr. Öğr. Üyesi Nevra ALKANLI **Arş. Gör. Dr. Arzu AY**	ANJİYOTENSİN II TİP 1 RESEPTÖR A1166C VE METİLENTETRAHİDROFOLAT REDÜKTAZ GEN VARYASYONLARININ PREEKLAMPSİ GELİŞİMİNDEKİ ROLLERİNİN ARAŞTIRILMASI	**44-45**
Dr. Öğr. Üyesi İnayet GÜNTÜRK **Dr. Öğr. Üyesi Gönül Şeyda SEYDEL** **Dr. Öğr. Üyesi Serpil ERŞAN** **Uzm. Dr. Emre ERSOY**	ANKİLOZAN SPONDİLİT HASTALARINDA MİYELOPEROKSİDAZ AKTİVİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	**46-47**
Uzm. Dt. Esra ULUSOY MUTLUOL **Doç. Dr. Zehra ILERI**	ÇEKİM ÖNGÖRÜLEN BİR HASTANIN DAMON SİSTEM İLE ÇEKİMSİZ SABİT TEDAVİSİ: VAKA RAPORU	**48-49**
Uzm. Dt. Esra ULUSOY MUTLUOL **Doç. Dr. Zehra ILERI** **Doç. Dr. Mehmet AKIN**	TWİN-BLOK SONRASINDA YAPILAN ÇEKİMLİ VE ÇEKİMSİZ TEDAVİLERLE OLUŞAN DEĞİŞİMLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	**50-51**
Парвин НАБИЕВА	ПРИМЕНЕНИЕ МЕТФОРМИНА У ПАЦИЕНТОК С АНДРОГЕНЗАВИСМОЙ ДЕРМОПАТИЕЙ.	**52**
Dr. Öğr. Üyesi Ayhan ÇETİNKAYA **Bihter Gökçe BOZAT** **Dr. Öğr. Üyesi Emine ÖZSARI** **Dr. Öğr. Üyesi Osman YAKŞİ** **Uzm. Dr. Mehmet ÜNAL**	SİGARA DUMANINA MARUZ KALAN SIÇANLARIN ANKSİYETE, DEPRESYON VE ÖĞRENME DAVRANIŞLARI ÜZERİNE NIGELLA SATIVA'NIN ETKİSİ	**53-54**
Uzm. Dt. Zekiye EFE	DİŞ HEKİMLİĞİNDE NANOTEKNOLOJİ	**55**
Uzm. Dt. Zekiye EFE	SÜT DİŞLERİNDE FARKLI YAPIŞTIRMA SİMANLARI İLE SİMANTE EDİLEN ZİRKONYA ÖRNEKLERİN KOPMA YÜZEYLERİNİN BAĞLANMA DAYANIMINA ETKİSİNİN İN VİTRO İNCELENMESİ	**56-57**

Prof. Dr. Hüseyin KALKAN **Erkan AKDEMİR** **M. Güzin SEMERCİOĞLU**	**TÜBİTAK TARAFINDAN DESTEKLENEN PROJE KAPSAMINDA MODELLERLE ASTRONOMİ EĞİTİMİ**	**58-59**
Prof. Dr. Hüseyin KALKAN **Erkan AKDEMİR** **M. Güzin SEMERCİOĞLU**	ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YERÇEKİMİ HAKKINDAKİ ZİHİNSEL MODELLERİ	**60-61**
Doç. Dr. Fethi KAYALAR **Dr. Öğr. Gör. Murat Tolga KAYALAR**	ÇEVRİMİÇİ OKULLARIN VERİMLİLİĞİNDE EBEVEYNLERE DÜŞEN GÖREVLERİN BELİRLENMESİ	**62-63**
Doç. Dr. İhsan Seyit ERTEM	İLKOKUL TÜRKÇE DERS PROGRAMINDA ÇOCUK EDEBİYATININ KULLANIMI	**64-65**
Doç. Dr. İhsan Seyit ERTEM	UZAKTAN EĞİTİM YOLUYLA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME PROGRAMLARININ İNCELENMESİ: TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMLARI	**66-67**
Dr. Öğr. Üyesi Serpil ÖZKURT SİVRİKAYA	KÖY ENSTİTÜLERİ VE FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ	**68**
Doç. Dr. Veli BATDI **Dr. Öğr. Üyesi Aydın ASLAN**	İKİ DİLLİ EĞİTİM UYGULAMALARININ META-ANALİZİ	**69-70**
Dr. Öğr. Üyesi Aydın ASLAN **Dr. Öğr. Üyesi Kamil YILDIRIM**	DİJİTAL ÇAĞDA YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRETİMİN YÖNETİMİ	**71-72**
Pervin ALİYEVA	ERGENLERDE MİLLİ KARAKTERİN OLUŞUMUNA SANAL İLETİŞİMİN PSİKOLOJİK ETKİSİ	**73-74**

Arş. Gör. Sevda KILIÇ Doç. Dr. Banu ALTUNAY ARSLANTEKİN	**2012 ve 2018 YILI OYUN, FİZİKİ ETKİNLİKLER ve BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI**	**75-76**
Arş. Gör. Sevda KILIÇ Doç. Dr. Banu ALTUNAY ARSLANTEKİN	2013 ve 2018 YILI BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	**77**
Bedri EMİNSOY Doç. Dr. Şaban ÇETİN	BİLİMİN MASUMİYETİ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA	**78-79**
Dr. Öğr.Üyesi Belgin UZUN Dr. Öğr.Üyesi Hanife İRİS	TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİNİN İŞLENİŞİ: UYGULAMA ÖRNEKLERİ Ve SÜRECE İLİŞKİN ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ELEMANLARI GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ	**80-81**
Doç. Dr. Esmet İSMAYİLHANOVA	ÖĞRENME SÜRECINDE ÖĞRETMENIN ORGANİZASYON ETKİNLİKLERİ	**82-83**
Prof. Dr. Nurten BİRLİK Prof. Dr. Arda ARIKAN Öğr. Gör. Dr. Gökçe SERT Özge ERDEM	ÖĞRETMEN ADAYLARININ TOPLUMSAL FARKLILIKLARI ALGILAMALARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	**84-85**
Prof. Dr. Nurten BİRLİK Özge ERDEM Merve GÜNDAY Öğr. Gör. Dr. Gökçe SERT	ÖĞRETMEN ADAYLARININ MASALLARDAKİ İKİLİ ZITLIKLARIN KÜLTÜRÜ KODLAYICI ÖZELLİKLERİ HAKKINDAKİ FARKINDALIKLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	**86-89**
Zehra ER Prof. Dr. Emine Rüya ÖZMEN	EDMARK OKUMA PROGRAMININ ORTA-AĞIR DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİĞE SAHİP ÖĞRENCİLER İÇİN UYARLANMASI	**89-90**

Doç. Dr. Ümran TÜRKYILMAZ	**AYLA ÇINAROĞLU'NUN "KİM DEMİŞ NİYE DEMİŞ BU NANEYİ KİM YEMİŞ" ADLI YAPITINDA GÖÇ OLGUSUNA YAKLAŞIMI**	**91-92**
Doç. Dr. Ümran TÜRKYILMAZ	MARGUERITE DURAS'NIN CEBELİTARIK DENİZCİSİ'NDE VAROLUŞÇULUĞUN YANSIMALARI	**93-94**
Öğretim ve Arş. Gör. Elvan CAFAROV	XX YÜZYILDA VE XXI YÜZYILIN BAŞLARINDA AZERBAYCAN'DA DIL POLITIKASI VE NAHÇIVAN BÖLGESI	**95**
Doç. Dr. Erdoğan KUL	DİL ÜZERİNE GÖRÜŞLERİNİN ÖMER SEYFETTİN'İN ŞİİRLERİNE YANSIMASI	**96-97**
Doç. Dr. Erdoğan KUL	"KİŞİ" SEÇİMİ BAKIMINDAN İZZET MELİH DEVRİM'İN ÖYKÜLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	**98-99**
Gül ŞİMŞEK	MECMU'A-İ MU'AMMEYÂT VE ARAP-ZÂDE MEHMED EFENDİ'NİN MU'ÂMMA RİSALESİ	**100-101**

Arş. Gör. Serkan SAMUT Prof. Dr. Rahmi YAMAK	**TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ İLE BİST 100 ENDEKSİ ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİSİ: ROLLİNG WİNDOW NEDENSELLİK**	**102-103**
Arş. Gör. Serkan SAMUT Prof. Dr. Rahmi YAMAK	KRİPTO PARALARDA FİYAT İLE İŞLEM HACMİ ARASINDAKİ ASİMETRİK NEDENSELLİK İLİŞKİSİ	**104-105**
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ŞANTAŞ Dr. Öğr. Üyesi Gülcan ŞANTAŞ	CEPTEN VE KATASTROFİK SAĞLIK HARCAMASI: TÜRKİYE'DE 2002-2017 DÖNEMİNİN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ	**106-107**
Dr. Öğr. Üyesi Gülcan ŞANTAŞ Dr. Öğr. Üyesi Fatih ŞANTAŞ	SAĞLIK SEKTÖRÜNDE AFET YÖNETİMİ UYGULAMALARI: KAVRAMSAL BİR ÇALIŞMA	**108-109**
Dr. Öğretim Üyesi Filiz ASLAN ÇETİN Dr. Öğretim Üyesi Seyhan ÖZTÜRK	PAZARLAMA VE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMLERİ İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA: PAZARLAMA MUHASEBESİ	**110-111**
Prof. Dr. Levent AYDIN Dr. Öğr. Üyesi İzzet ARI	TÜRKIYE'NIN POTANSIYEL EMISYON AZALTMALARININ TAHMINI IÇIN SISTEM DINAMIK YAKLAŞIMI	**112-113**
Dr. Öğr. Üyesi İzzet ARI Prof. Dr. Levent AYDIN	PARIS ANLAŞMASI SÜREÇLERI VE KÜRESEL İKLIM DEĞIŞIKLIĞI MÜCADELESINE YENI BIR YAKLAŞIMLA SÜRDÜRÜLEBILIRLIKLERI	**114-115**
Dr. Öğr. Üyesi Melik ERTUĞRUL	GRI BAZLI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASININ SERMAYE PİYASALARINDAKİ ETKİSİ: DEĞER İLİŞKİSİ ANALİZİ	**116-117**
Dr. Furkan ÇELEBİ	DAĞITIMSAL ADALETİN PRESENTEİZM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	**118-119**
Dr. Furkan ÇELEBİ	İŞTEN AYRILMA NİYETİ VE ÖRGÜTSEL SAĞLIK ARASINDAKİ İLİŞKİ	**120-121**

Prof. Dr. Zekai ÖZTÜRK Uzm. Fzt. Nurullah BERBEROĞLU	**KLİNİK ECZACILIK UZMANLIK EĞİTİMİ VE 2023 PERSPEKTİFİNDEN BİR BAKIŞ**	**122-123**
Uzm. Fzt. Nurullah BERBEROĞLU	TIPTA UZMANLIK EĞİTİMİ VEREN ANA DAL PROGRAMLARININ MEKÂN Ve DONANIM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	**124-125**

Uzman Dr. Murat İĞDE	MAJOR ÜST EKSTREMİTE AMPUTASYONLARI	**126-127**
Dr Öğr. Gör. Mesut ÖNAL	KORNUAL GEBELİK	**128-129**
Uzm. Doktor Veysel KAPLANOĞLU **Doç. Doktor Hatice KAPLANOĞLU**	ANTERİOR MAKSİLLER DUVAR VE LAKRİMAL KANAL İLİŞKİSİNİN BT İLE ANALİZİ	**130-131**
Arş. Gör. Filiz ERSÖĞÜTÇÜ **Arş. Gör. Nurdilan ŞENER**	TRANSKÜLTÜREL HEMŞİRELİK	**132-133**
Arş. Gör. Filiz ERSÖĞÜTÇÜ **Arş. Gör. Nurdilan ŞENER**	YAŞLI İSTİSMARI VE YAŞLI İHMALİ	**134-135**
Nurhayat KORKMAZ **Gürsoy COŞKUN**	DİZ OSTEOARTRİTLİ HASTALARDA KİNEZYOFOBİ, AĞRI VE FONKSİYONEL DURUM İLİŞKİSİ	**136-137**
Dr. Öğr. Üyesi Ramadan ÖZMANEVRA	SUBAKROMİYAL SIKIŞMA SENDROMUNDA AKROMİYON MORFOLOJİSİ VE CİNSİYETLE İLİŞKİSİ	**138-139**
Dr. Öğr. Üyesi Ramadan ÖZMANEVRA **Dr. Öğr. Üyesi Barış POLAT** **Tahsin GÜRPINAR**	FEMUR BOYUN KIRIĞI NEDENİYLE PARSİYEL KALÇA PROTEZİ UYGULANAN HASTALARIN EN AZ 5 YILLIK TAKİPTE MORTALİTE VE MORBİDİTE ANALİZİ	**140-141**
Nurdilan ŞENER **Filiz ERSÖĞÜTÇÜ**	ADLESAN GEBELİKLER	**142-143**
Nurdilan ŞENER **Filiz ERSÖĞÜTÇÜ**	YOKSULLUK VE KADIN SAĞLIĞI	**144-145**

Müge HİLOOĞLU **Prof. Dr. Dilek PANDIR**	**SODYUM BENZOAT'IN ALLİUM CEPA KÖK HÜCRELERİNİN ANTİOKSİDAN AKTİVİTESİNE TOKSİK ETKİSİ**	**146-147**
Gülnare HASANOVA	ASTARAÇAY VE LENKERANÇAY'DA (AZERBAYCAN)SU BAZLI MANTARLARIN İZOLASYONU VE TANIMLANMASI	**148-149**
Arş. Gör. Gülşife GÖK **Prof. Dr. Dilek PANDIR**	RATLARDA LİPOPOLİSAKKARİT (LPS)'İN SEBEP OLDUĞU TESTİKÜLER SİTOTOKSİSİTE ÜZERİNE E VİTAMİNİNİN KORUYUCU ROLÜ	**150-151**
Biyolog, Nilay MUSTAFA **Uzm. Biyolog, Alican Bahadır SEMERCİ** **Dr. Öğretim Üyesi Kenan TUNÇ**	ELAEAGNUS PUNGENS THUNB. MEYVESİNİN ANTİMİKROBİYAL VE ANTİOKSİDAN AKTİVİTESİNİN BELİRLENMESİ	**152-153**
Prof. Dr. Dilek PANDIR **Ali KALELİ**	ULTRAVİYOLE (UV) RADYASYONUNUN İNSAN KANINDA SPEKTROFOTOMETRE İLE ETKİSİNİN BELİRLENMESİ	**154-155**
Müge HİLOOĞLU **Prof. Dr. Dilek PANDIR**	ENDOTOKSEMİDE SELENYUMUN DNA YAPISINDAKİ DEĞİŞİME ETKİSİNİN SIÇAN PANKREASINDA BELİRLENMESİ	**156-157**
Arş. Gör. Gülşife GÖK **Prof. Dr. Dilek PANDIR**	GIDA KATKI MADDESİ SUNSET YELLOW'UN KAN DOKUSU ÜZERİNE APOPTOTİK ETKİSİNİN BELİRLENMESİ	**158-159**
Doç. Dr. Şule BARAN **Merve YAŞA**	KANOPİ ORİBATİDLERİNDEKİ (ACARİ) MORFOLOJİK MODİFİKASYONLAR	**160-161**
Feyzanur ÖZDEN **Nesrin KARGI** **Biyolog, Nilay MUSTAFA** **Uzm. Biyolog, Alican Bahadır SEMERCİ** **Dr. Öğretim Üyesi Kenan TUNÇ**	TELEFON KILIFLARINDAKİ MİKROORGANİZMA VARLIĞININ ARAŞTIRILMASI	**162-163**
Prof. Dr. Dilek PANDIR **Ali KALELİ**	TİTANYUM DİOKSİT NANOPARTİKÜLÜNÜN LÖKOSİTLER ÜZERİNE ETKİSİNİN KOMET YÖNTEMİYLE BELİRLENMESİ VE SODYUM SELENİTİN KORUYUCU ROLÜ	**164-165**
Doç. Dr. Şule BARAN **Merve YAŞA**	KOCAELİ ORİBATİD AKARLAR FAUNASINA KATKILAR	**166**

Arş. Grv. Mustafa CEYLAN	**UZAKTAN ALGILAMA VE COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ (CBS) İLE YAYLA ALANLARINDAKİ DEĞİŞİMİN TESPİTİ: GÜMÜŞHANE İLİ KARIŞIK YAYLASI ÖRNEĞİ**	**167-168**
İsmail TEKAÜT	Çk-45 MALZEMESİNİN HSS MATKAPLA DELİNMESİNDE İLERLEME MİKTARININ DELİK KALİTESİNE ETKİSİ	**169-170**
Ali Murat GÜLTEKİN **Doç. Dr. Sinan KILIÇASLAN**	FÜZE KANATÇIK TAHRİK SİSTEMİ TRANSFER FONKSİYONUNUN ARX METODU KULLANILARAK BELİRLENMESİ	**171-172**
Fatma AKALIN **Prof. Dr. Nejat YUMUŞAK**	İNCE BAĞIRSAK FOTOĞRAFLARI ÜZERİNDE SEZGİSEL ALGORİTMA TEKNİKLERİ İLE POLİP TEŞHİSİ	**173-174**
Jeo.Yük. Müh. Adil ÖZDEMİR **Dr. Öğr. Üyesi Yıldıray PALABIYIK** **Dr. Öğr. Üyesi Alperen**	ORTAKÖY JEOTERMAL SAHASININ (ŞARKIŞLA-SİVAS) KAYNAK KORUMA ALANLARININ BELİRLENMESİ	**175-176**

ŞAHİNOĞLU		
Jeo.Yük. Müh. Adil ÖZDEMİR Dr. Öğr. Üyesi Alperen ŞAHİNOĞLU Dr. Öğr. Üyesi Yıldıray PALABIYIK	ILICA KÖYÜ (YILDIZELİ-SİVAS) JEOTERMAL POTANSİYELİNİN ÇOK-ELEKTROTLU REZİSTİVİTE YÖNTEMİ İLE ARAŞTIRILMASI	**177-178**
Prof. Dr. Şener CERYAN Doç. Dr. Nurcihan CERYAN	DOĞU KARADENİZ BÖLGESİNDE (KB TÜRKİYE) YAMAÇ DURAYLILIĞI İLE AYRIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	**179**
Prof. Dr. Şener CERYAN Doç. Dr. Nurcihan CERYAN	İNDEKS DENEYLER KULLANILARAK KARBONATLI KAYAÇLARIN TEK EKSENLİ BASINÇ DAYANIMI DEĞERLENDİRİLMESİ İÇİN BİR BULANIK MODELLEME ÇALIŞMASI	**180-181**
Harita Müh. Selçuk ŞENEL Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ Prof. Dr. Sebahattin BEKTAŞ	KIYI ALANLARINDAKİ MÜLKİYET PROBLEMLERİNİN İNCELENMESİ	**182-183**
Harita Yük. Müh. Burcu Bahar ERDOĞAN Prof.Dr. Faik Ahmet SESLİ Prof.Dr. Sebahattin BEKTAŞ	COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ İLE KATI ATIK DÜZENLİ DEPOLAMA TESİSİ YER SEÇİMİ	**184-185**
Furkan DEMİRKOPARAN	NÜKLEER ATIK DEPOLAMA SİSTEMLERİ, KULLANILMIŞ NÜKLEER YAKIT GERİ DÖNÜŞÜM SİSTEMLERİNİN İNCELENMESİ VE TÜRKİYE İÇİN SİSTEM ÖNERİLERİ	**186-187**

Araştırma Görevlisi Doktor Ülkü KÜÇÜKKURT	**AFYONKARAHİSAR MÜZESİ ENVANTERİNE KAYITLI ALTI AFYONKARAHİSAR YÖRESİ HALISININ TEKNİK, DESEN VE KOMPOZİSYON ÖZELLİĞİ**	**188-189**
Araştırma Görevlisi Doktor Ülkü KÜÇÜKKURT	AFYONKARAHİSAR'IN SARAÇLI HALI HEYBELERİ	**190-191**
Dr. Öğr. Üyesi Semra KILIÇ KARATAY	NİĞDE-BOR SEMER SANATI ÜZERİNE BİR İNCELEME	**192-193**
Dr. Öğr. Üyesi Semra KILIÇ KARATAY	NİĞDE KEMERHİSAR DOKUMA ÖRNEKLERİ	**194-195**
Doç. Dr. Naile ÇEVİK Doç. Muna SİLAV	ANKARA ÖZELİNDE BİRİNCİ ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ YAPILARININ DİSİPLİNLERARASI SÜREÇTE YORUMLANMASI	**196-197**
Doç. Muna SİLAV Doç. Dr. Naile ÇEVİK	KENT VE KİMLİK BAĞLAMINDA ÇAĞDAŞ MİMARİDE SIRADIŞI MÜZE YAPILARI	**198-199**
Gülnur GÜVENÇ Öğr. Gör. M. Burcu TUNAKAN	HİNT KLASİK MÜZİK LİTERATÜRÜNDE NATYASHASTRA'NIN YERİ VE ÖNEMİ	**200-201**
Prof. Dr. Fatma KOÇ Prof. Dr. Emine KOCA	TÜRK HALK GİYSİLERİNİN BİÇİMLENDİRİLMESİNDE TASARRUFA YÖNELİK TERZİLİK UYGULAMALARI	**202-203**
Prof. Dr. Emine KOCA Prof. Dr. Fatma KOÇ	1910- 1930 YILLARI ARASINDA MODA DERGİLERİNİN KAPAKLARINDAKİ DOĞU KÜLTÜRÜ ÖZNELERİ	**204-205**
Fatma KÖSE Doç. Dr. Kadriye TEZCAN AKMEHMET	İSTANBUL OYUNCAK MÜZESİ'NİN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK EĞİTİM ETKİNLİKLERİNİN İNCELENMESİ	**206-207**
Dr. Öğr. Üyesi Selda GÜZEL Öğr. Gör. Asude MIHLADIZ KANDAL	GELENEKSEL AYAK GİYSİLERİNDEN NALININ ÜRETİM SÜRECİ	**208-209**
Ayça BAYRAK ULUĞ Doç. Dr. Nevra ERTÜRK	MÜZE SERGİLERİNDE ARTIRILMIŞ GERÇEKLİK UYGULAMALARI	**210-211**
Berivan Özge AKSU Doç. Dr. Öğr. Üyesi Kadriye Tezcan AKMEHMET	MÜZELERDEKİ HİKÂYE ANLATIMI UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ	**212-213**
Cevdet Mithat CANVER	1934 – 1936 YILLARI ARASINDA, ANKARA VE İSTANBUL RADYOLARI'NDAN TÜRK MUSİKİSİ'NİN YASAKLANMASI ÜZERİNE İSTATİSTİKSEL BİR ÇALIŞMA	**214-215**

Doç. Dr. Alpaslan KUŞVURAN İsmail Aykut KAYTEZ Arş. Gör. Ülkü YILMAZ Doç. Dr. Şebnem KUŞVURAN	**GUAR'DA (Cyamopsis tetragonoloba (L.) Taub.) TUZ STRESİ ALTINDA DIŞSAL AMİNOASİT UYGULAMALARININ İYON DEĞİŞİMİ, BİYOKİMYASAL BİLEŞENLER VE ANTİOKSİDATİF ENZİM AKTİVİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ**	**216**
Doç. Dr. Sevi ÖZ	ARKEOKİMYA AÇISINDAN ARKEOLOJİK MATERYALLERİN TÜRLERİ	**217**
Doç. Dr. Sevi ÖZ	ARKEOLOJİK MATERYALLERİN KİMYASAL ANALİZ YÖNTEMLERİ	**218**
Tohfa NASIBOVA Eldar GARAEV Shahnaz İSMAYİLOVA Gulnar ZEYNALOVA Dostu GAFAROVA	ÜZERLİK BİTKİSİ TOHUMLARINDAN ELDE EDİLMİŞ HARMALİNİN MODEL TECRÜBEDE KİMYASAL-TOKSİKOLOJİK ANALİZİ	**219-220**
Dr. Öğretim Üyesi Mustafa YAMAN Prof. Dr. Barbaros	GRANSTAR (% 37,5 Tribenuron metil +% 37,5 Thifensulfuron metil) HERBİSİTİN BUĞDAY YAPRAĞINDAKİ SUDA ÇÖZÜNEN VİTAMİNLER ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ	**221-222**

NALBANTOĞLU		
Tohfa NASIBOVA Eldar GARAEV Shahnaz İSMAYİLOVA Gulnar ZEYNALOVA Dostu GAFAROVA	PEGANUM HARMALA TOHUMLARININ YAĞININ MİKROBİYOLOJİK SAFLIĞININ KONTROL EDİLMESİ	**223**
Arş.Gör. Dr. Togayhan KUTLUK Dr.Öğr.Üyesi Nurcan KAPUCU	FARKLI AZOT STRES KOŞULLARININ Chlorella Protothecoides TÜRÜ MİKROALGİN BÜYÜME HIZINA VE YAĞ İÇERİĞİNE ETKİSİ	**224**
Doç. Dr., Saliha ALYAR Prof. Dr., Ümmühan ÖZDEMİR ÖZMEN Doç. Dr., Hamit ALYAR Esra BİLEN	2,4-DİHİDROKSİBENZALDEHİT SÜLFİSAKSAZOL SCHİFF BAZININ SPEKTROSKOPİK(FT-IR, NMR) YÖNTEMLERLE AYDINLATILMASI VE DFT HESAPLAMALARI	**225**
Yüksek Kim. Müh. Bahar Gürkaya KUTLUK Arş. Gör. Dr. Togayhan KUTLUK Doç. Dr. Başar UYAR Dr. Öğr. Üyesi Nurcan KAPUCU	BİYOYAĞLAYICI ÜRETİMİ İÇİN NOVOZYM51032 LİPAZI KATALİZÖRLÜĞÜNDE TRANSESTERLEŞME TEPKİMESİNE ETKİ EDEN PARAMETRELERİNİN YANIT YÜZEY YÖNTEMİ İLE İYİLEŞTİRİLMESİ	**226**
Doç. Dr. Elnare MURADOVA	ŞEKİ-ZAGATALA BÖLGESİNDE ÇEKİRDEKLİ MEYVE AĞAÇLARININ ESAS ZARARLILARI, ONLARIN PARAZİT VE YIRTICILARI	**227**
Doç. Dr. Aslı ÇİLİNGİR YELTEKİN Sama Amer ABBAS AL TEKRETI	LİTYUM TOKSİTESİNİN Carassius auratus BALIĞININ KARACİĞER DOKUSUNDA AChE, BChE VE MDA DÜZEYLERİNE ETKİSİ	**228-229**
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem ÖTER Doç. Dr. Özlem SELÇUK ZORER	URANYUMUN SULU ÇÖZELTİDEN KAHVE TANECİKLERİ ÜZERİNE ADSORPSİYONU	**230-231**
Doç. Dr. Saliha ALYAR Prof. Dr. Ümmühan ÖZDEMİR ÖZMEN Doç. Dr., Hamit ALYAR Esra BİLEN	BİS (4-,5-Dİ-T-BÜTİL-2-HİDROKSİBENZALDEHİT SÜLFAMETOKSAZOL) PALADYUM(II) KOMPLEKSİNİN HOMO-LUMO, NLO VE MEP ANALİZLERİ	**232**
Dr. Öğr. Üyesi İzzet İNCE	**KIZ VOLEYBOLCULARDA MAKAS STİL İLE SKUAT STİL OLİMPİK KALDIRIŞLARIN PERFORMANS ÜZERİNE ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**	**233-234**
Dr. Öğr. Üyesi Hulusi ALP	SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN SPORU BIRAKMA VE DEVAM ETME NEDENLERİNİN İNCELENMESİ (ISPARTA ve BURDUR ÖRNEĞİ)	**235-236**
Dr. Tebessüm AYYILDIZ DURHAN Arş. Gör. Şenol GÖRAL Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK	BOŞ ZAMAN EĞİTİMİ VE GENEL YETKİNLİK İNANCI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	**237-238**
Doç. Dr. Tülin ATAN	SERBEST STİL VE YARIŞTA KULLANILAN STİL İLE YÜZME SONRASI LAKTİK ASİT DEĞERLERİNİN İNCELENMESİ	**239**
Dr. Öğr. Üyesi İzzet İNCE	14-17 YAŞ GRUBU KADIN VOLEYBOLCULARDA REAKTİF KUVVET İNDEKSİ VE BACAK SERTLİĞİNİN BAZI PERFORMANS TESTLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ	**240**
Doç. Dr. Tülin ATAN	13-14 YAŞ GRUBU SEDANTER ERKEK VE KIZ ÖĞRENCİLERİN FİZİKSEL UYGUNLUK SEVİYELERİNİN İNCELENMESİ	**241**
Mehtap YILDIZ	ANNE BABALARIN ÇOCUKLARINI BASKETBOLA BAŞLATMA NEDENLERİ	**242**
Dr. Öğr. Üyesi, Sedef KURT Dr. Öğr. Üyesi, İsmail SARI Hatice ŞAHİN	FARKLI EGZERSİZ TİPLERİNİN SEDANTER KADINLARDA MELATONİN VE SEROTONİN DÜZEYLERİNE ETKİSİ	**243-244**
Dr. Öğr. Üyesi Sinan AKIN	KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE OKUMA ALIŞKANLIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ	**245-246**
Dr. Öğr. Üyesi Didem DEMİRALP	**SANATA, ŞAİRİN GÖZÜNDEN BAKMAK- ESKİ YUNAN EDEBİYATINDAN EKPHRASİS ÖRNEKLERİ**	**247**
Arş. Gör. Zeynep Gözde KOZLU	YAHYA AKENGİN'İN SARKAÇ ROMANINDA MEKÂNIN KURGULANIŞI	**248-249**
Dr. Göyerçin MUSTAFAYEVA	BÜYÜK BESTECİ, GAZETECİ VE YAZAR ÜZEYİR HACIBEYOV	**250-251**
Yunus Emre UZUN	GİRİTLİ DİVÂN ŞAİRİ AHMED MEÂBÎ EFENDİ VE DİVÂNINDAKİ MANZUM HALVETÎ SİLSİLE-NÂMESİ	**252-253**
Dr. Sevinç RESULOVA	XIX YÜZYIL AZERBAYCANLI ÇOCUK EDEBİYATININ ARAŞTIRILMASI VE YAYINLANMASI	**254-255**
Ümran İŞLER	SANAT VE İNSAN	**256-257**
Doç. Dr. İrfan GÖRKAŞ	KADI ABDÜLCEBBÂR'DA VARLIK (EL-MEVCUD)	**258-259**

Doç. Dr. İrfan GÖRKAŞ	İBN ARABÎ ONTOLOJİSİ: VECDEKİ VİCDÂNU'L-VÜCÛD	**260-261**
Arş. Gör. Zeynep Gözde KOZLU	MİZAHİ ÖYKÜ TÜRÜNE BİR ÖRNEK: SULHİ DÖLEK'İN SARDUNYALAR ADLI ÖYKÜSÜNÜN TAHLİLİ	**262**
Prof. Dr. Veli ÜNSAL	**MÖ. 2. VE 1. BİNYILDA KUZEYDOĞU ANADOLU**	**263-264**
Prof. Dr. Veli ÜNSAL	URARTU DEVLET DİNİ	**265**
Dr.Öğr.Üyesi Şahin ÇETİNKAYA	TÜRKİYE'DE 2007-2017 DÖNEMİ DIŞ ÖDEMELER BİLANÇOSU VE DIŞ BORÇLARI	**266-267**
Dr.Öğr.Üyesi Şahin ÇETİNKAYA Naciye BOYACIOĞLU ÇETİNKAYA	BİLGİ EKONOMİSİNE YÖNELİK KAMU POLİTİKALARININ İNCELENMESİ	**268-269**
Doç.Dr. Aydın ÇİVİLİDAĞ	**İŞSİZLİK SORUNUNA FENOMENOLOJİK BİR YAKLAŞIM: ÜNİVERSİTE MEZUNU GENÇ İŞSİZLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İŞSİZLİK SORUNU**	**270-271**
Dr. Öğr. Üyesi Figen KANBİR	DEĞİŞEN ZAMAN VE MEKÂN ALGISI TASARIMLARI: KAFAMDA BİR TUHAFLIK	**272**
Canan KURT TOPRAKLI Doç. Dr. Öğr. Üyesi İbrahim MAZMAN	ÖĞRENCİ ALGILARINA GÖRE İNTERNET BAĞIMLILIĞININ SOSYALLEŞMEYE ETKİSİ -KIRIKKALE İLİ ÖRNEĞİ	**273-274**
Gözde AYKUT	KÜRESEL KÜLTÜRDEN YERSİZ-YURTSUZ KÜLTÜRE	**275-276**
Aygün AZİMOVA	ERGENLERDE İNTİHAR DURUMLARININ PSİKOLOJİK OLARAK ÖNLENMESİ YOLLARI	**277-278**
Doç. Dr. Yusuf GENÇ Vusala MAMMADOVA	ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN YAŞADIKLARI KÜLTÜREL ŞOKUN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ	**279-280**
Doç. Dr. Yusuf GENÇ	ALMANYA'DA YAŞAYAN TÜRK AİLELERİNİN VARLIK MÜCADELESİ	**281-282**
Dilek KACAR Prof. Dr. Sultan AYAZ-ALKAYA	GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARININ İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE İLİŞKİSİ	**283-284**
Dilek KACAR Prof. Dr. Sultan AYAZ-ALKAYA	ERKEN ADÖLESAN DÖNEMDE GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARI OYNAMA VE İNTERNET KULLANIMI	**285-286**
Shynar SEİDİGAZİMOVA Prof. Dr. Saule TAPANOVA ESEMBEKOVNA	«ТАҢ» ЖУРНАЛЫНДАҒЫ ӘЙЕЛДЕР МӘСЕЛЕСІ	**287**
Ahmet GÜMÜŞ	ETİK LİDERLİKLE İLGİLİ ULUSAL TEZ VERİ TABANINDA YAYINLANAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ	**288-289**
Doktor Öğr. Üyesi Ayşem SEZER ŞANLI	FEMİNİZME AKADEMİDEN BAKMAK: TÜRKİYE'DE KADIN HAREKETİNİN KURUMSALLAŞMA SÜRECİ	**290-291**
Doktor Öğr. Üyesi Ayşem SEZER ŞANLI	TÜRKİYE'DE İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ DALGA KADIN HAREKETLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ: FEMİNİZMİN OLANAKLARINI TARTIŞMAK	**292-293**
Prof. Dr. Niyazi AKYÜZ Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU	**SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI' KAVRAMINA YENİ BİR YAKLAŞIM**	**294-295**
Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU Prof. Dr. Niyazi AKYÜZ	11. KALKINMA PLANI'NDA (2019-2023) KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK AMAÇ VE POLİTİKALAR ÜZERİNE BAZI DEĞERLENDİRMELER	**296-297**
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk ERDOĞAN	ALLAH'IN BİLGİSİ MESELESİNİN İBN SÎNÂCI KÖKLERİ	**298-299**
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk ERDOĞAN	GAZZÂLÎ'NİN TEHÂFÜT'ÜNDE İRADE KAVRAMINA VERDİĞİ ANLAM VE FİLOZOFLARDAN GETİRİLEBİLECEK CEVAPLAR	**300-301**
Dr. Öğr. Üyesi Hekim TAY	ÂYETLERDE DİL VE ANLATIM ÜSLÛBU: TA'RİZ ÖRNEĞİ	**302-303**
Dr. Öğr. Üyesi Hekim TAY	KUR'ÂN'I KERİM'DE CÜMLE BAĞLAMLARI VE ÂYETLERİN ANLAŞILMASINA KATKISI	**304**
Prof. Dr. Mehmet YOLCU Arş. Gör. Ayşe TOKAY	BİRLİKTE YAŞAMANIN TARİHİ BELGELERİ (ŞAHİDELER/MEZAR TAŞLARI)	**305**
Dr. Ertan ÖZÇOBAN	**TÜRKİYE'DEKİ KONAKLAMA SEKTÖRÜNDE BELGELENDİRME VE DENETİM SORUNSALI**	**306-307**
Doç. Dr. Murat Can GENÇ Dr. Öğr. Üyesi Dilek TANDOĞAN	TÜRKİYEDE TURİZM GELİRLERİNİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: KALINTILARLA GENİŞLETİLMİŞ EKK-ENGLE ve GRANGER EŞBÜTÜNLEŞME YAKLAŞIMI	**308**
Yiğit ÇAĞLAR	KRİTİK YOLU HESAPLANMIŞ PROJELERDE PARALEL MAKİNA ÇİZELGELEME PROBLEMİ İÇİN YENİ BİR META-SEZGİSEL YÖNTEM: HSA-2020	**309-310**
Yiğit ÇAĞLAR	"KAPASİTELİ PROJE YER SEÇİMİ PROBLEMİ" İÇİN YENİ BİR META-SEZGİSEL	**311-312**

	ARAMA YÖNTEMİ: "ROKET DENKLEMİ & TAVLAMA BENZETİMİ"	
Doç. Dr. E. Asuman ATİLLA Ayten KORKAR ÖZTÜRK Neşe ÇAKIR	E-SAĞLIK HİZMETLERİ HAKKINDA FARKINDALIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	**313-314**
Öğr.Gör. Tuğba Çedikçi FENER	MARKA SADAKAT DERECELERİNİN, TÜKETİCİLERİN SATIN ALMA KARARLARINA ETKİSİ	**315-316**
Araştırma Görevlisi Hamide Merve GÜÇLÜ	TÜRK İŞ HUKUKUNDA YILLIK ÜCRETLİ İZİN	**317-318**
Araştırma Görevlisi Hamide Merve GÜÇLÜ	TÜRK İŞ HUKUKUNDA UZAKTAN ÇALIŞMA	**319-320**

Dr. Ahmet Salih İKİZ	**MİLENYUM SONRASI BREZİLYA VE TÜRKİYE'DE İZLENEN EKONOMİ POLİTİKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**	**321**
Esma TÜRLÜOĞLU	EKONOMİK KALKINMANIN BELİRLEYİCİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	**322**
Esma TÜRLÜOĞLU	ÜÇÜZ AÇIK HİPOTEZİ: TÜRKİYE EKONOMİSİ İNCELEMESİ	**323**
Dr. Öğr. Üyesi Kartal SOMUNCU İsmail ÇETİNKAYA	SERMAYE PİYASASI KURULU'NUN YAPTIĞI DENETİMLERİN HİSSE SENEDİ GETİRİLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ	**324-325**
Dr. Öğr. Üyesi Kartal SOMUNCU	YERLİ VE YABANCI YATIRIMCILARIN BIST-100 ENDEKSİ ÜZERİNE ETKİLERİNİN İNCELENMESİ	**326-327**
Dr.Öğr.Üyesi Gülçin YILDIRIM	YÖNETSEL KARAR ALMA SÜREÇLERİNDE MUHASEBENİN ROLÜ	**328-329**
Doç.Dr.Taner GÜNEY	OECD ÜLKELERİNDE EKONOMİK GLOBALLEŞME ve GELİR DAĞILIMI	**330-331**
Doç.Dr.Taner GÜNEY	HİDROELEKTRİĞİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: FARKLI GELİR SEVİYELERİNE SAHİP ÜLKELER İÇİN DENEYSEL KANITLAR	**332-333**
Doç. Dr. Taner GÜNEY	KÜRESELLEŞME VE GELİR DAĞILIMI: TÜRKİYE ÜZERİNE BİR ANALİZ	**334-335**
Dr. Öğr. Üyesi Durmuş YILDIRIM Ali KOPAR	TÜRKİYE'DE MAKRO EKONOMİK FAKTÖRLERİN İLK HALKA ARZ FAALİYETLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	**336**

Dr. Hüseyin TURAN Hâkim	**HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI KARARINDA YER ALAN MÜSADERE HÜKMÜNÜN NİTELİĞİ VE İCRASININ TEMEL HAKLARA ETKİSİ**	**337-338**
Dr. Remzi DEMİR	TÜRK BORÇLAR KANUNU'NDA YER ALAN ÜRÜN KİRASI HÜKÜMLERİNİN, RÖDOVANS SÖZLEŞMELERİ'NE UYGULANILIRLIĞI	**339-340**
Galymzhan TAZHIBAYEV KUANISHBEKULY Doç. Dr. Aytmuhamet ESDAULETOV ORAZBAYULI	KAZAKİTAN'DA GÖRSEL İŞİTSEL MEDYA ÖZGÜRLÜĞÜNÜN HUKUKSAL DAYANAĞINA GENEL BAKIŞ	**341-342**
Galymzhan TAZHIBAYEV KUANISHBEKULY Doç. Dr. Aytmuhamet ESDAULETOV ORAZBAYULI	KAZAKİSTAN VE TÜRKİYE CUMHURİYETLERİNDE RADYO VE TELEVİZYON YAYINCILIĞIYLA İLGİLİ MEVZUATLARDA İFADE HÜRRİYETLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	**343**
Huzeyfe KARABAY	ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK PERSPEKTİFİNDE KADINLARA KARŞI İŞLENEN SUÇLAR	**344-345**
Asst. Prof. Dr. Orhun Burak SÖZEN	PORTRAYAL AND VIABILITY OF MODERNISATION THEORIES ON THE WAY FROM MODERNITY TO POST-MODERNITY AND LATE MODERNITY	**346**
Dr. Mukadder GÜNERİ	ANKARA VE BİRİNCİ TÜRKİYE MİLLET MECLİSİ	**347-348**
Bünyamin UZUN Enes BALOĞLU	BİR SİVİL İTAATSİZLİK EYLEMİ OLARAK ADALET YÜRÜYÜŞÜ'NÜN TÜRKİYE BASININDAKİ SUNUMU: CUMHURİYET, HÜRRİYET VE SABAH GAZETELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	**349**
Enes BALOĞLU Bünyamin UZUN	MİLLİYETÇİ BASINDA 2018 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ YANSIMALARI	**350**
Doç.Dr. Mihalis KUYUCU	YAZILI BASIN SONUN BAŞLANGICINA MI GELİYOR?: DİJİTAL GENÇLERİN PERSPEKTİFİNDEN YAZILI BASINDA TİRAJ SORUNSALI VE YAZILI BASININ GELECEĞİ	**351-352**
Aziz BALCI	WILLIAM HARDY MCNEILL VE TARİH YAZIMI	**353-354**
Dr. Öğr. Üyesi Etem KARA	TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA 32 SAYILI KARARA İLİŞKİN TEBLİĞ'İN KAMBİYO SENETLERİNE ETKİSİ	**355**
Doç. Dr. Mustafa GÜLEÇ	HOLLANDA'DA FASLI: GÖÇ BAĞLAMINDA KİMLİK	**356-357**
Doç. Dr. Mustafa GÜLEÇ	HOLLANDA'DA GÖÇMEN BAKIŞI: BENZAKOUR'UN YORUMUYLA FASLI VE TÜRK	**358-359**
Doç. Dr. Murat AKTAŞ	BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ, YAPAY ZEKA VE DEMOKRASİ	**360**
Doç. Dr. Murat AKTAŞ	BREXIT	**361**

Doç. Dr. Bülent Nafi ÖRNEK Batuhan ÇATAL	**BİRİM DİSKİN SINIRINDA SCHWARZ LEMMASININ GELİŞTİRİLMESİ**	**362**
Uğur KARAKAŞ Ercan KARAKÖSE	MİCROSTRUCTURAL AND MECHANİCAL CHARACTERISTICS OF MELT-SPUN Ni-10Si-10Fe SUPER ALLOYS	**363**
Öğr.Gör. Çağatay ERSİN	SAF MOLİBDENE VİDA AÇMA İŞLEMİNDE KILAVUZ GEOMETRİSİNİN VİDA	**364-365**

Öğr.Gör. Hüseyin GÖKÇE **Öğr.Gör. Mehtap YAVUZ**	PROFİLİNE ETKİSİ	
Öğr.Gör. Çağatay ERSİN **Öğr.Gör. Hüseyin GÖKÇE** **Öğr.Gör. Mehtap YAVUZ**	TİCARİ SAFLIKTAKİ MOLİBDENE KILAVUZLA VİDA AÇMA SÜRECİNDE KESME KUVVETLERİ VE DİŞ PROFİLLERİNİN ANALİZİ	**366-367**
Doç. Dr. Bülent Nafi ÖRNEK **Batuhan ÇATAL**	SINIRDAKİ BAZI HOLOMORFİK FONKSİYON SINIFLARI ÜZERİNE BİR NOT	**368**
Dr. Abidin ŞAHİNOĞLU	INVESTIGATION OF COOLING CONDITIONS WITH CUTTING PARAMETERS IN TURNING OF HARDENED DIN 1.2343	**369**
Dr. Öğr. Üyesi Ümit ALKAN	KARBON ELYAF İLE GÜÇLENDİRİLMİŞ DÜŞÜK YOĞUNLUKLU POLİETİLENİN MEKANİK ÖZELLİKLERİ	**370-371**
Dr. Abidin ŞAHİNOĞLU	INVESTİGATİON OF THE RELATİONSHİP BETWEEN TEMPERATURE, SOUND INTENSİTY AND SURFACE ROUGHNESS DUE TO TOOL WEAR DURİNG TURNİNG OF HARDENED AISI 4140 MATERİAL	**372**
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZDEMİR	CNC TORNA TEZĞAHINDA İŞLEME PARAMETRELERİNİN KESME KUVVETLERİNE ETKİSİNİN SAYISAL ANALİZİ	**373-374**
Prof. Dr. Yalçın ÇEBİ **Mert GÜLÇİN**	KEMOTERAPİ PLANI OLUŞTURMA ARACININ GELİŞTİRİLMESİ	**375-376**

Dr. Ali Can YILMAZ	**DİZEL YAKIT-KANOLA BİYODİZELİ KARIŞIMININ MOTOR PERFORMANS VE EMİSYONLARINA ETKİLERİNİN İNCELENMESİ**	**377-378**
Doç. Dr. Olcay GENÇYILMAZ	IrO FİLMLERİNİN ELİPSOMETRİK, OPTİK, ELEKTRİK VE YÜZEYSEL ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ÇÖZELTİ MİKTARININ ETKİSİ	**379-380**
Doç. Dr. Mustafa BURUNKAYA **Süleyman Kadir DEMİR**	KONVEKTİF ISI DEĞİŞİMLERİNİN SABİT RADYASYON IŞIMA VE ISITMA ALTINDA GÜNEŞ PANELİ VERİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	**381-382**
Dr. Özlem ERDEM	HİDROJEN GAZ SENSÖRÜ OLARAK METAL OKSİTLERİN KULLANIMI	**383-384**
Doç. Dr. Olcay GENÇYILMAZ	NiO FİLMLERİNİN ÜRETİMİ ve KARAKTERİZASYONU	**385-386**
Dr. Özlem ERDEM **Dr. Ali Can YILMAZ**	BİYODİZEL ÜRETİM YÖNTEMLERİ VE KARŞILAŞTIRMASI	**387-388**
Dr. Ali Can YILMAZ **Dr. Özlem ERDEM** **Dr. Ramazan ERDEM**	INVESTIGATION OF COMPRESSION STRENGTH OF CONCRETE SAMPLES REINFORCED WITH ARAMID FIBERS	**389**
Öğr. Gör. Dr. Hacı Bekir ÖZERKAN	PLAZMA PÜSKÜRTME TEKNİĞİ İLE KAPLANAN AA5054 ALÜMİNYUM ALAŞIMININ MEKANİK ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ	**390-391**
Gahire ŞAHBAZOVA	YARIMOKDA NORMALLEŞMİŞ SINIR ŞARTLI YÜKSEK DÜZENLI OPERATÖR EMSALLI DİFERANSİYEL DENKLEMLERİN GRİN FONKSİYONUNUN İNCELENMESİ	**392**
Doç. Dr. Abdullah Cemil İLÇE **Öğr. Gör. Dr. Suat AYAN**	ISIL İŞLEM UYGULANMIŞ DOĞU KAYINI AHŞABI VİDA ÇEKME DİRENCİNİN BİR YAPAY SİNİR AĞI İLE MODELLENMESİ	**393-394**
Öğr. Gör. Dr. Suat AYAN **Doç. Dr. Abdullah Cemil İLÇE**	KURULUŞ YERİ SEÇİMİNDE AHP VE BULANIK COPRAS YÖNTEMLERİNİN KULLANIMI: PANEL MOBİLYA SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA	**395-396**

Dr. Zeynep ÖZDEMİR KÜTAHYA **Prof. Dr. Bünyamin TRAŞ**	**KEDİ VE KÖPEKLERDE ANTİTROMBOTİK İLAÇLARIN KULLANIMI**	**397-398**
Dr. Zeynep ÖZDEMİR KÜTAHYA	KEDİ VE KÖPEKLERDE ANTİTROMBOTİK TEDAVİLERİN KARŞILAŞTIRILMASI	**399**
Nilüfer KURUCA **Prof. Dr. Tolga GÜVENÇ**	SAMSUN'DA 2005 – 2019 YILLARI ARASINDA İNCELENEN KEDİ MEME TÜMÖRLERİ	**400-401**
Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLER **Prof. Dr. (Emekli) Sadi ARAL**	AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK TARIM POLİTİKASINA UYUM SÜRECİ; YUNANİSTAN, İSPANYA VE PORTEKİZ ÖRNEK DENEYİMLER	**402-403**
Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLER **Prof. Dr. (Emekli) Sadi ARAL**	TÜRKİYE'NİN AB'NE KATILMA SÜRECİNDE SÜT SEKTÖRÜNDE ORTAK TARIM POLİTİKASINA UYUM ÖNCESİ VE SONRASI ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER	**404-405**
Ufuk ÜLKER **Sumru ÇITAK**	THE COMPARISON OF VARIOUS SEROLOGICAL METHODS USED IN THE DIAGNOSIS OF BRUCELLOSIS IN MILK AND SERUM SAMPLES COLLECTED FROM CATTLE	**406**

Doç. Dr. Ferit GÜRBÜZ	**GENELLEŞTİRİLMİŞ LOKAL MORREY UZAYLARINDA LUSIN-AREA İNTEGRALİNİN SINIRLILIĞI**	**407-408**
Begüm BOZKURT **Prof. Dr. Demet ÇETİN**	FEN PROJE SERGİSİNİN PROJE YAPAN VE SERGİYİ GEZEN ÖĞRENCİLERİN FEN BİLİMLERİ DERSİNDEKİ MOTİVASYONLARININ VE BİLİM ŞENLİKLERİNE YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ	**409-410**
Yaşar KARABUL **Merve BOZKURT** **Nazlıcan ŞAHİN** **Dr., Mehmet KILIÇ** **Doç. Dr., Zeynep GÜVEN ÖZDEMİR**	GAMA IŞINI PERDELEME İÇİN YAHYALI TAŞI İLE GÜÇLENDİRİLMİŞ EPOKSİ MATRİS	**411-412**

Dr. Mehmet KILIÇ	DYPE/BiSR2CaCu2O6.5 KOMPOZİT FİLMLERİN MEKANİK ÖZELLİKLERİ	**413**
Doç. Dr. Ferit GÜRBÜZ	GENELLEŞTİRİLMİŞ LOKAL MORREY UZAYLARINDA LUSIN-AREA İNTEGRALİ VE LOKAL CAMPANATO FONKSİYONLARI TARAFINDAN ÜRETİLEN MULTİLİNEER KOMÜTATÖRLERİN SINIRLILIĞI	**414-415**
Dr. Gülay URHAN **Doç. Dr. Melike ÖZER KESKİN**	ARGÜMANTASYON TABANLI ÖĞRENME ORTAMLARINDA ÖĞRENCİLERİN ARGÜMAN KALİTELERİNİN VE İNFORMAL AKIL YÜRÜTME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ	**416-417**
Derviş Burak BARUT **Doç. Dr. Ayşe Sert ÇIBIK**	KAVRAM AĞI DESTEKLİ TGA ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ FİZİK LABORATUARINA YÖNELİK KAYGILARINA VE TUTUMLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ	**418-419**
Prof. Dr. Cennet OĞUZ **Serkan DEMİRKOL**	**ANKARA İLİNDE BİTKİSEL GIDA İHRACATI YAPAN SANAYİ İŞLETMELERİNİN MEVCUT DURUMLARI VE ULUSLARARASI FUARLARA YAKLAŞIMLARININ İNCELENMESİ**	**420-421**
Zir. Müh. Elif KAYA **Doç. Dr. Şebnem KUŞVURAN**	KURAKLIK VE TUZLULUĞA TOLERANSLI KAVUN GENOTİPLERİNİN TUZ STRESİ KARŞISINDA ANAÇ OLARAK ETKİNLİKLERİNİN BELİRLENMESİ	**422-423**
Dr. Öğr. Üyesi Semra ÇİÇEK	ÇİNKO OKSİT NANOPARTİKÜLLERİN HAYVAN BESLENMESİNDE KULLANIMININ POZİTİF VE NEGATİF ETKİLERİ	**424-425**
Doç. Dr. Şebnem KUŞVURAN **Zir. Müh. Elif KAYA**	BİBERDE FARKLI SALİSİLİK ASİT UYGULAMALARININ TUZ STRESİNE TOLERANS ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	**426**
Aysel KEKİLLİOĞLU	EKOLOJİK SÜREÇLER VE BÖCEKLER	**427-428**
Dr. Öğr. Üyesi Semra ÇİÇEK	BAKIR NANOPARTİKÜLLERİN ETLİK PİLİÇ BESLENMESİNDE KULLANIMININ ETKİLERİ	**429-430**
Aysel KEKİLLİOĞLU **H. Kübra KEKİLLİOĞLU** **Ahmet A. T. ARINAN**	ÇEVRESEL SORUNLAR VE ÇEVRESEL ADALET	**431-432**
Öğretim Görevlisi, Burak DİNÇEL **Dr. Öğr. Üyesi Meryem GÖKSEL SARAÇ** **Öğretim Görevlisi, Emre HASTAOĞLU**	LAVANTANIN SİVAS EKOLOJİK ŞARTLARINDA UÇUCU YAĞ ORANIN VE KOMPOZİSYONUNUN BELİRLENMESİ	**433**
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÖLMEZ	ÜLKEMİZDE TESCİLLİ BAZI MAKARNALIK BUĞDAY ÇEŞİTLERİNDE SARI PAS DİRENÇ GENİ YR15 VARLIĞININ KOMPETETIVE ALLELE SPECIFIC PCR (KASP) İLE TARANMASI	**434-435**
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Tayfur AKCAN	**5 NİSAN VE 24 OCAK KARARLARININ İŞSİZLİK VE İSTİHDAM AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI MUKAYESESİ**	**436**
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Tayfur AKCAN	ONBİRİNCİ KALKINMA PLANI KAPSAMINDA TÜRKİYE'DE İSTİHDAM VE İŞSİZLİK	**437**
Dr. Öğr. Üyesi Murat ÇAKIRKAYA	BANKALARDAN HİZMET SATIN ALAN TÜKETİCİLERİN İLİŞKİSEL PAZARLAMA UYGULAMALARINA YÖNELİK ALGILARININ SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ	**438-439**
Öğr. Gör Dr. Hatice Gül ÖNDER **Yüksek Şehir Plancısı, Furkan AKDEMİR**	TOPLU TAŞIMA SİSTEMLERİNDE HAT OPTİMİZASYONU İLE VERİMLİLİĞİN ARTIRILMASI: ANKARA İÇİN KAVRAMSAL MODEL ÖNERİSİ	**440-441**
Öğr. Gör. Dr. İlkay GÜLER	KONUT TALEBİNDE KALİTE FAKTÖRÜ: ANKARA İLİ – ÇANKAYA İLÇESİ ÖRNEĞİ	**442-443**
Ahmet ÇAKMAK **Müge GÜRGÜL**	BANKALARIN AKTİF KALİTESİNİN TOPSIS YÖNTEMİYLE ÖLÇÜMÜ: TÜRKİYE'DE FAALİYETTE BULUNAN KATILIM BANKALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	**444-445**
Assist. Prof. Dr. Siniša PRVANOV **Assist. Prof. Dr. Serhan HAKGUDENER**	**THE ROLE OF URBAN FURNITURE IN A NEW CONTEXT OF PUBLIC SPACES OF THE CITY OF DUHOK: ANALYSIS OF MATERIAL PROPERTIES AND CONSTRUCTION METHODS**	**446**
Prof. Dr. Cüneyt KURTAY **Maleyka NOVRUZLU Khalil**	CEPHE AYDINLATMA KRİTERLERİ VE NİZAMİ GENCEVİ ADINA MİLLİ AZERBAYCAN EDEBİYATI MÜZESİ CEPHE AYDINLATMASININ İRDELENMESİ	447-448
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Nuri YILDIRIM **Öğretim Görevlisi Esra USLU** **Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman KARAMAN**	İÇ MİMARLIK, İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI BÖLÜMLERİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ	449
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Nuri YILDIRIM **Öğretim Görevlisi Esra USLU** **Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman KARAMAN**	KARABÜK ÜNİVERSİTESİ DEMİR-ÇELİK KAMPÜSÜ ENGELLİ (TEKERLEKLİ SANDALYE ffKULLANICILARI) ERİŞİMİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ	450-451
Dr. Öğr. Üyesi Eray ŞAHBAZ	MİMARLIKTA AÇIK KAYNAK FELSEFESİ	452-453

Büşra YILMAZ ERDOĞAN Prof.Dr. Sare SAHİL Prof.Dr. Kerim ÇINAR	MİMARLIK OKULU OLARAK YENİDEN KULLANIM: KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ	454-455
Dr. Sevinç RESULOVA	**EĞİTİMCİ-GERÇEKÇİ ÇOCUK NESRİMİZDE HÜMANİZM DÜŞÜNCELERİNİN SANATSAL OLARAK ŞEKİLLENMESİ**	**456-457**
Humay ALIKİŞİYEVA	AZERBAYCAN DILI ÖĞRETIMINDE KOMUNİKATİF GÖREVLERIN KULLANIMI	**458-459**
Doç. Dr. Fahreddin YUSİFOV	EDEBİYAT ÖĞRETMENİNİN YETİŞTİRİLMESİNDE YETERLİLİK ANA FAKTÖRLERDEN BİRİ KİBİ	**460-461**
Doç. Dr. Kemale GULİYEVA	ÖĞRETMEN HAZIRLIĞI: SORUNLAR, GÖREVLER	**462-463**
Almare ABBASOVA	ORTAOKULLARDA ÖĞRENCİLERİN FEZA TEFEKKURUNUN GELİŞTİRİLMESİ YOLLARI VE ARAÇLARI	**464**
Nermin ABDULLAYEVA	İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRENME SIRASINDA KARŞILAŞTIKLARI İRADİ (DİRAYET) ZORLUKLARININ PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ	**465-466**
Püstehanım BALAYEVA	AZERBAYCAN'DA EĞİTİM SİSTEMİ VE ONUN İLKELERİ	**467**
Doç. Dr. Enver ABBASOV	“AZERBAYCAN DİLİ” DERS KİTAPLARININ LİNGUİSTİK ESASLARI	**468-469**
Феруза МУСАЕВА ТОРАХАНОВНА	ДИАЛЕКТНАЯ КАРТИНА МИРА	**470**
Doç. Dr. Tenzile RUSTEMHANLI	MEHMET ARAS`IN YARATICILIĞINDA ULUSAL İSTIKLÂL DÜŞÜNCESININ TANIMI	**471-473**
Mehriban ABDURRAHİMOVA	MODERN TÜRK VE AZERBAYCAN DİLLERİNDE ALINMA ASKERİ TERİMLER	**474**
Yrd. Doç. Dr. Gülahmet İMANOV	TÜRK DİLLERİNDE FİİLLERİN ARAŞTIRILMA TARİHÇESİ	**475-476**
Vefa BÜNYADOVA	RUS DİLİNDE CÜMLE YAPISINDA KELİMELERİN BİRLEŞME İLKELERİNİN AZERBAYCANLI ÖĞRENCİLERE ÖĞRETİLMESİ	**477-478**
Вафа БУНЯДОВА	ФУНКЦИИ И РОЛЬ РОДНОГО ЯЗЫКА В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ	**479-480**
Gönül ABDULLAYEVA	DİLİ ZENGİNLEŞTİRMENİN YOLLARI	**481-482**
Doç. Dr. Gönül SAMEDOVA	AZERBAYCAN DİLİNİN KUZEY GRUBU AĞIZ VE ŞİVELERİNDE ÜNSÜZLERİN ARTIMI	**483-484**
Zöhrə FƏRƏCOVA	AHMET BEY AĞAOĞLU YARATICILIĞINDA TÜRKÇÜLÜK KONULARI (“İRŞAD” GAZETESININ VERILERINE DAYANILARAK HAZIRLANMIŞTIR)	**485-486**
Pərvanə KƏRİMOVA NATİQ QIZI	YAVUZ AKPINAR KLASSİK AZƏRBAYCAN ƏDƏBİYYATININ ARAŞDIRICISI KİMİ	**487**
Самира АГАЕВА	ВЛИЯНИЕ ВЫСОКОЙ ДОЗЫ ТОЛУОЛА НА ОБМЕН ГАМК В ТКАНЯХ СТРУКТУР ГОЛОВНОГО МОЗГА ТРЕХ МЕСЯЧНЫХ КРЫС	**488-489**
Töre MECİDOVA	GENÇLERİN DÜŞÜNCESİNDE İHTİYARLIK KARAKTERİ	**490**
Ülviyye NEHMETOVA	ERGENLERDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNİN OLUŞUMUNA FİLMLERDEKİ KARAKTERLERİN PSİKOLOJİK ETKİSİ	**491-492**
Doç.Dr. Fidan GASIMOVA	**OĞUZ VE KELT EPOSLARINDA RASTLANAN TABİAT İMGELERİ VE ONLARIN MİTOLOJİK KÖKÜ**	**493-494**
Pərvanə KƏRİMOVA NATİQ QIZI	YAVUZ AKPINARIN TƏDQİQAT MÖVQEYİNDƏN TÜRKİYƏ-AZƏRBAYCAN VƏ İRAN ƏLAQƏLƏRİ	**495-496**
Nazile ABDULLAZADE	XX YÜZYIL AZERBAYCAN ŞAİRİ ALİAĞA VAHIDIN GAZELLERINDE ZÜLFÜN POETIK SEMBOLÜ	**497-498**
Doç.Dr. Aynur İBRAHİMOVA	MEHMET İSMAİL SANATINDA MİLLİ DEĞERLER	**499**
Aynure BAĞIROVA	İSA HÜSEYNOV'UN ESERLERİNDEKİ HİDRONİMLERDE TARİHİN İZLERİ	**500-501**
Doç. Dr. Mirvari VERDİYEVA	GENEL OKULLARDA ÖĞRENCİLERİN COĞRAFİ TEFEKKÜRE SAHİP OLMASINDA YARANAN SORUNLAR VE ONUN ÇÖZÜM YOLLARI	**502**
Öğr. Gör. Aynure ELİYEVA	AZERBAYCAN'IN BAZI TOPONİMLERİ ÜZERİNE	**503**
Gülare GOCAYEVA	MEHTİ HÜSEYİN ŞAHSİYETLER HAKKINDA	**504-505**
Vefa AHMEDOVA	LEKSİK - SEMANTIK ALANLAR TEORİSİNİN GELİŞTİRİLMESİ TARİHİ: S.E.C.İBN MÜHENNA VE C.TRİER.	**506**
Bürge ŞİRİN Prof. Dr. Yusuf KALENDER	**DİMETOATIN RAT AKCİĞER DOKUSU ÜZERİNE TOKSİK ETKİSİ VE FERULİK ASİTİN KORUYUCU ROLÜ**	**507-508**

Yaşar KARABUL **Nazlıcan ŞAHİN** **Merve BOZKURT** **Dr. Mehmet KILIÇ** **Doç. Dr. Zeynep GÜVEN ÖZDEMİR**	GAMA IŞINI PERDELEME FONKSİYONLU EPOKSİ/KAYSERİ KİREÇ TAŞI KOMPOZİTLER	**509-510**
Dr. Öğr. Üyesi Ayhan ÇETİNKAYA **Selim GÖKSU** **Bihter Gökçe BOZAT** **Esra FİDAN**	HACAMATIN ANKSİYETE VE ÖĞRENME DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ	**511-512**
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem ÖTER **Doç. Dr. Özlem SELÇUK ZORER**	URANYUM TAYİNİ İÇİN SPEKTROSKOPİK YÖNTEMLER	**513-514**

DAMAGE DETECTION OF A STEEL PLATE USING EMI METHOD

M.Alper SOFUOĞLU
Department of Mechanical Engineering, ESOGU
Sezan ORAK
Department of Mechanical Engineering, ESOGU
M.Cemal KUŞHAN
Department of Mechanical Engineering, ESOGU

Abstract

Structural health monitoring (SHM) aims to provide information by making a simultaneous diagnosis of the structure status. Due to the aging, environmental conditions and unforeseen circumstances, it is desirable that the construction remains as specified in the design. Changing these conditions causes the sensor and the host structure to change material properties. It is crucial to take environmental conditions into account to prevent misdiagnosis, so the real cause of the change can be ascertained. In this study, two damage metrics were used to investigate the difference between different locations of defect: Root means square deviation (RMSD) and the deviation of the correlation coefficient (CCD). The distance of defect and the defect type are the experimental parameters of the study to investigate the damage. Regression equations were derived for RMSD and CCD values.

Keywords: Structural Health Monitoring, Electromechanical Impedance, PWAS, Damage Detection

FİRMALARDAKİ RİSKLERİN DİNAMİK OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ VE YÖNETİLMESİNE YÖNELİK BİR KARAR MODELİ

A DECISION MODEL FOR DYNAMIC ASSESSMENT AND MANAGEMENT OF RISKS IN FIRMS

Zeynep Nur KÖSTEPEN
Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan SELİM
Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet

Firmalar, yaptıkları faaliyet ve operasyonlar sonucunda topluma yönelik ürün ve hizmet sunmaktadırlar. Firmalar sundukları mamul ve hizmetleri kesintiye uğratacak tehditlerle veya belirsizliklerle karşılaşabilirler. Firmaların buna hazırlıklı olup riskleri iyi yönetmesi ve gerekli önlemleri alması halinde sunulan ürün ve hizmet kesintiye uğramamakta ve firmaya zarar olarak geri dönmemektedir.

Günümüzde çalışma alanları insan sağlığını direkt olarak etkilemektedir. Çalışılan ortamda bulunan ağır makineler, kontrolsüz taşımalar, düzensiz tesis planlamaları, uzun süre maruz kalınan endüstriyel ve tarımsal kimyasallar insan sağlığını ve güvenliğini olumsuz etkilemektedir. Bu olumsuz etkiler ise oluşabilecek tehlikelerin boyutlarını göstermektedir.

Çalışanların sağlığı yanında üretimin güvenliğini de amaçlayan iş sağlığı ve güvenliği, çalışma hayatının çok önemli unsurlarındandır. İş sağlığı ve güvenliği risklerine ilişkin yapılacak planlı, sistemli ve standardize düzenlemeler kazaların sebep olduğu kayıpları en aza indirebilmektedir. Ayrıca verimliliği, kaliteyi ve işletmeye olan güveni önemli ölçüde arttırmaktadır. Böylece, işletmeler rekabet ortamında avantajlı bir konuma gelebilmektedir. Tüm bu ihtiyaçlardan dolayı, dinamik risk yönetim sistemini kullanmak, risk önleyici tedbirlerin oluşturulması için gerekli olan risk analizlerini ve değerlendirmelerini yapmak ve belirlenen risklerin bir karar modeli ile yönetebilmesini sağlamak işletmeler için büyük bir avantaj sağlayacaktır.

Risklerin doğru değerlendirilmesinde amaç; çalışma koşullarından kaynaklanan her türlü tehlike ve bu tehlikelerin sebep olduğu sağlık risklerini azaltarak, insan sağlığını etkileyen faktörlerin en aza indirilmesini ve giderilmesini sağlamaktır.

Bu çalışmada, işletmelerde iş sağlığı ve güvenliği açısından tehlike oluşturabilecek faktörlerin veya tehlikeli durumların tespit edilmesi, bunların değerlendirilmesi, risk ile mücadele süreçlerinin belirlenerek risk azaltıcı önlemlerin alınması ve riskleri izleyerek kontrol altında tutulması amaçlanmaktadır.

Risk yönetimi konusunda yapılan çalışmaların birçoğu dinamik yapıyı dikkate almamaktadır. Ancak, gerçek yaşamda belirsizlik ve karar çevrelerinin değişikliğinden dolayı dinamik bir karar verme yaklaşımına ihtiyaç bulunmaktadır. Risk yönetimi konusunda dinamik risk yönetim sistemi, uygun önleyici tedbirlerin oluşturulması için yürütülen risk analizi prensiplerine dayanmaktadır. Bu çalışma, firmalardaki iş sağlığı ve güvenliği risklerinin etkili bir şekilde değerlendirilebilmesi için ilgili tüm risk etkileşimlerini dikkate alan bir yaklaşım önermektedir. Bu yaklaşımda, risklerin dinamik yapısını ele alabilmek için sistem dinamiği modellemesinden yararlanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dinamik Risk Yönetimi, İş Sağlığı ve Güvenliği, Karar Destek Modeli, Sistem Dinamiği

Abstract

Companies offer products and services to the society as a result of their activities and operations. Companies may face threats or uncertainties that will interrupt the goods and services they offer. If companies are prepared for this, manage the risks well and take the

necessary measures, the products and services offered will not be interrupted and will not be returned to companies as a loss.

Today, the workspaces directly affect human health. Heavy machinery, uncontrolled transportation, improper plant planning and long-term exposure to industrial and agricultural chemicals in the working environment adversely affect human health and safety. These negative effects indicate the extent of potential hazards.

Occupational health and safety, which contemplates the safety of production beside the health of employees, is one of the most important elements of working life. Planned, systematic and standardized regulations on occupational health and safety risks can minimize the losses caused by accidents. It also significantly increases productivity, quality and confidence in the enterprise. Thus, enterprises can gain an advantageous position in competitive environment. Because of all these requirements, it will be a great advantage for the enterprises to use dynamic risk management system, to conduct risk analyzes and assessments required for the formation of risk preventive measures and to manage the identified risks with a decision model.

The objective in the proper assessment of risks; to minimize and eliminate the factors affecting human health by reducing all kinds of hazards arising from working conditions and the health risks caused by these hazards.

In this study; it is aimed to identify the factors or unsafe situations that may pose a danger to occupational health and safety in enterprises, to evaluate them, to determine the processes to combat risk, to take risk mitigation measures and to keep them under control by monitoring risks.

Most of the studies on risk management do not take into account the dynamic environment. However, there is a need for a dynamic decision-making approach due to uncertainty in real life and the change of decision environments. The dynamic risk management system for risk management is based on the principles of risk analysis carried out to establish appropriate preventive measures. This study proposes an approach that takes into account all relevant risk interactions in order to effectively evaluate occupational health and safety risks in firms. This approach utilizes system dynamics modeling to address the dynamic nature of risks.

Keywords: Dynamic Risk Management, Occupational Health and Safety, Decision Support Model, System Dynamics

A NOVEL CRITERIA WEIGHTING APPROACH FOR DECISION-MAKING

M. Alper SOFUOĞLU
Department of Mechanical Engineering, ESOGU

Abstract

In this research, three different objective weighting methods were combined with six different subjective / semi-subjective methods and a hybrid weighting method was proposed. In this context, two different non-conventional manufacturing methods selection problems were examined. This hybrid weighting technique was combined with TOPSIS and VIKOR techniques and the final rankings were calculated. The obtained results are consistent with the literature study.

Keywords: Non-conventional Manufacturing Methods, CRITIC, PSI, Best-Worst Method, FUCOM

VARDİYA ÇİZELGELEME PROBLEMİ: HEDEF PROGRAMLAMA YAKLAŞIMI VE BİR UYGULAMA

SHIFT SCHEDULING PROBLEM: GOAL PROGRAMMING APPROACH AND A CASE STUDY

Ekin EVCİL
Endüstri Mühendisi, Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.
Dr. Öğretim Üyesi F. Yeşim KALENDER
Gazi Üniversitesi

Özet

Günümüz küreselleşen piyasa ve küresel rekabet koşulları bütün sektörleri etkilemektedir. Organizasyonlar artık küresel düzeydeki rakipleri ile mücadelelerinde çok çeşitli ve kısa sürede düzensiz olarak değişkenlik gösteren müşteri taleplerine yanıt vermeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle zamandan tasarruf edebilmek sektörde rekabet için çok önemlidir. Zamandan tasarrufta kullanılabilecek etkili yöntemlerden birisi de çizelgeleme yapılmasıdır.

Çizelgeleme sınırlı kaynakların (makine, işçi, v.b.) belirli bir amaç veya amaçlar doğrultusunda, belirli kısıtlar altında ve belirli bir zaman aralığında, işlere atanması ile ilgili karar verme sürecidir. Çizelgelemenin çok farklı uygulama alanları vardır. Bunlardan birisi de işgücü çizelgelemedir.

İşgücü çizelgeleme, personele uygun çalışma çizelgelerinin oluşturulması olarak tanımlanabilir. İşgücü çizelgeleme ile iş hukukuna ve talebe uygun olarak, çalışan memnuniyeti göz önünde bulundurularak çalışanların temel olarak vardiyalara atanması amaçlanır.

Organizasyonların birbirinden farklı çalışma kurallarından ötürü modeller ve çözüm teknikleri birbirinden farklı olmaktadır. İşgücü çizelgeleme problemleri gerekli işgücü miktarının belirlendiği problemler, vardiya çizelgeleme, izin günü çizelgeleme, tur çizelgeleme, yeniden çizelgeleme, çalışanların görev ve vardiyalara atandığı problemler ve rotasyon çizelgeleme olarak sınıflandırılabilir.

Vardiya çizelgeleme her bir vardiyada talebi karşılayacak miktarda çalışanın uygun vardiyalara atanması problemidir. Bu problemin çözümünde, çalışan personelin vardiyalara adaletli ve dengeli bir şekilde dağıtarak onların insanlara daha iyi bir hizmet vermesi amaçlanmaktadır.

Yapılan çalışmada bir fabrikada vardiya çizelgeleme problemi ele alınmıştır. Fabrikada montaj alanında yapılan elle vardiya çizelgeleme işleminin kaybettirdiği zamanı ortadan kaldırmak için bu çalışma hedeflenmiştir. Firmanın kısıtları doğrultusunda hedef programlama modeli geliştirilmiştir. Geliştirilen modelde, planlama dönemi boyunca her şefin atandığı toplam vardiya sayıları mümkün olduğu kadar dengeli bir şekilde dağıtılmaya çalışılmıştır. Oluşturulan matematiksel model GAMS programı ile çözülmüştür. Elde edilen iyileştirmeler bir çizelge üzerinde gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çizelgeleme, Vardiya Çizelgeleme, Hedef Programlama, Tam Sayılı Programlama

Abstract

Nowadays, global market and global competition conditions are affecting all sectors. In the competition with their global competitors, organizations need to respond to irregular customer demands that constantly vary in very short time intervals. Hence, saving time is very important fort he competition in any sector. One of the most effective methods that can be used to save time is scheduling.

Scheduling is a decision-making processs for the assignment of limited resources (machinery, worker etc.) to accomplish a specific goal under certain restrictions and within a certain time period. Scheduling has many different application areas including labor scheduling.

Labor scheduling can be defined as the formation of feasible work schedules for the personnel. In accordance with labor law and labor demand, labor scheduling aims to assign employees to shifts while taking employee satisfaction into account.

Because of the different working rules of organizations, different models and techniques are used for the solution. Labor scheduling problems can be classified as shift scheduling, off-day scheduling, tour scheduling, rescheduling, worker assignment to tasks and shifts (zaten yukarıda shift scheduling var, niye bir daha aynı problem yazılmış?) and rotation scheduling problems.

Shift scheduling is the problem of assigning required number of employees to meet the demand in each shift. It is aimed to provide better service by a fair and balanced assignment of the workers to the shifts. In this study, shift scheduling problem in a factory is considered. The purpose of the study is eliminating the time that is lost because of making the shift scheduling in assembly department manually. A goal programming model is developed by considering the constraints of the firm. The model aims to maket he total number of shifts assigned to each foreman during the planning period as balanced as possible. The mathematical model is solved via GAMS program. Obtained improvements are demonstrated.
Keywords: Scheduling, Shift Scheduling, Goal Programming, Integer Programming

KUZEY ATLANTİK SALINIM İNDİSİNİN IRAK İKLİM FAKTÖRLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

THE IMPACT OF THE NORTH ATLANTIC OSCILLATION INDEX ON IRAQ CLIMATE FACTORS

Dr. Omar M.A. MAHMOOD
Musul Üniversitesi
Dr. Nermin ŞARLAK
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Özet

Kuzey Atlantik Salınımı (NAO), Kuzey Yarımküre'deki iklim değişkenliğinden sorumlu en önemli olaylardan biri olarak nitelendirilmektedir. Bunun en önemli sebebi, Avrupa'ya nemli ve ılıman havanın taşınmasından sorumlu olan batılı rüzgarların pozisyonu ve kuvvetinin NAO'nun pozitif ve negatif fazında değişkenlik göstermesidir. NAO indisinin Irak bölgesindeki yirmi-sekiz meteorolojik istasyonda ölçülen yıllık ve mevsimsel yağış ve sıcaklık değişkenleri üzerindeki etkisi, bu çalışmada istatistiksel olarak incelenmiştir. Sıcaklık değişkeni olarak ortalama, maksimum ve minimum değerler kullanılmıştır. Spearman'ın korelasyon katsayısı yöntemi analiz için seçilmiştir. Her bir istasyondaki mevcut eksik veriler komşu istasyon verilerinden normal oran yöntemi ile tamamlanmıştır. Zaman serilerindeki homojenliği kontrol etmek için Standard normal homojenlik (SNH) ve Pettit testi uygulanmıştır. Yirmi sekiz yağış zaman serisinden üçünün (All-Kaim, Kerbela and Hilla istasyonları) SNH testi ile homojen olmadığı saptanmasına rağmen, Pettit testi sonuçları baz alınarak orijinal zaman serileri ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışma Irak bölgesinde yıllık (ve mevsimsel) yağış verileri ile NAO indisi arasında pozitif ancak zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki bulunduğunu göstermiştir. Bu durum sıcaklık değişkeni için geçerli değildir. Yıllık (ve mevsimsel) ortalama, maksimum, minimum sıcaklıklar ve karşılık gelen NAO indisleri arasındaki korelasyonlar tüm istasyonlar için negatif değerli olarak bulunmuştur. Bu NAO indisi azalırken sıcaklığın arttığı anlamına gelmektedir. Çalışma döneminde NAO indisinin negatif bir eğilim gösterdiği saptanmıştır. Bu durum bölgede serin yazlar ve normalden yağışlı kış koşullarının oluşma eğiliminin var olduğuna işaret eder. Küresel ısınmanın söz konusu olduğu bir dönemde korelasyon katsayısının işareti anlamlı olmaktadır. İstasyonların çoğunda istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler saptanmıştır, ancak korelasyonlar çoğunlukla orta derecelidir. Yirmi-sekiz istasyondan yirmi-bir, on-sekizinde (on-altısında) ortalama, maksimum (minimum) sıcaklıklar için istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirlenmiştir. Aslında, sıcaklık ve NAO indisi arasındaki korelasyon, 0,2 ila 0,54 aralığında değişmektedir; bu da sıcaklık varyansının yaklaşık yüzde dört ila yirmi-dokuzunun NAO etkisi ile açıklanabileceğini göstermektedir. İklimin kaotik yapısı göz önünde bulundurulduğunda bu durum şaşırtıcı değildir.

Anahtar Kelimeler: NAO, Irak, İklim faktörleri

Abstract

The North Atlantic Oscillation (NAO) is considered one of the most important events responsible for climate variability in the Northern Hemisphere. The main reason for this is that the position and strength of the western winds responsible for transporting humid and warm air to Europe varies in the positive and negative phase of the NAO. The effect of NAO index on annual and seasonal climate variables measured from twenty-eight meteorological stations in Iraq is analyzed statistically in this study. The mean, maximum and minimum values were utilized as temperature variables. Spearman's correlation coefficient method was used for this analysis. Existing missing data in each station were estimated from nearby stations by utilizing normal ratio method. Standard normal homogeneity (SNH) and Pettit test were applied to check homogeneity in the time series. Although only three (at All-Kaim,

Kerbela and Hilla stations) out of twenty-eight precipitation series were found to be inhomogeneous according to SNH test, it was decided to utilize the original precipitation data based on Pettit test's results. The study showed that there is positive but weak and statistically insignificant relationship between annual (seasonal) precipitation data and NAO index in Iraq. This situation is not valid for the temperature variables. The correlations between the annual (and seasonal) mean, maximum, minimum temperature and corresponding NAO indices were negative for all stations. This means that the temperature increases while the NAO index decreases. NAO index showed a negative trend during the study period. This indicates that the region has a tendency for cool summers and wetter winter conditions. The sign of the correlation coefficient is significant in a period of global warming. Statistically significant relationships were determined in most stations, but these correlations were mostly moderate. The statistically significant relationships were detected for the mean, maximum (minimum) temperatures in twenty-one and eighteen (sixteen) of twenty-eight stations, respectively. In fact, the correlation between the temperature and the NAO index ranges from 0.2 to 0.54; this indicates that approximately four to twenty-nine percent of the temperature variance can be explained by the NAO effect. This is not surprising considering the chaotic nature of the climate.

Keywords: NAO, Iraq, Climate Factors

MEZANİN DEPO SİSTEMİNE MALZEME ATAMASI
MATERIAL ASSIGNMENT TO THE MEZZANINE WAREHOUSE SYSTEM

Minel AYDIN
Endüstri Mühendisi, Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.
Merve Öykü ÖZTÜRK
Endüstri Mühendisi, Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.
Dr. Öğretim Üyesi F. Yeşim KALENDER
Gazi Üniversitesi

Özet

Günümüzde depo yönetimi, bir işletmenin başarısını en önemli unsurlardan biridir. Depoların etkin yönetimi, bir şirketin rekabet edebilirliğini etkileyen ana konular arasındadır. Depoların verimli kullanılması stok yönetimi, üretim akışı ve tedarik süreci gibi faktörler sebebiyle kritiktir ve işletme maliyetlerini önemli ölçüde etkilemektedir.

Ürünlerin stoklama alanlarına optimum tahsisi ve başarılı stok yönetimi, depo yönetimi ile doğrudan ilgilidir ve bunlar bir deponun etkin tasarımını geliştirebilir. Optimum bir depo düzeni, genel üretim maliyetlerini düşürmeye ve siparişlerin yönetimi ve karşılanması için gereken tüm süreyi azaltmaya katkıda bulunur. Ürünlerin daha iyi tahsisi, taşıma operasyonlarından kaynaklanan zaman ve maliyetlerin azalmasına yol açar. Açıkçası, etkili bir depo yönetimi doğrudan verimli bir depo yerleşimi ile ilişkilidir.

Bu çalışma, bir firmanın montaj bölümünün deposunda yapılmıştır. ABC analizi kullanım sıklığına göre malzemeleri sınıflandırmada kullanılmıştır. ABC analizi ile sınıflandırılan parçaların firmanın kısıtlarına göre raflara atamalarını gerçekleştirmek için bir matematiksel model geliştirilmiştir. Oluşturulan matematiksel model GAMS programı ile çözülmüştür. Elde edilen raf atama sonuçları görsel olarak verilmiştir. Bir malzeme bazında sağlanan iyileştirmeler gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: ABC Analizi, Matematiksel Model, Malzeme Atamaları, Depo İçi Yerleşim

Abstract

Nowadays, warehouse management is one of the most important factors in the success of an enterprise. Effective management of warehouses is among the main issues that affects the competitiveness of a company. Efficient use of warehouses is critical due to factors such as stock management, production flow and supply process and has a significant impact on operating costs.

Optimal allocation of products to the stocking locations and successful inventory management are directly related with the warehouse management and they can be improved through an efficient of a warehouse. An optimal warehouse layout contributes to decreasing the overall production costs and reducing the overall time required for the orders management and fulfilment. A better allocation of products leads to the reduction of times and costs generated by handling operations. Obviously, an effective warehouse management is directly related with an efficient warehouse layout.

This study is done in the of the assembly department's warehouse of a company. ABC analysis is used to classify materials according to the frequency of their use. A mathematical model is developed for the assignment of the parts which are classified by ABC analysis to the shelves by considering the constraints of the firm. The mathematical model is solved via GAMS program. The shelf assignment results are shown visually. The obtained improvements for a specific material are demonstrated.

Keywords: ABC Analysis, Mathematical Model, Material Assignments, Warehouse Layout

TÜRKÇE HABERLER İÇİN OTOMATİK HABER ETİKETLEME MODELİ
AUTO-TAGGING MODEL FOR TURKISH NEWS

Uğur MERTOĞLU
Hacettepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Burkay GENÇ
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Hayri SEVER
Çankaya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih SAĞLAM
Ufuk Üniversitesi

Özet

Bilgisayar teknolojileri ve iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte çevrimiçi haber sayısı ve buna bağlı olarak medya okur-yazarlığı her geçen gün hızla artmaktadır. Bu durum haberlere hızlıca ulaşmak, yorumlamak ve haberin içeriğinden bilgi edinmek isteyen son kullanıcıların işini kolaylaştırıyor gibi görünse de aksine oldukça zorlu bir süreç haline gelebilmektedir. Bu noktada da haberlerin içeriklerine göre otomatik ve doğru etiketlenebilmesi büyük önem arz etmektedir. İlaveten, sahte haberler başta olmak üzere ağdaki birçok haberin kaynak/yazar tarafından etiketlenmemiş veya yanlış etiketlenmiş olması da durumu olumsuz yönde etkileyen bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Haber etiketleri, metni karakterize eden ve haberin meta verisini taşıyan önemli göstergelerdir. Haberleri etiketleme veya haberlerden anahtar kelimeleri çıkarma işlemi, haber metinlerini en iyi tanımlayan küçük kelime veya kelime öbeklerinin otomatik olarak seçilmesi işlemi olarak özetlenebilir. Devam eden bir diğer çalışmamızda ihtiyaç duyduğumuz haber etiketlerinin otomatik çıkarılmasını kapsayan bir doğal dil işleme metodolojisi ile konu ele alınmıştır. Küresel büyük bir veri tabanı projesi olan GDELT (Global Data on Events, Languages and Tone) ve kullanıcıların haber metinlerine kolayca ulaşabilmesini sağlayan kendi geliştirdiğimiz haber tarayıcımızla etiketli ve etiketsiz haberlerden oluşan bir veri seti tarafımızca oluşturulmuştur. Bu veri seti üzerinde bir dizi eğitim ve test süreçlerini kapsayan bir modelleme ile makine öğrenmesi yöntemleri kullanılarak, haber etiketlerinin otomatik çıkarımına yapılmıştır.

Özellikle alana özgü çalışılmadığında, dil yapısına da bağlı olarak birtakım zorluklar literatürde ifade edilmektedir. Çalışma kapsamında, cümle öğelerine yönelik olarak Sonlu Durum makinesinin modellenmesi yaklaşımıyla, motive edici sonuçlar elde edilmiştir. Bu doğrultuda gelecek çalışmalarımızda, diğer sondan eklemeli dilleri kapsayacak jenerik bir çerçevenin oluşturulabilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otomatik Haber Etiketleme, Makine Öğrenmesi, Doğal Dil İşleme, Etiket Çıkarımı, GDELT Projesi

Abstract

With the advence of computer technologies and communication tools, the number of online news and consequently media literacy is rapidly increasing. Although this seems to make it easier for end users who want to access quickly, interpret, and obtain information from the news content, on the contrary it becomes a quite challenging process. At this point, it is very important to be able to tag the news automatically and correctly according to the content. Additionally, the fact that most of the news especially the fake ones on the net are unlabelled or sometimes mis-labelled by author/editor/journalist or website itself worsen the situation.

News labels are major indicators that depicts the text and carry the metadata of the news. News-Tagging or extracting key words/phrases from news can be summarized as the process of automatically selecting a small set of words or phrases that best describe the news

context. We required tagged news in our ongoing other study, so we approached the issue with NLP (Natural Language Processing) methodologies consists of automatic extraction of News-Tag. We have created a data set of labeled and unlabeled news through a huge global database project GDELT (Global Data on Events, Languages and Tone) and our own news crawler allowing users to efficiently crawl and extract news text. Within the scope of this study, we do auto-extraction for news labels using machine learning methods with a model covering a range of training and testing processes with this dataset.

Some difficulties are also expressed in the literature, especially when the domain-specific data is not used, depending on the language structure. Within the scope of the study, promising results were obtained with the approach of modeling the Finite State machine for Part of Speech Taggers (POS). In this direction, it is aimed to create a generic framework that will cover other agglunative languages in our future studies.

Keywords: Auto-Tagging News, Machine Learning, Supervised Learning, Natural Language Processing, Tag Extraction, GDELT Project

DUAL-BAND METAMATERIAL ABSORBER DESIGN FOR ELECTROMAGNETIC ENERGY HARVESTING AT WLAN BAND RANGE

WLAN BANT ARALIĞINDA ELEKTROMANYETİK ENERJİ TOPLAMA İÇİN ÇİFT-BANT SİNYAL EMİCİ METAMALZEME TASARIMI

Master student Murat ERCAN
Usak University
Asst. Professor Gamze TETİK
Usak University
Asst. Professor Erkan TETİK
Usak University

Abstract

Metamaterials (MTM) are defined as artificial materials consisting of periodic structural units with unusual properties not found in nature. Electromagnetic (EM) MTMs simultaneously have negative electrical permeability (ε (ω) <0) and negative magnetic permeability (μ (ω) <0) and provide the left-hand rule that is different from the materials found in nature. After the MTMs were experimentally demonstrated, the number of studies on them increased rapidly and many studies have been carried out in the microwave, infrared and visible frequency regions. These studies can be listed as the EM harvesting, absorber, super lenses, THz applications and MTM based antennas. Perfect absorber by damping EM waves is one of the most important applications of MTMs. In these studies, it is expected that the maximum power will be added to the load on which the energy will be collected. In this study, the dual-band MTM absorber design in the WLAN band range will be realized. First of all, the geometric structure of the proposed MTM is optimized and the best signal absorption is obtained. Then, the optimization studies were performed which made negative ε (ω) and μ (ω) parameters to show that the structure exhibited MTM characteristics. Thus, the MTM absorber structure exhibiting negative refraction was obtained. After achieving the expected results, the energy harvesting step was continued. At this step, the resistances with different values were placed in the gaps determined in the geometric structure of MTM and the absorption graph analysis was performed for each resistance. The number of the added resistances is three and their values range from 2000 ohms to 12000 ohms. In the last stage, the absorbed power (Watt) value for the proposed structure is examined depending on the frequency for the added resistances. The obtained data show that power is obtained at the frequencies determined for the proposed MTM structure and these results enable energy collection.

Keywords: Metamaterial, Absorber, Harvesting

Özet

Metamalzemeler (MTM) doğada bulunmayan sıra dışı özelliklere sahip periyodik yapı birimlerinden oluşan yapay malzemeler olarak tanımlanmaktadır. Elektromanyetik (EM) MTM'ler eşzamanlı olarak negatif elektriksel geçirgenliğe (ε(ω)<0) ve negatif manyetik geçirgenliğe (μ(ω)<0) sahiptir ve doğada bulunan malzemelerden farklı olan sol el kurallara uymaktadırlar. MTM'ler deneysel olarak gösterildikten sonra, onlar hakkında yapılan araştırmaların sayısı hızla artmış ve mikrodalga, kızılötesi ve görünür frekans bölgelerinde birçok çalışma yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmalar genel olarak, enerji toplama, sinyal emilimi, süper lensler, THz uygulamaları ve MTM tabanlı antenler şeklinde listelenebilir. EM dalganın sönümlenmesi ile gerçekleşen mükemmel sinyal emilimi MTM'lerin en önemli uygulama alanlarından biridir. Mükemmel sinyal emilimine sahip MTM yapılar enerji toplama uygulamalarında tercih edilmektedir. Bu çalışmada WLAN bant aralığında çift-bant sinyal emici MTM tasarımı yapılmıştır. Öncelikle MTM'nin geometrik yapısı optimize edilerek, en iyi sinyal emilimi elde edilmiştir. Daha sonra, yapının MTM karakteristiği

sergilediğini göstermek için ε(ω) ve μ(ω) parametrelerini negatif yapan optimizasyon çalışmaları yapılmıştır. Böylelikle negatif kırılma sergileyen sinyal emici MTM yapı elde edilmiştir. İstenilen sonuçlar elde edildikten sonra, enerji toplama aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada MTM'nin geometrik yapısında belirlenen boşluklara farklı değerlere sahip dirençler yerleştirilmiş ve her bir direnç için emilim grafiği analizi yapılmıştır. Yerleştirilen direnç sayısı üç olup değerleri 2000 ohm ile 12000 ohm arasında değişmektedir. Son aşamada önerilen yapı için eklenen dirence göre soğrulan güç (Watt) miktarı değeri frekansa bağlı olarak incelenmiştir. Elde edilen veriler önerilen MTM yapı için belirlenen frekanslarda güç elde edildiğini göstermekte ve bu sonuçlar da enerji toplama işlemini mümkün kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metamalzeme, Sinyal Emilimi, Enerji Toplama

FLEXIBLE PERFECT METAMATERIAL ABSORBER DESIGN AT TERAHERTZ FREQUENCY RANGE

TERAHERTZ FREKANS ARALIĞINDA MÜKEMMEL EMİLİME SAHİP ESNEK METAMALZEME TASARIMI

Master student Murat ERCAN
Usak University
Asst. Professor Gamze TETİK
Usak University
Asst. Professor Erkan TETİK
Usak University

Abstract

Metamaterials (MTM) are defined as artificially produced man-made materials that do not exist in nature. The geometric structure of MTMs allows the free control of the dielectric constant ε (ω) and permeability μ (ω) parameters, which are defined as electromagnetic (EM) parameters. In this respect, the characteristics of the MTMs can be controlled by these EM parameters, unlike other materials. In this study, a perfect MTM absorber structure with flexible properties in the THz frequency range was investigated. The proposed MTM structure that consists of is four-part is designed using the GaAs, gold and polyimide materials. In the first step, the S parameters of the proposed MTM were optimized in the determined THz frequency range. This step was realized by making changes in the geometric structure of MTM. After obtaining the appropriate frequency values for the proposed structure, the absorption, reflection and transmission graphs were analyzed. According to the obtained results, the proposed MTM structure showed perfect absorption characteristics at the frequency 4-14 THz range. This structure can be used for many different applications such as sensor, super lens and energy acquisition in the THz frequency range. In addition, the proposed MTM structure has 12 absorption peaks in the calculated frequency range. Two of these peaks, which are at 99.9% level, have perfect absorption. In this respect, this structure exhibits multiband characteristics. In the last stage, the pressure sensor application for the proposed MTM structure was carried out. For this purpose, an air layer of different dimensions was added to the MTM structure. The absorption values of the added air layer depending on the frequency were observed. According to the obtained values, as the thickness of the air layer increases, the absorption frequency shifts. As a result, this study revealed that the proposed THz MTM structure can be used as a pressure sensor.

Keywords: Metamaterial, Absorber, Harvesting, Sensor

Özet

Metamalzemeler (MTM) doğada var olmayan yapay olarak üretilen insan yapımı malzemeler olarak tanımlanmaktadır. MTM'lerin geometrik yapısı elektromanyetik (EM) parametreler olarak tanımlanan dielektrik sabiti ε(ω) ve geçirgenlik μ(ω) parametrelerinin serbest bir şekilde kontrolüne izin vermektedir. Bu bakımdan, MTM'lerin karakteristik özellikleri, diğer malzemelerin aksine, bu EM parametreler tarafından kontrol edilebilir. Birçok araştırma alanına sahip olan MTM'lerle ilgili olarak son yıllarda yapılan terahertz (THz) uygulamaları araştırmacılar tarafından yoğun ilgi görmektedir. Bu çalışmada, THz frekans aralığında esnek özelliklere sahip mükemmel MTM emici bir yapı incelenmiştir. Dört parçadan oluşan MTM yapı GaAs, altın ve poliimid malzemeler kullanılarak tasarlanmıştır. İlk aşamada, belirlenen THz frekans aralığında önerilen MTM'nin S parametrelerini optimize edilmiştir. Bu işlem MTM'nin geometrik yapısında değişiklikler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Önerilen yapı için uygun frekans değerleri elde edildikten sonra, emilim, yansıma ve iletim grafiklerini analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, önerilen MTM yapı 4-14 THz frekans aralığında mükemmel emilim karakteristiği göstermekte olup THz

frekans aralığında sensör, süper lens ve enerji toplama gibi birçok farklı uygulamada kullanılabileceği gösterilmiştir. Ayrıca hesaplama yapılan frekans aralığında önerilen MTM yapının 12 emilim pikine sahip olduğu görülmüştür. Bu piklerden 2 tanesi %99,9 seviyesinde mükemmel emilime sahiptir. Bu bakımdan yapı çoklu bant özelliği sergilemektedir. Son aşamada, önerine MTM yapı için basınç sensörü uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bunun için öncelikle MTM yapı içerisine farklı kalınlıklara sahip hava katmanları yerleştirilmiştir. Eklenen her hava katmanı için hesaplamalar yeniden yapılmış ve frekansa bağlı olarak emilim değerleri elde edilmiştir. Elde edilen değerlere göre, hava katmanın kalınlığı arttıkça emilim frekans değerinin kaydığı görülmektedir. Sonuç olarak önerilen THz MTM yapının basınç sensörü olarak kullanılabileceği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metamalzeme, Sinyal Emilimi, Enerji Toplama, Sensör

EĞİK UZUNLUKLARLA UZAY GERİDEN KESTİRME
SPACE RESECTION WITH DISTANCES

Prof. Dr. Sebahattin BEKTAŞ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Konum belirleme problemi günümüzde de jeodezinin en önemli problemi olmaya devam etmektedir. Ölçme alet ve tekniklerinin gelişmesi, elektronik uzaklık ölçerlerin yaygın kullanımı, yapay yer uyduları ve bilgisayarların sağladığı doğru ve hızlı hesaplama olanakları sayesinde önceleri konum belirleme problemindeki parçalı yaklaşım (yatay ve düşey koordinatların ayrı ayrı hesaplanması), yerini bütüncül (intergrated) yaklaşıma bırakmış ve noktaların üç boyutlu koordinatları bir arada hesaplanmaya başlamıştır. Konum belirleme problemi jeodezide ya temel ödevlerden ya da (genellikle) kestirmeler şeklinde yapılmaktadır. Uzay geriden kestirme yöntemiyle de noktaların üç boyutlu koordinatlarının hesaplanması mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Geriden Kestirme, 3B Boyutlu Konum Belirleme, Uzunluklarla Konum Belirleme, En Küçük Kareler

Abstract

The problem of location determination continues to be the most important problem of geodesy. Thanks to the development of measuring instruments and techniques, the widespread use of electronic distance meters, artificial ground satellites and the possibility of accurate and fast computations provided by computers, the partial approach to the problem of determining the location (calculation of the horizontal and vertical coordinates separately) has been replaced by a holistic (intergrated) approach and dimensional coordinates started to be calculated together. In geodesy, the problem of determination is made either from basic tasks or (usually) as shortcuts. It is also possible to calculate the three-dimensional coordinates of the points by means of the space regression method.

Keywords: Space Resection, Three-dimensional Position Determination, Positioning With Distances, Least Squares Method

KÜRE YÜZEYİNDE DİREKT COĞRAFİ KOORDİNATLARLA AZİMUT BELİRLEME

AZIMUTE DETERMINATION WITH
DIRECT AZIMUTE DETERMINATION WITH GEOGRAPHICAL COORDINATES
ON THE SPHERE

Prof. Dr. Sebahattin BEKTAŞ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada coğrafi koordinatlarla azimut belirlemenin indirgemesiz formüllerle yapılmasını göreceğiz, bilindiği üzere azimut tayinininde kullanılan formüller genelde arctan fonksiyonundan hesaplanır. Arctan fonksiyonu -π/2 ile +π/2 arasında açı dönüşü verir. Halbuki azimut açısı tanım gereği 0 ile 2π arasındadır. Dolayısıyla klasik olarak azimut açısının elde edilmesi işleminde irdeleme yapılması ve Azimut açısının hangi bölgede olduğunun belirlenmesi irdelenmesi kaçınılmazdır. Jeodezik hesaplamalarda önemli bir yer tutan Temel ödev hesaplamalarında Azimut hesabı sıklıkla söz konusudur.

Anahtar Kelimeler: Azimut Hesabı, Coğrafi Koordinatlar, Direkt Azimut Hesabı

Abstract

In this study, we will see that azimuth determination with geographic coordinates is done with non-reducing formulas. As it is known, formulas used in azimuth determination are generally calculated from arctan function. The Arctan function gives an angle rotation between -π / 2 and + π / 2. However, the azimuth angle is by definition 0 to 2π. Consequently, it is inevitable to examine in the process of obtaining azimuth angle and to determine in which region the azimuth angle is located. Azimuth calculation is frequently used in basic homework calculations, which have an important place in geodetic calculations.

Keywords: Azimuth, Sphere, Geographical Coordinates, Direct Azimuth Calculation

MADENCİLİK FAALİYETLERİNİN ÇEVRESEL ETKİLERİ
ENVIRONMENTAL EFFECTS OF MINING ACTIVITIES

Sakine UGURLU KARAAĞAÇ
Karabük Üniversitesi

Özet

Madencilik, tarımla birlikte ülkelerin hammadde ihtiyacını karşılayan iki ana üretim alanından biridir. Sektörler, ekonomiye doğrudan katkıları ve imalat sanayine sağladıkları girdiler nedeniyle iki yönlü öneme sahiptir. Madencilik faaliyetleri çok değişiktir, ancak bunlar genelde toprağın sıkışmasını ve bunun tersine üst toprağın uzaklaştırılmasını içerebilir. Bu değişiklikler azot ve fosfor mevcudiyetini en aza indirerek besin dinamiklerini bozar, toprağın asitleşmesiyle pH'ı düşürür ve toksik metaller ve asitler ortaya çıkarır. Madencilik faaliyetinin ölçeğine ve niteliğine bağlı olarak, bu etkiler madenciliğin konumuna göre yerelleştirilebilir veya akarsu, sulak alanlar ve göller gibi yakındaki su sistemlerine yayılabilir. Etkileri fiziksel, kimyasal veya ekolojik olabilir. Fiziksel etkilerinden biri, buldozerler ve peyzaj boyunca hareket eden diğer büyük makine parçaları nedeniyle toprağın sıkışmasıdır. Sıkıştırılmış toprak, oksijen ve suyun toprak içerisinde hareket etmesi için daha az gözenek alanı içerir ve bu da tesis kurma potansiyelini en aza indirir. Su da topraktan aşağı süzülemediğinden, kaçınılmaz olarak peyzajın yüzeyinde hareket edecek ve sulak alanlar, akarsular ve göller gibi yakındaki su sistemlerini kirletme olasılığını artıracaktır. Madencilik işlemleri genellikle toprağı toksik ağır metaller ve asitlerle kirletir. Asitler, toprağın pH'ını düşürebilir, bitkilerin ve toprak mikroorganizmalarının gelişmesini önleyebilir ve ayrıca bitkilerin ihtiyaç duyduğu topraktaki çeşitli minerallerle reaksiyona girebilir.

Ülkelerin geliştirmesi için madencilik faaliyetleri gereklidir, ancak bu faaliyetler sırasında insanların yaşaması için gerekli olan çevreye özen göstermeliyiz. Madencilikten sonra bozulan alanların iyileştirilmesinin birincil amacı, etkilenen alanların ekolojik, ekonomik ve estetik değerlerini mümkün olduğunca eski haline getirmek ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğini sağlamak olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Madencilik Faaliyetleri, Çevre, Çevresel Etki

Abstract

Mining, together with agriculture, is one of the two main production areas that provide the raw material needs of countries. Sectors have two-way importance because of their direct contribution to the economy and the inputs they provide to the manufacturing industry. Mining activities are different, but they can include soil compaction and conversely, removal of the topsoil. These alterations disrupt nutrient dynamics by minimizing the availability of nitrogen and phosphorus, lower the pH through the acidification of the soil and can introduce toxic metals and acids. Depending on the scale and nature of the mining operation, these effects can be localized to the location of the mining or can extend to nearby aquatic systems, such as stream, wetlands and lakes. The effects can be physical, chemical or ecological. One of the physical effects is compaction of soil because of the bulldozers and other pieces of large machinery moving across the landscape. Compacted soil include fewer pore spaces for oxygen and water to move through the soil profile, minimizing the potential for plant establishment. As water is also unable to percolate down through the soil, it inevitably will move across the surface of the landscape and increase the possibility of contaminating nearby aquatic systems, such as wetlands, streams and lakes. Mining operations often contaminate the soil with toxic heavy metals and acids. Acids can lower the pH of the soil, preventing plants and soil microorganisms from thriving, and can also react with various minerals in the soil that are required by plants. Mining operations are necessary to develop the countries, but during these operations, we have to take care of the environment that necessary for people to live. The primary aim of improving the areas deteriorated after mining should be to restore the

ecological, economic and aesthetic values of the affected areas to the extent possible and to ensure the sustainability of natural resources.

Keywords: Mining Activities, Environment, Environmental Effect

DOĞAL AFETLER SIRASINDA KİMYASAL RİSKLER
CHEMICAL RISKS DURING THE NATURAL DISASTERS

Sakine UGURLU KARAAĞAÇ
Karabük Üniversitesi

Özet

Dünyanın her yerinde sel, tsunami, orman yangını, kuraklıklar, toprak kaymaları, volkanik patlamalar, fırtınalar ve depremler gibi doğal tehlikeler vardır. Deprem, fay hattı boyunca tektonik plakalar arasındaki hareketin neden olduğu yer kabuğunda ani bir enerji salınımıdır. Depremler, yer sarsıntısına, toprak sıvısına, toprak kaymasına, çatlaklara, çığlara ve tsunamilere neden olabilir. Depremler toplumumuzda insan yaşamı, mülkiyeti ve ekonomik gelişme için en büyük tehdidi oluşturabilir. Kimyasal depolama ve kullanım alanları, deprem hasarlarına karşı daha duyarlı olabilir. Bu olaylar sırasında kimyasal depolar, kimyasal üretim tesisleri ve kimyasal kullanım alanları zarar görebilir. Bir depremden sonra salınan kimyasallar, mağdurların ve kurtarıcıların doğrudan maruz kalmasının ardından dermal, solunum ve sistemik toksik etkilere neden olabilir. Zehirli etkiler ve yaralanmalar çevresel kirlenmeden ve yangınlardan ve patlamalardan da kaynaklanabilir. Genel halk, kurtarıcılar ve temizlik operasyonlarına karışanlar, bir dizi tehlikeye maruz kalabilir. Bu çalışmanın amacı, doğal felaketlerden kaynaklanan, halk sağlığı için tehlikeli olan kimyasal risklerle ilgili kısa bilgiler vermektir.

Anahtar Kelimeler: Kimyasallar, Risk, Afetler, Deprem

Abstract

Natural hazards exist everywhere in the world, such as floods, tsunamis, wildfire, droughts, landslides, volcanic eruptions, windstorms, and earthquakes. Earthquake is a sudden release of energy in the earth's crust caused by movement between tectonic plates along a fault line. Earthquakes can cause ground shaking, soil liquefaction, landslides, fissures, avalanches and tsunamis. Earthquakes can pose the greatest threat to human lives, property, and economic development in our society. Chemical storage and use areas may be more susceptible to damage from earthquakes. During these events, chemical stores, chemical production plants and chemical usage areas can be damaged. Released chemicals following an earthquake can cause dermal, respiratory and systemic toxic effects following direct exposure of victims and rescuers. Toxic effects and injuries may also result from environmental contamination, and fires and explosions. The general public, rescuers and those involved in clean-up operations may be exposed to a range of hazards. The purpose of this study is to provide brief information related to chemical risks for public health resulting from natural hazard events.

Key Words: Chemicals, Risks, Disasters, Earthquake

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA ÇEVRE VERGİLERİNİN ROLÜ: AB-TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI

THE ROLE OF ENVIRONMENTAL TAXES IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT: EU-TURKEY COMPARISON

Dr.Öğr. Üyesi Neslihan KOÇ
Hitit Üniversitesi

Özet

Sürdürülebilir kalkınma, gelecek nesillerin ihtiyacı olan kaynakların bugünden korunması amacını taşımaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma ile çevresel kaynaklar arasında yakın bir ilişkisi vardır. Gelecek nesillere daha temiz ve yaşanılabilir bir çevre için kamu kesimi gerçekleştirdiği harcamalar ve uyguladığı vergi politikası yolu ile çevrenin korunmasını sağlamaya çalışmaktadır. Bu da göstermektedir ki, sürdürülebilir kalkınma ile bütçe politikası arasında yakın bir ilişki vardır. Bu çalışmada, kamu kesiminin uyguladığı vergi politikası ile çevre kirliliğinin azaltılması yönünde bir ilişki olup olmadığı korelasyon yöntemi ile analiz edilmeye çalışılacak ve elde edilen bulgular yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çevre Vergileri, Sürdürülebilir Kalkınma, CO2

Abstract

Sustainable development has the aim to protect the resources today, which are needed by the future generations. Within this context, there is a close relationship between sustainable development and environmental resources. For a cleaner and liveable environment for future generations, public sector tries to enable environment protection through spending it realizes and tax policies it applies. This indicates the existence of a close relationship between sustainable development and budget policy. In this study, whether there is a relationship between the tax policies that public sector applies and reduction in environmental pollution will be analysed via correlation method, and the obtained findings will be interpreted.

Keywords: Environmental Taxes, Sustainable Development, CO2.

TÜKETİCİ SATIN ALMA DAVRANIŞLARINDA PROMOSYONUN ETKİSİNİN GELİR DÜZEYİNE GÖRE FARKLILAŞMASI

DIFFERENTIATION OF THE EFFECT OF SALES PROMOTION ACCORDING TO INCOME LEVEL IN CONSUMER PURCHASING BEHAVIORS

Doç. Dr. Fikret YAMAN
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Bilim Uzmanı Gurbet TINAS
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Özet

Tüketiciler, son yıllarda önemi her geçen gün artan işletmelerin varlığının mimarı olan bireylerdir. Her tüketici farklı davranışlar sergilemektedir. Günümüzde işletmeler, tüketici davranışlarını etkilemek için farklı stratejilerden yararlanmaktadır. Tüketici davranışları, ekonomik faktörler, sosyal faktörler, psikolojik faktörler gibi birçok faktör tarafından etkilenmektedir. Pazarlama karması içerisinde yer alan tutundurma kavramı; reklam, halkla ilişkiler, kişisel satış ve promosyon gibi pazarlama çabalarını bünyesinde bulundurur. İşletmeler kimi zaman bu öğelerin bir tanesini kullanırken kimi zaman ise birkaçını birlikte kullanmaktadır. İşletmelerin son yıllarda tüketici davranışlarını etkilemek amacıyla kullandıkları popüler tutundurma elemanlarından biri de promosyonlardır. Promosyon, nihai ya da endüstriyel tüketicilerin bir mal ya da hizmeti satın alması ya da kullanması amacıyla yapılan tutundurma faaliyetleridir. Kimilerine göre promosyonlar tüketicilerin ihtiyacı olmayan ürünleri satın almasını sağladığı için eleştirilirken, kimileri ise promosyonların satışları arttırıp ekonomik olarak işletmelere katkı sağladığını savunmuşlardır. İşletmeler fiyat indirimleri, ürüne ilaveler taktiği, bir ürünün satın alınmasına karşılık diğer ürünün ücretsiz verilmesi gibi taktikler uygulayarak tüketicinin satın alma davranışını etkileme çabası içerisindedir. Tüketicilerin gelir düzeyleri satın alma davranışlarını etkileyen önemli faktörlerden biridir. Gelir düzeyindeki artış ve azalışlar tüketici davranışına yön veren önemli faktörlerdendir. Önceki yıllarda yapılan çalışmalarda gelir değişkeninin tüketici satın alma davranışını etkileyip etkilemediği araştırılmış, bu çalışmada ise gelir düzeylerine göre promosyon faaliyetlerinin satın almayı etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. Bu, çalışmanın farklılığını ortaya koymaktadır. Çalışmada tüketicilerin gelir düzeylerine göre promosyon faaliyetlerinin satın alma davranışını etkileyip etkilemediği ortaya konmaya çalışılmış ve bunu tespit edebilmek için Afyonkarahisar'daki tüketicilere yüz yüze anket uygulanmıştır. Tüketicilerden elde edilen veriler SPPS programında analize tabi tutulmuş ve yorumlanmıştır. Yapılan araştırmada farklı gelir düzeylerindeki tüketicilerin satın alma davranışında promosyonun etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Promosyon, Tüketici, Satın Alma Davranışı, Satış Teşvik

Abstract

Consumers are individuals who are the architects of the existence of businesses that have increased in importance in recent years with each passing day. Every single consumer behaves differently. Today, businesses benefit from different strategies to influence consumer behavior. Consumer behavior is affected by many factors such as economic factors, social factors, and psychological factors. The concept of promotion partaking in the marketing mix incorporates marketing efforts such as advertising, public relations, personal sales, and sales promotion. Businesses sometimes use just one of these elements and sometimes use a few of them together. Sales promotions are one of the popular promotional elements that businesses use in recent years to influence consumer behavior. Sales promotions are promotional activities done for end or industrial consumers to purchase or use a good or service. While to some that sales promotions have been criticized for causing consumers to buy products that they do not need, others have argued that sales promotions increase sales and contribute to

businesses economically. Businesses try to influence the buying behavior of the consumer by applying tactics such as price reductions, tactics of additions to the product, and offering the other product free of charge in exchange for the purchase of one product. Consumers' income levels are one of the important factors that affect their buying behavior. Increases and decreases in income levels are among the important factors that direct consumer behavior. In previous studies, it has been investigated whether the income variable affects consumer purchasing behavior, and in this study, it has been investigated whether promotion activities according to income levels affect purchasing. This reveals the difference of the study.

In this study, it has been tried to reveal whether promotional activities affect the buying behavior according to the income level of the consumers and in order to determine this, a face-to-face questionnaire was applied to the consumers living in Afyonkarahisar. Data obtained from consumers were analyzed and interpreted in SPPS program. In the research done, it is concluded that promotion is effective in purchasing behavior of consumers with different income levels.

Keywords: Promotion, Consumer, Buy, Promotesales

İŞLETMELERİN NAKİT AKIŞ VOLATİLİTESİNİN KAR PAYI DAĞITIMI ÜZERİNE ETKİLERİ

EFFECTS OF CASH FLOW VOLATILITY ON DIVIDEND DISTRIBUTION

Dr. Öğr. Üyesi Serdar KUZU
İstanbul Üniversitesi
Dr.Özgür ÖZKAN
İstanbul Üniversitesi

Özet

Finansal kurumlar dışındaki işletmelerin varlığını sağlayan ana faktör nakit akışıdır. İşletmelerin faaliyetsel nakit akışlarındaki değişimin ekonomi üzerinde yarattığı etkilerden hareketle, söz konusu nakit akışlarındaki değişimlerinin yaratacağı risklerin öngörülmesi, hesaplanması ve yönetilmesi sorunu kar payı dağıtım tutarı yada olasılığı üzerinde oldukça önemlidir. Özellikle endüstri işletmelerinin faaliyetlerini sürdürmekte ve yükümlülüklerinin karşılanmasında elde edilen nakit akışları önemli yer teşkil etmektedir. İşletme yöneticileri kar payı dağıtımı kararı alırken nakit akışı, karlılık oranları, borçlanma seviyesi gibi çeşitli mali bilgilere sahip olması doğru kararlar almaları açısından önemlidir. İşletmelerde gerçekleşen getiri ile beklenen getiri ya da beklenen nakit akışı ile gerçekleşen nakit akışları arasında muhtemel farkın oluşmasına neden olabilecek birçok faktör söz konusudur.

Çalışmada 2005-2018 dönemleri arasında Borsa İstanbul'da (BIST) sürekli faaliyet gösteren yer alan imalat işletmelerin yıllık verileri ele alınmıştır. Çalışmada bağımlı değişken olarak nakit kar payı tutarı, bağımsız değişken ve kontrol değişkenleri olarak nakit akış volatiletisini etkileyecek ve literatürde konuya ilişkin olarak sıklıkla kullanılan Faiz, amortisman ve vergi öncesi kar (FAVÖK) /Toplam Aktif, Piyasa Değeri/Defter Değeri, Serbest Nakit Akışı, Toplam Borç/Aktif Toplamı, Dağıtılmamış kârlar/Toplam Öz sermaye, finansal kaldıraç olarak belirlenmiştir.

BIST de faaliyet gösteren imalat işletmelerinin nakit akış volatilitesinin kar payı dağıtımı üzerine etki edebilecek değişkenlerin belirlenmesi hususunda panel ve zaman serisi analizleri yöntemleri kullanılmakta ve bunlardan panel veri analizi kullanımı en kapsamlı ve sağlıklı sonuçlar veren bir analiz yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır

Çalışma sonucunda ilgili değişkenlerin nakit akış volatilitesi üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. İşletmeler nakit akışlarının belirsizlik gösterdiği durumlarda, nakitlerini kar payı dağıtmak yerine bünyelerinde bulundurmayı tercih etmektedirler. Bu noktada işletme yöneticileri, işletmenin değerini arttıracak çeşitli pozisyonlardan kendilerini soyutlama yolunu seçmektedirler. Özelliklede bu durum yöneticilerin serbest nakit akışlarının var olduğu zamanlarda hissedarlara kar payı ödemesi yapmaya istekli olunmadığı durumda kendini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Nakit Akışı, Kar Payı, Panel Veri Analizi

Abstract

Cash flow is the main factor for the existence of non-financial institutions. Starting from the effects of the changes in the operational cash flows of the enterprises on the economy, the problem of predicting, calculating and managing the risks of the changes in these cash flows is very important on the amount or probability of dividend distribution. Particularly, industrial enterprises continue their activities and cash flows obtained in meeting their liabilities constitute an important place. It is important for business executives to have various financial information such as cash flow, profitability ratios and borrowing level when making a decision to distribute dividends. There are many factors that may lead to the possible difference between the realized return and expected return or expected cash flow and the realized cash flows.

In this study, annual data of manufacturing enterprises operating continuously in Borsa Istanbul (BIST) between 2005-2018 periods are discussed. In this study, cash dividend amount as dependent variable will affect cash flow volatility as independent variable and control variables and interest, depreciation and profit before tax (EBITDA) / Total Assets, Market Value / Book Value, Free Cash Flow, which are frequently used in the literature, Total Debt / Total Assets, Undistributed Profits / Total Equity is determined as financial leverage.

Panel and time series analysis methods are used to determine the variables that may affect the cash flow volatility of the manufacturing companies operating in BIST on profit share distribution, and panel data analysis is one of the most comprehensive and healthy results.

As a result of the study, it was found that the related variables had an effect on the cash flow volatility. When the cash flows show uncertainty, the enterprises prefer to keep their cash instead of distributing dividends. At this point, business managers choose to isolate themselves from various positions that will increase the value of the business. This is especially the case when managers are not willing to pay dividends to shareholders when free cash flows are available.

Keywords: Dividend Distribution, Cash Flow Volatility, Panel Data Analysis

REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ İLE TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ ARASINDAKİ DİNAMİK İLİŞKİLER

DYNAMIC RELATIONSHIPS BETWEEN REAL SECTOR CONFIDENCE INDEX AND CONSUMER CONFIDENCE INDEX

Prof. Dr. Nebiye YAMAK
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Öğr. Gör. Hamza CORUT
Trabzon Üniversitesi

Özet

Üreticiler ve tüketiciler, ekonomik sisteme ait farklı piyasaların oluşumu sürecinde arz ve talep kanalıyla oldukça önemli bir rol üstlenmektedirler. Özellikle işgücü piyasasındaki emek arz ve talebinin, sermaye piyasasındaki fon arz ve talebinin ve nihai ürün/hizmet piyasasındaki arz ve talebin oluşumu belirgin biçimde üreticilerin ve tüketicilerin geleceğe yönelik beklentileri, öngörüleri ve bu doğrultuda aldıkları kararlar tarafından şekillenmektedir. İktisat politikalarının etkinliği açısından ekonomik sistemin dinamik yapısı içerisinde kilit bir role sahip olan bu iki iktisadi aktörün geleceğe yönelik davranışsal eğilimlerinin takip edilmesi ve dikkate alınması oldukça önemlidir. Üreticilerin ve tüketicilerin ekonomiye yönelik davranışsal eğilim sinyallerini temsil eden ve literatürde özellikle ampirik çalışmalarda sıklıkla kullanılan göstergelerin başında güven endeksleri gelmektedir. Bu doğrultuda güven endekslerine yönelik dinamik analizlerin yapılması özellikle politika yapıcıları ve uygulayıcıları açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu çerçevede bu çalışmanın amacı, üreticiler ile tüketicilerin güven endeksleri arasındaki dinamik ilişkilerin ne yönde olduğunu tespit etmektir. Bu çalışmada başlıca şu sorulara yönelik analizler gerçekleştirilmiştir; reel kesim ile tüketici kesim güven endeksleri arasında kısa ve/veya uzun dönemli ilişki var mıdır, güven endeksleri birbirleri üzerinde herhangi bir bilgi taşıyor mu, başka bir ifade ile birbirlerini etkiliyorlar mı, biri önce diğeri sonra mı hareket ediyor veya aynı anda mı hareket ediyorlar ve son olarak üretici ve tüketici kesim ekonomiye kendi pencerelerinden mi yoksa aynı pencerenden mi bakmaktadırlar. Çalışmada, Ocak 2007-Haziran 2019 dönemine ait aylık bazda tüketici güven endeksi ve reel kesim güven endeksi verileri kullanılmıştır. Mevsimsellikten arındırılmış tüketici güven endeksi verileri Türkiye İstatistik Kurumu internet sayfasındaki temel istatistikler bölümünden ve mevsimsellikten arındırılmış reel kesim güven endeksi verileri ise Merkez Bankası elektronik veri dağıtım sisteminden temin edilmiştir. Mevsimsellikten arındırılmış seriler logaritmik dönüşüme tabi tutularak durağanlık sınamaları yapılmıştır. Durağanlık sınamaları çerçevesinde, serilere standart birim kök testleri yanında kırılganlık düzeyleri göz önünde bulundurularak kırılmalı birim kök testleri de uygulanmıştır. Her iki durağanlık analizi yöntemine göre de değişkenlerin aynı düzeyde durağan olmadıkları tespit edilmiştir. Bu doğrultuda tüketici ve reel kesim güven endeksleri arasındaki uzun dönemli dinamik ilişkinin tespiti için ARDL modeli kullanılmıştır. ARDL modeli sonuçlarına göre değişkenler arasında uzun dönemli diğer bir ifadeyle eş bütünleşme ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda değişkenlere Toda-Yamamoto nedensellik testi uygulanmıştır. Toda-Yamamoto nedensellik testine göre reel kesim güven endeksinden tüketici güven endeksine doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Reel Kesim Güven Endeksi, Tüketici Güven Endeksi, ARDL Modeli, Toda-Yamamoto Nedensellik Analizi

Abstract

Producers and consumers play an important role in forming the different markets in the economic system through supply and demand channels. In particular, the formation of supply and demand in the labor, capital and commodity markets is markedly shaped by the

expectations, forecasts and decisions of producers and consumers for the future. It is very important to monitor and take into account the future behavioral tendencies of these two economic actors, which play a key role in the dynamic structure of the economic system, in terms of the effectiveness of economic policies. Confidence indices are the leading indicators of the behavioral tendency signals of producers and consumers towards the economy and frequently used in the literature, especially in empirical studies. In this respect, dynamic analysis of confidence indices is especially important for policy makers and practitioners. In this study, the main questions analyzed are as follows: is there a short and / or long-term relationship between the real sector and consumer confidence indices, do the confidence indices carry any information on each other, in other words, do they affect each other, whether one moves first, then the other, or moves at the same time, and finally do the producers and consumers view the economy from their own windows or from the same window. In this study, monthly consumer confidence index and real sector confidence index data for January 2007-June 2019 period are used. The seasonally adjusted consumer confidence index for Turkey Statistical Institute is part of the basic statistics and the seasonally adjusted real sector confidence index data were obtained from the website of the Central Bank of electronic data distribution system. Seasonally adjusted series were subjected to logarithmic transformation and stability tests were performed. Within the framework of stationarity tests, in addition to the standard unit root tests, fracture unit root tests were applied to the series considering the fragility levels. According to both stationarity analysis methods, it was found that the variables were not stationary at the same level. Accordingly, the ARDL model was used to determine the long-term dynamic relationship between consumer and real sector confidence indices. According to the results of the ARDL model, long-term, in other words, co-integration relations were found between the variables. At the same time, Toda-Yamamoto causality test was applied to the variables to determine causal relationship. According to the Toda-Yamamoto causality test, there is a unidirectional causality relationship from real sector confidence index to consumer confidence index.

Keywords: Real Sector Confidence Index, Consumer Confidence Index, ARDL Model, Toda-Yamamoto Causality Analysis

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE FAİZ DIŞI GELİRLERİN BANKA PERFORMANSI ÜZERİNE ETKİLERİ

THE EFFECTS OF NON-INTEREST INCOME ON THE BANK PERFORMANCE IN THE TURKISH BANKING SECTOR

Dr. Öğr. Üyesi Serdar KUZU
İstanbul Üniversitesi
Dr.Özgür ÖZKAN

Özet

Ticari bankalar günümüzde finansal piyasaların işleyişi üzerinde en önemli oyunculardan biri konumunda yer almaktadırlar. Özellikle ticari bankalar ekonomiye farklı düzeylerde yararlar sağlamasının yanında birtakım dinamikler kazandırmaktadır. Teknolojik gelişmeler, rekabetin artması, müşteri talepleri ve kar marjlarının azalması gibi bir takım sebeplerden dolayı bankacılık sektörü geleneksel hizmet ve ürün anlayışı dışına çıkarak yeni ürünler sunmaya başlamışlardır. Bunun sonucunda bankaların gelir çeşitliliği artmaya başlamıştır. Bir başka ifadeyle bankalar geleneksel yöntemler ile elde edilen gelirlerin yanında geleneksel olmayan faaliyetlerden elde edilen faiz dışı gelirler elde etmeye başlamışlardır.

Çalışmada Türkiye'de 2005-2018 yılları arasında bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 25 adet ticari banka örneklem olarak belirlenmiştir. Çalışmada bağımsız değişken olarak Aktif karlılığı (ROA) ve öz kaynak karlılığı (ROE), bağımlı değişken olarak Net faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranı kullanılmıştır. Banka gelirlerinin performansları üzerinde etkisini ölçmek için bağımlı ve bağımsız değişkenlerin yanında kontrol değişkenleri kullanılmıştır. Kontrol değişkenleri olarak Kredi ve Diğer Alacaklar Karşılığı /Toplam Varlıklar, Diğer Faaliyet Giderleri/Toplam Varlıklar, Takipteki Krediler / Toplam Krediler, Toplam Krediler / Toplam Aktifler ve Diğer Faaliyet Giderleri /Toplam Faaliyet Geliri oranları kullanılmıştır. Kontrol değişkenleri belirlenirken genel literatür incelenmiş ve faiz dışı gelirler ile anlamlı olduğu düşünülen değişkenler kullanılmıştır. Çalışmanın yöntemi olarak ise, veri setine uygun olarak panel veri analizi tercih edilmiştir.

Bankacılık sektöründe faaliyet gösteren ticari bankaların faiz dışı gelirlerine etki edebilecek değişkenlerin belirlenmesi hususunda panel ve zaman serisi analizleri yöntemleri kullanılmakta ve bunlardan panel veri analizi kullanımı en kapsamlı ve sağlıklı sonuçlar veren bir analiz yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Panel veri yöntemi kullanılmasının nedeni ilgili parametrelerin sadece bankacılık sektörü üzerinde değil banka bazında inceleme yapmasından kaynaklanmaktadır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre faiz dışı gelirlerin bankaların aktif ve öz sermaye karlılığı üzerinde etkili olduğu, bunun yanında ilgili değişkenler arasında pozitif yönlü bir etkileşimin varlığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak ekonominin temel lokomotifi olan bankaların temel amaçları mevduat toplamak ve topladıkları mevduatları kredi olarak ihtiyaç sahiplerine kullandırarak bu işlem karşılığında gelir elde etmektir. Bankacılık sektörü sadece faiz geliri yaratan ana faaliyetleri sonucunda, faiz dışı gelir yaratacak bir çeşitlendirme yapması durumunda yaratacağı nakit ile piyasada yaşanabilecek olumsuz bir volatiliteden daha az etkilenecektir. Ancak faiz dışı gelirlerinin değişken ve istikrarsız oluşu bankaların faiz dışı gelirlerini arttırabilmek için yaptığı çeşitlendirmenin pozitif etkisinden ziyade daha fazla negatif etki yaratarak banka performansı üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Performans, Faiz Dışı Gelir, Panel Veri Analizi

Abstract

Commercial banks are today one of the most important players in the functioning of financial markets. Commercial banks, in particular, provide benefits to the economy at different levels as well as gaining dynamics. Due to a number of reasons such as

technological developments, increased competition, decreased customer demands and reduced profit margins, the banking sector has started to offer new products by going beyond traditional service and product understanding. As a result, income diversity of banks has started to increase. In other words, banks have started to generate non-interest income from non-traditional activities in addition to the revenues obtained by traditional methods.

Operating in the banking sector in Turkey between the years 2005-2018 has been identified as 25 commercial banks in the study sample. Asset profitability (ROA) and return on equity (ROE) were used as independent variables and the ratio of Net interest income to total assets was used as dependent variable. In order to measure the impact of bank revenues on performance, dependent and independent variables as well as control variables were used. As control variables, Provision for Loans and Other Receivables / Total Assets, Other Operating Expenses / Total Assets, Non-Performing Loans / Total Loans, Total Loans / Total Assets and Other Operating Expenses / Total Operating Income were used. While determining the control variables, general literature was examined and non-interest incomes and variables that were considered significant were used. As the method of the study, panel data analysis was preferred in accordance with the data set.

Panel and time series analysis methods are used to determine the variables that may affect the non-interest income of commercial banks operating in the banking sector and the use of panel data analysis is one of the most comprehensive and sound analysis methods. The reason for using panel data method is that the related parameters are examined not only on the banking sector but on bank basis. According to the findings of the study, non-interest incomes have an effect on the return on assets and return on equity of the banks.

As a result, the main purpose of the banks, which are the main drivers of the economy, is to collect deposits and to generate income in return for this transaction by making the deposits collected as loans to those in need. As a result of the main activities that generate only interest income, the banking sector will be less affected by the negative volatility in the market with the cash it will generate if it diversifies to generate non-interest income. However, the fact that non-interest income is variable and unstable has a negative effect on bank performance by creating more negative impacts rather than the positive effect of diversification of banks to increase non-interest income.

Keywords: Financial Performance, Non-Interest Income, Panel Data Analysis

DÖVİZ KURU İLE TÜKETİCİ VE REEL KESİM GÜVEN ENDEKSLERİ ARASINDAKİ ASİMETRİK İLİŞKİLER

ASYMMETRIC RELATIONSHIPS BETWEEN EXCHANGE RATE AND CONSUMER AND REAL SECTOR CONFIDENCE INDICES

Prof. Dr. Nebiye YAMAK
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Öğr. Gör. Hamza CORUT
Trabzon Üniversitesi

Özet

Ekonomik sistemin dinamik yapısı içerisinde oldukça önemli bir role sahip olan tüketicilerin ve üreticilerin geleceğe yönelik davranışsal eğilimleri birçok iktisadi parametre tarafından doğrudan ve/veya dolaylı aktarım mekanizmaları ile etkilenmektedir. Bu iktisadi parametrelerin en önemlilerinden biri döviz kurudur. Özellikle gelişmekte olan ekonomilerde döviz kurlarındaki ani dalgalanmalar tüketicilerin ve üreticilerin geleceğe yönelik davranışsal eğilimlerini belirgin bir şekilde etkilemekte ve bu durum uygulanan iktisadi politikaların etkinliğini azaltmaktadır. Bu çerçevede döviz kurundaki dalgalanmaların tüketicilerin ve üreticilerin geleceğe yönelik davranışsal eğilimleri üzerindeki etkisinin yönünün ve biçiminin tespit edilmesi iktisadi politikaların etkin bir şekilde tasarlanması ve uygulanması açısından oldukça önemlidir. Bu doğrultuda bu çalışmanın ana amacı döviz kuru ile tüketicilerin ve üreticilerin geleceğe yönelik davranışsal eğilimleri arasındaki ilişkinin simetrik ve/veya asimetrik açıdan yönünün ve şiddetinin tespit edilmesidir. Bu çalışmada; döviz kuru ile tüketici ve reel kesim güven endeksleri arasında kısa ve/veya uzun dönemli bir ilişki var mıdır, bu ilişki simetrik ve/veya asimetrik midir, tüketici ve üretici kesimin döviz kuru dalgalanmalarına yönelik davranışsal tepkileri simetrik ve/veya asimetrik ilişki açısından birbirlerinden farklılık arz ediyor mu sorularına yönelik analizler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, Ocak 2007-Haziran 2019 dönemine ait aylık bazda Türkiye İstatistik Kurumu internet sayfasındaki temel istatistikler bölümünden tüketici güven endeksi (TGE), Merkez Bankası elektronik veri dağıtım sisteminden ise reel kesim güven endeksi (RKGE) ve efektif döviz kuru (ABD Doları alış) verileri kullanılmıştır. Değişkenler ilk olarak logaritmik dönüşüme tabi tutulmuş, ardından asimetrik ilişkinin tespiti için negatif ve pozitif ayrıştırma sürecinden geçirilmiştir. Pozitif ve negatif olarak ayrıştırılan tüm serilere durağanlık sınaması çerçevesinde ADF birim kök testi uygulanmıştır. Uygulanan durağanlık testi sonucunda ampirik yöntem olarak simetrik ARDL ve asimetrik ARDL yaklaşımlarının kullanılmasına karar verilmiştir. Çalışmada toplam dört model oluşturulmuştur. Çalışmada analize tabi tutulan birinci model Döviz Kuru-TGE; ikinci model TGE-Döviz Kuru; üçüncü model Döviz Kuru-RKGE ve son olarak dördüncü model RKGE-Döviz Kuru şeklinde belirlenmiştir. Simetrik ARDL yöntemi sonuçlarına göre döviz kuru ile tüketici güven endeksi arasında oluşturulan birinci ve ikinci modellerde herhangi bir eş bütünleşme ilişkisi tespit edilememiş, döviz kuru ile reel kesim güven endeksi arasında oluşturulan modellerde ise sadece dördüncü modelde eş bütünleşme ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir. Değişkenlerin negatif ve pozitif dönüşümü ile oluşturulan serilerin kullanıldığı asimetrik ARDL yaklaşımı sonuçlarına göre analize tabi tutulan dört modelde de değişkenler arasında uzun dönemli asimetrik ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici Güven Endeksi, Reel Kesim Güven Endeksi, Simetrik ARDL, Asimetrik ARDL

Abstract

The future behavioral tendencies of consumers and producers, which have a very important role in the dynamic structure of the economic system, are influenced by many economic parameters by direct and / or indirect transmission mechanisms. One of the most

important of these economic parameters is exchange rate. Especially in emerging economies, sudden fluctuations in exchange rates have a significant impact on the future behavioral tendencies of consumers and producers and this reduces the effectiveness of economic policies. In this context, determining the direction and form of the impact of exchange rate fluctuations on the future behavioral tendencies of consumers and producers is very important for the effective design and implementation of economic policies. In this context; the main aim of this study is to determine the direction and strength of symmetrical and / or asymmetrical relationship between exchange rate and future behavioral tendencies of consumers and producers. In this study; is there a short and / or long term relationship between the exchange rate and consumer and real sector confidence indices, is this relationship symmetrical and / or asymmetric, do the behavioral responses of consumers and producers towards exchange rate fluctuations differ in terms of symmetrical and / or asymmetrical relationships questions were analyzed. In this study, monthly basis for January 2007-June 2019 period consumer confidence (TGE) data from basic statistics section of the Turkey Statistical Institute web site; effective exchange rate (US Dollar purchase price) and real sector confidence index (RKGE) data were obtained from electronic data distribution system of the Central Bank of the Republic of Turkey. The variables were first subjected to logarithmic transformation followed by a negative and positive separation process to determine the asymmetric relationship. ADF unit root test was applied to all series which were separated as positive and negative. As a result of the stationarity test, symmetric ARDL and asymmetric ARDL approaches were used as empirical methods. A total of four models were created in the study. The first model analyzed in the study is Exchange Rate-TGE; second model TGE-Exchange Rate; the third model is Exchange Rate-RKGE and the fourth model is RKGE-Exchange Rate. According to the results of the symmetrical ARDL method, no co-integration relationship between the exchange rate and consumer confidence index could be detected in the first and second models, and only the fourth model was found to have cointegration relationship between the exchange rate and real sector confidence index. According to the results of the asymmetric ARDL approach using the series formed by negative and positive transformation of the variables, long-term asymmetric relationship was found between the four models analyzed.

Keywords: Consumer Confidence Index, Real Sector Confidence Index, Symmetric ARDL, Asymmetric ARDL

ACQUIRED IMMUNE DEFICIENCY SYNDROME AS A PUBLIC HEALTH PROBLEM AND THE ROLE OF HEALTH EDUCATION

Hamda Mohamed MOUHOUMED
Ankara Yıldırım Beyazıt University
Başak KILIÇ
Ankara Yıldırım Beyazıt University
Dilek Tunç UĞUR
Ankara Yıldırım Beyazıt University
Dilek ÖZTAŞ
Ankara Yıldırım Beyazıt University
Salih MOLLAHALILOĞLU
Ankara Yıldırım Beyazıt University

Abstract

HIV is a virus that aggressively attacks the immune system, and compromises our body's natural defence system against illness and when left untreated, an HIV patient's immune system will get weak gradually until it can no longer fight off life-threatening infections and diseases and that's when a person develops AIDS which is a set of symptoms or syndrome caused by HIV. It is a common knowledge in todays world that a person can have a long productive life despite having HIV virus with proper treatments however, unfortunately that information is widely unknown especially in the developing world lack of awareness and education often misleads the masses and public perception is often misguided. Therefore, health education is a necessary tool to combat not only misconceptions and ignorance but also spread awareness on the threats of HIV, while debunking myths surrounding this disease. In addition, patients living with the disease can obtain knowledge and precautions regarding their condition and thus give them assistance on how to live with their condition while at the same time maintaining their quality of life since as of current information there is no cure for HIV/AIDS. That is why in this work we are addressing the role and impact that health education can bring about on a long and persistent health issue such as HIV/AIDS. The focal point of this study is to shed light on the significance of health education especially more on the developing world.

Keyword: Human Immunodeficiency Virus (HIV), Immune Deficiency Syndrome (AIDS), Health Education

POLİKİSTİK OVER SENDROMUNDA(PKOS) METİLENTETRAHİDROFOLATREDÜKTAZ POLİMORFİZMİ VE ORAL KONTRASEPTİF KULLANIMININ ETKİSİ

METILENTETRAHIDROFOLATREDUCTASE POLYMORPHISM IN POLYCYSTIC OVARY SYNDROME(PCOS) AND THE EFFECT OF ORAL CONTRACEPTIVE USE

Op. Dr. Faika Ceylan ÇİFTÇİ
Koru Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Bölümü
Prof. Dr. Nevin SAĞSÖZ
Kırıkkale Üniversitesi

Özet

PKOS, kardiyovasküler riski arttıran endokrin bir hastalık olarak kabul edilir. Artmış plazma homosistein düzeyleri kardiyovasküler hastalık için bağımsız bir risk faktörüdür. Metilen tetrahidrofolat redüktaz (MTHFR) mutasyonu varlığında artmış homosistein düzeyleri görülür. Geçmişte oral kontraseptif ilaçların, PKOS tedavisinde homosistein düzeyleri üzerinde etkilerini araştıran geniş çaplı bir çalışma yapılmamıştır.

Bu çalışmada; üreme çağındaki PKOS tanısı alan hastalarda MTHFR polimorfizminin varlığının saptanması ve oral kontraseptif verildikten sonra farklı MTHFR genotipleri olan hastalardaki serum homosistein ve folat değişimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmaya yaşı 17-35 yaşları arasında değişen 50 PKOS hastası ve 50 sağlıklı kontrol dahil edilmiştir. PKOS tanısı alan hastalar randomize olarak 2 gruba ayrılmıştır. 25 hastadan olaşan ilk guruba, 30 µg ethynil estradiol+150 µg desogestrel verilmiştir, bu sırada diğer 25 kişiden oluşan gruba ise ilaç verilmeden takip edilmiştir.

30 µg ethynil estradiol+150 µg desogestrel kullanan PKOS'larda serum homosistein seviyelerinde azalma gözlenmiştir (13,27± 4.50 ; 10.24± 4.54 µmol/L) (p= 0.001). Bu çalışmada 6 ay 30 µg ethynile estradiol+150 µg desogestrel kullanan hastalarda vücut kitle indeksi, bel/kalça oranı, homosistein, insülin ve HOMA-IR gibi kardiyovasküler risk faktörü düzeylerinin azaldığı gözlenmiştir. Folat düzeyleri değişmeden kalmıştır (p>0.05) (Tablo 1). Tedavi verilmeyen grupta bu parametrelerde değişiklik saptanmamıştır (Tablo 2).

MTHFR polimorfizmi hem PKOS grubunda hem de kontrol grubunda %10 olarak bulunmuştur. PKOS hastaları kontrol grubuyla karşılaştırıldığında kardiyovasküler hastalık görülme olasılığını arttıran serum homosistein, HOMA-IR and açlık insulin düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. 6 ay oral kontraseptif verilen hastalarda; homosistein, insulin ve HOMA-IR gibi kardiyovasküler risk faktörleri azalmıştır , ancak folat düzeyleri değişmeden kalmıştır. Buna ek olarak tedavi verilmeden takip edilen grupta bu parametrelerin değişmediği saptanmıştır.

Termolabil MTHFR enziminin hem PKOS hem de kontrol grubunda da serum homosistein seviyelerinde artışa yol açtığı saptanmıştır. Bu çalışmada, MTHFR polimorfizmi hem PKOS hastalarında hem de kontrol grubunda aynı oranlarda olduğu belirlenmiştir. Genotipler değerlendirildiğinde tedaviden sonra; CC ve CT genotiplerinde azalmış homosistein, açlık insulin ve HOMA-IR seviyeleri gözlenmiş ancak TT grubunda gözlenmemiştir (Tablo 3).

Sonuç olarak, bu çalışmada 6 ay oral kontraseptif ilaçlarla yapılan tedaviden sonra, homosistein, insulin ve HOMA-IR gibi kardiyovasküler risk faktörlerinin seviyelerinin azaldığı gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Polikistik Over Sendromu (PKOS), Metilentetrahidrofolatredüktaz (MTHFR) Polimorfizmi, Homosistein, Folat, Etinil Östradiol, Desogestrel

Abstract

PCOS is a commonly encountered endocrine disease and have an increased risk of cardiovascular disease. Elevated plasma homocysteine levels constitute an independent risk factor for cardiovascular disease. In the presence of methylene tetrahydrofolate reductase (MTHFR) mutation elevated homocysteine levels are observed. There is no previous study on the influence of the widely applied OC(oral contraceptive: OC) treatment of PCOS on plasma homocysteine levels

The purpose of this study was to detect the existence of MTHFR polymorphism in patients diagnosed with PCOS in the reproductive period, and to determine whether the levels of serum homocysteine and folate changed in patients with different MTHFR genotypes after the administration of an oral contraceptive agent.

The study included 50 PCOS patients and 50 healthy controls aged between 17 and 35. The patients diagnosed with PCOS were divided randomly into two groups. While the first group of 25 patients was administered *30 µg ethynil estradiol+150 µg desogestrel* the other group of 25 patients was monitored without administering medication.

In PCOS, by using 30 µg ethynile estradiol+150 µg desogestrel, a decrease in serum homocysteine was observed (13,27± 4.50 to 10.24± 4.54 µmol/L) (p= 0.001). In this study, in the patients who used 30 µg ethynile estradiol+150 µg desogestrel for 6 months, cardiovascular risk factors such as BMI, waist/hip ratio, homocysteine, insulin, HOMA-IR levels were observed to decrease. The levels of folate did not change (p>0.05) (Table 1). No alteration was observed in these parameters in the group that was not given any medication (Table 2).

It was found moreover that thermolabile MTHFR enzyme led to an increase in the serum homocysteine levels of both the PCOS and the control group. MTHFR polymorphism was found to be of similar ratios in both the PCOS patients and the controls in this study. In assessing the genotypes, decreased serum homocysteine, fasting insulin and HOMA-IR levels were observed after treatment in genotype CC, and CT but not in TT group (Table 3).

As a conclusion; it was observed in this study that the levels of cardiovascular risk factors like homocysteine, insulin and *HOMA-IR* dropped in the patients who were administered O.C. for 6 months.

Keywords: Polycystic Ovary Syndrome (PCOS), Metilentetrahidrofolatreductase (MTHFR) Polymorphism, Homocysteine, Folate, Ethynil estradiol, Desogestrel

POLİKİSTİK OVER SENDROMUNDA(PKOS) METİLENTETRAHİDROFOLATREDÜKTAZ POLİMORFİZMİ VE ORAL KONTRASEPTİF KULLANIMININ PAI-1 SEVİYELERİ ÜZERİNE ETKİSİ

METILENTETRAHIDROFOLATREDUCTASE POLYMORPHISM IN POLYCYSTIC OVARY SYNDROME(PCOS) AND THE EFFECT OF ORAL CONTRACEPTIVE USE ON PLASMA PAI-1 LEVELS

Op. Dr. Faika Ceylan ÇIFTÇI
Koru Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Bölümü
Prof. Dr. Nevin SAĞSÖZ
Kırıkkale Üniversitesi

Özet

PKOS sık görülen, kardiyovasküler hastalıkların görülme riskini arttıran, kadınların %10'unu etkileyen endokrin bir hastalıktır. PKOS tanısı alan kadınlar hiperandrojenizm, insulin rezistansı ve dislipidemi sonucunda artmış kardiyovasküler hastalık riskine sahiptirler. Damar endoteli tarafından üretilen ve fibrinoliz üzerinde önemli bir düzenleyici reaktan olan PAI-1'in artışı; koroner arter hastalığı, akut miyokard enfarktüsü ve iskemik inmede saptanmıştır.

Bu çalışmada; PKOS'ta oral kontraseptif ajanların serum PAI-1 seviyeleri üzerindeki etkisini saptamak amaçlanmıştır.

Çalışmaya yaşı 17-35 yaşları arasında değişen 50 PKOS hastası ve 50 sağlıklı kontrol dahil edilmiştir. PKOS tanısı alan hastalar randomize olarak 2 gruba ayrılmıştır. 25 hastadan olaşan ilk guruba, 30 µg ethynil estradiol+150 µg desogestrel verilmiştir, bu sırada diğer 25 hastalık grup ise ilaç verilmeden monitörize edilmiştir. Çalışmada, vücut kitle indeksi(VKİ), bel/kalça oranı ve plazma PAI-1 seviyeleri ölçülmüştür. Hirsutizmin derecesi Ferriman-Gallwey skorlamasına göre belirlenmiştir. Altı ayın sonunda bütün laboratuvar ve antropometrik ölçümler tekrarlanmıştır. Plasminojen aktivitör inhibitorü-1 (PAI-1) ELISA (*american diagnostica inc*.) yöntemiyle ölçülmüştür.

PKOS olgularında VKİ, bel/kalça oranı, Ferriman-Gallwey skoru, plazma androstenodion, serbest testosteron, DHEAS, insulin ve HOMA-IR seviyeleri kontrol gurubuna göre yüksekti. PKOS olguları, kontrol gurubuyla karşılaştırıldığında PAI-1 seviyelerinin arttığı saptandı. (29.20± 12.67; 20.27± 7.66ng/ml) (p= 0.001)(Tablo1). 30 µg ethynile estradiol+150 µg desogestrel tedavisinden sonra , VKİ, bel/kalça oranı, Ferriman-Gallwey skorları azaldı (p=0.001). Ayrıca plazma androstenodion (p=0.005), serbest testosteron(p=0.030), insulin (p=0.006) ve HOMA-IR seviyeleri (p=0.001) azalmıştı. Plazma DHEAS seviyeleri de azalmıştı ancak bu azalma istatistiksel olarak anlamlı değildi. (263,45 ± 100,13 to 248,33 ± 87,45 µg/dl)(p>0.05). Ancak plazma PAI-1 seviyeleri artmıştı. (28.46± 12.91 to 37.95± 15.25 ng/ml) (p= 0.001)(Tablo2).

Genotipler değerlendirildiğinde tedaviden sonra; CC ve CT genotiplerinde artmış PAI-1 seviyeleri gözlenmiş ancak TT grubunda gözlenmemiştir(Tablo3).

Sonuç olarak bu çalışmada; serum PAI-1 seviyelerin PKOS hastalarında, sağlıklı kişilerle karşılaştırıldığında artmış olduğu bulunmuştur. 30 µg ethynile estradiol+150 µg desogestrel tedavisi serum PAI-1 seviyelerini arttırır ve bu yükselme insulin rezistansında düzelmeye rağmen artmış kardiyovasküler mortaliteye yol açabilir.

Anahtar Kelimeler: Polikistik Over Sendromu (PKOS), Plasminojen Aktivitör İnhibitorü-1(PAI-1), HOMA-IR, Etinil Östradiol, Desogestrel, Metilentetrahidrofolatredüktaz (MTHFR) Polimorfizmi

Abstract

PCOS is a common endocrine disease that affects 10% of women and has an increased risk of cardiovascular disease. Women diagnosed as PCOS have an increased risk of

cardiovascular disease as consequence of hyperandrogenism, insulin resistance and dyslipidemia. The elevation of PAI-1, which is produced in the vascular endothel and which is an important regulatuar reactant in fibrinolysis, has been established in coronary artery disease, acute myocardial infarction and ischemic stroke.

The aim of this study is; to explore the effect of an oral contraceptive agent on the levels of serum PAI-1 levels in PCOS.

50 control and 50 PCOS patients were included in the study. The patients diagnosed as PCOS were randomized into two groups. While a group, consisting of 25 patients, was begun to be given 30 µg ethynile estradiol+150 µg desogestrel, the other group, consisting of 50 patients, was observed without giving medication. At the study entry patients BMI (Body Mass Index), waist/hip ratio, plasma PAI-1 levels were measured. Degree of hirsutism was determined by Ferriman-Gallwey scoring. At the end of the 6 months all laboratory and anthropometric measurements are repeated. Plasminogen activator inhibitor-1 (PAI-1) were measured by using ELISA (*american diagnostica inc*.)

In PCOS cases BMI, waist/hip ratio, Ferriman-Gallwey scoring, plasma androstenodion, free testosteron, DHEAS, insulin and HOMA-IR levels were found higher than the levels of the control group. When PCOS cases were compared with the control group, an increase was determined in the levels of PAI-1(29.20± 12.67 to 20.27± 7.66ng/ml) (p= 0.001)(Table 1). After the treatment of 30 µg ethynile estradiol+150 µg desogestrel, BMI, waist/hip ratio, Ferriman-Gallwey scoring decreased (p=0.001). Also plasma androstenodion (p=0.005), free testosteron(p=0.030), insulin (p=0.006) and HOMA-IR levels (p=0.001) were reduced. Plasma DHEAS levels were also reduced whereas this reduction was not statistically significant (263,45 ± 100,13 to 248,33 ± 87,45 µg/dl)(p>0.05). However plasma PAI-1 levels were increased (28.46± 12.91 to 37.95± 15.25 ng/ml) (p= 0.001) (Table 2).

In assessing the genotypes, decreased plasma PAI-1 levels were observed after treatment in genotype CC, and CT but not in TT group (Table 3)

As a conclusion; serum PAI-1 levels were found to be increased as compared to the healthy peoples in PCOS, according to this study; 30 µg ethynile estradiol+150 µg desogestrel therapy increased serum PAI-1 levels, this arising may cause cardiovascular morbidity although it was found to reduce the insulin resistance.

Keywords: Polycystic Ovary Syndrome (PCOS), Plasminogen Activator Inhibitor-1(PAI-1), HOMA-IR, Ethynile Estradiol, Desogestrel, Metilentetrahidrofolatreductase (MTHFR) Polymorphism

ZONA ZOSTER TANISIYLA TAKİP EDİLEN HASTALARIN DEMOGRAFİK, KLİNİK VE LABORATUVAR ÖZELLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF DEMOGRAPHIC, CLINICAL AND LABORATORY CHARACTERISTICS OF PATIENTS FOLLOWED WITH ZONA ZOSTER

Uzman Doktor Yıldız HAYRAN

Ankara Şehir Hastanesi, Deri ve Zührevi Hastalıklar Kliniği

Özet

Zona zoster dermatomal yayılım gösteren eritem ve veziküllerle karakterize viral bir hastalıktır. Hastalık varisella zoster virüsünün reaktivasyonu sonucu meydana gelir. Zona zoster öncelikle yaşlılarda ve bağışıklık sistemi baskılanmış kişilerde görülmektedir ancak sağlıklı kişilerde ve her yaş grubunda da sıklıkla izlenir. Hastalık sıklığı yüksektir. Zona zoster için yaşam boyu risk oranları %25-%30 arasında değişmektedir ve yaşlılarda (>80 yaş) %50'ye kadar yükselmektedir. Zona zoster benign, kendi kendini sınırlayan bir hastalıktır ancak bazı hastalarda kütanöz, sistemik, oküler ya da nörolojik komplikasyonlar gelişebilir. Post-herpetik nevralji ve keratit en sık görülen komplikasyonlardandır. Zoster aşısının kullanılmaya başlamasının ardından zona zoster sıklık ve komplikasyonlarında azalma izlenmekle birlikte zona zoster gelişmekte olan ülkeler için halen problem teşkil etmektedir.

Bu çalışmanın amacı zona tanısıyla takip edilen hastaların demografik özellikleri, hastalıkla ilişkili klinik özellikleri ve laboratuvar bulgularını değerlendirmektir.

Mayıs 2014- Mayıs 2018 tarihleri arasında dermatoloji kliniğine zona zoster tanısıyla başvuran hastalar ICD 10 kodları (B02, B02.3, B02.8, B02.9) taranarak belirlendi. Üç bin sekiz yüz elli altı hastanın elektronik dosya kayıtları geriye dönüşlü olarak incelendi ve hastalık özellikleri kaydedildi.

Hastaların %47,6'sı kadın %52,4'ü erkekti. Ortalama yaş 50,89 (±18.3) olarak hesaplandı. Zona insidansında mevsimlere göre farklılık izlenmedi (ilkbahar: %27,1; yaz: 22,9; sonbahar: 25,6; kış: 24,4) ancak hastaneye yatırılma ve oküler komplikasyon sıklığında sırasıyla ilkbahar (ilkbahar: %36; yaz: 23; sonbahar: 25; kış: 16) ve sonbahar (ilkbahar: %23,1; yaz: 7,7; sonbahar: 53,8; kış: 15,4) aylarında artış görüldü. Göz tutulumu yatırılarak takip edilen hastaların %13'ünde izlendi ve yapılan lojistik regresyon analizi yaş, mevsim ve kan PDW düzeylerinin oküler komplikasyon riski ile ilişkili olduğunu gösterdi. Sonbahar mevsiminde başvuran hastalar diğer mevsimler ile karşılaştırıldığında oküler tutulum için artmış riske sahiptiler. Mevsime ek olarak PDW düzeylerindeki her bir birimlik azalma ve yaştaki her bir yıllık artış oküler komplikasyon riskini 1,29 (%95 GA: 1,01-1,69; p=0,048) ve 1,08 (%95 GA: 1,009-1,156; p=0,026) kat arttırmaktaydı.

Çalışmamız ileri yaş, düşük PDW düzeyleri ve sonbahar mevsiminin zona zosterli hastalarda artmış oftalmik komplikasyon riski ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu risk faktörlerine sahip hastaların oküler tutulum açısından dikkatli değerlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zona Zoster; Oküler Komplikasyon; Risk

Abstract

Zona zoster is viral skin disease characterized by erythema and vesicles that follow a dermatomal distribution. The disease is caused by reactivation of varicella zoster virus. Zona zoster is primarily seen among elderly and patients with immune suppression but it is also prevalent in healthy individuals from all age groups. The prevalence of the disease is high. The lifetime risk for zona zoster differs between 25%-30% in immunocompetent population and it may rise up to 50% in elderly (>80 years). Zona zoster is a benign, self-limited disease that resolves spontaneously but in some patients cutaneous, systemic, ocular or neurological complications may develop. Post herpetic neuralgia and keratitis are one of the most common complications. Although a decrease in both incidence and complication of zona zoster is observed after the zoster vaccine became available, zona zoster still remains a problem in developing counties.

The aim of our study was to evaluate demographic features, disease associated characteristics and laboratory parameters of patients with zona zoster.

Patients administered to dermatology clinic with zona zoster between May 2014-May 2018 were identified by ICD 10 codes (B02, B02.3, B02.8, B02.9). Electronic chards of 3856 patients were retrospectively reviewed and disease features were recorded.

Forty-seven point six of the patients were male and 52.4% were female. The main age was calculated as 50.89 (±18.3). Incidence of zona zoster did not vary with season (spring: 27.1%, summer: 22.9%, autumn: 25.6%, winter: 24.4%) but hospitalization and ocular complication rates tended to increase in spring (spring: 36%, summer: 23%, autumn: 25%, winter: 16%) and autumn (spring: 23.1%, summer: 7.7%, autumn: 53.8%, winter: 15.4%) seasons respectively. Ocular involvement was observed in 13% of the hospitalized patients and logistic regression analysis showed that age, season and blood PDW levels were associated with increased risk of ocular complications. Patients administered in autumn had a higher risk of ocular involvement compared to other seasons (OR: 4.87, 95% CI: 1.28-18.53, p=0.020). In addition to season, every one-unit decrease in PDW and every one-year increase in age increased the risk of ocular complications by 1.29 (95% CI: 1.01-1.69, p=0.048) and 1.08 (95% CI: 1.009-1.156, p=0.026) fold respectively.

Our study showed that older age, lower PDW levels and autumn season were associated with increased risk of ophthalmic complications in patients with zona zoster. Patients with these risk factors should be carefully evaluated for ocular involvement.

Keywords: Zona Zoster; Ocular Complication; Risk

ИЗУЧЕНИЕ БИОЛОГИЧЕСКИ АКТИВНЫХ СОЕДИНЕНИЙ НЕКОТОРЫХ ВИДОВ РОДА Vicia L. В АЗЕРБАЙДЖАНЕ.

THE STUDY OF BIOLOGICALLY ACTIVE COMPOUNDS OF SOME SPECIES OF THE GENUS Vicia L. IN AZERBAIJAN

Т.А. ГАДЖИБЕЙЛИ

Азербайджанский Медицинский Университет

Özet

Vicia L., (горошек) флавоноид содержащее растение, принадлежит к роду Fabaceae (Бобовые), в Азербайджане растет 40-42 вида, которые в основном встречаются в садах, на обочинах дорог и в плодородных районах. Известно, что терапевтические эффекты растений обусловлены наличием в них групп биологически активных веществ (алкалоиды, флавоноиды, сапонины, эфирные масла, микроэлементы и др.) Это обеспечивает основу для его фармакологических эффектов. Виды рода широко используются в народной и научной медицине. Таким образом, экстракт цветов используется при кожных заболеваниях, аллергиях и пятнах на коже. В качестве противогрибкового средства используется ацетоновый экстракт Vicia Faba.

В целом, два вида растений были собраны нами из разных частей страны (Джалилабад, Лерик и Гусар). Соединения флавоноидов, включая кемпферол и кверцетин, были получены и количественно определены для последовательных экстрактов из высушенного измельченного сырья. Также, было обнаружено, что семена Vicia Faba содержат фенольные соединения, алкалоиды, сапонины и белки. Экстракты очищали от внешних примесей, индивидуально формировали и анализировали с помощью тонкой хроматографии, УФ, IG и ЯМР-спектроскопии.

Содержание макро- и микроэлементов в различных органах растений (цветы, фрукты, семена, листья, стебли, корни) исследовали с помощью прибора масс-спектрометра «Agilent technologies ICP MS 7700e» (США) с индуктивно-связанной плазмой ИСР-МС и определили, что содержание тяжелых металлов и токсичных элементов соответствует стандартам, установленным Всемирной Организацией Здравоохранения. Исследования в этом направлении продолжаются. Список литературы 1. Флора Азербайджан, Баку, 1961, том V, с.477. 2.Campeol E, Catalinos S.D., Gremonni R., Morelli L. Флавоноидный анализ видов Vicia, 2000, т.53, N 1, с.63-68

Abstract

Vicia L.,a flavonoid-containing plant, belongs to the genus Fabaceae, 40-42 species grow in Azerbaijan Species of the genus are widely used in folk medicine and scientific medicine. Two types of plants were collected by us from different parts of the country. Flavonoid compounds, including kaempferol and quercetin, were prepared and quantifed for successive extracts from dried ground raw materials. It was also found that Vicia Faba seeds contain phenolic compounds, alkaloids, saponin and protein. The extracts were purified and analyzed by thin chromatography, UV, IR and NMR spectroscopy. Research on this direction is ongoing.

Keywords: Genus Vicia, Flavonoid Compounds, NMR Spectroscopy

LİTERATÜRDE İLK; SLEEVE GASTREKTOMİ SONRASI İNTRAABDOMİNAL ABSE ETKENİ: ROTHİAMUCİLAGİNOSA

FİRST İN LİTERATÜRE; ROTHİA MUCİLAGİNOSA, İNTRAABDOMİNAL ABCESS AFTER SLEEVE GASTRECTOMY

Ömer Vefik ÖZOZAN
İstinye Üniversitesi
Dr. Tuna BİLECİK

AMAÇ:

Laparoskopik sleeve gastrektomi (LSG) sonrası karşılaşılan komplikasyonlardan biri intraabdominal abse gelişimidir. Bu vaka sunumunda; daha önce literatürde LSG ile ilişkisi tanımlanmayan bir mikroorganizma nedenli intraabdominal abse gelişen olgunun yönetimi bildirilmiştir.

OLGUNUN ÖZELLİKLERİ:

40 yaşında, boy 177 cm ağırlığı 155 kg olan özgeçmişinde ve soy geçmişinde özellik olmayan erkek hasta LSG operasyonu için hospitalize edildi. Proflaktik 2 gr sefazolin uygulanmasını takiben Peropkomplikasyon gelişmeyen hastanın postoperatif servis izlemlerinde de ek patoloji izlenmedi. Postoperatif labaratuar değerleri Hb:11 olarak seyretti. Dren getirenleri ilk gün 100 cc serohemorajik 2.gün 50 cc serözdü. Daha sonra geleni olmadı. Postoperatif 3.günde oral kontrastlı Bilgisayarlı Tomografi de sleeve hattında kaçak olmadığı saptandı. Perigastrik hematom göruldu. 4.gün oral su başlandı ve hasta 6.gün sabahında reçetesi ile komplikasyon gelişmeksizin taburcu edildi. Postop 9. günde yeni başlayan karın ağrısı ve ateş bulguları ile acil servise başvuran hastanın yapılan fizik muayenesinde epigastrik bölgede izole hassasiyet mevcuttu. Defans ve rebound negatifti. Gaz ve gayta deşarjı mevcuttu. Laboratuar değerlerinde Hb:13,4 WBC:18,1 CRP:169 saptandı. Çekilen Bilgisayarlı tomografisinde önceki hematomun büyüdüğü ve mide ile hematom arasından epigastrik bölgeye doğru uzanan serbest hava olduğu görüldü. Hasta Kaçak? Abse? Ön tanılarıyla yatırıldı. Ampirik olarak Siprofloksasin+metranidazol başlandı. Postop 10. Gün WBC:20 CRP:300 olduğu görüldü. Postop 11. gün WBC:17.5 CRP:336 olması ve hastanın ateş yüksekleri devam etmesi üzerine hastaya laparaskopi yapıldı. Hematom aspire edilerek enfekte mayiden örnek alındı kültüre gönderildi. Postop 1. Gün vitalleri stabil, Hb:11,1 WBC:13,2 CRP:377 drenlerden hematom rezorbsiyonu ile uyumlu getireni mevcut. Postoperatif 2. Gün vitaller stabil Hb:11 WBC:11,8 crp:334 drenden hematom rezorbsiyonu ile uyumlu getireni mevcut. Postop 3. Gün vitaller stabil Hb:10,6 WBC:9,7 CRP:199 drenlerden serohemorajik getiren mevcut. Postop 4. Gün Hb:10.6 WBC:8,7 CRP:122 hastanın ameliyat sırasında alınan kültüründe **Rothia mucilaginosa** üremesi üzerine enfeksiyon hastalıkları görüşü doğrultusunda ertapenem 1*1 gr ve linezolid 2*600 mg tedavisi başlandı. Drenden getirenleri seroz olan lab değerlerinde WBC ve CRP si gerileyen hastanın postoperatif 5. Gün orali açıldı. Tolere etti. Postop 8. Gün drenlerinden getireni olmaması uzerine drenleri çekildi. Antibiyotik tedavisi 14 güne tamamlandı. Hasta şifa ile taburcu oldu

TARTIŞMA VE SONUÇ:

LSG de anastomoz hattı kaçağı ve kanama en sık karşılaşılan komplikasyonlardandır. Batın içi abse gelişimi kaçak sonrasında görülebilir. Bu durumda kaynak kontrolü, kültür alınması ve antibiyogram sonucuna uygun tedavi başlanması morbiditeyi ve mortaliteyi azaltmaktadır. Batın içi apselerde etken olarak saptanan mikroorganizmalar genellikle E. Faecalis ve faecium,Stafilokokus epidermidis,C. Albicans, P.Aeroginosa izole edilir. Rothia Mucilaginosa, .batın içi çok nadir bir tespit edilen ve literatürde sadece periton diyalizi ile ilişkili apselerde tespit edilmiştir. R. Muciloginosa orofarenks ve solunum sisteminin normal florasında bulunan bir gram pozitif koktur. Hasta uygun algoritma izlenmesi sonrası etkene yönelik tedavi ile komorbiditeleri en aza indirgenerek sağlıkla eksterne edilebilmiştir.

Literatürde rothiamucilaginosa ile sleevegastrektomi ilişkisini gösteren bir yayın saptanamadığından bu konuyu inceleyen ilk çalışmanın bu olgu sunumu olduğunu düşünmekteyiz.

Anahta kelimeler: İntra Abdominal Apse, Sleeve Gastrektomi

KOLOREKTAL KANSER TANISI ALMIŞ HASTALARDA GSTM1 (rs12068997) GEN VARYASYONU VE SERUM BAKIR, ÇİNKO, SELENYUM DÜZEYLERİ İLE BAKIR/ÇİNKO ORANI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN GSTM1 (rs12068997) GENE VARIATION AND SERUM COPPER, ZINC, SELENIUM LEVELS, COPPER/ZINC RATE IN PATIENTS DIAGNOSED AS COLORECTAL CANCER

Arş. Gör. Dr. Arzu AY
Trakya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nevra ALKANLI
T.C. Haliç Üniversitesi

Özet

Bireylerin yaşam kalitesini etkileyen en yaygın kanserlerden biri olan kolorektal kanser (KRK), ciddi morbidite ve mortaliteye neden olmaktadır. KRK gastrointestinal sistemde en önemli kanser türü olarak bilinmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde önemli bir sağlık problemi olan KRK, genetik ve çevresel faktörlerin bir arada rol oynadığı multifaktöriyel bir hastalıktır. KRK'nın patogenezinde etkili olduğu düşünülen genetik faktörlerden biri olan Glutatyon S-Transferaz (GST) enzimleri, detoksifikasyon metabolizmasında oldukça önemlidirler. GST enzimleri; ilaçlar, yiyecek bileşenleri, yiyecek katkı maddeleri, vücuda alınan toksik ve kanserojenik bileşiklere karşı vücudu korumaktadırlar. Kısacası GST enzimleri ksenobiyotiklerin reaksiyonunu katalizlemekte ve böylece homeostaziyi sağlamaktadırlar. GST ailesindeki sitozolik enzimler primer yapılarına göre α (alfa), μ (mü), Π (pi), θ (teta) ve δ (sigma) olmak üzere beş grupta sınıflandırılmaktadırlar. GST μ sınıf enzimi kromozom 1 (1p13) üzerinde lokalizedir ve bu enzime ait beş sınıf gen (M1-M5) tanımlanmıştır. GSTM1 enzimi karsinojenler gibi polisiklik aromatik hidrokarbonların detoksifikasyonunda rol oynamaktadırlar. GSTM1 geni oksidatif stresi tolere edebilen genlerden biridir. GSTM1 genindeki genetik varyasyonlar ve genlerdeki eksiklikler, çeşitli kanserler için genetik yatkınlığa neden olmaktadır. GSTM1 gibi GST enzimini kodlayan lokuslarda ortaya çıkan genetik varyasyonlar ve mutasyonlar sonucunda enzim aktiviteleri değişmekte ve artmış kanser riski gelişebilmektedir. Hastalığın patogenezinde rol oynayan çevresel faktörlerden biri olan eser elementler ise birçok yaşamsal süreçte etkilidirler. Eser elementler organizmada çeşitli biyolojik süreçlerin düzenlenmesinde önemlidirler. Bu eser elementler, biyolojik sistemlerde kimyasal reaksiyonlarda katalizör olarak görev yapmaktadırlar. Eser elementlerin eksikliği ya da fazlalığı, vücut direncini bozabilmekte ve çeşitli kanser türleri gibi hastalıklara neden olabilmektedir. Özellikle deoksiribonükleik asiti (DNA) oksidatif hasarlardan koruyan enzim sistemlerinde bu eser elementler oldukça önemlidirler. Bu yüzden bu çalışmanın amacı; KRK tanısı almış hastalarda GSTM1 (rs12068997) gen varyasyonu ve serum bakır, çinko, selenyum düzeyleri ile bakır/çinko oranı arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. KRK'lı hasta ve sağlıklı kontrol gruplarında etilendiamintetraasetik asit (EDTA) içeren periferal kanlardan DNA izolasyon kiti kullanılarak DNA'lar izole edilmiştir. DNA'ların saflığı ve kalitesi nanodrop spektrofotometre yöntemi ile belirlenmiştir. GSTM1 gen varyasyonu genotip dağılımları gerçek zamanlı polimeraz zincir reaksiyonu (gerçek zamanlı PZR) metodu kullanılarak belirlenmiştir. Eser element düzeylerinin ölçümlerini belirlemek için atomik absorpsiyon spektrofotometre yöntemi kullanılmıştır. GSTM1 (rs12068997) gen varyasyonunun GG genotipine sahip KRK hastalarında, serum bakır, çinko düzeyleri ile bakır/çinko oranının anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Ancak aynı genotipli KRK hastalarında serum selenyum düzeylerinin anlamlı derecede düşük olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak; GSTM1 (rs12068997) gen varyasyonu genotip dağılımları ve eser element düzeylerinin birlikte değerlendirilmesinin, KRK'nın prognozuna klinik yönden katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kolorektal Kancer, GSTM1 (rs12068997) Gen Varyasyonu, Gerçek Zamanlı PZR, Serum Eser Element Düzeyleri, Atomik Absorpsiyon Spektrofotometre Yöntemi

Abstract

Colorectal cancer (CRC), which is one of the most common cancers affecting the quality of life of individuals, causes serious morbidity and mortality. CRC is known as the most important cancer type in the gastrointestinal tract. CRC is an important health problem especially in developed countries and it is a multifactorial disease where genetic and environmental factors play together a role. Glutathione S-Transferase (GST) enzymes, one of the genetic factors thought to be effective in the pathogenesis of CRC, are very important in detoxification metabolism. GST enzymes protect the body against drugs, food ingredients, food additives, toxic and carcinogenic compounds taken into the body. In short, GST enzymes catalyze the reaction of xenobiotics and thus provide homeostasis. Cytosolic enzymes in the GST family are classified into five groups: α (alpha), μ (mu), Π (pi), θ (theta) and δ (sigma) according to their primary structure. GST μ class enzyme is localized on chromosome 1 (1p13) and five classes of genes (M1-M5) belonging to this enzyme have been identified. The GSTM1 enzyme is involved in the detoxification of polycyclic aromatic hydrocarbons such as carcinogens. The GSTM1 gene is one of the genes that can tolerate oxidative stress. Genetic variations and gene deficiencies in the GSTM1 gene cause genetic predisposition for various cancers. As a result of genetic variations and mutations in loci that encode GST enzyme such as GSTM1, enzyme activities change and increased cancer risk may develop. Trace elements, one of the environmental factors that play a role in the pathogenesis of the disease, are effective in many vital processes. Trace elements are important in regulating various biological processes in the organism. These trace elements act as catalysts in chemical reactions in biological systems. Lack or excess of trace elements can impair body resistance and cause diseases, such as various types of cancer. These trace elements are especially important in enzyme systems that protect deoxyribonucleic acid (DNA) from oxidative damage. Therefore, the aim of this study is to determine of the relationship between GSTM1 (rs12068997) gene variation and serum copper, zinc, selenium levels, copper/zinc ratio in patients diagnosed as CRC. DNAs were isolated from the peripheral blood containing ethylenediaminetetraacetic acid (EDTA), using DNA isolation kit, in patients with CRC and healthy control groups. The purity and quality of DNA was determined by nanodrop spectrophotometer method. Genotype distributions of GSTM1 gene variation were determined by using real time polymerase chain reaction (real time PCR) method. Atomic absorption spectrophotometer method was used to determine the trace element levels. GSTM1 (rs12068997) gene variation was determined to be significantly higher of serum copper and zinc levels, copper/zinc ratio in CRC patients with GG genotype. However, it is identified that serum selenium levels were significantly lower in CRC patients with the same genotype. As a result, evaluation together GSTM1 (rs12068997) gene variation genotype distributions and trace element levels, are thought to may contribute clinically to the prognosis of CRC.

Keywords: Colorectal Cancer, GSTM1 (rs12068997) Gene Variation, Real-time PCR, Serum Trace Element Levels, Atomic Absorption Spectrophotometer Method

ANJİYOTENSİN II TİP 1 RESEPTÖR A1166C VE METİLENTETRAHİDROFOLAT REDÜKTAZ GEN VARYASYONLARININ PREEKLAMPSİ GELİŞİMİNDEKİ ROLLERİNİN ARAŞTIRILMASI

INVESTIGATION OF THE ROLES OF ANGIOTENSIN II TYPE 1 RECEPTOR A1166C AND METHYLENETETRAHYDROFOLATE REDUCTASE GENE VARIATIONS IN PREECLAMPSIA DEVELOPMENT

Dr. Öğr. Üyesi Nevra ALKANLI
T.C. Haliç Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Arzu AY
Trakya Üniversitesi

Özet

Preeklampsi (PE) daha önce normotensif olan bir kadında, gebeliğinin 20.haftasından sonra ortaya çıkan kan basıncının 140 / 80 mmHg veya üzeri olduğu ve bu duruma proteinürinin eşlik ettiği durumdur. Sadece gebeliğe özgü bir durum olan PE, gebeliğin sonlanması ile ortadan kalkmaktadır. Endotelyal disfonksiyon, inflamatuar olaylar, oksidatif stres, renin-anjiyotensin sistemindeki (RAS) dengesizlikler gibi faktörler PE patogenezinde önemli rol oynamaktadırlar. Bütün bu faktörler sonucunda vazokonstriksiyon gerçekleşmekte ve hipertansiyon gelişmektedir. PE ile ilişkili tek bir genetik mekanizma ortaya konamamıştır. Kan basıncının düzenlenmesi, plasentasyon, spiral damarların yeniden yapılanması, oksidatif stres ve endotel hücre fonksiyonlarında rol oynayan çeşitli genlerin PE gelişiminde de etkili olabilecekleri düşünülmektedir. PE'de kan basıncının düzenlenmesinde RAS'taki genetik varyasyonlar önemlidir. RAS gen sistemi; anjiyotensinojen, renin, anjiyotensin I, anjiyotensin I dönüştürücü enzim, anjiyotensin II ve anjiyotensin II Tip 1, 2, 3, 4 gen reseptör tiplerinden (AGTR1, AGTR2, AGTR3, AGTR4) oluşmaktadır. AGTR1 geni 5 ekzon ve 4 introndan oluşmaktadır ve 3.kromozomda (3q21-q25) lokalizedir. AGTR1 A1166C gen varyasyonu, AGTR1 geninin 1166.pozisyonunda adenin/sitozin baz yer değiştirmesi ile karakterizedir. Hipertansiyon gelişimi ile ilişkili olduğu bilinen AGTR1 A1166C gen varyasyonunun gebelikte hipertansiyona bağlı olarak gelişen PE ile de ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Hastalığın patogenezinde etkili olabileceği düşünülen diğer genetik faktörler arasında metilentetrahidrofolat redüktaz (MTHFR) gen varyasyonları da bulunmaktadır. İnsan MTHFR geni, kromozom 1 (1p36.3) üzerinde lokalizedir ve 11 ekzondan oluşmaktadır. MTHFR geninde ortaya çıkan genetik varyasyonlardan C677T gen varyasyonu, genin 677.pozisyonunda sitozin/timin baz yer değiştirmesi ile karakterizedir. Diğer bir genetik varyasyon ise A1298C gen varyasyonudur ve genin 1298.pozisyonunda adenin/sitozin baz yer değiştirmesi ile karakterizedir. MTHFR geninde meydana gelen bu genetik varyasyonlar sonucunda MTHFR enzim aktivitesi azalmakta ve total homosistein düzeyleri artmaktadır. Total homosistein düzeyleri ile ilişkili olan MTHFR gen varyasyonlarının PE gelişiminde etkili olabilecekleri düşünülmektedir. Bu yüzden çalışmamızın amacı; AGTR1 A1166C ve MTHFR gen varyasyonlarının PE gelişimindeki rollerinin araştırılmasıdır. PE hastaları ve sağlıklı kontrol grupları için, etilendiamintetraasetik asit (EDTA) içeren periferal kanlardan DNA izolasyonları gerçekleştirilmektedir. AGTR1 A1166C ve MTHFR gen varyasyonlarının genotip dağılımlarını belirlemek için polimeraz zincir reaksiyonu (PZR) ve restriksiyon fragment uzunluk polimorfizmi (RFLP) yöntemleri kullanılmaktadır. MTHFR gen varyasyonları ve PE gelişimi arasındaki ilişkiyi araştırmak için yapılmış çalışmalarda, popülasyonlara göre farklı sonuçlar elde edilmiştir. Trakya popülasyonunda yapılmış çalışmamızda, PE'li hasta ve kontrol grupları arasında AGTR1 A1166C gen varyasyonu genotip dağılımları bakımından anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Sonuç olarak; AGTR1 A1166C gen varyasyonu PE gelişimi için genetik bir risk faktörü olarak saptanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Preeklampsi, AGTR1 A1166C Gen Varyasyonu, MTHFR Gen Varyasyonları, PZR, RFLP

Abstract

Preeclampsia (PE) is a condition in which a previously normotensive woman has a blood pressure of 140/80 mmHg or more after the 20th week of pregnancy and is to this condition accompany of proteinuria. PE, which is a pregnancy-specific condition, disappears with the termination of pregnancy. Factors such as endothelial dysfunction, inflammatory events, oxidative stress, imbalances in the renin-angiotensin system (RAS) play an important role in the pathogenesis of PE. As a result of all these factors, vasoconstriction occurs and hypertension develops. No single genetic mechanism associated with PE has been presented. It is thought that various genes involved in regulation of blood pressure, placentation, restructuring of spiral vessels, oxidative stress and endothelial cell functions may also be effective in PE development. Genetic variations in RAS are important in regulating blood pressure in PE. RAS gene system consists of angiotensinogen, renin, angiotensin I, angiotensin I converting enzyme, angiotensin II and angiotensin II Type 1, 2, 3, 4 gene receptor types (AGTR1, AGTR2, AGTR3, AGTR4). The AGTR1 gene consists of 5 exons and 4 introns and is localized on the 3rd chromosome (3q21-q25). AGTR1 A1166C gene variation is characterized by adenine/cytosine base substitution in position 1166 of the AGTR1 gene. It is thought that AGTR1 A1166C gene variation, which is known to be associated with the development of hypertension, may also be associated with PE depend on developed hypertension during pregnancy. Among other genetic factors thought to be effective in the pathogenesis of the disease, methylenetetrahydrofolate reductase (MTHFR) gene variations are also found. The human MTHFR gene is localized on chromosome 1 (1p36.3) and consists of 11 exons. One of the genetic variations in MTHFR gene, C677T gene variation is characterized by cytosine/thymine base transposition in 677.position of the gene. Another genetic variation is the A1298C gene variation and is characterized by adenine/cytosine base substitution in the 1298.position of the gene. As a result of these genetic variations in MTHFR gene, MTHFR enzyme activity decreases and total homocysteine levels increase. It is thought that MTHFR gene variations associated with total homocysteine levels may be effective in PE development. Therefore, the purpose of our study is to investigate the role of AGTR1 A1166C and MTHFR gene variations in PE development. For PE patients and healthy control groups, DNA isolations are performed from the peripheral blood containing ethylenediaminetetraacetic acid (EDTA). Polymerase chain reaction (PCR) and restriction fragment length polymorphism (RFLP) methods are used to determine genotype distributions of AGTR1 A1166C and MTHFR gene variations. In studies to investigate the relationship between MTHFR gene variations and PE development, different results are obtained according to populations. In our study that were performed by Thrace population, significant difference was not determined in terms of AGTR1 A1166C gene variation genotype distributions between patient with PE and control groups. As a result; AGTR1 A1166C gene variation has not been identified as a genetic risk factor for PE development.

Keywords: Preeclampsia, AGTR1 A1166C Gene Variation, MTHFR Gene Variations, PCR, RFLP

ANKİLOZAN SPONDİLİT HASTALARINDA MİYELOPEROKSİDAZ AKTİVİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF MYELOPEROXIDASE ACTIVITY IN PATIENTS WITH ANKYLOSING SPONDYLITIS

Dr. Öğr. Üyesi İnayet GÜNTÜRK
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gönül Şeyda SEYDEL
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Serpil ERŞAN
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Uzm. Dr. Emre ERSOY
Kayseri Sistem Hastanesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü

Özet

Ankilozan spondilit (AS), başlangıçta kemik ve eklem erozyonuna neden olan, nihayetinde ankiloz ve fibrozis ile sonuçlanan, omurga ve sakroiliak eklemlerde enflamasyonla karakterize, etiyolojisi tam olarak bilinmeyen, sistemik bir hastalıktır. AS' nin tam mekanizması büyük ölçüde belirsiz olmasına rağmen, pro-enflamatuar mediatörlerin ve oksidatif stresin bu hastalığın gelişimine katıldığı düşünülmektedir. Miyeloperoksidaz (MPO) konsantrasyonu enflamatuar aktivite ile ilişkilidir ve AS'de mevcut olan oksidatif stresin sürdürülmesi ve yayılmasında önemli bir rol oynayabilir. Bu nedenle bu çalışmada, AS hastalarında MPO ve MPO reaksiyonunun ürünü olan ve oksidatif strese bağlı doku hasarının nedeni olarak düşünülen ileri oksidasyon protein ürünleri (advanced oxidation protein products - AOPP) düzeylerinin değişimi araştırılmıştır.

Yirmi dokuz AS hastası, C-reaktif protein (CRP) düzeylerine göre aktif ve inaktif olmak üzere başlangıçta iki gruba ayrıldı. Aynı zamanda AS hastalarında aktivite ve hastalığın şiddeti Bath AS fonksiyonel indeksi (BASFI), Bath AS Hastalık Aktivite İndeksi (BASDAI) ve görsel analog skala (visual analogue scale - VAS) anketleri ile değerlendirildi. Ayrıca, hastalar spinal veya periferik tutulum ve kullandıkları ilaca göre de yeniden gruplandırıldı. Plazma MPO aktivitesi ve AOPP seviyeleri ölçüldü.

Aktif grupta plazma MPO aktivitesinde inaktif hastalara göre anlamlı artışlar vardı, ancak AOPP seviyeleri benzerdi. Bununla birlikte, periferik tutulum ve ilaç alt gruplarında AOPP ve MPO düzeylerinde anlamlı fark yoktu. Eritrosit sedimentasyon hızı ve CRP düzeyleri, hem total hem de aktif AS hastalarında MPO seviyeleri ile pozitif korelasyon gösterdi. Ayrıca VAS sonuçları ile BASFI, BASDAI ve MPO düzeyleri arasında da pozitif bir korelasyon olduğu gösterildi.

Bu çalışmada MPO seviyelerindeki anlamlı artışlar göz önüne alındığında aktif hastalarda oksidatif stresin daha yoğun olduğu söylenebilir. Ancak bununla birlikte periferik tutulum ve kullanılan ilaç türünün MPO seviyeleri üzerine anlamlı bir etkisi olmadığı gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ankilozan Spondilit, Miyeloperoksidaz, İleri Oksidasyon Protein Ürünleri, Oksidatif Stres.

Abstract

Ankylosing Spondylitis (AS), a systemic disease of unknown etiology, is characterized by inflammation in the spine and sacroiliac joints, initially causing bone and joint erosion, and, ultimately, ankylosis and fibrosis. Although the exact mechanism of AS remains largely unclear, pro-inflammatory mediators and oxidative stress are thought to participate in the development of this disease. Myeloperoxidase (MPO) concentration is related to inflammatory activity and can play an important role in the maintenance and outbreak of oxidative stress present in AS. Therefore, in the current study it was investigated that change

of MPO and advanced oxidation protein products (AOPP) levels which is thought to be product of MPO reaction and the reason of tissue damage due to oxidative stress.

Twenty nine patients with AS, divided into active and inactive groups according to their C- reactive protein (CRP) levels. Also activity and the severity of illness in patients with AS were assessed using questionnaires, Bath Ankylosing Spondylitis Functional Index (BASFI), and Bath Ankylosing Spondylitis Disease Activity Index (BASDAI) and the visual analogue scale (VAS). In addition, the patients were evaluated according to spinal or peripheral involvement and drug that they use. Plasma MPO activity and AOPP levels were measured.

There were significant increases in plasma MPO activity in active group than in the inactive patients but AOPP levels were similar. However, there were not significant differences in AOPP and MPO levels in the peripheral involvement and medication subgroups. ESR and CRP levels were positively correlated with MPO levels both in total and active AS patients. Besides, there was a positive correlation between VAS results and BASFI, BASDAI and MPO levels.

In the present study, considering the significant increases in MPO levels, it can be said that oxidative stress is more intense in active patients. However, it was shown that peripheral involvement and the type of drug used had no significant effect on MPO levels.

Keywords: Ankylosing Spondilitis, Myeloperoxidase, Advanced Oxidation Protein Products, Oxidative Stress

ÇEKİM ÖNGÖRÜLEN BİR HASTANIN DAMON SİSTEM İLE ÇEKİMSİZ SABİT TEDAVİSİ: VAKA RAPORU

NON-EXTRACTION FIXED ORTHODONTIC TREATMENT OF AN EXTRACTION PREDICTED PATIENT BY DAMON SYSTEM: A CASE REPORT

Uzm. Dt. Esra ULUSOY MUTLUOL
Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Zehra ILERI
Selçuk Üniversitesi

Özet

Amaç: Bu vaka raporunun amacı çekim öngürülen bir hastanın damon sistem ve forsus apareyi ile çekimsiz sabit tedavisini sunmaktır.

Materyal ve Metod: 14 yıl, 8 aylık erkek hasta Selçuk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ortodonti Anabilim Dalı'na estetik şikayetler nedeni ile başvurmuştur. Hastanın klinik ve radyolojik muayenesinde konveks profil, iskeletsel Sınıf II ve dental Sınıf I maloklüzyon, 2,8 mm overjet, 2,4 mm overbite saptanmıştır. Ark boyut sapması üst ve alt çenede sırasıyla -5,4 mm, -4,3 mm idi. Hastanın tedavi başı sefalometrik ölçümleri; SNA; 83,7°, SNB; 78,7°, ANB; 5,0°, Mx1- SN: 97,0° , IMPA: 104,6°'dir. Tedavi planı damon sistem ve forsus apareyi ile çekimsiz sabit tedavi yapılmasıdır. Hastaya sırasıyla 0,014'', 0,014'' x 0,025'', 0,016'' x 0,025'', 0,018'' x 0,025'' Damon Copper Ni-Ti ark telleri takılmıştır. Son aşamada 0,019'' x 0,025'' paslanmaz çelik ark takılıyken, forsus cihazı hastaya uygulanmıştır. Hastaya altı haftada bir randevu verilmiştir. Aparey kademeli olarak aktive edilmiştir.

Bulgular: Tedavi sonunda Angle Sınıf I molar ilişki ve optimal fonksiyonel oklüzyon elde edilmiştir. Yeterli overjet ve overbite ilişkisi sağlanmış, profil iyileştirilmiştir. Toplam tedavi süresi 23 aydır. Hastanın tedavi sonu sefalometrik ölçümleri; SNA; 82,5°, SNB; 78,5°, ANB; 4,0°, Mx1-SN: 99,4° ve IMPA: 109,8° dir.

Sonuç: Çekimsiz Damon sistem ile ark uzunluğu ve ark genişliğinde artış meydana gelmiştir. Böylece çekim öngörülen hastanın tedavisi çekimsiz olarak yapılmıştır. Damon sistem ve forsus apareyi ile çekimsiz tedavi ile, iyi bir oklüzyon ve dengeli bir profil elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çekimsiz Tedavi, Damon Sistem, Forsus, Ortodonti

Abstract

Aim: The aim of the case report is to present the treatment of an extraction predicted patient by Damon system and forsus appliances.

Material and Methods: 14- years, 8-months old male patient referred to Selcuk University Department of Orthodontics with the complaint of aesthetic problems. Clinical and radiologic examination revealed a convex profile, deep bite, skeletal Class II and dental Class I malocclusion, 2.8 mm overjet, 2.4 mm overbite. Arc length discrapancies in the upper and lower arch were -5,4 mm and -4,3 mm, respectively. Initial cephalometric measurements were recorded as; SNA; 83.7°, SNB; 78.7°, ANB; 5,0°, Mx1- SN: 97.0°, and IMPA: 104,6°. Treatment was planned as was non-extraction fixed treatment with the Damon system and forsus appliances. . Damon Copper Ni-Ti braces 0.014'', 0.014'' x 0.025'', 0.016'' x 0.025'', 0.018'' x 0.025'' were placed to the patient by sequence. Lastly, the forsus appliance was applied to the patient while 0,019'' x 0,025''stainless steel arch had been inserted. The patient clinic visits were scheduled as every 6 weeks. The appliance was activated step by step.

Results: At the end of the treatment, Angle Class I molar relationship and optimally functional occlusion were obtained. Adequate overjet and overbite relation was gained and well-balanced profile was established. Final cephalometric measurements were recorded as

SNA; 82,5°, SNB; 78,5°, ANB; 4,0°, Mx1-SN: 99,4° and IMPA: 109,8°. The total treatment period was 23 months.

Conclusion: Increase in both arch lenght and arch width was gained with the non-extraction Damon system. Also, the subject was prevented from the extraction. Optimal functional occlusion and well balanced profile were gained by non-extraction treatment with the Damon system and forsus appliances.

Key words: Non-extraction Treatments, Damon System, Forsus, Orthodontics

TWİN-BLOK SONRASINDA YAPILAN ÇEKİMLİ VE ÇEKİMSİZ TEDAVİLERLE OLUŞAN DEĞİŞİMLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF CHANGES IN EXTRACTION AND NON-EXTRACTION TREATMENTS AFTER TWIN-BLOCK

Uzm. Dt. Esra ULUSOY MUTLUOL
Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Zehra ILERI
Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet AKIN
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı, twin-blok apareyinin ve sonrasında yapılan çekimli ve çekimsiz tedavilerin sert doku, yumuşak doku ve keser eğimleri üzerinde meydana getirdiği değişimleri değerlendirmek ve karşılaştırmaktır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmamıza alt çene geriliği olan 40 Sınıf II bölüm 1 maloklüzyonlu hasta dahil edilmiştir. Grup I, twin-blok tedavisi sonrası çift taraflı alt birinci küçük azı dişi çekimi endikasyonu konulan 14 kız ve 6 erkek (ortalama yaş: 12,21± 1,12) hastadan oluşmuştur. Grup II, twin-blok tedavisi ve çekimsiz sabit tedavi gören 12 kız ve 8 erkek (ortalama yaş= 13.32± 1,02) hastadan oluşmuştur. Hastalardan tedavi başında (T1), twin-blok sonrasında (T2) ve tedavi sonunda (T3) lateral sefalometrik röntgenler alınmıştır. Röntgenler üzerinde sert doku, yumuşak doku ve keser konumları/eğimleri ile ilgili açısal ve çizgisel ölçümler yapılmıştır. İstatistiksel analiz için bağımsız t testi ve eşleştirilmiş t testi kullanılmıştır.

Bulgular: Twin-blok ile her iki grupta SNB ve alt keser açıları artarken, ANB ve konveksite azalmıştır. Çekimli grupta T2-T3 döneminde alt ve üst keserler retrakte olmuştur ve alt dudak geri gitmiştir. Çekimsiz grupta ise sadece alt dudak vertical uzunluğu artmıştır. Iki grup arasında T2-T3 döneminde alt ve üst keser konum ve eğimleri ile alt dudak kalınlığında oluşan değişimler açısından önemli fark saptanmıştır ($p<0,05$).

Sonuç: Twin-blok sonrası planlanan çekimli ve çekimsiz tedaviler nihai alt ve üst keser konum ve eğimleri açısından bir farklılık oluştursa bile yumuşak doku üzerine olan etkileri açısından önemli bir faklılık yaratmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çekimli Tedavi, Ortodonti, Twin-blok, Yumuşak Doku

Abstract

Aim: The purpose of this investigation was to evaluate and compare the changes in the hard-tissue, soft-tissue and incisor positions /inclinations due to extraction and non-extraction treatments after twin-block therapy.

Material and Methods: Forty Class II division 1, mandibular retrognathic patients were included in the study. Group I comprised 14 girls and 6 boys (mean age = 12.21±1.12) who has the indication of mandibular premolar extraction after twin-block therapy. Group II comprised 12 girls and 8 boys (mean age= 13.32±1.02) treated with twin-block appliance and fixed orthodontic therapy without extraction. Lateral cephalometric radiographs were obtained from the patients at the onset of the treatment (T1), at the end of the use of the twin-block appliance (T2) and at the end of active treatment (T3). Angular and linear measurements of hard tissue, soft tissue and incisor positions /inclinations were performed on radiographs. The Paired Sample t test and Independent Sample t test was used for statistical analyses.

Results: After twin-block therapy, SNB and lower incisor angles increased in both groups while ANB and convexity decreased. In the extraction group, lower lip moved backwards, upper and lower incisors were retracted during the T2-T3 period. In the non-

extraction group, only the lower lip vertical length increased. Significant differences were found between the two groups in terms of changes in lower and upper incisor positions/inclinations and lower lip thickness in T2-T3 period ($p < 0.05$).

Conclusion: Even though extraction and non-extraction treatments after twin-block make a difference in the final lower and upper incisor positions and inclinations, they do not create a significant difference in terms of their effects on soft tissues.

Key words: Extraction Treatments, Orthodontics, Soft Tissue, Twin-block

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТФОРМИНА У ПАЦИЕНТОК С АНДРОГЕНЗАВИСМОЙ ДЕРМОПАТИЕЙ

THE USE OF METFORMIN IN PATIENTS WITH ANDROGEN DEPENDENT DERMOPATYIS

НАБИЕВА Парвин Асим кызы
аспирант кафедры акушерство и гинекологии АМУ

Резюме

Андрогензависимая дермопатия является клиническим проявлением сложных и этиологически неисследованных заболеваний, ассоциированных с высоким риском метаболических расстройств, сердечно-сосудистых заболеваний, бесплодия, гиперплазии и возможно – рака эндометрия. Эндокринологическая, гинекологическая и дерматологическая тактики лечения отработаны в каждом из отдельных направлений медицины, но в реальности терапевтическая стратегия наблюдения и лечения этих больных очень редко оказывается объединенной. Необходимо проведение клинических работ, объединяющих в себе современные принципы дерматологической, гинекологической и эндокринологической тактики в отношении больных с андрогензависимой дермопатией.

Ключевые слова: Андрогензависимая Дермопатия, Акне, Гипертрихоз

Abstract

Androgen dependent dermopatyis a clinical manifestation of the complex and unexplored diseases associated with a high risk of metabolic disorders, cardiovascular diseases, infertility, hyperplasia and possibly cancer of the endometrium. Endocrinological, gynaecological and dermatological treatment tactics worked out in each of the individual areas of medicine, but, in reality, a therapeutic strategy observation and treatment of these patients is very rarely turns out to be united. It is necessary to conduct clinical works, uniting in itself the modern principles of the dermatological, gynecological and endocrinological tactics in respect of patients with androgen dependent dermopaty

Key words: Androgen Dependent Dermopatyis, Acne, Hypertricosis

SİGARA DUMANINA MARUZ KALAN SIÇANLARIN ANKSİYETE, DEPRESYON VE ÖĞRENME DAVRANIŞLARI ÜZERİNE *NIGELLA SATIVA'NIN* ETKİSİ

THE EFFECT OF *NIGELLA SATIVA* ON ANXIETY, DEPRESSION AND LEARNING BEHAVIOR OF RATS EXPOSED TO CIGARETTE SMOKE

Dr. Öğr. Üyesi Ayhan ÇETİNKAYA
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doktora Öğrencisi Bihter Gökçe BOZAT
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emine ÖZSARI
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Osman YAKŞİ
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Uzm. Dr. Mehmet ÜNAL
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Özet

Solunum sisteminde, sigara dumanı maruziyeti sonrası oluşan reaktif oksijen radikalleri antioksidan savunma mekanizmalarının inaktivasyonuna neden olabilmektedir. Her sigarayla binlerce reaktif kimyasal partiküle maruz kalınmaktadır. Nikotin, karbonmonoksit ve katran sigarada zararları bilinen maddelerden bazılarıdır. Solunum yolu inflamasyonu, sigarayı bıraktıktan uzun yıllar sonra bile, oksidan ve proteaz yükünün ilerlemesi ve steroid inhalasyonuna yanıtsızlık şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Bunun yanında, sigara dumanı maruziyeti sonrası beyin dokusunda inflamasyon ve artan oksidatif stres sonucu oluşan anksiyete, depresyon ve öğrenme bozukluğu gibi davranışsal rahatsızlıklar gözlenebilmektedir. Yüksek antioksidan özelliği ile bilinen *Nigella sativa L.* (çörek otu) tohumu özütünün, sigara dumanı maruziyeti sonrası sıçanların anksiyete, depresyon ve öğrenme davranışları üzerine olumlu etkileri olacağı beklenmektedir ve bu çalışmayla etkilerinin araştırılması amaçlanmaktadır.

Toplam 28 adet Wistar albino cinsi, 2-4 aylık erkek sıçanlar BAİBÜ Deney Hayvanları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nden temin edilmiştir. BAİBÜ Deney Hayvanları Yerel Etik Kurulu'ndan 03.07.2019 tarih ve 209/02/A1 nolu karar ile etik onayı alınmıştır. Kontrol grubu haricindeki diğer üç grup için, sigara dumanı maruziyeti için iki ay boyunca, pleksiglas kafes içine günde 3 kez, 15 dakika aralıklarla verilen ikişer sigaranın dumanı ile inhalasyon akımı sağlanmıştır. Çalışma Grupları; Grup 1: Kontrol grubu (serum fizyolojik (SF), 60 gün, günde bir, gavaj yolu, 1 ml); Grup 2: Sigara grubu (sigara dumanı + SF); Grup 3: *Nigella sativa* grubu (sigara dumanı + *Nigella sativa*, 60 gün, günde bir, gavaj yolu, 1 ml, 0.25 mg/ml); Grup 4: Pozitif kontrol grubu (sigara dumanı + deksametazon, 60 gün, günde bir, gavaj yolu, 1 ml, 50 mikrogram/ml) verilen grup olmak üzere toplam 4 gruba ayrılmıştır. Power analizine göre standart sapma: 2, güç: 0,80 baz alındığında denek sayısı n=7 olarak kabul edilmiştir. Gruplar arasındaki farkları istatistiksel olarak belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans analizi ve Ki Kare testi uygulanmış ve $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Elde edilen verilerde, anksiyete testlerinde gruplar arasında herhangi bir fark gözlenmezken, Porsolt testinde hareketsizlik süreleri karşılaştırıldığında *Nigella sativa* grubu depresyon seviyesi en düşük olarak belirlenmiştir ($p=0.001$). Morris su tankı testinde anlamlı bir fark gözlenmemesine rağmen, sigara grubu platform etrafında en az süre geçirdiğinden bu grupta öğrenme davranışının bozulduğu gözlenmektedir. En fazla sürenin *Nigella sativa* ve deksametazon gruplarında görülmesi nedeniyle, bu gruplar öğrenmenin en iyi olduğu gruplardır ($p>0.05$).

Sonuç olarak, sigara maruziyeti anksiyetede bir değişikliğe neden olmazken depresyonu artırmıştır ve *Nigella sativa*'nın sigara dumanının neden olduğu depresyon seviyesini azaltabileceği gözlenmiştir. Anlamlı olmamakla birlikte; sigara dumanının öğrenme davranışını olumsuz etkileyebileceği, *Nigella sativa* ve deksametazonun ise bu olumsuz etkiyi iyileştirdiği gözlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Nigella Sativa*, Sigara Dumanı, Anksiyete, Depresyon, Öğrenme

Abstract

In the respiratory system, reactive oxygen radicals formed after exposure to cigarette smoke may cause inactivation of antioxidant defense mechanisms. Thousands of reactive chemical particles are exposed with each cigarette. Nicotine, carbon monoxide and tar are some of the substances known to be harmful in cigarettes. Respiratory tract inflammation can occur even after many years of stop smoking, progression of oxidant and protease load and nonresponsiveness to steroid inhalation. In addition to this, behavioral disorders such as anxiety, depression and learning disability caused by inflammation and increased oxidative stress in brain tissue after exposure to cigarette smoke can be observed. *Nigella sativa* L. (black seed) seed extract, which is known for its high antioxidant properties, is expected to have positive effects on anxiety, depression and learning behaviors of rats after exposure to cigarette smoke and it is aimed to investigate its effects.

A total of 28 male Wistar albino rats, 2-4 months old, were obtained from BAIBU Experimental Animals Application and Research Center. Ethical approval was obtained from BAIBU Experimental Animals Local Ethics Committee with the decision dated 03.07.2019 and numbered 209/02 / A1. For the three groups, except the control group, inhalation flow with two cigarettes smoke was provided in a plexiglass cage three times a day at 15 minutes intervals for two months. Study Groups; Group 1: Control group (saline, 60 days, once daily, gavage route, 1 ml); Group 2: Smoking group (cigarette smoke + saline); Group 3: *Nigella sativa* group (cigarette smoke + *Nigella sativa*, 60 days, once daily, gavage route, 1 ml, 0.25 mg / ml); Group 4: Positive control group (cigarette smoke + dexamethasone, 60 days, once daily, gavage route, 1 ml, 50 microgram / ml) was divided into 4 groups. Based on the standard deviation: 2 and power: 0,80 according to the power analysis, the number of subjects was considered n = 7. One-way ANOVA and Chi-square test were used to determine the differences between the groups statistically and $p < 0.05$ was accepted.

In the data obtained, no difference was observed between the groups in the anxiety tests, while the immobility time in the Porsolt test was found to be the lowest in the *Nigella sativa* group ($p = 0.001$). Although no significant difference was observed in the Morris water maze test, it was observed that learning behavior was impaired in cigarette group, because this group spent the least time around the platform. Since the highest duration was seen in *Nigella sativa* and dexamethasone groups, they were the best learning groups ($p > 0.05$).

As a result, cigarette exposure increased depression while not causing any change in anxiety, and it was observed that *Nigella sativa* could reduce the level of depression caused by cigarette smoke. Although it is not significant, it can be observed that cigarette smoke can negatively affect learning behavior, *Nigella sativa* and dexamethasone improve this negative effect.

Keywords: *Nigella Sativa*, Cigarette Smoke, Anxiety, Depression, Learning

DİŞ HEKİMLİĞİNDE NANOTEKNOLOJİ

NANOTECHNOLOGY IN DENTISTRY

Uzm. Dt. Zekiye EFE

Erciyes Üniversitesi

Özet

Nanoteknoloji, maddenin moleküler ve atomik seviyedeki kontrolünü ifade etmektedir. Diğer bir tanımı ise çeşitli fiziksel ve kimyasal metotlarla 0,1 ile 100 nanometre arasında değişen boyutları olan fonksiyonel materyal ve yapıların molekül mühendisliği ile üretimidir. Bir nanometre, 10^{-9} metre olmakla birlikte yaklaşık olarak 2 veya 3 atom büyüklüğüne denk gelmektedir. 'Nanoteknoloji' terimi ilk defa Tokyo üniversitesinde araştırmacı olan Taniguchi tarafından kullanılmış olup araştırmacı nanoteknolojiyi 'atom-atom veya molekül-molekül birleştirilmesi, ayrılması ve işlenmesi' olarak tanımlamıştır. Nano materyallerin diğer materyallerden farklı olarak yüzey alanını göreceli olarak arttırmaları ve kuantum etkisi gibi iki önemli özelliği bulunmaktadır. Nano materyallerin boyutlarına bağlı olarak değişen yapısal ve biyolojik etkileri materyallerin günümüzdeki artan önemlerinin en önemli nedenlerindendir. Nano yapıların elde edilmesinde aşağıdan yukarıya, yukarıdan aşağıya ve fonksiyonel yaklaşımlar olarak üç farklı yaklaşımdan yararlanılmaktadır.

Nano diş hekimliği hâlâ gelişmekte olan bir alan olmakla birlikte nano boyutlarda materyaller aracılığıyla ağız ve çevre dokuların hastalıklarının teşhisi, tedavisi ve önlenmesi, dişlerdeki hassasiyetin giderilmesi ve diş sağlığının iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Nano partiküller özelliklerden dolayı yaygın kullanım alanına sahip olabilirler. Bu olumlu özelliklerinden dolayı son yıllarda üzerinde yoğun olarak çalışılan alanlardan biridir. Nano partiküllerin antimikrobiyal, toksik, biyolojik ve klinik etkileri daha ileri *in vitro* ve *in vivo* çalışmalarla araştırılması gerekmektedir. Diş hekimliği alanında nanoteknolojinin ilerlemesi ile teşhis ve tedavi ilgili ilerleme sağlanacağı düşünülmektedir. Bu derlemede, gelişmekte olan nanoteknoloji alanında güncel derleme ve çalışmalar göz önünde bulundurularak diş hekimliğindeki yansımalarından ve yeniliklerinden bahsedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Diş hekimliği, Materyaller, Nanoteknoloji, Olası risk faktörleri.

Abstract

Nanotechnology, represents control in the molecular - atomic level agent. Another definition is the molecular engineering manufacture of materials with various physical and chemical methods ranging in size from 0,1 to 100 nanometers. A nanometer is about 10^{-9} meters in size but corresponds to approximately 2 or 3 atoms in size. The term 'nanotechnology ilk was first described by Taniguchi, researcher at the University of Tokyo, who described nanotechnology as' atom-atom or molecule-molecule coupling, separation and processing'. Nanomaterials have two important properties such as their relative surface area increase and quantum effect. The structural and biological effects of nanomaterials, which vary in size, have increased their importance today. Three different approaches are used to obtain nano structures as bottom-up, top-down and functional approaches. Although nano-dentistry is still a developing field, it aims to diagnose, treat and prevent diseases of the oral - surrounding tissues through materials of nano-size materials, remove sensitivity in teeth and improve dental health. Nanoparticles may have widespread use because of their properties. This is one of the areas that have been studied intensively in recent years due to its positive characteristics. The antimicrobial, toxic, biological and clinical effects of nanoparticles need to be investigated in further studies. Advancement of nanotechnology, it is thought that the diagnosis and treatment related progress will be achieved in the field of dentistry. In this review, compile and current work in the emerging field of nanotechnology are mentioned in dentistry by considering the reflection and innovation.

Keywords: Dentistry, Materials, Nanotechnology, Potential Risk Factors

SÜT DİŞLERİNDE FARKLI YAPIŞTIRMA SİMANLARI İLE SİMANTE EDİLEN ZİRKONYA ÖRNEKLERİN KOPMA YÜZEYLERİNİN BAĞLANMA DAYANIMINA ETKİSİNİN İN VİTRO İNCELENMESİ

IN VITRO EVALUATE OF THE EFFECT ON SHEAR BOND STRENGTH OF FRACTURE SURFACE OF ZIRCONIA SPECIMENTS CEMENTED WITH DIFFERENT LUTING CEMENTS IN PRIMARY TEETH

Uzm. Dt. Zekiye EFE
Erciyes Üniversitesi

Özet

Çocuk diş hekimliğinde, paslanmaz çelik kronların yerine estetik kaygıların olmadığı aynı zamanda doğal diş yapısına yakın özellikleri bulunan prefabrike zirkonya kronların kullanımları yaygınlaşmaktadır. Kronların klinik başarısı ile ilgili yapılan çalışmalarda kullanılan yapıştırma simanlarının önemli bir rolü olduğu bildirilmektedir. Bu *in vitro* çalışmada, süt molar dişlerine farklı yapıştırma simanları ile simante edilen zirkonya örneklerin kopma yüzeylerinin bağlanma kuvveti üzerine etkisinin değerlendirilmesidir.

Çalışmada 80 adet çekilmiş süt azı dişi, her grupta yirmi örnek olacak şekilde rastgele dört gruba ayrılmıştır. 80 adet zirkonya örnek, bilgisayar destekli tasarım / bilgisayar destekli üretim (CAD / CAM) kullanılarak üretilmiştir. Örnekler dentin yüzeyine çinko polikarboksilat siman (PK), geleneksel cam iyonomer siman (GCIS), rezin modifiye cam iyonomer siman (RMCIS) ve self adeziv rezin siman (RS) ile simante edilmiştir. Simante edilen zirkonya örnekler, distile su içerisinde oda sıcaklığında üç gün bekletilip 1000 devir termal döngü işlemine tabi tutulmuştur. Termal döngü sonrası, bağlanma kuvvetleri üniversal test cihazında ölçülmüştür. Kopma yüzeyleri, ışık mikroskobunda (Leica Optik Mikroskop, Leica Cambridge Ltd., Cambridge, İngiltere) x40 büyütmede incelenmiştir. Grupların bağlanma kuvvetlerinin karşılaştırılmasında post-hoc Tamhane's testi kullanılmıştır. Zirkonya örneklerin, farklı yapıştırma simanlarıyla simantasyonu sonrası kopma yüzeylerinin karşılaştırılmasında ise Pearson Ki-Kare testi kullanılmıştır ($p<0,05$).

Zirkonya örneklerin, farklı yapıştırma simanlarıyla simantasyonu sonrası kopma yüzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Sonuç olarak farklı yapıştırma simanları ile simantasyon, zirkonya örneklerin kopma yüzeylerini etkilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Kopma Yüzeyi, Süt Azı Dişleri, Retansiyon, Yapıştırma Simanı, Zirkonya.

Abstract

In pediatric dentistry, the use of prefabricated zirconia crowns, which do not have aesthetic concerns instead of stainless steel crowns, and which have properties close to the natural tooth structure, is becoming widespread. It is reported that bonding cement used in the studies on the clinical success of crowns plays an important role. The aim of this *in vitro* study was to evaluate of the effect on shear bond strength of fracture surface of zirconia specıments cemented wiht different luting cements in primary teeth.

Eighty extracted primary molar teeth were selected for the study and teeth were randomly divided into four groups (n=20). Eighty Zirconium oxide specimen were fabricated using computer- aided design / computer-assisted manufacturing (CAD/CAM) technology. The samples were cemented with zinc polycarboxylate cement (PK), conventional glass ionomer cement (GCIS), resin modified glass ionomer cement (RMCIS) and self adhesive resin cement (RS). The cemented zirconium oxide specimen were 3 day storage in distilled water and then thermal cycled 1000 cycles. After artificial aging shear bond strength was determined using universal testing machine. Debonded specimen surfaces were examined using a stereomicroscope. The fracture surfaces were examined at a light Microscope (Leica

Optical Microscope, Leica Cambridge Ltd., Cambridge, England) at x40 magnification. Evaluated of shear bond strength Post-hoc Tamhane's for comparing data. Pearson chi-square test was used to compare the fracture surfaces of the zirconia samples after cementation with different bonding cements ($p<0.05$).

There was no statistically significant difference between the fracture surfaces of the zirconia samples after cementation with different bonding cements ($p>0.05$). As a result, cementation with different bonding cements did not affect the fracture surfaces of zirconia samples.

Keywords: Fracture Surfaces, Luting Cement, Posterior Primary Teeth, Retention, Zirconia.

TÜBİTAK TARAFINDAN DESTEKLENEN PROJE KAPSAMINDA MODELLERLE ASTRONOMİ EĞİTİMİ

ASTRONOMY EDUCATION WITH MODELS SUPPORTED BY TÜBİTAK

Prof. Dr. Hüseyin KALKAN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Erkan AKDEMİR
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
M. Güzin SEMERCİOĞLU
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Temel bilimler eğitiminin ayrılmaz bir parçası olan astronomi, M.Ö. 4000'lerden başlayarak günümüze değin "doğa-insan" ilişkisinin odağında yer alarak, tarihsel süreç içinde temel bilimlerin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde en büyük tetikleyici nedenlerden biri olmuştur. Birçok gelişmiş ülke eğitim programlarındaki fen eğitimlerini temel astronomi konularını baz alarak öğretme yöntemine gitmektedirler. Bu çerçevede ülkemizde de, 3478 öğrencinin sordukları sorulardan yola çıkarak, onların temel bilgi düzeyleri ve en çok ilgi duydukları alanları, bu alanlar içerisinde temel bilimlerin yerinin ne olduğunu belirlemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada, öğrencilerin en çok merak ettiği konular arasında fen bilimleri %18,5 bulunmuş ve bu oranın da %51.7'si astronomi, %22.1'i biyoloji, %12,8'i fizik, %8.7'si matematik ve %4.7'si de kimya olarak saptanmıştır.

Fen bilimleri içerisinde en çok merak edilen konuların astronomi bilim dalına ait olmasına rağmen yapılan birçok araştırma, ülkemizde astronominin temel kavramlarının, dolayısıyla da fen alanındaki temel konuların hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından öğretilmesinde ve kavranmasında büyük problemler olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu proje, öğretmenlerimizin eksik oldukları ve öğretmekte zorlandıkları astronomi konularının öğretimi için basit modeller geliştirerek, bunların astronomi konularının öğretiminde kullanılması üzerine kurgulanmıştır.

"Astronomi Modelleriyle Öğretmen Eğitimi II" başlıklı projeye gönüllülük esasına dayanarak 557 aday başvuru yapmış ve bu adaylardan proje kriterlerine göre 40 aday katılımcı olarak seçilmiştir. Projeye fen bilimleri ağırlıklı olmak üzere ortaokul öğretmenleri, lisansüstü öğrencileri ve ilgili öğretim elemanları katılmıştır. Katılımcıların temel astronomi kavramlarına yönelik olarak ön bilgilerini ve proje sonrasındaki son bilgilerini ortaya koyabilmek için çalışmalar yapılmıştır.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Astronomi Merkezi (OMÜAM) 2003 yılında ülkemizin ilk astronomi merkezi olarak kurulmuş ve bünyesinde ayna çapı 35 cm olan bir gözlemevi, 40 kişilik 7 m çaplı bir planetaryum ve çok sayıda temel astronomi konularının uygulamalı olarak öğretilebileceği modeller bulunmaktadır. Projedeki etkinlikler, OMÜAM'da bulunan mevcut modeller ile katılımcıların temel astronomi konularının kavratılmasında yenilikçi yöntemler kullanılarak modeller geliştirilmesi ve onların uygulamaları üzerine kurgulanmıştır.

Bununla birlikte, proje kapsamında gerçekleştirilen gözlem, oyun ve birçok etkileşimli faaliyet sayesinde, temel astronomiye karşı bir heyecan oluşturularak geniş kitlelere yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen Eğitimi, Model, Astronomi Eğitimi

Abstract

As a inseperable part of the main sciences' education astronomy, which is the center of the nature and human being relationship from 4000 BC to present, has been one of the trigger reasons of the existing main sciences. Many developed countries use basic astronomy concepts in curriculum for teaching main sciences subjects.

In order to understand the meaning of the Science in Turkey, a study which aimed to

determine the students' basic knowledge levels and interests and concepts related to the basic sciences was conducted, based on the questions asked by 3478 elementary school students from different socio-economic and cultural environment. The results of this study showed that 18.5% of the students were interested in science courses (51.7% Astronomy, 22.1% Biology, 12.8% Physics, 8.7% Mathematics and 4.7% Chemistry).

Despite being the most preferred subject among other sciences, studies have shown that students and teachers have hard times in learning and teaching basic astronomy concepts. This project aims to close teachers' lack of knowledge and conceptual framework about some basic astronomy subjects showing teachers to create simple exhibits about astronomy education and supporting them to use these exhibits in classroom milieu.

Middle school teachers, mainly science teachers, graduate students and related faculties would attend the project. Both qualitative and quantitative (mix) research methods will be used to determine participants' pre and post knowledge regarding basic astronomy subjects. The project will be held in Ondokuz Mayıs University Astronomy Center (OMÜAM), which established in 2003 as a first Astronomy Center in Turkey, it has a planetarium (40 seats) and an observatory with a lot of different exhibits to do practical teaching about basic astronomy subjects. Activities in the project were planned to teach and grab basic astronomy subjects by using simple models.

The project also has a potential to increase teachers' enthusiasm and to extent the project effects to more people because of observations, games and interactive application used throughout the project.

Keywords: Astronomy Education, Science Education, Model

ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YERÇEKİMİ HAKKINDAKİ ZİHİNSEL MODELLERİ

THE PRIMARY SIXTH GRADE STUDENTS' MENTAL MODELSABOUT GRAVİTY

Prof. Dr. Hüseyin KALKAN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Erkan AKDEMİR
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
M. Güzin SEMERCİOĞLU
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin, yerçekimi ile ilgili zihinsel modellerini incelemektir. Çalışma Samsun ili Canik ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir devlet okulunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini yine bu okulda öğrenim gören 100 ortaokul 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi ve durum çalışması (örnek olay incelemesi) yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada öğrencilerin zihinsel modellerini ortaya çıkarabilmek için durum çalışması yöntemlerinden bütüncül tek durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma kapsamında ortaokul öğrencilerinin yerçekimi ile ilgili zihinsel modellerinin saptanması amacıyla "açık uçlu soru formu" ve "yarı yapılandırılmış görüşme" olarak iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama aracı olan açık uçlu soru formu öğrencilerin yerçekimi hakkındaki zihinsel modellerini belirleyebilmek amacıyla çizim ve yazım tekniğiyle hazırlanmış sorulardan oluşmaktadır. Veri toplama aracı ortaokul öğrencilerinin yerçekimi ile ilgili sahip oldukları zihinsel modellerin saptanması amacıyla toplamda 100 öğrenciye uygulanmış ve 20 öğrenci ile de görüşme yapılmıştır. Çalışma nitel veri analizi tekniklerine göre değerlendirilmiştir. Çalışmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve açık uçlu soru formlarından elde edilen cevapların değerlendirilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Oluşturulan sorulardan alınan nitel veriler frekans ve yüzde hesaplamalarıyla sayısal değerlere çevrilmiştir. Veriler literatürdeki çalışmalardan elde edilen değerlerle karşılaştırılarak yorumlar yapılmıştır. Literatüre bakıldığında Baxter, çeşitli astronomi olaylarını incelediği araştırmasında yerçekimi kuvveti ve Dünya'nın şekli ile ilgi öğrencilerin geliştirdikleri anlayışları, zihinsel modelleri ve yanlış anlamalarını incelemiştir. Araştırma kapsamında çocuklarda Dünya'nın şekli ve yerçekimi ile ilgili biri bilimsel olmak üzere dört farklı zihinsel modelin var olduğunu tespit etmiştir. Aynı zamanda, bilimsel olmayan anlayışı yansıtan zihinsel modellerin yaş artışıyla bir azalma gösterdiğini ancak çok sayıda yanlış anlamanın ise birçok çocukta 16 yaşına kadar değişmeden kaldığını yani süreklilik gösterdiğini saptamıştır. Analizler sonucunda elde edilen yerçekimi ile ilgili verilerin literatürdeki bilimsel modellere göre daha düşük çıktığı fakat sınıf seviyesi arttıkça literatürdeki değerlere yaklaştığı görülmektedir. Burada en önemli bulgulardan bir tanesi 7. sınıf öğrencilerinin günlük yaşamda algıladıkları yerçekimi kavramını günümüzün bilimsel bilgilerinden farklı olarak kullandıkları, bununla birlikte yerçekimi kavramı kavrama düzeyinden daha bilgi düzeyinde kaldığı görülmektedir. Öğretim programında dördüncü sınıfta dolaylı olarak ele alınan, altıncı sınıfta ise detaylı olarak anlatılan yerçekimi kavramının tam olarak anlaşılmadığı görülmektedir. Öğrencilerde yerçekimi ile ilgili oluşan yanlış kavramların düzeltilmesinde konunun somutlaştırılmasının sağlanabildiği alternatif yöntemlerin kullanılması önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: Astronomi Eğitimi, Yerçekimi, Model, Modelleme, Zihinsel Modeller

Abstract

The purpose of this study was to analyse the primary seventh grade students' mental models regarding the gravity. The study was carried out in one of the state schools affiliated to the Ministry of National Education in the Canik province of Samsun. The sample of the research is composed of 100 middle school students, 7th grade students, who also study in this school. In the study, qualitative research methods such as document review and case study method were used. In order to reveal the mental models of the students in the study, a holistic one-case study was used from the case study methods. In this study, two different data collection tools were used as "open ended question form" and "semi-structured interview" in order to determine the mental models of students related to gravity. Open-ended question form used as data collection tool prepared by drawing and writing technique in order to determine the mental models of students about gravity. Data collection tool was applied 100 students in order to determine the mental models of the middle school students related to gravity and in total of 20 students were interviewed. The study was evaluated according to qualitative data analysis techniques. The content analysis technique was used to evaluate the answers obtained from the semi-structured interviews and open-ended questionnaires used in the study. Qualitative data received from the generated questions were converted to numerical values by frequency and percentage calculations. Interpretations were made by comparing the data obtained from studies in the literature. Baxter analyzed understandings, mental models and fallacies that students developed about the shape of the world and gravity. In his study, found that children developed four different intellectual models –one of which was scientific- about the shape of the world and gravity. He also investigated that unscientific mental models decreased as children grew older but a great number of fallacies remained unchanged and were continuous till children were 16 years old. As a result of the analyzes, the datas about gravitational were lower than the scientific models in the literature but as the grade level increases, it is seen to approach the values in the literature. One of the most important findings here is that secondary school students use the gravity concept they perceive in everyday life as different from today's scientific knowledge in addition to this, it is seen the concept of gravity remained at the level of knowledge rather than comprehension level. It is seen that the concept of gravity, which is explained in the fourth class indirectly in the curriculum and explained in detail in the seventh grade, is not fully understood. It has also been proposed to use alternative methods to correct misconceptions and to concretise of subject about gravity at students.

Key words: Astronomy Education, Gravity, Model, Modelling, Mental Models

ÇEVRİMİÇİ OKULLARIN VERİMLİLİĞİNDE EBEVEYNLERE DÜŞEN GÖREVLERİN BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF THE ROLES OF THE PARENTS IN THE EFFICIENCY OF ONLINE SCHOOLS

Doç. Dr. Fethi KAYALAR
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Dr. Öğr. Gör. Murat Tolga KAYALAR
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Özet

Çevrimiçi Okullar sanal eğitim ve sanal öğrenme ortamları için kapsamlı bir eğitim fırsatı sunmaktadır. Çevrimiçi Okullar her yaştan öğrencilere sayısız fayda sunabilmektedir. Birincisi, öğrencilere ve velilerine esnek bir program sunmaktadır. Ayrıca, onlara kendi hızlarında öğrenme, sertifikalandırılmış ve deneyimli öğretmenlere birebir erişme ve kendi özel ilgi alanlarına odaklanan bir kurs geliştirme fırsatı da sunmaktadır. Artan kullanılabilirlik ve aralarından seçim yapılabilecek sürekli genişleyen kurs yelpazesiyle, çevrimiçi okullara kayıtlar şaşırtıcı bir oranda artmaktadır. İlkokullardan en iyi kolejlere kadar, çevrimiçi okullar metodoloji, maliyet ve kalite bakımından farklılık göstermektedir. Bu çalışmanın amacı öğrenci başarısına doğrudan etki eden çevrimiçi okulların öğrenci açısından verimliliğini tespit etmek ve ebeveynlere düşen görevleri belirlemektir. Gerekli verileri toplamak ve değerlendirmek için çeşitli eğitim kurumlarında uzaktan eğitim dersleri veren öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuş ve çevrimiçi okulların verimliliğinin nasıl artırılabileceği ve öğrencilerin akademik başarılarının nasıl yükseltilebileceği konusunda yapılması gereken hedefler tespit edilmiştir. Çalışmamıza gönüllülük esasına bağlı olarak 10 öğretmen katılmış ve nitel araştırma yöntemlerinden yüz yüze görüşme tekniğiyle veriler toplanmıştır. Çalışmamıza katılan öğretmenlere iki açık uçlu sorulmuş ve elde edilen bilgilerle öğrenci başarısını artırmada velilerin rolleri belirlenmiştir. Çevrimiçi okulların kullandığı yöntemlerin, maliyetinin ve kalitesinin öğrenci başarısında büyük önem taşıdığı, öğrenci velilerinin öğrenme ortamını öğrencinin ilgisine göre özelleştirmesi gerektiği, bir çalışma planının oluşturulması ve bu planın ihlal edilmemesi gerektiği, öğrencilerde sorumluluk duygusunun geliştirilmesi gerektiği, öğrenci zihnindeki bilgilerin sürekli aktif tutulması gerektiği, öğrencilerde bir hedef oluşturulması gerektiği ve öğrenmenin de sosyallaştırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Çevrimiçi okullarda verilen derslerin, ders içeriklerinin ve öğretme yöntemlerinin de veliler tarafından sürekli gözlem altında tutulması gerektiği öne sürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi Okullar, Sanal Eğitim, Eğitim Yönetimi

Abstract

Online Schools offer a comprehensive education opportunity for virtual education and virtual learning environments. Online Schools offer numerous benefits to students of all ages. First, it offers a flexible program to students and parents. It also gives them the opportunity to learn at their own pace, reach one-on-one with certified and experienced teachers and develop a course that focuses on their specific interests. With increasing availability and a constantly expanding range of courses to choose from, enrollments in online schools are surprisingly increasing. From elementary schools to the best colleges, online schools vary in methodology, cost and quality. The aim of this study is to determine the efficiency of online schools which affect student achievement directly and to determine the duties of parents. In order to collect and evaluate the necessary data, the opinions of the teachers who provide distance education courses in various educational institutions were obtained and the targets to be made about how to increase the efficiency of online schools and increase the academic achievement of the students were determined. Ten teachers participated in the study on a voluntary basis and data

were collected through face-to-face interview techniques from qualitative research methods. Teachers who participated in our study were asked two open-ended questions and the roles of parents in increasing student achievement were determined with the information obtained. It was concluded that the methods, cost and quality of online schools are of great importance for student success, the parents should customize the learning environment according to the interest of the student, a work plan should be created and this plan should not be violated, the sense of responsibility in the students should be created, the students should be kept active. a goal should be established and learning should be socialized. It has been suggested that the courses, course contents and teaching methods in online schools should be kept under constant observation by parents.

Keywords: Online Schools, Virtual Education, Educational Management

İLKOKUL TÜRKÇE DERS PROGRAMINDA ÇOCUK EDEBİYATININ KULLANIMI

USE OF CHILDREN'S LITERATURE IN PRIMARY SCHOOL TURKISH LESSON'S CURRICULUM

Doç. Dr. İhsan Seyit ERTEM
Gazi Üniversitesi

Özet

Ülkemizde çocukların bireysel, sosyal, zihinsel vb. gelişiminde ve özellikle dil gelişiminde çocuk edebiyatının katkısı olduğu, dolayısıyla Çocuk Edebiyatı eserlerinin Türkçe öğretiminde birçok hedefe hizmet ettiği bilinmesine rağmen yeterince kullanılmamaktadır. Çocuk edebiyatının kapsamı ve sınırları hâlâ belirlenememiş ve önemi yeterince anlaşılamamıştır. Bu çalışmanın amacı çocuk edebiyatının yeni hazırlanan İlkokul Türkçe dersi programında yer alma ve kullanım durumunu incelemektir. Bu amaç doğrultusunda doküman incelemesi yöntemi ile Çocuk Edebiyatının amacı, kapsamı ve işlevleri göz önünde bulundurularak İlkokul Türkçe programı ve ilgili alan yazın detaylı olarak incelenmiş ve değerlendirme sonuçlarına yer verilmiştir. İlkokul Türkçe Öğretim Programı Çocuk Edebiyatı öğretimi açısından yeterli değildir (Baş, 2015; Karakuş, 2014). Geliştirilen ve değiştirilen yeni öğretim programı da çocuk edebiyatına gereken önemi vermeden yola çıkmıştır. Oysa Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan özel amaçların birçoğu doğrudan çocuk edebiyatı ile ilişkilidir (Örneğin: dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi, Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması, okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması, okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması, duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması, okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması, millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi, Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması). Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programında bu özel amaçlar belirlenmesine rağmen programın içeriği çocuk edebiyatı türlerini tanıtmaktan öteye geçememektedir ve program içerisinde çocuk edebiyatı /çocuk edebiyatı eserleri kelimeleri yer almamaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı böyle bir içeriğe sahip olmadığı için Türkçe ders kitapları, Türkçe öğretiminin amaçlarına uygun nitelikte değildir ve Türkçe ders kitapları çocuk edebiyatı öğretimi kapsamında yetersiz kalmaktadır (Karakuş, 2014).

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, İlkokul, Türkçe Ders Programı

Abstract

In our country, although it is known that children's literature contributes to the individual, social, mental and especially language development of children, it is not used sufficiently although it is known that children's literature works serve many purposes in teaching Turkish language. The scope and boundaries of children's literature have yet to be determined and its importance is not well understood. The aim of this study is to examine the use of children's literature in the newly prepared primary school Turkish lesson's curriculum. For this aim, the aim, the scope, and functions of children's literature and the related literature are examined in detail. Primary school Turkish lesson curriculum is not sufficient for teaching children's literature (Baş, 2015; Karakuş, 2014). The new curriculum was developed and changed without giving the necessary importance to children's literature. However, many of the specific objectives of the Turkish lesson curriculum are directly related to children's

literature; for example: improving listening / watching, speaking, reading and writing skills, ensuring that they use Turkish in a conscious, correct and attentive manner in accordance with the rules of speaking and writing; to enable them to reach the language taste and consciousness by enriching their vocabulary, to develop their emotion, thought and imagination worlds, to gain the love and habit of reading and writing, to express their thoughts or thoughts in a written and verbal manner in an effective and comprehensible manner, to enable them to critically evaluate and understand what they read, to ensure that they give importance to national, spiritual, moral, historical, cultural and social values, to provide them with national feelings and ideas. Strengthening of the Turkish and world culture and art through the works of aesthetic and artistic values to realize and adopt. Although these specific aims are determined in the Turkish lesson curriculum prepared by the Ministry of National Education, the content of the program cannot go beyond introducing the types of children's literature and the words of children's literature / children's literature are not included in the program. Since the Turkish lesson curriculum does not have such content. Turkish textbooks are not suitable for the purposes of Turkish language teaching and Turkish textbooks are inadequate in the context of teaching children's literature (Karakuş, 2014).

Keywords: Children’s Literature, Primary School, Turkish Lesson’s Curriculum

UZAKTAN EĞİTİM YOLUYLA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME PROGRAMLARININ İNCELENMESİ: TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMLARI

INVESTIGATION OF DISTANCE TEACHER TRAINING PROGRAMS: MASTER PROGRAMS WITHOUT THESIS

Doç. Dr. İhsan Seyit ERTEM
Gazi Üniversitesi

Özet

2018 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenler için mesleğe başladıktan sonra, Öğretmenlik Mesleği Uzmanlık Programı Yüksek Lisans Programı başlatılacağı ilan edildi. Bakanlık tarafından verilen bilgilere göre, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) bu programın işbirliği ve koordinasyonunu sağlamakla sorumlu olacak. Bununla birlikte, programın detayları (başlama tarihi, koşullar vb.) henüz açıklanmadı. Tezsiz öğrenme yetiştirme programının temel amacı, mevcut öğretmenleri eğitim teorileri, araştırmaları ve uygulamaları arasında ilişki kurarak karşılaşabilecekleri sorunlara hazırlamak olarak belirlenmiştir. Bu araştırmanın amacı, uzaktan öğretmen eğitimi programlarındaki (tezsiz yüksek lisans programları) sorunları ve eğilimleri incelemektir. Bu amaç doğrultusunda ilgili ulusal ve uluslararası belgeler incelenmiş ve sonuçları ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve veriler doküman analizi ile analiz edilmiştir. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve belgelerin gözden geçirilmesi gibi tercih edilen niteliksel bilgi toplama yöntemleri, algıların ve olayların doğal bir perspektifi ve niteliksel bir ilerici araştırmadır. Nitel araştırmada doğrudan gözlem ve görüşme mümkün olmadığı durumlarda hedeflenen araştırmanın anlamı ve değeri açıksa yazılı ve görsel doküman incelemesi araştırma yöntemi olarak kullanılabilir. Sonuç olarak, bu programın Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler arasındaki işbirliği sağlandığında uygulamasının mümkün olduğu düşünülmektedir. Uzaktan eğitimin dezavantajları, öğretmenlerin ders dışı araştırma grupları ve yaz seminerleri gibi uygulama gruplarına katılmaları ve okulların kapalı olduğu yaz döneminde her yıl kampus içi seminerlerle ortadan kaldırılabilir. Farklı çalışmalar, uzaktan eğitimin öğretmen eğitiminde önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Uzaktan eğitim, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitiminde etkili ve sürekli kullanıma uygun önemli bir alternatiftir. Uzaktan eğitime yönelik bazı eleştirilere rağmen, teorik ve uygulamalı dersler için ayrı uygulamalarla başarı şansı artırılabilir. Teorik dersler uzaktan öğrenme yöntem ve teknikleri ile desteklenebilir ve uygulamalı dersler fakültelerde ve okullarda gerçekleştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Yetiştirme, Tezsiz Yüksek Lisans, Uzaktan Eğitim

Abstract

It was announced in 2018 by the Ministry of National Education, after starting to work for teachers, a Master's Degree in Teaching Profession Specialization Program will be launched. According to the information provided by the Ministry, Higher Education Council (HEC) will provide cooperation and coordination of this program. However, the details of program have not been announced yet such as starting time, conditions etc. The main objective of this program, which has various advantages and disadvantages, is to prepare the existing teachers who have undergraduate education to the problems that they may encounter by linking them with educational theories, researches and practices. The purpose of this study is to investigate issues and trends in distance teacher training programs (master programs without thesis). For this purpose, the related national and international documents are investigated and the results are explained in detail. Qualitative research method was used in this study and data was analyzed by document analysis. Qualitative research; the preferred methods of qualitative information gathering, such as observation, interview and document review, are a natural perspective of perceptions and events, and a qualitative progressive

research. Where qualitative research is not possible for direct observation and interview, or if the meaning and value of the targeted research is to be clear, it may be added to the written, visual equipment and research on the subject of the study, where the interview and observation is to be made. Document review show that; qualitative methods can be preferred as an extra data source can be used as a research method alone. As a result, this program is considered to be feasible in cooperation between the Ministry of National Education and universities. The disadvantages of distance education should be eliminated by the fact that teachers have to participate in practice groups such as research groups and summer seminars outside of the course and the necessity to attend in-campus seminars every year during the summer period when schools are closed. Distance education is an important alternative suitable for effective and continuous use in pre-service and in-service training of teachers. Different studies have shown that distance education plays an important role in teacher training. In spite of some criticisms towards distance education, the chance of success may increase with separate applications for theoretical and practical courses. Theoretical courses can be supported by distance learning techniques and methods, and applied courses are conducted in faculties and schools.

Keywords: Teacher Training, Master's Without Thesis, Distance Education

KÖY ENSTİTÜLERİ VE FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ
VILLAGE INSTITUTES AND SCIENCE EDUCATION

Dr. Öğr. Üyesi Serpil ÖZKURT SİVRİKAYA
Kocaeli Üniversitesi

Özet

Bu araştırmanın amacı köy enstitülerinin kurulma nedenlerini araştırmak, katkılarını ortaya koymak açısından kavramsal bir çerçeve çizmektir. Araştırmada analitik araştırma yöntemi tercih edilmiş, doküman araştırması deseninden yararlanılmıştır. Toplanan veriler yorumlamacı analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. araştırmada; köy enstitülerinin tarihi, okutulan dersler, köy enstitülerinin amacı ortaya konmuştur. Bunların yanı sıra köy enstitülerinin bilime ve eğitime bakışı incelenmiştir. STEM uygulamaları ile benzerlik gösteren köy enstitülerine ait özellikler ortaya konmuştur. Köy Enstitülerinin; STEM uygulamalarından daha geniş bir perspektifte, ekonomik, toplumsal, kültürel yönden, eğitim yönünden ve kişisel alanlarda olumlu katkısının, odağında öğrenci ve üretimin olduğu bir sistem olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Köy Enstitüleri, Bilim, Fen Bilimleri Eğitimi, Üretim, STEM

Abstract

The aim of this study is to investigate the reasons for the establishment of village institutes and to draw a conceptual framework in terms of revealing their contributions. In the research, analytical research method was preferred and document research design was used. The collected data were analyzed using interpretive analysis technique. Research; history of village institutes, lessons taught, purpose of village institutes. In addition, the views of village institutes on science and education were examined. The characteristics of the village institutes, which are similar to the STEM implementations, were revealed. Village Institutes; In a broader perspective than STEM applications, it was determined that it is a system with positive contribution in economic, social, cultural, educational and personal areas, with the focus on students and production.

Keywords: Village Institutes, Science, Science Education, Production, STEM

İKİ DİLLİ EĞİTİM UYGULAMALARININ META-ANALİZİ
THE META-ANALYSIS OF BILINGUAL EDUCATION PRACTICES

Doç. Dr. Veli BATDI
Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aydın ASLAN
Selçuk Üniversitesi

Özet

Dil, kültür ve toplumsal yapıyla çok yakından ilgili olan iki dillilik, toplumların bir arada yaşaması gereğinden kaynaklanmaktadır. Çeşitli sebeplerle kendi ülkelerinden ayrı yerlerde yaşayanların ikinci bir dili öğrenmeleri ve bunu günlük yaşantılarında kullanmaları iki dillilik olarak nitelendirilebilir. İki dillilik doğal yolla olabildiği gibi yapay/güdümlü de olabilmektedir. Doğal yolla iki dillilik herhangi bir kurs/okul ortamında eğitim verilmeden günlük iletişim ve etkileşimler aracılığıyla dilin edinilmesi iken; güdümlü iki dillilik bir ortamda (kurs, okul, vb.) verilen dil eğitimi sayesinde dilin kurallı ve hatasız kullanılmasının öğrenilmesidir. Ayrıca iki dilli eğitimde kullanılan program modellerinden biri olarak *iki dilli geçişli eğitim* kapsamında, ikinci dilde ustalığa geçmek için ana dili geçici olarak kullanmak benimsemektedir. Diğer yandan program boyunca her iki dilde öğretimin verildiği *iki yönlü iki dilli program*larda, iki dillilik nihai hedef olarak görüldüğü için her iki dilde iyi olmak amaçlanmaktadır. Alanyazın taramasında iki dilli eğitimin akademik başarıya etkisinin ne düzeyde olduğu noktasında görüş ayrılıkları olması nedeniyle bu konunun meta-analitik açıdan incelenmesine ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca iki dilli eğitim programları konusundaki çalışmalardan da değerlendirmeler yapılarak bu programların özelliklerinin belirlenmesi düşünülmüştür.

Bu bağlamda bu araştırmada meta-analitik incelemelerde bulunularak, iki dilli eğitimin akademik başarı üzerindeki etkisini belirlemeyi sağlayan, 2000-2018 yılları arasında ulusal/uluslararası alandaki farklı veri tabanlarıyla erişilen dâhil edilme kriterlerine uygun 8 çalışmadan oluşan 35 veri CMA ve MetaWin programları ile analiz edilmiştir. Rastgele etkiler modeli (REM) kullanılan ve Thalheimer ve Cook'un düzey sınıflaması dikkate alınan araştırmada meta-analiz çalışmalarının güvenirliğini sağlayan hata koruma sayısı (fail-safe number) da hesaplanarak .779.5 olarak güvenilir düzeyde bulunmuştur.

Araştırmada, iki dilli eğitimin akademik başarıyı ne düzeyde etkilediğine ilişkin yapılan meta-analiz sonucunda, REM'e göre etki büyüklüğü düzeyinin ES=0.46 olduğu anlaşılmıştır. Bu değerin düzey sınıflamasına göre orta aralıkta yer aldığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgu iki dilli eğitimin akademik başarıya etkisinin orta düzeyde ve olumlu yönde olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Bu nedenle iki dilli eğitim uygulamalarının öğrenme sonuçlarını anlamlı düzeyde etkilediği belirtilebilir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Başarı, İki Dillilik, Meta-analiz

Abstract

Bilingualism, which is closely related with language, culture and social structure, stems from the fact that societies should work live together. The fact that the people, who live far away from their own countries for several reasons, learn a second language and use it in their daily lives can be described as bilingualism. It can be acquired in a natural way. Artificial environment and motivation can also have an impact on its acquisition. While it is acquired by means of daily communication and interactions without attending a course or education in a school context in a natural way, a motivated bilingualism means learning a second language in a context (course, school etc.) in accordance with grammar rules. Besides, in the context with *bilingual transitive education*, which is one of the curriculum models used in education, using a mother tongue temporarily is embraced to be competent in second language. On the other hand, in *two way bilingual programs*, it is aimed to be competent in

two languages. As a result of the literature review, it was seen that there are disagreements concerning the effect of the bilingual education on the academic achievement. So, the current study was needed to be conducted. Besides, it was envisaged that the characteristics of these programs should be investigated by making evaluations on the studies dealing with the bilingual education. In this regard, 35 data consisting of 8 studies which were reached through different databases from 2000 to 2018 years were analyzed through CMA and MetaWin software. In the study, fail-safe number, which is used to ensure the reliability of the meta-analytic studies, was calculated and it was found that the reliability of the study was .777.5. In the research, random effects model (REM) and Thalheimer and Cook's level classification was taken into account. As a result of the meta-analysis, it was understood that the effect size is 0.46 according to REM. It was seen that this value is at the moderate level with regard to the classification level. This finding can be interpreted that the effect of the bilingual education on academic achievement is positive and moderate. Therefore, it can be claimed that the bilingual education practices significantly influence learning outcomes.

Keywords: Academic Achievement, Bilingualism And Meta-analysis

DİJİTAL ÇAĞDA YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRETİMİN YÖNETİMİ
INSTRUCTION MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION IN DIGITAL AGE

Dr. Öğr. Üyesi Aydın ASLAN
Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Kamil YILDIRIM
Aksaray Üniversitesi

Özet

Dijital çağın yerlileri olan günümüz öğrencileri, çok yoğun bir şekilde teknolojiyle iç içe yaşamaktadırlar. Bu husus, onların ilgi ve isteklerini büyük ölçüde belirlemektedir. Etkili ve verimli bir öğretimin gerçekleştirilmesi, öğrencilerin ilgi ve isteklerinin göz önünde bulundurulmasını gerektirmektedir. Bu anlamda, öğretimin yönetimi büyük bir önem arz etmektedir. Öğretim yönetiminde yönetim süreçlerindeki planlama, örgütleme, görevlendirme, yöneltme, koordinasyon, değerlendirme ve raporlama gibi hususlar öğretim sürecine uygulanır. Ayrıca, öğretim felsefesi, amaç ve hedefler, öğrenciler ve özellikleri, fiziki çevre, araç, malzeme ve teknoloji, öğretim model, yöntem ve teknikleri ile zaman ve süre de göz önünde bulundurulur.

Alanyazın taramasında, dijital çağın özelliklerini dikkate alarak yükseköğretimde öğretimin nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği ile ilgili herhangi bir çalışmaya erişilememiştir. Araştırma boşluğunun yanı sıra konunun uygulama açısından da önemi dikkate alındığında bir problemin varlığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle bu çalışma, dijital çağın özelliklerini dikkate alarak yükseköğretimde öğretimin nasıl yönetilebileceğini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, meta analiz yöntemiyle doküman incelemesine dayalı gerçekleştirilmektedir.

Bu çalışmada, dijital dönemin fırsat ve tehditleri altında yönetim süreçlerinin yükseköğretim düzeyinde öğretime nasıl uygulanabileceğine ilişkin son beş yılda yapılmış dokümanlara, Thomson-Reuters Web of Science, Academic Search Complete, ProQuest, OECD iLibrary, Ebook Central ve Ulakbim Sosyal Bilimler Veri Tabanı gibi arama motorlarından yapılan araştırma neticesinde ulaşılmıştır. Bu işlem sonucunda ulaşılan 195 dokümandan 49'u amaçlı ve tabakalı tesadüfi örnekleme ile seçilmiştir. Örnekleme alınan dokümanlar numaralandırıldı. Tek sayılı dokümanlar bir araştırmacı; çift numaralılar ise diğer araştırmacı tarafından birbirlerinden bağımsız olarak incelendi. Sistematik bir yoldan dokümanların içeriklerini incelemek ve bulguları raporlayabilmek için bir matris oluşturuldu. Matrisin sütunlarında altı boyuttan oluşan öğretim ögeleri ve satırlarında ise dört boyuttan oluşan yönetim süreçleri yer almıştır.

Matris modelinden elde edilen sonuçlara göre öğretim yönetiminde en önemli unsurunun planlama ile farklı öğrenci özelliklerine cevap verebilecek felsefe, model ve yöntemin uygulanması olduğu görülmüştür. Dolayısıyla, etkili bir öğretimin gerçekleştirebilmesi için bu unsurların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ayrıca, 21. yüzyıl becerileri ve teknolojik gelişmeler göz önüne alındığında, çalışmaların öğretim etkinliklerinin tasarlanması üzerine gerçekleştirilmesinin gerekliliği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Çağ, Öğretimin Yönetimi, Yükseköğretim

Abstract

Nowadays, the students who are the natives of the digital era intensively live with technology. This point determines their needs and interests to a large extent. These students' needs and interests are required to be taken into account to conduct an effective and efficient instruction. In this regard, instruction management presents a significant point. Planning, organizing, assignment, guidance, coordination, evaluation and reporting elements in management processes are implemented in instructional processes. Besides, educational philosophy, aims and objectives, learners and their characteristics, physical environment,

equipment and technology, teaching models, methods and techniques, and time period are considered.

In the literature review, any study dealing with how to implement instruction in higher education considering the characteristics of the digital age has not been reached. In addition to this gap in the literature, it is understood that there is a problem with regard to its implementation in education. Therefore, this study aims at identifying how to manage instruction management in higher education in accordance with the characteristics of the digital age. The study was carried out through meta-analysis method based on document review.

In this study, the documents concerning the application of the management processes in higher education in the context with the opportunities and challenges of the digital age were reached through the search engines including Thomson-Reuters Web of Science, Academic Search Complete, ProQuest, OECD iLibrary, Ebook Central and Ulakbim Social Sciences database in the past five years. As a result of this searching, 49 out of 195 documents were selected according to purposeful and stratified sampling. The documents were numbered. The odd and even numbered ones were examined by the researchers independently. A matrix was created to systematically examine the documents and report the findings. There are the instruction elements consisting of six dimensions in the columns of the matrix and the instruction processes comprising of four dimensions in the lines of the matrix.

According to the results derived from the matrix model, it was seen that the most important issues in instruction management are planning and philosophy, model and the implementation of the methods which can meet different students' characteristics. So, these issues have to be considered to implement an effective instruction. Besides, when the 21st century skills and technological developments are taken into account, it is seen that studies should be conducted on the design of instructional activities.

Keywords: Digital Age, Instruction Management, Higher Education

ERGENLERDE MİLLİ KARAKTERİN OLUŞUMUNA SANAL İLETİŞİMİN PSİKOLOJİK ETKİSİ

THE PSYCHOLOGICAL EFFECT OF VIRTUAL COMMUNICATION ON THE FORMATION OF NATIONAL CHARACTER IN TEENAGERS

Pervin ALİYEVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Günümüzde yaşanan küreselleşme süreci, insanların birbirileriyle iletişiminde de değişliklere neden olmuştur. Bugüne kadar kimse sanal iletişimin ne olduğunu bilmiyordu, bugün neredeyse hayatımızın ayrılmaz bir parçasıolmuştur. Peki sanal iletişim gerçekten nedir? Aslında, bilgisayar tabanlı bir internet iletişim aracıdır. İçinde yaşadığımız bilgi toplumu, insanların dil becerilerini ve düşünme yollarını geliştirmeleri için bir yol sunar. Özellikle, İnternet son yıllarda veri akışı ve aktif bir iletişim aracı olarak güçlü bir pozisyon almıştır. Sanal iletişimi günümüzdeki gerçek iletişim ile karşılaştırıldığında en büyük avantajı, küresel olarak iletişim kurabilme ve dünyada neler olup bittiğini paylaşma yeteneğidir. Sanal iletişim, yabancı dil öğrenmek ve kelime hazinesi yeteneklerini zenginleştirmek için harika fırsatlar sunar. Sanal iletişimin en büyük dezavantajı, canlı iletişimin hızlı ve etkili, ancak çılgın bir iletişim yerine geçmesidir.

Bilimsel ve teknolojik ilerlemelerin bir sonucu olarak, dünyada iletişim artmıştır ve insanların psikolojisini etkilemek daha kolaydır. Hem artıları hem de eksileri vardır. Bu çözüm yollarının doğru kullanımı, ulusal gelenek ve göleneklerin korunmasında yüksek sonuçlara yol açabilir. Bu araçlar arasında internet, televizyon, çeşitli filmler vardır. İnternetin ve sosyal ağların doğru kullanımı, dünya insanlarıyla iletişim kurma, ulusal kimliklerini anlama, ulusal niteliklerini anlama, kendi olumlu ve olumsuz yönlerini anlama, kendi insanlarına ve diğer insanlara saygı duyma konusundaki görüşlerini ve yeteneklerini geliştirir. Uygulamaya çalışmak açısından çok yararlıdır. Bununla birlikte, bu etkiler her zaman pozitif yönde ilerlemeyebilir. Sürekli izlenilmelidir.

Günümüzde, ergenler canlı iletişim yerine sanal sosyalleşmeyi tercih ederler. İnternet kullanımı için büyük bir talep var, ancak herkes bundan tam olarak yararlanamıyor. Çocukların ve ergenlerin internet bağımlılığı sadece ebeveynler için değil aynı zamanda genel olarak toplum ve devlet için de tehlikelidir: onlar hırsızlar, insan kaçakçıları ve diğer suçluların sosyal ağlar üzerindeki etkilerine maruz kalabilirler. Devlete ve millete karşı propaganda istihbaratını bozabilir. Uluslararası araştırmalara göre, İnternet kullanıcılarının % 80'ini ergen ve gençler oluşturmakdadır.

Anahtar kelimeler: Ergen, Milli Karakter, İnternet, Sanal İletişim, Örf ve Genelekler

Abstract

Today, the globalization process has caused changes in people's communication with each other. No one has ever known what virtual communication is, today it is almost an integral part of our lives. So what is virtual communication really? In fact, it is a computer-based internet communication tool. The information society we live in offers a way for people to develop their language skills and ways of thinking. In particular, the Internet has taken a strong position in recent years as a means of data flow and active communication. The greatest advantage of virtual communication compared to actual communication today is the ability to communicate globally and share what is happening around the world. Virtual communication offers great opportunities to learn a foreign language and enrich your vocabulary skills. The biggest disadvantage of virtual communication is that live communication is a fast and effective but a crazy communication.

As a result of scientific and technological advances, communication has increased in the world and it is easier to influence people's psychology. It has both pros and cons. Proper

use of these remedies can have high consequences in the protection of national traditions, traditions and traditions. These tools include internet, television, various movies. Improve their views and skills in the proper use of the Internet and social networks, communicating with people of the world, understanding their national identity, understanding their national qualities, understanding their own positive and negative aspects, respecting their own people and other people. The app is very useful for working. However, these effects may not always progress in a positive direction. It should be monitored continuously.

Today, teenagers prefer virtual socialization rather than live communication. There is a huge demand for internet use, but not everyone can take full advantage of it. Internet addiction of children and adolescents is dangerous not only for parents but also for society and the state in general: they may be exposed to the effects of thieves, human smugglers and other criminals on social networks. Propaganda against the state and the nation may disrupt intelligence. According to international research, 80% of Internet users are adolescents and young people.

Key words: Teenagers, National Character, Internet, Virtual Communication, National Values

2012 ve 2018 YILI OYUN, FİZİKİ ETKİNLİKLER ve BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Arş. Gör. Sevda KILIÇ
Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Banu ALTUNAY ARSLANTEKİN
Gazi Üniversitesi

Özet

Betimsel bir durum saptaması niteliğinde olan bu araştırmada, 2012 ve 2018 yılı Oyun, Fiziki Etkinlikler ve Bağımsız Hareket dersi öğretim programlarının benzer ve farklı yanlarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafınca yayımlanmış olan Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı (MEB, 2012) ile Oyun, Fiziki Etkinlikler ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programı/I. Kademe (1, 2, 3 ve 4. Sınıf) (MEB, 2018) araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur. Bu veri kaynakları ışığında araştırmamızda, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Nitekim bu bağlamda görme engelliler ilkokullarında zorunlu dersler kapsamında yer alan Oyun, Fiziki Etkinlikler ve Bağımsız Hareket dersi 2012 ve 2018 öğretim programları; program yaklaşımı, yapısı, çıktıları ve ögeleri (kazanım/hedef, içerik, eğitim durumu, ölçme ve değerlendirme) açısından karşılaştırılmıştır.

İlkokul düzeyinde özellikle hareket yetkinliği ile aktif ve sağlıklı yaşam alışkanlıklarının altyapısının oluşturulmasının beklendiği 2012 Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı (OFEDÖP), gelişimsel ve sarmal bir yapıda hazırlanmıştır. Benzer şekilde yalnızca görmeyen/az gören öğrenciler için geliştirilen, salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan 2018 Oyun, Fiziki Etkinlikler ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programı (OFEBHDÖP) da farklı konu ve yapıda sarmal bir yaklaşımla hazırlanmıştır. 2012 OFEDÖP'da "Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları"na ve "Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersinin Amacı"na yer verilirken, 2018 OFEBHDÖP'da ise "Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları", "Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri" ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de yer alan "Özel Eğitimin Temel İlkeleri" esas alınarak öğretim programlarının amaçlarına 4 madde dahilinde genel anlamda yer verilmiş olup ayrıca "Oyun, Fiziki Etkinlikler ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programının Özel Amaçlarına" da değinilmiştir. 2012 OFEDÖP'da ilkokul öğrencilerinin oyun ve fiziki etkinliklerle ilgili gelişim özelliklerine her bir sınıf düzeyinde yer verilirken, 2018 OFEBHDÖP'da oyun, fiziki etkinlikler ve bağımsız hareketle ilgili gelişim dönemi özelliklerine yer verilmemiştir. 2012 OFEDÖP'ı, ilkokul 1-4 sınıflar düzeyindeki öğrencilerin gelişim ihtiyaçları ve eğitim öncelikleri göz önüne alınarak "Hareket Yetkinliği" ve "Aktif ve Sağlıklı Yaşam"olmak üzere iki temel öğrenme ve gelişim alanı üzerine tasarlanmıştır. Ayrıca 2012 OFEDÖP'da, "oyun ve fiziki etkinliklerin" içinde yer alan kişisel, sosyal ve düşünme becerilerinin geliştirilmesi noktasında fırsatlar sağlayan ilgili kazanımlara da yer verilmiştir. 2012 OFEDÖP'na ilişkin bir diğer önemli unsur da program amaçlarına ulaşmada öğretmenlere ve öğrencilere yol gösterici olacağı düşünülen "fiziksel etkinlik kartları (FEK)" ve "oyun" önerilerine yer verilmiş olmasıdır. Önceki programdan farklı olarak 2018 OFEBHDÖP'da yukarda adı geçen 2 temel öğrenme ve gelişim alanının yanı sıra "Bağımsız Hareket" öğrenme alanına da yer verilmiş olup bu öğrenme alanında sınıf düzeyi bulunmayan hedefler ve bu hedeflere ilişkin hedef davranışlar ve açıklamalar yer almıştır. Ayrıca 2012 OFEDÖP'da yer alan toplam 108 kazanımın hangi öğrenme ve gelişim alanında olduğu belirtilmezken, 2018 OFEBHDÖP'da her bir öğrenme alanına ilişkin kazanım/hedef ve hedef davranış sayıları da belirtilmiştir. Bu bağlamda 2018 OFEBHDÖP'da "Hareket Yetkinliği" öğrenme alanında 51 kazanım, "Aktif ve Sağlıklı Yaşam" öğrenme alanında 64 kazanım olmak üzere toplam 115 kazanım yer alırken, "Bağımsız Hareket" öğrenme alanında ise 59

hedef ve 264 hedef davranış yer almıştır. Ayrıca bu kazanım/hedef ve hedef davranış sayılarının her bir gelişim alanına göre dağılımları bir tablo dahilinde sunulmuştur. 2012 OFEDÖP'da 9 madde dahilinde program çıktılarına değinilirken, 2018 OFEBHDÖP'da "Oyun, Fiziki Etkinlikler ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları" başlığı altında program çıktılarına 12 madde dahilinde değinilmiştir. Ölçme ve değerlendirme süreci her iki öğretim programında da öğrenen merkezli ve yapılandırmacı yaklaşım çerçevesi içerisinde ele alınırken; bu sürecin öğretim sürecinin tamamını içeren, sürekli, çok yönlü ve öğrenci-öğretmen-veli işbirliğini sağlayacak şekilde yapılandırılmasına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. 2018 OFEBHDÖP'da yer alan bir diğer yenilik ise giriş bölümünde "Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları", "Öğretim Programlarının Amaçları", "Öğretim Programlarının Perspektifi" başlığı altında 'değerler' ve 'yetkinlikler' alt başlıkları, "Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı" ve son olarak "Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları" başlıklarına yer verilken, sonuç bölümünde görmeyen ve az gören öğrenciler için "Ortam ve Araç Gereç Uyarlamaları" başlığına ve bu başlık altında fiziksel aktivite sırasında alınabilecek güvenlik önlemlerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Oyun, Fiziki Etkinlikler ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programı, Program Öğeleri, Görmeyen/Az Gören Öğrenciler

2013 ve 2018 YILI BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Arş. Gör. Sevda KILIÇ
Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. Banu ALTUNAY ARSLANTEKİN
Gazi Üniversitesi

Özet

Bu araştırmanın amacı; 2013 ve 2018 yılı Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket dersi öğretim programlarının karşılaştırılarak benzer ve farklı yanlarının ortaya konulmasıdır. Bu amaç doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafınca yayımlanmış olan Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (BESDÖP) (MEB, 2013) ile Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programı (BESBHDÖP)/II. Kademe (5, 6, 7 ve 8. Sınıf) (MEB, 2018) araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur. Nitel araştırma modellerinden tarama modeli kullanılarak oluşturulan bu araştırmanın veri analiz yönteminde mevcut kayıt ya da belgelerin, veri kaynağı olarak sistemli bir şekilde incelenmesini gerektiren, belgesel gözlem olarak da ifade edilen doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler ışığında görme engelliler ortaokullarında zorunlu dersler kapsamında yer alan Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket dersi 2013 ve 2018 öğretim programları; program yaklaşımı, yapısı, çıktıları ve ögeleri (kazanım/hedef, içerik, eğitim durumu, ölçme ve değerlendirme) açısından karşılaştırılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda ilkokul Oyun, Fiziki Etkinlikler ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programı (OFEBHDÖP)/I. Kademe (1, 2, 3 ve 4. Sınıf) (MEB, 2018)'nın devamı niteliğinde olan II. Kademe BESBHDÖP'nın gerek program yaklaşımı, yapısı ve çıktıları açısından gerekse de kazanım sayısı dışında program öğeleri açısından bir önceki kademe programlarının karşılaştırılması araştırmasından elde edilen bulgulardan farklılaşmadığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Oyun, Fiziki Etkinlikler ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programı, Program Öğeleri, Görmeyen/Az Gören Öğrenciler

BİLİMİN MASUMİYETİ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA
A TREATISE ON THE INNOCENCE OF SCIENCE

Bedri EMİNSOY
Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Şaban ÇETİN
Gazi Üniversitesi

Özet

Bilim bir insan etkinliğidir ve insan kültürünün en önemli bileşenlerinden birisidir. Dünyada insandan başka sistematik bilgi üretebilen canlı yoktur. Tarih boyunca bilimin gelişimi dikkate alındığında insan yaşamı üzerindeki doğrudan etkileri açık ve net bir şekilde görülecektir. Özellikle son elli yılda meydana gelen bilimdeki gelişmeler ve bu gelişmelerden elde edilen uygulama sonuçları insan yaşamını doğrudan etkiler bir hale gelmiştir. İnsanoğlu, hayatındaki birçok konforu, kullandığı araçları, yenilikleri bilime borçludur. İnsanın sosyal varlık olma sürecinin başlangıcından itibaren bilim; insanların sosyal yaşantılarını, inançlarını etkileyerek toplumsal yapıların oluşmasında etken rol oynamıştır. Başlangıcı Kopernik devrimi olan, modern bilimin gelişimi 1.ve 2. Sanayi devrimlerinin gerçekleşmesinin temel nedenidir. Sanayi devrimiyle başlayan süreç iki yüz yıl içinde özellikle son 75 yılda hızla ilerleyerek nükleer enerjinin keşfi, enformasyon ve yapay zekâ teknolojilerinin gelişmesine sebep olmuştur. Kablosuz iletişim araçları ve sosyal ağların gelişmesiyle yeni bir sürece girilmiştir. Bu alanda son 20 yılda yaşanan dönüşüm siyasal, kültürel, sosyal ve ekonomik alanlarda ortaya çıkarttığı dönüşümlerle eski düşünce kalıplarını ve toplumda kabul gören paradigmaları geçersiz kılmıştır.

Teknoloji, sosyolojik olarak insanın dış dünyasını kontrol altına alma gayesiyle geliştirip ürettiği araç ve gereçlerin tamamının kullanım biçimini içine alan uygulamalı bilgiler bütünüdür. Bilimsel bilginin gelişmesine bağlı olarak insanlığın ortaya koyduğu önemli teknolojik buluşlar her dönemde, üretildiği toplumun yaşamına müdahale ederek toplumun alışkanlıklarını ve rutin işleyişini değiştirmiştir.18.yüzyıldan başlayarak 20.yüzyılın ikinci yarısı ve 21. Yüzyılın başlangıcında bilimsel bilginin sanayiye entegrasyonu sonucunda üretilen teknolojilerin toplum hayatının rutin işleyişine girmesi, yeni teknolojik gelişmelerle hızlı iletişim imkânlarının ortaya çıkması ve bu teknolojiyi kullanmak için üretilen cihazlara toplumun kolay ulaşabilmesi insanlığın toplumsal hayat döngüsünü değiştirmiştir. Bu değişim bilim ile teknoloji ortaklığının bir sonucu olarak toplumlarda insani duygularda körelmeye sebep olmuş ve gerçek toplumsal ortamda duygu felcine sebep olmuştur.

Bu gelişmeler ışığında ortaya çıkan ve insanlığın hizmetinde olan bilim insanlığa karşı masumiyetini koruyabilmiş midir?

Bu çalışmada, masumiyet kelimesinin etimolojik kökenlerindeki anlamlarına inilerek bilimin masumiyeti tartışılacak ve günümüzde masumiyete yüklenen anlamdan hareketle bilimin masumiyetinin kendi elinde olup olmadığı açıklanacaktır. Ayrıca amacı insanların ve toplumların refah ve güvenliğini sağlamak olması gereken bilimin, masumiyetinin hangi argümanlara bağlı olduğu tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilim, Bilimsel Bilgi, Mitoloji, Masumiyet, Teknoloji, Toplum.

Abstract

Science is a human activity and one of the most important components of human culture. No creature in the world can produce systematic information other than humans. When the development of science is taken into consideration throughout history, the direct effects on human life will be seen clearly. Especially in the last fifty years, the developments in science and the implementation results obtained from these developments have directly affected human life. Mankind owes science many comforts in life, tools, and innovations . From the beginning of the process of a human being social science; influenced people's social

lives, beliefs and played an active role in the formation of social structures. The development of modern science, the beginning of which was the Copernican revolution, was the main reason for the realization of the first and second industrial revolutions. The process that started with the industrial revolution has progressed rapidly in the last 75 years in two hundred years and has led to the discovery of nuclear energy, information, and artificial intelligence technologies. A new process has started with the development of wireless communication tools and social networks. The transformation in this field over the last 20 years has invalidated the old thinking patterns and the accepted paradigms in the society with the transformations it has created in political, cultural, social and economic fields.

Technology is a set of applied information that includes the use of all the tools and equipment that it develops and produces sociologically to control the external world of man. Depending on the development of scientific knowledge, important technological discoveries revealed by humanity have changed the habits and routine functioning of the society by interfering with the life of the society in which it was produced. It has changed the social life cycle of mankind. As a result of the partnership between science and technology, this change caused blinding human emotions in societies and caused emotion paralysis in the real social environment.

Has the science that emerged in the light of these developments and served in the service of humanity be able to protect its innocence against humanity?

In this study, the innocence of science will be analysed by discussing the meanings of the word innocence in its etymological origins and whether the innocence of science is in its own hands through the meaning attributed to innocence today. Also, the arguments of the innocence of science, whose aim should be to ensure the welfare and security of people and societies, will be discussed.

Keywords: Science, Scientific Knowledge, Mythology, Innocence, Technology, Society

TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİNİN İŞLENİŞİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ VE SÜRECE İLİŞKİN ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ELEMANLARI GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ

IMPLEMENTİNG THE COMMUNİTY SERVİCES COURSE: PRACTİCE EXAMPLES AND EVALUATİON OF STUDENTS' AND INSTRUCTOR' PERCEPTİONS: SAKARYA UNİVERSİTY HEALTH VOCATİONAL SCHOOL CASE

Dr Öğr. Üyesi Belgin UZUN
Sakarya Üniversitesi
Dr Öğr. Üyesi Hanife İRİS
Sakarya Üniversitesi

Özet

Bu araştırmanın amacı, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda verilen Topluma Hizmet Uygulamaları (THU) isimli seçmeli dersin işlenişi sürecinde yapılan uygulamalardan örnekler sunmak ve süreçle ilgili öğrenci ve öğretim elemanı görüşlerini değerlendirmektir. Çalışmanın katılımcıları Sakarya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokuluna THU dersine kayıtlı 235 Tıbbi Laboratuvar, Tıbbi Sekreterlik, Anestezi ve Fizyoterapi öğrencileri ve THU dersini veren öğretim elemanlarıdır. Bu ders kapsamında 14 hafta boyunca topluma hizmete yönelik çeşitli projeler geliştirilerek uygulamaya konulmuştur. Bu çalışmada, bu dersin yapılandırılmasına yönelik uygulama örneklerine, öğrenci ve öğretim elemanı düşüncelerinde ortaya çıkan temalara ve dersin işlenişine yönelik çıkarımlara yer verilmiştir. Çalışma kapsamında geliştirilen projelerin ve dersin değerlendirilmesi için öğrencilerden günlükler tutmaları ve raporlar hazırlamaları istenmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Öğrenci raporlarının incelenmesinden, bu derste gerçekleştirilen uygulamalar sayesinde göze çarpan en belirgin sonucun öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkı sağladığı, topluma hizmet bilincinin ve farkındalığın gelişmesi olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcı öğretim elemanları da Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin çok iyi planlanması gerektiğini, öğrencilerin ilgi ve beklentilerinin dikkate alınmasının gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Topluma Hizmet Uygulamaları, Uygulama Örnekleri, Öğrenci Görüşleri, Öğretim Elemanı Görüşleri

Abstract

The purpose of this study is to present examples from the practices of the elective course called Community Service Practices (THU) at the Vocational School of Health Services and to evaluate the views of students and instructor about the process. The participants of the study are 235 Medical Laboratories, Medical Secretariat, Anesthesiology and Physiotherapy students who are enrolled in THU course at Sakarya University Vocational School of Health Services and lecturers giving THU course. Within the scope of this course, various projects aimed at serving the society have been developed and put into practice for 14 weeks. In this study, application examples for the structuring of this course, the themes that emerged in the thoughts of students and lecturers, and the implications for the course are given. Students were asked to keep logs and prepare reports for the evaluation of the projects and the course developed within the scope of the study. Descriptive analysis technique was used in the analysis of the research data. From the examination of the student reports, it is understood that the most prominent result thanks to the practices carried out in this course is to contribute to the personal development of the students and to develop awareness and service to the society.

Participant instructor stated that Community Service Practices course should be well planned and it was necessary to take into consideration the interests and expectations of the students.

Keywords: Community Services Implementations, Application Examples, Student Opinions, Instructor Opinions

ÖĞRENME SÜRECINDE ÖĞRETMENIN ORGANİZASYON ETKİNLİKLERİ
ORGANISATIONAL ACTIVITY OF TEACHERS IN EDUCATION PROCESS

Doç. Dr. Esmet İSMAYİLHANOVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Öğretinin iyileşme süreci için gerçekleştirilen yenilikler öğretinin temel düzenleme biçimi olan derste kendi yerini buluyor. Eğitim sürecinin kalitesinin yükseltilmesinde çok büyük önemi olan birkaç sorunlar mevcuttur ki, bu konuların çözümünün de öğretmen tarafından gerçekleştirilmesi gereklidir.

Bildiğimiz gibi, aktif ders özne-özne karakterlidir. Bu nedenle öğrenme sürecinin verimliliği doğrudan öğretmen ve öğrenciye bağlıdır. Eğer aktif öğretiye öğretmenle öğrencinin ortak faaliyetine şartlanan pedagojik süreç olarak bakarsak, o dersin karşısına konulan talepleri şöyle gruplandırılabilir:

1- Öznenin (öğretmenin) organizasyon etkinliği ve kişisel özelliklerini yansıtan talepler;
2- Eğitim sürecinde öğretmenin geliştirici ve terbiyeci etkinliğine verilen talepler;
3- Eğitim sürecinde öğrencilerin etkinliğine verlen talepler.

Rus pedagojisinin babası adlandırılan K.D.Uşinski diyordu ki, "... Sizin dersiniz ne kadar çeşitli, öğrenciden istediğiniz faaliyetler ne kadar çeşitli olursa, siz o kadar çok iş görebilirsiniz". Öğretmenin örgütü faaliyetine verilen talepleri ise şöyle tanımlamak mümkündür:

1- Ders planı ve onun öğretmen tarafından gerçekleştirilmesinin organizasyonu;
2- Eğitim sürecinde öğretmenin hem psikolojik, hem de hijyenik taleplere uyması;
3- Eğitim sürecinde öğrencilerin etkinliğine kontrolün organizasyonu;
4- Öğretmenin öğretim yaptığı fenni süper bilmesi ve pedagojik ustalığı;
5- Öğrencilerle öğretmen arasında üst düzey iletişimin varlığı;
6- Öğretmenin konuşma yeteneği ve konuşma kültürü;
7- Öğretmenin örnek giyimi ve davranışı;
8- Öğretmenin öğrenciyi dinleme kültürü;
9- Eğitim sürecinde verlen zamandan verimli kullanılması;
10- Eve verilen ödevlerin hacmi.

Anahtar kelimeler: Planlama, Bilgi İletişim Teknolojileri, Entegrasyon, İdrak Süreci, Müfredat, Bilgisayar Teknolojileri, Hafıza, Düşünme, İçerik Standartları

Abstract

The paper describes the organisational activity of teachers in education process, curriculum planning, methods and objectives used in education process, personal qualities of teachers, methods to develop comprehension and creativity skills of students and techniques to ensure commitment of students to education process

Requirements to teacher's organisational activities are as follows:

1. Ability to develop and implement the training programme;
2. Compliance with psychological and hygienic requirements;
3. Effective monitoring of students during the training process;
4. Excellent knowledge of the subject and professionalism;
5. High level of communication between the teacher and students;
6. Declamatory skills and eloquence;
7. Dress code and behaviour;

8. Ability to give a fair hearing to students;
9. Ability to use the available time in the most efficient way;
10. Volume of home exercises.

Keywords: Planning, Information And Communication Technology, Integration, Comprehension, Curriculum, Computer Technology, Memory, Thinking, Content Standards

ÖĞRETMEN ADAYLARININ TOPLUMSAL FARKLILIKLARI ALGILAMALARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA[1]

A STUDY ON PRE-SERVICE TEACHERS' PERCEPTION OF SOCIAL DIFFERENCES [2]

Prof. Dr. Nurten BİRLİK
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Gökçe SERT
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Özge ERDEM
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Arda ARIKAN
Akdeniz Üniversitesi

Özet

Toplumsal değerlerin ve normatif yapıların gelecek kuşaklara aktarılmasında, ailenin ve eğitimin rolü temeldir. Bu öğelerle ilk kez ailenin kodlayıcı ortamında tanışan çocuk, bu öğelerin daha geniş bir perspektifte ve kurumsal bir boyutta aktarım süreciyle, eğitim sisteminde tanışır. Okunan/tartışılan bir metne hangi açıdan bakılacağını belirleyen ve görünen ve örtük mesajları çözümleyip öğrencilerine aktaran öğretmen, aynı zamanda yukarıda sözü edilen kültürel değerleri ve normatif yapıları da aktarmaktadır. Bu süreçteki farklılıkların dışavurumlarındaki tavır ve değişik iletişim kanallarının devreye sokulması, toplumsal huzurun ve birlikteliğin sağlanmasında çok önemli bir faktör olduğu için, bu konuda farkındalık oluşturmak ve bu farkındalığı gelecek kuşaklara aktarmak ise bir eğitim sisteminin temel belirteçlerinden birisi gibi görünmektedir.

Öğretmenin kültürel değerleri ve normatif yapıları aktarım konusundaki belirleyici rolünü başlangıç noktası olarak alan bu çalışma, ODTÜ Eğitim Fakültesindeki öğretmen adaylarının bu konudaki tutum ve görüşlerine dair bir değerlendirme yapmayı hedeflemiştir. Bu amaçla öğretmen adaylarına 11 temel araştırma sorusu izleğinde 30 soruluk bir anket verilmiş ve ulaşılan bulgular düzenlenmiştir. Bu sorular, öğretmen adaylarının, toplumsal, dinsel, dilsel, toplumsal cinsiyet, siyasal görüş, yaşam biçimi, dezavantajlı olma ve zevkler gibi hususlarda farklılıklara olan tutumlarını mercek altına almıştır. Ayrıca bu noktalardaki farkındalıklarının nasıl oluştuğuna dair sorularla da, aile, okul ve (sosyal) medya seçeneklerinden hangisinin öğretmen adaylarının görüşlerinin şekillenmesinde daha etkin bir rol oynadığı sorusuna yanıt aranmıştır.

Öğretmen adaylarının çok önemli bir bölümü toplumsal farklılıkların ikili ilişkilerde önemli olmadığını belirtmiştir. Bu farklılıklar arasında, siyasi görüş farklılığı hakkındaki soruya verdikleri cevap ayrı bir önem arz etmektedir çünkü onların cevapları toplum genelinde bir dönüşüme de işaret etmektedir. Verilen cevaplarda dikkat çeken diğer bir noktaysa, medyanın kodlayıcı gücünün ve potansiyelinin en az aile ve okul kadar hatta bazı durumlarda daha da fazla önem kazandığıdır. Ancak dijital teknolojiler sonrası medyanın hem çok merkezli ve denetlenemez olması hem de öğrencilerin bazı bilgilere erken yaşlarda ve riskli ortamlarda maruz kalması çok kültürlü bir eğitimin içinde barındırdığı riskleri ve tehlikeleri ciddiye almayı gerektirmektedir. Sosyal medyanın eğitimde kullanımı ve öğrencilerin erişimi vs. gibi noktalarda eğitim sisteminde ciddi bir açığın olduğu göze çarpmaktadır. Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar genel olarak onların toplumsal değişimi anlama ve bu konuyla baş etme konusunda hoşgörülü ve çoğul bir perspektife sahip olduğunu göstermekle birlikte bu çalışma daha önce öngörülemeyen bir noktaya da dikkat çekmektedir. Bu sonuçlar hem eğitimin hem de medyanın, çoğulcu bir bakış açısı geliştirme,

[1] Bu çalışmadaki bulgular, Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından desteklenen BAP-05-03-2017-003 kodlu BAP projesinden elde edilmiştir.
[2] This study was supported by the BAP project (BAP-05-03-2017-003) funded by Middle East Technical University.

demokratikleşme, toplumsallaşma ve toplumsal barışı sağlamadaki önemini göstermekte ve dolayısıyla toplumsal farklılıklarla ilgili proje ve çalışmalarda eğitim kurumlarının ve medyanın öneminin tanınarak yeni düzenlemelerde bulunulmasının önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çokkültürlülük, Çokkültürlü Eğitim, Sosyal Farklılıklar

Abstract

In transferring communal values and normative patterns to the future generations, family and education system have a pivotal role. First encountering these elements in the encoding context of the family, the child is exposed to similar transferring processes at school in a wider perspective and in an institutional dimension. Determining the vantage point from which to read/discuss a text, and analysing and transferring the surface or meta messages to the students, the teacher transfers at the same time the above-mentioned values and patterns. As the attitude in revealing differences and keeping different communicational channels open are very significant in maintaining communal peace and unity, it seems that creating awareness about this process and transferring this awareness to the future generations is one of the substantial markers of an education system.

Taking the above-mentioned role of the teacher as its starting point, this project aimed to evaluate views and attitudes of the pre-service teachers at the Faculty of Education, Middle East Technical University concerning this issue. For this end, 30 survey questions around 11 research questions were given to the pre-service teachers. These questions put under scrutiny the attitudes of the pre-service teachers to social, religious, linguistic and political differences, and to different gender positionings, living patterns, and tastes. Moreover, through the questions regarding how their awareness about the above mentioned differences come into being, the project tried to find an answer to the question of which of the following components, family, or school or social media shaped their views more than the other two.

A considerable number of pre-service teachers stated that social differences are not important in forming interpersonal relationships. Their responses to the questions about political differences are important because their answers point at a transformation in community at large. Another point attracting the attention is, encoding power and potential of media is as important as (at times more important than) that of family and school. However, in the context of digital technologies the fact that social media is impossible to monitor and that children can access almost everything at early ages and in risky situations makes it imperative to take seriously the risks and dangers embodied by a multicultural education. It is observed that there are risky areas in education system regarding the points like the use of social media in education and students' access, etc. The answers of the pre-service teachers indicate that they are generally tolerant and have a plural perspective in realising/perceiving the social changes and dealing with these changes while their answers also indicate an unseen problem. These findings point at the significance of education and social media in developing a plural perspective, democratisation, socialisation and achieving communal peace, therefore, they underline the significance of acknowledgement of new regulations in educational institutions and media in the relevant projects and studies.

Keywords: Multiculturalism, Multicultural Education, Social Differences

ÖĞRETMEN ADAYLARININ MASALLARDAKİ İKİLİ ZITLIKLARIN KÜLTÜRÜ KODLAYICI ÖZELLİKLERİ HAKKINDAKİ FARKINDALIKLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA[3]

A STUDY ON EVALUATION OF THE PRE-SERVICE TEACHERS' AWARENESS OF THE ACCULTURATING POWER OF BINARY OPPOSITIONS IN FAIRY TALES[4]

Prof. Dr. Nurten BİRLİK
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Merve GÜNDAY
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Özge ERDEM
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Gökçe SERT
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Özet

Kültürün normatif değerleri masallarda sadece şimdiki zamanı ilgilendiren ikili zıtlıklarla değil, arketipsel öğelerin çocukların bilinçdışına çıpalanmasıyla çocuklara kodlanır. Yani masallardaki ikili zıtlıkların etki gücü, günlük yaşamda kullandığımız dildeki ya da anlatılardaki ikili zıtlıklardan kat be kat fazladır çünkü masalların dilinde bilinçdışına hitap eden ve onu şekillendiren, bazen aktive edip bazen de sessizleştiren arketipler vardır. Dilin kodlayıcı gücü ve ikili zıtlıkların bu zemindeki rolü, eğitimcilerin ve sosyal bilimcilerin masallara yeni bir bakış geliştirmelerine neden olmuştur. Kültürün kendini pekiştirmesinde masalların yeri yadsınamaz ancak bazen de masallardaki ikili zıtlıkların aslında pedagojik olarak sakıncalı sonuçlara götürebileceği bilinen bir durumdur. Perçinlenen bu zıtlıklar, dezavantajlı bazı grupların/ bireylerin ötekileştirilmesine de hizmet edebilir. Kısaca bu masallar perçinledikleri ikili zıtlıklar üzerinden onları okuyan ya da dinleyen çocuklara olumsuz mesajlar da verebilir. Bu yüzden eğitimcilerin masallardaki ikili zıtlıkların işleyiş mekanizmalarını deşifre etmesi ve bu bağlamda pedagojik bir yönlendirme yapması çocukların psikolojik ve pedagojik gelişimleri açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada, mezun olduktan sonra öğretmen olarak çalışmak üzere ODTÜ, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının masallardaki ikili zıtlıkların işlevsellikleri konusundaki farkındalıklarını ölçmek amaçlanmıştır. Bu amaçla öğretmen adaylarına 4 temel araştırma sorusu etrafında toplam 11 soru yöneltilmiş ve elde edilen bulgular düzenlenmiştir:

1. Öğretmen adaylarının seçilmiş masaldaki ikili zıtlıkların normatif anlamda kodlayıcı özellikleri konusundaki farkındalıkları nedir?
2. Öğretmen adaylarına göre, seçilmiş masaldaki ikili zıtlıklar, çocuklarla içine doğdukları kültür arasındaki bağın kurulmasında nasıl belirleyici olabilir?
3. Öğretmen adayları seçilmiş masaldaki arketipsel öğeleri nasıl değerlendirirler?
4. Öğretmen adaylarının seçilmiş masaldaki zıtlıkları kavramsallaştırma süreci hangi pedagojik doğurguları ortaya koymaktadır?

Öğretmen adayları kendilerine verilen masaldaki ikili zıtlıkların çalışma mekanizmalarını genelde deşifre etmeyi başarmışlardır. Örneğin, toplumsal cinsiyet hakkındaki ikili zıtlıklar üzerine olan sorularda, kadın kahramanların daha çok güzellik, pasiflik ve edilgenlikle ilişkilendirilirken erkek kahramanlara daha aktif bir rol verildiğini ve onların daha çok güç ve etken bir konumla ilişkilendirildiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların bir kısmı ise masalın ataerkil diskurun sözcülüğünü üstelenerek toplumsal cinsiyet rollerini

[3] Bu çalışmadaki bulgular, Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından desteklenen GAP-503-2018-2717 kodlu BAP projesinden elde edilmiştir.
[4] The study was supported by the BAP project (GAP-503-2018-2717) funded by Middle East Technical University.

çocuklara aşıladığını söylemiştir. Masalın büyük oranda kadın ve erkek arasındaki hiyerarşik zeminde ilerlediğini ifade eden anket katılımcıları, masalın kadınların fiziksel güzelliğine vurgu yaptığına dikkat çekmiştir. Kişilik belirteçleri arasındaki zıtlıkları da genelde başarılı bir şekilde deşifre edebilmişlerdir. Öğretmen adaylarının önemli bir bölümü renklerin içinde barındırdığı çağrışımların farkında olarak metne tepki vermiştir. Bu tekil verilerden yola çıkarak diyebiliriz ki öğretmen adaylarının azımsanamayacak bir bölümü kendilerine verilen masaldaki ikili zıtlıkların kodlayıcı rolünün farkındadırlar ve bu doğrultuda çözümlemeler yapabilmişlerdir. Bildirinin sonunda, bundan sonra öğretmen adaylarıyla ikili zıtlıklar üzerine yapılacak ileri seviyede çalışmalar hakkında görüşler bildirilecektir.

Anahtar Kelimeler: İkili Zıtlıklar, Masal, Normatif Yapılar

Abstract

In fairy tales, normative values of a culture are encoded not only through the binary oppositions related to the present course of things but also through the binary logic of the archetypal elements, in children's unconscious. That is, the acculturating power of the binary oppositions in the fairy tales is much more than the ones we encounter in our daily lives or narratives because in the language of the fairy tales there are archetypes which appeal to and shape, or which activate or silence the unconscious. Language's encoding power and the role of the binary oppositions in this context led the social scientists to develop a new perspective. In culture's attempts to consolidate itself, the fairy tales' significance cannot be denied but sometimes these archetypes might lead to harmful ends. These consolidated oppositions can lead to discrimination of the under-privileged groups or subjects with disability. That is, these fairy tales might render negative messages to the readers through these binary oppositions. Therefore, the teachers' attempts to decipher the working mechanisms of the binary oppositions and their pedagogical guidance to their students are very important. This research aims to evaluate awareness of the pre-service teachers at FLE Department, METU, regarding the significance of binary oppositions. For this end, they were asked 11 survey questions around 4 research questions given below:

1. Are the pre-service teachers aware of normative encoding features of the binary oppositions in the fairy tales?
2. To what extent can the binary oppositions in the given fairy tale determine the symbiosis between children and culture they were born into, according to the pre-service teachers?
3. How do the pre-service teachers evaluate the archetypal elements in the given fairy tale?
4. Which pedagogical outcomes do the pre-service teachers reveal through their process of the conceptualisation of binary oppositions?

During the survey, the pre-service teachers usually managed to decipher the operating mechanisms of the binary oppositions. To illustrate, to the questions about the binary oppositions regarding gender, they stated that women characters are affiliated more with beauty, passivity and submissiveness while male characters are given more active roles and are affiliated with power and active positions. Some of the participants said that the fairy tale encodes the traditional gender roles in children acting as a mouthpiece of the patriarchal discourse. They stated that the fairy tale proceeds through the ground of hierarchy between women and men attracting the attention to the point that the fairy tale emphasizes the beauty of women. Most of them could decipher the oppositions between the identity markers successfully. Majority of the pre-service teachers responded to the fairy tale being aware of the resonances embodied by the colours. Against the background of these findings, we can conclude that a considerable number of pre-service teachers were aware of the encoding power of the binary oppositions in the given fairy tale and analysed the text accordingly. At

the end of the paper, there will be suggestions about the further studies on the pre-service teachers' awareness regarding binary oppositions.

Keywords: Binary Oppositions, Fairy Tale, Normative Patterns

EDMARK OKUMA PROGRAMININ ORTA-AĞIR DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİĞE SAHİP ÖĞRENCİLER İÇİN UYARLANMASI

ADAPTİNG OF EDMARK READING PROGRAM FOR WİTH STUDENT MİLD AND MODERATE İNTELLECTUAL DİSABİLİTY

Zehra ER
Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Emine Rüya ÖZMEN
Gazi Üniversitesi

Özet

Okuma, tüm öğrencilerin yetenek seviyesine bakılmaksızın eğitim öğretimin temel taşıdır. Okur-yazar olmak sadece normal olarak gelişen bireyler için değil aynı zamanda zihinsel yetersizliğe sahip olan bireyler için de önemli bir beceridir. Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerde okuma yazma becerilerinin öğretilmesi günlük yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilmeleri için diğer becerilerin öğretilmesi kadar önem taşımaktadır. Ancak dil ve bilişsel becerilerde yetersizlik yaşayan zihinsel yetersizliğe sahip olan öğrenciler okumayı öğrenmede zorlanmaktadır. Bu nedenle, okuma becerilerinin öğretimi zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin performansına ve gereksinimlerine bağlı olarak gerçekleştirilmektedir. Bazı zihinsel yetersizliğe sahip bireyler için okuma yazma sürecindeki basamakların sırasıyla izlenmesi söz konusu iken, bazı bireyler için okuma yazma öğretimi sadece işlevsel okuma öğretimi ile sınırlandırılmaktadır.

İşlevsel okuma öğretiminde orta ve ileri derecede zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilerin okuma becerileri sınırlı olsa bile sorunları çözmek ve günlük faaliyetlerini tamamlamak için gerekli bilgileri elde edinebilmeleri üzerinde durulmaktadır. İşlevsel okuma tipik olarak, yemek pişirme, bir iş programını takip etme veya market alışverişi gibi günlük hayatın görevleriyle ilgili anahtar olabilecek işlevsel kelimeleri öğretmeye odaklanmaktadır. İşlevsel okuma öğretiminde öğretim yöntemi seçmek ve bu öğretimi öğrenciye göre bireyselleştirmek oldukça önem kazanmaktadır. İşlevsel okuma öğretimi için hazırlanmış olan programlardan biri de Edmark Okuma Programı'dır. Oldukça yapılandırılmış bir kelime tanıma yöntemi kullanarak gerçek dünyadaki bağlamlarda sıklıkla kullanılan kelimeleri öğreten Edmark Okuma Programı, diğer yaklaşımlarla okumayı öğrenmeyi başaramayan ve bağımsız yaşayabilmek için işlevsel sözcüklere ihtiyacı olan öğrenciler için geliştirilmiştir. Edmark Okuma programını cazip kılan bazı özellikleri bulunmaktadır. Birincisi, program karmaşık bir yapıda olmadığı için öğretmenin ihtiyaç duyduğu eğitim minimal düzeydedir. İkincisi programa ait tüm dersler tamamen planlandığı için öğretmenlerin her oturumdan önce ön hazırlık yapması gerekmez. Üçüncü olarak ise dersler yeni kelimelerin "hatasız" biçimde sunulması için programlanır. Ülkemizde Edmark Okuma Programı'nı tanıtıcı, gerekli uyarlamaların yapılarak orta-ağır düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip çocuklarda kullanılabilir hale getiren herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma, orta-ağır düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilerde işlevsel okuma öğretimi için kullanılan Edmark Okuma Programı'nın ülkemize uyarlamasıdır. Yapılan çalışma, orta-ağır düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip çocuklarda işlevsel okuma öğretiminde, yapılandırılmış ve etkililiği kanıtlanmış bir okuma programının uyarlanması ile işlevsel okuma alanına yönelik yapılacak olan çalışmaların artması ve bu alanda yapılacak olan çalışmalarda yapılandırılmış sistematik programların kullanılması için bir adım oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İşlevsel Okuma, Edmark Okuma Programı, Orta-ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizlik

Abstract

Reading is the cornerstone of education, regardless of the ability level of all students. Literacy is an important skill not only for individuals who develop normally, but also for

people with intellectual disabilities. Teaching literacy skills in students with intellectual disabilities is as important as teaching other skills in order to continue their daily lives independently. However, students with mental disabilities who have inadequacy in language and cognitive skills have difficulty in learning to read. Therefore, the teaching of reading skills depends on the performance and needs of students with intellectual disabilities. For some individuals with intellectual disabilities, it is possible to follow the steps in the literacy process respectively, while for some individuals literacy teaching is limited to functional reading instruction.

In functional reading instruction, it is emphasized that students with mild-moderate intellectual disabilitiy can obtain the necessary information to solve problems and complete their daily activities even if their reading skills are limited. Functional reading typically focuses on teaching functional words that may be key to the tasks of everyday life, such as cooking, following a work program, or grocery shopping. Choosing a teaching method and individualizing this teaching according to the student is very important in functional reading teaching. One of the programs for functional reading teaching is the Edmark Reading Program. Edmark Reading Program, which teaches commonly used words in real-world contexts using a highly structured word recognition method, has been developed for students who fail to learn to read with other approaches and need functional words to live independently. There are some features that make the Edmark Reading program attractive. First, because the program is not complex, the training required by the teacher is minimal. Secondly, since all the lessons of the program are completely planned, teachers do not need to prepare before each session. Third, the lessons are programmed to present new words in "error-free" form. There is no study in Turkey that introduces the Edmark Reading Program and makes it available to children with mild-moderate intellectual disability by making the necessary adaptations. This study is an adaptation of Edmark Reading Program which is used for teaching functional reading in students with mild-moderate intellectual disability. The study is a step to increase the number of studies on functional reading in structured and proven reading program in functional reading teaching of children with moderate to severe mental disability and to use structured systematic programs in the studies to be conducted in this field.

Keywords: Functional Reading, Edmark Reading Program, Mild-moderate Intellectual Disabilitiy

AYLA ÇINAROĞLU'NUN *"KİM DEMİŞ NİYE DEMİŞ BU NANEYİ KİM YEMİŞ"* ADLI YAPITINDA GÖÇ OLGUSUNA YAKLAŞIMI

AYLA ÇINAROĞLU'S APPROACH WITH REGARD TO MIGRATION PHENOMENON IN HER WORK, ENTITLED *"WHO SAID WHY AND WHO MESSED THIS UP?"*

Doç. Dr. Ümran TÜRKYILMAZ
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Çocuk ve gençlik yazınının önemli isimlerinden Ayla Çınaroğlu, 1984 yılında De Yayınevi Masal Yarışmasında "Kara Yusuf" adıyla ikincilik ödülü aldığı ve gurbetçilerimize ithaf ettiği "Kim Demiş Niye Demiş Bu Naneyi Kim Yemiş" adlı çocuklar için yazdığı kitabında pek çok disiplinin araştırma konusu olan göç olgusunu ele alır. Yazar, çocuk ruhunu besleyen, onu geleceğe hazırlayan yapıtları aracılığıyla insanoğluna ilişkin gerçeklerin, masalların büyülü atmosferinde daha kolay algılanmasını sağlar. Bu çerçevede yaşamın gerçeklerine gönderme yapan masallar, dünyanın sadeleştirilmiş yanını ortaya koyarak çocukların bilgi ve deneyim edinmesine yardımcı olurlar.

Masalın kahramanlarından Kara Yusuf, ekonomik ve sosyal koşullarını iyileştirme, kendisi ve ailesine ilişkin beklentileri karşılama hayaliyle doğup büyüdüğü köyünden ayrılarak sınırları aşmayı arzular. Bilinmeyen toprakların emek piyasasında kısa vadede yerini alarak para kazanmayı ve yapacağı birikimleriyle ülkesine geri dönmeyi hedefler. Bu noktada Kara Yusuf, karısını, kızlarını, akrabalarını ve köyünü ardında bırakarak gönüllü olarak göç kararını alır ve çekici bir iş göçü olarak değerlendirdiği kararını uygular. Göçten sonraki süreçte Kara Yusuf'un her tür yardımdan yoksun bir şekilde, dünya görüşünü, dilini, kültürünü bilmediği ve uyum problemleri yaşadığı bir uzamda, ağır şartlarda ve sağlıksız koşullarda ucuz işgücü olarak daha kazançlı algılanmasına ve değersiz bir yaşama mahkum oluşuna dikkat çekilir. Söz konusu yeni başlangıç ve umut aranan bu yeni topraklar, kara Yusuf'un karşılaştığı yersiz yurtsuzlaşma, uyum sorunu, ayrışma, önyargılar ve ötekileşme gibi itici faktörleri de içinde barındırır. Yazar, masalındaki açık iletileriyle küresel ekonomik dizgenin parçası ve yoğun göçmen kitlelerinin hedefi olan ülkelerin sahip olduğu itme /çekme faktörlerini açımlar.

Çalışmamızda Ayla Çınaroğlu'nun *Kim Demiş Niye Demiş Bu Naneyi Kim Yemiş* adlı çocuk kitabında eleştirel bir şekilde yansıtılan göç hareketleri, itici ve çekici faktörler ve dönüş deneyimleri göç kuramcılarından E. G. Ravenstein ve E.S. Lee'nin "itme-çekme" modeli ışığında değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ayla Çınaroğlu, Göç, İtme-çekme Modeli

Abstract

Ayla Çınaroğlu who is one of the prominent figures in child and youth literature, elaborates on the phenomenon migration, which is the research topic of many scientific investigation fields, in her book *"Who said why and who messed this up?"* written for children and dedicated to our guestworkers abroad, which had won the second prize with the title "Black Yusuf" in the tale contest organized by De Publishinig House in 1984. The author makes sure that realities about mankind can be more easily perceived within the magical atmosphere of tales by means of her works feeding the soul of children and preparing children for the future. Tales which refer to the realities of life in this framework help children to gain knowledge and experience by exposing the simplified aspect of the world.

One of the heroes in the tale concerned, "Black Yusuf", desires to cross the borders by leaving the village where he was born and raised with the dream of meeting the expectations of himself and his family; improving his own economic and social conditions. His aim is to get back to his country with his savings after he earned more than enough money by taking his position in a short time in the labour market of unknown lands. At this point "Black

Yusuf' takes voluntarily this decision concerning emigration by leaving his wife, daughters, relatives and village behind and puts his decision into effect, which he considers as an attractive workforce migration. In the aftermath of this migration, it is pointed out in this work that Black Yusuf is perceived as a cheap labour force and very lucrative of course from the perspective of employers in a place where he does not know the language, culture and world view of the country, where he lives condemned to a worthless life, deprived of any assistance under severe circumstances, unhealhty conditions and integration problems. This new lands in which it is sought for new beginnings and hopes, also include repulsive factors, that Black Yusuf faced, such as placelessness, homelessness, the problem of adaptation or integration, segragation, prejudices and othering. The author, with her open messages in her tale, explains the pushing pulling factors of the countries that are part of the global economic system and the target of the masses of immigrants.

In our study, migration movements, repulsive and attractive factors, return experiences which are critically reflected in the children's book *"Who said why and who messed this up?"* by Ayla Çınaroğlu, will be evaluated in the light of the Push-Pull Model of the migration theorists E.G.Ravenstein and E.S.Lee.

Keywords: Ayla Çınaroğlu, Migration, Push-Pull model

MARGUERITE DURAS'NIN *CEBELİTARIK DENİZCİSİ*'NDE VAROLUŞÇULUĞUN YANSIMALARI

REFLECTIONS OF EXISTENTIALISM IN *THE SAILOR FROM GIBRALTAR* BY MARGUERITE DURAS

Doç. Dr. Ümran TÜRKYILMAZ
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Yirminci yüzyıl Fransız yazınının dünyaya kazandırdığı önde gelen isimlerden Marguerite Duras'nın 1943-1953 yılları arasındaki ilk dönem romanlarında varoluşçuluğun merkezi bir yere sahip olduğunu belirtebiliriz. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda bunalımlı, yalnız, güvensiz, yabancılaşmış, kaygılı, kötümser ve her an ölüm korkusu içinde yaşayan insanın, akıl ile açıklanamayan ve hiç bir sağlamlığa dayanmayan bir dünyada geçirdiği sancılı süreci, varoluşçuluğun oluşumunda önemli etkenler arasında sayılabilir.

Çok yönlü bir yazar olan Marguerite Duras'nın daha çok diyalogların önem kazandığı romanı *Cebelitarik Denizcisi*'nde (1952) varoluşçuluğun yansımaları son derece açımlayıcıdır. Romanda söz konusu akımın başat izleklerine dikkati çeken yazar, insana ilişkin sorunları tartışır ve bu sorunları yeniden ele alır.

Cebelitarik Denizcisi'nde sevmediği bir işte çalışan ve hoşlanmadığı bir kadınla birlikte yaşayan genç bir adamın tam bir bulanıklık içinde var olduğu ancak böyle bir yaşama ve bağımlı özne durumuna katlanamadığı imlenir. Özgürlüğün peşinden koşan roman kahramanı, yaşamının akışını değiştirecek olan ve kaybettiği Cebelitarık Denizcisi'ni saplantı halinde arayan ve bu nedenle üç yıldır sürekli yolculuk halinde olan Anna ile tanışır ve birlikte denize açılırlar. Bu noktada Marguerite Duras, belki de var olmayan ve imgeleminde yarattığı denizciyi sürekli arayan Anna ile denize açılan kahramanın varoluşunu çarpıcı bir şekilde sergiler.

Cebelitarik Denizcisi'nde özgürlük düşüncesini ele alan Marguerite Duras'nın varoluşçuluğu, başkaldırı ve kendisini tanıyarak yaşama biçim vermekle gerçekleşir zira varoluşçu insan, her an kendi olma savaşımını sürdürme arayışındadır. Ayrıca yazar, varoluşçuluğun temel ilkelerini sergilediği yapıtında dünyadaki anlam ve değerin, insan ile olabileceğini açıkça belirtir.

Çalışmamızda Marguerite Duras'nın *Cebelitarik Denizcisi*'nde ortaya konulan varoluşçuluk, felsefeye dayalı inceleme yöntemiyle ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Marguerite Duras, *Cebelitarik Denizcisi,* Varoluşçuluk

Abstract

We can clearly state that the existentialism plays a central role in the first period novels between 1943-1953 of Marguerite Duras, who is one of the prominent figures, that the French literature in the 20th century had given as a gift to the world. The painful process that human beings, who lived in death fear depressed, alone, unsafe, alienated, anxious, pessimistic conditions particularly in the aftermath of the Second World War, had undergone in an irrational and uncertain world, can be reckoned among one of the important factors in the rise of the existentialism.

In the dialogues dominant novel *The Sailor from Gibraltar* (1952) of the multifaceted writer Marguerite Duras, the reflections of existentialism are excessively clear. The writer, who draws attention to the primary features of this paradigm in the novel, discusses problems concerning human being and reevaluates these problems.

It is pointed out that a young man has a work, which he does not like, lives with a woman, whom he does not love and is existing in a vague situation, but he cannot stand this kind of life and the condition of being a dependent subject. The main figure in this novel, who is chasing after freedom, gets to know Anna, who will change his course of life, who is

seeking in obsession the sailor from Gibraltar, whom she lost ever, and who therefore is on journey for three years long. They set sail together. At this point, Marguerite Duras presents in a remarkable manner the existence of a maybe non-existent and created only in her imagination Anna seeking continuously the sailor and the hero, who set sail.

The existentialism of Marguerite Duras, who touched upon freedom in *The Sailor from Gibraltar* is realized by means of uprising and giving shape to life by knowing oneself, because an existentialist human being is in the continuous search of persevering the battle of being only oneself at each moment. The writer states also that the meaning and value in the world can only be possible with human being in her work in which she exhibited the basic principles of the existentialism.

In our study, the existentialism, which was shown in *The Sailor from Gibraltar* by Marguerite Duras, will be discussed on the basis of a philosophical research method.

Keywords: Marguerite Duras, *The Sailor from Gibraltar,* Existentialism

XX YÜZYILDA VE XXI YÜZYILIN BAŞLARINDA AZERBAYCAN'DA DIL POLITIKASI VE NAHÇIVAN BÖLGESI AĞIZLARININ ARAŞTIRMASI

HEYDAR ALIYEV'S LANGUAGE POLICY IN THE XX CENTURY AND EARLY XXI CENTURY AND DIALECTOLOGICAL INVESTIGATIONS IN NAKHCHIVAN

Öğretim ve Arş. Gör. Elvan CAFAROV
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

XX yüzyılda ve XXI yüzyılın başlarında, yani 60-80 ve 90'lı yıllar Azerbaycan'da merhum Cumhurbaşkanımız Haydar Aliyev'in iktidarda olduğu zaman Azerbaycan dilinin sosyal hayatın temel alanlarında, öncelikle de eğitimde ve kitap basımında mevkilerinin güçlendirilmesi süreci gözlemlenmiştir. 1978 21 Nisan'da Dokuzuncu çağırı Azerbaycan SSC Ali Sovyeti'nin Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Anayasasının (Temel ilkesinin) projesi ve onun halk tartışmasının sonuçlarına ilişkin yedinci oturumu olmuşdur. Bu oturumda kabul edilen Anayasada Türk dilleri ailesine giren Azerbaycan diline devlet dili statüsü verilmesi Milli Lider Haydar Aliyev'in halkı karşısındaki en büyük tarihi hizmetlerinden daha birisi olmuştur. Böylece, büyük Türk oğlu Türk'ün Türkçülüğümüzü gururla, vukarla sürdürmesine ve gelecekte yaranacak bağımsız devletimizin ulusal simgelerinden birinin ustalıkla muhafaza edilmesine neden olmuştur. 1995 yılında ise Milli Lider Haydar Aliyev'in başkanlığında 33 kişilik komisyon Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası'nın projesini hazırlarken projeye Azerbaycan dilinin devlet dili olması ile ilgili 21. maddeyi dahil etmiştir. Anayasa projesi halk oyundan sonra 1995 12 Kasımda yapılan Azerbaycan Cumhuriyeti referandumunda kabul edilmiş ve 27 kasımda işe geçmiştir. Böylece, dünyada açık yayılmış "Azerbaycan dili" kavramının yasal hakkı geri verilmiştir. Ayrıca, Azerbaycan Cumhuriyetinn ağız özelliyine göre zengin bölgelerinden biri olan Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin ağız ve şiveleri de bilim adamlarının dikkatini çekmiştir. 1950-55 yıllarında genellikle Bilimler Akademiyasının dilbilimci alimleri tarafından ekspedisiya (sefer) yoluyla bölgenin ağız ve şivelerine ait yüklü miktarda dil (ağız) malzemelerinin toplanması buna örnektir.

Anahtar kelimeler: Türk Dili, Dil Politikaları, Nahçivan Ağızları, Araştırmalar

Abstract

In the XX century and early XXI century, 60-80 and 90s in Azerbaijan late president Heydar Aliyev when he is in power As the state language of the Azerbaijani language in key areas of social life, first of all in education and in the book the process of strengthening its position was observed. 1978 April 21 calls on the ninth higher Soviet Azerbaijan SSR Constitution of the Azerbaijan Soviet Socialist Republic (Fundamental principles) project and his seventh session on the results of the public debate. The session adopted the Constitution the family of Turkic languages to the status of state language the historical contributions of national leader Heydar Aliyev in front of the people was more than one. Thus, the great Turkish son, Turk our Turkism proudly, maintain dignity and our independent state that will be created in the future caused the skillful preservation of one of the national attributes. In 1995, the 33-member commission, chaired by national leader Heydar Aliyev in preparing the draft of the Constitution of the Republic of Azerbaijan in connection with the project, the official language has been included in paragraph 21. After the discussion of the draft constitution in the referendum held on November 12, 1995, adopted the Referendum and entered into force on 27 November. Thus, the spread in the world, "Azerbaijan language" of the concept of legal rights restored. Besides, of Azerbaijan Republic dialectologically one of the rich regions of the Nakhchivan Autonomous Republic dialects scientists have attracted attention. 1950s and 55s mainly by the academics of the academy through the expedition the region's dialects and phrases collecting a large number of language materials this is an example.

Key words: Heydar Aliyev, language Policy, Nakhchivan Dialect, Researches

DİL ÜZERİNE GÖRÜŞLERİNİN ÖMER SEYFETTİN'İN ŞİİRLERİNE YANSIMASI
THE REFLECTION OF OMER SEYFETTIN'S VIEWS ON LANGUAGE IN HIS POEMS

Doç. Dr. Erdoğan KUL
Ankara Üniversitesi

Özet

Millî Edebiyat Döneminin önde gelen temsilcilerinden olan ve Türk edebiyatının modernleşme sürecine özellikle öyküleriyle önemli katkıları bulunan Ömer Seyfettin; Genç Kalemler dergisi etrafında başlayan "Yeni Lisan" hareketinin de teorisyenleri arasında yer alır. Derginin 11 Nisan 1911 tarihli sayısında yayımlanan "Yeni Lisan" başlıklı yazısı, bu bakımdan Millî Edebiyat'ın da manifestosu gibidir. O gün için "millî" bir edebiyatımızın olmadığını öne süren Ömer Seyfettin; millî bir edebiyatın oluşabilmesi için öncelikle millî bir dilin gerekliliğine vurgu yaparak bu yönde izlenecek yol haritasını da sistemli bir biçimde belirlemeye çalışır. Yazı dili ile konuşma dili birleştirildiği takdirde edebiyatın da diriltileceğini ya da var edilebileceğini söyleyen Ömer Seyfettin, dilin millîleşmesi için şu temel önerilerde bulunur. Ona göre Arapça ve Farsça kurallara göre yapılan bütün tamlamalar terk edilmelidir. Türkçe çoğul ekinden başka kesinlikle yabancı çoğul edatları kullanılmamalıdır. Diğer Arapça ve Farsça edatlar da dilden atılmalıdır. Konuşma dilinin özünü oluşturan İstanbul Türkçesi yazı dili için de standart dil olarak benimsenmelidir. Farsça sözcükler, Arapça mastarlar, Türkçedeki anlamlarına göre sınıflandırılmalı ve türleri de bu esasa göre belirlenmeli. Arapça ve Farsça sözcüklerin yazımları özenle korunmalıdır. Dilin özleşmesi ve arınması yolunda eski Türkçeden ve öbür Türk lehçelerinden sözcük almaya kalkışılmamalıdır. Bütün bunlar için, klişe hâline gelmiş tamlama ve edatlarla konuşma diline girmiş, tamamıyla Türkçeleşmiş olan sözcükler müstesna tutulur. Onun asıl hassasiyet noktası; dilde Türkçenin esas ve kurallarının egemen olması, bunun için de dilin söz varlığı içindeki bütün ögelerin ses, yapı ve anlam bakımlarından Türkçeye göre düzenlenmesidir. Türkçenin yalınlaşmasını, yalnızca edebiyatımızın millîleşmesi bakımından değil; bilimsel gelişme ve ilerlemeleriçin de temel koşul olarak görür. Eserlerinde, dil konusundaki önerilerine her zaman sadık kaldığı ve kuramsal yaklaşımlarıyla uygulamalarının tamamen örtüştüğü görülen Ömer Seyfettin; Fransızca "survivance" terimine karşılık olarak kendi türettiği "artta kalış" gibi sözcüklerin yanı sıra halk dilinde kullanılan "dura," "havar etmek," "kamamak" gibi sözcükleri yazı diline kazandırmaya çalışır. Bunun yanı sıra, yeni kavramları karşılamak amacıyla "ânât," "ceylî," "intirak," "intisâl," "mebnâi," "selika" gibi Arapça kökenli ve "sartlaşmak" gibi eski Türkçe kaynaklı kimi sözcükleri de yazı dilinde dolaşıma sokmayı ister. Bu bildiride üzerinde durmaya çalışacağımız gibi, kronolojik olarak gözden geçirildiğinde, Ömer Seyfettin'in öyküleri kadar şiirlerinin de âdeta "Yeni Lisan" düşüncesine birer uygulama örneği teşkil ettiği görülür.

Anahtar Kelimeler: Ömer Seyfettin, Yeni Lisan, Sadeleşme, Özleşme

Abstract

Ömer Seyfettin, who is one of the leading representatives of the National Literature Period and who has significant contributions to the modernization process of Turkish Literature specifically by his stories, has taken place also among the theorists of "Yeni Lisan" movement commencing around the "Genç Kalemler" magazine. His article with caption "Yeni Lisan" published in the magazine dated 11 April 1911 is also like a manifesto for the National Literature in this respect. Ömer Seyfettin, who put forward that we did not have a "national" literature for that time, primarily emphasizing the necessity of a national language in order to be able to create a national literature, has tried to determine systematically also a road map to be pursued at this direction. Ömer Seyfettin, who states that, in case of combining literary language with speaking language, literature could also be revived, or could be brought into existence, puts forth the following basic proposals in order that the language may become

national. According to him, all compounds words made according to the Arabic and Persian rules must be abandoned. Plural prepositions in the foreign language, other than the Turkish plural suffix, should not be used. Other Arabic and Persian prepositions should also be eliminated and discarded from the language. Turkish language which is spoken in İstanbul and which constitutes the gist/core of the spoken Turkish Language should also be adopted as the standard language for literary/writing language. Persian words, Arabic infinitives should be classified according to their Turkish meanings and their types should also be determined according to the said principle. Spellings of Arabic and Persian words should be diligently preserved. We should not attempt to take words from the old Turkish and other Turkic dialects for the path towards purification and simplification of the language. .For all of them, the words which have entered speaking language with compounds and prepositions (used as cliché), and which have become completely Turkish are exempted and excluded. His main point of sensitivity is that terms and conditions of the Turkish should prevail in the language, and that, therefore, all components within the verbal existence of the language should be arranged according to Turkish language in terms of sound, structure and meaning. He sees simplification of the Turkish Language as a basic prerequisite not only in terms of nationalization of our literature, but also for the scientific development and improvements. Ömer Seyfettin, who was seen to have been always loyal to his proposals on the language and whose theoretical approaches and applications were completely overlapped, tries to enhance and improve the literary language by using such colloquial Turkish words as "dura", "havar etmek", "kamamak", etc. in addition to such Turkish words (which were created by himself) as "artta kalış", etc. for equivalent to the word "survivance" in French. On the other hand, he desires to put into the circulation for the purpose of meeting new concepts such Arabic origin words as “ânât,” “ceylî,” “intirak,” “intisâl,” “mebnâi,” “selika”, etc. and such other words of old Turkish origin as "sartlaşmak", etc.in the literary language. As we would to do our best to emphasize and point out in this communique, when it is reviewed chronologically, it is seen that the poems of Ömer Seyfettin as much as his stories set almost an example of implementation to his thought of "Yeni Lisan.”

Keywords: Ömer Seyfettin, Turkish, New Language, Simplification, Purification

"KİŞİ" SEÇİMİ BAKIMINDAN İZZET MELİH DEVRİM'İN ÖYKÜLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION OF IZZET MELIH DEVRIM'S STORİES IN TERMS OF "PERSON" SELECTION

Doç. Dr. Erdoğan KUL
Ankara Üniversitesi

Özet

Türk edebiyatında Fecr-i Ati Topluluğu'nun (1909-1912) önde gelen temsilcilerinden olan İzzet Melih Devrim (1887-1966), roman türündeki eserlerinin yanı sıra kısa öyküler de yayımlamıştır. Devrim, henüz lise öğrencisiyken, 1905 yılında Les Annales dergisinin düzenlediği yarışmada "Can Sıkıntısı" başlıklı öyküsü ile ikincilik kazanmıştır. Başlı başına bir eserde toplamadığı öykülerine, başka türden metinlerini de içeren iki kitabında yer vermiştir. Bunlardan dört öyküsünü, ilk basımı 1921'de yapılan Hüzün ve Tebessüm; beş öyküsünü, 1938'de yayımlanan Her Güzelliğe Âşık adlı kitaplarına almıştır. İlk kitaptaki öyküler 1905-1909, ikinci kitaptakiler 1927-1938 yılları arasında yazılmıştır; bu da yazarın öykücülüğünde uzun sayılabilecek bir kesinti dönemi olduğunu gösterir. İzzet Melih'in öykülerindeki kişileri yaş, cinsiyet, meslek, milliyet gibi çeşitli bakımlardan değerlendirmek de mümkündür; ama bu kişilerin söz konusu kategorilerden daha fazla dikkati çeken özellikleri, çoğunlukla "seçkin" sıfatıyla niteleyebileceğimiz toplumsal katmanlara mensup olmalarıdır. Aile geçmişleri, sosyo-ekonomik durumları ya da meslekleri bakımından dâhil oldukları bu toplumsal katmana yazarın öncelik tanımasında, yaşamöyküsel nedenlerin yanı sıra kendi "seçkinci" bakışı da rol oynamış olabilir. Sıradan denebilecek kişi örneğine rastlanan az sayıdaki öyküde ise kurgu açısından birinci derecede önemli sayılabilecek bir ya da birkaç kişinin yine aynı toplumsal sınıftan olduğu görülür. Yazarın kişi seçiminde dikkati çeken bir diğer özellik de yabancıların sayıca fazlalalığıdır. Öykücülüğüne kronolojik olarak bakıldığında, bu seçimin sonraki yıllarda istikrar kazandığı görülür. Daha eski öykülerinin yer aldığı Hüzün ve Tebessüm'de yalnızca "Comtesse de Morlan" ile sınırlı olan bu seçim, sonraki öykülerinin bulunduğu Her Güzelliğe Âşık'taki beş öykünün üçünde belirgin bir eğilim olarak karşımıza çıkar. Bu bildiride, İzzet Melih'in öykülerinde kişiler, onun öncelik verdiği ve bizim başta belirttiğimiz seçim ekseninde yapılacak bir sınıflandırma içinde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: İzzet Melih Devrim, Fecr-i Ati, Edebiyat, Öykü, Kişi

Abstract

Izzet Melih Devrim (1887-1966), one of the leading representatives of the Fecr-i Ati Community (1909-1912) in Turkish literature, published short stories as well as novels. While still a high school student, Devrim won the second prize in the competition organized by Les Annales magazine in 1905 with his story titled "Can Sıkıntısı." His short stories, which he did not collect in a single work, are included in two books, including texts of other genres. He took four of these stories in Hüzün ve Tebessüm (first published in 1921) and five in Her Güzelliğe Âşık (first published in 1938). The stories in the first book were written between 1905-1909 and in the second book between 1927-1938; this shows that there is a long period of interruption in the storytelling of the writer. It is also possible to evaluate the people in Izzet Melih's stories in various aspects such as age, gender, profession, nationality; but the more striking features of these people are that they belong to social strata, which we can often describe as "elite". In addition to lifelong reasons, his own "elitist" perspective may have played a role in the writer's prioritization of this social stratum in which they are involved in terms of family backgrounds, socio-economic situations or professions. In the small number of stories that can be called ordinary people, it is seen that one or more people from the same social class can be considered as first degree important in fiction. Another remarkable feature

of the writer's selection of people is the large number of foreigners. When his storytelling is examined chronologically, it is seen that this election gained stability in the following years. This selection, which is limited only to “Comtesse de Morlan’ in Hüzün ve Tebessüm, which includes older stories, emerges as a prominent trend in three of the five stories in Her Güzelliğe Âşık. In this paper, in the stories of İzzet Melih, people will be evaluated in a classification which will be made on the axis of selection that we give priority to and which we have mentioned at the beginning.

Keywords: Izzet Melih Devrim, Fec-i Ati, Literature, Story, Person

MECMÛ'A-İ MU'AMMEYÂT VE ARAP-ZÂDE MEHMED EFENDİ'NİN MU'AMMÂ RİSALESİ

MECMÛ'A-İ MU'AMMEYÂT AND ARAP-ZÂDE MEHMED EFENDİ'NİN MU'AMMÂ TREATİSE

Gül ŞİMŞEK
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Özet

Muammâ kelime olarak örtmek, körletmek mânâsına gelen ta'miye kelimesinden müştak bir ism-i mef'ûldür. Gizli, örtülü, anlaşılmaz veya anlaşılması güç yâhut işâret ve remiz yoluyla söylenmiş söz anlamındadır.

Edebî bir terim olarak muammâ, cevabı Allah'ın isimlerinden biri veya daha benzerleri gibi vasıflara dâir olan bir nevi bilmecelere denir. Muammâlara gerçekte Allah'ın 99 adından (Esmâü'l-Hüsnâ) biri için düzenlendikleri hâlde, sonradan kişi adlarını konu almışlardır. Genellikle beyit şeklinde yazılırlar. Bunun yanında bir mısradan, iki veya üç beyitten, bir dörtlükten oluşan kıt'a şeklinde; hatta rubaî vezni ve şekliyle meydana getirilen muammâlar da görülmektedir.

Makalemize konu olan Mecmû'a-i Mu'ammeyât adlı mecmua Süleymaniye Kütüphanesi Giresun Yazmaları bölümünde 28 HK 3647/1 numarasıyla demirbaşa kayıtlı olan, beş bölümden oluşan bir risaledir. Mecmû'a-i Mu'ammeyât'ın derleyicisi Nakîb-zâde Ni'metî asıl adı Ni'metullâh olup mecmua Ni'metî tarafından derlenmiştir. Kütüphane kayıtlarında mecmua yazarı Arap-zâde Mehmed Efendi olarak kaydedilmiştir.

Mecmua 196 varak hacminde olup 5 ayrı risaleden oluşmaktadır. Mecmuada toplam Türkçe 905 muamma ve 19 lugaz bulunmaktadır. Mecmuada bulunan muammaların cevabı, başlık şeklinde muamma beyitlerinden önce yazılmıştır. Muammanın cevabı olan isimler "be-nâm-ı" ve "be-ism-i" ibareleriyle birlikte yer almıştır.

Makalemizde bahsedilen Mecmû'a-i Mu'ammeyât'ta Arap-zâde'ye ait 4^{b}-5^{b} varakları arasında muamma nazım türü hakkında bir risale bulunmaktadır. Şuan elde bulunan bilgilere bakıldığında Arap-zâde Mehmed Efendi'nin hayatı hakkında pek fazla bilgi bulunmamakla birlikte muamma risalesi hakkında da bilgi bulunmamaktadır. Mecmuadaki bilgilerden hareketle Arap-zâde Mehmet Nûrî İskilibî Efendi , Nakîb-zâde Ni'metî ve muamma nazım türü hakkında bilgiler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mu'ammâ, Mecmû'a-i Mu'ammeyât, Arap-zâde Mehmet Efendi, Nakîb-zâde Ni'metî

Abstract

Muammâ is an ambiguous name from the word ta'miye which means covering and blinding them as a word. Secret, implicit, incomprehensible or difficult to understand, or means through the sign and remiz.

As a literary term, enigma is a kind of riddles whose answer is related to qualifications such as one of Allah's names or more. Although they were arranged for one of the 99 names of Allah (Esmâü'l-Hüsnâ) in fact, they were subject to the names of the people. They are usually written in couplets. In addition, a verse, two or three couplets, consisting of a quatra in the form of kıt'a; even the enigmas created by the rubaî meter and its form are also seen.

Mecmû'a-i Mu'ammeyât, which is the subject of our article, is a treatise consisting of five chapters registered in the fixtures with the number 28 HK 3647/1 in the Giresun Manuscripts section of Süleymaniye Library. The compiler of Mecmû'a-i Mu'ammeyât, Nakîb-zâde Ni'metî, whose real name is Ni'metullâh, was compiled by mecmua Ni'metî. In the library records, Mecmua writer was recorded as Arap-zâde Mehmed Efendi.

Mecmua is 196 leaf and consists of 5 separate treatises. There are a total of 905 enigmas and 19 lugas in Turkish. The answer to the enigmas found in the journal is written before the enigma couplets in the form of titles. The names that are the answer to the conundrum have been included with the words “be-nâm-ı” and “be-ism-i..

In Mecmu'a-i Mu'ammeyât mentioned in our article, there is a treatise about the enigma verse type between the 4^{b}-5^{b} leafs of Arap-zâde. There is not much information about the life of Arap-zâde Mehmed Efendi, but there is no information about the enigma. Based on the information in the journal, it has been tried to reveal information about the Arab-zâde Mehmet Nûrî İskilibî Efendi, Nakîb-zâde Ni'metî and enigma verse.

Key Words: Mu'ammâ, Mecmâ'a-i Mu'ammeyât, Arap-zāde Mehmet Efendi, Nakîb-zâde Ni'metî

TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ İLE BİST 100 ENDEKSİ ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİSİ: ROLLING WINDOW NEDENSELLİK

CAUSAL RELATIONSHIP BETWEEN CONSUMER CONFIDENCE INDEX AND BIST 100 INDEX: ROLLING WINDOW CAUSALITY

Arş. Gör. Serkan SAMUT
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Rahmi YAMAK
Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Tüketici güven endeksi, tüketicilerin gelecekteki ekonomik beklentilerini yansıtan makro iktisadi değişken olarak görülmektedir. Literatürde tüketici güven endeksi ile borsa endeksi arasında ne tür bir nedensellik ilişkisi olduğu merak konusu olmuştur. Birçok çalışmada bu iki değişken arasında korelasyon belirlenmiştir. Bununla birlikte tüketici güven endeksi ile borsa endeksi arasındaki olası nedensellik ilişkisini araştıran çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalarda genellikle borsa endeksinden tüketici güven endeksine doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Bu çalışmada mevcut literatürden farklı olarak Türkiye ekonomisi için tüketici güven endeksi ile BİST 100 endeksi arasındaki olası nedensellik ilişkisinin zaman içerisindeki seyri incelenecektir. Bu nedenle bu iki değişken arasındaki ilişki Hill (2007) tarafından geliştirilen rolling window nedensellik testi ile analiz edilmiştir.

Çalışmada 2004:1 - 2019:6 dönemi aylık veriler kullanılmıştır. BİST 100 endeksine ait veriler TCMB'den alınırken; tüketici güven endeksinin verileri TUİK'den temin edilmiştir. Tüketicilerin enflasyon, işsizlik gibi iktisadi değişkenlerdeki mevsimsel hareketlerden etkileneceği düşüncesinden tüketici güven endeksi mevsimsellikten arındırılmıştır. Daha sonrasında her iki serinin de doğal logaritmaları alınarak analizlere başlanmıştır. Birim kök testleri sonucunda tüketici güven endeksinin seviyesinde borsa endeksinin ise birinci devresel farkında durağan oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle bu iki değişken arasındaki olası nedensellik ilişkisi maksimum entegrasyon derecesi bir kabul edilerek incelenmiştir. Tüm veri setinin kullanıldığı analizde BİST 100 endeksinden tüketici güven endeksine doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Ancak rolling window nedensellik testi ile bu nedensellik ilişkisinin süreklilik arz etmediği belirlenmiştir. Özellikle 75 pencere genişliği ile gerçekleştirilen analizde 2011:05 – 2017-03 dönemleri arasında BİST 100 endeksinden tüketici güven endeksine doğru herhangi bir nedensellik ilişkisi bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Rolling Window Nedensellik, Tüketici Güven Endeksi ve BİST 100 Endeksi

Abstract

Consumer confidence index is seen as a macroeconomic variable reflecting the future economic expectations of consumers. In the literature, what kind of causality relationship exists between consumer confidence index and stock market index has been the subject of curiosity. In many studies, the correlation between these two variables was determined. However, there are studies investigating the possible causal relationship between the consumer confidence index and the stock market index. In these studies, a one-way causality was generally determined from stock exchange index to consumer confidence index. The aim of this study is different from the existing literature, to examine the progress in the time of a possible causal relationship between the BIST 100 index and consumer confidence index for Turkey. Therefore, the relationship between these two variables was investigated by the rolling window causality approach developed by Hill (2007).

In the study, monthly data of 2004: 1 - 2019: 6 were used. While the data of BIST 100 index is taken from the CBRT; consumer confidence index data were obtained from TURKSTAT. The consumer confidence index was seasonally adjusted due to the notion that

consumers would be affected by seasonal movements in economic variables such as inflation and unemployment. Then, natural logarithms of both series were taken. As a result of unit root tests, it is found that the stock market index is stationary at the level, but the consumer confidence index at its first difference. Therefore, the possible causal relationship between these two variables was examined by assuming maximum degree of integration to be one. In the analysis using the whole data set, a one-way causal relationship was determined from the BIST 100 index to the consumer confidence index. However, with the rolling window causality test, it was determined that this causal relationship was not continuous. In the analysis carried out especially with 75 window widths, no causal relationship was found between BIST 100 index and consumer confidence index for the period of 2011: 05-2017-03.

Keywords: Rolling Window Causality, Consumer Confidence Index and BIST 100 Index

KRİPTO PARALARDA FİYAT İLE İŞLEM HACMİ ARASINDAKİ ASİMETRİK NEDENSELLİK İLİŞKİSİ

ASYMMETRIC CAUSAL RELATIONSHIP BETWEEN PRICE AND TRADING VOLUME IN CRYPTO COINS

Arş. Gör. Serkan SAMUT
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Rahmi YAMAK
Karadeniz Teknik Üniversitesi

Özet

Finans literatüründe, herhangi bir varlığın fiyatı ile işlem hacmi arasındaki olası nedensellik ilişkisi uzun süredir tartışma konusudur. Bu iki değişken arasındaki dinamik ilişkiler üzerine iki temel hipotez bulunmaktadır. Bu hipotezlerden bir tanesi Clark (1973), Epps ve Epps (1976), Harris (1986) ve Anderson (1996) tarafından geliştirilen karışık dağılımlar hipotezidir. Fiyat ile işlem hacmi arasındaki nedensellik ilişkisi hakkında ki diğer bir hipotez ise Copeland (1976), Jennings ve diğerleri (1981) ve Smirlock ve Starks (1985) tarafından geliştirilen ardışık bilgi akışı hipotezidir. Ampirik literatürde, bu hipotezleri farklı ekonometrik yaklaşımlarla test eden çok sayıda çalışma mevcuttur. Ampirik çalışmaların hemen hemen hepsinde, hisse senedi, tahvil ve hisse senedi piyasaları için fiyat ile işlem hacmi arasındaki ilişki araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar genellikle bu iki değişken arasında çift yönlü bir nedensellik ilişkisinin olduğu yönündedir. Bu aşamada cevaplanması gereken soru, geleneksel varlık piyasaları için elde edilen bulguların hem parasal hem de varlık fonksiyonlarına sahip kripto para birimleri için geçerli olup olmadığıdır. Başka bir deyişle, fiyat ile işlem hacmi arasındaki çift yönlü nedensellik ilişkisi kripto para birimleri için de geçerli midir? Bu soruyu cevaplayabilmek için bitcoin ve litecoin için 2013-2019, ethereum için 2015-2019 ve bitcoin cash için 2017-2019 dönemlerine ait günlük veriler ile bu kripto paralara ilişkin fiyat ile işlem hacmi arasındaki olası nedensellik ilişkisi ayrı ayrı araştırılmıştır. Finans piyasalarında hem fiyat hem de işlem hacminde ki artış ve azalış aynı miktarda etki yaratmayabilir. Bu nedenle çalışmada kripto paralara ilişkin fiyat ile işlem hacmi arasındaki olası nedensellik ilişkisi, Hatemi-J (2012) tarafından geliştirilen asimetrik nedensellik testiyle de incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre çalışmada ele alınan tüm kripto paralarda fiyat ile işlem hacmi arasında çift yönlü bir nedensellik ilişkisi bulunmaktadır. Fakat analiz bulgularında bu çift yönlü nedensellik ilişkisinin kripto para piyasasında asimetrik olarak işlemediği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kripto Para, Asimetrik Nedensellik, Karışık Dağılımlar Hipotezi ve Ardışık Bilgi Akışı Hipotezi

Abstract

In the financial literature, the possible causal relationship between the price of any asset and the trading volume has long been the subject of discussion. There are two main hypotheses on the dynamic relationships between these two variables. One of these hypotheses is the mixed distributions hypothesis developed by Clark (1973), Epps and Epps (1976), Harris (1986) and Anderson (1996). Another hypothesis on the causal relationship between price and trading volume is the sequential information flow hypothesis developed by Copeland (1976) and Jennings et al. (1981) and Smirlock and Starks (1985). There are many studies in the empirical literature that test these hypotheses with different econometric approaches. In almost all empirical studies, the relationship has been investigated between price and trading volume for stocks, bonds and stock markets. The results obtained generally indicate that there is a bi-directional causal relationship between these two variables. The question to be answered at this stage is whether the findings for traditional asset markets apply to crypto currencies with both monetary and asset functions. In other words, does the

bidirectional causal relationship between price and trading volume also apply to crypto currencies? In order to answer this question, by using the daily data 2013-2019 for bitcoin and litecoin, 2015-2019 for ethereum and 2017-2019 for bitcoin cash, the possible causal relationship between the price and trading volume of these crypto currencies were investigated separately. The increase and decrease in both price and trading volume in financial markets may not have the same effect. Therefore, in this study, the possible causal relationship between price and trading volume for crypto currencies was also examined with the asymmetric causality test developed by Hatemi-J (2012). According to the results of the analysis, there is a two-way causal relationship between price and trading volume in all crypto currencies discussed in the study. However, in the analysis findings, it is understood that this bidirectional causal relationship is not asymmetric in the crypto money market.

Keywords: Crypto Money, Asymmetric Causality, Mixed Distributions Hypothesis and Sequential Information Flow Hypothesis

CEPTEN VE KATASTROFİK SAĞLIK HARCAMASI: TÜRKİYE'DE 2002-2017 DÖNEMİNİN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

THE OUT-OF-POCKET AND CATASTROPHIC HEALTH EXPENDITURE: COMPARATIVE INVESTIGATION OF 2002-2017 PERIOD in TURKEY

Dr. Öğr. Üyesi Fatih ŞANTAŞ
Yozgat Bozok Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gülcan ŞANTAŞ,
Yozgat Bozok Üniversitesi

Özet

Cepten sağlık harcamaları genellikle ilaç, hekim tedavisi, hastaneye yatış ücreti ve tıbbi malzemeler gibi sağlıkla ilgili mal ve hizmetler için yapılan harcamalardır. Bu harcamalar, bireylerin aldıkları sağlık hizmeti ile ilgili hizmet sunuculara doğrudan yaptıkları ve herhangi bir kişi veya kurum tarafından kısmen veya tamamen kendilerine geri ödenmeyen harcamalar olarak ifade edilmektedir. Katastrofik sağlık harcamaları, belirli bir hanehalkı geliri eşiğini aşan sağlık harcamaları anlamına gelmektedir. Bu çalışma, cepten ve katastrofik sağlık harcamalarının kavramsal çerçevesinin ele alınması ve Türkiye'de bu tür sağlık harcamalarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın verileri Sağlık İstatistikleri Yıllığı-2017, Türk İstatistik Kurumu Sağlık İstatistikleri ve OECD Sağlık İstatistikleri veri tabanlarından elde edilmiştir. Çalışmada kamu sağlık harcamasının %3-4 aralığında, özel sağlık harcamasının %1 civarında, cari ve toplam sağlık harcamasının %4-5 civarında olduğu ve kişi başı sağlık harcamasının 1000 doların üzerinde olduğu belirlenmiştir. Cari sağlık harcamasının GSYH'ye oranında %17,1'lik oranıyla ilk sırada ABD yer almaktadır ve OECD ülkelerinin ortalaması %8,9'dur. Türkiye %4,2'lik oranıyla, incelenen ülkeler içinde son sırada yer almaktadır. Türkiye'de cepten yapılan sağlık harcaması 2002'de 95 dolar iken 2017 yılında 206 dolara yükselmiştir. Cepten sağlık harcamasının toplam sağlık harcamasındaki oranına bakıldığında, 2002'de %19,8 iken 2017 yılında %17,1'e düştüğü görülmektedir. Cepten yapılan cari sağlık harcamasının cari sağlık harcaması içindeki oranında ilk sırada %44,6 ile Letonya, son sırada %9,8 ile Fransa yer almaktadır. OECD ülkeleri ortalaması %20,6 iken Türkiye'de oran %17,4'tür. Katastrofik sağlık harcaması yapan hane oranı 2002'de %0,81 iken, 2017'de %0,32'ye düşmüştür. Sağlık harcaması nedeniyle yoksullaşan hane oranına ilişkin rakamlara bakıldığında, 2002'de %0,43 olduğu ve 2017'de %0,12'ye düştüğü görülmektedir. Çalışma sonucunda Türkiye için sağlık hizmetlerine ayrılan kaynağın artırılması ve cepten sağlık harcamasının oranının azaltılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Cepten sağlık harcaması, Katastrofik Sağlık Harcaması, Türkiye, OECD Ülkeleri

Abstract

Out-of-pocket health expenditures are usually expenditures for health-related goods and services such as medicine, physician treatment, hospitalization fee and medical supplies. These expenditures are expressed as the expenditures made by individuals directly to the service providers related to the health service they receive and which are not partially or fully reimbursed by any person or institution. Catastrophic health expenditure refers to health expenditure that exceeds a certain household income threshold. This study aims to address the conceptual framework of the out-of-pocket and catastrophic health expenditures, and examine these health expenditures in Turkey. The data of the study were obtained from Health Statistics Yearbook-2017, Turkish Statistical Institute Health Statistics and OECD Health Statistics databases. In this study, it was determined that public health expenditures were in the range of 3-4%, private health expenditures were around 1%, current and total health expenditures were around 4-5% and per capita health expenditures were over 1000 dollars.

The USA ranked first with a ratio of 17.1% of current health expenditure to GDP, and the average of OECD countries was 8.9%. Turkey ranked last in the studied countries, with a rate of 4.2%. Out-of-pocket health expenditure increased from 95 dollars in 2002 to 206 dollars in 2017 in Turkey. Considering the ratio of out-of-pocket health expenditure to total health expenditure, it was 19.8% in 2002, and it decreased to 17.1% in 2017. Latvia ranked first with 44.6% of the ratio of out-of-pocket current health expenditure to current health expenditure, and France ranked last with 9.8%. While the average of OECD countries was 20.6%, the average in Turkey was 17.4%. While the rate of households making catastrophic health expenditure was 0.81% in 2002, it decreased to 0.32% in 2017. When the figures related to the proportion of households impoverished due to health expenditures, it was observed that it was 0.43% in 2002 and decreased to 0.12% in 2017. In the result of this study, it can be recommended to increase the resources allocated to health services and reduce the proportion of out-of-pocket health expenditures for Turkey.

Keywords: Out-of-Pocket Health Expenditure, Catastrophic Health Expenditure, Turkey, OECD Countries

SAĞLIK SEKTÖRÜNDE AFET YÖNETİMİ UYGULAMALARI: KAVRAMSAL BİR ÇALIŞMA

DISASTER MANAGEMENT APPLICATIONS in the HEALTH SECTOR: A CONCEPTUAL STUDY

Dr. Öğr. Üyesi Gülcan ŞANTAŞ
Yozgat Bozok Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ŞANTAŞ
Yozgat Bozok Üniversitesi

Özet

Afet, toplumun bir bölümü ya da tamamı için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar ortaya çıkaran, normal hayatı etkileyen ve kesintiye uğratan, toplumun baş etme kapasitesinin çoğunlukla yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay şeklinde tanımlanmaktadır. Afetler, canlıların yanında doğayı da olumsuz şekilde etkileyebilmektedir. Afetler tarım arazilerine, su kaynaklarına ve doğal ortamlarındaki canlılara zarar verebilmektedir. Afetlerin bir bölümü doğal olaylar sonucu ortaya çıkarken, bazı afetler ise insanların doğayla çeşitli etkileşimleri sonucunda meydana gelebilmektedir. Afetler genellikle ölüm, hastalık, sakatlanma ve yaralanma gibi sonuçlar ortaya çıkararak insanları ve diğer canlıları etkileyebilmektedir. Belirli adımlar takip edilerek yönetilmesi gereken bir süreç olan afet, çok paydaşlı ve çok disiplinli bir bakış açısı ve yönetim anlayışı gerektirmektedir. Afetler, halk sağlığı sorunlarının meydana gelebileceği doğa ve insan kaynaklı olaylardır. Afet durumunda afetzedelerin fiziksel ve ruhsal sağlığı etkilenebilmektedir. Bu bireylerin sağlık hizmeti ihtiyacı artabilmektedir. Afet meydana geldiğinde, afet bölgesinde birçok ölüm, yaralanma ve hastalıklar meydana gelebilmektedir. Bir afet yönetim ve planlama süreci, afete karşı yapılacak hazırlıklar ve önlemler ile başlamaktadır. Afet durumunda, binaların güvenlik ve afete dayanıklılık önlemleri ve bu binaların fiziksel donanımının planlanması önemli bir unsurdur. Afet sırasında acil sağlık hizmetlerinin yanı sıra birçok çevre sağlığı sorunuyla da karşılaşılmaktadır. Bu çalışma, afet yönetiminin kavramsal çerçevesi ile sağlık sektöründe afet yönetimi uygulamalarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiş tanımlayıcı nitelikte bir çalışmadır. Sağlık sektöründe afet yönetiminin kavramsal olarak ele alındığı bu çalışmanın gelecekte yapılacak görgül çalışmalar için fikir verici nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Yönetimi, Sağlık Sektörü

Abstract

Disaster is defined as a nature, technology or man-made event that causes physical, economic and social losses, affects and interrupts normal life for part or all of the society. The capacity of the community to deal with disasters is often insufficient. Disasters can adversely affect nature as well as living things. Disasters may damage the agricultural lands, water resources and living organisms. While some of the disasters arise as a result of natural events, some disasters may occur as a result of human's various interactions with nature. Disasters can often affect people and other living things, resulting in death, illness, disablement and injury. Disaster, which is a process that must be managed by following certain steps, requires a multi-stakeholder and multi-disciplinary perspective and management approach. Disasters are natural and man-made events in which public health problems may occur. In case of disaster, physical and mental health of the natural disaster victims can be affected. Health care needs of these individuals may increase. When a disaster occurs, many deaths, injuries and diseases can occur in the disaster area. A disaster management and planning process starts with preparations and measures against disaster. In case of disaster, planning the security and disaster resistance measures of buildings and the physical equipment of these buildings is an important element. In addition to emergency health services, many environmental health problems are encountered during disasters. This study is a descriptive study conducted in

order to examine the conceptual framework of disaster management and disaster management practices in health sector. This study, which considers disaster management conceptually in the health sector, is thought to be an idea for future empirical studies.

Keywords: Disaster, Disaster Management, Health Sector

PAZARLAMA VE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMLERİ İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA: PAZARLAMA MUHASEBESİ

IN THE CONTEXT OF RELATINONSHIP BETWEEN MARKETING AND ACCOUNTING INFORMATION SYSTEMS: MARKETING ACCOUNTING

Dr. Öğretim Üyesi Filiz ASLAN ÇETİN
Kafkas Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Seyhan ÖZTÜRK
Kafkas Üniversitesi

Özet

Günümüz dünyasında özellikle iş hayatında oldukça etkili bir rol üstelenen rekabet; geçen zamanla birlikte şekil değiştirmiştir. Son zamanda hızlı, uygun, güvenilir ve her şeyden önemlisi zamanlı bilgiye dayanan bir rekabet ortamı benimsenmiştir. Bu şekilde bir ortamda işletmelerin ayakta kalabilmeleri, sağlıklı bir şekilde faaliyetlerini sürdürebilmeleri; faaliyetlerine konu olan ürünlerinin kayıt altına alınmasından pazarlanmasına kadar olan süreci sağlıklı bir şekilde yönetmelerine bağlı olmaktadır. Bu noktada pazarlama bilgi sistemi ile muhasebe bilgi sistemi arasındaki sistemsel ilişki sağlıklı muhasebe verilerinin elde edilmesine ve etkin pazarlama stratejilerinin belirlenmesine ışık tutmakta ve öncülük etmektedir.

Pazarlama bilgi sistemi kısaca işletmelerde pazarlama maliyeti ve etkinliğini çok boyutlu olarak ele almak suretiyle stratejik üretim ve pazarlama kararlarının alınması sürecine bilgi sağlayan sistemdir. Bilginin elde edilmesinin çok zor olduğu, müşteri taleplerinin çok yönlü olduğu, rekabetin yoğun yaşandığı, yöneticilerin karar verme sürelerinin giderek kısaldığı, alınması gerekli kararların karmaşıklaştığı bir ortamda doğru kararlar almak da oldukça zor olmaktadır. Bu nedenle pazarlama bilgi sisteminin etkinliği önemli hale gelmektedir.

Öte yandan işletmelerde; pazarlama anlamında gelecekte gerçekleştirilebilecek faaliyetlerin planlanması ve denetiminde muhasebe bölümünden sağlanan bilgilere gereksinim duyulmaktadır. Pazarlamada uygun, geçerli, güvenilir ve zamanlı olmayan yetersiz ve eksik bilgiler işletmenin geleceği adına stratejik olarak yanlış kararlar alınmasına sebep olacağından bu noktada muhasebe bilgi sisteminin etkinliği de önemli hale gelmektedir.

Stratejik pazarlama kararlarının muhasebeden elde edilen maliyet bilgileri temeline dayalı olarak alınabilmesi için pazarlama yöneticilerinin ihtiyaç duyduğu özel bilgiler; pazarlama bilgi sistemi ile muhasebe bilgi sistemi etkileşiminden ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak bu durum göstermektedir ki, pazarlama bilgi sistemi muhasebe bilgi sistemi ilişkisine dayanarak stratejik bir yaklaşım sonucu ortaya çıkan Pazarlama Muhasebesi işletmeler için küresel rekabet ortamında işletmenin varlığının ve faaliyetlerinin sürekliliği için önemli bir araç haline gelmiştir.

Bu çerçevede söz konusu çalışmada amaç; pazarlama ve muhasebe bilgi sistemlerine etraflıca değinmek suretiyle bu sistemler arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir. Bu ilişkiden doğan pazarlama muhasebesinin içeriği hakkında bir temel sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pazarlama, Muhasebe, Pazarlama Bilgi Sistemi, Muhasebe Bilgi Sistemi, Pazarlama Muhasebesi

Abstract

In today's world, especially in business life, competition plays a very effective role; has changed shape with the passing time. Recently, a competitive environment that is fast, convenient, reliable and above all based on timely knowledge has been adopted. In this way, the enterprises can survive in an environment and maintain their activities in a healthy way; activities from the registration of the products subject to marketing depends on the

management of a healthy way. At this point, the systematic relationship between the marketing information system and the accounting information system sheds light on the acquisition of healthy accounting data and the determination of effective marketing strategies.

The marketing information system is a system that provides information to the process of making strategic production and marketing decisions by briefly addressing the cost and effectiveness of marketing in companies. It is also very difficult to make the right decisions in an environment where information is very difficult to obtain, customer demands are multi-faceted, competition is intense, managers' decision-making periods are gradually shortened and the decisions to be taken become more complex. Therefore, the effectiveness of the marketing information system becomes important.

On the other hand; In the planning and auditing of future activities in terms of marketing, information from the accounting department is needed. The effectiveness of the accounting information system becomes important at this point, as inadequate and inadequate information in marketing which is appropriate, valid, reliable and timely will lead to strategically wrong decisions for the future of the enterprise.

Special information required by marketing managers to make strategic marketing decisions based on cost information obtained from accounting; marketing information system and accounting information system. As a result, this shows that the marketing information system has emerged as a result of a strategic approach based on the relationship between accounting information system, Marketing Accounting has become an important tool for the continuity of the existence and activities of the enterprise in the global competitive environment.

In this context, marketing information system in this study is to evaluate the relationship between these systems by referring to accounting information systems. It aims to provide a basis for the content of marketing accounting arising from this relationship.

Keywords: Marketıng, Accounting, Marketing Information System, Acccounting Information System, Marketing Accounting

SYSTEM DYNAMIC APPROACH FOR ESTIMATION OF TURKEY'S POTENTIAL EMISSIONS REDUCTIONS

TÜRKİYE'NİN POTANSİYEL EMİSYON AZALTMALARININ TAHMİNİ İÇİN SİSTEM DİNAMİK YAKLAŞIMI

Prof. Dr. Levent AYDIN
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Dr. İzzet ARI
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Abstract

Climate change has become one of the most important problems facing human beings. The reporting of the IPCC is the creation of the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) in 1992, followed by the Kyoto Protocol and the Paris Agreement aim to reduce climate change. In 2015, while adopting the Paris Agreement, the UNFCCC Secretariat requested the Intended Nationally Determined Contributions (INDC) of all countries for emission reduction in line with their national circumstances. Turkey for the first time declared to emission reductions as deviation from business as usual (BaU) scenario by 21%. However, there is no multidimensional analysis of the impact of INDC on economy, climate and energy. Since it is a multi-dimensional and multi-sector problem to link energy transition with the goals of climate change, the analysis of actions and policies necessary to combat climate change is necessary to address system integrity, feedback and dynamic relations. Furthermore, with the implementation of the system dynamics approach in the mitigation and energy transition needs analysis required by the Paris Agreement, the impacts can be seen in multiple dimensions. Turkey's long-term energy transition compatible with this study Paris Agreement with economic, energy and climate change system dynamics analysis for the achievement of the objectives will be realized. Thus, the relationship between emission reduction on system dynamics of energy use, especially in energy, transportation, industry and housing sectors will be determined. Three main scenarios will be developed within scope of the project. The first, the BaU scenario, according to 2030 targets as 21% of mitigation through transition in energy sources will be analyzed. In the second scenario, in addition to emission reduction achieved in the transition of energy supply sources in the first scenario, it is aimed to reduce the energy intensity by using energy resources efficiently and to reduce the emission. With this aim, effects of both energy efficiency and technology / activity change on primary energy use and the effect of energy demand change on emission reduction will be modeled. In the third and last scenario, it is aimed to use market mechanisms such as carbon tax and / or emission trade in these scenarios by excluding fossil energy sources from new and renewable energy sources or by reducing energy demand by decreasing energy intensity. In other words, it will be investigated that contribution of provision of access to climate finance and ensuring more fair situations in the UNFCCC to Turkey on additional emissions reduction. In the context of this study, national and international data will be acquired and system dynamic approach will be modelled first time at this scale. Thus, policies on climate change will be flexibly analyzed dynamically.

Keywords: Paris Climate Agreement, INDC, System Dynamics, Energy Transition, Renewable Energy

Özet

İklim değişikliği, insanın karşılaştığı en önemli sorunlardan biri haline geldi. IPCC'nin bildirimi 1992'de Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (UNFCCC) oluşturulmasını takiben Kyoto Protokolü ve Paris Anlaşmasının iklim değişikliğini azaltmayı amaçlamasıdır. 2015 yılında, Paris Anlaşması'nı kabul ederken, BMİDÇS Sekreteryası, tüm

ülkelerin ulusal koşullarına uygun olarak emisyonların azaltılması için Amaçlanan Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkılarını (INDC) talep etmiştir. Türkiye ilk kez emisyon azaltımını her zamanki gibi Bau senaryosundan% 21 oranında işten sapma olarak ilan etti. Bununla birlikte, INDC'nin ekonomi, iklim ve enerji üzerindeki etkisinin çok boyutlu bir analizi yoktur. Enerji geçişini iklim değişikliği hedefleriyle ilişkilendirmek çok boyutlu ve çok sektörlü bir sorun olduğundan, iklim bütünlüğü ile mücadele için gerekli eylem ve politikaların analizi sistemin bütünlüğü, geri bildirim ve dinamik ilişkiler için gereklidir. Ayrıca, Paris Anlaşmasının gerektirdiği etki azaltma ve enerji geçişi ihtiyaç analizinde sistem dinamiği yaklaşımının uygulanmasıyla, etkiler birçok boyutta görülebilir. Türkiye'nin bu çalışmayla uyumlu uzun vadeli enerji geçişi Paris Anlaşması ile ekonomik, enerji ve iklim değişikliği sistemi dinamiklerinin hedeflerine ulaşılması için analizler gerçekleştirilecektir. Böylelikle, özellikle enerji, ulaştırma, sanayi ve konut sektörlerinde, enerji kullanımının sistem dinamikleri üzerindeki emisyonazaltımı arasındaki ilişki belirlenecektir. Proje kapsamında üç ana senaryo geliştirilecektir. Birincisi, BaU senaryosu, 2030'a göre hedeflerin enerji kaynaklarında geçiş yoluyla azaltılmasının% 21'i olarak analiz edilecektir. İkinci senaryoda, ilk senaryoda enerji tedarik kaynaklarının geçişinde elde edilen emisyonazaltımının yanı sıra, enerji kaynaklarını verimli kullanarak enerji yoğunluğunu azaltmak ve emisyonu azaltmak amaçlanmaktadır. Bu amaçla hem enerji verimliliği hem de teknoloji / faaliyet değişikliğinin birincil enerji kullanımı üzerindeki etkisi ve enerji talebi değişiminin emisyon azaltma üzerindeki etkisi modellenecektir. Üçüncü ve son senaryoda, fosil enerji kaynaklarını yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarından dışlayarak veya enerji yoğunluğunu azaltarak enerji talebini azaltarak, bu senaryolarda karbon vergisi ve / veya emisyon ticareti gibi piyasa mekanizmalarının kullanılması amaçlanmaktadır. Diğer bir deyişle, iklim değişikliğine erişimin sağlanmasının ve UNFCCC'de ek emisyonların azaltılması konusunda Türkiye'ye daha adil durumlar sağlanmasının katkısı araştırılacaktır. Bu çalışma kapsamında ulusal ve uluslararası veriler toplanacak ve bu ölçekte ilk kez sistem dinamiği yaklaşımı modellenecektir. Böylece, iklim değişikliği ile ilgili politikalar dinamik olarak esnek bir şekilde analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Paris İklim Anlaşması, INDC, Sistem Dinamiği, Enerji Geçişi, Yenilenebilir Enerji

THE PARIS AGREEMENT PROCESSES And THEIR SUSTAINABILITY WITH A NEW APPROACHTOTHE GLOBAL CLIMATE CHANGE STRUGGLE

PARİS ANLAŞMASI SÜREÇLERİ VE KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ MÜCADELESİNE YENİ BİR YAKLAŞIMLA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİKLERİ

Dr. İzzet ARI
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. Levent AYDIN
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Abstract

Within the scope of the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC), international climate change policies, particularly the mitigation of greenhouse gas (GHG) emissions, are addressed within the scope of combating the global climate change. A new climate agreement was needed because the Kyoto Protocol, which quantitatively determines the emission reduction of developed countries and sets down cost-effective mitigation mechanisms, has not been defined the commitment to reduce emission for a sufficient number of countries and the responsibility to fight climate change. In line with these needs, the Paris Agreement was adopted in 2015 as a result of the 21st Conference of Parties to the UNFCCC at the end of the climate negotiations between the years 2011 and 2015. A few months before the adoption of the Paris Agreement, countries began to submit the Intended Nationally Determined Contributions (INDCs) statements on emissions reduction to the UNFCCC secretariat. By December 2015, nearly 160 countries submitted their INDCs for the sake of supporting the construction of the Paris Agreement on emissions reduction. The Paris Agreement, which became one of the main documents of international policies on combating climate change post-2020, came into force on 4th November 2016 and covers the post- 2020 implementation period. As of 10th September 2019, 185 countries ratified the Agreement. Due to the monitoring of the process of negotiating and bottom-up negotiating method, updated INDCs and progressive and additional emission reduction expected (INDCs 2.0) process in 2020 has gained critical importance. In particular, the sustainability and effectiveness of the Paris Agreement were questioned in the post-2020 period due to the fact that the responsibilities of developed and developing countries were different and INDCs were not submitted in a common format. In this study, starting from the construction process of the Paris Agreement, a critical evaluation of the system to be established and the processes to be completed will be followed. At the end of the study, recommendations will be made especially for developing countries to carry out the emission reduction process more transparently.

Keywords: Paris Agreement, INDCs, Transparency, Climate Change

Özet

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) kapsamında, uluslararası iklim değişikliği politikaları, özellikle sera gazı (sera gazı) emisyonlarının azaltılması, küresel iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında ele alınmıştır. Yeni bir iklim anlaşması yapılması gerektiğine göre, gelişmiş ülkelerin emisyon azaltımını niceliksel olarak belirleyen ve uygun maliyetli azaltma mekanizmaları belirleyen Kyoto Protokolü, yeterli sayıda ülke için emisyonu azaltma taahhüdünü ve iklimle mücadele sorumluluğunu tanımlamamıştır. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda, Paris Anlaşması, 2015-2015 yılları arasındaki iklim görüşmeleri sonunda UNFCCC'nin 21. Taraflar Konferansı'nın bir sonucu olarak 2015'te kabul edildi. Paris Anlaşması'nın kabul edilmesinden birkaç ay önce, ülkeler, BMİDÇSsekreteryasınaemisyonların azaltılmasına ilişkin Amaçlanan Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkılar (INDC) açıklamalarını sunmaya başladılar. Aralık 2015 itibariyle, yaklaşık 160 ülke, emisyon azaltma konusunda Paris Anlaşması'nın inşasını desteklemek

amacıyla INDC'lerini sundu. 2020 sonrası iklim değişikliği ile mücadeleyle ilgili uluslararası politikaların ana belgelerinden biri olan Paris Anlaşması, 4 Kasım 2016'da yürürlüğe girdi ve 2020 sonrası uygulama dönemini kapsamaktadır. 10 Eylül 2019 tarihi itibariyle, 185 ülke Anlaşmayı onaylamıştır. Müzakere sürecinin ve aşağıdan yukarıya müzakere yönteminin izlenmesi nedeniyle, güncellenen INDC'ler ve 2020'deki artan ve ek emisyon azaltma beklenen (INDCs 2.0) süreci kritik önem kazanmıştır. Özellikle, 2020 sonrası dönemde, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sorumluluklarının farklı olması ve INDC'lerin ortak bir biçimde sunulmaması nedeniyle, Paris Anlaşmasının sürdürülebilirliği ve etkinliği sorgulanmaktadır. Bu çalışmada, Paris Anlaşmasının yapım sürecinden başlayarak, kurulacak sistemin ve yapılacak işlemlerin eleştirel bir değerlendirmesi yapılacaktır. Çalışmanın sonunda, özellikle gelişmekte olan ülkelerin emisyon azaltma sürecini daha şeffaf bir şekilde yürütmeleri için öneriler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Paris Anlaşması, INDC, Şeffaflık, İklim Değişikliği

GRI BAZLI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASININ SERMAYE PİYASALARINDAKİ ETKİSİ: DEĞER İLİŞKİSİ ANALİZİ

THE IMPACT OF GRI-BASED SUSTAINABILITY REPORTING ON CAPITAL MARKETS: THE VALUE RELEVANCE ANALYSIS

Dr. Öğr. Üyesi Melik ERTUĞRUL
İstinye Üniversitesi
Melik ERTUGRUL, PhD
Istinye University

Özet

Global Raporlama İnisiyatifi (GRI) bazlı sürdürülebilirlik raporlaması iş dünyasının ilgisini çekmektedir. Fakat, bu raporlamanın sermaye piyasaları üzerindeki etkisi sorgulanmaktadır. Bu çalışma, değer ilişkisi perspektifinden, GRI bazlı sürdürülebilirlik raporlamasının değerlemesine yönelik ışık tutmaktadır. Bu çalışmada kullanılan veriler ve kaynakları şunlardır: i) piyasa verileri: Borsa İstanbul, ii) finansa raporlama verileri: Kamuyu Aydınlatma Platformu, ve iii) GRI bazlı sürdürülebilirlik raporlaması verileri: Sürdürülebilirlik Açıklama Web Sayfası. Bu web sayfasında, 2015 yılı finansal yılına kadar verilerin sağlandığı ve 2009 öncesine ilişkin pek veri bulunmadığı görülmektedir. Bu sebeple çalışmamızda kullanılan veri seti, 2009-2015 yıllarını kapsamakta olup, 261 firmaya ait 1479 gözlem içermektedir.

Ohlson (1995) ile ilişkilendirilen lineer Fiyat Modeli'nin modifiye edilmiş hali kullanılarak yapılan analizler üç önemli bulguya işaret etmektedir. Birincisi, GRI bazlı sürdürülebilirlik raporlamasının piyasa değeri üzerinde istatistiki olarak anlamlı herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle, GRI bazlı sürdürülebilirlik raporlamasının değer ilişkisi bulunmamaktadır. İkincisi, defter değerinin piyasa değeri üzerindeki etkisi, GRI bazlı sürdürülebilirlik raporlaması ile birlikte istatistiki olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Yani, GRI bazlı sürdürülebilirlik raporlaması, defter değerinin değer ilişkisi üzerine etkin değildir. Üçüncüsü, GRI bazlı sürdürülebilirlik raporlaması ile birlikte net karın piyasa değeri üzerindeki etkisi istatistiki olarak anlamlı bir şekilde artmaktadır. Bu, GRI bazlı sürdürülebilirlik raporlaması yapan şirketlerin net kar figürlerinin piyasa tarafından daha olumlu olarak fiyatlandığının göstergesidir. Diğer bir deyişle, net karın değer ilişkisinin GRI bazlı sürdürülebilirlik raporlaması ile birlikte arttığı görülmektedir.

Bu çalışmanın iki temel kısıdı bulunmaktadır. Birincisi, Sürdürülebilirlik Açıklama Web Sayfası tarafından sunulan GRI-bazlı sürdürülebilirlik raporları oldukça kısıtlıdır. Örneklemimizde yer alan şirketlerin kurumsal web sitelerini inceledik ve Sürdürülebilirlik Açıklama Web Sayfası tarafından sunulan sürdürülebilirlik raporlarının eksik olduğunu tespit ettik. Fakat, her halükârda, örneklemimizde yer alan birçok firmanın da kurumsal web sitelerinde sürdürülebilirlik sekmesinin olmadığının altı çizilmelidir. İkincisi, bir ülkeye ait örneklem kullanılarak bulgular sunulduğu için bu çalışmanın sonuçlarının genellenebilirliği kısıtlıdır. Bütün bu kısıtlara rağmen, bulgularımızın araştırmacıların ilgisini çekeceğini umuyoruz.

Anahtar Kelimeler: GRI Raporlaması, Sürdürülebilirlik, Değer İlişkisi, Değerleme, Türkiye

Abstract

Global Reporting Initiative (GRI)-based sustainability reporting has attracted the interest of the world of business. However, its impact on capital markets is still questioned. This study sheds light on the valuation of GRI-based sustainability reporting from the perspective of the value relevance concept. This study retrieves i) the market data from the database of the Istanbul Stock Exchange, ii) financial reporting information from the database of the Public Disclosure Platform, and iii) GRI reporting disclosure information from the

website of the Sustainability Disclosure Database which provides GRI-based sustainability reporting information to the fiscal year 2015. As there are very limited observations with GRI-based sustainability reporting information before 2009, the period of analysis begins in 2009. The sample consists of 1479 observations belonging to 261 firms which belong to neither conglomerates, financial institutions nor utility industries.

By employing a modified linear model very similar to Ohlson (1995), this study reveals three significant findings. First, GRI-based sustainability reporting does not have any significant impact on market values. In other words, GRI-based sustainability reporting is not reported as value relevant. Second, the impact of book value of equity on market value is not significantly affected by the GRI-based sustainability reporting. In other words, the value relevance of book value of equity remains unchanged even if a firm releases a GRI-based sustainability report. Third, the impact of net income on market value significantly increases by GRI-based sustainability reporting. As an economic interpretation, the market perceives net income figures of GRI-based sustainability reporters more positive than the others although the GRI-based sustainability reporting does not significantly contribute to the available information mix in the market. In other words, net income becomes more value relevant with the GRI-based sustainability reporting.

This study has two major caveats. First, the Sustainability Disclosure Database provides very limited information related to GRI-based sustainability reports. We manually check corporate websites of certain firms in our sample and realize that the Database contains missing data. In any case, we highlight that many corporate websites do not provide sustainability sections. Second, as we present outcomes belonging to a single country, the generalizability of our findings is limited. Despite all these limitations, we hope that our findings will be of interest to researchers.

Keywords: GRI reporting, Sustainability, Value Relevance, Valuation, Turkey

DAĞITIMSAL ADALETİN PRESENTEİZM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ
THE EFFECT OF DISTRIBUTIVE JUSTICE ON PRESENTEISM

Dr. Furkan ÇELEBİ
Yozgat Bozok Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada örgütsel adalet kavramının bir unsuru olan dağıtımsal adalet ve hastalık gibi bazı kişisel durumlarda işe devam etme ve çalışmayı ifade eden presenteizm kavramları incelenmiştir. Dağıtımsal adalet unsurunun presenteizm üzerinde etkisi olup olmadığını araştırmak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Kavramları araştırmak üzere üç bölümden oluşan anket formları hazırlanmıştır. İlk bölümde demografik özellikler, ikinci bölümde dağıtımsal adalet ve son bölümde presenteizm ile ilgili ifadeler yer almaktadır. 2019 ocak ve şubat aylarında gerçekleştirilen çalışma için hazırlanan anketler Yozgat ili Sorgun ilçesinde kadrolu belediye çalışanlarından gönüllü katılımcılara dağıtılmıştır. Dağıtılan 98 anketten 85 adet geçerli anket elde edilmiştir. Bu 85 katılımcı bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Alınan bilgiye göre 107 kadrolu personelden elde edilen 85 örneklem büyüklüğü %95 güven aralığında örneklem yeterliliğini sağlamaktadır.

Katılımcıların %89,4'ü (76 kişi) erkeklerden oluşmaktadır. Yaş ve çalışma süresi bilgilerine bakıldığı zaman, aralıklardaki dağılımın birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. %80 oranında katılımcı (68 kişi) evlilerden kalan 17 kişi ise bekarlardan oluşmaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmı (%43,5) orta öğretim mezunlarıdır.

Öncelikle değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre dağıtımsal adalet ve presenteizm arasında 0,308 oranında bir ilişkiye ulaşılmıştır (0,001 düzeyinde anlamlı şekilde). Ulaşılan ilişkinin yönü pozitiftir. Bir başka ifadeyle dağıtımsal adalet ve presenteizm arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Çalışmanın amacı doğrultusunda regresyon analizi yapıldığında ise anlamlı bir etkiye ulaşılmıştır. Hesaplanan regresyon değeri p=0,004 anlamlılık seviyesinde 0,095'tir. Daha açık şekilde ifade etmek gerekirse dağıtımsal adalet presenteizm üzerinde %9,5'lik bir etkiye sahiptir. Bağımsız değişken olarak ele alınan dağıtımsal adalet kavramındaki bir birimlik değişim presenteizm üzerinde %9,5'lik aynı yönlü ve anlamlı bir etkiye sahiptir. Adaletin örgüt içerisinde eşit dağıtıldığı algısı çalışanlarda sağlık problemleri olsa bile işe gelme ve istekli çalışma etkisi yaratabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Presenteizm, Dağıtımsal Adalet, Örgütsel Adalet

Abstract

In this study, concepts of distributive justice, which is a component of organizational justice and presenteeism, which means staying in business and working in personal situations such as sick are surveyed. Researching whether distributive justice has influence over presenteeism is the aim of this study.

A survey of three sections was formed to research the concepts. Expressions about demographic features are in the first, distributive justice are in the second, and presenteeism are in the final sections. The surveys were distributed to volunteer participants among regular municipality employees of Sorgun district in Yozgat province. 85 valid surveys obtained over 98 of them. These 85 participants form the sample of research. According to the information, the sample size of 85 over 107 regular employees ensures sufficiency of sample in %95 confidence interval.

%89,4 participants (76 people) are male. Considering their age and working hours, it can be seen that the ranges are very close to each other. %80 participants (68 people) are married and the rest 17 people are single. Most of the participants (%43,5) are secondary education graduates.

First of all, in order to test whether there is a relation between variables a correlation analyses was made. According to the analyse results, a relation between distributive justice and presenteeism was found at the rate of 0,308 (0,001 significant). The relation is positive. In other words there is a positive and significant relation between distributive justice and presenteeism. When a regression analyses was made in accordance with the aim of the study the result was a significant effect. The regression value is 0,095 in p=0,004 significance level. Clearly, distributive justice has %9,5 effect on presenteeism. A unit of change in distributive justice concept which was taken as independent variable has %9,5 directly proportional and significant effect. The sense of equal distribution of justice in an organisation may lead to a willingly work effect on workers even if they suffer from health issues.

Keywords: Presenteeism, Distributive Justice, Organizational Justice

İŞTEN AYRILMA NİYETİ VE ÖRGÜTSEL SAĞLIK ARASINDAKİ İLİŞKİ
THE RELATIONSHIP BETWEEN INTENTION TO LEAVE AND ORGANIZATIONAL HEALTH

Dr. Furkan ÇELEBİ
Yozgat Bozok Üniversitesi

Özet

Bu çalışma işten ayrılma niyeti ve örgütsel sağlık arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamaktadır. İşten ayrılma niyetinin örgütsel sağlık ile ilişki içinde olup olmadığı bu çalışmanın sorunsalını oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda üç bölümden oluşan bir anket formu hazırlanmıştır. İlk bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde işten ayrılma niyetine ilişkin ifadeler ve son bölümde ise örgütsel sağlığa ilişkin ifadeler yer almaktadır. Hazırlanan anket formları bir tekstil firmasında gönüllü katılımcılara dağıtılmış ve araştırmaya ilişkin veriler elde edilmiştir. 126 geçerli anket bu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Elde edilen veriler öncelikle frekans daha sonra da korelasyon analizlerine tabi tutulmuştur.

Katılımcıların demografik özelliklerine bakıldığı zaman 62 erkek ve 64 kadından oluşmaktadır. Yaş dağılımında da benzer şekilde birbirine yakın bir dağılım görülmektedir. 21-25 ve 26-30 yaş aralıklarında olanlar örneklem grubunun % 57,9'unu oluşturmaktadır. Katılımcıların çok büyük bir kısmı 109 kişi (%86,5) ile ortaöğretim mezunlarından oluşmaktadır. Katılımcıların %55,6'sı (70 katılımcı) evlilerden oluşmaktadır. 107 katılımcı (%84,9) 1 -5 yıl arası çalışma süresine sahiptir.

İşten ayrılma niyeti ve örgütsel sağlık arasındaki ilişkinin tespiti için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre işten ayrılma niyeti ile örgütsel sağlık 0,05 düzeyinde -0,189 olarak hesaplanmıştır. Daha açık bir ifadeyle işten ayrılma niyeti ve örgütsel sağlık arasında %18,9'luk ve ters yönlü bir ilişki vardır ve bu ilişki %5 seviyesinde anlamlı olarak hesaplanmıştır. İşten ayrılma niyeti arttıkça örgütsel sağlık seviyesi düşmektedir. Tam tersi şekilde örgütsel sağlık seviyesi arttıkça da çalışanların işten ayrılma niyetleri düşmektedir. Sonuç olarak çalışanlara örgütsel sağlık seviyesinin yüksek olması veya arttırılması çalışanların işten ayrılma niyetini azaltacak ve örgütte personel devir hızının düşmesi başta olmak üzere olumsuz birçok unsuru azaltacaktır.

Anahtar Kelimeler: İşten Ayrılma Niyeti, Örgütsel Sağlık, Örgüt Sağlığı, Korelasyon Analizi

Abstract

This study aims to research the relationship between intention to leave and organizational health. Whether the intention to leave is related to organizational health forms the problematic of this study. In accordance with the purpose of the study a survey was set which contains three sections. In the first part, personal information; in the second part, the statements about intention to leave; and in the final part the statements about organizational health are given. The surveys were distributed to the volunteer participants in a textile company so the data for the study was obtained in that way. 126 valid surveys constituted the sample of the study. The data obtained was first conducted to frequency and then correlation analysis.

The demographic features of the participants is that they are consisted of 62 men and 64 women. A similar distribution is also observed in the age ranges. Between 21-25 and 26-30 years of age ranges composed the 57.9% of the sample group. The number of the majority of the participants is 109 (86.5%) secondary school graduates. 55.6% of the participants (70 participants) are married. 107 participants (84.9%) have a working time of 1 to 5 years.

Pearson Correlation analysis was conducted in order to determine the relationship between intention to leave and organizational health. According to the results of this analysis,

organizational health with the intention to leave was calculated as -0,189 at 0.05 level. More specifically, there is an 18.9% and inverse relationship between intention to leave and organizational health, and this relationship is calculated to be significant at the 5% level. The higher the intention to leave, the lower the level of organizational health. On the contrary; the higher the organizational health level, the lower the intention of employees to leave. As a result; being high in organizational health level, or increasing it will decrease the intention of employees to leave and decrease many negative factors, such as the decrease in personnel turnover rate.

Keywords: Intention to Leave, Organizational Health, Correlation Analysis

KLİNİK ECZACILIK UZMANLIK EĞİTİMİ VE 2023 PERSPEKTİFİNDEN BİR BAKIŞ

CLİNİCAL PHARMACY RESİDENCY TRAİNİNG AND A VİEW FROM THE PERSPECTİVE OF 2023

Prof. Dr. Zekai ÖZTÜRK
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Uzm. Fzt. Nurullah BERBEROĞLU
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Genç bir uzmanlık dalı olan klinik eczacılık, Türkiye'de önemli düzeyde gelişmeye devam etmektedir. Literatürde yer alan birçok çalışma, hastanelerde ve sağlık tesislerinde çalışan klinik eczacı sayısı arttıkça ilaç maliyetlerinin de bununla uyumlu olarak azaldığına işaret etmektedir. Bu çalışma ile eczacılıkta uzmanlık alanında eğitim verme yetkisi olan öğretim üyelerinin Türkiye'de 2023 yılında hastanelerde uzman klinik eczacı istihdamı hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Tanımlayıcı nitelikteki bu çalışma 1 Aralık 2018 - 1 Şubat 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında 19 sorudan oluşan bir anket hazırlanarak cevaplayabilmeleri için Eczacılıkta Uzmanlık Kurulu tarafından eczacılıkta uzmanlık eğitimi verme konusunda yetki verilmiş öğretim üyelerine elektronik ortamda gönderilmiştir. Anketlerden elde edilen veriler, eğiticilerin cevaplarını analiz edebilmek için Sosyal Bilimler için İstatistik Programına girilmiştir. Sonuçların değerlendirilmesi; ortalama ± standart sapma, frekans ve yüzdelerle ifade edilmiş ve istatistiksel analizde Ki Kare testi kullanılmıştır.

Çalışmada örneklem seçimi yapılmamış, evrenin tamamına (tüm eğiticilere) ulaşılmaya çalışılmıştır. Ankete, eczacılıkta uzmanlık eğitiminde eğitici yetkisi verilen 195 eğiticinin 114'ü katılım sağlamış ve çalışmaya katılım oranı % 58,46 olarak gerçekleşmiştir.

Genel anlamda değerlendirme yapıldığında, katılımcıların çoğunun mevzuat ve idarî düzenlemeler hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Cinsiyet ile Eczacılıkta Uzmanlık Kurulu Terimler Sözlüğünü (EUKTS) inceleme arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Eczacılıkta Uzmanlık Kurulu Müfredat Oluşturma ve Standart Belirleme Sistemi (EUKMOS) komisyon üyeliği ile EUKTS inceleme arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Diğer parametreler arasında ise istatistiksel olarak fark bir bulunamamıştır ($p>0,05$).

Ankete katılanların çoğunluğu, 2023 yılı itibarı ile yataklı tedavi kurumlarında uzman klinik eczacı istihdamının gerekli olduğu düşüncesini taşımaktadır. Katılımcıların çoğunluğu klinik eczacılığın prestijli bir meslek olduğu düşüncesini taşımaktadır. Ayrıca yine katılımcıların çoğu eczacılık fakültelerinde Sağlık Bakanlığı adına kadroların kullanılması gerektiği kanaatine sahiptir. Fakat katılımcıların yaklaşık % 20'sinin bu istihdam yöntemi konusunda kesin bir kanaate sahip olmadığı tespit edilmiştir.

Önemli bir konu olduğu göz önünde bulundurularak, klinik eczacılık uzmanlık eğitimine ilişkin daha ileri düzeyde çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Klinik Eczacılık, 2023, Hastane, İstihdam

Abstract

Clinical pharmacy which is a new residency program is developing significantly in Turkey. Most of the researches in the literature has shown that if clinical pharmacists staffing in hospitals increase, drug costs decrease accordingly. The aim of this study is to assess the clinical pharmacy employment in 2023 according to views of pharmacy residency faculties.

The study that is descriptive was carried out between the 1st December 2018 and 1st February 2019. A electronic questionnaire form consisting of 19 questions was sent to faculties authorized in field of pharmacy residency education. The obtained data from

questionnaires were entered into the Statistical Package for the Social Sciences to analyze the responds of the faculties. In the analysis of data, mean ± standart deviation, frequency, percentage and Chi Square test were used.

The sample was not determined. All faculties were tried to be reached. 114 of 195 faculties participated in the survey and the participation rates of survey were % 58,46.

In general, most of the participants have examined the legislation and regulations. There was statistically significant difference between gender and examining the Pharmacy Specialty Board Terms Glossary ($p<0,05$). Also, there was statistically significant difference between Pharmacy Specialty Board Curriculum Formulation and Standard Setting System Commission Membership and examining the Pharmacy Specialty Board Terms Glossary ($p<0,05$). Statistically significant difference between other parameters wasn’t found.

According to the majority of the participants, the necessity of employing clinical pharmacist in hospitals in 2023 is required. Majority of the participants have thought that clinical pharmacy is a prestigious profession. Also, majority of the them have thought that cadres for Health Ministry in pharmacy faculties must be used. However, approximately 20 percent of participants haven't thought that way.

Given that it is an important issue, more comprehensive researches on clinical pharmacy residency education are needed.

Keywords: Clinical Pharmacy, 2023, Hospital, Employment

TIPTA UZMANLIK EĞİTİMİ VEREN ANA DAL PROGRAMLARININ MEKÂN VE DONANIM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATING OF MAIN SPEACIALITY AREA PROGRAMS OF MEDICAL RESIDENCY TRAINING IN TERMS OF FACILITIES AND EQUIPMENT

Uzm. Fzt. Nurullah BERBEROĞLU

T.C. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Tıp ve Uzmanlık Eğitim Dairesi Başkanlığı

Özet

Tıp; tarihten günümüze sürekli gelişme kaydederek ilerlemiş ve tıbbi bilgideki artış ile uzmanlaşmaya yönelmiştir. Tıbbi bilgi bir taraftan aşamalı olarak gelişme gösterirken; diğer taraftan standart ve kalite gibi kavramlar ortaya çıkmış ve gelişen tıp bilgisi; bu konulardaki gelişme ve değişmeleri de gündeme taşımıştır. Türkiye'de uzmanlık eğitimi alanında faaliyet gösteren kurumlarla ilgili belli bir standardizasyonun sağlanamadığı zaman zaman dile getirilmiş olsa da, konuyla ilgili literatürde yeterli nitelik ve nicelikte çalışma da mevcut değildir.

Ülkemizde tıpta uzmanlık eğitimi; devlet ve vakıf üniversiteleri ile eğitim ve araştırma hastanelerinde yürütülmektedir. Programlar arasındaki kalite farkının ortadan kaldırılmasında standardizasyonun sağlanması oldukça önemlidir.

Bu çalışma 2017 yılında sunulan ve tez jürisi tarafından kabul edilen "Tıpta Uzmanlık Eğitimi Veren Bazı Programların Mekân ve Donanım Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı Sağlık Uzmanlığı Tezi esas alınarak hazırlanmıştır. Bu çalışmanın amacı 2.1 versiyon çekirdek eğitim müfredatlarına göre uzmanlık eğitimi veren bazı ana dal programlarının mekân ve donanım açısından değerlendirilmesidir.

Bu çalışma tanımlayıcı türde bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini Anesteziyoloji ve Reanimasyon dalında 30, Çocuk Cerrahisi dalında 11, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları dalında 20, Deri ve Zührevi Hastalıkları dalında 15, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji dalında 22, Göz Hastalıkları dalında 24, Kadın Hastalıkları ve Doğum dalında 31, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları dalında 18 ve Tıbbi Patoloji dalında 22 olmak üzere toplam 193 program oluşturmuştur. Programların değerlendirilmesinde Tıpta Uzmanlık Kurulu tarafından belirlenen standartlar kullanılmıştır. Sağlık Bakanlığı tarafından Kasım 2015 tarihinde gerçekleştirilen Tukstandart 2015 çalışması kapsamında; Türkiye'de tıpta uzmanlık eğitimi veren uzmanlık dalları için belirlenip ilan edilen standartlardan bir kontrol listesi oluşturulmuştur. Kontrol listeleri dijital olarak bir sisteme yüklenmiş ve uzmanlık eğitimi veren programların yöneticilerinden listede yer alan standartları karşılayıp karşılamadıklarını elektronik ortamda bildirmeleri istenmiştir. Gelen cevaplar bir veri tabanına kaydedilmiştir. Verilerin analiz edilmesi kapsamında; eğitim ve araştırma hastaneleri ile üniversite hastanelerinde bulunan programların almış olduğu yüzde puanlar Mann Whitney U Testi kullanılmak üzere değerlendirilmiştir.

Kadın Hastalıkları ve Doğum dalında eğitim ve araştırma hastaneleri ile tıp fakültelerindeki uzmanlık eğitimi programlarının mekân ve donanım açısından puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değişiklik gösterdiği ($p<0.05$), eğitim ve araştırma hastanelerinin mekân ve donanım açısından puanının tıp fakültelerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer uzmanlık dallarındaki programlar arasında ise mekân ve donanım açısından istatistiksel olarak bir fark bulunamamıştır.

Türkiye'de tıpta uzmanlık eğitiminde; mekân ve donanım açısından standardizasyon konusunda ciddi ilerleme kaydedilmiştir. Tıpta uzmanlık eğitimi veren tüm uzmanlık dallarında da değerlendirme yapacak ileri düzeyde çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tıpta Uzmanlık Eğitimi, Ana Dal, Mekân, Donanım

Abstract

Medicine; has progressed to the present day by making continuous improvement and with the increase in medical knowledge has turned to specialization. While medical knowledge is progressively improving on the other hand, concepts such as standard and quality have emerged and the evolving medical knowledge has led to developments and changes in these subjects. Standardization regarding residency training program in Turkey that could not be achieved otherwise stated. However, there are not enough and sufficient studies in the literature on this subject. Universities and training and research hospitals provide residency training in Turkey. Standardization is very important in eliminating the quality difference between the programs.

This article is extracted from Health Expertise Thesis entitled "Evaluation of Some Medical Residency Programs in terms of Space and Equipment", (Health Expertise Thesis, Ministry of Health, Ankara/Turkey, 2017). The aim of this study is to evaluate some of the main speaciality area programs of medical residency providing residency training in terms of place and equipment according to version 2.1 core curriculum.

This study is descriptive. The population of the research consists of the following programs: 30 Anesthesiology and Reanimation programs, 11 Pediatric Surgery Programs, 20 Pediatric Psychiatry Programs, 15 Dermatology Programs, 22 Clinical Microbiology and Infectious Diseases Programs, 31 Gynecology and Obstetrics Programs, 18 Psychiatry Programs and Medical Pathology Programs (193 programs in total). The standards determined by the Medical Speciality Board were used in the evaluation of the programs. A checklist was prepared from the place and equipment standards announced by the Medical Speciality Board, then the checklists were digitally uploaded to a system and Tukstandart 2015 study was conducted in November 2015 by The Ministry of Health. The administrators of the programs were asked to inform them electronically whether their programs meet the standards listed. The responses were recorded in a database. The Mann Whitney U Test was used to analyze the data.

In Gynecology and Obstetrics, there was a statistically significant difference between the points of the training and research hospitals' programs and medical faculties' programs in terms of place and equipment ($p < 0.05$). It was evaluated that the points of training and research hospitals' programs were higher than the medical faculties' programs in terms of space and equipment. No statistical difference was found between the programs in other specialties in terms of place and equipment.

Medical residency programs in Turkey has progressed on standardization in terms of place and equipment. Further studies are needed in all specialties providing medical residency training.

Keywords: Medical Residency Training, Main Speaciality Area, Place, Equipment

MAJOR ÜST EKSTREMİTE AMPUTASYONLARI

Uzman Dr. Murat İĞDE
Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Özet

Konu: Amputasyon herhangi bir vücut uzvunun kopmasına verilen isimdir. Amputasyonlar temelde travmatik ve cerrahi olmak üzere iki gruba ayrılır. Travmatik amputasyonlar en sık üst ekstremitede parmaklarda gözlenir. El bileği ve üzerindeki seviyeden olan amputasyonlar major üst ekstremite amputasyonları olarak kabul edilirler. Bu grup amputasyonlarda amputat kas doku içerdiğinden daha erken ve komplike müdahale gerektirir.Parmaklarda ise oksijensizliğe uzun süre dayanamayacak kas gibi dokular bulunmaz. Bu yüzden uygun transport koşullarıyla getirilen (Soğuk iskemi ile) parmak amputasyonu vakalarının 30 saate kadar yapılan ameliyatları; başarı ile sonuçlanmaktadır.

Amaç: Bu çalışmada major üst ekstremite amputasyonu nedeni ile kliniğimize başvuran hastalarla ilgili deneyimlerimizi paylaşmayı amaçladık

Yöntem: 2012 temmuz ayı ile 2017 temmuz ayları arasında Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Plastik Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi bölümüne başvuran toplam 180 major üst ekstremite amputasyonu hastalarının retrospektif olarak dosyaları taranarak yapılan çalışmada; hastaların cinsiyeti, amputasyon seviyesi, yaralanma biçimi, operasyona uygunluğu değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya dahil edilen hastaların 27 si (%15) kadın , 153 ü (%85) erkek idi. 112 (%62,2) hastanın ezilme yaralanmasıyla , 46 (%25,5) hastanın karma yaralanmayla, 12 (%6,6) hastanın parçalanma yaralanmasıyla, 7 (%3,8) hastanın düz kesiyle, 3 (%1,6) hastanın avülziyon yaralanmasıyla kliniğimize başvurmuş olduğu görüldü. 87 (%48,3) hastanın amputasyon seviyesi el bileğinden, 67 (%37,2) hastanın amputasyon seviyesi ön kol düzeyinden, 25 (%13,8) hastanın amputasyon seviyesi kol düzeyinden ve 1 (% 0,5) hastanın amputasyon seviyesi skapulotorasik düzeyden idi.

Sonuç: Bu çalışmanın sonucunda mikrocerrahi ile replantasyon yapılan major üst ekstremite amputasyonlarının başarı oranlarının parmak amputasyonlarına göre daha düşük olduğu, amputasyon seviyesi arttıkça reinnervasyonun daha geç dönmesine bağlı fonksiyonel geri dönüşün daha az olduğu gözlendi. Major amputasyonların yüksek enerjili travmalara bağlı olmasının tedavide başarı oranını azaltan önemli bir etken olduğu görüldü.

Anahtar Kelimeler: Üst Ekstremite, Travma, Major Amputasyon

Abstract

Subject: Amputation is loss of a part of body. Amputations are basically divided into two groups as traumatic and surgical. Traumatic amputations are most commonly observed in the fingers of the upper extremity. Amputations of the wrist and above are considered as major upper extremity amputations. The major amputations are more complicated and required early intervention due to amputates have muscle tissues. For this reason, cases of finger amputation (with cold ischemia) brought under appropriate transport conditions up to 30 hours; results in success.

Objective: In this study, we aimed to share our experience with patients admitted to our clinic due to major upper extremity amputation.

Methods: Between July 2012 and July 2017, a total of 180 major upper extremity amputation patients were retrospectively assesed at Ankara Numune Training and Research Hospital Plastic Reconstructive and Aesthetic Surgery Center. Gender, amputation level, trauma type, suitability for operation were evaluated.

Results: The study included 27 (15%) female and 153 (85%) male. 112 (62.2%) were crush injuries, 46 (25.5%) were mixed injuries, 12 (6.6%) were mangled injuries, 7 (3.8%) were clear cut injuries. 3 (1.6%) were avulsion injuries. 87 (48.3%) amputation level were on

the wrist, 67 (37.2%) amputation level were on forearm , 25 (13.8%) amputation level were on arm and 1 (0.5%) amputation was on scapulothoracic level.

Conclusion: The success rate of major upper extremity amputations with microsurgical replantation was lower than finger amputations, in addition reinnervation period of high level amputations were longer than low level amputations. Major amputations due to high energy trauma were found to be an important factor in decreasing the supply success rate.

Keywords: Upper Extremity, Trauma, Major Amputation

KORNUAL GEBELİK
CORNUAL PREGNANCY

Dr. Öğr. Görevlisi Mesut ÖNAL
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Ektopik gebelik tüm gebeliklerin % 2 sinde görülür. Kornual gebelik tüm ektopik gebeliklerin %2-4 ' ünü oluşturan nadir görülen bir ektopik gebelik türüdür.Tanının konulması ve normal gebelikten ayrılmasının zor olması tanıyı geciktirerek mortalite ve morbiditenin artmasına neden olmaktadır.

Kornual gebelikte risk faktörleri, geçirilmiş enfksiyonlar ,uterin ve tubal cerrahiler,konjenital uterin anomalileri , batın içi adezyonlar , myoma uteri ,tümörler infertilite için uygulanan yöntemler ;fazla embriyo transveri ,embriyonun horna yakın konulması ve hormonal durumlar gösterilmiştir.

Tanıda seri bhcg ölçümleri Usg ve bazı durumlarda Mr kullanılmaktadır . Kornual bölgede kitle, kornual gebeliğin kesin tanısı için en yaygın ultrasonografi görüntüsüdür. Timor-Tritsch ve ark. Kornual ektopik gebelik için 3 kriter tanımlamışlardır: 1) Boş uterus kavitesi, 2) koryonik sac uterin kavitenin lateral kenarından >1 cm ayrı olması, 3) gestasyonel sac etrafında ince miyometriyal tabaka (< 5ml) olması.Bizim hastamızda rüptür olduğu için bu kriterlere tam uymamaktadır.

Ayırıcı tanıda uterin anomaliler , uterin ve adenksiyel kitleler ,normal gebelik ve tubal gebelik dışlanmalıdır.

Bu olguda 35 yaşında gravida 2 paritesi 1 olan , adet düzensizliği, karın ağrısı nedeniyle başvuran hastada son adet tarihine göre 9 haftalık rüptüre sol kornual ektopik gebelik saptandı. Sol kornual eksizyon yapıldı.

Tedavi gebelik haftası ve rüptür olup olmamasına göre değişmekle birlikte tanının zor ve geç konulması sebebiyle genellikle cerrahidir.Genellikle kornual eksizyon yada daha ileri hastalarda total histerektomi yapılır.Erken haftalarda tanı konulduğunda tek yada multi doz methotreksat verilerek konservatif tedavi uygulanabilir.

Nadir görülen kornual gebelikte morbidite ve mortalite tanı konulduğuı gebelik haftasıyla doğru orantılı olarak artar.Bu nedenle 1. basamakta gebelik tanısı alan hastaların gebeliklerinin vakit kaybedilmeksizin usg ile doğrulanması gerekmektedir.Erken tanı konservatif tedavileri uygulama fırsatı sunduğu için fertilitenin korunmasını sağlar.

Anahtar Kelimeler: Kornual Gebelik ,Erken Tanı , Mortalite

Abstract

Ectopic pregnancy constitutes 2% of all pregnancies. On the other hand, cornual pregnancy is a rarely encountered type of ectopic pregnancy and constitutes 2-4% of all ectopic pregnancies. It is hard to diagnose and to distinguish from normal pregnancy, as a result, the diagnosis is retarded and this causes the increase of mortality and morbidity.

The risk factors of cornual pregnancy include previous infections, uterine and tubal surgeries, congenital uterine anomalies, intraabdominal adhesions, myoma uteri, tumors, methods applied for infertility, excessive embryo transfer, placing embryo close to the horn and hormonal situations.

For diagnosis, serial Beta-HCG measurements, ultrasonography (usg) and for some cases MR is used. The mass observed in the cornual area is the most common ultrasonography image for the diagnosis of the cornual pregnancy. Timor-Tritsch et. al. has defined three criteria for cornual ectopic pregnancy: 1) Empty uterine cavity, 2) chorionic sac being >1 cm separate from lateral corner of the uterine cavity, 3) having a thin myometrial layer (< 5 ml) around the gestational sac. Since our patient has rupture, she does not fully apply to these criteria.

Uterine anomalies, uterine and adnexal masses, normal pregnancy and tubal pregnancy should be excluded from the differential diagnosis.

In this case, the patient was 35-year old, her gravida 2 parity was 1, and she had menstrual irregularity. She referred to us because of abdominal pain; however 9-week rupture left cornual ectopic pregnancy was detected based on her last menstruation date. Left cornual excision was applied.

Although the treatment varies based on the pregnancy week and the existence of rupture, most of the time it is surgical because this condition is hard to diagnose and generally diagnosis is determined late. Generally, cornual excision, or for more advanced patients, total hysterectomy is applied. If the diagnosis is determined in early weeks, conservative treatment with single or multiple doses of methotrexate shall be applied.

For the rarely encountered cornual pregnancy, the morbidity and mortality increase in direct proportion with pregnancy week that the diagnosis is determined. For that reason, the pregnancy of the patients who were diagnosed with pregnancy at the first step should be confirmed with ultrasonography without delay. Early diagnosis enables an opportunity to apply conservative treatment methods and as a result, this protects fertility.

Keywords: Cornual Pregnancy, Early Diagnosis, Mortality

ANTERİOR MAKSİLLER DUVAR VE LAKRİMAL KANAL İLİŞKİSİNİN BT ile ANALİZİ

CT ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE ANTERIOR MAXILLARY WALL AND THE LACRIMAL DUCT

Uzm. Doktor Veysel KAPLANOĞLU
Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Doç. Doktor Hatice KAPLANOĞLU
Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Özet

Maksiller sinüs içindeki patolojiye cerrahi girişim lezyon özellikle anterior duvara veya tabana dayanıyorsa zordur. Büyük medial meatal antrostomi, sadece maksiller sinüsün posterior superior yönlerine iyi erişim sağlayan bir yöntem olup maksiller sinüsün anterior duvarı ve tabandaki lezyonlar için yetersizdir. Anterior duvar ve tabandaki lezyonlara Tip III sinüsotomi sonrası 70 ° endoskop kullanarak veya endoskopik medial maksillektomi sonrası ulaşmak mümkündür. Anterior duvarda ve maksiller sinüs tabanındaki lezyonlar için önerilen cerrahi yaklaşımların morbiditesi endoskopik yaklaşımdan daha fazladır.

Prelakrimal pencere yaklaşımı ile maksiller sinüsün anterior kısmına erişim mümkündür. Bu yaklaşım yalnızca bir pre-lakrimal reses mevcut olduğunda mümkündür. Kemik lakrimal kanalın çıkarılması, dar pre-lakrimal reseslerde gerekli olup lateral nazal duvarın medial retraksiyonunu kolaylaştırır. Preoperatif dönemde bilgisayarlı tomografi taramasının yapılması, prelakrimal pencere yaklaşımınının zorluk seviyesini belirlemede yardımcı olacaktır. Simmen ve ark. ları prelakrimal yaklaşımın; > 7 mm mesafede (Tip 3) kolayca yapılabileceğini; > 3-7 mm'lik mesafede (Tip 2) lakrimal kanalın kısmi dislokasyonu ile yapılabileceğini; 0-3 mm'lik mesafede (Tip 1) önemli miktarda kemik çıkarılmasını, lakrimal kese dislokasyonunu ve çok küçük bir prelakrimal pencere gerektirdiğini bildirdi. Simmen ve arkadaşları Avrupalılar üzerinde yaptıkları çalışmada hastalarının sadece 2 / 3'ünde bu yaklaşımın uygulanabilir olduğunu bildirmiştir. Çinliler üzerinde yapılan başka bir çalışmada hastaların %93' ünde bu yaklaşım uygulanabilir bulunmuştur. Çalışmamızın amacı Türkiye' de yaşayan populasyonda anterior maksiller duvar ile lakrimal kanal arasındaki mesafeyi ölçmektir.

Çeşitli rinolojik hastalıklar nedeniyle paranazal sinüs BT çekilen 100 erişkin hastanın görüntüleri retrospektif olarak incelendi. Anterior maksiller duvar ile lakrimal kanalın anterior sınırı arasındaki mesafe 200 tarafta ölçüldü. Daha önce Simmen ve ark.ları tarafından yayınlanan ölçüm metodolojisi kullanıldı. Bunun, bize diğer etnik gruplarda yapılan çalışmalarla karşılaştırma imkanı vereceği düşünüldü.

200 tarafı olan toplam 100 hastada ölçümler yapıldı. Çalışmaya18 ile 76 yaş arasında 100 hasta dahil edildi ve yaş ortalaması 36.49±14.21' di. Maksiller sinüsün anterior duvarından lakrimal fossanın anterior sınırına kadar olan mesafenin (mesafe 1) ortalaması 4.27±1.99 mm dir. Maksiller sinüsün anterior duvarından lakrimal fossanın posterior sınırına kadar olan mesafenin (mesafe 2) ortalaması 13.53±2.62 mm dir. Hastaların sağ ve sol mesafe 1 ve 2 değerleri arasında fark yoktur($p>0.05$). Lakrimal fossa genişliği ortalaması 9.26±1.95mm dir. Olgularımızın% 10' unda 7 mm'den daha büyük, %60' ında > 3-7 mm'lik bir prelakrimal mesafe görüldü. Olguların %30' unda <3 mm'lik bir prelakrimal reses bulundu.

Prelakrimal endoskopik giriş, olgularımızın sadece % 10' unda (> 7 mm) kemik lakrimal kanal çıkarılmadan yapılabilirken, %60' ında geçici gözyaşı kesesi dislokasyonu gerekli ve %30' unda lakrimal kese çıkığı ile birlikte her zaman önemli miktarda kemik çıkarılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Endoskopik Sinüs Cerrahisi, Prelakrimal Yaklaşım, Prelakrimal Reses, Maksiller Sinüs, BT

Abstract

Surgical intervention for the pathology within the maxillary sinus is difficult, especially if the lesion rests against the anterior wall or base. The large medial meatal antrostomy method provides good access only to the posterior superior aspects of the maxillary sinus and is not adequate for lesions in the anterior wall or the base of the maxillary sinus. It is possible to reach the anterior wall and floor lesions using a 70 ° endoscope after Type III sinusotomy or following endoscopic medial maxillectomy. However, the morbidity of the recommended surgical approaches for such lesions is more compared to the endoscopic approach.

Access to the anterior part of the maxillary sinus is possible using the prelacrimal window approach, which can only be utilized in the presence of a prelacrimal recess. The removal of the bone lacrimal duct is necessary in cases of a narrow prelacrimal recess, facilitating the medial retraction of the lateral nasal wall. Computed tomography screening in the preoperative period help determine the difficulty level of the prelacrimal window approach. Simmen et al. suggested that the prelacrimal approach could be easily performed in the presence of a distance of >7 mm (Type 3); it could be performed by the partial dislocation of the lacrimal duct for a distance of >3-7 mm (Type 2); and it required significant bone removal, lacrimal sac dislocation, and a very small prelacrimal window for a distance of 0-3 mm (Type 1). In a study conducted with Europeans, Simmen et al. reported that this approach was applicable to only 2/3 of the sample. In another study conducted in China, this approach was feasible for 93% of the cases. The current study aimed to measure the distance between the anterior maxillary wall and the lacrimal duct in a population living in Turkey.

The images of 100 adult patients that underwent paranasal sinus CT for various rhinological diseases were retrospectively reviewed. The distance between the anterior maxillary wall and the anterior border of the lacrimal duct was measured in 200 sides. The measurement methodology previously described by Simmen et al. was used considering that it would allow for a comparison with previous studies undertaken with other ethnic groups.

The measurements were performed in 100 patients on a total of 200 sides. The age range of the patients was 18 to 76 years with the mean value being 36.49±14.21. The distance from the anterior wall of the maxillary sinus to the anterior border of the lacrimal fossa (Distance 1) was 4.27±1.99 mm, and the distance from the anterior wall of the maxillary sinus to the posterior border of the lacrimal fossa (Distance 2) was 13.53 ± 2.62 mm. There was no difference between the Distance 1 and 2 values of the right and left sides ($p>0.05$). The average width of the lacrimal fossa was 9.26±1.95 mm. The prelacrimal distance was greater than 7 mm in 10% of the cases and >3-7 mm in 60%. A prelacrimal recess of <3 mm was found in 30% of the patients. We were able to achieve prelacrimal endoscopic access in only 10% of our cases (>7 mm) without removing the bone lacrimal duct, while 60% required temporary tear sac dislocation and 30% required the removal of a significant amount of bone including lacrimal sac dislocation.

Keywords: Endoscopic Sinus Surgery, Prelacrimal Approach, Prelacrimal Recess, Maxillary Sinus, CT

TRANSKÜLTÜREL HEMŞİRELİK
TRANSCULTURAL NURSING

Arş. Gör. Filiz ERSÖĞÜTÇÜ[1]
Fırat Üniversitesi
Arş. Gör. Nurdilan ŞENER[2]
Fırat Üniversitesi

Özet

Hemşirelikte ilk olarak 1950'de Peplau, kültürün ruh sağlığı üzerinde önemli bir değişken olduğundan söz etmiştir. Transkültürel hemşirelik terimi ilk kez 1979 yıllarında kullanmıştır. Dünyada hemşirelik alanında en çok kullanılan modellerden olan iki model; Giger And Davidhizar Transkültürel Değerlendirme Modeli ve Purnell'in Kültürel Yeterlilik Modelidir. Transkültürel hemşirelik; hemşirelik bakımında kültürel evrensellik ve kültüre özgülük sağlayan, farklı kültürlerin karşılaştırmalı araştırma ve analizi üzerine temellenen, sağlık hastalık, bakım, inanç ve değerlere saygılı bir şekilde, dünyada alt kültür ve kültürlerindeki farklılıkları analiz eden ve karşılaştırmalı çalışma üzerine odaklanan hemşireliğin bir kolu veya alt dalıdır. Transkültürel hemşireliğin amacı: birey, aile ve grupların kültürel gereksinimlerini karşılamada duyarlı ve etkili bir hemşirelik bakımı sunmak, hemşirelik bilgi ve uygulamalarını kültürel olarak kavramsallaştırarak kullanılmasını sağlamaktır. Günümüzde, hemşirelik eğitimine kısmen de olsa giren kültürel içerikli bakıma yönelik teorik bilgi yeterli olsa da kültürel içerikli bakım yeterli düzeyde uygulanmamaktadır. Transkültürel açıdan hemşireliğin dört anahtar kavramı önemlidir. Bunlardan birincisi; hemşirelik bireylere anlamlı, uygun, kültürel değerlere ve yaşam biçimine saygılı, insana yakışır bir hizmet sunmayı amaçlayan transkültürel hizmet veren bir meslektir. İkincisi; birey kültürel bir varlıktır, kültürel geçmişinden ayrı olarak düşünülemez. Üçüncüsü; birey çevresiyle bir bütündür ve çevre kültürün ayrılmaz bir parçasıdır ve genellikle de fiziksel, ekolojik, sosyo-politik ve/veya kültürel varlık olarak sürekli etkileşim halindedir. Son olarak; sağlık, kültürden kültüre değişen bir kavramdır.

Hemşirelerin birey, aile ve topluma istendik düzeyde bakım verebilmeleri için sağlık ve hastalık davranışların arkasında yatan kültürel özellikleri tanımaları oldukça önemlidir. Hemşireler, bireylerle ilk iletişim kurdukları zaman kültürel değerlendirme yapmalıdırlar. Bu değerlendirme derinlemesine olacağı gibi daha sonra yapılabilecek derinlemesine bir değerlendirmeye zemin de oluşturabilir. Böylece hemşire topladığı bilgilerle etkili bir iletişime geçme olanağı bulabilirler.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Kültür, Transkültürel Hemşirelik

Abstract

For the first time in nursing, Peplau mentioned that culture is an important variable on mental health in 1950. The term transcultural nursing was first used in 1979. Two of the most widely used models in the field of nursing in the world are Giger And Davidhizar's Transcultural Assessment Model and Purnell's Cultural Competence Model. Transcultural nursing is a branch or sub-branch of nursing that provides cultural universality and culture specificity in nursing care, is based on comparative research and analysis of different cultures, analyzes differences in subcultures and cultures in the world by respecting health, diseases, care, beliefs and values, and focuses on comparative study. The aim of transcultural nursing is to provide a sensitive and effective nursing care to meet the cultural needs of individuals, families and groups, and to ensure that nursing information and practices are culturally conceptualized and used. Today, although the theoretical knowledge about nursing education, which is partially included in cultural content care, is sufficient, cultural content care is not applied adequately. The four key concepts of nursing are important in terms of transcultural perspective. First of all, nursing is a profession that aims to provide meaningful, appropriate,

respectful to cultural values and lifestyle, and decent transcultural services to individuals. Secondly, the individual is a cultural entity, cannot be thought of separately from his/her cultural past. Thirdly, the individual is a whole with the environment, and the environment is an integral part of culture and often interacts as a physical, ecological, socio-political and/or cultural entity. Finally, health is a concept that varies from culture to culture.

It is very important for nurses to recognize the cultural characteristics behind health and illness behaviors in order to provide the desired level of care to the individual, family and society. Nurses should conduct cultural assessment when they first communicate with individuals. This assessment can be in-depth as well as the basis for an in-depth assessment that will be conducted later. Thus, nurses have the opportunity to communicate effectively with the information they collect.

Keywords: Nursing, Culture, Transcultural Nursing

YAŞLI İSTİSMARI VE YAŞLI İHMALİ
ELDER ABUSE AND NEGLECT

Arş. Gör. Filiz ERSÖĞÜTÇÜ
Fırat Üniversitesi
Arş. Gör. Nurdilan ŞENER
Fırat Üniversitesi

Özet

20. Yüzyılın başlarından itibaren; doğurganlık hızının düşmesi, ortalama yaşam beklentisinin artması, insanların sağlığı koruma ve geliştirme konusunda bilinçlenmesi, beslenme koşullarının iyileşmesi, temel halk sağlığı hizmetlerinin gelişmesi, hastalıkların erken tanısı ve tedavi olanaklarının artması, birçok bulaşıcı hastalığın kontrol altına alınması gibi nedenlerle yaşlı nüfusu artmaktadır. Her toplumda, her kültürde ve her ekonomik düzeyde görülebilen istismar sadece aile içinde ya da genel nüfusta değil, sağlık ve sosyal hizmetlerin verildiği kurumlarda da görülen fiziksel ve psikolojik olarak yaşlıya zarar verme ve ondan faydalanma şeklinde kendini gösteren ciddi toplumsal bir sorundur Genel olarak yaşlı istismarı, yaşlı bireyin sağlık ya da iyilik halini tehdit eden ya da zarar veren herhangi bir davranıştır. İstismar bedensel, psikolojik ya da ekonomik olabilir, aynı zamanda ihmale de dönüşebilir. Yaşlı istismarı temel olarak ailesel, kurumsal ve kendi kendini ihmal olmak üzere üç grupta incelenmektedir. Yaşlı istismar ve ihmaline ailesel, kültürel, kurumsal, bakım verici, yaşlı bireyle ile ilgili faktörler neden olabilir Güçsüz, mental bozukluğu ya da depresyonu olan, gereksinimlerini karşılamada başkalarına bağımlı olan yaşlı bireyler yaşlı istismar ve ihmalinde daha çok risk altındadır. Yaşlı ihmal ve istismarının azaltılmasında özellikle istismar ve ihmal yönünden risk taşıyan yaşlı bireyler istismar ve ihmal yönünden incelenmesi, bakım verenlere sorumluluklarını yerine getirmede yaşadıkları bilgi ve beceri eksikliği, yaşadıkları korku, anksiyete, stres, davranış sorunları, baş etmede yetersizlik, iletişim kurma ve tedavi gibi konularda eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi yaşlıların topluma aktif katılımını sağlayacak olanaklara yer verilmesi, konu ile ilgili araştırmaların arttırılması, kamu politikalarının oluşturulması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, İhmal, İstismar

Abstract

Decreasing fertility rate, increasing average life expectancy, raising people's awareness on health protection and improvement, improving nutritional conditions, developing basic public health services, early diagnosis of diseases, increasing treatment opportunities, and controlling many infectious diseases have increased elderly population growth since the beginning of the 20th century. Abuse, which can be seen in every society, in every culture and at every economic level, is a serious social problem that manifests itself as physical and psychological harm and exploitation of the elderly not only in the family or in the general population, but also in institutions where health and social services are provided. In general, elder abuse is any behavior that threatens or harms the health or well-being of the elderly. Abuse can be physical, psychological or economic, and can also turn into neglect. Elder abuse is mainly divided into three groups as familial, institutional and self-neglect. Elder abuse and neglect can be caused by factors related to family, culture, institution, caregiver and the elderly. Elderly individuals who are weak, mentally impaired or depressed and depend on others to meet their needs are at greater risk of elder abuse and neglect. Examination of elderly individuals who are particularly at risk of abuse and neglect, providing training and consultancy services to caregivers on lack of knowledge and skills they experience in fulfilling their responsibilities, and also on issues such as fear, anxiety, stress, behavioral problems, inability to cope, communication and treatment, providing opportunities for the active participation of the elderly in the society, increasing the researches on the

subject and forming public policies are important in terms of reducing elder abuse and neglect.

Keywords: Elderness, Neglect, Abuse

DİZ OSTEOARTRİTLİ HASTALARDA KİNEZYOFOBİ, AĞRI VE FONKSİYONEL DURUM İLİŞKİSİ

THE RELATIONSHIP BETWEEN KINESIOPHOBIA, PAIN AND FUNCTIONAL STATUS IN PATIENTS WITH KNEE OSTEOARTHRITIS

Nurhayat KORKMAZ
Avrasya Üniversitesi
Gürsoy COŞKUN
Hacettepe Üniversitesi

Amaç: Bu çalışmamızın amacı diz osteoartritli hastalarda kinezyofobi, ağrı ve fonksiyonel durum arasında ilişkiyi incelemektir.

Gereç-Yöntem: Çalışmaya Kellgren Lawrence sınıflamasına göre Evre 2 ve Evre 3 bilateral diz osteoartriti tanısı konmuş 72 birey dahil edildi. Çalışmaya katılan bireylerin kinezyofobi durumlarını değerlendirmek için TKÖ(Tampa kinezyofobi ölçeği), ağrı için VAS(Vizüel analog skalası) kullanıldı. Fonksiyonel durum WOMAC(The western ontario and mcmaster universities arthritis indeks) kullanılarak değerlendirildi.

Bulgular: 40-85 yaş aralığında; 54 kadın 18 erkek hasta çalışmaya katılmıştır. Çalışmaya katılan Evre 2 hastalarının yaş ortalaması 58 ± 8.23, evre 3 hastalarının 60.19 ± 7.79'dur. Evre 2 hastalarının VKİ(Vücut Kitle İndeksi) değerleri ortalaması 30.17 ± 4.63, evre 3 hastalarının 32.66 ± 5.55'dir. Evre 2 ve Evre 3 hastalarının WOMAC ile Tampa Kinezyofobi Ölçeği(TKÖ) sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde orta düzeyde ilişki saptanmıştır($p=0.048$; $r=0.332$). Evre 2 hastalarının Vizüel Analog Skalası(VAS) değerleri ile herhangi bir değişken sonuçları arasında anlamlı bir ilişki saptanmazken, Evre 3 hastalarının Vizüel Analog Skalası değerleri ile WOMAC sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde orta düzeyde ilişki olduğu görülmüştür($p=0.017$; $r=0.397$). Evreler arası karşılaştırılmaya bakıldığında Evre 3 hastalarının Tampa Kinezyofobi Ölçeği sonuçlarının Evre 2 hastalarına göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür($p=0.009$). Vizüel Analog Skalası değerleri ve fonksiyonel durum sonuçları arasında ise evreler arası anlamlı bir fark bulunamamıştır($p=0.467$, $p=0.111$).

Sonuç: Diz osteoartritli hastalarda ağrı ve kinezyofobinin fonksiyonel durumun belirleyicisi olduğu sonucuna varılmıştır. Mevcut olan fiziksel performansın aslında korku ve kaçınmaya göre değişebileceği görülmüştür.Bu sonuçlardan dolayı diz osteoartrit hastalarının değerlendirilmesinde ve tedavisinde daha etkili olabilmek için korku kaçınmaya ve diğer parametrelerle olan ilişkisine dikkat edilmesi gerektiği fikrindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Diz, Osteoartrit, Kinezyofobi, Ağrı, Fonksiyonel Durum

Objective: The aim of this study was to investigate the relationship between kinesophobia, pain and functional status in patients with knee osteoarthritis.

Materials and Methods: Seventy-two patients with stage 2 and 3 bilateral knee osteoarthritis according to Kellgren Lawrence classification were included in the study. To assess the kinesiophobia status of the participants, TSK (Tampa kinesiophobia scale) and VAS (Visual Analogue Scale) were used for pain. Functional status was evaluated using WOMAC (The western ontario and mcmaster universities arthritis indeks).

Results: In the 40-85 age range; 54 female and 18 male patients participated in the study. The mean age of stage 2 patients was 58 ± 8.23 and 60.19 ± 7.79 for stage 3 patients. The mean BMI values of stage 2 patients were 30.17 ± 4.63 and 32.66 ± 5.55 for stage 3 patients. There was a statistically significant positive correlation between WOMAC and Tampa Kinesophobia Scale (TSS) results of stage 2 and 3 patients ($p = 0.048$; $r = 0.332$). There was no significant correlation between the Visual Analogue Scale (VAS) values of stage 2 patients and the results of any variables, while a statistically significant positive correlation was found between the Visual Analogue Scale values of stage 3 patients and WOMAC results ($p = 0.017$; $r = 0.397$).). When the comparison between the stages was evaluated, it was seen that the results of the Tampa Kinesophobia Scale of the Stage 3 patients were significantly higher than the Stage 2 patients ($p = 0.009$). No significant difference was found between the visual analogue scale values and functional status results ($p = 0.467$, $p = 0.111$).

Conclusion: It was concluded that pain and kinesophobia are determinants of functional status in patients with knee osteoarthritis. The present physical performance may change according to fear and avoidance. In order to be more effective in the evaluation and treatment of knee osteoarthritis patients, we think that fear avoidance and its relationship with other parameters should be considered.

Keywords: Knee, Osteoarthritis, Kinesiophobia, Pain, Functional Status

SUBAKROMİYAL SIKIŞMA SENDROMUNDA AKROMİYON MORFOLOJİSİ VE CİNSİYETLE İLİŞKİSİ

ACROMION MORPHOLOGY AND ITS RELATIONSHIP WITH GENDER IN SUBACROMIAL IMPINGEMENT SYNDROME

Dr. Öğretim Üyesi Ramadan ÖZMANEVRA
Girne Üniversitesi

Özet

Subakromiyal Sıkışma Sendromu (SSS), omuz ağrısının yaygın bir sebebidir. SSS ile ilişkili omuz ağrısı etiyolojileri subakromiyal bursit ve rotator manşet artropatisinden, parsiyel ve tam kat rotator manşet yırtığına varan değişiklik gösterir. Sebebi multifaktöriyel olmakla birlikte, yaşa bağlı dejenerasyon, travma, akromiyon tipi, korakoakromial ligamanın kompresyonu, hareketli os akromiale, kalsifik tendinit, tüberkülüm kırıkları sonrası yanlış kaynama veya kaynamama gibi sebepler gösterilebilir. Akromiyon morfolojisinin karakterleri SSS ve dejeneratif supraspinatus tendon yırtıklarının sebeplerinden bir tanesidir.

Son yıllarda yapılan çalışmalarda akromiyonun şekli ile birlikte subakromiyal mesafe, akromiyal indeks ve kritik omuz açısı araştırılmıştır. Subakromiyal mesafenin azalması ve akromiyal indeks ile kritik omuz açısındaki artış rotator manşet yırtıkları ile ilişkilendirilmiştir.

Bu çalışmada, SSS u olan hastaların hiçbir omuz hastalığı olmayan grupla subakromiyal mesafe, akromiyal indeks (AI) ve kritik omuz açısı (KOA) karşılaştırılarak cinsiyetin anatomik morfoloji ile ilişkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Çalışmaya toplam 176 hasta dahil edilmiştir. Hastaların 98'i subakromiyal sıkışma sendromu olan gruptu. Kontrol grubu ise hastanemize travma nedeniyle başvuran ve radyolojik inceleme sonrası patoloji saptanmayan hastalar arasından rastgele seçildi. Bu grupta ise 78 tane hasta vardı. Hastaların true AP omuz grafilerden dijital ölçüm yapılarak subakromiyal mesafe, akromiyal indeks ve kritik omuz açıları hesaplandı. Hastalar toplam olarak 4 gruba ayrıldı. Erkek olan ve sıkışma sendromu bulunan hasta grubu (n=63) ile yine yalnızca erkeklerin oluşturduğu kontrol grubu (n=51), aynı şekilde oluşturulan sadece kadınlardan oluşan hasta (n=35) ve kontrol grupları (n=27) kendi aralarında istatistiksel olarak karşılaştırıldı. Bu amaçla SPSS 22.0 kullanıldı.

Kadın ve erkek gruplarında yaş, sıkışma sendromu olan grupta anlamlı derecede yüksekti. AI ve KOA, erkek hastalarda sıkışma ve kontrol grubu kıyaslandığında anlamlı bir fark göstermedi. Ancak kadın hastalarda AI, sıkışma olan grupta anlamlı derecede yüksekti. Ayrıca kadın sıkışma sendromu olan hastalarda AI, erkek sıkışma sendromu olan hastalardan anlamlı derece yüksekti.

Yapılmış çalışmalarda, AI rotator manşet yırtığı olan hastalarda artmış olarak gösterilmektedir. Bizim çalışmamızda sıkışması olan kadın hastalarda AI nin arttığını gördük. Bu da kadın hastalarda dejenerasyonun daha fazla geliştiğini ve yırtık riskinin erkek hastalara oranla daha fazla olabileceğini düşündürebilir. Bu korelasyonu daha da güçlendirmek için prospektif, geniş hasta grubu ile yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Omuz, Akromiyon, Akromiyal İndeks, Kritik Omuz Açısı, Sıkışma

Abstract

Subacromial Impingement Syndrome (SIS) is a common cause of shoulder pain. Etiology of shoulder pain associated with SIS varies from subacromial bursitis and rotator cuff arthropathy to partial and full-thickness rotator cuff tear. Altough the cause is multifactorial, age-realted degeneration, trauma, acromion type, compression of the coracoacromial ligament, mobile os acromiale, calcific tendinitis, nonunion or malunion after tuberculum fractures may be shown as a cause. Characterization of acromion morphology is one of the causes of SIS and degenerative supraspinatus tendon ruptures. Recent studies have

investigated the shape of the acromion as well as the subacromial distance, the acromial index, and the critical shoulder angle. Decreased subacromial distance and increase of acromial index and critical shoulder angle are associated with rotator cuff tears.

In this study, we aimed to investigate the relationship between gender and morphology by comparing subacromial distance, acromial index (AI) and critical shoulder angle (CSA) in patients with SIS with no shoulder disease group. A total of 176 patients were included in the study. Ninety-eight patients had subacromial impingement syndrome. The control group was randomly selected among the patients who admitted to our hospital for trauma and had no pathology after radiological examination. There were 78 patients in this group. Subacromial distance, acromial index and critical shoulder angles were calculated by digital measurements from true AP shoulder radiographs. The patients were divided into four groups. The male patient group (n=63) and the male control group (n=51), the female patient group (n=35) and the control group (n=27) were compared statistically. SPSS 22.0 was used for this purpose.

Age was significantly higher in female and male groups in the group with impingement syndrome. AI and CSA did not show a significant difference in male patients when impingement and control groups were compared. However, AI was significantly higher in female patients with impingement. In addition, AI was significantly higher in female with impingement syndrome than in men with impingement syndrome.

In studies, AI has been shown to be increased in patients with rotator cuff tears. In our study, we found that AI increased in female patients with impingement. This may suggest that degeneration is more common in female patients and the risk of rupture may be higher than in male patients. To further strengthen this correlation, prospective studies with large patient groups are needed.

Keywords: Shoulder, Acromion, Acromial Index, Critical Shoulder Angle, Impingement

FEMUR BOYUN KIRIĞI NEDENİYLE PARSİYEL KALÇA PROTEZİ UYGULANAN HASTALARIN EN AZ 5 YILLIK TAKİPTE MORTALİTE VE MORBİDİTE ANALİZİ

MORTALITY AND MORBIDITY ANALYSIS OF PATIENTS WITH PARTIAL HIP PROSTHESIS DUE TO FEMORAL NECK FRACTURE AT A 5-YEAR FOLLOW-UP

Dr. Öğretim Üyesi Ramadan ÖZMANEVRA
Girne Üniversitesi Ortopedi ve Travmatoloji AD
Dr. Öğretim Üyesi Barış POLAT
Girne Üniversitesi Ortopedi ve Travmatoloji AD
Tahsin GÜRPINAR
İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ortopedi ve Travmatoloji AD

Özet

Femur boyun kırığı (kollum femoris kırığı), yaşlılarda sık görülen mortaliteyi önemli oranda arttıran kırıklardır. Kırık sonrası 1 yıl içinde hastaların %15-20'sinin yaşamını yitirdiği görülmüştür. Bu oran komorbiditesi fazla olan hastalarda çok daha yüksek olmaktadır. Bu çalışmanın amacı cerrahi pratikte çok sık uygulanan parsiyel kalça protezi sonrası en az 5 yıllık takipte hastaların aktivite düzeylerinin, komplikasyonlarının ve mortalite oranları ile birlikte mortaliteye sebep olan etmenlerin belirlenmesidir. Çalışmaya İstanbul Eğitim ve Araştırma hastanesinde 2013-2014 yılları arasında kollum femoris kırığı nedeniyle parsiyel kalça protezi uygulanan 60 yaş ve üzeri 40 hasta alındı. Hastalara dosyaları ve telefon kayıtları aracılığıyla ulaşıldı. Çalışmamızda komorbid faktörler olarak diyabet, hipertansiyon, kognitif fonksiyon bozukluğu, kronik böbrek yetmezliği, kalp yetmezliği ve kronik akciğer hastalığı varlığı sorgulandı. Hastalar ameliyat öncesi ve sonrası hareket düzeylerine göre yatağa bağımlı, yürüteç ile yürüyebilen, koltuk değneği ile yürüyebilen ve bağımsız yürüyebilen olmak üzere dört gruba ayrıldı. 3 veya daha fazla komorbid hastalığın bulunması, yaş, kırık oluşumu ile ameliyat arasında geçen süre ile mortalite arasındaki ilişki SPSS 22.0 kullanılarak değerlendirildi. İstatistiksel verilerin analizinde ki-kare testi kullanıldı.

Hastaların operasyon sırasında ortalama yaşı 75,5 (61-93) idi. Hastaların 25 tanesi bayan, 15 tanesi erkekti. Ortalama takip süresi 66,1 ay (60-72) idi. Hastaların ameliyat öncesi hareket düzeyleri değerlendirildiğinde 1 (%2.5) kişinin yatağa bağımlı, 2 (5%) kişinin yürüteç ile yürüyen, 8 (%20) kişinin baston ile yürüyen ve 29 (%72.5) kişinin ise bağımsız yürüyen hasta olduğu görüldü. Ameliyat sonrası hareket düzeyi değerlendirildiğinde ise 12 (%30) kişinin yatağa bağımlı, 8 (%20) kişinin yürüteç ile yürüdüğü, 11 (%27.5) kişinin baston ile yürüdüğü ve 9 (%22.5) kişinin bağımsız yürüdüğü görüldü. Çalışmaya katılan 40 hastanın 26'sının (%65) öldüğü, 14'ünün (%35) sağ olduğu belirlendi. Ölen hastaların %38'inin ilk 3 ay içinde, %26.9'unun 3 ay ile 1 yıl içinde, %35,1'inin ise 1 yıl ile 5 yıl arasında öldüğü belirlendi. 75 yaş ve üzeri hastalarda, kırık oluşumundan ameliyata kadar geçen sürenin 3 günden uzun süren hastalarda, 3 veya daha fazla komorbiditesi olan hastalarda mortalitenin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde arttığı görüldü ($p<0.05$). Hastalarda görülen komplikasyonlar değerlendirildiğinde 1 hastada intraoperatif periprostetik kırık, 2 hastada derin enfeksiyon, 2 hastada tromboemboli, 3 hastada son takipte radyolojik olarak asetabular protrüzyon gözlendi. Sonuç olarak, kalça kırığı sonrası mümkünse 3 gün içinde operasyon planlanmalı, komorbid etmenlerin tedavisinin önemi göz önünde bulundurulmalı ve 5 yıldan uzun yaşam beklentisi olan hastalarda radyolojik olarak asetabular protüzyon riskinin arttığı unutulmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kalça Kırığı, Parsiyel Kalça Protezi, Mortalite

Abstract

Femoral neck fractures (collum femoris fractures) are common fractures that significantly increase the mortality seen in the elderly. It was observed that 15-20% of the patients died within 1 year after fracture. This rate is much higher in patients with high comorbidity. The aim of this study was to determine the activity levels, complications and mortality rates and factors affecting mortality in patients with at least 5 years of follow-up after partial hip replacement surgery. Forty patients aged 60 years and over who underwent partial hip replacement for collum femoris fracture between 2013 and 2014 in Istanbul Training and Research Hospital were included in the study. Patients were reached through medical files and telephone records. In our study, diabetes, hypertension, cognitive dysfunction, chronic renal failure, heart failure and chronic lung disease were questioned as comorbid factors. The patients were divided into four groups as bed-dependent, walk with walker, walk with crutches and walk independently according to pre- and postoperative levels of movement. The presence of 3 or more comorbid diseases, age, time between fracture to operation and mortality were investigated using SPSS 22.0. Chi-square test was used for statistical analysis. The mean age of the patients was 75.5 (61-93) years. Twenty-five patients were female and 15 were male. The mean follow-up was 66.1 months (60-72). When the preoperative movement levels of the patients were evaluated, it was seen that 1 (2.5%) people were bed-dependent, 2 (5%) were walking with walkers, 8 (20%) were walking with crutches and 29 (72.5%) were walking independently. When the postoperative level of motion was evaluated, it was seen that 12 (30%) were bed-dependent, 8 (20%) were walking with walkers, 11 (27.5%) were walking with a crutches and 9 (22.5%) were walking independently. It was found that 26 (65%) of the 40 patients who were included in the study died and 14 (35%) were alive. It was determined that 38% of the patients died within the first 3 months, 26.9% died within 3 months and 1 year, and 35.1% died between 1 year and 5 years. Mortality was significantly increased in patients aged 75 years or older, in patients with fractures to surgery time more than 3 days, and in patients with 3 or more comorbid factors ($p < 0.05$). Intraoperative periprosthetic fractures in 1 patient, deep infection in 2 patients, thromboembolism in 2 patients, and acetabular protusion radiologically at the last follow-up were observed in 2 patients.

As a result, if possible, surgery should be planned within 3 days after hip fracture, the importance of treatment of comorbid factors should be considered and the risk of acetabular protusion radiologically increased in patients with a life expectancy of more than 5 years.

Keywords: Hip Fracture, Partial Hip Prosthesis, Mortality

ADLESAN GEBELİKLER
ADLESAN PREGNANCY

Nurdilan ŞENER
Fırat Üniversitesi
Filiz ERSÖĞÜTÇÜ
Fırat Üniversitesi

Özet

Adolesan kelimesi "adolescere" teriminden türetilmiş olup, Latincede erişkinliğe doğru büyümek, gelişmek anlamına gelmektedir. Adolesan dönemi geniş anlamıyla bireyin biyolojik, psikolojik ve sosyal değişimlerle çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), 10-19 yaşlar arasını adolesan dönem olarak kabul etmekte olup genel olarak adolesan gebeliği de bu yaşlar arasındaki kızların gebeliği anlamında kullanılmaktadır. Tüm dünyadaki doğumların %11' inin adölesan gebelikler sonucu geliştiği tahmin edilmektedir.

Günümüzde hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde toplumsal sağlık sorunlarından biri olan adölesan gebelikler hem anne hem de bebek sağlığını olumsuz şekilde etkilemektedir. Adölesan gebelikler, yüksek riskli gebelikler arasında yer almakta, anne ve bebek açısından önemli sosyal ve sağlık problemlerine neden olabilmektedir. Adölesan gebelik oranları da ülkeden ülkeye ve kültürden kültüre değişmektedir. Bunu belirleyen faktörler; cinsel aktiviteye başlama yaşı, cinsel eğitim ve doğum kontrolü hakkındaki eğitim olarak sıralanabilir. Tüm dünya ülkelerinde fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan istenen olgunluğa ulaşmamış genç kadında meydana gelen gebelikler halk sağlığı açısından önemli bir sorun oluşturmaktadır.

İlk gebelik için en uygun yaş olarak belirli bir görüş olmamasına rağmen psikolojik, obstetrik ve fizyolojik açıdan en uygun dönem 24- 30 yaş arası kabul edilebilir. Adölesan gebeliklerde ağırlık değişiklikleri, toksemi, anemi, kişilik değişiklikleri, prematür doğum, perinatal mortalite, doğum öncesi yetersiz bakım alma ve bunlara bağlı olarak obstetrik komplikasyonlarla daha sık karşılaşılmaktadır. Ebeveyn olma riskindeki adölesanların çoğu düşük gelirli ve fakirdir, adölesan anneden doğ- muşlar, çocukluklarında fiziksel ya da seksüel istismara uğramışlardır. Adölesan döneminin içerdiği psikolojik yaşam döneminin özelliği olarak, bebeğe karşı istismar ve ihmal erişkin annelerden daha fazla görülmektedir.
Günümüzde dünyada artan adölesanların, üreme sağlığı gereksinimleri özel dikkat gerektirmektedir. Cinsel aktivite yaşının daha erkene kayması, cinsellik ve gebeliği önleyici yöntemler hakkında bilgi eksikliği nedeniyle adölesanlar, istenmeyen gebelik ve cinsel yolla bulaşan hastalık riskine daha çok maruz kalmaktadırlar.

Cinsel ve üreme sağlığı hizmetlerinin adölesanlar arasında yaygınlaştırılmasını sağlamak adına ülkelere özgü modellerin belirlenip ülkelerin özellik ve kültürlerine uygun sorunların doğru saptanıp çeşitli çözümler üretilmesi ile sağlanabilir. Gençlerin güvenli cinsel yaşam konusunda bilgilerini arttırabilmek için ise, eğitim müfredatı cinsel sağlık bilgileri yönünden zenginleştirilmeli, okul dışında kalan adölesanlara ise ayrıca eğitim kampanyaları ve kitle iletişim araçları ile eğitimler yapılarak ulaşılmalıdır. Ayrıca eğitim almak isteyen gençler danışmanlık hizmeti almak için sağlık birimlerine kolayca ulaşabilmeli, yargılama olmadan bu hizmeti alabilmesi sağlanmalıdır. Adölesan çağdaki gebelere aile sağlığı merkezlerinde verilecek olan yeterli perinatal ve antenatal bakım, oluşabilecek komplikasyonları önemli ölçüde azaltabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adölesan; Gebelik; Hemşirelik

Abstract

The term adolescent is derived from the term "adolescere", and it means to grow and develop into adulthood in Latin. Adolescence is the period of transition between childhood

and adulthood in which biological, psychological and social changes take place. The World Health Organization (WHO) defines an adolescent as any person between ages 10 and 19, and accepts adolescent pregnancy as the pregnancy of individuals between these ages. It is predicted that adolescent pregnancies create 11% of all pregnancies in the world.

Adolescent pregnancies, which are one of the social health problems in both developed and developing countries, adversely affect both mother and baby health. Adolescent pregnancies are among high-risk pregnancies and can cause critical social and health problems in terms of mother and baby. Adolescent pregnancy rates also vary from country to country and from culture to culture. Factors determining these rates can be listed as the age of starting to sexual activity, sexual education and education about birth control. Pregnancies in young women who did not reach the desired maturity in terms of physical, psychological and social aspects in all over the world constitute an important public health problem.

Although there is no consensus on the most appropriate age for the first pregnancy, ages between 24 and 30 can be accepted as the most appropriate period in terms of psychological, obstetric and physiological aspects. Weight changes, toxemia, anemia, personality changes, premature birth, perinetal mortality, inadequate antenatal care and obstetric complications are frequently seen in adolescent pregnancies. Most adolescents at risk of being parents are low-income and poor, born from adolescent mothers, have been physically or sexually abused during their childhood. As a psycological trait of adolescent period, abuse and neglect are seen more commonly in adolescent mothers than adult ones.

Reproductive health needs of adolescents in the world today require special attention. Due to the shift in sexual activity age, due to lack of knowledge about sexuality and contraceptive methods, adolescents are more likely to be exposed to the risk of unwanted pregnancy and sexually transmitted diseases.

Dissemination of sexual and reproductive health services among adolescents can be achieved by identifying country specific models, identifying the problems appropriate to the characteristics and cultures of the countries and by producing various solutions. In order to increase the knowledge of young people about safe sex life, the education curriculum should be enriched in terms of sexual health information and adolescents who do not attend school should also be reached through education campaigns and mass communication tools. Young people who want to get education should be able to reach health units easily to have counseling services without being judged. Adequate perinatal and antenatal care that are given to adolescent pregnant women in family health centers can decrease complications significantly.

Keywords: Adolescent; Pregnancy; Nursing

YOKSULLUK VE KADIN SAĞLIĞI
POVERTY AND WOMEN'S HEALTH

Nurdilan ŞENER
Fırat Üniversitesi
Filiz ERSÖĞÜTÇÜ
Fırat Üniversitesi

Özet

Esas itibariyle objektif ve üzerinde görüş birliğine varılan bir tanımı olmamakla birlikte yoksulluk terimi, belirli bir gelir seviyesinin altında kalanlar için kullanılmaktadır. Genel tanım olarak yoksulluk; insanların gıda, barınma gibi temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayamadıkları ya da karşılasalar bile gelir dağılımındaki dengesizlikler sonucu toplumsal standardın gerisinde kaldıkları bir yaşam biçimidir. yoksulluk riskiyle en fazla karşı karşıya olan kesimler sağlık, eğitim hizmetleri ile kültürel olanaklardan ve bilgi-iletişim teknolojilerinden yararlanmak, üretim etkinlikleri içinde yer almak ve karar alma süreçlerine katılmak açısından sosyal dışlanmaya maruz kalmaktadır. Sosyal dışlanmaya maruz kalanlar, özellikle tarım sektörü ile geçici ve güvencesi olmayan işlerde çalışanlar, eğitimsizler, kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve özürlülerdir.

Kadınlar dünyanın birçok yerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin meydana getirdiği sıkıntılarla karşılaşmakta, yaşadıkları evlerde ve farklı toplumsal çevrelerde erkeklerden daha dezavantajlı bir konumda yer almaktadırlar. Erkeklere nazaran kadınlar şiddete daha fazla maruz kalmakta, emek piyasasında daha az ücret almakta ve daha az kazanmakta, mülkiyet sahipliğinde daha geri bir konumda bulunmaktadırlar. Kadın yoksulluğu beraberinde çocuklarında yoksulluğunu getirmektedir.

Sağlık durumu ile yoksulluk arasında doğrudan olmayan bir ilişki vardır. Yoksul insanlar maruz kaldıkları birçok yoksunlukla birlikte daha fazla hasta olma riski ile karşı karşıyadırlar. Sağlıklı olmayan insanlar ise sağlıklı bir bireyin ekonomiye sağladığı katkıyı sağlayamayacaklardır. Bu nedenle sağlık yatırımları yoksulluk döngüsünün kırılması için önemlidir. Aynı zamanda yoksul kadınlar; aile planlaması yöntemlerine ulaşamama sonucu istenmeyen gebelikler yaşanması ve ailenin bakamayacağı sayıda çocuk sahibi olması, doğum öncesi bakım alamamaya bağlı riskli gebeliklerin tanımlanamaması, anne ve bebek ölümlerinin artması, jinekolojik muayene olmama, yetersiz hijyen bilgisi ve uygulamasına bağlı üreme sağlığı sorunları yaşaması, adölesan ve doğurgan çağda yetersiz beslenme ile protein enerji malnütrisyonu ve demir eksikliği anemisi, menopoz ve yaşlılık döneminde ise daha sık osteoporoz ve fraktürler görülmesi, tedavi edilmeyen ya da birey, aile ve toplum için maddi ve manevi sorunlara neden olan kronik hastalıklardan ve enfeksiyonlara daha fazla etkilenmektedirler. Özellikle yaşlı kadınların sosyal güvencelerinin olamaması ve yalnız bırakılmaları ile sağlık hizmetlerine ulaşamamaları, bazı sağlık sorunlarını daha da şiddetlendirmektedir. Sonuç olarak yoksulluk, her yaş grubu kadının sağlığını ve iyilik durumunu doğrudan etkilemektedir. Kadın sağlığı hemşiresi yoksulluğun tüm etkilerini, sonuçlarını ve getirdiği riskleri bilmelidir. Aynı zamanda yoksullukla mücadelede bireysel ve toplumsal çalışmalarda yer almalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk; Kadın Sağlığı; Hemşirelik

Abstract

Although there is no essentially objective and consensus definition, the term poverty is used for those who are under a certain level of income. In general, poverty is a way of life in which people cannot meet their basic physiological needs such as food and shelter, or even if they meet these needs, they fall behind the social standard as a result of imbalances in income distribution. Those who are most likely to face poverty expose to social exclusion in terms of benefiting from health and education services, cultural opportunities, information-

communication tecnologies, taking part in production and participating in decision making processes. Those who are exposed to social exclusion are especially those working in the agricultural sector and in temporary and unsecured jobs, the uneducated, women, children, the elderly and the disabled.

In many parts of the world, women are confronted with troubles caused by gender inequalities and are more disadvantaged than men in their homes and in different social environments. When compared to men, women are exposed to violence more, receive less wages and earn less in the labor market, and have less rights in terms of property. Poverty of women brings along the poverty of children.

There is an indirect relationship between health status and poverty. Poor people are more likely to become ill because of other lack of possibilities they have to endure. Unhealthy individuals cannot contribute to economy as healthy individuals do. Therefore, health investments are important for breaking the cycle of poverty. Poor women are also affected by problems such as having unwanted pregnancies and having more children than expected because of not reaching family planning services, not being able to identify risky pregnancies because of not receiving prenatal care, increasing mother and infant deaths, not having gynecological examination, experiencing reproductive health problems because of insufficient hygienic knowledge, having protein energy malnutrition and iron deficiency anemia in adolescents and having osteoporosis and fractures in menopause and in elderliness periods because of insufficient nutrition intake, experiencing more chronic diseases and infections that are not treated or cause individual, family and spiritual problems. In particular, the lack of social security of elderly women and their inability to access health services intensify some health problems. As a result, poverty directly affects the health and well-being of women of every age group. Women’s health nursing should know all effects, consequences and risks of poverty. At the same time, these nurses should take part in individual and social activities in struggle against poverty.

Keywords: Poverty; Women's Health; Nursing

SODYUM BENZOAT'IN *ALLİUM CEPA* KÖK HÜCRELERİNİN ANTİOKSİDAN AKTİVİTESİNE TOKSİK ETKİSİ

TOXIC EFFECT OF SODIUM BENZOATE ON ANTIOXIDANT ACTIVITY OF ALLIUM CEPA STEM CELLS

Müge HİLOOĞLU
Yozgat Bozok Üniversitesi
Prof. Dr. Dilek PANDIR
Yozgat Bozok Üniversitesi

Özet

Günümüzde giderek gereksinimi artan ve bu nedenle de hızla gelişen gıda teknolojisinde kullanılan gıda katkı maddeleri toplumun beslenmesi açısından çok önemlidir. Gıdaların görünüm ve lezzetlerini toplumun arzu ettiği duruma getirmek, bozulmalarını önleyerek daha uzun saklanabilmelerini sağlamak amacı ile gıdalara çeşitli kimyasal bileşikler katılması düşünülmüş ve uygulamaya konulmuştur. Benzoik asitin sodyum tuzu olan sodyum benzoat (SB) hazır gıdalarda kullanılan antimikrobiyal bir maddedir. Günümüzde üretilen pek çok gıdalarda özellikle margarinlerde, gazlı ve gazsız içeceklerde, meyve sularında, soslarda, kakaolu ürünlerde, bisküvi, gofret, kek ve kremalarda yaygın olarak kullanılmaktadır.

Bitki kökleri suya toprağa ve doğaya yayılan kimyasallara direkt olarak maruz kaldıkları için biyolojik incelemeler yapılarak çevre kirliliğinin belirlenmesinde son derece uygun materyaller olarak kullanılırlar. Hızlı büyümeye sahip olan kökler makroskobik ve mikroskobik düzeyde çalışmalar için uygun olup hücre düzeyinde çalışmalar için de niteliksel ve niceliksel veriler sağlar. Bu kimyasalların etkisini belirlemek için *Allium cepa* kök ucu sistemi kullanılabilir. Çevre kirliliğinin ölçütü olarak kullanılan *A. cepa* kimyasal ve biyotik maddelerden hızlı etkilenen kök yapısına sahip olması, kimyasallara hızlı cevap vermesi, sabit ve açık kromozom sayısına sahip olması, kromozom morfolojisinde çeşitlilik olması, mitoz evrelerinin açık olması ve herhangi bir etkiye maruz kalmadan oluşan kromozom hasarının nadir görülmesinden dolayı in vitro bir model olarak geniş bir kullanım alanına sahiptir. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı kök hücrelerinin antioksidan enzim aktivitesi üzerine SB'ın neden olduğu toksisiteyi belirlemektir. Antioksidan savunma sistemi enzimlerinden süperoksit dismutaz (SOD), katalaz (CAT) ve glutatyon peroksidaz (GPx) enzim aktiviteleri ve malondialdehit (MDA) miktarı kontrol grubu ile karşılaştırmalı olarak spekstroskobik (Shimadzu 1800, UV/VIS Spektrofotometre, Kyoto, Japan) yöntem ile belirlenmiştir. Bu çalışmada, SB'ın soğan zarlarında hücre zarlarına zarar vererek LPO'nu artırdığı, antioksidan enzim aktivitelerini (SOD, CAT ve GPx) azalttığı gösterilmiştir.

Gıda katkı maddeleri besin değerini artırmak ve korumak için gıdalara ilave edilmekte bu nedenle gıda katkı maddelerinin kullanımları ile ilgili olarak uyulması zorunlu olan bazı temel ilkeler bulunmaktadır. Bundan dolayı bu konuda tüketiciler bilinçlendirilmeli ve denetimler arttırılmalıdır. Besin sanayisi için tüketici talepleri yön verici olduğundan dolayı bilinçli tüketici, doğru gıda katkı maddeleri kullanımı konusunda, hem üreticiyi hem de denetleme birimlerinin etkin kontrol yapma konusunda daha duyarlı hale getirecektir.

Anahtar Kelimeler: Allium, Sodyum Benzoat, GPx, Antioksidan

Abstract

Nowadays, food additives that are used in food technology, which is increasingly needed and therefore rapidly developing, are very important for the nutrition of the society. In order to make the appearance and taste of the food as desired by the society and to ensure that they can be stored longer by preventing their deterioration, the addition of various chemical compounds has been considered and put into practice. Sodium benzoate (SB), the sodium salt of benzoic acid, is an antimicrobial agent used in prepared foods. It is widely used in many foods produced today,

especially margarines, carbonated and non-carbonated drinks, fruit juices, sauces, cocoa products, biscuits, wafers, cakes and creams.

Plant roots are highly suitable for biological investigations. Roots are exposed to chemicals spreading in nature, soil and water. The root tip system can be used to determine the effect of these chemicals. Qualitative and quantitative data can be obtained for cell-level studies by performing macroscopic and microscopic studies on roots with rapid growth. Allium test has a wide range of applications. Allium cepa, used as a measure of environmental pollution, is preferred as an in vivo model for detecting the harmful effects of environmental pollutants. It has a root structure that can be affected by chemical and biotic substances, it has a clear and constant chromosome number, the stages of mitosis are clear, chromosome damage caused by exposure to any effect is very rare, it responds quickly to chemicals, there is diversity in chromosome morphology. Therefore, the aim of this study was to determine the toxicity caused by SB on the antioxidant enzyme activity of stem cells. Superoxide dismutase (SOD), catalase (CAT) and glutathione peroxidase (GPx) enzyme activities and malondialdehyde (MDA) amount of antioxidant defense system enzymes were determined by spectroscopic method (Shimadzu 1800, UV / VIS Spectrophotometer, Kyoto, Japan). . In this study, it has been shown that SB increases the LPO by damaging the cell membranes in onion membranes and decreases antioxidant enzyme activities (SOD, CAT and GPx).

Food additives are added to foods to increase and maintain their nutritional value, so there are some basic principles that must be observed regarding the use of food additives. Therefore, consumers should be made aware of this issue and controls should be increased. Since consumer demands for the food industry are guiding, the conscious consumer will be more sensitive to the correct use of food additives, both the manufacturer and the supervisory units for effective control.

Keywords: Allium, Sodium Benzoat, GPx, Antioxidant

ASTARAÇAY VE LENKERANÇAY'DA (AZERBAYCAN) SU BAZLI MANTARLARIN İZOLASYONU VE TANIMLANMASI

ISOLATION AND IDENTIFICATION WATERBORNE FUNGI IN ASTARACHAY AND LANKARANCHAY RIVERS (AZERBAIJAN)

Gülnara HASANOVA
Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi
Mikrobiyoloji Enstitüsü

Özet

Bilindigi gibi fungus ve fungusa benzer organizmalar su ortamında gözlenmektedir, bu nedenle bu funguslar her türlü su ekosisteminde kalıcı ve büyük katkı sağladığı kabul edilir. Bu nedenle, mikrofunguslar su ekosisteminin besin zincirinin önemli bir parçasıdır ve bazıları suda yaşayan omurgasızların gıdalarını daha basit organik bileşiklere çevirir ve bunları absorbe edebilmelerini sağlarlar.

Bu çalışmada Azerbaycanda bulunan Astaraçay ve Lenkarançay nehirlerinden elde edilen örnekler laboratuvar ortamında çalışıldı ve yapılan çalışmalarda bu nehirlerde bulunan fungusların izolasyonu ve tanıtımı yapıldı.Tetkik edilen nehir sularından alınmış örnekler (su ve bitki atıkları) 2 standart besiyerde (CDA ve PDA) uyğun yöntemle ekmeler yapılmış 25±2 ^{0}C de 3-7 gün inkübasyona bırakılmışdır. İnkübasyonun sonunda oluşan kolonilerin hem makroskopik, hem de mikroskopik görünümlerin fotoğrafları çekilmişdir. Çalışmanın sonucunda en çok rast gelinen fungus cinsleri *Aspergillus* ve *Penicillum* olmuşdur. Aynı zamanda *Alternaria, Fusarium, Trichoderma, Cladosporium, Acremonium, Scopulariopsis, Rhizopus* ve *Mycelia sterilia*-yada rastlanmışdır. İzole edilen türler her iki nehirde aynı rastlanmamakdadır. Bazıları sıklıkla, bazıları daha az rastlanmışdır. Astaraçay ve Lenkarançay nehir sularının mikrobiotasının oluşmasında *Aspergillus'un* 5 (*Aspergillus niger, Aspergillus terreus, Aspergillus flavus, Aspergillus versicolor, Aspergillus ochraceus*), *Penicillum'*un 3 (*Penicillium chrysogenum, Penicillium ochrochloron, Penicillium cyclopium*) *Alternaria'nın* 1 (*Alternaria alternate*), *Fusarium'un* 2 *(Fusarium oxysporum, Fusarium solani), Trichoderma'nın* 2 *(Trichoderma viride, Trichoderma harzianum) Cladosporium'un* 2 *(Cladosporium herbarum, Cladosporium cladosporioides) Acremonium'un* 1 (*Acremonium rutilum), Rhizopus spp ve Scopulariopsis spp.* türleri yer alıyor. Su ekosisteminin mikrobiyota oluşumunda yer alan mikrofunguslar sıklıkları ve tür kompozisyonları bakımından bir-birlerinden farklıdırlar. Aynı zaman da suyun derin katlarından alınmış örneklerde (su ve bitki atıklarında) rastlanan funguslar su yüzeyinden alınmış örneklere nisbetde azdırlar.

Anahtar Kelimeler: Su Ekosistemi, Mikrofungus, Astaraçay, Lenkarançay

Abstract

As is known, fungi and fungus-like organisms are observed in the aquatic environment, therefore, these fungi are considered to be permanent and major contributors to any kind of water ecosystem. There fore, microfungi are an important part of the food chain of the aquatic ecosystem, and some of them convert aquatic invertebrates' foods into simpler organic compounds and enable them to absorb them.

In this study, samples obtained from the Astarachay and Lankaranchay rivers in Azerbaijan were studied in the laborator condition and the fungi were isolated and identificated. Sample taken from the river waters (water and plant wastes) were incubated in 2 standard media (CDA and PDA) by suitable methods and allowed to incubate at 25 ± 2 ^{0}C for 3-7 days. At the end of the incubation, photographed their macroscopic and microscopic appearance of the colonies. As a result of the study *Aspergillus* and *Penicillium* were the most common genus of fungi. Also were found *Alternaria, Fusarium, Trichoderma, Cladosporium, Acremonium, Scopulariopsis, Rhizopus* and *Mycelia sterilia.* Isolated species are not the same in the both of river, some are more frequent, some less common. In the formation of

microbiota of Astarachay and Lankaranchay river waters include 5 *Aspergillus* (*Aspergillus niger, Aspergillus terreus, Aspergillus flavus, Aspergillus versicolor, Aspergillus ochraceus*), 3 species of *Penicillumun* (*Penicillium chrysogenum, Penicillium ochrochloron, Penicillium cyclopium*) 2 species of *Trichoderma* (*Trichoderma viride, Trichoderma harzianum*) 2 species of *Cladosporium* (*Cladosporium herbarum, Cladosporium cladosporioides*) 1 species of *Acremonium* (*Acremonium rutilum*), *Rhizopus spp* and *Scopulariopsis spp*. Microfungs in the formation of the microbiota of the aquatic ecosystem they differ in frequency and species composition. At the same time, the fungi found in the samples (water and plant wastes) taken from the deep layers of water are relatively less than the samples taken from the water surface.

Keywords: Aquatic Ecosystems, Microfungus, Astarchay, Lankaranchay

RATLARDA LİPOPOLİSAKKARİT (LPS)'İN SEBEP OLDUĞU TESTİKÜLER SİTOTOKSİSİTE ÜZERİNE E VİTAMİNİNİN KORUYUCU ROLÜ

LİPOPOLYSACCHARIDE (LPS)-INDUCED TESTICULAR CYTOTOXİCİTY AND POSSIBLE PREVENTIVE ROLE OF VITAMIN E IN MALE RATS

Arş. Gör. Gülşife GÖK
Yozgat Bozok Üniversitesi
Prof. Dr. Dilek PANDIR
Yozgat Bozok Üniversitesi

Özet

Gram-negatif bakterilerin dış zarının toksik bileşeni olan lipopolisakarit (LPS), testislerde iltihaplanma ve oksidatif strese neden olur. Enflamasyon ve oksidatif stres erkek üreme sistemi üzerinde olumsuz etkiye sahiptir. Testiste makrofajlar, sertoli hücreleri, leydig hücreleri ve spermatojenik hücreler gibi pek çok hücre vardır. Bu hücreler kendi salgıları ile aktive edilir ve testisler normal şartlarında tutulur. Enfeksiyon ve kronik inflamasyon testiste spermatogenezi bozabilir. Lokalize ve sistemik bakteriyel enfeksiyonlar, geçici veya kalıcı olabilen erkek kısırlığına neden olabilir. Lipopolisakarit (LPS), iyi bilinen bir bakteriyel enfeksiyon modeli oluşturmak için yaygın olarak kullanılır.

Erkek üreme sistemini etkileyen bir diğer önemli faktör ise oksidatif strestir. Oksidatif stress doku hasarına yol açan bir durumdur ve serbest radikal oluşumu ile antioksidan savunma mekanizması arasındaki dengenin bozulduğunu gösterir. Reaktif oksijen / azot türlerinin (ROS / RNS) neden olduğu oksidatif stres, LPS patogenezinde rol oynar. Antioksidan biyolojik bileşikler, hücrelerin ve dokuların LPS ve diğer serbest radikallerin neden olduğu reaktif oksijen türlerinin zararlı etkilerinden korunmasına katkıda bulunabilir. Etkili antioksidanlardan biri olan vitamin E'nin biyolojik sistemlerde lipit peroksidasyonunu azaltarak, serbest radikal oluşumunu engellediği bilinmektedir. Vitamin E'nin antioksidan fonksiyonunun temeli; lipoproteinlerde ve hücre membranlarında, lipit peroksidasyonunun zincir reaksiyonunu kırmak ve oluşan peroksil radikallerini yakalamaya dayanmaktadır.

Bu çalışmada LPS'nin neden olduğu oksidatif strese karşı E vitamini (VE)'in potansiyel koruyucu rolünü araştırmak için bir LPS sıçan modeli kullanılmıştır. Erkek sıçanlar her birinde yedi sıçan olacak şekilde dört gruba ayrıldı: kontrol grup, vitaminE (VE) uygulanan grup (200 mg/kg), LPS uygulanan grup (10 mg/kg), LPS+VE uygulanan grup (10+200 mg/kg). LPS ve LPS+VE testis dokularında histolojik değişikliklere neden oldu. VE ilavesi, LPS kaynaklı testiküler hasarı iyileştirdi.

Anahtar Kelimeler: Lipopolisakkarit, Sitotoksisite, Vitamin E, ROS

Abstract

Lipopolysaccharide (LPS), toxic component of outer membrane of mainly Gram-negative bacteria, induces inflamation and oxidative stress in testes. Inflammation and oxidative stress have a significant negative impact on fertility. There are many kind of cells in the testis, such as macrophages, sertoli cells, leydig cells and spermatogenic cells. These cells are activated by their own secretions and the testes are kept in normal conditions. Infection and chronic inflammation can disrupt spermatogenesis in testis. Localized and systemic bacterial infections can cause male infertility, which can be transient or permanent. Lipopolysaccharide (LPS) is widely used to form a well known bacterial infection model.

Another important factor affecting male reproductive system is oxidative stress. Oxidative stress is a condition that causes tissue damage and shows that the balance between free radical formation and antioxidant defense mechanism is disrupted. Oxidative stress induced by reactive oxygen / nitrogen species (ROS / RNS) plays a role in the pathogenesis of LPS. Antioxidant biological compounds can make contribution to the protection of cells and tissues from the harmful effects of reactive oxygen species caused by LPS and other free

radicals. Vitamin E, one of the effective antioxidants, is known to reduce lipid peroxidation in biological systems and prevent free radical formation. The basis of the antioxidant function of vitamin E; In lipoproteins and cell membranes, it is based on breaking the chain reaction of lipid peroxidation and capturing the peroxyl radicals formed.

In this study, an LPS rat model was used to investigate the potential protective role of vitamin E (VE) against oxidative stress caused by LPS. Four groups of seven rats each were categorized: control, VE-applied (200 mg/kg bw), LPS- applied (10 mg/kg bw), LPS+VE-applied (10+200 mg/kg bw). LPS and LPS + VE caused histological changes in testis tissues. Supplementation of VE ameliorated the LPS induced testicular damage and decreased the oxidative stress on testis tissues.

Keywords: Lipopolysaccharide, Cytotoxicity, Vitamin E, ROS

Elaeagnus pungens Thunb. MEYVESİNİN ANTİMİKROBİYAL VE ANTİOKSİDAN AKTİVİTESİNİN BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF ANTIMICROBIAL AND ANTIOXIDANT ACTIVITY OF *Elaeagnus pungens* Thunb. FRUİT

Nilay MUSTAFA
Sakarya Üniversitesi
Alican Bahadır SEMERCİ
Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Kenan TUNÇ
Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim OKUR
Sakarya Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada, *Elaeagnus pungens* Thunb. meyvesinin antimikrobiyal ve antioksidan aktivitesi incelenmiştir. Çalışma da kullanılan *Elaeagnus pungens* Thunb. Sakarya İlinin Serdivan ilçesinden toplanmıştır. Taze meyvelerin etanol çözücüsü kullanılarak maserasyon yöntemi ile ekstraksiyonu yapılmıştır. Toplam fenolik madde içeriği Folin Ciocalteu ayıracı ile belirlenmiştir. Antioksidan aktiviteleri DPPH serbest radikali süpürme metodu kullanılarak tayin edilmiştir. Meyve ekstraktının antimikrobiyal aktiviteleri disk difüzyon yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Meyve ekstraktının antimikrobiyal aktivitesinin belirlenmesi için 7 bakteri (*Bacillus subtilis* ATCC 6633, *Escherichia coli* ATCC 8739, *Enterecoccus faecalis* ATCC 29212, *Staphylococcus aureus* ATCC 29213, *Staphylococcus epidermidis* ATCC 12228, *Salmonella typhimurium* ATCC 14028, *Pseudomonas aeruginosa* ATCC 9027) ve 1 maya (*Candida albicans* ATCC 1029) türü kullanılmıştır.

Toplam fenolik madde tayini sonucunda, meyve ekstraktının toplam fenolik madde miktarlarının gallik asit eş değeri olarak 50±0,002 mg/g olduğu belirlenmiştir. Çalışma da *Elaeagnus pungens* Thunb. meyvesinin kullanılan test mikroorganizmaları üzerinde antimikrobiyal aktivite olmadığı tespit edilmiştir. *Elaeagnus pungens* Thunb. meyve ekstraktının DPPH serbest radikalini %50 oranında azaltma oranı olan IC50 değeri 1.3 µg/mL ve kontrol olarak kullanılan askorbik asit IC50 değeri 3.34 µg/mL olarak belirlenmiştir. .Elaeagnus pungens meyve ekstraktının antioksidan aktivitesi askorbik aside göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Antioksidan bileşiklerinin, besinlerde bulunan ve kolaylıkla oksitlenebilen maddeleri oksidasyondan korudukları bilinmektedir. Bu bakımdan *Elaeagnus pungens* Thunb. meyveleri antioksidan kaynağı olarak kullanıla bilinir.

Anahtar Kelimeler: *Elaeagnus pungens* Thunb., Antimikrobiyal, Antioksidan

Abstract

In this study, antimicrobial and antioxidant activity of *Elaeagnus pungens* Thunb . fruit was investigated. *Elaeagnus pungens* Thunb. used in the study were collected from Serdivan district of Sakarya province. The fruits were extracted using ethanol solvent. Total phenolic content was determined by Folin Ciocalteu reagent. Antioxidant activities were determined using DPPH free radical scavenging method. Antimicrobial activities of fruit extract were determined by disc diffusion method. 7 bacteria (*Bacillus subtilis* ATCC 6633, *Escherichia coli* ATCC 8739, *Enterecoccus faecalis* ATCC 29212, *Staphylococcus aureus* ATCC 29213, *Staphylococcus epidermidis* ATCC 12228, *Salmonella typhimurium* ATCC 14028, *Pseudomonas aeruginosa* ATCC 9027) and 1 yeast (*Candida albicans* ATCC 1029) were used to determine the antimicrobial activity of the fruit extract.

As a result of total phenolic determination, total phenolic content of fruit extract was found to be 50 ± 0.002 mg / g equivalent to gallic acid. In the study, it was found that there was no any antimicrobial activity on the test microorganisms of *Elaeagnus pungens* Thunb.

fruit. The IC50 value of *Elaeagnus pungens* Thunb . fruit extract was reduced by 50% of the DPPH free radical by 1.3µg / mL and the ascorbic acid IC50 value used as a control was 3.34 µg / mL. Antioxidant activity of *Elaeagnus pungens* fruit extract was found to be higher than ascorbic acid. Antioxidant compounds are known to protect readily oxidizable substances from oxidation. Therefore, the fruits of *Elaeagnus pungens* have been determined to be used as an antoxidant source in several applicatioanal areas.

Keywords: *Elaeagnus pungens* Thunb., Antimicrobial, Antioxidant

ULTRAVİYOLE (UV) RADYASYONUNUN İNSAN KANINDA SPEKTROFOTOMETRE İLE ETKİSİNİN BELİRLENMESİ

DETERMİNATİON OF EFFECT OF ULTRAVIOLET (UV) RADIATION USING SPECTROPHOTOMETER IN HUMAN BLOOD

Prof. Dr. Dilek PANDIR
Yozgat Bozok Üniversitesi
Ali KALELİ
Yozgat Bozok Üniversitesi

Özet

İnsanlar içinde yaşadıkları çevreye bağlı olarak birçok zararlı etkiye maruz kalmaktadırlar. Bunlardan biri gelişen teknolojiye bağlı olarak UV radyasyonunun artmasıdır. Artan teknolojik cihazların etkisiyle evlerimizde, iş yerimizde ve kullandığımız birçok sosyal alanda UV ışığına maruz kalmaktayız. Bu çalışmada UV ışınlarının insan eritrositlerinin antioksidan kapasitesindeki etkileri araştırılmıştır. UV ışınlarının farklı dalga boylarında ve farklı sürelerde hücreler üzerindeki zararlı etkileri FRAP-TEAC yöntemi kullanılarak spektrofotometre ile ölçülmüştür. Hücreler kontrol ve deney grupları olmak üzere 2 gruba ayrılmıştır. Kontrol grubuna herhangi bir uygulama yapılmamıştır. Kısa (254 nm) ve uzun dalga (365 nm) dalgalarını elde etmek için Camag UV cihazı seçilmiştir. Tüm uygulamalar altı kez tekrarlanmıştır. Uygulama gruplarındaki hücreler UV'ye maruz kaldıktan sonra spektrofotometrede 254 ve 365 nm dalga boylarında ve 15 ve 60 dakika uygulama sürelerinin sonunda antioksidan kapasitesindeki değişimleri ölçülmüştür. Elde edilen sonuçlar kontrol grubu ile karşılaştırılmıştır. UV ışığının eritrositlerde meydana getirdiği değişimler istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($P < 0.05$). 254 nm ve 365 nm radyasyonlarının hücreler üzerindeki antioksidan kapasiteleri karşılaştırıldığında 254 nm'nin hücrelerin üzerindeki etkilerine 365 nm'ye kıyasla daha etkili olduğu tespit edilmiştir. FRAP seviyesi, artan zaman periyotlarına bağlı olarak 254 nm UV radyasyona maruz kalmada önemli ölçüde azalmıştır, ancak bu antioksidan kapasitedeki değişim 15. ve 60. dakikalar karşılaştırıldığında 60.dakikada daha yüksek olduğu belirlenmiştir. TEAC seviyesinin belirlenmesinde 254 nm ile 365 nm'deki etkiler karşılaştırıldığında 254 nm'deki etkisinin daha çok olduğu belirlenmiştir. 15. ve 60. dakikalardaki etkisine bakıldığında ise artan sürelerde daha çok azalma olduğu görülmüştür. Buna göre, antioksidan kapasitenin doğrudan orantılı olarak azaldığı gözlenmiştir. UV radyasyonunun hücrelerdeki deformasyon, uygulanan dozun miktarına ve zamanına göre hücrelere etki etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İnsan Kanı, FRAP, TEAC, Antioksidan

Abstract

Humans are exposed to many harmful effects depending on the environment in which they live. One of these is the increase in UV radiation due to developing technology. We are exposed to UV light in our homes, workplaces and in many social areas with the effect of increasing technological devices. In this study, the effects of UV rays on the antioxidant capacity of human erythrocytes were investigated. The harmful effects of UV rays on the cells at different wavelengths and different periods were measured by spectrophotometer using FRAP-TEAC method. Cells were divided into two groups as control and experimental groups. No application was made to the control group. Camag UV device was selected to obtain short (254 nm) and long wave (365 nm) waves. All treatments were repeated six times. After exposure to UV in the treatment groups, changes in antioxidant capacity were measured on the spectrophotometer at 254 and 365 nm wavelengths and after 15 and 60 minutes of application time. The results were compared with the control group. The changes caused by UV light in erythrocytes were found to be statistically significant ($P < 0.05$). When the antioxidant capacities of 254 nm and 365 nm radiation on the cells were compared, it was found that 254 nm was more effective than 365 nm on the cells. The FRAP level decreased significantly with exposure to 254 nm UV radiation due to

increasing time periods, but the change in this antioxidant capacity was found to be higher at 60 minutes compared to the 15th and 60th minutes. When the effects of 254 nm and 365 nm were compared in determining the TEAC level, it was found that the effect at 254 nm was more. When the effects of 15th and 60th minutes were examined, it was seen that there was more decrease in increasing periods. Accordingly, it was observed that antioxidant capacity decreased in direct proportion. The deformation of UV radiation in the cells affects the cells according to the amount and time of the dose applied.

Keywords: Human blood, FRAP, TEAC, Antioxidant

ENDOTOKSEMİDE SELENYUMUN DNA YAPISINDAKİ DEĞİŞİME ETKİSİNİN SIÇAN PANKREASINDA BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF EFFECT OF SELENIUM ON CHANGE OF DNA STRUCTURE IN ENDOTOXEMIA IN RAT PANCREAS

Müge HİLOOĞLU
Biyolog, Yozgat Bozok Üniversitesi
Prof. Dr. Dilek PANDIR
Yozgat Bozok Üniversitesi

Özet

Mikroorganizmaların toksinleri ve bazı antijenik yapıları bir başka organizmanın yapısında inflamasyona neden olabilmektedir. Gram (-) bakterilerin hücre duvar yapısının bir bileşeni olan ve 'endotoksin' olarak da adlandırılan lipopolisakkarit (LPS) saflaştırılmış glikolipit yapısına sahiptir. LPS'nin toksisiteden sorumlu bölümü olan Lipit A, toksisitesi sebebiyle üzerinde en çok araştırma yapılan toksindir. LPS'nin neden olduğu doku hasarları sırasında reaktif oksijen türleri (ROT) ve azot türevlerinin oluşumu gerçekleşir ve bunlar ileri düzeyde organ hasarına neden olur. LPS etkisiyle oluşan bu reaktif türler, lipit peroksidasyonuna ve DNA da mutasyonlara yol açarak proteinleri inaktive edebilirler. Savunma sistemi yetersiz olduğunda ROT ve antioksidanlar arasındaki denge tehlikeye girer ve doku hasarlarına neden olur. Antioksidan savunma sistemleri, ROT oluşumunu ve dokuda oluşturduğu hasarı engelleyen sistemlerdir.

Sodyum selenit (SS) canlı organizmalar için antioksidan özellikte esansiyel bir iz elementtir. SS hücrelerde, antigenotoksik ve antimutajenik özellikleri nedeniyle, hücre içi redoks dengesini koruyan biyolojik güvenlik açısından önemli ve ROT'ların birikim riskini azaltan antioksidandır. Bu çalışmada; LPS'nin sıçan pankreasında sebep olabileceği DNA bozulmasına karşı antioksidan olan SS'in koruyucu rolünün olup olmadığı araştırılmıştır.

Sıçanlar, kontrol gurubu (n=7) ve uygulama gurubu (n=21) olarak ikiye ayrılmıştır. 1. Grup: Kontrol grubu, 2. Grup: SS uygulanan grup, 3. Grup: LPS uygulanan grup, 4. Grup: LPS+SS uygulanan grup olarak düzenlenmiştir. Kontrol grubuna herhangi bir kimyasal madde uygulanmamıştır. SS ile muamele edilen grupta her bir hayvana, suda çözülerek oral gavaj yoluyla; 0.35 mg/kg v.a SS verilmiştir. LPS uygulanan grupta her bir hayvana intraperitonal olarak; 10 mg/kg v.a LPS suda çözülerek uygulanmıştır. Her bir rata intraperitonal (i.p) olarak; suda çözülerek 10 mg/kg v.a LPS, suda çözülerek, 0.35 mg/kg v.a SS oral gavaj yoluyla verilmiştir.

Pankreas dokusunda DNA hasar tespitini belirlemek için kontrol grubu ve uygulama gruplarına ait DNA kuyruk yüzdesi, kuyruk uzunluğu ve kuyruk momenti değerleri belirlenmiştir. Komet testinde kontrol grubu ve SS uygulanan gruplar karşılaştırıldığında DNA hasarı olmadığı tespit edilmiştir. LPS ile muamele edilen grupta kontrol grubuna kıyasla kuyruk oluşumu belirgin olarak gözlenmiş ve DNA hasarı tespit edilmiştir. LPS uygulamasının DNA hasarını arttırmasına karşın SS uygulamasının hasarı azalttığı kaydedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Pankreas, Komet, DNA, Selenyum

Abstract

Toxins and certain antigenic structures of microorganisms can cause inflammation in the structure of another organism. Lipopolysaccharide (LPS), a component of the cell wall structure of gram (-) bacteria, also called 'endotoxin sahip, has a purified glycolipid structure. The portion of LPS responsible for toxicity is Lipid A and is the most researched toxin due to its toxicity. Tissue damage caused by LPS is associated with advanced organ damage, usually reactive oxygen species (ROS) and the formation of nitrogen derivatives. These reactive species formed by the effect of LPS can inactivate proteins by causing lipid peroxidation and

DNA mutations. If the defense system is insufficient, the balance between ROS and antioxidants is compromised and causes tissue damage. Antioxidant defense systems are systems that prevent ROT formation and damage. Sodium selenite (SS) is an essential trace element with antioxidant properties for living organisms. Due to its antigenotoxic and antimutagenic properties in cells, it is an important antioxidant in terms of biological safety which reduces the risk of accumulation of ROTs and maintains intracellular redox balance. In this study; The role of SS, an antioxidant against DNA degradation that may be caused by LPS in rat pancreas, was investigated.

Rats were divided into two groups as control group (n = 7) and application group (n = 21). Group 1: Control group; Group 2: SS group, Group 3: LPS group, Group 4: LPS + SS group. No chemicals were applied to the control group. In the SS treated group, each animal was dissolved in water by oral gavage; 0.35 mg / kg v.a SS. In the LPS-treated group, each animal was administered intraperitoneally; 10 mg / kg v.a LPS was dissolved in water. Each rata is administered intraperitoneally (i.p); 10 mg / kg v.a LPS dissolved in water, 0.35 mg / kg v.a SS dissolved in water was given by oral gavage.

DNA tail percentage, tail length and tail moment values of control group and application groups that we used to determine DNA damage in pancreatic tissue were determined. When the control group and SS treated groups were compared in the komet test, no DNA damage was found. In the LPS treated group, tail formation was clearly observed and DNA damage was detected compared to the control group. It has been noted that SS treatment decreases the damage although LPS application increases DNA damage.

Keywords: Human blood, FRAP, TEAC, Antioxidant

GIDA KATKI MADDESİ SUNSET YELLOW'UN KAN DOKUSU ÜZERİNE APOPTOTİK ETKİSİNİN BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF THE APOPTOTIC EFFECT OF SUNSET YELLOW ON BLOOD TISSUE

Prof. Dr. Dilek PANDIR
Yozgat Bozok Üniversitesi
Arş. Gör. Gülşife GÖK
Yozgat Bozok Üniversitesi

Özet

Çevresel faktörlerin, insan sağlığına önemli ölçüde etkisi olduğu bilinmektedir. Çeşitli biyolojik sorunlara ve hastalıklara öncü olan; bilmeyerek maruz kaldığımız birçok sentetik veya doğal kimyasal maddeler bulunmaktadır. Günümüzde endüstriyel alanların artması ile meydana gelen çevre kirliliği, kimyasal maddelere maruz kalma olasılığını arttırmaktadır. Kimyasal maddelerin artışı ile oluşan toksik etkiler, insan sağlığını tehdit eden sorunları doğurmaktadır.

Gıda katkı maddeleri; tüketime sunulacak olan gıdaların renk, lezzet ve görünümünü cazip kılmak ve bozulmasını önleyerek raf ömrünü uzatmak amacıyla ilave edilen maddelere denilmektedir. Bu maddeler üretim, işletme, paketleme ve depolama gibi süreçlerde besinlere eklenmektedir.

Bu çalışma, gıda katkı maddelerinden biri olan Sunset Yellow (SY)'un *in vitro* koşullarda insan kan dokusu üzerindeki toksisitesini belirlemek için yapılmıştır. 1. gruba (kontrol grubu) herhangi bir kimyasal madde verilmemiştir. 2. gruba ise (SY uygulama grubu) artan dozlarda SY (1, 5, 10 µM) verilmiştir. Hücre hasarı üzerindeki etkisine bakılmıştır.

Apoptoz; gelişim, hücre popülasyonunun korunması ve dokularda yaşlanma gibi hemostatik bir mekanizma sağlamak için fizyolojik olarak meydana gelir. Ayrıca, hücreler hastalıklardan veya zararlı ajanlardan veya immün reaksiyonlardan zarar gördüğünde koruyucu bir mekanizma olarak ortaya çıkar. Apoptotik yüzde, apoptotik hücre sayısının yaşayabilir hücrelere oranı ile belirlenir. Bu amaçla apoptoz ilk önce hücreleri görünür kılarak belirlenmelidir. Bu çalışmada apoptotik ve nekrotik hücrelerin belirlenmesi için Akridin Oranj/Etidyum Bromür boyama yöntemi uygulanmış ve apoptozis yapılan hücrelerde meydana gelen renklendirici değişikliklerden sonra belirleniştir. Bu yönteme göre, SY'nin kan hücrelerinde apoptozu indüklediği belirlenmiştir. SY'nin artan dozları kan hücrelerinde apoptozun artmasına neden olmuştur. Sonuç olarak, bu çalışmada SY'nin sitotoksik etkisi test edilmiş olup, SY'nin insan kan dokusu üzerinde zararlı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sunset Yellow, Gıda Katkı Maddesi, Apoptoz, Toksisite

Abstract

Environmental factors are known to have a significant impact on human health. There are many synthetic or natural chemicals that we are unknowingly exposed. Today, environmental pollution caused by the increase of industrial areas increases the possibility of exposure to chemicals. The toxic effects caused by the increase of chemical substances cause problems that threaten human health.

Food additives; it is referred to as added substances in order to make the color, taste and appearance of the foods to be offered attractive and to prolong the shelf life by preventing its deterioration. These substances are added to foods during production, processing, packaging and storage.

This study was conducted to determine the toxicity of Sunset Yellow (SY), one of the food additives, on human blood tissue in vitro. Group 1 (control group) received no

chemicals. The second group (SY treatment group) was given increasing doses of SY (1, 5, 10 µM). The effect on cell damage was examined.

Apoptosis occurs physiologically to provide a hemostatic mechanism such as cell population protection and aging of tissues. It also appears as a protective mechanism when cells are damaged by diseases or harmful agents or immune reactions. The apoptotic percentage is determined by the ratio of the number of apoptotic cells to viable cells. For this purpose, apoptosis should first be determined by making the cells visible. In this study, Acridine Orange / Ethidium Bromide staining method was used for the detection of apoptotic and necrotic cells and it was determined after color change in apoptotic cells. According to this method, it was determined that SY induces apoptosis in blood cells. Increased doses of SY caused increased apoptosis in blood cells. In conclusion, the cytotoxic effect of SY was tested in this study and it was determined that SY was harmful to human blood tissue.

Keywords: Sunset Yellow, Food Additive, Apoptosis, Toxicity

KANOPİ ORİBATİDLERİNDEKİ (ACARİ) MORFOLOJİK MODİFİKASYONLAR
MORPHOLOGICAL MODIFICATIONS IN CANOPY ORIBATIDS (ACARI)

Doç. Dr. Şule BARAN
Sakarya University
Merve YAŞA
Sakarya University

Özet

Oribatid akarlar, Acari altsınıfına bağlı bir artropoda takımıdır. Yüz yetmiş iki familya içerisinde yer alan yaklaşık onbir bin civarında türü ile temsil edilirler ve akarların en zengin gruplarından birini oluştururlar. Oribatida takımına ait akarların vücut uzunluğu yüz mikometre ile bir millimetre arasıda değşmekte olup çok küçük arakhnidlerdir. Oribatid akarlar, tür zenginliği, habitat çeşitliliği, yaşam döngüsü ve çoğalmaları açısından dikkate değer evrimsel başarıya sahip eklembacaklılardır. Oribatid akarlar ekosistemde ayrıştırıcılar olarak önemli rol oynarlar. Orman zemininde bulunan bitki döküntüsü ve mantar miselyumunu ile beslenir ve ayrıştırırlar. Her oribatid akar türü, farklı mikrohabitatları tercih ederler, bitki, mantar, mikroorganizmalar ve çürümekte olan organik maddeler ile beslenirler.

Oribatid akarlar en yüksek yoğunlukta iğne yapraklı orman topraklarında daha sonra sırasıyla yaprağını döken orman topraklarında, çayırlık alanlarda ve tundra topraklarında bulunurlar. Kanopide bulunan oribatid akarlar ise yakın zamana kadar göz ardı edilmişlerdir, oysa ki çok çeşitli mikrohabitatlar barındıran kanopiler de farklı oribatid akar türleri barındırmaktadır. Karasal ortamlarda yaşayan oribatidlerin yanı sıra az sayıda suda yaşayan oribatid akar da bulunmaktadır.

Akarlar için ağaç kanopilerinde yapraklar, dallar, meyveler, çiçekler, kabuklar,böcek galerileri, kuş yuvaları, likenler, algler ve mantarlar gibi çok sayıda microhabitat bulunmaktadır. Oribatid akarlarda yaşam ortamına bağlı olarak bir takım modifikasyonlar ortaya çıkmaktadır.

Oribatid akarların morfolojik tanımlarında sırt, karın görünümleri ve bacak yapıları esas alınmaktadır. Sırttan incelendiğinde vücut prodorsum ve notogaster olmak üzere iki bölgeli yapı gösterir. Oribatid akarların teşhisinde notogaster, prodorsum ve bacaklardaki kıl yapısı ve sayısı, tırnakların şekli ve sayısı gibi morfolojik karakterler oldukça önemli rol oynar.

Bu çalışmada kanopilerde yaşayan oribatid akarlarda görülen morfolojik farklılıklar ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Acari, Oribatida, Kanopi, Modifikasyon

Abstract

Oribatid mite order is included in Acari subclass. They are one of the richest groups of Acari and represented by abouth eleven thousands of species included in one hundred and seventy two families. The body length of mites belonging to the order oribatida is in between a hundred micro meters and one millimeter, so they are very small aracnids. Oribatid mites have an important evolutionary success from the point of species richness, habitat diversity, life cycle and reproduction. They have important role in ecosystem as decomposers. They feed on plant litter and micelles on soil floor and decompose them. Every oribatid species prefer different type of microhabitat and since they feed on plant, fungi, microorganisms and decaying organic matter.
Oribatid mites are found in the highest concentration at coniferous forest soils, followed by deciduous forest soils, meadows and tundra soils. The oribatid mites found in the canopy have been ignored until recently, whereas canopies with a wide variety of microhabitats contain different types of oribatid mites. In addition to oribatids living in terrestrial environments, a small number of aquatic oribatid mites are also available.

In canopies for mites, there are many microhabitats such as leaves, branches, fruits, flowers, bark, insect galleries, bird's nests, lichens, algae and fungi. Depending on the habitat, a number of modifications occur in oribatid mites.

Morphological descriptions of oribatid mites are based on the dorsal, ventral view and legs. When examined from the dorsal, the body shows a two-part: prodorsum and notogaster. Morphological characters such as the number and shape of the claws, the number and shape of the setae play an important role in the diagnosis of oribatid mites. In this study, morphological differences seen in oribatid mites living in canopies were discussed.

Keywords: Acari, Oribatida, Canopy, Modifications

TELEFON KILIFLARINDAKİ MİKROORGANİZMA VARLIĞININ ARAŞTIRILMASI

INVESTIGATION OF MICROORGANISM IN PHONE CASES

Feyzanur ÖZDEN
Sakarya Üniversitesi
Nesrin KARGI
Sakarya Üniversitesi
Nilay MUSTAFA
Sakarya Üniversitesi
Alican Bahadır SEMERCİ
Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Kenan TUNÇ
Sakarya Üniversitesi

Özet

Cep telefonu yüz, kulaklar, burun, dudaklar ve eller gibi vücudun hassas yerleriyle sürekli temas halindedir. Cep telefonlarını bakterilerin uygun üreye bilmesi için gerekli birçok ortam (sıcaklık, nem vb.) sağlar. Telefondan aktarılan mikroorganizmalar, özellikle baskılanmış bağışıklık sistemi olan kişilerde, fırsatçı enfeksiyonlara ve kronik hastalıklara neden olabilir. Çalışmamızda Sakarya Üniversitesi'ndeki lisans öğrencileri ve akademisyenlerin cep telefon kılıflarındaki toplam mezofilik aerob mikroorganizma, koliform grub bakterilerin ve küf-maya varlığının araştırılması amaçlanmıştır.

Nisan ve Mayıs aylarında toplam 48 telefon kılıfı (24 lisans öğrencisi + 24 akademisyen) üzerinde çalışma gerçekleştirilmiştir. 0.1 peptonlu suyla ıslatılmış eküvyon çubukla steril şartlarda örnekler alınmıştır. Alınan örnekler soğuk zincirde laboratuvara getirilmiştir. Toplam aerob mezofilik canlıların belirlenmesinde Yeast Exract Agar, koliform grub bakterilerin belirlenmesinde Endo Agar, küf-maya belirlenmesinde Potato Dextrose Agar kullanılmıştır. Alınan örnekler 10 mL peptonlu su içeren tüplere aktarılarak homojenize edilmiştir. Hazırlanan süspansiyonlardan 0.1 mL alınarak besiyerlerine aktarılmış ve drigalski özesiyle yayma ekimi yapılmıştır. Ekimi yapılan Yeast Exract Agar ve Endo Agar besiyerleri 37±2°C'de 24-48 saat Potato Dextrose Agar besiyerleri 25±2° 48-72 saat inkübe edilmiştir.

48 telefon kılıfı örneğinden 41 i maya ve küf içermektedir. Ortalama küf maya miktarı lisans öğrencilerinde 31.8 kob, akademisyenlerde 25.4 kob olarak belirlenmiştir. Çalışmada kullanılan telefon kılıfı örneklerinde koliform grub bakteriye rastlanmadı. Toplam aerob mezofilik mikroorganizma sayısı ortalama 26.2 kob olarak tespit edilmiştir. Gün içerisinde en çok kullanılan cihazlardan olan telefonların birçok mikroorganizmaya ev sahipliği yaptığı çalışmamızla desteklenmiştir. Telefonların ve telefon kılıflarının düzenli aralıklarla dezenfektanlar ile temizlenmesi el hijyenine dikkat edilmesi ile mikrobiyal kirlenmenin önüne geçilebilir. Ayrıca akıllı sterilizasyon çalışmalarının geliştirilerek uygulanabilirliğinin artırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Telefon Kılıfı, Koliform Bakteri, Küf, Maya

Abstract

The mobile phone is in constant contact with the sensitive parts of the body, such as the face, ears, nose, lips and hands. The mobile phones can cause many environments (temperature, humidity, etc.) that are necessary for bacteria to know the appropriate area. The microorganisms that on telephones can cause opportunistic infections and chronic diseases, especially in people with a suppressed immune system. The aim of this study was to investigate the presence of total mesophilic aerobic microorganisms, coliform bacteria and mold-yeast in cell phone cases of undergraduate students and academicians at Sakarya University.

A total of 48 phone covers (24 undergraduate students + 24 academists) were conducted in April and May. Samples were taken under sterile conditions with a water-soaked swab with 0.1 peptone. The samples were brought into the laboratory by cold chains.Yeast Exract Agar was used for the determination of total aerobic mesophilic organisms, Endo Agar was used for the determination of coliform group bacteria, Potato Dextrose Agar was used for the determination of mold-yeast. The samples were homogenized by transferring them to tubes containing 10 mL of peptone water. 0.1 mL of the prepared suspensions were transferred to the media and drigalsk, was plated. Cultured Yeast Exract Agar and Endo Agar were incubated at 37 ± 2 ° C for 24-48 hours and Potato Dextrose Agar were incubated for 25 ± 2 ° 48-72 hours.

41 of the phone case examples host 48 yeast and mold. Average mold yeast amount was 31.8 cob for undergraduate students and 25.4 cob for academicians. Coliform group bacteria were not found in the phone case samples used in the study. The total number of aerobic mesophilic microorganisms was determined as 26.2 cob. It was supported by our study that the telephones which are one of the most used devices during the day, contain many microorganisms. Microbial contamination can be avoided by regularly cleaning the phones and phone cases with disinfectants and paying attention to hand hygiene. In addition, smart sterilization studies should be improved and application awareness should be increased.

TİTANYUM DİOKSİT NANOPARTİKÜLÜNÜN LÖKOSİTLER ÜZERİNE ETKİSİNİN KOMET YÖNTEMİYLE BELİRLENMESİ VE SODYUM SELENİTİN KORUYUCU ROLÜ

DETERMINATION OF THE EFFECT OF TITANIUM DIOXIDE NANOPARTHICLE ON LEUKOCYTE BY COMET METHOD AND PROTECTIVE ROLE OF SODIUM SELENITE

Prof. Dr. Dilek PANDIR
Yozgat Bozok Üniversitesi
Ali KALELİ
Yozgat Bozok Üniversitesi

Özet

Titanyum dioksit (TiO_2) nanopartikülü farklı organizmalar üzerinde belirli konsantrasyonlarda zararlı etkilere sahiptir. Birçok çalışmada TiO_2'in hayvan dokuları üzerine zararlı etkileri gösterilmiştir. İnsan kan hücreleri birçok çalışmada deneysel bir materyal olup genotoksik çalışmalar için kullanılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, komet testi ile *in vitro* koşullarda farklı dozlarda TiO_2'ye maruz bırakılan lökositlerde meydana gelen genotoksik etkiye karşın antioksidan özelliğe sahip olan sodyum selenit'in koruyucu rolünü araştırmaktır. Hücreler kontrol ve deney grupları olmak üzere 2 gruba ayrılmıştır. Kontrol grubuna herhangi bir uygulama yapılmamıştır. Hazırlanan çözeltiler cam şişe içerisinde 25 ^oC'ye ayarlanmış ultrasonik cihazına yerleştirilmiştir. 20 kHz'de 16 dk ultrasonik cihazda tutulan çözeltiler oda sıcaklığında karakterize olması için 18 saat karanlık ortama bırakılmıştır. Artan konsatrasyonlarda TiO_2 (1 µM, 5 µM ve 10 µM TiO_2) ve SS (0.1 µM) uygulama gruplarına verilmiştir. Hücre DNA hasarını gözlemlemek için floresan mikroskopta analizler yapılarak 40x'lik objektifte görüntüleri alınmıştır. Farklılıklar tespit edilerek gruplar arasındaki farklar istatistiksel olarak hesaplanmıştır. TiO_2'in uygulama gruplarının artan konsantrasyonlarına bağlı olarak çalışılan komet analizinde istatiksel olarak anlamlı ($p < 0.05$) bir artış olduğu görülmüştür. DNA'da meydana gelen kuyruk uzunluğundaki değişim en çok 10 µM TiO_2 'de olmuştur. Yüksek dozda uygulanan bu nanopartikülün DNA'ya hasar vermede ciddi sonuçlar oluşturmuştur. Ancak hücre yapısının korunmasında görev yapan selenyumun bu etkileri azalttığı komet testi ile ortaya konulmuştur. Fakat yüksek dozda uygulanan TiO_2'in selenyumla birlikte etkisi diğer uygulama gruplarına göre daha az olduğu görülmüştür. Ancak, hücreler üzerinde TiO_2'in toksik etkilerini tam olarak belirleyebilmek için ileri araştırmalara gerek bulunmaktadır. Diyetlerimizde selenyum içerikli besinlere yer verilmeli, Dünya Sağlık Örgütünün belirlediği günlük alınması gereken dozlara dikkat edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kan, İn Vitro, Komet Testi, SS, TiO_2

Abstract

Titanium dioxide (TiO_2) nanoparticles have harmful effects on different organisms at certain concentrations. Many studies have shown harmful effects of TiO_2 on animal tissues. Human blood cells are an experimental material in many studies and are used for genotoxic studies. The aim of this study was to investigate the protective role of sodium selenite, which has antioxidant properties despite the genotoxic effect of leukocytes exposed to different doses of TiO_2 in vitro by komet test. Cells were divided into two groups as control and experimental groups. No application was made to the control group. The prepared solutions were placed in an ultrasonic device set at 25 ^oC in a glass vial. The solutions held in the ultrasonic device at 20 kHz for 16 min were left in the dark environment for 18 hours to characterize at room temperature. In increasing concentrations, TiO_2 (1 µM, 5 µM and 10 µM TiO_2) and SS (0.1 µM) were administered to the application groups. In order to observe cell DNA damage, analyzes were performed on a fluorescent microscope and images were taken on a 40x objective. Differences were determined and the differences between the groups were

calculated statistically. It was observed that there was a statistically significant ($p < 0.05$) increase in the comet analysis studied due to the increasing concentrations of TiO_2 application groups. The change in the length of the tail that occurs in the DNA was at most 10 µM TiO_2. This high-dose nanoparticle has serious consequences for damaging DNA. However, it has been demonstrated by using the comet test that selenium, which acts in the protection of cell structure, reduces these effects. However, the effect of high doses of TiO_2 with selenium was found to be less than other treatment groups. However, further investigations are needed to fully determine the toxic effects of TiO_2 on cells. Selenium-containing foods should be included in our diets and daily doses should be taken into consideration by World Health Organization.

Keywords: Leucocytes, In Vitro, Comet Assay, SS, TiO_2

KOCAELİ ORİBATİD AKARLAR FAUNASINA KATKILAR

FAUNISTIC RECORDS OF THE ORIBATID MITES (ACARI: ORIBATIDA) FROM KOCAELI

Doç. Dr. Şule BARAN
Sakarya University
Merve YAŞA
Sakarya University

Özet

Oribatid akarlar çoğunlukla toprakta yaşayan ayrıştırıcı mikro arthropodlardır ve dünya genelinde yaklaşık 11.000 türü bulunmaktadır. Oribatid akarlar toprakta yaşayan mezofaunanın, hem tür çeşitliliği hem de bolluk bakımından en zengin olan gruplarından birini oluştururlar. Toprakta bitki artıklarının ayrışması ve mineralizasyonda, bakteri ve mantar sporlarının dağıtılmasında önemli rol oynamaktadırlar.

Kocaeli ilinden alınan toprak ve döküntü örnekleri naylon torbalara konulup etiketlenerek laboratuvara getirilmiş ve burada bulunan birleştirilmiş Berlese hunilerinden oluşan ayıklama düzeneğine yerleştirilmiştir. Çalışmamızda Kocaeli ilinden *Lauritzenia (Incabates) elegans* ve *Liebstadia (Liebstadia) humerata* türlerine ait örnekler bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Acari, Oribatid, *Incabates*, *Liebstadia*, Kocaeli

Abstract

Oribatid mites are mainly soil living decomposer microarthropods and consist of about eleven thousand described species worldwide. Oribatid mites constitute one of the richest groups of mesofauna in both species diversity and abundance.living in the soil. Oribatid mites have an important role in mineralization and decomposition of plant residues, dispesion of bacterial and fungal spores in soils.

Soil and litter samples taken from Kocaeli province were put into nylon bags and labeled then brought to the laboratory and extracted by a Tullgren funnel apparatus form the soil samples. In this study two oribatid mites species *Lauritzenia (Incabates) elegans* and *Liebstadia (Liebstadia) humerata* were founded.

Keywords: Acari, Oribatid, *Incabates*, *Liebstadia*, Kocaeli

UZAKTAN ALGILAMA VE COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ (CBS) İLE YAYLA ALANLARINDAKİ DEĞİŞİMİN TESPİTİ: GÜMÜŞHANE İLİ KARIŞIK YAYLASI ÖRNEĞİ

CHANGE DETECTION IN PLATEAU AREAS WITH REMOTE SENSING AND GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEMS (GIS): A CASE OF KARİSİK PLATEAU IN GUMUSHANE

Arş. Grv. Mustafa CEYLAN
Gümüşhane Üniversitesi

Özet

Yayla ve meralar, birçok canlının bir arada yaşamasına fırsat veren doğal ortamlardır. Geçmişten günümüze bu alanlar birtakım sebeplerden dolayı zarara uğramakta ve bu bölgelerde büyük alan değişimleri yaşanmaktadır. Bu değişimlerin tespit edilebilmesi için, arazi kullanımına ait verilerin düzenli periyotlarla elde edilmesine olanak sağlayan yeteri doğrulukta güncel verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Gelişen teknolojiyle birlikte çözünürlük ve doğruluk açısından önemli mesafe kateden uydu görüntüleri ve hava fotoğrafları, veri elde etme ve elde edilen bu veriler ışığında değişimi tespit etmede ekonomik ve önemli bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Coğrafi bilgi sistemleri (CBS) ve uzaktan algılama teknolojileri ile de, uydu görüntüleri ve hava fotoğrafları yardımıyla elde edilen verilerden yola çıkarak uzun zaman aralıklarına ait zamansal ve konumsal değişim bilgilerini elde etmek mümkün olmaktadır. Bu doğrultuda; çalışma alanına ilişkin, 1982 yılına ait siyah – beyaz hava fotoğrafları ve 2011 yılına ait yüksek çözünürlüklü WORLDVIEW-2 uydu görüntüsü elde edilmiş; arazi örtüsü, yol ve bina detaylarını tanımlamada ve sınıflandırmada, Gümüşhane iline ait CORINE arazi örtüsü sınıflandırma sistemine göre üretilmiş 2006 yılına ait arazi örtüsü veri katmanı ve 1 / 25000 ölçekli standart topografik haritalardan faydalanılmıştır. Görsel değerlendirme teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada coğrafi bilgi sistemleri (CBS) ile oluşturulan veri tabanına uygun veriler girilerek yaylaya ilişkin değişim tespiti yapılmış ve sonuçlar irdelenmiştir. Çalışmada, farklı zaman aralıklarına ait hava fotoğrafları ve uydu görüntülerinin değerlendirilmesi ile Gümüşhane ilinde bulunan Karışık yaylasındaki zamansal ve konumsal değişim tespit edilmiştir. Bu çalışmayla, bu bölgelerde ileride yapılması düşünülebilecek değişim tespiti çalışmalarına bir altyapı oluşturulması amaçlanmaktadır. Bildiride; değişim tespitinin gerekliliği ve kullanılan yöntem, daha detaylı olarak aktarılacaktır. Ayrıca, bu bölgelerde, ileride yapılması düşünülebilecek değişim tespiti çalışmalarına ilişkin tavsiyelerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arazi Kullanımı, Coğrafi Bilgi Sistemleri, Değişiklik Tespiti, Karışık Yaylası, Uzaktan Algılama

Abstract

Plateaus and pastures are natural environments that allow many living things to live together. From past to present, these areas have been damaged due to a number of reasons and major area changes have been experienced in these regions. In order to detect this changes, there is a need for current data that is accurate enough to allow land use data to be obtained on a regular basis. Satellite images and aerial photographs, which have come a long way in terms of resolution and accuracy with the developing technology are emerging as an economical and important source for obtaining data and detecting the change in the light of these data. With the help of geographic information systems (GIS) and remote sensing technologies, it is possible to obtain temporal and spatial change information from long time intervals based on the data obtained with the help of satellite images and aerial photographs. In this direction, ; black and white aerial photographs (1982) and high resolution WORLDVIEW-2 satellite images (2011) of the study area were obtained, land cover data layer that produced according to CORINE land cover classification system of Gumushane

province (2006) and 1 / 25000 scale topographic maps were used in defining and classifying land cover, road and building details. In the study which was performed by using visual evaluation techniques, the changes related to plateau were detected by entering appropriate data into the database created by geographical information systems (GIS) and the results were examined. In this study, temporal and spatial changes in the Karisik plateau in Gumushane were detected by evaluating aerial photographs and satellite images of different time intervals. With this study, it is aimed to prepare a substructure for future change detection studies in these regions. In the paper; the necessity of change detection and the method used will be explained in more detail. Also, advices will be made for future change detection studies in these regions.

Keywords: Land Use, Geographic Information Systems, Change Detection, Karisik Plateau, Remote Sensing

Çk-45 MALZEMESİNİN HSS MATKAPLA DELİNMESİNDE İLERLEME MİKTARININ DELİK KALİTESİNE ETKİSİ

THE EFFECT OF FEED RATE ON HOLE QUALITY IN HSS DRILLING OF Çk-45 MATERIAL

İsmail Tekaüt
Gazi Üniversitesi

Özet

Makine parçalarının birçoğu talaş kaldırma yöntemiyle şekillendirilmektedir. Talaş kaldırma işlemleri çoğunlukla tornalama, frezeleme ve delik delme işlemlerinden oluşmaktadır. Bu işlemlerin dinamik ve kinematik yapısı birbirine benzerdir; fakat delik delme işleminde talaş oluşumunun kapalı alanda meydana gelmesi, bu işlemi diğer işlemlerden ayırmaktadır. Delik delme işleminde talaş kırma ve talaş tahliyesi kritik öneme sahiptir. Talaş sıkışması ve talaş tahliyesinde yaşanan problemler delik kalitesini olumsuz etkilemektedir. Özellikle, delik-mil tertibinde çalışan hareketli mekanizmalarda delik kalitesi oldukça önemlidir ve delik kalitesinin yakalanması için teknik resimde belirtilen ölçü, konum ve geometrik tolerans değerlerinde delik üretimi gerekmektedir. Arzu edilen kalitede üretilmeyen delik, aşırı ısınma, titreşim ve montaj zorluğu gibi olumsuzluklara sebep olmaktadır. Bu nedenle, tolerans değerleri arasında üretim için iş parçası malzemesi-kesici takım-kesme parametrelerinin uyumu gerekmektedir. Bu amaçla, çalışmada DIN 338 normuna sahip 10 mm çapında HSS matkaplarla Çk-45 çelik malzeme 20 mm delik boyunda delinmiştir. Kesme parametreleri olarak 20 m/dak kesme hızı ve 5 farklı ilerleme miktarı (0,075, 0,080, 0,085, 0,090 ve 0,095 mm/dev) seçilmiştir. Deneyler kuru delme şartlarında yapılmış ve ilerleme miktarının yüzey pürüzlülüğüne, silindiriklik ve dairesellikten sapmaya etkisi araştırılmıştır. Ayrıca deneyler esnasında ses ölçüm cihazı ile titreşim değerleri alınmıştır. Genelde, ilerleme miktarı artışının yüzey pürüzlülüğünü, silindiriklik ve dairesellikten sapma değerlerini artırdığı tespit edilmiş; fakat düşük ilerleme miktarında talaş sıkışması nedeniyle titreşimin ve yüzey pürüzlülüğünün artığı tespit edilmiştir. En iyi delik kalitesi 20 m/dak kesme hızı ile 0,085 mm/dev ilerleme miktarı kombinasyonunda elde edilirken, en kötü delik kalitesi 20 m/dak kesme hızı ile 0,080 mm/dev ilerleme miktarında elde edilmiştir. Bu durum, talaş sıkışması ve kesici takım-tezgah titreşiminden kaynaklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Delik delme, Çk-45, Delik Kalitesi

Abstract

Most machine parts are shaped by chip removal. Chip removal processes are mainly composed of turning, milling and drilling. The dynamic and kinematic structure of these processes are similar; however, this proces distinguishes from other processes due to the formation of chip formation in the closed area during the drilling process. Chip breaking and chip evacuation are critical in drilling. Problems in chip jamming and chip evacuation adversely affect hole quality. Particularly, the quality of the holes is very important in moving mechanisms operating in the hole-shaft arrangement and it is necessary to produce the holes in the dimensions, position and geometric tolerance values specified in the drawing in order to achieve the hole quality. The hole, which is not produced in the desired quality, causes negativities such as overheating, vibration and installation difficulties. Therefore, it is necessary to match the workpiece material-cutting tool-cutting parameters for production between tolerance values. For this purpose, Çk-45 steel material was drilled with 20 mm hole length with 10 mm diameter HSS drills with DIN 338 norm. 20 m / min cutting speed and 5 different feed rates (0,075, 0,080, 0,085, 0,090 and 0,095 mm/rev) are selected as cutting parameters. Experiments were carried out under dry drilling conditions and the effect of feed rate on surface roughness, deviation from cylindricality and circularity was investigated. In

addition, vibration measurements were taken with sound measuring device during the experiments. In general, it has been found that the increase in feed amount increases surface roughness, deviation from cylindricality and circularity values; however, it has been found that vibration and surface roughness increase due to chip jamming at low feed amount. The best hole quality was achieved in combination with a feed rate of 20 m / min and feed rate of 0.085 mm/rev, while the worst hole quality was achieved with a feed rate of 0.080 mm/rev with a cutting speed of 20 m/min. This is due to chip jamming and cutting-machine vibration.

Keywords: Drilling, Çk-45, Hole Quality

FÜZE KANATÇIK TAHRİK SİSTEMİ TRANSFER FONKSİYONUNUN ARX METODU KULLANILARAK BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF TRANSFER FUNCTION OF FIN ACTUATION SYSTEM IN A MISSILE USING ARX METHOD

Ali Murat GÜLTEKİN
Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Sinan KILIÇASLAN
Gazi Üniversitesi

Özet

Günümüzün en önemli mühimmatlarından olan füzeler askeri güç çarpanı açısından büyük önem taşımaktadır. Hava, kara ve deniz platformlarından atılabilen füze çeşitleri bulunmaktadır. Giderek gelişen teknolojiyle birlikte füze kabiliyetleri de artmaktadır. Füze kabiliyetlerine güdüm, sesüstü hız, aerodinamik performans vb. örnek verilebilir. Kanatçık tahrik sistemi sayesinde füze yüksek manevra ve hassas vuruş yeteneği kazanmaktadır. Füzenin ilgilenilen bölgelerinin ya da tamamının matematiksel modeli mümkün olduğunca doğru elde edilerek yapılan analizlerle oldukça maliyetli ve uzun süren füze araştırma-geliştirme sürecindeki test sayısının azaltılması süreci kolaylaştıracaktır. Matematiksel model elde edilirken modal parametreler, transfer fonksiyonları, geçici zaman cevabı vb. birçok aeroservoelastik simülasyon girdisi elde edilebilir. Füze havadayken kanatçık tahrik sistemi üzerine çeşitli aerodinamik yükler gelmektedir. Bu aerodinamik kuvvetler sebebiyle doğal frekans çakışması durumunda kanatçık tahrik sistemi gibi füzenin bir kısmında ya da füzenin tümünde çırpıntı durumu meydana gelip sonuçları yıkıcı olabilir. Bu sebeple gelmesi muhtemel aerodinamik yük spectrumu düşünülerek füzenin frekans cevap fonksiyonu buna uygun olarak tasarlanmalıdır. Kanatçığın üzerine gelen yayılı yükleri benzetebilmek için rüzgar tüneline ihtiyaç olsa da maliyet, zaman ve kontrollü test yapılabilmesi sebeplerinden ötürü elektrodinamik sarsıcı yardımıyla yarı fiziksel olarak test yapılmıştır. Elektrodinamik sarsıcı ucuna bağlanmış piezoelektrik özellikli bir adet yük ölçer ve on adet ivme ölçer kullanılarak tek girişli çok çıkışlı test yapılmıştır. Kanatçık frekans cevabı incelendiğinde kanatçığın yaklaşık olarak tek serbestlik dereceli olarak davrandığı için matematiksel model yük ölçer ve aynı noktada bulunan ivme ölçer verilerinden yararlanılarak çıkarılmıştır. Matematiksel model kurarken frekans, zaman, modal metodları vb. kullanılabilir. Günümüz teknolojisinde yaygın olarak kullanılan sayısal ölçme aletleri örnekleme yaparak veri topladığı için sürekli veri toplayamaz dolayısıyla sürekli zaman dinamik modeli için doğrudan kullanılamaz. Dinamik modelin ayrık zaman düzleminde yazılması gerekmektedir. Bu çalışmada dinamik davranışı ayrık zamanlı olarak bir fark denklemi şeklinde ifade eden ARX (İng. Auto Regressive model with eXogenous input) metoduyla füze kanatçık tahrik sisteminin matematiksel modeli çıkarılarak transfer fonksiyonu incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kanatçık Tahrik Sistemi, Sistem Tanımlama, Matematiksel Model, Transfer Fonksiyonu, ARX Metodu

Abstract

Missiles, which are one of the most important weapons of today, are of great importance in terms of military power. There are various types of missiles that can be fired from air, land and sea platforms. Missile capabilities are increasing with increasing technology, guided missile capabilities, supersonic speed, aerodynamic performance, etc. as example. The fin actuator system provides missile high maneuverability and precise impact. As the test studies in missile research and development activities are very costly and time-consuming, the mathematical model of the region of interest or whole of missile should be obtained as accurately as possible so that simulations occur the number of tests will be reduced that facilitate process. While obtaining mathematical model, modal parameters,

transfer functions, transient time response and so on many aeroservoelastic simulation inputs can be obtained. When the missile is in the air, various aerodynamic loads are placed on the fin drive system. In the event of a natural frequency overlap due to these aerodynamic forces, fluttering may occur on part, such as the fin actuation system, or whole of the missile and the consequences may be devastating. Therefore, considering the possible aerodynamic load spectrum, the frequency response function of the missile should be designed accordingly. Although a wind tunnel is needed to simulate spreading loads on the fin, semi-physical testing was performed with electrodynamic shaker for cost, time and controlled testing. Single-input multi-output test was performed using a piezoelectric load sensor connected to the electrodynamic shaker end and ten piezoelectric accelerometers. When the fin frequency response was examined, mathematical model was derived from the load sensor and accelerometer data at the same point, since the fin had approximately one degree of freedom. When constructing a mathematical model, frequency, time, modal methods and so on are available. Since digital measuring instruments in today's technology commonly used to collect data by sampling, they cannot continuously collect data and therefore cannot be used directly for the continuous time dynamic model. The dynamic model must be written in a discrete time domain. In this study, the transfer function will be examined by revealing the mathematical model of the missile fin actuation system by using ARX (Auto Regressive model with eXogenous input) method which expresses dynamic behaviour as a difference equation in discrete time.

Keywords: **F**in Actuation System, System Identification, Mathematical Model, Transfer Function, ARX Method

İNCE BAĞIRSAK FOTOĞRAFLARI ÜZERİNDE SEZGİSEL ALGORİTMA TEKNİKLERİ İLE POLİP TEŞHİSİ

POLYP DIAGNOSIS WITH HEURISTIC ALGORITHMS TECHNIQUES ON PHOTOS OF SMALL BOWEL

Fatma AKALIN
Sakarya Üniversitesi
Nejat YUMUŞAK
Sakarya Üniversitesi

Özet

İnce bağırsak, sindirim kanalının mideden sonra başlayan, yaklaşık 5-6 metre sonra kalın bağırsak ile sonlanan en büyük organıdır. Sindirim sistemi içerisinde en çok işlem gerçekleşen ince bağırsakta sindirim işleminin gerçekleşme oranı %90'dır. Aynı zamanda ince bağırsak yağ, protein ve karbonhidratların emilimini de gerçekleştirmektedir. Emilimin kolaylaşması ince bağırsak yüzeyinin artışıyla mümkündür. Bu artış, ince bağırsakta içeriye doğru çıkıntı yapan, hücre zarının kıvrılması ile oluşmuş polip benzeri küçük yapılar olan villus ve mikrovillus yapılarıyla gerçekleşmektedir. İnce bağırsakta 5 milyondan fazla olan bu çıkıntılar sayesinde emilim yüzeyi arttırılır ve emilim çok daha kolay bir hale getirilir. Aynı zamanda ince bağırsak sindirim ve emilimin ana merkezi, vücudun en büyük endokrin organı ve bağışıklık sisteminin en büyük kısmıdır. İnce bağırsak bu kadar önemli işlevlere sahipken, ince bağırsağın herhangi bir tabakasında köklenen ve dışarıya doğru tümör şeklinde itilen poliplerin oranı, sindirim kanalının diğer organları olan mide ve kalın bağırsağa göre çok düşüktür.

Bu çalışma ince bağırsaktaki polipleri saptamak için yapılmıştır. Ancak ince bağırsağın kıvrımlı bir yapıda olması ve içerisinde mikrovillus veya villi denen polip benzeri yapıları barındırması nedeniyle polipleri tespit etmek zorlaşmıştır. Ek olarak fotoğrafların yakalandığı zorlu ortam fotoğraf kalitesini de negatif olarak etkilemiştir. Bunun gibi problemlerden dolayı bilgisayar destekli sistemler ön plana çıkmıştır.

Bu amaçla başlatılan bu çalışmada, fotoğraflar matlab programında çeşitli filtreler kullanılarak ön işleme yöntemlerine tabi tutulmuştur. Akabinde matlab programında LBP özellik çıkarım yöntemi kullanılarak fotoğraflar sayısallaştırılmış ve sonuçlar exel formatında bir dosyaya kaydedilmiştir. Exel dosyası, dönüştürücü programı yardımıyla csv dosyasına dönüştürüldükten sonra bu dosya weka programında açılmıştır. Dosya içerisindeki veriler Destek Vektör Makineleri Algoritması, Rastgele Orman Algoritması, Karar Ağacı Algoritması ve Naive Bayes Algoritması tarafından sınıflandırılmış ve sırasıyla %70, %71, %63 ve %67 başarı oranları elde edilmiştir. Daha sonra bu veriler PCA özellik çıkarım yöntemi kullanılarak daha detaylı incelenmiş ve veriler kesişme ve çakışmalardan arındırılarak, algoritmalar tarafından yeniden sınıflandırılmıştır. Sonuçlar sırasıyla %73, %73, %68 ve %69 başarı oranları göstermiştir. Diğer yandan ince bağırsakta görülen polip oranının seyrek olması, mevcut veri setinde polip içeren ince bağırsak fotoğraflarının, polip içermeyen ince bağırsak fotoğraflarından daha az olmasına neden olmuştur. Poliplerin tespit oranını olumsuz etkileyen dengesiz veriler SMOTE yöntemiyle daha dengeli hale getirilmiş ve algoritmalar tarafından yeniden sınıflandırılmıştır. Sonuçlar sırasıyla %79, %76, %72 ve %68 başarı oranları göstermiştir. Bu nihai başarı oranlarının ince bağırsakta polip olup olmadığına dair karar vermede doktorlar için destek sağlayacağı planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnce Bağırsak, Polip Tespiti, Görüntü Ön İşleme, Özellik Çıkarımı, Smote, Sınıflandırma

Abstract

The small bowel is the longest organ of the digestive tract, starting after the stomach and ending with the large bowel at the end of about 5-6 meters. In the small bowel which has

the most processing in the digestive system, the rate of digestion is 90%. Small bowel also performs the absorption of fat, protein and carbonhydrates. Facilitation of absorption is possible by increasing the surface of the small bowel. This increase is achieved by the villus and microvillus structures which are polyp-like structures formed by the curling of the cell membrane, protruding inward in small bowel. More than 5 million protrusions in the small bowel, increase the absorption surface and make absorption much easier. Also it is the main center for digestion and absorption, the largest endocrine organ of the body and the biggest part of the immune system. While the small bowel has such important functions, the rproportion of polyps rooted in any layer of the small bowel and pushed pushed outwards in the form of tumors is much lower than the other organs of the digestive track, the stomach and the large bowel.

This study was performed to detect polyps in the small bowel. However, it is diffucult to detect polyps because the small intestine is curved and contains polyp-like structures called microvillus or villi. In addition, the harsh environment in which photos were captured negatively impact the photo quality. Becaus of such problems, computer aided systems have come to the fore.

In this study which was initiated fort his purpose, photographs were pre-processed using various filters in the matlab program. Subsequently, the photographs were digitized using LBP feature extraction method in matlab program and the results were recorded in a file in exel format. After exel file is converted to csv file with the help of converter program, this file is opened in weka program.The data in the file were classified by Support Vector Machines, Random Forest Algorithm, Decision Tree Algorithm and Naive Bayes algorithm and achieved success rates of 70%, 71%, 63% and 67% were obtained respectively. Afterwards, these data were examined in detail by using PCA feature extraction method and the data were re-classified by the algorithms after being cleared of overlaps and conflicts. Results showed success rates of 73%, 73%, 68%, and 69% respectively. On the other hand, being sparse polyp rate seeing in small bowel, cause small bowel photos with polyp be more less than small bowel photos without polyp. Unbalanced data that adversely affect the detection rate of polyps were made more stable by SMOTE method and reclassified by algorithms. Results showed success rates of 79%, 76% ,72% 68%, respectively. These final success rates are planned to provide support for doctors in deciding whether polyps are present in the small bowel.

Keywords: Small Bowel, Polyp Detection, İmage Preprocessing, Feature Extraction, Smote, Classification

ORTAKÖY JEOTERMAL SAHASININ (ŞARKIŞLA-SİVAS) KAYNAK KORUMA ALANLARININ BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF RESOURCE PROTECTION AREAS OF ORTAKÖY GEOTHERMAL FIELD (ŞARKIŞLA-SİVAS)

Jeo.Yük. Müh. Adil ÖZDEMİR
Adil Özdemir Danışmanlık
Dr.Öğr.Üyesi Yıldıray PALABIYIK
İstanbul Teknik Üniversitesi
Dr.Öğr.Üyesi Alperen ŞAHİNOĞLU
İstanbul Esenyurt Üniversitesi

Özet

Ortaköy jeotermal sahası, Sivas'ın Şarkışla ilçesinin 21 km kuzeybatısındadır. Bölgede, Paleozoyik'ten Kuvaterner'e kadar farklı yaş ve litolojide formasyonlar yer almaktadır. Çalışma alanındaki jeotermal sistemin belirtileri olarak bölgedeki sıcak su kaynakları, MTA tarafından açılan sıcaksu sondajı ve tespit edilen alterasyon zonları değerlendirilmiştir. Ortaköy jeotermal sahasında, Akdağmadeni litodemine ait mermer birimlerin jeotermal sistemin ana rezervuarını, Neojen birimleri olan kiltaşı-çamurtaşından oluşan Yeniçubuk formasyonu, kil çimentolu çamurtaşı ve tüf serilerinden oluşan Kızılırmak Formasyonu ise sistemin örtü birimlerini oluşturduğunu açılan sondaj teyit etmiştir. Jeotermal model olarak derinlerde yerleşmiş olan soğumamış magma odalarından kabukta yayılan ısı enerjisinin, rezervuar kayada depolanmış olan meteorik kökenli suların ısınmasını, mineral ve erimiş gazlarca zenginleşmesini sağlamaktadır. Bu sularda, basıncın da etkisiyle fay zonları, kırık ve çatlaklar vasıtasıyla yeryüzüne çıkıp mineralli sıcak su kaynaklarını oluşturmaktadır. Bölgedeki sıcak sular sol yönlü, doğrultu atımlı Kızılırmak fayı ile kesişen tansiyonel faylara bağlı olarak çıkmaktadır. Sahadaki kaynak sularının sıcaklıkları 21.3 - 36° C arasındadır. Sahada, ana rezervuarı oluşturan mermerlerden üretimi sağlayacak 290 m derinlikli sıcaksu sondajı kazılmıştır. Halen hamamda kullanılan sondaj suyunda, yapılan ölçümlerde sıcaklık 36.6 ºC olarak belirlenmiştir. Silis jeotermometresine göre, rezervuar sıcaklığı ise 50-60° C dolayında olup, daha yüksek sıcaklık olasılığı bulunmamaktadır. Toplam mineralizasyon değerleri, kaynaklarda 2956-3898 mg/lt, sondaj suyunda 2407 mg/lt'dir. AIH'a göre, bu sular genelde Ca-Mg-Na-HCO_3-Cl'lü sıcak sular sınıfına girmekte olup, jeotermal akışkan kireçlendirici özelliktedir. Kaplıca suyunun, içmece olarak kullanılmasının halk sağlığı açısından tehlikeli olacağı ve bu konuda detaylı çalışmaların yapılmasının gerektiği belirlenmiştir. Bu çalışmada, Ortaköy kaynaklarının beslenme havzası içerisindeki kirletici etkenler incelenip, jeolojik yapılarla karşılaştırılarak kirlilik parametreleri açısından bir değerlendirme yapılmış ve koruma alanları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Jeotermal Enerji, Düşük Sıcaklıklı Jeotermal Kaynak, Koruma Alanı, Ortaköy Jeotermal Sahası

Abstract

Ortaköy geothermal field is located 21 km northwest of Şarkışla district of Sivas. Formations of different age and lithology are found in the region from Paleozoic to Quaternary. The hot water resources in the region, MTA geothermal well and alteration zones have been evaluated as the signs of the geothermal system in the study area. In the Ortaköy geothermal field, it was confirmed by the drilled geothermal well that the Akdağmadeni lithodem marble units are the main reservoir rock of the geothermal system, the Yeniçubuk formation consisting of Neogene units (claystone-mudstone), and the Kızılırmak Formation (clay cemented mudstone and tuff series) is the cap rocks of the geothermal system. In the waters, with the effect of pressure, fault zones come to the earth surface by means of fractures and cracks and constitute to mineral hot springs. The hot springs in the region emerge due to

the left-oriented, strike-slip Kızılırmak fault and the secant tensional faults. The temperatures of hot springs in the field are between 21.3 - 36 °C. In the field, 290 m deep hot-water drilling was carried out for the production of the marbles forming the main reservoir rock. The temperature of the fluid produced from the geothermal well used in the bath is 36.6 ºC. According to the silica geothermometer, the reservoir temperature is around 50-60 ° C and there is no possibility of higher temperature. Total mineralization values are 2956-3898 mg/L of hot springs and 2407 mg/L of the fluid in the geothermal well. According to AIH, generally, the fluids categorize as Ca-Mg-Na-HCO3-Cl type hot springs and geothermal fluid have calcifying feature. It was determined that the use of hot springs as drinking water would be dangerous for public health and detailed studies should be carried out on this subject. In this study, pollution factors in Ortaköy hot springs are examined and compared with geological structures, pollution parameters were assessed and the protection areas of the geothermal resource were determined.

Keywords: Geothermal Energy, Low-Temperature Geothermal System, Protection Area, Ortaköy Geothermal Field

ILICA KÖYÜ (YILDIZELİ-SİVAS) JEOTERMAL POTANSİYELİNİN ÇOK-ELEKTROTLU REZİSTİVİTE YÖNTEMİ İLE ARAŞTIRILMASI

INVESTIGATION OF GEOTHERMAL POTENTIAL OF ILICA VILLAGE (YILDIZELİ-SİVAS, TURKEY) WITH MULTI-ELECTRODE RESISTIVITY METHOD

Adil ÖZDEMİR
Adil Özdemir Danışmanlık
Dr. Öğr. Üyesi Alperen ŞAHİNOĞLU
İstanbul Esenyurt Üniversitesi
Dr.Öğr.Üyesi Yıldıray PALABIYIK
İstanbul Teknik Üniversitesi

Özet

Çalışma alanı, Sivas ili, Yıldızeli ilçesi, Ilıca köyü sınırları içerisindedir. Bölgede, Ilıca Çermiği olarak adlandırılan alandaki mevcut kaynağın geliştirilerek turizme açılması ve bölgede termal turizme yönelik tesis inşa edilmesi ve mineralli su şişeleme tesisi işletimi planlanmıştır. Bu bağlamda, bölgedeki kaynak suyunun debisinin artırılmasına yönelik olarak kaynak ve yakın çevresinde sondaj çalışmaları düşünülmektedir. Sivas vb. gibi turizm fakiri illerde, jeotermal kaynaklar turizm odaklı yatırımları tetikleyerek bölge ekonomisine önemli katkılar koyabilmektedir. Bu gerekçe ışığında, çalışma alanında jeotermal kaynak araştırması ve üretimi yapabilmek amacıyla bu çalışmanın yapılması planlanmıştır. Saha incelemesi öncesinde, çalışma alanı ve çevresi ile ilgili jeolojik verilere ilişkin literatür incelenmiş ve önceki çalışmacılar tarafından hazırlanan jeoloji haritaları edinilmiştir. Arazi çalışmalarında kullanılmak üzere gerekli döküman temin edildikten ve incelendikten sonra arazi çalışmalarına geçilmiştir. Çalışma alanının jeotermal potansiyelinin aydınlatılması ve açılacak gradyan/üretim kuyusu yerinin ve derinliğinin tespiti için jeolojik etüt sonucunda belirlenen 2 hatta, çok-elektrotlu (84 elektrotlu) rezistivite yöntemi ve çok-kanallı (8 kanallı) cihazla jeofizik ölçümler yapılmıştır. Son yıllarda, elektronik ve bilgisayar bileşenlerinin evrimi, bir doğrultu boyunca sondaj-profil ölçüsü alınmasını sağlayacak otomatik olarak değiştirilebilen çok-elektrotlu özdirenç ölçü sisteminin gelişimine olanak sağlamıştır. Bu şekilde ölçülen görünür özdirenç değerleri, bir ters çözüm algoritması ile yorumlanarak profil boyunca olası belirti yerlerini gösteren özdirenç-derinlik kesitleri elde edilmektedir. Çok kanallı ve çok-elektrotlu jeofiizk ölçüm cihazları ile IP, Schlumberger, Wenner, Dipole-dipole, Pole-dipole, Pole-pole gibi elektrik yöntemlerin, aynı hatta ayrı ayrı veya hepsinin birlikte uygulanabilmesi mümkündür. Bu ölçü sistemi, yeraltından iki boyutlu (2B) ve üç boyutlu (3B) veri eldesinin teminini olanaklı kılmıştır. Dolayısıyla, çalışma alanında alınan iki boyutlu ölçülerle yapılması planlanan sondajın lokasyonu için öneride bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ilıca, Jeotermal Enerji, Jeotermal Etüt, Jeofizik Etüt, Çok-elektrotlu Rezistivite (Jeoelektrik Tomografi)

Abstract

The study area is within the boundaries of Ilıca village of Yıldızeli district of Sivas province. It is planned that the existing resource in the area called Ilıca Çermiği will be developed, thermal tourism facilities will be built in the region and mineral water bottling facility. In this context, drilling works are planned to increase the flow rate of natural spring water and others springs in the region. In tourism-poor provinces (Sivas and etc.,), geothermal resources can contribute to the local economy by triggering tourism-oriented investments. In light of these reasons, it was planned to carry out this study in order to research geothermal resources and to produce the potential fluids in the field. Before the field study, the literature on the geological data related to the study area and its environment was examined and geological maps prepared by previous researchers were obtained. After the necessary

documents were obtained and examined for field studies, the field studies were started. In order to clarify the geothermal potential of the study area and to determine the location and depth of the gradient/production well(s) to be drilled, it was measured geophysical measurements via multi-electrode (84-electrode) resistivity method and multi-channel device (8-channel) in the regions determined by the geological survey. In recent years, the evolution of electronic and computer components has led to the development of an automatically replaceable multi-electrode resistivity measurement system that allows sounding-profile measurements along one line. The apparent resistivity data measured with this method are interpreted with an inverse solution algorithm to obtain resistivity-depth cross-sections that show possible anomaly locations along with the profile. With multi-channel and multi-electrode geophysical measuring devices, it is possible to apply electrical methods such as IP, Schlumberger, Wenner, Dipole-dipole, Pole-dipole, Pole-pole, on the same line separately or together. This measurement system has made it possible to obtain two-dimensional (2D) and three-dimensional (3D) data from the underground. Therefore, the location of the drilling planned in the study area was proposed with two-dimensional measurements.

Keywords: Ilıca, Geothermal Energy, Geothermal Exploration, Geophysical Survey, Multi-electrode Resistivity (Geoelectrical Tomography)

DOĞU KARADENİZ BÖLGESİNDE (KB TÜRKİYE) YAMAÇ DURAYLILIĞI İLE AYRIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

A CASE STUDY FOR THE RELATIONSHIP BETWEEN SLOPE STABILITY AND WEATHERİNG IN EAST BLACK SEA REGION (NE TURKEY) (

Prof. Dr. Şener CERYAN
Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Nurcihan CERYAN
Balıkesir Üniversitesi

Özet

Yüzeylenmiş veya yüzey yakınındaki kayaçlar, hava ve su ile fiziksel, kimyasal ve biyolojik etkileşimlere ve sıcaklık ve basınçtaki değişikliklere maruz kalır. Kayalar bu şekilde çürümekte ve toprağa dönüşmektedir. Bu, ayrışma terimi ile ifade edilir. Temel bir yüzey süreci olan ayrışma, kayaları sert bir durumdan değiştirerek daha yumuşak ve zayıf hale getirerek onları daha kolay aşınır duruma getirmektedir. Ayrışmış kayaçların bulunduğu yamaçlarda, sıklıkla yüzey bozulma süreçleri ve yerel toprak kaymaları meydana gelir. Ayrışmış malzemeler akan su ile kolayca taşınır ve bu şekilde erozyon hızlıca gelişir. Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki (KB Türkiye) magmatik kayaların ayrışması ve hidrotermal alterasyonu mühendislik projelerini etkileyen önemli olgulardır. Bununla birlikte, ayrışma etkisi ve yamaç duraylılığı (yani heyelanlar ve yüzey erozyonu) arasındaki ilişki hala iyi anlaşılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada, Harşit granitik kayaçlarının yüzeylendiği alanda (Doğankent, Giresun, KB Türkiye) ayrışma-yamaç duraylılığı ilişkisi incelenmiştir. Ayrıca, Erozyon için basit bir model oluşturulmuş, yamaçlardaki potansiyel aşınma miktarı (Pa) yamaç eğimi ve yamaçtaki malzemenin suda dayanım indeksine bağlı olarak tanımlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ayrışma, Erozyon, Yamaç Eğimi, Magmatik Kayaç, KB Türkiye

Abstract

Rocks exposed on or near the surface are exposed to physical, chemical and biyological interactions with air and water, and changes in temperature and pressure. The rocks is decay in this way and turn into soil. This is expressed in terms of weathering. Weathering, a fundamental earth process, changes rocks from a hard state, to become much softer and weaker, making them more easily eroded. Surface degradation processes and local landslides occur frequently on slopes in weathered rocks. Weathered materials are transported by flowing water and in this way erosion develops rapidly.Weathering and hydrothermal alteration of the magmatic rocks in the Eastern Black Sea Region (NE Turkey) are important phenomena affecting the engineering projects in the region. However, the relationship between influence of weathering and slope instability (i.e. landslides and surface erosion) is still not well understood. In the area whre Harshit granitic rocks outcropping (Dogankent, Giesin, NW Turkey), the relationship between weathering and slope stability have been studied. In addition, a simple model for erosion has been established, and the amount of potential wear (Pa) is based on the slope and slake durability index of the surface materials.

Keywords: Weathering, Erosion. Slope, Magmatic Rocks, NE Turkey

İNDEKS DENEYLER KULLANILARAK KARBONATLI KAYAÇLARIN TEK EKSENLİ BASINÇ DAYANIMI DEĞERLENDİRİLMESİ İÇİN BİR BULANIK MODELLEME ÇALIŞMASI

A CASE STUDY OF FUZZY MODELLING FOR EVALUATION OF UNIAXIAL COMPRESSIVE STRENGTH OF CARBONATE ROCKS USING INDEX TEST

Prof. Dr. Şener CERYAN
Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Nurcihan CERYAN
Balıkesir Üniversitesi

Özet

Kaya malzemesinin tek eksenli basınç dayanımı (UCS), kaya kütlesi sınıflandırması, sayısal modelleme taşıma kapasitesi, mekanik kazı, şev duraylılığı ve kayanın mühendislik davranışlarına göre desteklenmesi gibi kaya mühendisliği uygulamaları için çok önemli bir parametredir. Bununla birlikte, standart laboratuvar testi kullanılarak UCS'nin elde edilmesi zor, pahalı ve zaman alıcı bir iştir. Bu geleneksel yöntemlerin bu zorluklarının üstesinden gelmek için, birçok araştırmacı kaya malzemesinin UCS'sini tahmin etmede esnek hesaplama yöntemleri kullanmıştır.

Son zamanlarda, Bulanık Küme Teorisi (FST) uygulamalı jeolojide bilginin kesinliği, eksikliği, belirsizliği ve rastgele olmayışı nedeniyle belirsiz verilerle başa çıkmak için kullanılmıştır. Kullanılan Bulanık Küme Teorisi (FST) dört kategoriye ayrılabilir: temel bulanık çıkarım (BÇS, FIS), gelişmiş bulanık çıkarım (diğer yumuşak hesaplama teknikleri ile birleştirerek), bulanık olasılık teorisi ve Klisiński bulanık plastiklik yöntemleri. FIS, tek eksenli basınç dayanımı (UCS) dahil olmak üzere kayanın fiziksel ve mekanik özellikleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için kullanılmaktadır. Bulanık modelin, regresyon modelinden daha yüksek bir genelleme yeteneğine sahip olduğu söylenebilir. Bu sadece bulanık modellemenin esnekliğinden kaynaklanmaktadır. Araştırmacılar, literatürde verilen regresyon analizlerini kullanan ampirik denklemlerin diğer kaya türleri için ve hatta aynı jeoloji aynı kaya tipleri için kullanılmamasını belirtmektedirler.

Bu çalışmada, Araklı-Tasönü ocağında (Trabzon, NE Türkiye) Bulanık Çıkarım Sistemi (BÇS) FIS kullanılarak yapılan karbonat kayalarının UCS'i için öngörücü modeller oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaçla, numunenin P-dalga hızı (Vm) ve porozite değerleri BÇS modeli için girdi parametresi olarak seçildi. Geliştirilen BÇS modellerinin doğruluğunu belirlemek için farklı performans endeksleri kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonuçları, önerilen BÇS modelinin performansının iyi olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Kaya Malzemesi, Tek Eksenli Basınç Dayanımı, Korbonat Kayaçları, Bulanık Mantık

Abstract

Uniaxial compressive strength (UCS) of rock material is very important parameter for rock engineering applications such as rock mass classification, numerical modelling bearing capacity, mechanical excavation, slope stability and supporting with respect to the engineering behaviors' of rock. However, it is difficult, expensive and time-consuming task that UCS is obtained using standard laboratory test. To overcome these difficulties of these conventional methods, many researchers have employed soft computing methods in estimating UCS of rock material.

Recently, Fuzzy Set Theory (FST) has been used in applied geology to cope with uncertain data due to lack of precision, incompleteness, vagueness and randomness of the information. Fuzzy Set Theory (FST) employed can be classified into four categories: basic fuzzy inference, advanced fuzzy inference (combining other soft computing techniques), fuzzy probability theory and Klisiński fuzzy plasticity methods. FIS is used to assess the

correlation between physical and mechanical properties of rock including uniaxial compressive strength (UCS). It can be said that the fuzzy model has a higher generalization ability than the regression model has. This is simply because of the flexibility of fuzzy modelling. The resaerchers indicated tahat rhe empirical equations using regression analyses given in the literature should not be used for other rock types and even for the same rock types of different geology.

In this study, the aim is to establish predictive models for the UCS of carbonate rocks in Arakli-Tasonu quarry (Trabzon, NE Turkey) using FIS, For this purpose, P-wave and porosity and were selected as the input parameters for the FIS. The different performance indices were used to determine the accuracy of the FIS models developed. The results in this study indicated that the performance of FIS models is good.

Keywords: Rock Material, Uniaxial Compressive Strength, Carbonate Rock, Fuzzy Logic

KIYI ALANLARINDAKİ MÜLKİYET PROBLEMLERİNİN İNCELENMESİ
INVESTIGATION OF OWNERSHIP PROBLEMS IN THE COASTAL AREAS

Harita Müh. Selçuk ŞENEL
Giresun Belediyesi
Prof.Dr. Faik Ahmet SESLİ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof.Dr. Sebahattin BEKTAŞ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Tüm dünyada olduğu gibi Giresun Merkez İlçesinde de kıyılar bölgelerin en çok talep edilen yerleridir. Bu durum, kıyıları ticari ve sosyal olarak kullanma isteği yaratmaktadır. Kıyı ile ilgili olarak, Medeni Kanundan günümüze kadar çıkarılmış ilgili kanunlarda ortak hüküm kıyılarda özel mülkiyetin söz konusu olamayacağı ve kıyılar, devletin hüküm ve tasarrufunda olduğudur. Fakat kıyılar ile ilgili kanun ve yönetmeliklerin eksiklikleri, kıyı kenar çizgisi tespitinin yanlış, eksik veya geç yapılmış olması sebebiyle mülkiyet problemleri oluşmuştur. Giresun İli Merkez İlçesine ait imar planları, hâlihazır haritalar, ortofoto haritalar, kıyı kenar çizgisinin bulunduğu paftalar kamu kurumlarından yazılı izinleri alınarak temin edilmiştir. Çalışma alanında Kıyı kanununda yer alan hükümler doğrultusunda mevcut kıyı kenar çizgisinin incelemesi yapılmıştır. Çalışma alanında, kıyı kenar çizgisi içinde kalan ve kıyı kenar çizgisi ihlali yapan birçok taşınmazın tespiti, mevcut veriler kullanılarak Giresun Belediyesine ait lisanslı Netcad 7 programı izinli olarak kullanılarak yapılmıştır. Taşınmazların ihlal miktarları, ihlal oranları, imar planında kalan kısımları ve ne amaçla kullanıldığı ile kıyı kenar çizgisi ve kıyı uzunluğuna ait birçok istatistiksel veriler kullanılarak çizelgeler oluşturulmuştur. Giresun Merkez ilçede 12 mahallede 87 taşınmazın yaklaşık 27 dekarlık alanı kıyı kenar çizgisini ihlal ederek kullandığı, yani mülkiyete konu olmayan kıyı alanında kaldığı tespit edilmiştir. Kıyı alanlarında oluşan mülkiyet problemlerinin giderilmesi için kıyı kenar çizgisi tespitinin, Belediye, Kadastro Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Tapu Müdürlüğü, Karayolları Müdürlüğü, Meslek Odaları ve Sivil Toplum Örgütlerinden oluşacak komisyonlarca mevzuata uygun bir şekilde sağlanması gerektiği kanısına varılmıştır. Öncelikle, kısmen veya tamamen kıyı kenar çizgisi içinde kalan taşınmazların tapu kütüğüne şerh düşülerek satışa ve yapılaşmaya engel olunmalıdır. Daha sonra ihlal ettiği alanların tescil harici bırakılarak tapu iptalinin gerçekleşmesi ve kamuya terkininin yapılması doğrultusunda kamulaştırmaya da alternatif yöntemler gerekmektedir. Bu çalışma, Giresun İli Merkez İlçesi kıyı alanındaki mülkiyet problemlerinin oluşmasına sebep olan etkenleri tespit etmeyi ve çözüm önerileri getirmeyi amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Kıyı Kenar Çizgisi, Kıyı, Mülkiyet Problemi

Abstract

As in all over the world, the coasts are the most demanded places in the Central District of Giresun. This creates a desire to use the coasts commercially and socially. The common provision in coastal laws, which have been enacted from the Civil Code to the present day, is that private land of coasts can not be in question and that coasts are under the rule and disposition of the state. However, property problems have occurred due to the deficiencies of the laws and regulations related to the shores and the wrong, in complete or late determination of the shoreline. Zoning plans, current maps, orthophoto maps and maps of the shore border line of the Central District of Giresun were obtained with written permission from public institutions. Information on the coastal areas and coastal usage of the study area was presented and there gion was introduced and the existing shore border line was examined in accordance with the provisions of the coastal law. In the study area, the determination of many real estate properties with in the shore border line and violating the coastline was made

by using the licensed data from the licensed Netcad 7 program of Giresun Municipality. Charts have been prepared by us using many statistical data related to the amount of infringement, infringementrates, there maining parts of the development plan and the purpose for which it is used and the coastline and coastal length. In this study; results show that the firstly, totally 87 parcels at the Black Sea coast having shore border line contravention were determined in the study area and the total amount of the shore border line contravention of these parcels was determined to be approximately 27 decares. In order to eliminate the property problems in coastal areas, it has been concluded that the determination of the shore border lines hould be provided by the commissions composed of Municipality, Cadastre Directorate, Directorate of Environment and Urbanization, Land Registry Directorate, Directorate of Highways, Professional Chambers and Civil Society Organizations in accordance with the legislation. First of all, the sale and construction of there alestate that are partially or completely with in the shore border line should be prevented by annotating the title deed register. Subsequently, expropriation process is required in order to cancel the title deed and leave it to the public by leaving the are as where it is violated with out being registered. This study aimed to identify the factors that cause property problems in the coastal area of the Central District of Giresun and to propose solutions.

KeyWords: Shore Border Line, Coast, Landownership Problem

COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMLERİ İLE KATI ATIK DÜZENLİ DEPOLAMA TESİSİ YER SEÇİMİ

SELECTION OF LANDFILL SITES FOR SOLID WASTES USING GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEMS

Harita Yük. Müh. Burcu Bahar ERDOĞAN
İller Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü
Prof.Dr. Faik Ahmet SESLİ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof.Dr. Sebahattin BEKTAŞ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada Samsun ili genelinde katı atık depolama tesisi alanı için alternatif yer seçimi yapabilmek adına Coğrafi Bilgi Sistemleri ortamında Çok Kriterli Karar Verme yöntemlerinden Analitik Hiyerarşi Yöntemi kullanılarak analiz yapılmıştır. Analiz sürecinde öncelikle Türkiye'de yürürlükte olan kanun ve yönetmelikler incelenerek katı atık depolama tesis alanları için yer seçimi belirlenirken dikkate alınacak faktörler irdelenmiştir. Daha sonra Dünya genelinde ve Türkiye'de yayınlanmış literatürler de incelenerek katı atık depolama tesis alanı yer seçimi için etki edecek faktörler belirlenmiş ve çalışma kapsamında bölge koşullarına uygun olanlar analiz için kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında öncelikle demografik veriler irdelenmiş olup daha sonra eğim, bakı, arazi örtüsü, toprak kullanımı, erozyon, jeoloji gibi topoğrafik veriler coğrafi bilgi sistemleri programlarından biri kullanılarak raster veri haline dönüştürülmüştür. Topoğrafik veriler raster veri haline getirildikten sonra katı atık depolama tesisi alanı yer seçimi için kullanılması yasak olan akarsular, dereler, orman alanları, korunacak alanlar ile fay hatları ve yollar raster veri haline getirilmiştir. Korunması gerekli alanlar için kanun ve yönetmeliklerde belirtilen sınırlar dikkate alınarak buffer analizi yapılmış ve sınırlandırmalar yapılmıştır. Bu işlemler sonrasında Analitik Hiyerşi Yöntemi ile kriterler 1'den 9'a kadar sınıflandırılmıştır. Sınıflandırma sonrasında literatür ve yürürlükte mevzuatlar dikkate alınarak faktörler ağırlıklandırılmıştır. Ağırlıklandırılan faktörler ile birlikte coğrafi bilgi sistemleri yardımıyla bir model oluşturulmuş olup, Samsun ili için katı atık depolama tesis alanı yer seçimi için konumsal analiz yaparak sonuç haritalar elde edilmiştir. Çıkan sonuçlar irdelenerek Samsun İli için katı atık depolama tesisi alanları olabilecek uygun alanlar önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Katı Atık, Coğrafi Bilgi Sistemleri, Analitik Hiyerarşi Yöntemi, Depolama Sahası

Abstract

In this study, in order to determine the alternative site selection for the solid waste storage facility area in Samsun province, the analysis has been made by using Analytic Hierarchy Method which is one of the multi-criteria decision making methods in Geographical Information Systems. Analysis of factors to be considered in determining priorities in the process of site selection for landfill space by examining the laws and regulations in force in Turkey are examined. Later ones were used for analysis and examined in accordance with the worldwide published literature in Turkey will influence the choice of location for the landfill area of factors and conditions specified within this study. Within the scope of this study, firstly the demographic data were examined and then topographic data such as slope, survey, land cover, land use, erosion, geology were converted into raster data by using GIS software which is a geographic information systems program. After the topographic data has been converted into raster data, rivers, streams, forest areas, protected areas and fault lines and roads that are prohibited to be used for site selection of solid waste storage facilities have been converted into raster data. Buffer analysis was carried out for the

areas to be protected by taking into consideration the limits specified in laws and regulations. After these procedures, the criteria were classified from 1 to 9 by Analytical Hierarchy Method. After the classification, the factors were weighted by considering the literature and the legislation in force. With the help of weighted factors, a model was created with the help of geographic information systems, and spatial analysis for solid waste storage facility site location for Samsun province was obtained and result maps were obtained. The results obtained were examined and suitable areas for the site selection areas of the solid waste storage facility suitable for Samsun were proposed.

Key Words: Solid Waste, Geographic Information Systems, Analytical Hierarchy Method, Landfill Site

NÜKLEER ATIK DEPOLAMA SİSTEMLERİ, KULLANILMIŞ NÜKLEER YAKIT GERİ DÖNÜŞÜM SİSTEMLERİNİN İNCELENMESİ VE TÜRKİYE İÇİN SİSTEM ÖNERİLERİ

NUCLEAR WASTE STORAGE SYSTEMS, EXAMINATION OF USED NUCLEAR FUEL RECYCLING SYSTEMS AND SYSTEM RECOMMENDATIONS FOR TURKEY

Furkan DEMİRKOPARAN
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Özet

Kısaca nükleer enerji, atomun parçalanması sonucu ortaya çıkan çok miktarda ısıdan elde edilen enerjidir. Nükleer enerji elde ederken fisyon ve füzyon reaksiyonları, iki tip reaksiyon türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'de günden güne yükselen nükleer enerji teknolojisini, bu alanda daha gelişmiş olan ülkeleri takip ederek yakalamaya çalışmaktadır. Nükleer enerji teknolojisi için TR-1 ve TR-2 araştırma reaktörleri dışında herhangi enerji üreten nükleer reaktör bulundurmayan Türkiye, bu alanda çalışmalarına Rusya ve Japonya ile protokoller imzalayarak Akkuyu Nükleer A.Ş şirketini Ruslarla beraber devreye sokmuştur. Türkiye'de en son çalışan reaktör olan TR-2 reaktörü, özel bir izinle tamamen eğitim amaçlı 2009 yılında çalıştırılmış, alanda herhangi bir kontaminasyon dahi kalmamıştır.

Nükleer enerji elde edinmesi esnasında kullanılacak yakıt çubuklarının ardından pek tabii ki nükleer atıklar meydana gelecektir. Atık yönetimi ve bertarafı da nükleer santrallerde bir diğer önemli konudur. Zira nükleer atıkların geri dönüşümü, küresel ısınma gibi çevreye zarar verecek durumların önüne geçilmesi için oldukça önemlidir.

Nükleer santrallerde enerji üretildikten sonra iki tip atık meydana gelmektedir. Bunlar düşük seviyeli atıklar ve yüksek seviyeli atıklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Düşük seviyeli atıklar kolaylıkla işlenebilir ve imha edilebilir. Yüksek aktiviteli yakıtlar ise reaktör çekirdeğinden çıkan kullanılmış yakıt çubuklarıdır. Bu kullanılmış yakıt çubukları reaktör yakınındaki havuzlarda depolanır. Bu kullanılmış yakıtlar %97 oranında nükleer yakıt açısından değerli maddeler ihtiva etmektedir. Dünyada kullanılmış nükleer yakıtlar için açık ve kapalı çevrim olmak üzere iki metot kullanılır. Kullanılmış yakıtların atık olarak kabul edildiği açık çevrimde, atıklara direk yer altına gömülme işlemi uygulanır. Kullanılmış yakıtların yeniden işleme sokulduğu metot ise kapalı çevrim metodudur. Kullanılmış yakıt içerisindeki radyoaktif yararlı maddeler tekrardan santral çevrimine sokulur, kalan atıklar ise camlaştırılarak toprağa gömülür. Dünyada en çok tercih edilen metot açık çevrim metodudur. Bunun nedeni, bu metodun kapalı çevrim metoduna oranla çok daha ekonomik olmasıdır.

Bu çalışmada, Türkiye'deki ve dünyadaki nükleer enerji, radyoaktivite ve nükleer santrallerle ilgili genel ve güncel bilgiler verilecektir. Türkiye'deki nükleer çalışmalar karşılaştırılmalı bir şekilde incelenecek; yakıt türleri, yakıt rezervleri ve bu rezervlerin kullanılabilirliği, maliyetleri ve nükleer atıkların daha uygun yöntemlerle depolanmasına ya da bertaraf edilmesine dair öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nükleer, Atık, Radyoaktivite, Enerji, Depolama, Uranyum, Toryum

Abstract

In short, nuclear energy is the energy generated from the large amount of heat generated by the disintegration of the atom. Fission and fusion reactions when obtaining nuclear energy appear as two types of reactions. Turkey's increasing nuclear energy technology, in this field is trying to catch by following the more developed countries. Turkey, which does not have any energy-generating nuclear reactors other than TR-1 and TR-2 research reactors for nuclear energy technology, has signed protocols with Russia and Japan to commission Akkuyu with the Russians. The TR-2 reactor, the last working reactor in

Turkey, was operated in 2009 for purely educational purposes with special permission, and there was not even any contamination in the area.

Of course, nuclear waste will occur after the fuel rods to be used during the acquisition of nuclear energy. Waste management and disposal is another important issue in nuclear power plants. Because the recycling of nuclear waste is very important for preventing environmental lysis such as global warming.

After energy is produced in nuclear power plants, two types of waste occur. These are low-level waste sourcing and high-level waste. Low-level waste can be easily processed and disposed. High-activity fuels are used fuel rods from the reactor core. These used fuel rods are stored in pools near the reactor. These used fuels contain 97% of the materials of value in terms of nuclear fuel. Two methods are used in the world: open and closed cycles for used nuclear fuels. In the open cycle, where used fuels are considered waste, the process of burying the waste directly underground is applied. The method by which used fuels are reprocessed is a closed loop method. Radioactive useful materials in used fuel are re-inserted into the nuclear cycle, while the remaining waste is glazed and buried in the ground. The most preferred method in the world is open cycle method. This is because this method is much more economical than the closed cycle method.

In this study, general and up-to-date information on nuclear power, radioactivity and nuclear power plants in Turkey and around the world will be given. Nuclear studies in Turkey will be examined in a comparative manner; fuel types, fuel reserves and availability of these reserves, costs and recommendations for storage or disposal of nuclear waste in more appropriate ways

Keywords: Nuclear, Disposal, Radioactivity, Energy, Storage, Uranium, Thoirum

AFYONKARAHİSAR MÜZESİ ENVANTERİNE KAYITLI ALTI AFYONKARAHİSAR YÖRESİ HALISININ TEKNİK, DESEN VE KOMPOZİSYON ÖZELLİĞİ

THE TECHNIQUE, PATTERN AND COMPOSITION FEATURES OF SIX AFYONKARAHİSAR CARPETS REGISTERED IN THE INVENTORY OF AFYONKARAHİSAR MUSEUM

Arş. Gör. Dr. Ülkü KÜÇÜKKURT
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Özet

Hayvancılığa önem veren Türk boyları özellikle koyun üretimiyle bol miktarda elde ettiği yünü keçe, halı ve diğer dokumalarda değerlendirmiştir. Afyonkarahisar ve çevre ilçe, köylerinde halı dokumacılığı yapılmış, günlük kullanımının yanında ailelere gelir kaynağı olmuştur. Afyonkarahisar merkezi ve çevresinde bulunan yerleşimler konargöçer yaşam tarzını benimseyen insanların çoğunlukta olması nedeniyle kilim üretimi halı üretiminin önüne geçmiştir. Halı dokumacılığı başlarda aile için yapılırken Afyonkarahisar'a gelen halı tüccarlarının halkı bu konuda teşvik etmesiyle ticari anlamda halı üretimi artmıştır. Halıların üretiminde elde eğirilmiş yün iplik kullanılmıştır. Yün ipliklerin boyamasında doğal yöntemler tercih edilmiştir. Seyyahların notları, tarihi kaynaklar Afyonkarahisar'da koyun yetiştiriciliğinin yaygın olduğunu, yün boyamada kullanılan bitkilerin geniş tarlalarda yetiştirildiğini, halı atölyelerinin bulunduğunu ve yörede halı tüccarlarının faaliyet gösterdiğini yazmaktadır. Halı üretiminin çeşitli nedenlerle azalması kültürümüzü yansıtan halıların müzelerde saklanması ve sergilenmesinin önemini artırmıştır. Afyonkarahisar'da müze çalışmaları 1928 yılında başlamış, 1933 yılında Gedik Ahmet Paşa Medresesi müze olarak hizmete girmiş, 1971yılında günümüzde hizmet veren binasına taşınmıştır. Müzede etnografik eserler fiziki şartların uygun olmaması nedeniyle depoda muhafaza edilmektedir. Tarih öncesi ve sonrası döneme ait eşyalar, Hitit, Firig, Roma dönemine ait önemli arkeolojik eserler müzenin salonlarında sergilenmektedir. Etnografik ve arkeolojik eserlerinin sergilenebileceği daha uygun şartlara sahip yeni müze binası inşaat halindedir. Araştırma, Afyonkarahisar Müzesi'ne kayıtlı Afyonkarahisar yöresi halılarının teknik, kalite, motif ve kompozisyon özelliklerinin incelenerek envanter bilgilerine katkıda bulunmak ve bu konuda araştırma yapacak kişilere kaynak olma amacını taşımaktadır. Araştırma, Afyonkarahisar Müzesi envanterine kayıtlı altı Afyonkarahisar halısının teknik, desen ve kompozisyon özelliği olarak sınırlandırılmıştır. Afyonkarahisar Müzesi Müdürlüğü'nün 16.01.2019 tarihli ve 24632497-155.01-E.50244 sayılı izni ile müzede yapılan çalışmada merkez, ilçe ve köylerden müzeye getirilerek envanter defterine kaydı yapılan halılar taranmış, yöresi Afyonkarahisar olan 6 adet halı tespit edilerek ayrıntılı incelemeye tabi tutulmuştur. Halıların grafik çizimleri Adobe Photoshop CS 6 programı kullanarak çizilmiş, araştırmanın sonuç ve öneriler kısmında halıların genel değerlendirilmesi yapılarak, sergilenmesi ve saklanmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Afyonkarahisar, Müze, El Halısı, Kompozisyon, Motif

Abstract

Turkic tribes who gave importance to animal breeding utilized the abundant wool they obtained through sheep breeding in felts, carpets, and other weavings. Carpet weaving has been a source of income for families apart from its daily use in Afyonkarahisar and its nearby districts and villages. Since the settlements in Afyonkarahisar center and its vicinity are the majority of the people who adopt the lifestyle of the judge, the production of rugs has prevented carpet production. While carpet weaving was done for the family at the beginning, carpet production in the commercial sense increased with the encouragement of the carpet traders coming to Afyonkarahisar. Hand-spun wool yarn was used in the production of

carpets. Natural methods have been preferred for dyeing woolen yarns. Notes of travelers and historical sources state that sheep breeding was common in Afyonkarahisar, the plants used in wool dyeing were grown in large fields, carpet workshops were present and that carpet traders operated in the region. The decline in carpet production due to various reasons increased the importance of preserving and displaying carpets that reflect our culture in museums. Museum works in Afyonkarahisar began in the year 1928, Gedik Ahmet Paşa Madrasah came into service as a museum in 1933 and was moved to the building where it operates today in 1971. Ethnographic works are preserved in the storage of the museum due to improper physical conditions. Pre-historic and post-historic objects and important archaeological works belonging to the Hittite, Phrygian and Roman periods are displayed in the halls of the museum. A new museum building where ethnographic and archaeological works can be displayed under more feasible conditions is currently under construction. The aim of the present study is to contribute to the inventory information by examining the technique, quality, motif and composition features of Afyonkarahisar carpets and serve as a source for future researchers that will study this subject. The study was classified as the examination of the technique, pattern and composition features of six Afyonkarahisar carpets registered in the inventory of Afyonkarahisar Museum. In the study conducted in the museum with the approval of Afyonkarahisar Museum Directorate dated 16.01.2019 and numbered 24632497-155.01-E.50244, the carpets brought to the museum from the city center, districts and villages to be registered to the inventory were surveyed and 6 carpets belonging to the Afyonkarahisar region were detected and examined in detail. The graphic drawings of the carpets were made using Adobe Photoshop CS6, the general evaluation of the carpets were made in the "Conclusion and Recommendations" section and recommendations were made regarding their exhibition and preservation.

Keywords: Afyonkarahisar, Museum, Hand Rug, Composition, Motif

AFYONKARAHİSAR'IN SARAÇLI HALI HEYBELERİ
THE CARPET SADDLEBAGS OF AFYONKARAHİSAR

Ülkü KÜÇÜKKURT
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Özet

Eşyaların rahat taşınabilmesi amacıyla kullanılan heybeler düz dokuma ve halı teknikleri kullanılarak üretilmiş, Türk kültüründe geniş kullanım alanına sahip dokumalardır. Özellikle halı heybeler atlar için tasarlanmış, beylik işareti olmuştur. Kenarları deri ile kaplanarak dayanıklılığı artırılmış, bu halı heybelere saraçlı halı heybe denilmiştir. Deriden yapılan kayışlarla halı heybenin iki yana sarkan gözleri bağlanmaktadır. Böylece yağmur, kar, rüzgâr, sıcak gibi hava koşullarının eşyaya zarar vermesi ve binek hayvanının koşması esnasında oluşan hareketle eşyaların düşmesinin önüne geçilmiştir. Dîvânu Lugâti't-Türk'te "Arçı" adıyla geçen heybe, Anadolu'nun birçok bölgesinde yaygın kullanılmasının yanı sıra saraçlı halı heybelere az rastlanmaktadır. Afyonkarahisar'da saraçlı halı heybeler durumu iyi olan aileler tarafından kullanılmış, damada hediye edilmiş, çeyizin önemli bir parçası olmuştur. Binek hayvanlarının yerini motorlu araçların alması, dokumacılığın azalması gibi nedenlerle yörede halı heybe üretilmemektedir. Saraçlı halı heybeler ata yadigârı olarak evlerde, özel koleksiyonlarda ve müzelerde muhafaza edilmektedir. Bu çalışmanın amacı, gün geçtikçe sayıları azalan Afyonkarahisar Merkez'de dokunmuş saraçlı halı heybelerin tespit edilerek teknik, ebat, renk, motif ve kompozisyon açısından incelenip özelliklerinin yazılı kaynak haline getirilmesidir. Saraçlı halı heybelerin görsellerine araştırmada yer verilmesi yörenin halı dokumalarında kullanılan motif ve kompozisyonları konusunda araştırma yapacak kişilere fikir verecektir. Araştırma "Afyonkarahisar'ın Saraçlı Halı Heybeleri" başlığı ile sınırlandırılmış materyalini ise saraçlı halı heybeleri oluşturmuştur. Araştırmanın metodu ise alan araştırması ve literatür taramasıdır. Alanda yapılan çalışmalarda evinde saraçlı halı heybe bulunan kişiler ve koleksiyoncular ile görüşülmüş, tespit edilen saraçlı halı heybeler incelenerek yöreye ait olduğu düşünülen eserlere yer verilmiştir. Araştırma 2018-2019 tarihleri arasında Afyonkarahisar Merkez'de yapılmış, 18 kişi ile görüşülmüş, 4 kaynak kişinin bilgisine araştırmada yer verilmiş, 7 adet yöreye ait halı heybeye ulaşılmış, bu heybelerin 1 tanesi dışında 6 adedinin saraçlı halı heybe olduğu gözlenmiştir. Halı heybelerin kullanım alanı, durumu, ham maddesi, ilmek kalitesi, hav yüksekliği, boyutu ölçülmüş, dokuma tekniği tespit edilerek, renk, motif, kompozisyon özellikleri değerlendirilmiştir. Sonuç ve öneriler kısmında, saraçlı halı heybelerin genel özellikleri değerlendirilerek üretimine ve korunmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Afyonkarahisar, Halı Dokuma, Saraçlı Halı Heybe, El Sanatları

Abstract

Saddlebags, which are used for easy transportation of goods, are weaves with a wide usage area in Turkish culture that are manufactured with flat weaving and carpet techniques. Carpet saddlebags in particular were designed for horses and became symbols of principality. The edges of the saddlebags were covered with leather to increase their durability and these were named carpet saddlebags. Dangling pockets of carpet saddlebags are fastened with leather straps. Therefore, goods are prevented from falling due to the movement during the galloping of the horse and being damaged due to climate conditions such as rain, snow, wind, and heat. Although saddlebags, which are included in Dîvânu Lugâti't-Türk under the name of "Arçı", are widely used in many regions of Anatolia, carpet saddlebags are rare. Carpet saddlebags were used by wealthy families in Afyonkarahisar or gifted to grooms as an important part of dowries. Carpet saddlebags cannot be manufactured in the region due to reasons such as the decrease in weaving and mount animals being replaced by motor vehicles. Carpet saddlebags are preserved in households, special collections and museums as

heirlooms. The aim of this study is to locate the carpet saddlebags weaved in Central Afyonkarahisar, the number of which decrease day by day, examine them in terms of technique, size, color, motif and composition, and record their features as written sources. The inclusion of carpet saddlebag images in the present study will provide an insight to researchers studying the motifs and compositions used in the carpets of the region. The present study was narrowed down under the title "The Carpet Saddlebags of Afyonkarahisar" and the material consisted of carpet saddlebags. The methods of the study are field study and literature review. In the field studies, individuals and collectors in possession of carpet saddlebags were interviewed, the located carpet saddlebags were examined and the works thought to belong to the region were included. The study was conducted in Central Afyonkarahisar between 2018-2019, 18 individuals were interviewed, the information provided by 4 source people were included in the study, 7 saddlebags belonging to the region were located, and it was observed that 6 of them were carpet saddlebags. The usage area, condition, raw material, tie knot quality, loop height and size of the carpet saddlebags were measured, their weaving techniques were determined and their color, motif, and composition features were evaluated. In the “Conclusion and Recommendations” section, the general features of the carpet saddlebags were evaluated and recommendations were made regarding their production and preservation.

Keywords: Afyonkarahisar, Carpet Weaving, Carpet Saddlebags, Handicrafts

NİĞDE-BOR SEMER SANATI ÜZERİNE BİR İNCELEME
AN INVESTIGATION ON THE ART OF SADDLE IN NIGDE-BOR

Dr. Öğr. Üyesi Semra KILIÇ KARATAY
Aksaray Üniversitesi

Özet

Semer, çoğunlukla yük veya eşya taşıyabilmek için taşıma hayvanları olarak bilinen at, eşek ve deve gibi hayvanların sırtına konulan bir araçtır.. Genelde dışında kalın kumaş, dokuma parçası ve telis veya haral olarak bilinen çuval parçallarının birbirine dikişleme tekniği ile birbirine tutturularak içinin kamış ve haşırın belli bir düzene göre yerleştirilip dikilmesi ile elde edilmektedir. Uzun veya kısa mesafe farketmeksizin yük ve ulaşımda hayvanların kullanıldığı bölgelerde hayvanların sırt kısımlarının korunması adına semer takılmaktadır.

Semer yapımı oldukça özen ve emek isteyen bir sanat olup geçmişten günümüze kadar gelebilmiş ancak son dönemlerde önemini yitirmiş el sanatlarımızdan biridir. Usta çırak deneyimi ile kazanılan meslek de bu mesleğe kendini adamış sanatçı sayısı da azalmaktadır. Özellikle gelişen teknoloji ile insanoğlu yük taşıma veya binek hayvanı olan at, eşek veya deve gibi hayvanların yerine motorlu araçları tercih etmektedir. Motorlu araçların tercih edilmesi ile hayvan gücünün kullanımı azalmış, bu durumda diğer el sanatlarında olduğu gibi semer sanatını da olumsuz yönde etkilemektedir. Fakat hayvancılıkla uğraşan kırsal alanlarda binek ve yük taşıma hayvanları halk için önemli olup, bu hayvanların sırtını zarar görmesini engellemek için semer kullanılmaktadır.

Tarihte birden fazla milletin yaşadığı Niğde-Bor ilçesi çok zengin bir kültüre sahip olmuştur. Bu kültür zenginliğini bölgede bulunan tarihi binalardan, yapılardan ve el sanatları örneklerinden anlaşılmaktadır. Kültür kimliğimiz olan Geleneksel el sanatlarımızdan biri olan semer sanatı Bor ilçesinde köklü bir geçmişe sahiptir. Günümüzde yaşları elliyi aşmış birkaç ustanın icra ettiği sanat gençlerin ilgisini çekmemektedir. Gelişen teknolojini yaşam tarzlarını etkilemesi, insanların değişime uyma çabası ve çoğunlukla el emeği isteyen sanatlarımıza olan ilginin azalmasına katkı sağlamaktadır. Semer sanatı da bu nedenle kaybolma tehlikesi yaşamaktadır.

Yapılan alan çalışması ile Niğde-Bor ilçesinde semer sanatını icra eden usta sanatçılardan semer sanatı hakkında bilgi toplanılmıştır. Kullanılan malzemeler, yapım aşamaları ve günümüzdeki durumu hakkında elde edilen veriler röportaj ve video çekimi ile kayıt altına alınmış, bu bilgilerin yazılı kaynak halinde paylaşımı için çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Semer, Yük, Sanat, Bor, Kültür

Abstract

Saddle is a tool that is usually placed on the back of animals such as horses, donkeys and camels, known as transport animals, to carry loads or goods. It is obtained by placing and sewing according to a certain order. Saddles are used to protect the back of the animals in areas where animals are used for cargo and transport, regardless of long or short distance.

Saddle making is an art that requires great care and effort. The number of artists who are committed to this profession is also decreasing. Especially with the developing technology, human beings prefer motor vehicles instead of animals such as horses, donkeys or camels, which are cargo transport or passenger animals. With the preference of motor vehicles, the use of animal power has decreased and in this case, as in other handicrafts, it also affects the saddle art negatively. However, in rural areas dealing with animal husbandry, passenger and cargo transport animals are important for the public and saddles are used to prevent the back of these animals from being damaged.

Niğde-Bor district, where more than one nation lived in history, has a very rich culture. This cultural richness is understood from the historical buildings, structures and

handicrafts in the region. Saddle art, which is one of our traditional handicrafts, has a long history in Bor district. Today, the art performed by several masters over the age of fifty does not attract the attention of young people. Developing technology affects lifestyles, people's effort to adapt to change, and often reduces the interest in arts that require manual labor. The saddle art is therefore in danger of disappearing.

With the field study, the saddle art was collected from master artists performing the saddle art in Niğde-Bor district. The data obtained about the materials used, the construction stages and the current situation were recorded with interviews and video shootings and this information was tried to be shared in written form.

Keywords: Saddle, Load, Art, Bor, Culture

NİĞDE KEMERHİSAR DOKUMA ÖRNEKLERİ
NIGDE KEMERHISAR WEAVING SAMPLES

Dr. Öğr. Üyesi Semra KILIÇ KARATAY
Aksaray Üniversitesi

Özet

Dokuma sanatının başlangıç tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Bilinen en eski dokuma örneği Pazırık halısıdır. Fakat bu dokumanın ilk dokuma örneği olmadığı düşünülebilir. Çünkü desen kompozisyonu açısından çok zengindir. El sanatlarının tarihine bakıldığında ilk olarak soğuktan korunmak gibi ihtiyaç sonucu yapılırken zamanla dokunan dokuma örnekleri desen ve kompozisyon, kalite ve renk bakımından incelendiğinde bu mesleğe ilgi ve sevgi duyan kişiler tarafından sanata dönüştüğü görülmektedir. Her bir sanat kendi alanında büyük sanatçı ve bu sanatçıların yetiştirdiği eşsiz usta ve çıraklar yetiştirmektedir.

Geniş coğrafyaya yayılan Türk milleti dokuma sanatında köklü bir geçmişe sahiptir. Dünya da bilinen dokuma düğüm tekniği birkaç tane olup bunlardan bir tanesi de Gördes yani Türk Düğümü tekniği olan kapalı düğüm olması en büyük somut örneğidir. Pazırık halısının Türk düğümü ile dokunduğu bilinmektedir.

Niğde–Kemerhisar kasabasında dokuma sanatının başlangıç tarihi kesin olarak bilinmemekte olup, günümüzde bu sanatı icra edenlerin sayısı da çok azdır. 2000 yıllara kadar nerdeyse her evde en az bir tane dokuma tezgahı bulunmasına, çoğu ailelerin geçim kaynağı ve birçok ailenin de ev ekonomisine büyük katkı sağlamasına rağmen günümüzde kız çocuklarının okuma oranının yüksek olması, kadınların iş bulabilme ve çalışma oranının artması dokuma yapanların sayısında büyük oranda azalma olmasına sebep olduğu görülmektedir. Dokumanın az da olsa devam ettiği kasabada dokumalar genellikle taban dokuması, çeyrek dokuması, yastık dokuması, minder dokuması, heybe dokuması, çanta ve tülü dokuma örnekleridir. Kemerhisar dokumaları Kocabaşlı, Tepsi Göbekli, Yıldızlı ve Çiçekli gibi farklı isimlerle sınıflandırılmaktadır. Ayrıca Arısama, Taşpınar ve Obruk halısı desen ve kompozisyon özellikleri görülmektedir. Havlı dokumaların yanı sıra düz dokuma örnekleri de görülmektedir.

Dokuma yapan ve evlerde bulunan dokuma örneklerinin desen ve kompozisyon özellikleri, dokumaların sınıflandırılması, dokumalarda kullanılan iplerin elde edilme ve renklendirme yöntemleri, dokumaların kaliteleri, dokumalara yörede verilen isimleri, dokumalarda kullanılan araç ve gereçler ve günümüzdeki durumu hakkında kasaba halkından, dokuma yapan dokumacılardan ve belediye başkanından genel bilgi alınmış, yapılan sözlü görüşmeler video ve fotoğraf makinesi ile kayıt altına alınmış ve yazılı kaynak olarak paylaşımı amaç edinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kemerhisar, Dokuma, İp, Desen, Motif

Abstract

The starting date of the art of weaving is not known exactly. The oldest known weaving example is Pasalik carpet. However, it can be considered that this weaving is not the first weaving sample. Because it is very rich in pattern composition. When we look at the history of handicrafts, we see that the weaving samples, which are woven over time as a result of need such as protection from the cold, are transformed into art by people who are interested in this profession and love it. Each art educates great artists and unique masters and apprentices trained by these artists.

The Turkish nation has a long history in weaving. The weaving knot technique known in the world is several and one of them is Gördes, which is the closest knot which is the Turkish Knot technique. It is known that the Pazirik carpet is woven with the Turkish knot.

The starting date of the weaving art is not known in the town of Niğde - Kemerhisar and the number of people performing this art is very few today. Although there were at least one weaving loom in almost every house until 2000, although most families contributed to the livelihood and many families contributed greatly to the home economy, the high rate of girls' reading today, the finding of women to work and the increase in the rate of weaving have led to a significant decrease in the number of weavers. cause. In the town where the weaving continues to be small, the weavings are generally base weaving, quarter weaving, pillow weaving, cushion weaving, saddle weaving, bags and tulle weaving samples. Kemerhisar weavings are classified under different names such as Kocabaşlı, Tepsi Göbekli, Yıldız and Çiçekli. In addition, Arısama, Taşpınar and Obruk rug patterns and composition features are seen. In addition to pile weaving, plain weaving samples are also seen.

Pattern and composition characteristics of weaving and home weaving samples, classification of weaving, obtaining and coloring of the ropes used in weaving, quality of weaving, the names given to the weaving in the region, the tools and materials used in the weaving general information was obtained, oral interviews were recorded with video and camera and the aim was to share them as written sources.

Keywords: Kemerhisar, Weaving, Rope, Pattern, Motif

ANKARA ÖZELİNDE BİRİNCİ ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ YAPILARININ DİSİPLİNLERARASI SÜREÇTE YORUMLANMASI

INTERPRETATION OF THE FIRST NATIONAL ARCHITECTURE PERIOD BUILDINGS IN ANKARA IN THE INTER-DISCIPLINARY PROCESS

Doç. Dr. Naile ÇEVİK
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Muna SİLAV
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında gelişen ve Cumhuriyetin ilk yıllarında devam eden Birinci Ulusal Mimarlık dönemindeki gelişmeler göz önüne alındığında, mimarlık tarihinde oldukça önemli etkisi olduğu görülmektedir. Ülkemizde günümüz yaşam koşullarının temelini oluşturan bu mimari akım, zamansal bağlamda kısa süreli etkili olsa da, Cumhuriyet dönemi mimarisin de yeni yapı gereksinimlerini karşılayarak kent kimliğini ortaya çıkarmıştır. Cumhuriyet dönemin de başkent olarak kabul edilen Ankara ilinin Ulus semtinde yer alan bu yapılar özel bir konuma sahip olması ile birlikte kent bütünü içinde belirli bir dönem mimarisi olarak yerini korumaktadır. Günümüzde tarihi ve kültürel dinamikler açısından değerlendirildiği zaman, hızlı kentleşme ile birlikte, kültürel kimliğin gelecek nesillere doğru ve etkin aktarılması, kent belleğinin iyi anlaşılması ve yorumlanması açısından yeniden işlevlendirilen bu tarihi yapılar önemini devam ettirmektedir. Kentlerin tarihi süreç içerisinde fiziksel yapısının değişimi ile toplumsal ve sosyal yaşamın biçimlendiği, toplumların geçmişi ve bugünü arasında bağlantı kuran bu tarihi yapıların korunarak gelecek nesillere aktarılması, kentin gelişimi ve kültürel sürdürülebilirliğin devam ettirilmesi için önemlidir. Kent kimliğinin sürdürülebilirliği açısından kentin tarihini oluşturan bu yapılar tarihi belge niteliğinde birer kültürel mirastır. Sahip olunan kültürel ve toplumsal değerleri geçmişten günümüze aktaran ve önemli bir belge niteliği taşıyan mimari kültürel mirasın özgün yapısal özelliklerinin yaşatılması ile kültürün, dönemin yaşam biçimini vurgulayan tarihi kent dokusu da korunabilmektedir. Bu çalışmada, Birinci Ulusal Mimarlık Döneminin belirgin özelliklerini içeren Ankara ili Ulus semti özelinde seçilen yapılar ele alınarak, kültürel kimlik ve kent belleğinin gelecek nesillere aktarılması açısından plastik sanatlarda disiplinler arası etkileşimler bağlamında Muna Silav' ın özgün suluboya çalışmaları ve Naile Çevik'in özgün baskıresim/exlibris çalışmaları yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ankara, Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi, Disiplinlerarası Sanat

Abstract

Considering the developments in the First National Architecture period that developed in years of the Ottoman Empire and continued in the first decade of the Republic, it is seen that it had a significant impact on the history of architecture. Although this architectural trend, which forms the basis of today's living conditions in our country, has a short-term effect in the temporal context, it has emerged the urban identity by meeting the new building requirements in the architecture of the Republican era. These buildings located in Ulus district of Ankara, which was accepted as the capital during the Republican era, maintain their place as a certain period architecture within the city as a whole along with possessing a special location. Today, when evaluated in terms of historical and cultural dynamics, these historical buildings, which are refunctionalized in terms of transferring cultural identity to future generations correctly and effectively together the speed of urbanization and understanding and interpreting urban memory better, maintain their importance. Guarding and passing on to the next generations these historical constructions in which the social life was form with the physical change of the city during history and which connect societies' past and present is important for the continuity of the city's development and its cultural maintenance. These constructions which

build city’s history in terms of maintenance of the city identity are cultural heritage that has the characteristics of historical documents. It is possible to guard the city’s historic fabric that highlight the lifestyle of the era and the culture by sustaining the unique constructional features of this architectural and cultural heritage that has the characteristics of a very important document and that pass on the cultural and social values from past to present. In this study, Muna Silav's original watercolor works and Naile Çevik's original lithograph/exlibris works were interpreted in the context of interdisciplinary interactions in plastic arts in terms of transferring cultural identity and urban memory to future generations by addressing the selected buildings in Ulus district of Ankara, where includes the prominent features of the First National Architecture Period.

Keywords: Ankara, First National Architecture Period, Interdisciplinary Art

KENT VE KİMLİK BAĞLAMINDA ÇAĞDAŞ MİMARİDE SIRADIŞI MÜZE YAPILARI

EXTRAORDINARY MUSEUM STRUCTURES IN CONTEMPORARY ARCHITECTURE IN THE CONTEXT OF URBAN AND IDENTITY

Doç. Muna SİLAV
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Naile ÇEVİK
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

İnsanoğlunun varoluşu nedeniyle sığındığı mağaralardaki duvar resimlerinden günümüz modern şehirlerine kadar, bireysel kimlik sorunsalı bağlamında, mekana dair aidiyet kazanmaktan söz edilebilir. Dünya nüfusunun çoğunluğunun kentlerde yaşaması, günümüzde kavram olarak kente verilen anlamın artmasına, çağa uygun biçimde değişmesine yol açmıştır. Kent dokusu toplumların uzun yıllar yarattığı sosyo/kültürel ve ekonomik birikimlerin yansıması olarak görsel değerlerden oluşmaktadır. Kentler tarihsel süreç boyunca kültür ve medeniyetin geliştiği mekanlar olarak rol oynamışlardır. Süreç içerisinde değişen koşullar nedeni ile sürekli farklılaşan kent kavramı, endüstrileşmenin başlamasıyla yaşanan ekonomik, kültürel ve toplumsal değişimlerin bir yansıması olarak görülmektedir. Endüstrileşmenin kaçınılmaz sonucu olarak nüfus oranının artması, kent ve mekan kavramlarının değişimine neden olmaktadır. Mekansal anlamın yanı sıra kültür, kimlik ve aidiyet kavramlarını kazanan kent, genel bakış açısıyla kamusal alanları da tanımlamaktadır. Bireyin ve mekanın kent bağlamında karşılaşmaları sosyolojik, toplumsal ve kültürel anlamları içinde barındırmaktadır. Kent mekanlarının algılanma aşamasında ise çağdaş mimari yapılardan müzeler değerlendirildiğinde; biçim, boyut, malzeme gibi özelliklerin öne çıktığı görülmektedir. Kentlerde yer alan bu müze yapıları, toplumun kimlik ve aidiyet kavramlarının gelişmesinde önemlidir.

Modern çağın sonucu olarak, günümüzdeki toplumların küreselleşen dünyaya dikkat çekmek için ekonomik ve kültürel anlamda, sıradışı müze, galeri, kültür merkezi gibi yapılar kullanılmaktadır. Bu yapıların ortak özelliği, kentlerde bireyden topluma uzanan izleyici/ziyaretçi ile iletişimi sağlayarak, kent ve onun sahip olduğu imajı tanıtmak ve marka değerini artırmak konularında önemli rol oynamaktadır. Bu çalışma, kent/kimlik açısından kültür kavramının var olabileceği fiziksel alanlara ve kente dair yaşam alanı olarak çağdaş mimarideki sıradışı müzelerden Bilbao Guggenheim Müzesi, Denver Sanat Müzesi, Vitra Tasarım Müzesi, Osaka Ulusal Sanat Müzesi, Niteroi Çağdaş Sanat Müzesi özelinde değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kimlik, Aidiyet, Çağdaş Mimari, Müze Yapıları.

Abstract

From the murals in the caves where human beings have taken refuge for the reason for being to the modern cities of today, we can talk about gaining belonging to the place in the context of the problem of individual identity. Today, the majority of the world's population living in cities has led to an increase in the meaning given to the city as a concept and change in accordance with the age. The urban fabric consists of visual values as a reflection of the social, cultural and economic accumulations created by societies for many year. Throughout the historical process, cities played a role as the places where culture and civilization developed. The concept of city which changes constantly due to the changing conditions in the process is seen as a reflection of cultural and social changes. Population growth, as an inevitable outcome of the industrilization, cause changes in the concepts of city and space. The city which gains the concepts of culture, identity and sense of belonging also defines public spaces by its general point of view. The individual’s encounter with the space within

the city context has sociological, communal and cultural meanings. When it comes to understanding city spaces, it's seen that features like the form, the size and the material stand out in the evaluation of the museums that are constructed with contemporary architecture. These constructions of museums in cities are important for society's development of identity and belonging concepts.

As a result of the modern era, extraordinary structures such as museums, galleries and cultural centers are used in order to draw attention to the globalizing world of today's societies and to stand out in the economic-cultural sense. The common feature of these structures plays an important role in introducing the city and its image and increasing brand value by providing communication with the audience/visitor extending from the individual to the society in the cities. Within the scope of this work; Bilboa Guggenheim Museum, Denver Art Museum, Vitra Design Museum, Osaka National Art Museum, Niteroi Contemporary Art Museum which are one of the extraordinary museums of contemporary architecture as physical spaces and urban living spaces where the concept of culture may exist in order to be evaluated in terms of city/identity will be evaluated.

Keywords: City, Identity, Belonging, Contemporary Architecture, Museum Buildings

HİNT KLASİK MÜZİK LİTERATÜRÜNDE NATYASHASTRA'NIN YERİ VE ÖNEMİ

THE PLACE AND IMPORTANCE OF NATYASHASTRA IN INDIAN CLASSICAL MUSIC LITERATURE

Gülnur GÜVENÇ
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi
M. Burcu TUNAKAN
Öğretim Görevlisi, Hacettepe Üniversitesi

Özet

Dilbilim alanında büyük bir öneme sahip olan ve Hinduizmin başlıca kaynaklarını oluşturan Vedalar, Hint-Avrupa dil ailesinin de en eski dökümanları ve örneklerini teşkil etmektedir. Vedalar, dört ciltten oluşmakla birlikte Vedik Sanskrit dili ile kompoze edilmiştir. Bunlardan ilki olan Rigveda, dört ya da beş mısralık manzum ilahilerden oluşan en eski tarihli vedadır. İkincisi, kurban törenlerine ilişkin bilgiler veren Yajurveda'dır. Üçüncüsü, çoğu Rigveda'dan alınma 1500'den fazla ilahi içeren Samaveda'dır. Dördüncü veda olan Atharvaveda da bir tür alternatif tıp öğretisi olarak da kabul edilmektedir.

"Beşinci Veda" olarak kabul edilen Natyashastra, Hint kültüründe Antik Hint sahne sanatları; dans, drama ve müziğin ana kaynaklarından biri olarak bilinmekte ve kabul edilmektedir. Natyashastra, dramaturji ve tarihçilik alanındaki antik Hintli yazarların faaliyetlerine bir bakış açısı sunduğundan birçok bakımdan değerlidir. Aynı zamanda bu yapıt, Hintlilerin dramatik eserler inşa etmenin yanı sıra sunumda da yüksek bir mükemmellik seviyesine ulaştığını gösteren bir yapıttır.

M.Ö. II. yüzyıl ile M.S. II. yüzyıl zaman aralığında oluşturulduğu tahmin edilen Natyashastra'nın, Hint dans ve müzik nazariyatına ilişkin en eski kaynaklardan birini teşkil ettiği düşünülmektedir. Natyashastra, kelime anlamlarından hareketle "Dans ve Drama Öğretisi" olarak çevrilebilir. Yapıtın derlendiği döneme yakın bir zaman aralığında yaşadığı tahmin edilen Bharata Muni'ye atfedilmiştir.

Hint klasik müzik literatürünün özellikle teorik bağlamda en eski ve önemli eseri olan Natyashastra, iki ciltten oluşmakta ve toplam 36 bölüm içermektedir. Birinci cilt, drama, kostüm, dekor, karakterler, makyaj gibi sahne sanatları ve dansa ilişkin bilgiler vermektedir. İkinci cildin 28, 29, 30, 31 ve 33. bölümleri müziksel içerikli olmakla birlikte çalışmanın özünü oluşturmaktadır. Daha önce tarafımızca Türkçeye çevrilen bu bölümler incelendiğinde; müzik bağlamında teorik ve pratik, organolojik, tarihsel ve sosyokültürel başlıklar altında sınıflandırılabilecek çeşitli bilgiler saptanmıştır. Birinci cilde dâhil olan tüm bölümler ve ikinci cildin kapsadığı 32, 34, 35 ve 36. bölümler, dramatik ve edebi içeriğe sahip olması nedeniyle çalışma kapsamına alınmamıştır.

Bu çalışmayla Türkiye'de Hint kültürü ve geleneksel Hint müzikleri üzerine yapılacak olan çalışmalara destek olması ümidi ile alana katkıda bulunulması hedeflenmiştir. Elde edilen bulguların yalnızca müzikoloji alanına değil, Hint kültürünün geçmişine ışık tutması açısından diğer alanlarda yapılacak çalışmalara da katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Natyashastra, Bharata Muni, Klasik Hint Müzikleri, Hint Müzik Literatürü, Müzik

Abstract

The Vedas, which have a great importance in the field of linguistics and constitute the main sources of Hinduism, constitute the oldest documents and examples of the Indo-European language family. The Vedas consist of four volumes and they are composed of Vedic Sanskrit. The first of these, Rigveda, is the oldest Veda which consists of four or five verses of verse hymns. The second is Yajurveda, which provides information on sacrificial

rites. The third is Samaveda, which includes more than 1500 hymns, most of which are taken from Rigveda. Atharvaveda, the fourth Veda, is accepted as a kind of alternative medicine doctrine.

Natyashastra, regarded as the fifth Veda, is known and accepted as one of the main sources of the ancient Indian performing arts; dance, drama and music in Indian culture. Natyashastra is valuable in many ways because it provides an insight into the activities of ancient Indian writers in the field of dramaturgy and historiography. At the same time, this work shows that Indians achieved a high level of excellence in presentation as well as building dramatic works.

Natyashastra, which is estimated to be compiled between about II B.C. and A.D. II, is thought to be one of the oldest sources of Indian dance and music theory. The work can be interpreted as "Dance and Drama Teachings" from the meanings of words. The work is attributed to Bharata Muni, who is estimated to have lived in a period of time that Natyashastra was compiled.

Natyashastra, which is the oldest and most important source of Indian classical music literature in theorical context, consists of two volumes and contains a total of 36 chapters. The first volume provides information about performing arts and dance such as drama, costume, decor, characters and makeup. Chapters 28, 29, 30, 31 and 33 of the second volume are mainly about music and they are the essence of the study. As a result of the examination of these chapters, in the context of music various information which can be classified under theoretical and practical, organological, historical and sociocultural topics have been determined. Chapters included in the first volume and chapters 32, 34, 35 and 36 in the second volume are not included because their contents are outside the scope of this study.

This work is aimed to support studies in traditional Indian music in Turkey, also it is hoped to support studies in Indian culture and to contribute to the field. It is hoped that the findings will contribute not only to the field of musicology but also to other fields of studies in terms of shedding light on the history of Indian culture.

Key Words: Natyashastra, Bharata Muni, Indian Classical Music, Indian Music Literature, Music

TÜRK HALK GİYSİLERİNİN BİÇİMLENDİRİLMESİNDE TASARRUFA YÖNELİK TERZİLİK UYGULAMALARI

TAILORING APPLICATIONS IN ACCORDANCE WITH AUSTERITY IN FORMATION OF TURKISH FOLK CLOTHING

Prof. Dr. Fatma KOÇ
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Emine KOCA
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Halk giyim kuşamında giysilerin biçimleri benzerlik göstermesine rağmen onları kullanma biçimleri yöresel özellikleri açısından birbirinden farklılık göstermektedir. Bu farklılıktan bahsedilirken vurgulanmak istenen, halk giyim kuşamının üretiminden kullanımına kadar tüm aşamalarında kendi içerisinde yöresel dalgalanmaları ile meydana getirdiği zenginliğe katkı sağlayan tasarruf etme veya ekonomik olma düşüncesinin varlığından da bahsetmek yerinde olacaktır. Halk giysilerinin hem üreticisi hem de kullanıcısı olan yöre halkının deneyim ve düşünceleri ile geliştirilerek teknik haline dönüşmüş bazı terzilik uygulamalarının varlığı bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmuştur.

Bu araştırma; Türk halk giysilerinin üretilmesinde ve kullanılmasında tasarruf etmeye ve ekonomik olmaya dayalı yapılan uygulamalara ilişkin yöntem ve fikirlerin tespit edilmesi ve incelenmesi amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırmanın verilerini, gelenekleri ile yaşayan halkın kendi kültür malzemelerini kullanarak geliştirdikleri yöresel giysilerin terzilikle ilgili teknik özellikleri oluşturmaktadır. Çalışmada, Türk Halk giyim kuşamını oluşturan giysi parçalarının biçimlendirilmesinde tasarruf yapmaya yönelik ilgili uygulamalar incelenmiş ve farklı açılardan değerlendirilerek sınıflandırılmıştır. Söz konusu sınıflandırma: kesim, dikim ve birleştirmede (terzilik uygulamaları) yapılan uygulamalar, giysilerin süslemelerinde yapılan uygulamalar, dokuma ve malzeme üretiminde yapılan uygulamalar, giyinip ve kuşanırken yapılan uygulamalar ve yapıyı bozup yeniden tasarlamada yapılan uygulamaları olmak üzere 5 grupta tasnif edilerek sınıflandırılmıştır. Bildiri kısıtları çerçevesinde söz konusu giysilerin yapımında kumaşın yerleştirilmesi, kesimi, dikiş ve dikim teknikleri gibi terzilik icralarında ekonomik olma ve tasarruf yapmaya yönelik uygulamalar yörelerin özellikleri doğrultusunda tanımlanarak açıklanmıştır. Türk kadınlarının giysilerindeki tasarım, üretim ve kullanımında çeşitli nedenlere bağlı olarak geliştirdiği tasarrufa ve ekonomikliğe dayalı uygulamaların varlığının tespit edilmesi, güçlü bir dayanışma ile elde edilen değerlerin korunması ve sürdürülebilirliği açısından son derece önemlidir.

Anahtar kelimeler : Giyim -kuşam, Halk, Geleneksel, Giysi, Biçim, Ekonomi, Tasarruf

Abstract

Although the shapes of the clothes are similar in the folk clothing, the ways of using them differ from each other in terms of their local characteristics. When we talk about this difference, it would be appropriate to mention the idea of austerity or being economic, which contributes to the richness it creates with its local fluctuations in all stages from production to the usage of folk clothing. However, it is known that many features of these values have changed and are threatened with extinction even though efforts have been made in some regions to keep these cultural assets, which are no longer used today due to the many changes brought by the modern age to every area of life and especially the fashion factor. For this reason, the protection, promotion and positioning of the clothing products of the regions by documenting them without losing their core values is also important in terms of preventing cultural losses. The starting point of this study is the existence of some tailoring practices that

have been developed into the techniques with the experiences and thoughts of the local people who are both manufacturers and users of the folk clothing.

This research was planned and carried out with the aim of identifying and examining the methods and ideas related to austerity and economic applications in the production and usage of Turkish folk clothes. The data of the research is the technical characteristics related to the tailoring of the local clothes developed by the people living with their traditions and their own cultural materials. In this study, related practices of austerity in shaping the pieces of clothes that constitute the Turkish folk clothing are examined, evaluated and classified from different angles. The classification divided into 5 groups: applications in cutting, sewing and combining (tailoring applications), applications in clothing decoration, applications in weaving and material production, applications in dressing and wearing, and applications in disarranging and redesigning the structure. Within the framework of the declaration constraints, applications such as fabric placement, cutting, sewing techniques in order to be economic in the production of these clothes are defined and explained according to the characteristics of the respective regions. Determining the existence of economic practices developed by Turkish women for various reasons in the design, production and usage of clothes is extremely important in terms of preservation and sustainability of the values obtained through strong solidarity.

Keywords: Clothing, Folk, Traditional, Clothes, Form, Economic, Austerity

1910- 1920 YILLARI ARASINDA MODA DERGİLERİNİN KAPAKLARINDAKİ DOĞU KÜLTÜRÜ ÖZNELERİ

EASTERN CULTURAL SUBJECTS IN THE COVERS OF FASHION MAGAZINES BETWEEN 1910 AND 1930

Prof. Dr. Emine KOCA
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma KOÇ
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Basılı yayınlar arasında yer alan dergilerin kapak tasarımları, hedef tüketici kitlesi tarafından satın alınmasını sağlamak amacı ile derginin içeriğinde yer alan konulara dikkat çekmek, dönemin gündemini yansıtmak işlevinin yanı sıra, derginin görsel kimliğini belirten bilgiler vererek okuyucu kitlesi ile dergi arasında bir bağ oluşturmaktadır. Bu bağ sayesinde okuyucu dergi kapağında gördüğü tasarıma, kendi gereksinimlerinden, deneyimlerinden, kültürel değerleri ve yaşam biçimlerinden oluşan kodlar aracılığı ile anlamlar yüklemektedir. Özellikle kadınlara yönelik moda dergilerinin kapaklarında, döneminin moda olgusu ile biçimlenmiş görsel kodlar aracılığı ile hedef kitlenin tercihlerini yönlendirmenin amaçlandığı ve bu doğrultuda kapak tasarımlarının oluşturulduğu açıkça görülebilmektedir. Kapaklardaki görsel kodların kolay ve anlaşılır bir iletişim türü olarak kabul edilebilmesi, söz konusu görsel kodların belli bir düzen içerisinde aktarımı " kapağın tasarımı" aracılığı ile sağlanmaktadır.

Özellikle 20. Yüzyılın başlarından itibaren tüketim temelli moda, güzellik, alışveriş vb. konulu kadına yönelik dergiler, kadının kişisel bakımından, moda takibine ve sonrasında alışveriş dergilerine doğru uzayan geniş bir yelpazeye sahiptir. Batı temelli olarak bilinen modanın, geçmişten bu güne dönem dönem Doğudan ilham alarak beslendiği ve Doğu kültürü özneleriyle oluşturduğu görsel kodlara dergi kapaklarının görselliğini ve çekiciliğini artırdığı bilinmektedir. Ancak, azımsanmayacak sayıda Doğu özneleriyle tasarlanmış dergi kapağı olmasına rağmen, bu öznelerin Batı modasının beslendiği önemli bir kaynak olduğu ve günümüzde de olmaya devam ettiği, çoğu zaman dikkatlerden kaçmaktadır.

Bu düşünceden hareketle yapılan bu çalışma; Dünya çapında en eski moda dergilerinden olan Vogue dergisinin 1910 -1920 yılları arasında yayınlanan sayılarının kapak tasarımlarındaki Doğu kültürü temsilinin yapıldığı hayvan ve bitki özneleriyle oluşturulan görsel kodların neler olduğu ve dönemin moda anlayışına etkilerinin incelenmesi amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Vogue dergileri kronolojik olarak sınıflandırılmış ve dergilerin kapak tasarımlarında Doğu kültürüne ait hayvan ve bitki öznelerinin anlamsal özellikleri incelenmiş ve modanın sunumu bağlamında yorumlanmıştır. Ayrıca, moda eğilimlerini belirleyen ve tüketiciyi yönlendiren kapak tasarımlarının içerik açışından incelenmesi ile sosyal bir olgu olarak modanın dönemin ruhunu açıklayıcı rolüne de dikkat çekilmiştir.

Anahtar kelimeler: Giysi, Moda, Dergi Kapakları, Tasarım, Doğu, Kültür

Abstract

Cover designs of the magazines which are among the printed publications, create a link between the audience and the magazine by providing information indicating the visual identity of the magazine as well as bringing attention to the issues included in the content of the magazine in order to ensure the purchase by the target consumer audience. Thanks to this connection, the reader attaches meaning to the design he / she sees on the cover of the magazine through codes consisting of his / her own needs, experiences, cultural values and lifestyles. It could be clearly seen that in the covers of fashion magazines for women, it was aimed to direct the preferences of the target audience through visual codes formed with the fashion phenomenon of the period, and cover designs were created in this direction. The acceptability of the visual codes in the covers as an easy and understandable type of

communication and the transmission of the visual codes in a certain order are provided by the cover design.

Especially since the beginning of the 20th century, women-oriented magazines on consumption-based fashion, beauty, shopping, etc. have a wide range, from women's personal care to fashion trends and then to shopping magazines. It is known that fashion, which is known as western-based, has been inspired by the East from time to time and it has increased the visual appeal of magazine covers with the visual codes it created via eastern cultural subjects. However, although it was the cover of a magazine that was designed with a considerable number of eastern subjects and whose visual appeal was enhanced, it is often overlooked that these subjects were and are an important source of western fashion.

Based on this idea, this study was planned and carried out in order to examine the visual codes created with the subjects that represent the Eastern culture in the cover designs of the two of the oldest fashion magazines in the world, the issues of Vogue between 1910 and 1920, and the effects of the fashion understanding of the period. The fashion magazines within the scope of the research were classified in chronological order and the semantic features of animal and plant used in the cover designs of the magazines were examined in the context of fashion design. In addition, by examining the content of cover designs that determine fashion trends and guide the consumer, the attention was drawn to the role of fashion as a social phenomenon to explain the spirit of the period.

Keywords : Clothing, Fashion, Magazine Covers, Design, Eastern, Culture

İSTANBUL OYUNCAK MÜZESİ'NİN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK EĞİTİM ETKİNLİKLERİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF EDUCATION PROGRAMS IN CONTEXT INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF İSTANBUL TOY MUSEUM

Fatma KÖSE
Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Kadriye TEZCAN AKMEHMET
Yıldız Teknik Üniversitesi

Özet

UNESCO, 1972 yılında imzalanan maddi kültür varlıklarını ve sit alanlarını korumaya yönelik Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi'nden hemen sonra, sözlü kültür ortamında yaratılan ve yaşatılan kültür varlıklarının da korunması yönünde girişim başlatmış; 2003 yılında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi kabul edilmiştir. 2003 Sözleşmesi sayesinde, somut olmayan kültürel mirasın çok sayıda ve zengin çeşitlilikteki bileşenleri; kültürel kimlik, yaratıcılık ve farklılığın temel kaynakları olarak resmen kabul edilmektedir. Somut olmayan kültürel miras toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar anlamına gelir. Somut olmayan kültürel miras, tanım gereği nesne merkezli olmaktan ziyade insan odaklıdır. Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar; gösteri sanatları; toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler; doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar; el sanatları geleneği somut olmayan kültürel mirasın alanları olarak UNESCO sözleşmesinde belirlenmiştir. 2007 yılında somut olmayan kültürel miras müze tanımı içerisine de girmiş; somut mirasın yanında somut olmayan mirasın topluma aktarılması, korunması ve araştırılması önemli görülmüştür. Anılan sözleşmede bütün bu alanlardaki yapılacak işler ve öngörülen politikalar içinde bu mirasın arşivlenmesi ve müzelenmesi üzerinde de özellikle durulmaktadır. SOKÜM sözleşmesi koruma ve eğitime odaklı şekilde hazırlanmıştır. Korumanın ve farkındalık oluşturmanın, eğitim aracılığında gerçekleştirilebileceğine değinmektedir. Bu mirasın araştırılması, belgelenmesi, muhafaza edilerek sergilenmesine yönelik eğitim aracılığıyla müzelere büyük bir rol düşmektedir. Peki müzelerde somut olmayan kültürel mirasa yönelik ne tür etkinlikler yapılmaktadır? Somut olmayan kültürel mirasa yönelik eğitim etkinliklerinin müzelerde yeterince, ne kadar yer bulduğu konusunda alandaki akademik yayınların az olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, somut olmayan kültürel mirasın müzelerdeki uygulamalarının anlaşılmasına İstanbul Oyuncak Müzesi örneğinde katkıda bulunmaktır. Çalışmada, İstanbul Oyuncak Müzesi'nin somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesinde belirtilen alanlardaki eğitim etkinlikleri tespiti edilerek incelenmektedir. Çalışma verileri alanyazın taraması ve görüşme verilerine dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Somut olmayan kültürel miras, SOKÜM sözleşmesi, Oyuncak müzesi

Abstract

UNESCO launched an initiative to preserve the cultural assets created and survived in the oral culture environment immediately after the World Convention on the Protection of Cultural and Natural Heritage, which was signed in 1972 to protect the material culture assests and archaeological site; in 2003, the Convention on the Protection of the Intangible Cultural Heritage was adopted. Thanks to the 2003 Convention, numerous and in rich variety of components of intangible cultural heritage; it is officially recognized as the main source of cultural identity, creativity and difference. Intangible cultural heritage means to practices,

representations, expressions, knowledge, skills, the instruments, equipments and cultural spaces that communities, groups and in some cases individuals recognize as part of their cultural heritage. Intangible cultural heritage is by definition human-focused rather than object-focused. Oral traditions and expressions including language as a vehicle of the intangible cultural heritage; performing arts; social practices, rituals and festive events; knowledge and practices concerning nature and the universe; the tradition of handicrafts is defined in the UNESCO convention as areas of intangible cultural heritage. In 2007, intangible cultural heritage was included in the definition of a museum; in addition to the tangible heritage, the transfer, protection and research of the intangible heritage to the society was considered important. The said agreement also especially emphasizes the archiving and museuming of this heritage within the scope of the works to be carried out in all these areas and the policies envisaged. The safeguarding of intangible cultural heritage convention has been prepared with a focus on protection and education. It has mentions that protection and awareness composing can be realized by means of education. Museums have a major role in education, research, documenting and preservation of this heritage. So, what kind of events are held in museums for intangible cultural heritage? It is seen academic publications in the field are scarce educational activities aimed at intangible cultural heritage about enough or how much space it finds in museums. The aim of this study is to contribute to the understanding of the practices of intangible cultural heritage in museums in the case of Istanbul Toy Museum. In this study, the educational activities of the Istanbul Toy Museum have examined inside the areas specified in the Convention on the Protection of Intangible Cultural Heritage by determined. The study data is based on literature review and interview data.

Keywords: Intangible Cultural Heritage, Safeguarding of ICH Convention, Toy Museum

GELENEKSEL AYAK GİYSİLERİNDEN NALININ ÜRETİM SÜRECİ
MANUFUCTURING STAGES OF NALINS PRODUCED IN KONYA

Dr. Öğr. Üyesi Selda GÜZEL ÖZTÜRK
Selçuk Üniversitesi
Öğr. Gör. Asude MIHLADIZ KANDAL
Selçuk Üniversitesi

Özet

Nalın, Türk hamam kültürü ve günlük yaşantısı içinde önemli yeri olan bir tür ayakkabıdır. Nalın kelimesinin kökeni, Arapça ayakkabı anlamında olan *nal* isminden gelmektedir. Bir çift ayakkabının kelime karşılığı ise *naleyn* 'dir. Anadolu'da nalın ya da nalin olarak adlandırılan bu ayak giyeceği ağaç parçalarından yontularak ayak formunda ve yüksek ökçeli şekilde yapılmaktadır. Nalının ahşap kısmı ve bandı (tasması) çeşitli malzemelerle süslenip hamamlarda, ıslak zeminlerde, evlerin taşlıklarında ve avlularında kullanılmaktadır. Nalın, Selçuklularda, Osmanlılarda ve Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde, yaygın şekilde kullanılmıştır. 19. yüzyılın sonlarına kadar nalın yapımı bir meslek ve sanat dalı haline gelmiştir. Özellikle Osmanlı döneminde yapılan nalınların, diğer süsleme sanatlarında yapılan eserler gibi kendine özgü bir üslubu olduğunu söyleyebiliriz. Nalınlarımız üzerlerindeki zengin bezemeler ve taşıdığı etnografik değerlerden dolayı ülkemizin farklı şehirlerindeki müzelerde ve dünya müzelerinde de yer almaktadır.

Nalın yapımının Türk zanaatları içerisinde ayrı bir ustalık isteyen nadide mesleklerden olduğunu ve nalıncılığın varlığını azda olsa hala sürdürdüğünü söyleyebiliriz. Nalınlar ve üzerlerindeki (ahşap ve bant kısımları) işlemeler, kültür varlığı olarak geleneksel süsleme sanatlarımızdan *sedef kakmacılığı (sedefkari), tel kakma, kaplama, kabartma, kazıma, dival işi* gibi tekniklerle yapılan önemli ve kıymetli el sanatları örneklerine sahiptirler. Araştırma kapsamında Konya'da zanaatini icra eden Sedefkar ustası Akın Yaşar'ın sedef ve tel kakma teknikleri ile üretimini gerçekleştirdiği nalın yapım süreçleri, kayıt altına alınmıştır. Kayıt altına alınan bilgiler doğrultusunda nalın yapımında kullanılan malzemeler ve üretim aşamaları teknik bilgileri ile birlikte açıklanmıştır. Sedefkari, tel kakma, dival işi gibi el sanatlarımızın kaybolmaması için değerli işçilik ile geçmişte ve günümüzde üretilen nalınların üretim süreçlerinin belirlenmesi, kayıt altına alınması ve tanıtımlarının yapılması kültürel değerlerimizin korunması ve yaşatılması açısından önemlidir.

Anahtar kelimeler: Türkiye, Nalın, Sedef Kakma, Tel Kakma, Nalın Yapımı

Abstract

Nalın is a kind of shoe which has an important place in Turkish bath culture and daily life. The origin of the word Nalin comes from the name of the *nal*. The word for a pair of shoes is *naleyn*. In Anatolia, this shoe, which is called as a Nalın or Nalin , is carved from wood pieces and made in the form of feet and high heels. The wooden part of the Nalın and the band (collar) are decorated with various materials and used in baths, wet floors, stony places and courtyards of the houses. Nalin was used extensively in the Seljuks, Ottomans and in the early times of the Republican period. Until the end of the 19th century, the Nalın Making has become a profession and a branch of art. We can especially say that the Nalın made in the Ottoman period have a unique style like the works made in other decorative arts. Due to the rich decorations and ethnographic values of our Nalıns, they are also present in Turkish and world museums.

We can say that the making of the Nalın is one of the rare professions that require a different mastery within Turkish crafts and that the Nalın making is still in existence. Nalıns and embroidery on them (wood and band parts) have important and valuable handicraft examples such as mother of pearl inlay (*sedefkari*), wire inlay, coating, relief, scraping, the

dival work from our traditional decorative arts. Within the scope of the research, the production processes of the Nalın and wire inlay techniques produced by Sedefkar master Akın Yaşar who performed his craft in Konya were recorded. In line with the recorded information, the materials used in the making of Nalıns and the production stages are explained together with their technical information. In order not to lose our handicrafts such as mother of pearl, wire inlay and dival work, determination of the production processes of past and present produced Nalıns and recording and presentation of them are important in terms of preserving and preserving our cultural values.

Key words: Turkey, Turkish Wooden Clog (nalin), Mother of Pearl Inlaid, Wire Inlay, Clog Making

MÜZE SERGİLERİNDE ARTIRILMIŞ GERÇEKLİK UYGULAMALARI
AUGMENTED REALITY APPLICATIONS IN MUSEUM EXHIBITIONS

Ayça BAYRAK ULUĞ
Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Nevra ERTÜRK
Yıldız Teknik Üniversitesi

Özet

Müzeler, kültürel, bilimsel, ekonomik, sosyolojik ve teknolojik gelişmelerden etkilenerek şekillenen ve bu yüzden sürekli değişim içerisinde olan kurumlardır. Başka bir deyişle, "müze" kültürel, ekonomik ve sosyal bağlamlardan etkilenen dinamik bir kavram olarak ele alınmalıdır. 20. yüzyılın başından itibaren; müze çalışmaları konusunda sayısı artan basılı kaynaklarda, kurulan müzecilik birliklerince ve müzecilik ile ilgili düzenlenen konferanslarda, o güne kadar kabul görmüş müze kavramının sorgulanmasının gerekliliği konusunda bir fikir birliğine varılmış ve insanlığın kültürel mirasını toplayan, koruyan ve sergileyen koleksiyon odaklı kurumlar olarak görülen müzelerin işlevleri ve toplumsal rolleri tartışılmaya başlanmıştır. Bu tartışmaların etkisiyle, alan yazınında "geleneksel müzecilik" olarak da adlandırılan koleksiyon odaklı sergileme yerine ziyaretçiyi de dikkate alan "yeni müzecilik" anlayışı ortaya çıkmıştır. Bu anlayışın etkisiyle günümüzde müzelerin koruma, araştırma ve iletişim olmak üzere üç önemli işlevi olduğu kabul edilmiş olup; iletişim işlevi, ziyaretçi odaklı yeni müzecilikte önemli işlevlerden biri olarak ön plana çıkmıştır. Müzenin iletişim işlevi, eğitim, sergileme, pazarlama, halkla ilişkiler ve marka yönetimi gibi farklı alanları kapsamakta olup; sergileme müze iletişiminin en temel bileşeni olarak değerlendirilmektedir.

Sergileme, ilk müze uygulamalarından günümüze kadar müzelerin değişmeyen işlevlerinden biri olsa da müze sergilerinin uygulama yöntemleri zaman içinde müzenin kendisi gibi birçok değişiklik geçirmiştir. Günümüzde müze sergileri, ziyaretçilerin müze koleksiyonu ile doğrudan temas kurmasına imkân sağladığı için müzelerin en ilgi çekici bölümlerinden biri olarak görülmeye başlanmış olup, müzelerin sergi ile ilgili iletişim yöntemlerini geliştirmesi önem kazanmıştır. "Yeni müzecilik" anlayışı ile hazırlanan sergilerde, sergilenen nesnenin yorumlanması (interpretation) sergi ile ilgili iletişimin en önemli konularından biri haline gelmiştir.

Günümüzdeki müzeler yorumlama ve sergileme yöntemleri bakımından değerlendirildiğinde, yalnızca geleneksel yöntemleri tercih eden müzeler olduğu gibi, bazı müzelerin ziyaretçileriyle etkileşimi arttırmak için gelişen teknolojilerin sunduğu imkanlardan faydalandığı görülmektedir. Bu çalışmada sergi, serim, yorumlama gibi konuyla ilgili kavramlar tartışılmakta; müze sergilerinde kullanılan en güncel sergileme ve yorumlama tekniklerinden biri olan artırılmış gerçeklik uygulamalarının kullanım alanları hakkında bilgi verilmekte ve Türkiye ve dünyadan çeşitli müze sergilerindeki örnek uygulamalar bu teorik çerçeve içinde değerlendirilmektedir. Artırılmış gerçeklik teknolojilerinin müze sergilerinde kullanımı ile ilgili bu çalışmanın ileride yapılacak akademik çalışmalara ve pratik uygulamalara katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Müzecilik, Müze Sergileri, Yorumlama, Sergileme Teknikleri, Artırılmış Gerçeklik

Abstract

The museums are shaped by influences of cultural, scientific, economic, sociological and technological developments and therefore are institutions in constant change. In other words, the term "museum" should be considered as a dynamic concept influenced by cultural, economic and social contexts. Since the beginning of the 20th century there has been a consensus among an increasing number of printed resources, museum associations and

conferences on museums; that there is a necessity of questioning the concept of "the museum" which has been accepted until then and discussions are initiated regarding the functions and social roles of the museums which have been considered as collection oriented institutions collecting, researching and exhibiting the cultural heritage of the humanity. With the effects of these discussions "new museology" concept has emerged which takes visitors into consideration instead of the collection-oriented displaying namely the "traditional museology" in the body of literature. Under the effects of this understanding, it is accepted that museums have three important functions as conservation, research and communication; the communication function has come to the forefront as one of the important functions in the visitor-oriented new museology. The communication function of the museum encompasses areas such as education, exhibition, marketing, public relations and brand management of which the exhibition is considered as the key component of museum communication.

Although the exhibition is one of the constant functions of museums since the first museum practices to the present, application methods of museum exhibitions have undergone many changes like the museum itself. Nowadays, the museum exhibitions have started to be seen as one of the most attractive parts of the museums since they enable visitors to make direct contact with the museum collection and it has become more important to improve the exhibition-related communication of museums. In the exhibitions prepared with the understanding of "new museology", interpretation of the exhibited object has become one of the most important subjects of communication related to the exhibition.

Today's museums, in terms of interpretation and exhibition methods, seem to benefit from the opportunities offered by developing technologies to increase interaction with visitors, as well as museums that prefer only traditional methods. In this study, various relevant concepts such as exhibition, display and interpretation are discussed; the usage areas of augmented reality applications, one of the most up-to-date exhibition and interpretation techniques used in museum exhibitions are addressed and exemplary applications in various museum exhibitions from Turkey and from around the world are examined within this theoretical framework. It is aimed that this study about the use of augmented reality technologies in museum exhibitions will contribute to the future academic studies and practical applications.

Keywords: New Museology, Museum Exhibitions, Interpretation, Display Techniques, Augmented Reality

MÜZELERDEKİ HİKÂYE ANLATIMI UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ

A LITERATURE REVIEW ON STORYTELLING PRACTICES IN MUSEUMS

Berivan Özge AKSU
Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Öğr. Üyesi Kadriye TEZCAN AKMEHMET
Yıldız Teknik Üniversitesi

Özet

Hikâyeler aracılığıyla çevremizle diyalog kurarak düşüncelerimizi, duygularımızı ve deneyimlerimizi aktarmada kullandığımız hikâye anlatımı, M.Ö. 2000'li yıllardan günümüze kadar gelen en eski iletişim araçlarındandır. Somut olmayan kültürün oral yolla kuşaklar arası aktarımından, yazının kullanımıyla birlikte deneyimlerin kitabe, anıt vb. araçlarla paylaşılmasına, günümüz teknolojisiyle birlikte hikâyelerin görsel ve işitsel olarak farklı kanallarla desteklenerek insanlara aktarılmasına kadar olan bu süreçte, hikâye anlatımı günümüze kadar değişim ve gelişim göstererek varlığı korumuştur.

Farklı pek çok alanda uygulanan hikâye anlatımı, özellikle 21. yüzyılda çağdaş bir anlayışla dışa dönük, dünya gündeminden etkilenerek kültürel değişikliklerle yeni anlamlar kazanan, koleksiyonları aracılığıyla toplulukla diyalog kuran ve öğrenme potansiyelini yükselten kurumlar haline dönüşen müzelerin iletişim işlevlerinde destekleyici bir rol oynamaktadır. Hikâye anlatımı bu anlamda, müzelerde eğitime, sosyal etkileşime ve duygusal bağ kurmaya yardımcı bir iletişim aracına dönüşür.

Hikâye anlatımı, müzelerde müze sergilemeleri ve eğitim programlarında farklı anlamlarda ve uygulamalarda kullanılmaktadır; ancak hikâye anlatımının anlamı, amaçları ve yöntemleri ile uygulama alanlarının genel çerçevesi konusunda az bilgi bulunmaktadır. Hikâye anlatımının sergileme ve eğitim programlarındaki amaçlarının ve uygulamalarının tam olarak sınıflandırılmaması, hikâye anlatım yöntemleri ile ilişkili yapılacak çalışmaların geliştirilmesini sınırlamaktadır. Kesin bir biçimde formüle edilemeyen hikâye anlatımı kavramının müzelerdeki anlamının, hangi amaçlarla ve yöntemlerle kullanıldığının tespit edilerek genel çerçevesinin belirlenmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Çalışmada, alanyazın taraması yöntemi ile çağdaş müzecilik anlayışının ortaya çıkışı olan 2000li yıllardan günümüze kadar Yıldız Teknik Üniversitesi Kütüphanesi'nin online veri tabanında tespit edilen makaleler incelenmiştir. Çalışma sonucunda, hikaye anlatımı sergilemelerde görsel ve işitsel tasarım uygulamaları ile izleyicinin dikkatini sergiye çekmeye yardımcı, izleyicinin nesne ile bağ kurmasını sağlayan, empati ve farkındalık yaratarak izleyici deneyimini arttırıcı bir yöntem olduğu ve ayrıca müze eğitim programlarında hikaye anlatımı yöntemleriyle oluşturulan etkinliklerin izleyiciyi müze ve çevresiyle yakın diyalog kurarak etkileşimli öğrenmeye teşvik ettiği tespit edilmiştir. Çalışma ayrıca, daha sonrasında müzecilik alanında yapılacak çalışmalara katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Hikâye Anlatımı, Müzecilik ve Hikâye Anlatımı, Müze Eğitim Programları ve Hikâye Anlatımı, Sergileme ve Hikâye Anlatımı

Abstract

Storytelling, dating from 2000 B.C. to the current day, is one of the oldest communication tools through which we interpret our feelings, thoughts, and experiences. From the oral intergenerational transmission of intangible culture, to the sharing of experiences with the use of the written word on items such as manuscripts and monuments, and all the way through to the current audiovisual technology that supports the sharing of stories to the masses, storytelling has not only existed but has been constantly evolving, from its earliest roots to the present day.

Applied in many different areas, storytelling plays a supporting role in the communication function of museums, which have become institutions with modern conceptions of the 21st century. This has increased their learning potential and they have gained new meanings through cultural changes, influenced by the world agenda, and have become organisations with a highly increased learning potential. In this sense, storytelling becomes a means of communication in museums to help them establish education, social interaction and emotional ties.

Storytelling in museums is used in different areas such as exhibitions and educational programs, with many different concepts; however, there is little information about the meaning, objectives, and methods of storytelling and the general framework of how it can be applied. Not fully classifying the aims, objectives and practices of storytelling in exhibitions and educational programs, limits the development of further museum studies relating to storytelling methods. The objective of this study is to determine the unformulated concept of storytelling and to define its general objectives and practices in museums.

In this study, the articles were collected from the online database of Yıldız Technical University's library and range from the year 2000 A.D. to the present. This is the period in which modern museology emerged and thus this study has used a literature review method that focuses on these dates. As a result of this study, it has been found that storytelling is a method to increase the visitor experience, by creating empathy and awareness between the visitor and the museum, as well as attracting the attention of the visitor with visual and audio design applications in storytelling exhibitions. In addition, it has been found that the activities created by storytelling in museum educational programs, encourage the audience to learn the story in an interactive way by establishing a close dialogue with the museum and its surroundings. This study also aims to contribute to future studies in the field of museology and in particular the topic of storytelling.

Keywords: Storytelling, Museology and Storytelling, Museum Education Programs and Storytelling, Exhibitions and Storytelling

1934 – 1936 YILLARI ARASINDA, ANKARA VE İSTANBUL RADYOLARI'NDAN TÜRK MUSİKİSİ'NİN YASAKLANMASI ÜZERİNE İSTATİSTİKSEL BİR ÇALIŞMA

A STATISTICAL WORK FOR THE PROHOBITION OF BROADCASTING TURKISH MUSIC FROM ANKARA AND ISTANBUL RADIO STATIONS IN THE YEAR OF 1934 - 1936

Cevdet Mithat CANVER
Başkent Üniversitesi

Özet

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda çeşitli alanlarda birçok devrim yapılmıştır. Bunlardan bir tanesi de müzik devrimidir. Halk Müziği ile Batı çok sesli müziğinin birleştirilme hedefi, yeni bir milli müzik yaratmaktır. Bu devrimin gerçekleştiği dönemlerde, 1932-1934 yılları arasında, İstanbul ve Ankara radyolarında Geleneksel Türk Musikisi ve Batı Müziği yaklaşık olarak günlük yayınlarda yarı yarıya bir sürede yayınlanmıştır. 1934 – 1936 yılları arasında Geleneksel Türk Musikisi'nin, İstanbul ve Ankara radyolarında yayınlanması yasaklanmıştır. Bu yasaklanma, 20 ay boyunca, 2 Kasım 1934'ten 6 Eylül 1936'ya kadar sürmüştür. Bu tarihlerden sonra söz konusu yasak kaldırılmış ve Geleneksel Türk Musikisi, Ankara ve İstanbul radyolarındaki yayın hayatına geri dönmüştür.

Bu çalışma, Türkiye'de 1934 – 1936 yılları arasında, Ankara ve İstanbul radyolarından Geleneksel Türk Musikisi'nin yayınlarının yasaklanması ve Türk toplumu üzerine etkileri adı altında istatistiksel bir çalışma olarak hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı, Türkiye'de, 1934 – 1936 yılları arasında, Ankara ve İstanbul radyolarından, Geleneksel Türk Musikisi'nin yasaklanmasını incelemek ve halka olan etkilerini açıklamaktır. Çalışmada ele alınacak olan konulara, Osmanlı'nın eski dönemlerinde oluşturduğu müzik eğitim kurumlarından başlanmıştır. Ayrıca, bahsedilmiş olan eğitim kurumlarının, hem Geleneksel Türk Musikisi'ne olan katkılarına kısaca değinilmiş, hem de Osmanlı İmparatorluğu'nun gerileme dönemine kadar olan süreçteki, modernleşme çabaları ve Batı müziği ile olan ilişkileri ele alınarak, modernleşme bağlamında oluşturulmuş kurumlar da incelenmiştir. Çalışma, Radyoların dünyadaki gelişimi hakkında bilgi vermiş, Türkiye'deki radyo gelişimine de değinerek, 1934-1936 yılında, Geleneksel Türk Musikisi'nin, Ankara ve İstanbul radyolarından yasaklanmasının nedenleri ve yarattığı sonuçları üzerinde detaylı bir incelemede bulunmuştur. Son olarak, Türkiye'de radyoların, o tarihlerdeki radyo kapasiteleri – yayın güçleri – Türkiye genelinde bulunan bölgelerdeki radyo aboneleri, radyoların müzik yayınları ve saatleri, Geleneksel Türk Musikisi'nin bu yayınlara göre oranı hakkında inceleme yapılmıştır. İncelemeler sırasında Radyo Âlemi, Radyo Dergisi, Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, Türk Olimpiyatları Dergisi gibi dergilerden yayınlanan müziklerin yayın akışları, yayın gün ve saatleri ve abone sayıları gibi istatistiksel bilgiler üzerine detaylı çalışmalarda bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Türk Musikisi, Türk Halk Müziği, Garp Müziği.

Abstract

When the Republic of Turkey has been established, Many revolutions has been established for many fields. One of them was the music revolution. The purpose and the target of combining the Folk Music and The Western music was to create a national music for his country. When this revolution was realized by the government in the year of 1932-1934, Both Western Music and Traditional Turkish Music had been broadcasted on Istanbul and Ankara radio stations equally. The Traditional Turkish Music was prohobited from the Istanbul and Ankara radio stations, in the year of 1934-1936. This prohobition continued for 20 months. It started in november of 2, 1934 and ended in september of 6, 1936. The purpose of this study is, to investigate the prohibition of Traditional Turkish Music from Istanbul and Ankara radio

stations between the year of 1934-1936 in Turkey and to explain and explore the impact to the community of this country with the statistical informations. The beginning of this study has been covered the Ottoman's education of music institutions. Also, the institutions -that has mentioned- has been researched by their contribution of Turkish Music and the study has mentioned the connection of Ottomans efforts for modernization, institutions and Ottoman's Education of Music – until the era of declining the Ottoman Empire. This study has the information for the radios improvement all over the world and in our country and explored the prohibition of Traditional Turkish Music from Istanbul and Ankara radio stations between the year of 1934-1936 in detail. In conclusion, the study examined the radio's (Istanbul and Ankara) - broadcasting capacity, radio subscribers in Turkey, radio's broadcasting of music schedules and the proportion of Traditional Turkish Music over programs in those radios. During the investigations, the informations of broadcasting streams, dates and times of broadcasting musics, has been borrowed by the name of Radyo Âlemi, Radyo Dergisi, Ses Radyo Film ve Gramofon Mecmuası, Türk Olimpiyatları magazines.

Keywords: Traditional Turkish Music, Turkish Folk Music, Western Music

GUAR'DA (*Cyamopsis tetragonoloba* (L.) Taub.) TUZ STRESİ ALTINDA DIŞSAL AMİNOASİT UYGULAMALARININ İYON DEĞİŞİMİ, BİYOKİMYASAL BİLEŞENLER VE ANTİOKSİDATİF ENZİM AKTİVİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF EXOGENOUS AMINO ACID ON GROWTH, IONIC HOMEOSTASIS, BIOCHEMICAL COMPOSITION AND ANTIOXIDATIVE ACTIVITY OF GUAR (*Cyamopsis tetragonoloba* (L.) Taub.) SEEDLING UNDER SALT STRESS

Doç. Dr. Alpaslan KUŞVURAN
Çankırı Karatekin Üniversitesi
İsmail Aykut KAYTEZ
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Arş. Gör. Ülkü YILMAZ
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Doç. Dr. Şebnem KUŞVURAN
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Özet

İnorganik asimilasyonun temel ürünleri ve proteinlerin yapıtaşları olan aminoasitler bitki metabolizmasında önemli rol oynamaktadırlar. Bu çalışmanın amacı; tuz stresi koşulları altında yetiştirilen guar bitkisinde (150 mM NaCl), farklı aminoasit düzeylerinin (300, 600, 1200 ve 1800 mg L^{-1} aminoasit) bitkinin morfolojik ve fizyolojik özellikleri ile enzim aktivitelerinin karşılaştırılmasıdır. Araştırma bulgularına göre; aminoasit uygulamalarının guarda yaş ve kuru ağırlık, yaprak oransal su içeriği, fotosentetik pigmentler, toplam fenolik, flavonoid ve serbest aminoasit içerikleri, K^+ ve Ca^{++} iyon konsantrasyonları, askorbat peroksidaz (APX), katalaz (CAT), glutatyon redüktaz (GR) ve süperoksit dismutaz (SOD) aktivitelerinde, tuz stresi koşullarındaki guar bitkisi ile karşılaştırıldıklarında, önemli düzeyde artışa neden oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, malondialdehit içeriği (MDA) ile sodyum (Na^+) ve klor (Cl^-) iyonları içeriklerinde ise önemli düzeyde azalma gerçekleşmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; 150 mM tuz konsantrasyonunda yetiştirilen guar bitkisine, 600 mg L^{-1} dozunda uygulanan aminoasitin, bitkide tuza toleransı artırdığı, tuz stresine bağlı olarak ortaya çıkan olumsuzlukları tolere ettiği ve bitkinin tuz stresine karşı savunma mekanizmasını iyileştirdiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Guar, Enzim Aktivitesi, Iyon Regülasyonu, Oksidatif Stress, Seconder Metabolit

Abstract

Amino acids, being the primary products of inorganic assimilation and precursors of proteins, play essential role in plant metabolism. The objective of this study was to compare guar which were grown under salt-stress conditions (150 mM NaCl), in terms of the effect of different amino acid treatments (300, 600, 1200, and 1800 mg L^{-1} amino acid) on physiological, morphological, and enzymatic activity was performed. According to research findings; Amino acid applications were significantly increased fresh and dry weight, leaf relative water content, photosynthetic pigments, total phenolic, flavonoid and free amino acid contents, K^+ and Ca^{++} ion concentration, ascorbate peroxidase (APX), catalase (CAT), glutathione reductase (GR), and superoxide dismutase (SOD) activity of guar plants compared to the salt stress treatment only. Besides, the malondialdehyde (MDA) content, Na^+ and Cl^- ion contents were significantly decreased.

Hence, the results support the application to the amino acid in 600 mg L^{-1} doses in order to increase the defense system of the guar plant, enabling it to tolerate the negative effects induced by salinity.

Keywords: Cluster Bean, Enzyme Activity, Ion Regulation, Oxidative Stress, Seconder Metabolite

ARKEOKİMYA AÇISINDAN ARKEOLOJİK MATERYALLERİN TÜRLERİ

TYPES OF ARCHEOLOGICAL MATERIALS IN TERMS OF ARCHEOCHEMISTRY

Doç. Dr. Sevi ÖZ
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

İnsanların gıda, değerli eşya, inşaat ve ulaşım gibi amaçlar için kullandıkları ham maddeler akıl almaz miktarda ve çeşittedir. Doğal olarak arkeolojik alanlarda çok çeşitli materyaller bulunur.

Arkeolojik alanlarda bulunan malzemeleri kimyasal olarak analiz etmek için; içerikleri hakkında bir şeyler anlamak esastır - kaynağı, teknolojisi, kullanımı ve yok oluşu. Bu çalışmada, kaya, çömlek, kemik, sediman, metal gibi arkeolojik alanlarda çok yaygın olan bazı hammaddeler incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Arkeokimya, Arkeolojik Materyaller, Kayaç, Poteri

Abstract

The range of raw materials that humans use for food, construction, valuables, transportation, and other purposes is enormous. Many materials are found at archaeological sites.

In order to understand chemically analyze the materials found at archaeological sites; it is essential to understand something about their context – sources, technology, use, and disposal. In this study, some raw materials which are very common in archeological areas such as rock, pottery, bone, sediment and metal will be examined.

Keywords: Archaeochemistry, Archaeological Materials, Rock, Pottery

ARKEOLOJİK MATERYALLERİN KİMYASAL ANALİZ YÖNTEMLERİ
CHEMICAL ANALYSIS METHODS OF ARCHAEOLOGICAL MATERIALS

Doç. Dr. Sevi ÖZ
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada Arkeokimyaya farklı bir açıdan bakılarak, özellikle bu alanda kullanılan yaygın analiz yöntemleri ve analiz düzenekleri açıklanmıştır.

Büyütme, elementel analiz, izotopik analiz, organik analiz ve mineral / bileşik analizini içeren belirli analiz türleri tartışılmıştır. Bu çalışma, Arkeokimya laboratuvarlarında devam eden genel araştırma kategorilerini belgelendirmeyi amaçlamaktadır.

Arkeologlar küreklerden, malalardan ve fırçalardan kütle spektrometrelerine ve atomik reaktörlere kadar birçok farklı türde araç kullanırlar. Laboratuvar arkeologları çok çeşitli donanım ve enstrümanlar kullanır.

Arkeokimyada yaygın kullanılan yöntemleri beş gruba ayırmak mümkündür. Bunlar;

- Mikroskobik yöntemler
- Spektroskopik ve spektrometrik yöntemler
- Nötron aktivasyon analizi (NAA) yöntemi
- X- ışını kırınımı (XRD) yöntemi
- Kromotografi yöntemi

Ayrıca tayin edilen türün atom veya molekül oluşuna göre kullanılan yöntemler ikiye ayrılabilir. Bunlar;

- Element ve izotop analizi yapılan yöntemler
- Moleküler analiz yöntemleri

Anahtar Kelimeler: Arkeokimya, Arkeolojik Materyaller, Kimyasal Analiz

Abstract

In this study, archaeochemistry is examined from a different perspective and especially the common analysis methods and analysis mechanisms used in this field are explained.

Certain types of analysis are discussed, including amplification, elemental analysis, isotopic analysis, organic analysis and mineral / compound analysis. This study aims to document the ongoing categories of general research in archaeochemistry laboratories.

Archaeologists use a variety of tools from shovels, trowels and brushes to mass spectrometers and atomic reactors. Laboratory archaeologists use a wide range of equipment and instruments.

It is possible to divide the methods commonly used in archeochemistry into five groups. These;

- Microscopic methods
- Spectroscopic and spectrometric methods
- Neutron activation analysis (NAA) method
- X-ray diffraction (XRD) method
- Chromatography method

Furthermore, the methods used can be divided into two, depending on whether the designated species are atoms or molecules. These;

- Element and isotope analysis methods
- Molecular analysis methods

Keywords: Archaeochemistry, Archaeological Materials, Chemical Analysis

ÜZERLİK BİTKİSİ TOHUMLARINDAN ELDE EDİLMİŞ HARMALİNİN MODEL TECRÜBEDE KİMYASAL-TOKSİKOLOJİK ANALİZİ

CHEMICAL-TOXICOLOGICAL ANALYSIS OF THE HARMALINE FROM THE SEEDS OF *PEGANUM HARMALA* PLANT IN THE MODEL EXPERIMENT

Tohfa NASIBOVA
Azerbaycan Tıp Üniversitesi
Eldar GARAEV
Azerbaycan Tıp Üniversitesi
Shahnaz İSMAYİLOVA
Azerbaycan Tıp Üniversitesi
Gulnar ZEYNALOVA
Azerbaycan Tıp Üniversitesi
Dostu GAFAROVA
Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Özet

Üzerlik bitkisi – *Peganum harmala* L. (*Nitrariaceae*) yeterli hammadde rezervine sahip dünyadakı en popüler bitkilerden biridir. İndol (harmin, harmalin, harmol, harmalol, tetrahidroharmin, vb.) ve kinazolin grubunun alkaloitlerini (vasisin, vasisinon, deoksivasisin, deoksivasininon vb.) içerir. *P. harmala*, dünyada hastalıkların tedavisinde geleneksel kullanımı ve çeşitli inançlara bağlılığıyla bilinmektedir. Geleneksel tıpta, *Peganum* cinsinin tohumları, ateş, ishal, kürtaj ve deri altı tümörleri için toz, kaynatma, islatma ve ya infüzyon olarak kullanılır ve yaygın olaylara (romatizmal ağrı, ağrılı eklem ve bağırsak ağrısı) bir çare olarak görülür. Aynı zamanda öksürük, hipertansiyon, diyabet, astım, sarılık, kolik, lumbago, uyarıcı emmenagog ve diğer birçok insanlara ait hastalıkları tedavi etmek için kullanılmıştır. Tohumları hipotermik ve halüsinojenik özelliklere sahiptirler ve ayrıca onların sarhoş edici, emetik, karminatif, antihelmentik, afrodizyak, galaktagog, diüretik, antitrombotik oldukları bilinmektedir. Bunlar epilepsi, psikoz, hafıza kaybı, kronik baş ağrısı, böbrek taşı, ödem ve siyatik için faydalıdır. Tohumların sulu özü kan saflaştırması için yararlıdır. Dispnenin tedavisinde tohumların keten tohumu ve bal ile karışımı kullanılmıştır. *Peganum* cinsinin tohumları yakılarak dezenfektan olarak kullanılabilir. Bu nedenle hemen hemen her evde bulunur. Bu aynı zamanda zehirlenme olasılığını da arttırır. Geleneksel tıpta terapötik dozların aşırı kullanımı ve çocukların kontrolsüz kalması nedeniyle bitkinin çeşitli kısımlarının yanlışlıkla kullanılması olası bir zehirlenme nedenidir. Bitkinin hepatotoksik etkileri nedeniyle, bu tür zehirlenmeler karaciğer hasarına neden olabilir.

Üzerlik bitkisinin içerdiği ana alkaloidlerden biri olan harmalinin karaciğer üzerindeki etkisini incelemek için, bu maddeyi büyükbaş hayvan karaciğere ekleyerek Stas-Otto yönteminin değiştirilmiş versiyonu ile model bir deney yapıldı. Son ekstrakt ince tabaka kromatografisi (İTK) metodu ile analiz edildi (Kromatograf panoları: Sorbfil (Rusya); çözücü sistemi: kloroform-metanol (9: 1); reaktif: Dragendorf reaktifi).

Aynı işlemler "kör uygulamada" biyolojik malzemeye harmalin eklenmeden gerçekleştirildi.

Kromatogramdaki biyolojik materyalden elde edilmiş ekstrakt (R_f = 0.21), alkaloitli ekstraktdan (R_f= 0.20) elde edilene benzer turuncu renkli bir leke oluşturdu. Bu göstergelere dayanarak, R_s faktörü 0,95 olarak bulunmuştur; bu, 1-e çok yakın olduğu için her iki lekenin harmaline ait olma olasılığını arttırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üzerlik, Harmalin, Alkaloit, Karaciğer

Abstract

Peganum harmala L. (*Nitrariaceae*) is one of the most popular plants in the world with sufficient raw material reserves. İt contains indole alkaloids (harmine, harmaline, harmol, harmalol, tetrahydroharmine, etc.) and quinazoline alkaloids (vasicine, vasicinone,

deoxyvasicine, deoxyvasicinone, etc.). *P.harmala* is known for its traditional use in the treatment of diseases in the world and its adherence to various beliefs. In traditional medicine, the seeds of the genus *Peganum* are used as powder, decoction, maceration or infusion for fever, diarrhea, abortion, and subcutaneous tumors and widely used as a remedy for dolorous events (rheumatic pain, painful joint and intestinal pain). It also has been used to treat cough, hypertension, diabetes, asthma, jaundice, colic, lumbago, as a stimulant emmenagogue, and many other human ailments. The seeds are known to possess hypothermic and hallucinogenic properties, and which have also been known to be intoxicating, emetic, carminative, anthelmintic, aphrodisiac, galactagogue, diuretic and antithrombotic. They are useful for epilepsy, psychosis, loss of memory, chronic headache, kidney stone, dropsy, and sciatica. Aqueous extract of the seeds is useful for blood purification. A mixture of the seeds with flax seeds and honey has been used for the treatment of dyspnea. The seeds of genus *Peganum* can be used as a disinfectant by burning. For this reason, it is found in almost every home. This also increases the likelihood of poisoning. Overuse of therapeutic doses in traditional medicine and due to uncontrolled children oral taking of various parts of the plants mistakenly is a possible cause of poisoning. Because of the hepatotoxic effects of the plant, such poisonings can cause liver damage.

In order to study the effect of one of the main alkaloids of *P.harmala* - harmaline on the liver, a model was performed by modifying the Stas-Otto method by adding this substance to the liver. The final extract was analyzed by thin-layer chromatography (TLC) method (Chromatography plates: Sorbfil (Russia); solvent system: chloroform-methanol (9:1); reagent: Dragendorff reagent).

The same processes were carried out in “blind practice” without adding harmaline to biological material.

The extract from the biological material on the chromatogram (R_f = 0.21) produced an orange-colored stain similar to that obtained with the alkaloid extract (R_f = 0.20). Based on these indicators, a factor of R_s was found to be 0.95, which increases the probability of being harmaline of this substance because R_s is very close to the 1.

Keywords: *Peganum Harmala*, Harmaline, Alkaloid, Liver

GRANSTAR (% 37,5 Tribenuron metil +% 37,5 Thifensulfuron metil) HERBİSİTİN BUĞDAY YAPRAĞINDAKİ SUDA ÇÖZÜNEN VİTAMİNLER ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF THE RALON (%37,5 TRIBENURON METHYL + %37,5 THIFENSULFURON METHYL) HERBICIDE ON THE WATER SOLUBLE VITAMINS IN WHEAT LEAVES

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YAMAN
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Prof. Dr. Barbaros NALBANTOĞLU
Yıldız Teknik Üniversitesi

Özet

Yabancı otlar, bitkilerin gelişimini etkileyen en önemli faktörlerden biridir ve kullanımlarının sonucunda bitkilerde büyüme ve verim kaybına neden olabilmektedir. Yabancı otların neden olduğu bu zararı önlemek için çeşitli fiziksel ve kimyasal yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemler arasında olan herbisitler, kolay uygulanabilirlik, hızlı sonuç alma ve bitki büyümesinin farklı aşamalarında kullanılabilme kabiliyetleri nedeniyle en çok tercih edilen koruyucu yöntemlerden biridir. Antioksidan savunma sistemlerinin herbisitlerin kullanımının sonucu bitkilerde yol açtığı hasarları önleme görev aldığı bilinmektedir. Sınırlı sayıda çalışmada, vitaminlerin de güçlü antioksidanlar olduğu gösterilmiştir. Bu çalışmada Granstar herbisitinin (% 37,5 Tribenuron metil +% 37,5 Thifensulfuron metil) buğday yaprağındaki askorbik asit, B_1, B_2, B_3 (nikotinik asit, nikotinamid) ve B_6 (piridoksin, piridoksal, piridoksamin) vitaminleri üzerine etkisi incelenmiştir. Çalışmada kullanılan buğday (Flamura-85 (*Triticum aestivum* L.)) 15 günlük bir süre boyunca büyütülmüş ve yapraklarına Granstar herbisit (0.24 mg / 50 ml) püskürtülmüştür. Yapraklar 24, 48 ve 72 saat süre sonunda kesilmiş ve ve askorbik asit, B_1, B_2, B_3 (nikotinik asit, nikotinamid) ve B_6 vitaminlerinin (piridoksin, piridoksal, piridoksamin) seviyeleri analiz edilmiştir. Vitamin analizleri yüksek performanslı sıvı kromatografisi (HPLC) ile yapılmıştır. Granstar'ın C vitamini düzeylerini arttırdığı, ancak B_6 vitaminin her üç formunun seviyesini (piridoksin, piridoksal, piridoksamin) azalttığı tespit edilmiştir. Bunun yanında, genel olarak B_1, B_2 ve B_3 vitamin seviyelerinde bir değişiklik olmadığı görülmüştür. Laboratuvar koşullarında elde edilen bulgulara göre, Ralon herbisitin vitaminler üzerindeki bu olumsuz etkilerinin son ürünün verim ve kalitesinide olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Herbisit, Vitamin, Buğday

Abstract

Weeds are one of the most important factors influencing the development of plants, as they can lead to yield and growth loss. Various physical and chemical methods are used to prevent the harm caused by weeds. Herbicides are one of the most preferred preventive methods on account of their convenience, quick results, and ability to be used in different stages of plant growth. It is known that antioxidant defense systems take charge in the prevention damage caused by the utilization of herbicides. In a limited number of studies, it has been shown that vitamins are also strong antioxidants. This study examines the effects of the Granstar (%37,5 Tribenuron methyl + %37,5 Thifensulfuron methyl) herbicide on the ascorbic acid, vitamin B_1, B_2, B_3 and B_6 vitamers (pyridoxine, pyridoxal and pyridoxamine) in wheat leaves. The wheat used in the study (Flamura-85 (*Triticum aestivum* L.)) was grown over a 15-day period, and their leaves were sprayed with Granstar (0.24 mg/50 ml). The leaves were then cut at intervals of 24, 48 and 72 hours, and their levels of ascorbic acid, vitamin B_1, B_2, B_3 and B_6 vitamers (pyridoxine, pyridoxal and pyridoxamine) were analyzed. Vitamin analysis was conducted with high-performance liquid chromatography (HPLC). It was found

that Granstar increased the levels of ascorbic acid level but decreased all three forms of vitamin B_6 levels. However, there was generally no change in the levels of vitamins B_1, B_2 and B_3. According to these findings in laboratory conditions, it is thought that these negative effects of Ralon herbicide on vitamins may affect the yield and quality of the end product.

Key Words: Herbicide, Vitamin, Wheat

PEGANUM HARMALA TOHUMLARININ YAĞININ MİKROBİYOLOJİK SAFLIĞININ KONTROL EDİLMESİ

CHECKING OF THE MICROBIOLOGICAL PURITY OF THE *PEGANUM HARMALA* SEED OIL

Tohfa NASIBOVA & Eldar GARAEV & Shahnaz İSMAYİLOVA
Gulnar ZEYNALOVA & Dostu GAFAROVA
Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Özet

Üzerlik bitkisi - *Peganum harmala* L. antik çağlardan beri halk tıbbında geniş kullanımı ile ünlüdür. O, alkaloitler, flavonoidler, antrakinonlar, tanenler, saponinler, protein ve aminoasitler, karbonhidratlar ve çok miktarda yağ içerir. Bu yağ oleik (24,48 ± 0,07 %), linolenik (1,43 ± 0,01 %), palmitik (6,19 ± 0,07 %), palmitoleik (0,14 ± 0,01 %), stearik (3,28 ± 0,01 %), arakidik (0,76 ± 0,01 %), gadoleik (0,38 ± 0,04 %), erusik (0,49 ± 0,01 %), tetrakosanoik (0,20 ± 0,02 %) gibi yağ asitleriyle birlikte büyük miktarda (62,05%) linoleik asitinden oluşur. *P. harmala* tohumu yağının toplam fenolik içeriği 0,38 mg/ml gallik asite eşdeğerdir. Bu yağda en sık rastlanan tokoferol şekli γ-tokoferol (573,66 ± 0,21 mg/g), ardından β-tokoferol (84,60 ± 0,07 mg/g) ve α-tokoferol (3,98 ± 0,01 mg/g) şeklindedir. Ancak δ-tokoferol tespit edilmemiştir.Yapılan çeşitli çalışmalarda bu yağın antibakteriyel, antiinflamatuvar ve analjezik etkilerinin olduğu saptanmıştır. Halk tıbbında üzerlik bitkisinin tohumunun yağının ağrıkesici amaçla haricen kullanıldığı hakkında bilgiler vardır. Araştırmalar bu yağın diz osteoartritini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. 280 g toplam üzerlik bitkisi tohumu götürülmüş ve heksan ile Sokslet aparatında ekstre edilmişdir. Heksan aldığımız ekstreden buharlandırılmış, sonuç olarak 36 ml yağ elde edilmiştir. Bu da üzerlik tohumun 12,85 % yağ içerdiyi anlamına gelir. Sonrakı etapda çıkarılan yağın mikrobiyoloji temizliyi test edilmiş ve bazı sonuçlar elde edilmiştir. Böyle ki, elde edilen yağdakı toplam aerobik bakteri miktarı 1 ml-de $<10^4$ KOB/ml olmalıdır ve bizim ürünümüzde 40 KOB/ml saptanmıştır (KOB – Koloni oluşturma birimi demektir, 1 ml-de kaç bakteri kolonisi oluştuğunu ifade eden bir tanımdır). Maya ve küf mantarlarının toplam sayı 1 ml-de $<10^3$ KOB/ml olmalıdır ve ürünümüzde 30 KOB/ml saptanmıştır. Yağda *Enterobacteriaceace, Staphylococcus aureus, Pseudomonas aeruginosa, Escherichia coli, Salmonella spp.* olmamalıdır ve bizim elde ettiğimiz yağda da bu bakterilere rastlanmamıştır. Bunu da not etmek gerekiyor ki, yağın içerdiği bakteri ve mantarların az olması onun antibakteriyel etkileri ile de koordine edile bilir.

Anahtar Kelimeler: Üzerlik, Alkaloit, Tohum, Yağ, Mikrobiolojik Saflık

Abstract

Syrian rue - *Peganum harmala* L. has long been known for its extensive use in folk medicine. It contains alkaloids, flavonoids, anthraquinones, tannins, saponins, protein and amino acids, carbohydrates, and oil in sufficient quantity. It also contains fatty acids such as oleic (24,48 ± 0,07 %), linolenic (1,43 ± 0,01 %), palmitic (6,19 ± 0,07 %), palmitoleic (0,14 ± 0,01 %), stearic (3,28 ± 0,01 %), arachidic (0,76 ± 0,01 %), gadoleic (0,38 ± 0,04 %), erucic (0,49 ± 0,01 %), tetracosanoic (0,20 ± 0,02 %) along with large amounts of linoleic acid (62,05 ± 0,21 %). Total phenolic content of *P. harmala* seeds oil is 0,38 mg/ml gallic acid equivalents. The most frequent form of tocopherol in this oil is γ-tocopherol (573,66 ± 0,21 mg/g) followed by β-tocopherol (84,60 ± 0,07 mg/g) and α-tocopherol (3,98 ± 0,01 mg/g). However, δ-tocopherol was not detected. Various studies have revealed the antimicrobial, anti-inflammatory and analgesic effects of this oil. There is information that *P.harmala* seed oil is used external as a painkiller. Researches have shown that this oil positively affects knee osteoarthritis. 280 g of *P.harmala* seeds were taken and extracted with hexane in the Soxhlet apparatus. Hexane was excluded from extract, so 36 ml of oil was obtained. This also means that 12,85 % of the seeds are oil. At the next stage, the microbiological purity of the obtained oil was tested and some results were obtained. Thus, the total amount of aerobic bacteria in the oil should be $<10^4$ CFU/ml per 1 ml, and it has been determined in our product 40 CFU/ml (CFU means a colony-forming unit, it is a definition expressing how many bacterial colonies are formed in 1 ml). The total number of yeast and mold fungi should be $<10^3$ CFU/ml per 1 ml, and it has been found in our product of 30 CFU/ml. The oil mustn't contain *Enterobacteriaceace, Staphylococcus aureus, Pseudomonas aeruginosa, Escherichia coli, Salmonella spp.* These bacteria have not been encountered in the oil we obtained. In other words, the results of the three key indicators of microbial purity were positive, and the fat was completely usable. It is also important to note that the small number of bacteria and fungi in the fat may be linked to its antibacterial effects.

Keywords: *Peganum harmala*, Alkaloid, Seed, Oil, Microbiological Purity

FARKLI AZOT STRES KOŞULLARININ *Chlorella protothecoides* TÜRÜ MİKROALGİN BÜYÜME HIZINA VE YAĞ İÇERİĞİNE ETKİSİ

EFFECT OF DİFFERENT NİTROGEN LİMİTATİON ON GROWTH RATE AND LİPİD CONTENT OF *Chlorella protothecoides* MİCROALGAE

Arş. Gör. Dr. Togayhan KUTLUK
Kocaeli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nurcan KAPUCU
Kocaeli Üniversitesi

Özet

Mikroalglerin yağ içeriği ve üreme hızı veya hücreyi ikiye katlama hızı besin ortamına bululan elementlerin azlığına veya çokluğuna göre değişiklik gösterebilir. Bu çalışmada *Chlorella protothecoides* türü mikroalgin büyüme hızı ve yağ içeriğini arttırmak amacı ile besi ortamında farklı oranlarda azot sınırlaması (% 0, 25, 50, 75, 100) uygulanmıştır. Örneğin %25 azot, besi ortamında bulunması gereken azot kaynağının (1,5g/L) %25'i kadarıdır. Kullanılan besin ortamı laboratuar koşullarında hazırlanmış olan BG11 besin ortamıdır. 18 günlük inkübasyon sonucunda *Chlorella protothecoides* mikroalg türünde azot sınırlamasının mikroorganizma yağ içeriğine etkisine rastlanmamıştır. 18 günlük kültür sonucunda en yüksek mikroorganizma derişimi (X_{max}= 0,72 g/L), yağ verimliliği ($22{,}4x10^{-3}$g/L.gün), büyüme hızı (μ_{max}= 0,0193 h^{-1}) ve yağ içeriği (%53) değerleri %75 azot sınırlanan kültürde elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Azot Stresi, Biyodizel, *Chlorella Protothecoides*, Mikroalg Yağı

Abstract

The fat content and production rate of microalgae or the rate of doubling the cell may vary depending on the abundance of elements exist in the nutrient medium. In this study, in order to increase the growth rate and fat content of *Chlorella protothecoides* microalgae, nitrogen restriction (0, 25, 50, 75, 100%) was applied in the growth medium. For example, 25% nitrogen is 25% of the nitrogen source (1.5g / L) which should be present in the medium. The medium used is BG11 and prepared under laboratory conditions. As a result of 18 days incubation, no effect of nitrogen restriction on microorganism oil content of *Chlorella protothecoides* microalgae species was observed. After 18 days of culture, the highest microorganism concentration (X_{max} = 0.72 g / L), fat productivity ($22.4x10^{-3}$ g / L.day), growth rate (μ_{max} = 0.0193 h^{-1}) and fat content (%53) values were obtained in 75% nitrogen restricted culture .

Keywords: Biodiesel, *Chlorella Protothecoides*, Microalgae Oil, Nitrogen Stress

2,4-DİHİDROKSİBENZALDEHİT SÜLFİSAKSAZOL SCHİFF BAZININ SPEKTROSKOPİK(FT-IR, NMR) YÖNTEMLERLE AYDINLATILMASI VE DFT HESAPLAMALARI*

DETERMINATION OF THE STRUCTURE OF 2,4-DIHIYDROXYBENZALDEHIYDE SULFISOXAZOLE MOLECULE BY SPECTROSCOPİC (FT-IR, NMR) METHODS AND DFT CALCULATIONS

Doç. Dr. Saliha ALYAR
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Prof. Dr. Ümmühan ÖZDEMİR ÖZMEN
Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Hamit ALYAR
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Esra BİLEN
Gazi Üniversitesi

Özet

Sülfonamitler insanlarda bakteri enfeksiyonlarının tedavisinde sistematik olarak kullanılan ilk ilaç grubudur. Ticari olarak da üretilen sülfonamit türü ilaçlar geniş bir spektrumda hem Gram (+) hem de Gram (-) bakterilere karşı yüksek etkinlik göstermektedir. Bu özelliklerinden dolayı, antimikrobiyal, antiviral, hipoglisemik, diüretik ve antitümör olarak yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Bu çalışmada bir sülfonamit türevi olan 2,4-dihidroksibenzaldehit sülfisoksazol bileşiği sentezlenmiştir. Sentezlenen bileşiğin yapısı spektroskopik (FT-IR, ^{1}H-^{13}C NMR, LC-MS) yöntemlerle aydınlatılmıştır. Molekülün çizgisel olmayan optik özellikleri (NLO) ve HOMO-LUMO moleküler orbital enerjileri DFT / B3LYP metodu ve 6-311 ++ G (d, p) temel seti kullanılarak hesaplandı. Bu hesaplamaların tamamı Gaussian 09 (Linux) ve Gauss View 5 paket programlarıyla gerçekleştirildi.

Anahtar Kelimeler: Sülfonamitler, FT-IR, NMR, DFT

Abstract

Sulfonamides are the first group of drugs systematically used in the treatment of bacterial infections in humans. Commercially produced sulfonamide-type drugs have a high spectrum of activity against both Gram (+) and Gram (-) bacteria. Because of these properties, it is widely used as antimicrobial, antiviral, hypoglycemic, diuretic and antitumor.

In this study, a sulfonamide derivative, 2,4-dihydroxybenzaldehyde sulfisoxazole compound was synthesized. The structure of the synthesized compound was determined by spectroscopic (FT-IR, ^{1}H-^{13}C NMR, LC-MS) methods. Nonlinear optical properties (NLO) and HOMO-LUMO molecular orbital energies of the compound were calculated using DFT / B3LYP method and 6-311 ++ G (d, p) base set. All of these calculations were performed with Gaussian 09 (Linux) and Gauss View 5 package programs.

Keywords: Sulfonamides, X-RD, FT-IR, NMR, DFT.

* Bu çalışma TÜBİTAK tarafından 107 Z 749 nolu proje kapsamında desteklenmiştir.

BİYOYAĞLAYICI ÜRETİMİ İÇİN NOVOZYM51032 LİPAZI KATALİZÖRLÜĞÜNDE TRANSESTERLEŞME TEPKİMESİNE ETKİ EDEN PARAMETRELERİNİN YANIT YÜZEY YÖNTEMİ İLE İYİLEŞTİRİLMESİ

IMPROVEMENT OF NOVOZYM51032 LIPASE CATALYZED TRANSESTERIFICATION REACTION PARAMETERS FOR BIOFUEL PRODUCTION BY RESPONSE SURFACE METHODOLOGY

Bahar Gürkaya KUTLUK
Kocaeli Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Togayhan KUTLUK
Kocaeli Üniversitesi
Doç. Dr. Başar UYAR
Kocaeli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nurcan KAPUCU
Kocaeli Üniversitesi

Özet

2014 yılı itibariyle Dünya'da yağlayıcı pazarı 36,36 milyon ton olarak açıklanmış, %2,4'lük bir yıllık büyüme oranı ile 2022 yılında bu pazarın 43,87 milyon ton olacağı öngörülmektedir. Bu çalışmada, atık ayçiçeği kızartma yağ metil esterleri (AAKYME) ile trimetilolpropan (TMP) arasındaki transesterleşme tepkimesine etki eden parametreler Yanıt Yüzey Yöntemi kullanılarak istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Tepkime değişkenleri, sıcaklık (37.5 - 57.5 °C), katalizör miktarı (ağırlıkça % 5-15), AAKYME / TMP molar oranı (2:1 - 4:1) ve başlangıç su içeriği (% 2.5-7.5) olarak belirlenerektasarım modeli tanımlanmıştır. Tepkimeler 25 ml'lik açık cam erlenlerde 500 dev/dk. hızında çalkalamalı inkübatörde 24 saat süre ile yapılmıştır. Model sonucunda en yüksek ester dönüşümü (% 89) enzim miktarı %5, sıcaklık 52,5 °C ve AAKYME / TMP molar oranı 3:1 ve su içeriği % 2.5 olduğunda belirlenmiş ve bu koşullarda gerçekleştirilen doğrulama testinde % 86 ester dönüşümü elde edilmiştir. Parametreler arasında mol oranı ile su içeriği-enzim miktarı ikili etkileşimi, toplam ester dönüşümünü önemli ölçüde etkilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Biyodizel, Biyoyağlayıcı, Ester, Lipaz, Yanıt Yüzey Yöntemi

Abstract

As of 2014, the lubricant market in the world has been announced as 36.36 million tons, with an annual growth rate of 2.4% and it is estimated that this market will reach 43.87 million tons in 2022. In this study, the parameters affecting the transesterification reaction between waste sunflower frying oil methyl esters (WSFOME) and trimethylolpropane (TMP) were analyzed statistically using the Response Surface Method. The design model was defined by selecting the reaction variables, temperature (37.5 - 57.5 ° C), amount of catalyst (5-15% by weight), WSFOME / TMP molar ratio (2: 1-4: 1) and initial water content (2.5-7.5%). reaction time for 24 hours. Reactions were implemented that 25 ml open glass flasks, in the 500 rpm. speed shaking incubator. As a result of the model, the highest ester (89%) conversion was determined when initial water content of 2.5%, enzyme content was 5%, temperature of 52.5 °C and WSFOME / TMP molar ratio was 3: 1 and 86% ester conversion was obtained in the validation test. The mole ratio and initial water content-enzyme amount double interaction between the parameters significantly affected the total ester conversion.

Keywords : Biodiesel, Biolubricant, Ester, Lipase, Respone Surface Method

ŞEKİ-ZAGATALA BÖLGESİNDE ÇEKİRDEKLİ MEYVE AĞAÇLARININ ESAS ZARARLILARI, ONLARIN PARAZİT VE YIRTICILARI

Doç. Dr. Elnare MURADOVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Ülkemizde son yıllarda gıda güvenliğinin sağlanması ve nüfusun beslenmesine ait öne sürülen hususlardan biri de tarımda kaliteli ve devamlı meyve çeşitlerinin oluşturulması ile ilgili verimliliğin artırılmasından ibarettir.

Azerbaycan'da ve o sıradan Şeki-Zagatala bölgesinde değerli çekirdekli meyve ağaçları yetiştirilmektedir. Onlardan yüksek ürün almak amacıyla, geniş tedbirler planı hazırlanarak uygulanmaktadır. Bu tedbirler kapsamında çekirdekli meyve ağaçlarına zararveren böceklerin belirlenmesi ve onlara karşı zamanında gerekli mücadele önlemlerinin yürütülmesi günün en önemli konularından biridir.

Yapılmış uzun süreli entomolojik araştırmalar sonucunda Şeki-Zagatala bölgesinde 4 gruba, 19 bölüme mensup olan 42 çeşit başlıca çekirdekli meyve zararvericisi bulunmuştur ki, onlardan dominant sayılan 32 türünün biyoekoloji özellikleri, ekonomik önemli, 7 türün fenologiyası, 6 türün uçuş dinamiği ve 13 türünün ise parazit ve yırtıcıları öğrenilmiştir. Zararvericilerden 4 türü Azerbaycan faunası ve 15 türü ise Şeki-Zagatala bölgesi için ilk kez kayıta geçirilmiştir.

1. Bracon hebetor Say.

Çekirdekli meyve zararvericilerinden meyve güvesinin, çizgili meyve güvesinin, yaprak güvesinin, kızılgül yaprakbükeninin, erik ve doğu meyveyiyeninin piplerinde parazitlik yapıyor. Bağ alanlarında geniş yayılmakla büyük ekonomik öneme sahiptir. Yapılan hesaplamalara göre zararvericilerin tırtıllarının 15-20% -i ***Bracon hebetor*** paraziti ile enfekte olur.

2. Apanteles solitarius Ratz.

Çizgili meyve güvesinin, tomurcuk fırfırasının, kızılgül yaprakbükeninin ve alıç kelebeğinin tırtıllarını enfekte ediyor. Yaşadığı sürede ise 2000'e kadar yumurta koyabiliyor. Yumurtalar tırtılın vücut içine tek tek konur. Tırtıl 4. ve 5. yaşa geldiğinde parazit lârvasının da gelişimi sona erer. Gelişimini tamamlamış larvalar sahibin deri örtüsünü delerek onun vücutunun yüzeyine çıkıyor ve burada koza sarıyırlar. Apanteles hem pupa halinde, hem de son yaş larva aşamasında kışlıyor ....

Yapılan hesaplamalara göre kızılgözün bir adet larvası bir gün boyunca 25-30 adet, tüm hayatı boyunca ise 400-850 adet manen ile beslenir. Onun iri yaşlı larvası bir gün boyunca yaprak güvesinin 10-12 yumurtasını, 5-8 meyve güvesi ve 2-3 yaprak güvesinin küçük tırtıllarını mahvediyor. Özellikle kayısı, şeftali ve erik manenesinin üzerinde daha fazla yırtıcılık etkinliği gösterirler. Onlar iki kez kabuk değişirler. Birinci kabukdeğişme 3 gün, ikinci kabıkdeğişme ise 7 gün sürer. Yıl boyu 5-6 nesil verir.

Anahtar kelimeler: Zararverici, Entomofak, Parazit, Yırtıcı, Mücadele, Biyolojik, İntegrir

LİTYUM TOKSİTESİNİN *Carassius auratus* BALIĞININ KARACİĞER DOKUSUNDA AChE, BChE VE MDA DÜZEYLERİNE ETKİSİ

THE EFFECT OF LITHIUM TOXICITY ON AChE, BChE AND MDA LEVELS IN LIVER TISSUE OF *Carassius auratus*

Doç. Dr. Aslı ÇİLİNGİR YELTEKİN
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Sama Amer ABBAS AL TEKRETI
Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Özet

Lityum 1800'lü yılların başında keşfedilmiş alkali bir iyondur. Lityum (Li), Li piller, seramikler, polimerler, farmasötikler, atom reaktörler, hava nemlendiriciler ve yumuşatıcılar gibi çeşitli endüstriyel uygulamalara sahiptir. Lityum pillerinin kullanımının artması ve bu pillerin kullanımdan sonra çevreye kontrolsüzce atılması büyük bir çevre kirliliği oluşturmaktadır. Ayrıca lityum bipolar bozukluk ve depresyon ilaçlarında yaygın olarak kullanılmaktadır. Lityum karada ve suda yaşayan canlıların dokularında eser miktarda bulunmaktadır. Lityum temasında canlı dokuları lityumu hızlı bir şekilde emerek tüm organlara dağıtır. Lityum, alınmasının ardından, merkezi sinir sisteminde hızla yayılır ve çeşitli nörotransmitterler ve almaçlarla etkileşir. Ayrıca lityumun kardiyolojik hastalarda görülen toksik etkileri yüzünden bu yöndeki kullanımı sonlanmıştır. Lityum kullanımı konusunda en çok sorun yaratan yan etkilerden birisi de böbrek işlev bozukluğudur. Lityuma yüksek dozda maruz kalınması ölüm ya da nörolojik hasarlara neden olabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, *Carassius auratus* balıklarını model organizma olarak kullanarak lityumun toksisitesini canlılar üzerinde etkilerini araştırmaktır. *Carassius auratus* balıkları dünyada oldukça geniş bir dağılım alanına sahiptir. Çalışmada, 50 mg / L dozunda lityum *Carassius auratus* balıklarına dört farklı zamanda (24 saat, 48 saat, 72 saat, 96 saat) dört gruba uygulandı. Çalışma süresince balıklar sabah ve akşam olmak üzere günde iki defa ticari olarak satılan yemler ile beslendi. Her uygulama süresinin sonunda anestezi uygulanan balıkların karaciğer dokuları alındı. Karaciğer dokuları alınan *Carassius auratus* balıklarının kontrol grubu ve lityum uygulanan grupların Asetilkolin esteraz, Bütiril kolin esteraz ve Malondialdehit düzeylerinin değişimi spektrofotometrik yöntemler ile araştırıldı. Çalışmanın sonucunda; Asetilkolin esteraz ve Bütiril kolin esteraz düzeylerinin zamana bağlı olarak değişim gösterdiği tespit edilmiştir. Malondialdehit düzeyinin zamana bağlı olarak artış gösterdiği belirlenmiştir ($p<0.005$).

Anahtar Kelimeler: Lityum, AChE, BChE, MDA *Carassius Auratus* Fish

Abstract

Lithium is an alkali ion that was discovered in the early 1800s. It has various industrial applications such as lithium (Li), Li batteries, ceramics, polymers, pharmaceuticals, atomic reactors, air humidifiers and softeners. The increase in the use of lithium batteries and the uncontrolled disposal of these batteries into the environment after use creates a great environmental pollution. Lithium is also widely used in bipolar disorder and depression drugs. Lithium is found in trace amounts in the tissues of living organisms on land and in water. In the case of lithium contact, it rapidly absorbs living tissue and distributes it to all organs. After ingestion, lithium spreads rapidly in the central nervous system and interacts with various neurotransmitters and receptors. In addition, lithium has been discontinued because of the toxic effects seen in cardiological patients. One of the most common side effects of lithium use is renal dysfunction. High doses of lithium may cause death or neurological damage.

The aim of this study was to investigate the effects of lithium toxicity on living organisms by using *Carassius auratus* as a model organism. *Carassius auratus* fish has a wide distribution area in the world. In the study, lithium Carassius auratus at a dose of 50 mg / L was administered to fish at four different times (24 hours, 48 hours, 72 hours, 96 hours). During the study, fish were fed with commercially available feeds twice a day, morning and evening. At the end of each application period, liver tissues of the anesthetized fish were obtained. The changes of acetylcholineesterase, butyryl cholineesterase and malondialdehyde levels of *Carassius auratus* fish in the liver and lithium treated groups were investigated by spectrophotometric methods. As a result of the study; Acetylcholinesterase and butyrylcholinesterase levels were found to vary with time. Malondialdehyde levels were found to increase with time ($p < 0.005$).

Keywords: Lithium, AChE, BChE, MDA, *Carassius auratus* Fish

URANYUMUN SULU ÇÖZELTİDEN MUAMELE EDİLMEMİŞ KAHVE TANECİKLERİNE ADSORPSİYONU

ADSORPTION OF URANİUM FROM AQUEOUS SOLUTİON ONTO UNTREATED COFFEE GROUNDS

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem ÖTER
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Özlem SELÇUK ZORER
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Özet

Radyoaktif atıklardaki uzun ömürlü radyonüklidler, tehlikeli kirleticilerdir ve yeraltı suyu ile göç ederek jeolojik malzemeleri etkilemektedir. Radyonüklidler ve atıklardaki toksik metaller çevresel bir tehdit oluşturur. Adsorpsiyon yöntemi, radyonüklidlerin ve toksik ağır metallerin atık sulardan uzaklaştırılmasında düşük maliyetli, etkin ve verimli bir teknik olarak kullanılmaktadır. Kahve tüketiminin giderek artması, beraberinde telvelerinin de büyük bir potansiyel oluşturduğu ve değerlendirilmesi gerektiği gerçeğini gündeme getirmektedir. Bu çalışmada, uranyumun atık sulardan giderilmesi amacıyla, Türk kahvesi tanecikleri hiçbir modifikasyon işlemine tabi tutulmadan adsorban olarak kullanılmıştır.

Batch (kesikli) yöntemi ile temas süresi, uranyumun başlangıç konsantrasyonu, pH ve sıcaklık parametrelerinin adsorpsiyon üzerindeki etkileri araştırıldı. Kahve taneciklerinin adsorban olarak kullanıldığı bu parametre çalışmalarında optimum koşullar; temas süresi 60 dk, pH 4.0, sıcaklık 50 °C ve başlangıç uranyum konsantrasyonu ise 15 mg/L olarak belirlenmiştir. Denge verilerinin analiz edilmesi için Langmuir, Freundlich, Temkin ve Dubinin-Radushkevich adsorpsiyon izoterm modelleri incelendi. Uranyumun, kahve tanecikleri üzerine adsorpsiyonunda en iyi korelasyonu sağlayan Temkin ve Dubinin-Radushkevich izotermlerinin, adsorpsiyon denge sürecini en iyi tanımlayan izoterm modelleri olduğu belirlenmiştir. Pseudo birinci derece kinetik modeli, pseudo ikinci derece kinetik modeli ve partikül içi difüzyon modelinin incelendiği adsorpsiyon çalışmalarda; yüksek korelasyon katsayısına sahip olması ve hesaplanan qe değerinin deneysel qe değerine daha yakın olmasından dolayı adsorpsiyon sürecinin pseudo ikinci derece kinetik modeline uygunluk gösterdiği sonucuna varılmıştır. Termodinamik parametrelerin analizi sonucunda, adsorpsiyon proseslerinin kendiliğinden ve endotermik nitelikte olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, pozitif değere sahip entropi, uranyum iyonlarının kahve taneciklerine ilgi düzeyini göstermektedir.

Sonuçlar, türk kahvesi taneciklerinin, uranyumun sulu çözeltilerden giderilmesi için herhangi bir işlem uygulanmadan ucuz, etkili ve kolay kullanılan bir adsorban olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Adsorpsiyon Mekanizması, Türk kahvesi Tanecikleri, Uranyum

Abstract

Long-lived radionuclides in radioactive wastes are dangerous pollutants and migrate with groundwater and affect geological materials. Radionuclides and toxic metals in waste pose an environmental threat. The adsorption method is used as a cost effective, efficient and effective technique for the removal of radionuclides and toxic heavy metals from waste water. Increased coffee consumption reveals the fact that coffee grounds also have great potential and should be evaluated.In this study, in order to remove uranium from wastewater, Turkish coffee grounds were used as adsorbents without any modification.

The effects of contact time, initial concentration of uranium, pH and temperature parameters on adsorption were investigated by Batch method. Optimum conditions in this parameter studies where coffee grounds are used as adsorbents; contact time was 60 min, pH 4.0, temperature 50 °C and initial uranium concentration 15 mg/L. Langmuir, Freundlich,

Temkin and Dubinin-Radushkevich adsorption isotherm models were examined in order to analyze equilibrium data. Temkin and Dubinin-Radushkevich isotherms, which provide the best correlation for the adsorption of uranium on coffee grains, are the isotherm models that best describe the adsorption equilibrium process. Pseudo first order kinetic model, pseudo second order kinetic model and intra-particle diffusion model were examined in adsorption studies; It has been concluded that the adsorption process more appropriate to the pseudo second order kinetic model because it has high correlation coefficient and the calculated q_e value is closer to the experimental q_e value. As a result of the analysis of thermodynamic parameters, adsorption processes were found to be spontaneous and endothermic. In addition, entropy with positive value shows the level of interest of uranium ions in coffee grounds.

The results show that Turkish coffee beans can be used as an inexpensive, effective and easy to use adsorbent without any process to remove uranium from aqueous solutions.

Keywords: Adsorption Mechanism, Turkish Coffee Grounds, Uranium

BİS (4-,5-Dİ-T-BÜTİL-2-HİDROKSİBENZALDEHİT SÜLFAMETOKSAZOL) PALADYUM(II) KO

HOMO-LUMO, NLO AND MEP ANALYSIS OF BIS (4-, 5-DI-T-BUTYL-2-HYDROXY BENZALDEHYDE COMPLEX BY DFT METHOD

Doç. Dr. Saliha ALYAR
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Prof. Dr. Ümmühan ÖZDEMİR ÖZMEN
Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Hamit ALYAR
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Esra BİLEN
Gazi Üniversitesi

Özet

Sülfonamitler bakteri enfeksiyonlarının tedavi önlenmesinde sistematik olarak kullanılan ilk ilaç grubudur. Sülfonamitlerin antibakteriyel olarak kullanılması 1933 yılında Domagk tarafından farelerdeki bakteri enfeksiyonlarının tedavi etkinliğinin bulunmasıyla başlar.

Bu çalışmada bir sülfonamit türevi olan Bis (4-,5-di-t-bütil-2-hidroksibenzaldehit sülfametoksazol) Paladyum(II) kompleksi sentezlenmiş ve yapısı IR, LC-MS ve manyetik duyarlılık yöntemleriyle aydınlatılmıştır. Kompleks, DFT/B3LYP metodu ve 6-311++G(d,p) temel seti ile optimize edilerek kararlı yapısı bulunduktan sonra çizgisel olmayan optik özellikleri(NLO), HOMO-LUMO moleküler orbital enerjileri, kimyasal reaktivite tanımlayıcıları, moleküler elektrostatik potansiyel (MEP) ve Mulliken atomik yükleri yine aynı metot ve temel set ile incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Pd(II) kompleksi, NLO, HOMO-LUMO, MEP, DFT

Abstract

Sulfonamides are the first group of drugs used systematically to prevent the treatment of bacterial infections. Antibacterial use of sulfonamides began in 1933 when Domagk discovered the efficacy of bacterial infections in mice.

In this study, the structure of the newly synthesized (Z)-N-(3,4-dimethylisoxazol-5-yl)-4-(2-hydroxy-5-methylbenzylidene)amino)benzenesulfonamide molecule, which is a sulfonamide derivative, was optimized with DFT / B3LYP method and 6-311 ++ G (d, p) basis set. After determining the stable structure of the synthesized molecule, nonlinear optical properties (NLO), HOMO-LUMO molecular orbital energies, chemical reactivity descriptors, molecular electrostatic potential (MEP) and Mulliken atomic charges were examined with the same method and basis set. All calculations were performed with Gaussian 09 (Linux) and Gauss View 5 package programs.

Keywords: Pd(II) complex, NLO, HOMO-LUMO, MEP, DFT

KIZ VOLEYBOLCULARDA MAKAS STİL İLE SKUAT STİL OLİMPİK KALDIRIŞLARIN PERFORMANS ÜZERİNE ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

COMPARISON OF EFFECTS OF SPLIT-STYLE OLYMPIC LIFTS AND SQUAT-STYLE OLYMPIC LIFTS ON PERFORMANCE IN FEMALE VOLLEYBALL PLAYERS

Dr. Öğr. Üyesi, İzzet İNCE
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Özet

Olimpik halter kaldırışlarının kuvvet ve yüksek güç gerektiren aktiviteler için oldukça etkili olduğu bilinmektedir. Fakat Olimpik kaldırış türevlerinin arasındaki farklılıkların belirlenmesine ihtiyaç vardır. Bu çalışma, kız voleybolcularda makas stil olimpik kaldırışlar ile klasik olimpik kaldırışların performans üzerine etkilerinin karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya, makas stil grubu (yaş= 14.80 ± 1.03, boy = 164.50 ± 9.6, vücut ağırlığı= 60.88 ± 8.26), klasik grup (Yaş= 14.22 ± 1.2, boy= 167.78 ± 3.53, vücut ağırlığı= 62.32 ± 7.20), kontrol grubu (yaş= 14.14 ± 0.38, boy= 165.29 ± 5.25, vücut ağırlığı = 59.32 ± 5.89) olmak üzere 30 kadın voleybolcu katıldı. Katılımcılar, 6 hafta süren araştırmada, klasik ve makas tekniğiyle askıdan koparma, omuzlama ve atış hareketlerini haftada 2 gün uyguladı. Haftalık antrenmanın şiddeti ve hacmi her hafta arttırıldı, sadece son test öncesi haftada hafifletildi. Alt ekstremite sertliği, verileri Opto Jump protokolleri üzerinden alındı, sertlik Dalleau G, ve arkadaşlarının oluşturduğu eşitlik ile hesaplandı. Dikey sıçrama ölçümleri standart protokollerle OptoJump cihazı ile gerçekleştirildi. 5 ve 20 metre sprint ölçümlerinde fotosel kullanıldı. Çeviklik, T testi ile ölçüldü. Olimpik halter antrenmanlarının, ölçülen değişkenler üzerindeki etkisi büyüklük temelli çıkarımlar yöntemi ile analiz edildi. Etki büyüklüğüne bağlı önemliliğin sınıflaması Rhea M'e göre yapıldı. Makas stil grubunda smaç sıçramada artış olasılığı "ihtimal" (fark=1.77cm, d= 0.56), klasik grupta "belirsiz" (fark=0.7cm, d= 0.12), kontrol grubunda "belirsiz" (fark=1.39cm, d=0.35) olduğu belirlendi. Diğer değişkenlerdeki sonuçların makas stil grubu ve klasik grupta "olası" veya "ihtimal" olarak benzer olduğu, kontrol grubunda "belirsiz veya "önemsiz" olarak bu gruplardan farklılaştığı belirlendi. Bu çalışmanın bulguları, makas stil olimpik kaldırışların genç voleybolcularda smaç sıçrama üzerine daha etkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Halter, Koparma, Silkme, Smaç Sıçrama, Bacak Sertliği

Abstract

It is known that Olympic weightlifting is very effective for the activities requiring force and high power output. But there is a need to determine the differences between the Olympic weightlifting derivatives. The purpose of this study is to compare the effects of split style olympic weightlifting and classical olympic weightlifting on performance of young female volleyball players. In the study, the split style group (Age = 14.80 ± 1.03 height = 164.50 ± 9.6 body weight = 60.88 ± 8.26), classical group (age = 14.22 ± 1.2 height= 167.78 ± 3.53, body weight = 62.32 ± 7.20) and control group (age = 14.14 ± 0.38 height = 165.29 ± 5.25 body weight= 59.32 ± 5.89) participated in the study. Participants exercised split and classic snatch, clean and jerk twice a week for 6 weeks. The intensity and volume of training was increased weekly and tapered just before the posttest. The leg stiffness calculated by the equation of Dalleau G, et al. Vertical jumps were performed with standard protocols using the OptoJump. Photocell was used for 5m and 20m sprint tests. Agility was measured by T-test. The effect of the trainings on the measured variables was analysed by magnitude-based inferences. The likelihood of an increase in spike jump in the split group was "possibly positive" (change = 1.77cm, d = 0.56), "unclear" (change = 0.7cm, d = 0.12) in classical group and "unclear" in control group (change = 1.39cm, d = 0.35). It was determined that the results in the other variables were similar to "likely" or "possible" in the split group and the classical

group, differing in the control group as "unclear" or "trivial". The results of this study indicate that split style olympic lifts are more effective on spike jump.

Keywords: Olympic Weightlifting, Weightlifter, Snatch, Clean, Jerk, Spike Jump, Leg Stiffness

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN SPORU BIRAKMA VE DEVAM ETME NEDENLERİNİN İNCELENMESİ (ISPARTA ve BURDUR ÖRNEĞİ)

INVESTİGATİON OF THE REASONS OF DROPPİNG AND CONTİNUE SPORT OF STUDENTS AT THE FACULTY OF SPORT SCİENCES: ISPARTA AND BURDUR PROVİNCE EXAMPLE

Dr. Öğr. Üyesi Hulusi ALP

Özet

Bu çalışma, spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin sporu bırakma ve devam etme nedenlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini, Süleyman Demirel Üniversitesi ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise; evreni oluşturan öğrencilerin arasından, çalışmaya gönüllü olarak katılan 299 (Süleyman Demirel Üniversitesi; 137, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi; 162) öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Sporu bırakma ve devam etme nedenlerini belirlemeye yönelik anket formu kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde katılımcılara ilişkin betimsel bilgilere yönelik 14 soru, ikinci bölümde ise sporu bırakma nedenlerine ilişkin 33 madde ve spora devam etme nedenlerine ilişkin de 32 madde bulunmaktadır. Anket formunu oluşturan maddeler literatür taramasının yanı sıra, spora devam eden ve bırakan beşer öğrenciye sorulan açık uçlu sorulara alınan cevaplar ışığında oluşturulmuştur. "Neden sporu bıraktınız" ve "neden devam ediyorsunuz" sorularına alınan cevaplar araştırmacı tarafından içerik analizi yapılarak analiz edilmiş ve maddelerin oluşturulmasında yararlanılmıştır. Oluşturulan taslak form beş beden eğitimi öğretmenine ve 10 sporu bırakan ve devam ettiren üniversite öğrencisine okutulmuş, gerekli düzeltmeler yapılarak son şekli verilmiştir. (Pehlivan, 2013). Çalışmaya katılan öğrencilerden sporu bırakma ve spora devam etme nedenlerine ilişkin en fazla 5 madde işaretlemeleri istenmiştir. Verilerin analizi; frekans dağılımı (f) ve yüzde (%) değerleri belirtilerek yapılmıştır.

Sonuç olarak üniversite öğrencileri sporu bırakma da maddi kazanç edinememeyi ve sınavlara hazırlanma göz önünde bulundururken devam eden öğrenciler ise yetenek ve becerilerini geliştirmeyi be beden sağlıklarını göz önünde bulundurdukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Spor, Spor Bilimleri Fakültesi, Öğrenci

Abstract

The aim of this study was to determine the reasons of students who quit sports faculty and to continue sports. In this study, descriptive research method was used. The universe of the study consists of students studying at the Faculty of Sports Sciences of Süleyman Demirel University and Mehmet Akif Ersoy University. The sample of the study is; 299 students (Süleyman Demirel University; 137, Mehmet Akif Ersoy University; 162) participated in the study voluntarily. In the study, a questionnaire was used to determine the reasons for quitting and continuing sport as a data collection tool. The questionnaire consists of two parts: In the first part, there are 14 questions about the descriptive information about the participants, in the second part there are 33 items related to the reasons for quitting sports and 32 items about the reasons for continuing sports. In addition to the literature review, the items that form the questionnaire were formed in the light of the answers to the open-ended questions that were asked to five students attending and quitting sports. The answers to the questions "why did you quit sports" and "why do you continue? Miş were analyzed by the researcher using content analysis and used to create the items. The draft form was read to five physical education teachers and university students who dropped out and continued 10 sports. (Wrestler, 2013). The students who participated in the study were asked to mark a maximum

of 5 items about the reasons for quitting and continuing sports. Analysis of data; frequency distribution (f) and percentage (%) values are made by specifying.

As a result, it was observed that while university students were not able to earn financial gain and quit preparation, while continuing students considered improving their abilities and skills and physical health.

Keywords: Sport, Sports Science Faculty, Student

BOŞ ZAMAN EĞİTİMİ VE GENEL YETKİNLİK İNANCI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

EXAMINING THE CORRELATION BETWEEN LEISURE EDUCATION AND SELF-EFFICACY

Dr. Tebessüm AYYILDIZ DURHAN
Gazi Üniversitesi
Arş. Gör. Şenol GÖRAL
Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK
Gazi Üniversitesi

Özet

Boş zaman eğitimi; zaman yönetimi, boş zaman, boş zaman davranışları, rekreasyon ve rekreasyon imkanları üzerine sistemli bir biçimde sürdürülen eğitim ve öğretim faaliyetleri şeklinde tanımlanır. Bireylerin karşılaşılması muhtemel durumları yönetebilmek için gerekli eylemleri ya da eylemler dizisini başarı ile planlama, düzenleme ve uygulama kabiliyetlerine olan inançları "yetkinlik inancı" olarak adlandırılır. Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin boş zaman eğitimi ve genel yetkinlik inancı düzeylerini belirlemek, bazı değişkenlerle olan ilişkisini saptamak ve BZE ve GYİ arasındaki ilişkiyi analiz etmektir. Araştırmaya tesadüfi örneklem yoluyla seçilen 411 üniversite öğrencisi katılmış, veriler Munusturlar (2014) tarafından geliştirilen, 36 soru ve 7 alt boyuttan oluşan Boş Zaman Eğitimi Ölçeğinin yanı sıra Çelikkaleli ve Çapri (2008) tarafından geliştirilen tek boyut ve 10 sorudan oluşan Genel Yetkinlik İnancı Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde, betimsel istatistikler, bağımsız tek örneklem testi, tek yönlü varyans analizi ANOVA testinden, grup içi karşılaştırmalar için Tukey (HSD) testinden ve Pearson Korelasyon testinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada BZE için .72, GYİ için .87 iç tutarlılık katsayısı elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre katılımcıların yalnızca %21,7'si (81 kişi) BZE ve Rekreasyon nitelikli bir eğitim ya da ders aldıklarını belirtmiştir. Katılımcıların ortalamanın altında BZE düzeyi sergiledikleri ancak ilgi çekici bir şekilde ortalamanın üzerinde GYİ düzeyi ortaya koydukları gözlemlenmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere göre katılımcıların cinsiyet, sınıf, yaşanılan yer, BZE dersi almış olma, günlük boş zaman süresi, verimli boş zamana sahip olma inancı, boş zaman değerlendirilen alan değişkenleri ile BZE ve GYİ ölçekleri arasında anlamlı ilişki ve farklılıklar saptanmıştır. Aynı zamanda BZE ve GYİ arasında pozitif yönlü orta düzeyde korelasyon olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre; ülkemizi ve geleceğimizi şekillendirecek uzmanları ve bilim insanlarını yetiştiren üniversitelerimizde öğrenim görmekte olan öğrencilerin, daha nitelikli ve yetkin bireylere dönüşebilmeleri için boş zaman eğitimi (farkındalık, motivasyon, sosyal etkileşim, zaman yönetimi, problem çözme vd.) değerlerinin yükseltilebilmesi; boş zaman eğitiminin kuramsal ve uygulamalı çerçevede daha ilkokuldan itibaren eğitim ve öğretim programlarına yerleştirilmesi için farklı modeller üzerinde çalışılması gerektiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Boş Zaman, Rekreasyon, Eğitim, Yetkinlik İnancı

Abstract

Leisure education may be defined as a systematic process of instruction on time management, leisure, leisure behaviors, recreation and recreation opportunities. Self-efficacy belief, is on the other hand, can be described as beliefs of persons on themselves about planning, organizing and executing abilities necessary to overcome prospective situations successfully. The purpose of this research is to determine the university students' leisure education and self-efficacy belief levels and examine the correlation in between, and also interpret the findings according to different variables. To this research, 411 university students participated via random sampling method. As data gathering tools, with 36 question

and 7 sub-dimensions *Leisure Education Scale* – LES (Suleyman Munusturlar, 2014), and also with 10 questions *General Self-Efficacy Beliefs Questionnaire* – GSEBQ (Celikkaleli & Capri, 2008) were used. Descriptive statistics, independent one sample t-test, one way ANOVA, for inter-groups comparison Tukey (HSD), and also Pearson Correlation tests were utilized to analyze the data. Cronbach Alpha values were found 0.72 for *Leisure Education Scale* and 0.87 for *General Self-Efficacy Beliefs Scale* in this research. According to findings; only %21.7 (81 persons) of all participants have had attended to course, seminar, conference etc. which was themed specifically leisure or recreation education before. Participants displayed scores below average on Leisure Education, but also interestingly scores over average on General Self-Efficacy Beliefs. Significant relations and differences were found amongst various (gender, class, size of places most lived in, class or course taken before with particularly leisure education theme, opinion of utilizing leisure time efficiently, location where leisure time spent at) variables, LES and GSEBQ. Expectedly, in between LES and GSEBQ values, a positive correlation were found at moderate level. As conclusion; achieving a distinctive increase on leisure education levels and recreation awareness on individuals who are university students but future's efficient citizens, experts and scientists might depend on qualitative theoretical and practical leisure and recreation education which help people to gain awareness, motivation, social interaction, time management, problem solving skills and etc. It may be strongly suggested to integrate various *leisure education* models into country's educational system starting from the first step, primary schools to succeed national goals by improving citizens' qualifications.

Keywords: Leisure, Recreation, Education, Self-efficacy

SERBEST STİL VE YARIŞTA KULLANILAN STİL İLE YÜZME SONRASI LAKTİK ASİT DEĞERLERİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF LACTIC ACID VALUES AFTER SWIMMING WITH FREE STYLE AND STYLE USED IN THE COMPETITION

Doç. Dr. Tülin ATAN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, yüzücülerin "serbest stil" ve "yarışta yüzdükleri sitil" ile 50 m yüzme sonrası LA değerlerinin incelenmesidir. Bu amaçla çalışmaya bir yüzme kulübünün performans takımında yer alan, 21 erkek yüzücü (yaş 10,63±2,54 yıl; VA 42,45±13,97 kg) çalışmaya gönüllü olarak katıldı. Yarıştıkları sitili "serbest stil" olan sporcular çalışmaya dahil edilmedi. Sporcular 1 hafta ara ile 50 m "serbest stil" ve "yarışta kullandıkları stil" ile yüzmüşlerdir. Sporculara düdük yardımıyla çık komutu verilmiş, sporcular depar taşından çıkış yaparak maksimum performansları ile 50 m yi yüzmüşlerdir. Sporcuların yüzdükleri süreyi ölçmek için Voit marka kronometre kullanıldı. Sporcular 5 dakika dinlendirildikten sonra Lactate Scout marka kan laktat analizörü kullanılarak LA düzeyleri ölçüldü. Verilerin normal dağılım göstermediği tespit edildiğinden, istatistiksel analiz için Wilcoxon eşleştirilmiş iki örnek testi kullanıldı.

50m yüzme süreleri karşılaştırıldığında, serbest stil yüzme süresinin diğer stil yüzme sürelerinden daha kısa olduğu istatistiksel olarak tespit edildi ($p<0.01$). 50m yüzmeden 5 dakika sonra ölçülen LA değerleri karşılaştırıldığında ise serbest stil ile diğer stil yüzme sonrası ölçülen LA değerlerinin istatistiksel olarak farklı olmadığı görüldü ($p>0,05$).

Sonuç olarak, 50 m serbest stil ile diğer stillere göre daha hızlı yüzülür, buna rağmen yüzme sonrası LA değerleri benzerdir. Bundan dolayı serbest stil yüzmenin en verimli yüzme stili olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yüzme, Stil, Laktik Asit

Abstract

The aim of this study is to investigate the swimmers' LA values after 50 m swimming with "freestyle" and the "style they swim in the race". For this purpose, 21 male swimmers (age 10.63 ± 2.54 years; weight 42.45 ± 13.97 kg) from a swimming team were participated the study voluntarily. Athletes whose style they competed as "freestyle" were not included in the study. Athletes swam 1 week apart in the 50 m "freestyle" and "the style they used in the race". the athletes climbed out of the sprint stone, a trainer gave the command to exit with the help of the whistle, and athletes swam 50 m with maximum performance. A Voit stopwatch was used to measure the time the athletes swam. After resting the athletes for 5 minutes, LA levels were measured using Lactate Scout brand blood lactate analyzer. Since the data were not normally distributed, Wilcoxon paired sample tests were used for statistical analysis.

When 50m swimming times were compared, it was found that the freestyle swimming time was shorter than other style swimming times ($p <0.01$). When the LA values measured 5 minutes after 50m swimming were compared, it was seen that the LA values measured after free style and other style swimming were not statistically different ($p> 0.05$).

As a result, the 50 m freestyle swims faster than other styles, but the LA values after swimming are similar. Freestyle swimming is therefore considered to be the most efficient swimming style.

Keywords: Swimming, Style, Lactic Acid

14-17 YAŞ GRUBU KADIN VOLEYBOLCULARDA REAKTİF KUVVET İNDEKSİ VE BACAK SERTLİĞİNİN BAZI PERFORMANS TESTLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF RELATIONSHIP BETWEEN REACTIVE STRENGTH INDEX AND LEG STIFFNESS WITH SOME PERFORMANCE TESTS IN 14-17 YEAR AGE GROUP FEMALE VOLLEYBALL PLAYERS

Dr. Öğr. Üyesi, İzzet İNCE
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Özet

Bu araştırma, 14-17 yaş grubu kadın voleybolcularda, reaktif kuvvet indeksi ve bacak sertliğinin bazı performans testleri ile ilişkisinin incelenmesi amacıyla yapıldı. Araştırmaya yaşları ortalaması (15,41 ± 1.23 yıl) boyları ortalamaları (165.81 ± 5.64 cm), vücut ağırlığı ortalamaları (61.00 ± 8.81) olmak üzere toplam 48 kadın voleybolcu katıldı. Smaç sıçrama testinde her sporcunun kendi stili ile smaç uygulaması istendi. Alt ekstremite sertliği hesabı için gerekli veriler OptoJump protokolleri üzerinden alındı. Bacak sertliği Dalleau G, ve arkadaşlarının oluşturduğu bir eşitlik ile hesaplandı. Reaktif kuvvet indeksi 30 cm standart derinlik sıçrama üzerinden alındı. 5 ve 20 metre sprint ölçümlerinde fotosel kullanıldı. Çeviklik testi ise standart T testi ile belirlendi. Değişkenler arasındaki ilişkilerin analizinde Pearson'un r korelasyon testi uygulandı. Reaktif kuvvet indeksi ile 5m sprint arasında (r=0,49) zayıf, 20m sprint arasında (r= 0,66) orta, T-Testi arasında (r=0,44) zayıf ve smaç sıçrama testi arasında (r = 0,77) yüksek ilişki tespit edildi (p= 0,001). Bacak sertliği ile performans testleri arasındaki ilişkiler anlamlı değildi. Bu araştırmanın bulguları 14-17 yaş grubu voleybolcularda, reaktif kuvvet özelliği ile smaç sıçrama arasında yüksek ilişki olduğunu göstermektedir. 14-17 yaş grubu kadın voleybolculara reaktif kuvvet egzersizleri tavsiye edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Bacak Sertliği, Reaktif Kuvvet, Smaç Sıçrama, Voleybol

Abstract

The aim of this study was to investigate the relationship between reactive strength index and leg stiffness with some performance tests in female volleyball players aged 14-17 years. A total of 48 female volleyball players (mean age (14.41 ± 1.23 years), mean height (165.81 ± 5.64 cm) and mean body weight (61.00 ± 8.81) participated in the study. In the spike jump test, each athlete was asked to practice spike jump with his own style. The data required for calculating lower extremity stiffness were obtained through OptoJump protocols. Leg stiffness was calculated by an equation of Dalleau G, et al. Reactive strength index was taken over 30 cm standard depth jump. Photocell was used for 5 and 20 meter sprint measurements. Agility test was determined by standard T test. Pearson's r correlation test was used to analyze the relationships between variables. Reactive strength index between 5m sprint (r = 0.49) weak, 20m sprint (r = 0.66) moderate, T-Test (r = 0.44) between weak and spike jump test (r = 0, 77) high correlation was found (p = 0.001). The relationship between leg stiffness and performance tests was not significant. The results of this study show that there is a high correlation between reactive strength and spike jump in volleyball players aged 14-17 years. Reactive strength exercises can be recommended to female volleyball players aged 14-17 years.

Keywords: Leg Stiffness, Reactive Strength, Spike Jump, Volleyball

13-14 YAŞ GRUBU SEDANTER ERKEK VE KIZ ÖĞRENCİLERİN FİZİKSEL UYGUNLUK SEVİYELERİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF PHYSICAL FITNESS LEVELS OF 13-14 AGE GROUP SEDENTARY BOYS AND GIRLS

Doç. Dr. Tülin ATAN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı sedanter kız ve erkek öğrencilerin fiziksel uygunluk seviyelerinin karşılaştırılmasıdır. Bu amaçla çalışmaya gönüllü olarak 13-14 yaş grubunda 25 kız 25 erkek toplamda 50 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin denge özellikleri ölçmek için flamingo denge testi, üye hareket süratini ölçmek için diske dokunma testi, gövde kuvvetini belirlemek için 30 sn mekik testi, esnekliği ölçmek için otur eriş testi yapılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediğinden iki grup arasındaki farklılık Mann Whitney-U testi ile analiz edildi.

Kız ve erkeklerin yaş, boy uzunluğu ve vücut ağırlığı değerlerinin istatistiksel olarak farklılık göstermediği tespit edildi. Mekik çekme sayısının, diske dokunma süresinin ve flamingo denge test puanlarının kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edildi ($p>0.05$). Ancak kız öğrencilerin otureriş testinde sergiledikleri esneklik değerlerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görüldü ($p<0.05$).

Elde edilen verilere dayalı olarak, çalışmamızın sonucunda herhangi bir spor branşı ile uğraşmayan 13 yaş civarındaki çocukların; gövde kuvveti, el çabukluğu, denge ve esneklik değerleri belirlendi. Bu değerler sedanter erkek ve kızlar arasında benzerdir, sadece kızların esneklik değeri erkeklerden daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Denge, Esneklik, Üye Hareket Süresi**,** Gövde Kuvveti

Abstract

The aim of this study was to compare the physical fitness levels of sedentary female and male students. For this purpose, a total of 50 students, 25 girls and 25 boys, participated in the study voluntarily. The flamingo balance test was used to measure the balance characteristics of the students who participated in the study, the disc touch test was used to measure the speed of hand movement, 30 sec sit-up test was used to determine the trunk strength, sit-and-reach test was used to measure flexibility. Since the data did not show a normal distribution, the difference between the two groups was analyzed by Mann Whitney-U test.

It was determined that age, height and body weight values of girls and boys were not statistically different. It was found that the number of sit-up, the time of touching the disc and the flamingo balance test scores did not show statistically significant difference between female and male students ($p> 0.05$). However, it was observed that the flexibility values of female students in the sit-and-reach test were higher than male students ($p <0.05$).

As a result of our study, body strength, hand speed, balance and flexibility values of children around 13 years of age who did not deal with any sport branch were determined based on the data obtained. Except elasticity, these values were similar between sedentary boys and girls, only girls have higher flexibility than boys.

Keywords: Balance, Flexibility, Hand Movement Time, Trunk Strength

ANNE BABALARIN ÇOCUKLARINI BASKETBOLA BAŞLATMA NEDENLERİ
REASONS FOR PARENTS TO START THEIR CHILDREN'S BASKETBALL

Mehtap YILDIZ
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet

Araştırmanın amacı anne babaların çocuklarını basketbola başlatma nedenlerine yönelik görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırma nitel araştırma deseni ile değerlendirilmiş ve görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemine göre belirlenen 19 (n=9 anne, n=10 baba) anne baba oluşturmaktadır. Anne babaların çocukları 12-16 yaş aralığında ve Konya il merkezindeki 3 farklı basketbol kulübünde oynamaktadır. Görüşmeler anne babalar ile 2019 Nisan ayında yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen 'Kişisel Bilgi Formu' ve yarı yapılandırılmış 'Görüşme Formu' kullanılmıştır. Veriler nitel araştırmanın içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda anne babaların çocuklarını basketbola başlatma nedenleri olarak kötü alışkanlıklardan uzak durması, sağlıklı olması, iyi ahlaklı olması, akademik başarısına katkı sağlaması, spor disiplini içinde yetişmesi, gelecekte seveceği bir hobisinin olması, girdiği ortamlarda mutlu olması ve sevilmesi, iletişim kurabilme becerisinin gelişmesi, ait olma duygusunu kazanması, iyi arkadaşlıklar edinmesi, stresini atması, kazanma ve kaybetme duygularını yaşayıp kavraması, özgüven kazanması, başarılar elde etmesi ve başarılarını devam ettirmesi temaları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Basketbol, Çocuklar, Anne Baba, Neden

Abstract

The aim of the research was to determine the parents' views on the reasons for starting their children in basketball. The research was evaluated with qualitative research design and interview method was used. The research group consisted of 19 parents (n = 9 mothers, n = 10 fathers) determined according to purposive sampling method. Parents' children are between the ages of 12-16 and play in 3 different basketball clubs in Konya city center. Interviews were carried out face-to-face with parents in April 2019. In research, 'Personal Information Form' and semi-structured 'Interview Form' developed by the researcher were used as data collection tools. The data were analyzed with the content analysis method of qualitative research.

As a result of the research, parents are determined as reasons to start their children in basketball; avoiding bad habits, be healthy, have good morality, contribute to academic success, grow up in the discipline of sports, have a hobby that he/she will love in the future, be happy and loved in the environments he entered, development of communication skills, to gain the sense of being, to make good friendships, to relieve stress, to experience and comprehend the feelings of winning and losing, to gain self-confidence, to achieve success and to continue their success themes.

Keywords: Basketball, Children, Parents, Reason

FARKLI EGZERSİZ TİPLERİNİN SEDANTER KADINLARDA MELATONİN VE SEROTONİN DÜZEYLERİNE ETKİSİ

THE İMPACT OF DİFFERENT EXERCİSE TYPES ON THE LEVELS OF MELATONİN AND SEROTONİN İN SEDENTARY WOMEN

Dr. Öğr. Üyesi Sedef KURT
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İsmail SARI
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Hatice ŞAHİN
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, sedanter kadınlarda spinning, step-aerobik ve rekreasyonel egzersiz olmak üzere üç farklı egzersiz tipinin serotonin ve melatonin düzeylerine etkilerini araştırılmasıdır.

Bu araştırmada, çalışma grubu daha önce fiziksel egzersiz yapmayan, 40-45 yaşları arasındaki yirmi beş sedanter gönüllü kadından oluşuyordu. Deneklere orta şiddette step-aerobik (maksimum kalp atış hızı% 50 -60 atım / dk), düşük yoğunluklu spinning (maksimum KAH % 40 -% 50 atım/ dk) ve rekreasyonel egzersiz uygulandı ve her egzersiz birer hafta ara ile gerçekleştirildi. Her üç egzersize de haftanın aynı saatinde ve gününde başlandı. Egzersizlerden hemen önce ve hemen sonra çalışma grubundan beş ml kan örneği alındı. Tüm kan örnekleri on dakika 3000 rpm'de santrifüj edildi ve daha sonra plazmalar ayrıldı. Çalışma grubundaki tüm plazma örneklerinde melatonin ve serotonin düzeyleri ELISA kiti (Sunredbio) ile üretici firmanın talimatları doğrultusunda belirlenmiştir. Ayrıca, egzersizlerden hemen önce ve hemen sonra dinlenik nabızları ölçüldü.

Melatonin hormon düzeyleri sadece rekreasyonel egzersiz sonrası anlamlı düzeyde artmıştır ($p < 0.5$). Öte yandan, step-aerobik ve rekreasyonel egzersizlerden sonra, çalışma grubunun serotonin seviyelerinde orta düzeyde bir artış vardı, ancak bu artış anlamlı değildi ($p > 0.05$). Bu hormon düzeyleri açısından, diğer egzersizlerden önce ve sonra anlamlı bir fark yoktu.

Sonuç olarak, çalışmamızda incelenen ve kısa süreli gerçekleştirilen 3 egzersiz tipi arasından, rekreasyonel egzersizin sedanter kadınlarda melatonin düzeylerini anlamlı olarak arttırdığı tespit edildi. Farklı egzersiz türlerinin, özellikle kronik egzersizin, serotonin ve melatonin düzeylerine etkisini incelemek üzere ileri çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Melatonin, Serotonin, Egzersiz

Abstract

The aim of this study was to investigate the effects of three different exercise types including spinning, step-aerobic and recreational exercise on serotonin and melatonin levels in sedentary women.

In this work, the study group consisted of twenty-five sedentary volunteer women between the ages of 40 and 45 at premenopause who had not done physical exercise before. Moderate intensity step-aerobic (with a maximum heart rate of 50 %-60 beats/min), low intensity spinning (with a max HR of 40%-50% beats/min) and recreational exercises were applied for 60 min to the subjects, and there was one week between each exercise. Each of three exercises was started at the same time and day of the week. Five ml blood samples were taken from the study group immediately before and immediately after the exercises. All blood samples were centrifuged for ten minutes at 3000 rpm and then plasmas were separated.

Melatonin and serotonin levels were determined with ELISA kit (Sunredbio) according to instructions of the manufacturers in all plasma samples of the study group.

Furthermore, the resting pulse rates were measured before and immediately after the exercises.

Melatonin hormone levels were significantly increased only after recreational exercise ($p<0.5$). On the other hand, after step-aerobic and recreational exercises there was a moderate increase in the serotonin levels of the study group but this increase was not significant ($p>0.05$). In terms of these hormone levels, there was no significant differences between before and after the other exercises.

In conclesion, it was determined that among 3 types of exercise that were examined in our study and performed short- term, recreational exercise increased melatonin levels significantly in sedentary women. Further studies are needed to examine the effect of different types of exercise, especially chronic exercise, on serotonin and melatonin levels.

Keywords: Melatonin, Serotonin, Exercise

KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE OKUMA ALIŞKANLIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF READING HABIT OF KUTAHYA DUMLUPINAR UNIVERSITY PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS SCHOOL STUDENTS ACCORDING TO SOME VARIABLES

Dr. Öğr. Üyesi Sinan AKIN
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Özet

Gün geçtikçe kitap okuma alışkanlığı yerini akıllı telefonlara ve sosyal medya araçlarına bırakmaktadır. Özellikle gençlerin zamanlarının büyük bir kısmını teknolojik araçlarla geçirdiği ve kitaplardan uzaklaştığı göze çarpmaktadır. Bu bağlamda çalışmamızda Dumlupınar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin bazı değişkenlere göre okuma alışkanlıklarını incelemek amaçlanmıştır.

Araştırmaya Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda öğretim gören 51 Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencisi, 50 Antrenörlük eğitimi bölümü öğrencisi, 50 Spor yöneticiliği bölümü öğrencisi ve 50 Rekreasyon bölümü öğrencisi olmak üzere toplam 201 öğrenci çalışmaya katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Gömleksiz tarafından geliştirilmiş olan "Kitap okuma alışkanlığı " ölçeği ile gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen verilere normallik testi yapılmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınarak parametrik testlerden bağımsız değişkenler için Independent t test, One way Anova ve Univariate testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgulara göre bölüm değişkenine göre bölümler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. En düşük okuma alışkanlığının Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencilerine, en yüksek okuma alışkanlığının ise Spor Yöneticiliği bölümü öğrencilerine ait olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca anne – baba eğitimi düzeyi değişkenlerinin de okuma alışkanlığı üzerine etkisi olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça okuma alışkanlığının yükseldiği ortaya çıkmıştır. Bunların dışında aile gelir düzeyi değişkenine göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Aynı şekilde Bölüm x sınıf değişkenine göre de anlamlı farklılık çıkmıştır. Cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre ise gruplar arası anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sonuç olarak, özellikle öğretmenlik bölümündeki öğrencilerin eğitim süreci içinde kendilerini geliştirmeye yönelik ekstra okuma ve araştırmaya yönelik vakit ayırmadıkları ifade edilebilir. Ancak bu düşüncenin lisans eğitimin sonuna doğru değiştiği gözlenmektedir. Son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığının arttığı gözlenmektedir. Bu durumu lisans eğitiminden mezuniyetin yaklaşması, iş bulma ve sınav kaygısına bağlayabiliriz. Bu nedenle gençlerde bu farkındalığın yaratılması açısından bu tarz çalışmalara diğer bölümlerdeki durumlarda ortaya konarak katkı sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: BESYO, Beden Eğitimi Öğretmenliği, Okuma Alışkanlığı

Abstract

Day by day the habit of reading books is being replaced by smartphones and social media tools. It is noteworthy that especially young people spend most of their time with technological tools and move away from books. In this study, it is aimed to investigate the reading habits of Dumlupınar University School of Physical Education and Sports students according to some variables.

A total of 201 students, including 51 students from Physical Education and Sports Teaching Department, 50 students from Coaching Education Department, 50 students from Sports Management Department and 50 students from Recreation Department participated in

the study. “Book reading habit“ scale developed by Gömleksiz was used as data collection tool.

Normality test was applied to the obtained data. Independent t test, One way Anova and Univariate test were used for variables independent of parametric tests considering skewness and kurtosis values.

According to the findings, there was a significant difference between departments according to department variable. It was determined that the lowest reading habits belong to the students of the Department of Physical Education and Sports Teaching and the highest reading habits belong to the students of the Department of Sports Management. In addition, it was found that the education level variable of parents had an effect on reading habits. As the education level of the parents increased, the reading habit increased. In addition, a significant difference was found between the groups according to the family income level variable. Similarly, there was a significant difference according to Section x class variable. There was no significant difference between the groups according to gender and class variables.

As a result, it can be stated that especially the students in the Department of Physical Education and Sports Teaching do not spend time for extra reading and research to improve themselves during the education process. However, this idea seems to have changed towards the end of undergraduate education. It is observed that the reading habits of senior students increased. This situation can be attributed to the approach of graduation, job placement and exam anxiety. Therefore, in order to create this awareness among young people, this kind of studies can be contributed by putting forward the situations in other sections.

Keywords: BESYO, Physical Education Teaching, Reading Habits

SANATA, ŞAİRİN GÖZÜNDEN BAKMAK- ESKİ YUNAN EDEBİYATINDAN EKPHRASİS ÖRNEKLERİ

A GLANCE AT ARTISTIC IMAGERY THROUGH THE EYES OF POETS- ECPHRASIS SAMPLES FROM ANCIENT GREEK LITERATURE

Dr. Öğr. Üye. Didem Demiralp
AHBV Üniversitesi

Özet

Yunanca bir kelime olan "ekphrasis", hayalî ya da gerçek bir sanatsal nesneyi, sözbilim aracılığıyla görünür kılmayı ifade eder. Eski Yunan edebiyatının ilk ekphrasis örneklerine, Homeros ve Hesiodos'un –"İlyada" ve "Herakles'in Kalkanı"- şiirlerinde rastlıyoruz. Homeros'un "İlyada" destanının on sekizinci kitabında tasvir ettiği "Akhilleus'un kalkanı", şüphesiz Eski Yunan –ve hatta Klasik Çağ- yazınının en göze çarpan ekphrasis örneğidir. Bunun yanında şairin yine gerek "İlyada"da ve gerekse "Odysseia"da sanki bir ressamın fırçasından çıkmışçasına capcanlı resmettiği farklı nesneler de mevcuttur. Bunlar arasında "Helene'nin dokuduğu kumaş", "Athena'nın kalkanı ve miğferi", "Herakles'in okluğu" ve "Odysseus'un tokası" sayılabilir.

Eski Yunan yazınının ilk ekphrasis örnekleri arasında yer alan başka bir grup da İ. Ö. 5. yüzyıl Atina'sında şekil alan tragedyalarda karşımıza çıkar. Bunlar arasında Aiskhylos'un "Thebai'ye Karşı Yediler"i ile Euripides'in "İon" başlığını taşıyan sahne eserleri yer alır. Aiskhylos'un –Homeros'tan yanı sıra Hesiodos'tan izler taşıyan- kalkan betimlemelerinden başka Euripides'in, "İon"da, koronun ağzından resmettiği Apollon Tapınağı ve şairin bizzat betimlediği ziyafet çadırı, adeta gözlerimizin önünde canlanarak, birer gerçeklik kazanırlar.

Bizim bu çalışmadaki amacımız, İlyada ve Odysseia'da yer alan ve –şairin Akhilleus'un kalkanını betimlerken yaptığının aksine- kısa birer parça olarak karşımıza çıkan ekphrasis örneklerinden seçtiklerimizle, Aiskhylos ve Euripides'in –yukarıda anılan tragedyalarının- dizelerine yansıyan ekphrasis örneklerini irdelemektir. Biz, bu çabayı, sanata, şairin gözünden bakmak olarak nitelendirmeyi seçtik.

Anahtar Kelimeler: Ekphrasis, Homeros, Aiskhylos, Euripides, Tragedya

Abstract

The word "ekphrasis" or "ecphrasis" comes from the Greek and indicates the portrayal of a work of art as a rhetorical prose. Homer's description of "the Shield of Achilles" and Hesiod's description of "the Shield of Heracles" are among the first samples of ecphrasis in Ancient Greek Literature. "The shield of Achilles" which was described by Homer in a passage in Book 18 of "The Iliad" is undoubtedly the most prominent example of ecphrasis in Ancient Greek Literature. Furthermore the poet has other depictions both in "The Iliad" and "The Odyssey" as vivid as a painting. Among these are "Helen's robe", "Athena's aegis and helmet", "Heracles's quiver" and "Odysseus's brooch".

Another group of ecphrastic depictions appear in the tragedies of the 5th century BC. Among these are "Seven Against Thebes" by Aeschylus and "Ion" by Euripides. Farther than the descriptions of the attackers's shields by Aeschylus, both the temple of Apollo and the tent portrayed by Euripides in "Ion" are so vivid as if they are real.

Our aim in this study is to explicate several short ecphrastic passages in "The Iliad" and "The Odyssey". We will also examine the ecphrastic depictions in the tragedies of Aeschylus and Euripides. We characterize this as "as a glance at artistic imagery through the eyes of poets."

Key Words: Ecphrasis, Homer, Aeschylus, Euripides, Tragedy

YAHYA AKENGİN'İN SARKAÇ ROMANINDA MEKÂNIN KURGULANIŞI
FICTIONALIZATION OF PLACE IN SARKAÇ NOVEL OF YAHYA AKENGİN

Arş. Gör. Zeynep Gözde KOZLU
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Mekân, romanın kurgusal yapısını meydana getiren önemli parçalardan biridir. Mekânı, romanda anlatılan olayların ortaya çıkması için gereksinim duyulan sahne şeklinde tanımlamak mümkündür. Bir romanda bir veya birden fazla türde mekân yer alabilir. Romancı; nakletmek istediği olay örgüsünü ve kurguladığı şahıs kadrosunu göz önünde bulundurarak gerçek, hayali, ütopik, fantastik, metafizik, hareketli veya geçici, dar, geniş, açık veya kapalı mekânlar üretebilir. Benzer şekilde mekân unsurunu naklettiklerine sahihlik kazandırmak, dış çevreyi tanıtmak, atmosfer oluşturmak, roman kişilerinin bazı psikolojik ve karakteristik özelliklerini dikkatlere sunmak, toplumsal nizamı ve değişimi yansıtmak gibi bir veya birden fazla işlevde de kullanabilir. Mekân, anlatıcının bakış açısıyla ilişkili olarak panorama, peyzaj veya dekor şeklinde karşımıza çıkabilir. Anlatıcı tiplerine bağlı olarak da mekânlar değişiklik gösterir. Geleneksel romanın yazar-anlatıcısı nezdinde mekân tasvirleri genellikle olay örgüsüne katkı sağlamaktan uzak, tekdüze ve yüzeyseldir. Modern romanda ise yazar-anlatıcının yanı sıra kahraman-anlatıcının ortaya çıkışı ile birlikte mekân, anlatımı destekleyici bir nitelik ve çok boyutluluk kazanır. Hatta bazı modern romanlarda mekân kişiselleştirilerek olayların öznesi konumunda anlatıya dâhil olur. Olayların kahraman anlatıcı tarafından tahkiye edildiği Sarkaç (2001) adlı roman, mekân unsurunun tematik bütünlükteki payına ve fonksiyonel çeşitliliğine ilişkin yeni bir kompozisyon sunar. Romanda Davut Bey ve ailesinin yaşadığı ev, sonrasında bu evin yerini alan büyük apartman, apartmanın giriş katında açılan Gençlik Bar, kişiler arasındaki zihniyet ve değerler çatışmasının zıt kutuplarını temsil ederler. Söz konusu romanda Almanya kültürel bocalamanın faktörlerinden biri; Üsküp, Erzurum şehirleri aidiyeti simgeleyen mekân-kişi ilişkisine örnek olarak sunulur. Aynı metinde Bağdat, Belgrat, Brüksel, Anwers ve Budapeşte gibi yurtdışı şehirleri ise gurbet yaşantısının psikolojik buhranına ev sahipliği yaparlar.

Anahtar Kelimeler: Sarkaç, Modern Türk Romanı, Yahya Akengin, Mekân

Abstract

Place is one of the crucial parts constituting the fictional structure of a novel. It is possible to define place as the stage needed for the emergence of the events narrated in the novel. In one novel, one or more types of places may exist. Novelists can produce real, imaginary, utopian, fantastic, metaphysical, active or temporary, narrow, wide, open or closed places considering the plot they want to tell and the characters they build. In similar way, they can use place for one or more purposes, such as providing the authenticity for the story, introducing the external environment, creating an atmosphere, indicating some psychological and characteristic features of the novel characters, reflecting the social order and the change. Place appears in the form of panorama, landscape or decor in relation to the narrator's point of view. Considering the distinction between traditional and modern novel, like the narrator types, place is approached differently. The depictions of place by the authorial narrator of the traditional novel are often far from being a part of the plot and are just monotonic and superficial. In the modern novel, along with the emergence of the first-person narrator as well as the authorial narrator, space gains multidimensionality and starts to support the plot. Even in some modern novels, place is personalized and included in narration as subject of events. The novel, Sarkaç (2001), in which the events are narrated by the first-person narrator, presents a new composition about the share of place in the thematic totality and its functional diversity. The house where Davut Bey and his family live in the novel, then the big building replacing this house, and the Gençlik Bar which opens on the ground floor of the apartment

building represent the opposite poles of the conflict of mindset and values among characters. Since Germany is one of the factors of cultural confusion, Skopje and Erzurum symbolize belonging and serve as an example for the place-person relationship. Foreign cities such as Baghdad, Belgrade, Brussels, Antwerp and Budapest host the psychological depression of foreign life.

Keywords: Sarkaç, Modern Turkish Novel, Yahya Akengin, Place

BÜYÜK BESTECİ, GAZETECİ VE YAZAR ÜZEYİR HACIBEYOV

Dr. Göyerçin MUSTAFAYEVA
Nizami Gencevi adına
Milli Azerbaycan Edebiyatı Muzesi

Özet

Yirminci yüzyılın başlarında Azerbaycan kültürü ve kamuoyunun gelişiminde Ü.Hacıbeyov'un sosyo-kültürel, pedagojik faaliyetleri, edebi ve müzikal yaratıcılığa paha biçilmez katkısı vardır.

Komedi tarzındaki Azerbaycanlı oyun yazarları arasında komik şaka, Üzeyir Hacıbeyov'dan önce çok az başarılı sanatçı vardı. Profesör A. Sultanlı haklı olarak şöyle yazıyor: "Üzeyir Hacıbeyov M.F. Ahundov ve C. Memmedguluzade'nin dramatik tarzını takip ederek, tarihimizde mazhaki benzeri görülmemiş bir şöhret ve haysiyet yarattı."

Ü.Hacıbeyov'un komedilerinin edebi yaşam hakkı kazanması, hafızadan silinmemesi, sürekli gülmesi, okuyucuyu ve izleyiciyi düşünmesi, büyük bir dahi yeteneğine sahip olduğunu gösterir. Usta besteci yüzyıllar boyunca "Karı ve koca, "O olmasın, şu olsun", "Arşın mal alan" zamanın önemli gereksinimlerini karşılayan gelişmiş fikirleri teşvik etmek amacıyla zengin formlar buldu, eserlerin sanatsal değerini destekleyen fikirleri yükselte bildi.

Ü.Hacıbeyov, şiir ve folklor klasiklerimizi müzikal klasiklere dönüştürerek, Nizami, Fuzuli kahramanlarını orta çağdan alarak yirminci yüzyıla kadar «getirmiş», antik Doğu'daki ilk nesil bestecilerin temelini atmıştır.

Uzeyir Hacıbeyov'un Azerbaycan kültürünün tüm alanlarının gelişiminde sağladığı hizmetler, halkının manevi ihtiyaçlarına hizmet etme misyonuydu.

Uzeyir bey'in ölümsüz eserleri sadece Azerbaycan'da değil, birçok ülkelerde, özellikle de Türkçe konuşan ülkelerde biliniyor ve seviliyor.

Yazar Elçin bu büyük sanatçı hakkında yazıyor: "Uzeyir Beyi okuyorsunuz, dinliyorsunuz, on kez okuyorsunuz, diyalogları ezbere biliyorsunuz, yüz kez dinliyorsunuz, melodiler hafızada kazınıyor, ama en tanıdık yaratıcılıkta her seferinde yeni keşifler bekliyorsunuz."

Ü. Hacıbeyov, yukarıda belirttiğimiz gibi, aynı zamanda bir gazeteciydi. Opera yazma yıllarında bir gazeteci olarak da biliniyordu. O, 1905 yılında "Hayat" gazetesinde tercüman, 1905-1908 yılında -"İrşad", 1908-1909 yılında -"Tereggi", 1909-1910 yılında –" Hakikat», 1912 yılında- "İgbal" gazetesinde tefrikacı ve 1915-1916 yılında- "Yeni İgbal" gazetesinde editör olarak çalıştı. Yazar-gazeteci olarak çalıştığı zamanlarda, Azerbaycan'da okur-yazar olan pek çok insan olmadığını çok iyi biliyordu. Ama yine de insanlar için ve insanların anladığı bir dilde yazdı.

Zor ve çalkantılı bir dönemde yaşayıp-yaratan Ü. Hacıbeyov'un tüm çalışmaları halkına ve halk diline sevgisi, basit ve çalışkan bir adama, sıradan bir vatandaşa yönelik sevgiyle süslenmişdi.

Anahtar kelimeler: Üzeyir Hacıbeyov, Bestecı, Yazar, Gazeteci, Opera.

Abstract

The XX century and the beginning of the culture of Azerbaijan in the development of the public. Hajibeyov's socio-cultural, educational activities, has contributed priceless literary and musical creativity.

Azerbaijani style comedy funny joke among playwrights, Uzeyir Hajibeyov before there were very few successful artists. Professor A. Sultanalı rightly writes: "Uzeyir Hajibeyov M. F. Akhundov and C. Memmedguluzade to follow the dramatic style, unprecedented in our history that a celebrity mazha and created dignity"

To win the right to life of literary comedy U.hajıbeyov, be deleted from the memory, constantly laughing, readers and viewers to think, shows that even with a great talent. Masters

composers through the centuries "Er ve arvat”,"O olmasın, bu olsun", "Arshin Mal Alan" When he found rich forms in order to promote the ideas developed to meet the essential requirements, He was able to raise ideas that support the artistic value of the works.

U.Hajibeyov, poetry and our folklore by converting the classic musical classic, Nizami, Fuzuli, until the twentieth century by the medieval hero «Brought», has laid the foundation for the first generation of composers in the ancient East.

Uzeyir Hajibeyov's Azerbaijani culture in the development of all areas of the services it provides, the mission was to serve the spiritual needs of the people.

Uzeyir bey's immortal works not only in Azerbaijan, in many countries, especially in the Turkish-speaking countries is known and loved.

Author Elchin writes about this great artist: "You read Uzeyir bey, you're listening, you are reading it ten times, dialogue, you know by heart, a hundred times, you listen, the melodies are imprinted in the memory, but I do expect new discoveries each time the most familiar of creativity."

U.Hajibeyov, as mentioned above, but also was a journalist. Opera has also been known as a journalist writing in the year. That, in 1905. " Hayat" newspaper interpreter, in the year 1905 to 1908 - " İrshad" in the years 1908-1909 - "Tereggi" in the year 1909 to 1910 - "Hakikat", in the year 1912 - "Igbal" newspaper and in the years 1915-1916 - "Yeni Igbal" worked as an editor at the newspaper. When he worked as a writer and journalist, that there are many people who are literate in Azerbaijan knew very well. But still wrote in a language that to people and people understand.

Living and creating a difficult and turbulent period Ü.Hajibeyov all the work of the people and the people love the language, simple and hardworking man who is lovingly decorated for an ordinary citizen.

Key words: Uzeyir Hajıbeyov, Composer, Writer, Journalist, Opera

GİRİTLİ DÎVÂN ŞAİRİ AHMED MEÂBÎ EFENDİ VE DÎVÂNINDAKİ MANZUM HALVETÎ SİLSİLE-NÂMESİ

THE CRETAN DIVAN POET AHMED MEABI EFENDI AND HIS SILSILENAME OF HALVETISM IN HIS DIVAN

Yunus Emre UZUN
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Özet

Silsile, tasavvufta bir tarikatın birbirine icâzet veren şeyhlerinin isimlerini ihtiva eden liste anlamında kullanılmıştır. Silsile ve icâzetnâmelerle yazılı bir gelenek ve kültür ortaya konmuştur. Bu silseleler, tarikat tarihlerini ortaya çıkarmak için tarihi birer belge niteliğindedir. Silsile yazılmaya başlanmasından itibaren silsileler yazılmış ve köklü bir gelenek ortaya konmuştur. Silsileler tarikatler tarafından kullanılmıştır. Bu gelenek yüzyıllarca devam etmiş ve birçok coğrafyaya yayılmıştır. Tasavvufta silsilenin Hz. Muhammed ile başladığı kabul edilir. Hz. Muhammed'ten itibaren günümüze kadar silsileler ulaşmaktadır. Bu silsileler de Hz. Ali ve Hz. Ebûbekir üzerinden gelmektedir. Silsile, icazetnâme özelliği de göstermektedir. Silsilesiz mürşid geçerli kabul edilmez.

Makalemize konu olan Ahmed Meâbî'nin silsilesi Halvetiyye tarikatına mensuptur. Halvet, yalnız kalıp tenha bir köşeye çekilmek demektir. Halvetiyye'nin tarikat olarak ortaya çıkışı Ömer el-Halvetî ile başlar. Tarikatın kollara ayrılması ikinci pir olarak bilinen Yahya Şirvanî'den başlar. Halvetî tarîkatının bu kollarından Semmâniyye koluyla Ahmed Meâbî'ye ulaşır. Ahmed Meâbî, 18. yy'da Girit'te yaşamış olan bir şairdir. Lağımcıbaşızâde Şeyh Hacı Ahmed Me'âb Efendi olarak tanınan Meâbî, Kandiye'de doğmuştur. Daha sonra Medine-i Münevvere'de ikamet eden Şeyh Şemmâs-ı Kâdirî Hazretlerinden hilafeti almıştır. Kandiye'ye giderek irfan ilmiyle tekkede posta oturdu. 1213 (1798-1799) tarihinde vebaya tutulmuş ve defnedilmiştir. Mezarı Kandiye'dedir. Ahmed Meâbî mutasavvıf bir şairdir. Ahmed Meâbî'nin *Dîvân*'ı, *Musaffâ* isimli Muhammediyye tarzında mesnevisi, *Terceme-i Ezhârü'l-Akdesiyye* ve *Hazarâtü'l-Hams* Risalesi olmak üzere elde olan bilgilere göre dört eseri vardır.

Makalemizde bahsedilen silsilenâme Ahmed Meâbî'nin İstanbul Millet Kütüphanesi A.E. Mütefferik bölümünde AEMtf08024/02 numarasıyla demirbaşa kayıtlı olan divanının son varaklarında bulunmaktadır. 52b-90b varakları arasında 144 manzumeden oluşan mürettep bir divanı vardır. Halveti tarikatına mensup olan Ahmed Meâbî 40 beyitlik bir kaside ile silsilenâmesini kaleme almıştır. Silsile Hz. Ali'den başlayıp Ahmed Meâbî'ye kadar 34 mutasavvıftan bahseder. Silsilenin bir beytinde genel olarak ilk mısraında silsileden ikinci mısraında Halvetiyye'nin özelliklerinden bahsetmektedir. Silsiledeki bilgilerden hareketle Ahmet Meâbî'nin Halvetîlik hakkındaki düşünceleri ve silsilesi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Silsilenâme, Ahmet Meâbî, Halvetiyye, Girit, Divan Şiiri

Abstract

The term of Silsile is used to refer to the list of the sheikhs who ratify each other in the Sufi order. A written tradition and culture has been put forward with the silsilenames and icazetnames. These silsilenames are historical documents to reveal the dates of the sufism order. Since the beginning of the silsiles, many silsiles have been written and a long tradition has been put forward. The silsiles were used by the sects. This tradition continued for centuries and spread to many geographies. It is considered that silsile writing culture was started with Prophet Muhammad. There are silsiles which comes from Prophet Muhammad to the present. Silsiles comes through Ali and Ebubekr up to the present. Silsile also has icazetname feature. Dervish without silsile is not considered valid.

The silsile of Ahmed Meabi, which is the subject of our article, belongs to the Halvetiyye sect. Halvet means staying alone in a silent corner. The emergence of Halvetism as a sect begins with Ömer el-Halveti. The divide of the sect begins with Yahya Sirvani, known as the second master. One of these branches of the Halveti order, Semmaniyye reaches Ahmed Meabi with his line.

Ahmed Meabi was a poet who lived in Crete in the 18th century. Meabi, known as Sheikh Hacı Ahmed Meab Efendi, was born in Kandiye. Afterwards, received a caliphate from Sheikh Semmas-ı Kadiri, who lived in Medina.By going to Kandiye, sat in the lodge with the wisdom of knowledge. He was catched by plague in 1213 (1798-1799) and was buried. Her tomb is in Kandiye. Ahmed Meabi is a Sufi poet. Ahmed Meabi'nin *Divan*'ı, a masnawi named *Musaffa* in the style of Muhammediyye, The translation of *Ezharü'l-Akdesiyye* and with the book of *Hazaratü'l-Hams* four works according to the our information obtained.

The silsilename mentioned Ahmed Meabi's recorded to Istanbul Millet Library A.E. with the number AEMtf08024 / 02 in the Müteferrik section in our article is in the last pages of Divan's. There is an ordered divan consisting of 144 verses between 52b-90b pages It has a divan. Ahmed Meabi, a member of the Halveti order, wrote his kasida with a 40 couplets. That mentions 34 sufis starting from Ali to Ahmed Meabi. Generally it mentions about silsile in the first verse and about the characteristics of Halvetiyye in the second verse. It was tried to reveal Ahmed Meabi's silsile and his thoughts about Halveti sect.

Keywords: Sufism, Silsilename, Ahmet Meabi, Halvetiyye, Crete, Divan Poetry

XIX YÜZYIL AZERBAYCAN ÇOCUK EDEBİYATININ ARAŞTIRILMASI VE YAYINLANMASI.

RESEARCH AND PUBLICATION OF AZERBAIJAN CHILD LITERATURE CREATED IN XIX CENTURY

Dr. Sevinç RESULOVA
Avrupa Doğa Bilimleri Akademisinin Akademisyeni

Özet

Bilindiği gibi, bizim asırlık edebiyat tarihimizi sistemli ve devamlı bir şekilde izledikde görüyoruz ki, XIX yüzyıla kadar yazılı edebiyatımızda doğrudan çocuklar için eserler kaleme alınmamıştır. Dolayısıyla, kendisinin bağımsız "hukuk ve yasaları" olan çocuk edebiyatı mevcut olmamıştır. Klasiklerimizin yazdığı zengin söz hazinesinde küçük okurlara yarayan, onların mütaliesi için yararlı yeterince sanatsal örnekler olsa da, bunları çocuk edebiyatı örnekleri yok, sadece çocuklara yarayan edebiyat örnekleri saymak mümkündür. Kendisine ait spesifikası, meziyetleri, fikir, içerik ve sanatsal sigleti, parametreleri olan çocuk edebiyatı ise bir başka şeydir ve söz hazinesinin önemli, değerli bir bölümünü teşkil etse de, bazı yönleriyle "yetişkinler için edebiyat"tan farklıdır. Azerbaycan halkının edebi arenasında, sanatsal düşünme alanında çocuk edebiyatının teşekkül tarihi XIX yüzyılın payına düşüyor. Elbette, bu dönemde meydana gelen çocuk edebiyatı örneklerini gerek bir kompleks halinde araştırmaya çekmek, gerekse de bu eserlerin yayın ve incelenmesini araştırıp ortaya çıkarmak edebiyatşinaslığımız için önemli bir konulardır. XIX yüzyılda doğrudan balalarımız için eser yazan ilk sanatçımız A.Bakühanov. Ünlü senetkarın Farsça kaleme aldığı "Nesayeh" ("Nesihetler") eserini doğrudan küçük okurlara ünvanlamıştı. "Kitabı nasihat" adıyla tanınan bu eser 1907'de Guba'lı Meşedi Ebülgasim adlı bir kişinin teşebbüsü ve isteyiyle Guba'lı Seyid Rıza Mir Hüseyin oğlu tarafından Azerbaycan diline çevirilmiştir. 1902'de ise şairin sanatsal mirasının belli bir kısmı "Gazeliyyati-Seyyid Azim Şirvani" adıyla yayınlanmıştır. Yukarıda gösterdiğimiz dört yayına, genellikle Seyyid Azim'in külliyatından seçme örnekler dahil edilmiştir. Bu örneklerin önemli bir bölümünü yazar eğitimci şiirleri, temsilleri, öğüt ve nasihatları, başka bir deyişle "Rebiul-etfal" dersliğine salınmış eserleri oluşturuyordu. Derslikdeki şiir örneklerini ise sanatçı, dediğimiz gibi, genellikle küçük okurlara ünvanlamıştır. Bunlar bizim çocuk şiirimizin ilk başarılı örnekleri idi. XX yüzyılın ilk onilliklerinde basılan çocuk basınında. A.Şaik'in "Gülzar" dersliyinde Seyid Azim'in biyografisi ve yaratıcılığından örnekler basılmıştır. A.O.Çernyayevski ve S.Velibeyov'un "Vatan dili" R.Efendizade'nin "Besiretül-etfal", A.Şaik'in "Çocuk çeşmeyi", M.Mahmudbeyov ve A.Sehhet'in "Yeni okul" kitaplarında da S.E.Şirvani'nin çocuk şiirlerinden örneklere rastlıyoruz. 2004'de M.T.Sıtkı'nin "Eserleri" filolog alim İ.Habibbeyli'nin tertibatı ve geniş ön sözü ile birlikte yayınlanmıştır. Buraya yazarın elde olan çocuk eserleri de salınmıştır. Kitaba yazdığı önsözde İ.Habibbeyli eğitimci sanatçının çocuk eserlerinin tahliline de yer ayırmıştır. Filolog alim Sidgi'nin "küçükler için" yarattığı sanatsal mirası konusunda "İlk çocuk hikayeleri" adlı yayın makalesi de yazmıştır. M.T. Sıtkı'nin çocuk eserlerinin araştırılmasına ayrıca doktorada da bahsedilmiştir. N.Eliyev " Mehmet Tağı Sıtkı ve çocuk edebiyatı" adlı doktora tezi yazmıştır.

Anahtar kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Tetkik, Yayın, Şairler, Yazarlar

Abstract

The XIX century is the formation period of Azerbaijan child literature. In this period A.Bakikhanov, S.A.Shirvani, S.Valibayov, R.Afandizadeh, H.Garadagi, M.T.Sidgi and other poets and writers of Azerbaijan have worked the valuable examples of child literature. Their

works have published in different sources from the end of XIX century to present day. Some work has been done in the reseach direction of these works. In the article it is spoken the publication and research issues of art works which written for children. In this article, we have tried to explore and analyze those examples. We tried to make as many generalizations as possible in the article, and we followed the purpose of analyzing more typical examples. Our first artists to work directly in the XIX century A.Bakikhanov. The famous Persian senetkar which takes pen "Nesayeh" ("Nesihetler") his work had little direct to readers. "The Book of counsel" to Guba this work in 1907, known as the attempt by a person named Mashdi Ebulgasim and was wanted by the Seyid Riza Guba by Mir Huseyn son been translated into Azerbaijani language In 1902 a certain part of the poet's artistic heritage "of Gazeliyyat-Sayyid Azim Shirvani" has been published under the title. Four publications we have shown above, usually select examples were included in the corpus of Sayyid Azim. An important part of educators poetry writers of these examples, representations, counsel and advice, in other words, " Rebiul-etfal " was the work of the classrooms were released. The artist examples of poetry, as we say, usually its readers. We were the first successful examples of our children's poetry. Published in the press on the child's first XX century. A.Shaik the "Gulzar" Sayyid Azim biography and examples of creativity is printed A.O.Chernyayevski and S.Velibeyov of the "Fatherland language" R.Efendizadeh the "Besiretül-Pediatric", A.Shaik's "Children's fountain", M.Mahmudbeyov and A.Sehhet the "new school" in the book S.E.Shirvani's see examples of children's poetry. M.T.Sitki the 2004 "Works" philologist and scholar İ.Habibbeyli the device was released with wide front it said. The author works with children getting here was also released. In the foreword to the book is devoted to the analysis of İ.Habibbeyli educators place in the artist's child works. Sidg the philologist scholar "for minors" created in the artistic heritage of "first children's stories," says publishing articles have also been written. The investigation of child M.T.Sıtkı's works was also mentioned in the doctor. N.Eliyev "Mehmet Taghi Sıtkı and children's literature," says he wrote his doctoral thesis.

Key words: Child Literature, Investigation, Publish, Poets, Writers

ASAF HALET ÇELEBİ ÖRNEĞİYLE SANATA VE SANATÇIYA BİR BAKIŞ
A VIEW OF ART AND ARTIST WITH ASAF HALET ÇELEBİ

Ümran İŞLER
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Dünyadan kaçmanın en güvenilir yolu sanattan geçer,
dünyaya sıkıca bağlanmakta sanatla gerçekleşir.
Goethe[1]

Özet

İnsan hayatı boyunca intibak ettiği dünyada kendine bir yer edinmek ister. Bu isteğin asıl amacı duygu ve düşünce dünyasındaki tatminsizliğin boğuculuğundan bir an olsun uzaklaşmak ve kendine yer edindiği o dünyada benliğini bir güvenlik çemberine almaktır. Sanatçı dediğimiz insanın en büyük problemi ise yer edindiği dünyanın içinde yaşadıkları ve yaşayamadıkları arasındaki paranoyanın ona sunduğu buhrandır. Bu buhran sanatçıda dışadönük bir obje olarak gün yüzüne çıkar. Kiminde bir resim, kiminde bir şiir, bazısında bir yontu ya da melodi bu buhranın ortaya çıkardığı sanat eseridir.

Sanat, insanın var olana bir karşı çıkışı ve onu yeniden yaratma dürtüsüdür. Yeniden yaratılan obje hazırda var olana aykırı olarak insan elinde şekillenir. İnsan kendine ait bir objeyi dünyaya sunarak kendine yeni bir doğa kurar. Kısaca insan sanatıyla doğaya başkaldırır. Sanat insanın manifestosudur, kendine açtığı bir özgürlük alanıdır.

Sanatçı dediğimiz varlık her şeyden önce bir insandır. Bu dünyanın bütün oklarını üzerinde hisseden, hayatı doyasıya yaşayan, yaşayamadıklarını ise yaşamışcasına yansıtan bir kişiliktir. Ona sanatçı yaftasını takarak diğer insanlardan ayıran en önemli özelliği ise hayatı anlamlandırma biçimidir, dışa vuruş şeklidir. Yaratma işi gizlerle doludur. Bilinçaltındaki çatışmayı bilinçle buluşturan sanatçı kendini buhrana sokan o hissi temayı ilmek ilmek işler, sabırla yaratır. Omzuna binen yüklerden kurtulmak için sanata sığınır.

Sanat eseri ise bir amaca hizmet etmek için doğmaz. Yaratım süresi boyunca pek çok aşamadan geçer. Yaratıcı ise ortaya çıkardığı sanat eserinin nelere mal olacağından habersiz yaşadıklarının buhranıyla uğraşmaktadır.. Malraux'nun da dediği gibi '' *sanat, bir karşı yazgıdır.''* ve bu yazgıya başkaldıran insandır.

Makalemize konu olan Asaf Halet Çelebi, hem hayatı hem de sanatı ile dönemini yansıtan önemli şairler arasındadır. Asaf Halet Çelebi'nin sanatı sadece şiir ile sınırlı değildir. Küçük yaşta gittiği Üsküdar Mevlevihanesi, aldığı tasavvuf ve tarikat adabı, eski şiir, resim ve musikiye olan ilgisi onun çok yönlü bir sanatkar olduğunun önemli göstergeleri arasındadır. Sanatı ve sanatçıyı keskin sınırlar içerisinde değerlendirmek doğru bir yaklaşım değildir. Bu makalede Asaf Halet Çelebi'den hareketle sanata ve sanatçıya değinilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Asaf Halet Çelebi, Sanat, Sanatçı, İnsan, Yaratıcılık, Şiir

Abstract

One wants to have a place in the world that he has adapted throughout his life. The real purpose of this request is to get away from the suffocation of dissatisfaction in the world of emotions and thoughts and to take a self into a circle of security in the world in which it takes place. The biggest problem of the people we call the artist is that of the paranoia between the things they live in and the things they can't live in. This depression emerges as an extroverted object in the artist. Some paintings, some poetry, some sculpture or melody is the work of art produced by this crisis.
Art is an objection of the human to the existing and the urge to recreate it. The re-created object is shaped in the human hand against the existing one. Man presents his own object to

[1] Nejat Bozkurt, **Sanat ve Estetik Kuramları**, İstanbul, Ara Yayıncılık, 1992, s.36

the world and establishes a new nature. In short, it rebels against nature with human art. Art is the manifest of man, a space of freedom he opens up for himself. First of all, the artist is a human being. He is a person who feels all the arrows of this world, who lives his life to the fullest and reflects what he cannot live to. The most important feature that distinguishes it from other people by attaching the label of the artist to it is the form of meaning of life, the form of expression. Creation is full of secrets. The artist, who brings the subconscious conflict into consciousness, stitches the theme and creates patiently. She takes refuge in art to get rid of the burdens on her shoulder. A work of art is not born to serve a purpose. It goes through many stages of creation. As the Malraux put it, Yaratıcı 'art is a counter-fate. Ins ins and the person who rebelled against it. Asaf Halet Çelebi, who is the subject of our article, is one of the important poets reflecting both his life and art and his period. Asaf Halet Çelebi's art is not limited to poetry. He went to Üsküdar Mevlevihanesi at an early age, his Sufi and Sufi orders, his interest in ancient poetry, painting and music are among the important indicators of his versatility. Evaluating art and the artist within sharp limits is not the right approach. In this article, art and artist are tried to be touched on the basis of Asaf Halet Çelebi.
Keywords: Asaf Halet Çelebi, Art, Artist, Human, Creativity, Poetry

KADI ABDÜLCEBBÂR'DA VARLIK (EL-MEVCUD)
EXISTENCE (AL-MAVCÛD) IN QADI ABD AL-JABBÂR

Doç. Dr. İrfan GÖRKAŞ
Afyon Kocatepe Ünv.

Özet

Türkçe İslam metafiziği ile alakalı bu yazımızda iki hususu belirtmeliyiz. Yazıda, öncelikle Kadı Abdülcebbâr'da varlık (mevcûd) meselesi ele alınmaktadır. Kadı Abdülcebbâr Mutezile kelam düşüncesine mensuptur ve Mutezile okullarından Basra Okulu'nun reisi ve temsilcisidir. Bu okul, Bağdat ve Horasan okuluyla birlikte İslam düşüncesinin üç entelektüel akımına (kelam, tasavvuf ve felsefe) kaynaklık etmektedir. Örneğimiz Kadı Abdülcebbâr, yazdığı eserleriyle Mutezilî düşüncenin günümüze ulaşmasını sağlayan sistematik bir düşünürdür. Ayrıca bu okul, özel anlamda Eş'arî-kelam, daha genel bir ifadeyle Sünnî-kelam okulunun da kaynağı durumundadır. O nedenle onun varlık hakkında söyledikleri Türkçe İslam Metafiziği için önemlidir. Bu bakımdan yazımız bir kelamcı-düşünür olarak Kadı Abdülcebbâr'daki "mevcûd" kavramına odaklanmakta ve eseri *Şerh usûli'l-hamse'*sini paranteze almaktadır. Eser bilgi problemiyle başlamakta, varlığı bilgi probleminin bir cüzü olarak ele almaktadır. O nedenle denilebilir ki Kadı Abdülcebbâr'ın metafiziği, epistemolojik bir metafiziktir. İkinci olarak yazımız, bir "meta-mevcûd" çalışmasıdır ve Kadı Abdülcebbâr teolojisindeki varlığa odaklanmaktadır. Kadı Abdülcebbâr, varlıkla ilgili öncelikle bir fiil (v-c-d) ile vücûd ve mevcûd olmak üzere iki isim kullanmaktadır. Fiil, ya mazi, ya muzari, ya müstakbel formunda kullanılmaktadır. Vücûd, atomların birleşip cisim oluşturmalarının şartıdır. Yerkaplamanın ilkesidir. O bu ilkeye muhassıs adını vermektedir. Hareketin ilkesine 'emir' demekte, ikisini birlikte manevî varlık (vücûdu'l-mana) olarak adlandırmaktadır. Bu anlamda yine oluş'un dört tarzını vücûd kavramıyla ifade etmektedir. Mevcûd ise ya kadîm, ya hâdis olandır. Kadîm olarak mevcûd, özel bir sıfattır, yani öz-niteliktir. Bu sıfat zât'ın diğer ifadesiyle Allah'ın sıfatıdır. Diğer sıfatlar/nitelikler ona göre, onda tezahür etmektedirler. O, öncedir, ilktir. Yani mevcûd, öncedir (kadîm), dolayısıyla ilktir. Önce olan bu varlık, diridir (hayy), bilendir (âlim), güçlüdür (kâdir). Yine varlık (mevcûd), apaçıktır, müşterektir, dış dünyadaki sabitliktir, zihindeki doğru bilgidir (sıdk). Hâdis olarak mevcûd, zihnin dışında kendisine işaret edilirlerdir. Bu tür varlık, sıfat varlığın diğer nitelikler olarak fiilidir. Bu fiil, emir ve muhassıs (vücûd) ile var olmaktadır.

Kelimeler: İslam Felsefesi, Metafizik, Kadı Abdülcebbâr, Mevcûd, Bir, Sıfat

Abstract

We should mention two points about our article concerning Turkish Islamic metaphysics. In this article, firstly 'the issue of existence (mevcûd) in Qadı Abd al-Jabbâr' is discussed. Qadı Abd al-Jabbâr belongs to the thought of Mutezile kalam and also, head and representative of Basra School from the Mutezile schools. This school, together with the schools of Baghdad and Khorasan, is the source of three intellectual movements of Islamic thought (kalam, sufism and philosophy). Morever, this school is also the source of Asharî-kalam school, in a broader sense, source of Sunnî-kalam school. Therefore, what he says about existence is important for Islamic metaphysics in Turkish. In this regard our article focuses on the concept of 'mawjûd' and brackets Qadı Abd al-Jabbâr and his work *Sharh usûl al-hamse* as a basis. The work starts with the problem of knowledge; approaches existence as a component of the knowing problem. Therefore, it can be said that the metaphysics of Qadı Abd al-Jabbâr is an epistemological metaphysics. Secondly, this article is a continuation of our previous writings on meta-mevcûd' and focused the concept of existence in the Qadı Abd al-Jabbâr's theology. He uses a verb (v-c-d) and two names, namely the being and the existent, related to existence. The verb is used in either past, or present, or future form. The being (vujûd) is the condition for the atoms to combine and form objects. It is the principle of

flooring of objects. He calls this principle as “muhassıs” that is an assigner. He calls “amr” to the principle of the movement, and calls the two of them together as the spiritual being (wujûdu’l-mana). In this sense, it expresses the four styles of being with the concept of body. Mawjûd is either the infinite, ancient (kadîm) or the finite (hâdith). The existent (mawjûd) as an infinite is a special-adjective, self-attribute. The other attribute manifest according to it and in it. The existent (mawjûd) as a finite are referred to things. According to Qadı Abd al-Jabbâr mawjûd are is undefined and obvious, ancient (kadîm), true (sıdk), real (sâbit), common (mushtarak) and copula. Existence as an attribute is ontological priority and relation of being among attributes and also, existence as action of God is universe and existence as copula is nexus of syllogism.

Keywords: Islamic Philosophy, Metaphysics, Qadı Abd al-Jabbâr, Existence, One, Attributes

İBN ARABÎ ONTOLOJİSİ: VECDEKİ VİCDÂNU'L-VÜCÛD

ONTOLOGY OF IBN ARABİ: VICDAN AL-VUCÛD IN VECD

Doç. Dr. İrfan GÖRKAŞ
Afyon Kocatepe Ünv.

Özet

Bu çalışma, Türkçe İslam metafiziğiyle alakalı bir meta-vecd çalışmasıdır. Bir meta-vecd çalışması olarak bu yazı, sufî metafiziğinde kullanılan varlık kavramlarına ve varlık felsefesine odaklanmaktadır. Sufî metafizikte varlıkla ilgili iki gelenekten söz etmek gerekmektedir. Sufî literatürde varlıktan söz eden ilk sufi Ebu Nasr Serrac'tır. Serrac (ö. 988), İbnü'l-Arabî'nin *Kitabu'l-vecd*'ine dayanmakta, varlığı (vücûd) üç aşamalı bir vecd'in/hal'in nihayeti kabul etmekte, varlık öncesi iki aşama üzerinde durmakta varlığın adından söz etmekle yetinmektedir. Yani hal/vicd/in nihayetine yer vermemektedir. O nedenle sufî metafiziğinde varlık meselesi, vecd temelle bir ontoloji meselesidir. Vecdin başlangıcını tevâcüd, nihayetini vücûd oluşturmaktadır. Vecd ise mevcûd-varlık kavramının mastar-ismidir. Serrâc'ın vecd meselesi, iki uç, üç aşamalı tekamül, tevâcüd, vücûd, mütevâcid, vâcid, sâkin vâcid, müteharrik vâcid, tamlık, yöntem, fiil ve infial yani makam ve hal meselelerini içermektedir. İkinci gelenek, Abdullah el-Ensarî'nin (ö.1089) *Kitabu menazili's-sâirin'i* ve sekiz şerhidir. Gelenek, vecd, vücûd ve vicdân kavramlarına odaklanmaktadır. Bir sufî düşünür olarak İbn Arabî'de vecd ontolojisinin kavramlarını tevâcüd, vecd, vücûd, vâcid, vicdân, hayalî vecd, sahih vecd, gibi kavramlar oluşturmaktadır. Vecd felsefesi ise hazret, ilahî hazret, isimler teorisi, vâcid, vâcidin mahiyeti, fiili, vecdin başlangıcı, sonu, vecdin sahihliği, kaynağı, vb. sorunları içermektedir. İbn Arabî geleneğin kavramlarını ve sorunlarını kabul etmekte, onlara hazret, isim ve vicdân kavramlarını eklemekte, neticede onlarla İslam düşüncesinde yeni bir metafizik kurmaktadır. İbn Arabî, duyulur dünyayı his ve hayal dünyası olarak ikiye; düşünülür dünyayı zât, isimler/sıfatlar ve fiiller dünyası olmak üzere üçe ayırmaktadır. Yine İbn Arabî düşünülür dünya ile duyulur dünya arasındaki bağlantıyı "isimler"le kurmakta, isimleri "ilahî hazret" kavramı altında toplamakta, böylece varlıkta birliğe ulaşmaktadır. İsimleri "ilahî hazret"in, oluşu (kevn) isimlerin açılımı/tezahürü olarak kabul etmekte, nihayetinde İbn Arabî İslam metafiziğinde bir isim ontolojisi kurup teorize etmektedir. Bu demektir ki Türkçe İslam metafiziğinde meta-vecd meselesi, İbn Arabî felsefesinde bir isim ontolojisidir ve birisi vecd, diğeri hazret olmak üzere iki temel kavram üzerinde inşa edilmektedir. Hazret, varlığı, varlığın ilkesini; vecd, vâcidin halini, infialini ifade etmekte, varlık (vücûd) bu halde/vecdde hazır olup bilinmektedir. Bilinen varlık dünyası ise bir yönüyle isimler dünyası, diğer yönüyle fiiller dünyasıdır. İbn Arabî, isim metafiziğinde, kelamın sıfat metafiziğini tevarüs etmekte, sıfatları isimlere dâhil etmekte, metafizik izahlarında delalet, ardardalık, vb. kabulleriyle de kelamın ilkelerine dayanmış görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam Felsefesi, İbn Arabî, Vecd, Vücûd, Vicdân, Hazret, İsimler

Abstract

This paper is a meta-vecd study concerning Islamic metaphysics in Turkish. As a meta-vecd study, this article focuses on the concepts of being and ontology used in Sufi metaphysics. In the sufî metaphysics, there are two traditions about existence. The first Sufi that mentioned existence in the Sufi literature was Abu Nasr Serrac (d.988). Serrac bases on the book of Ibn Arabi's *The book of vecd* and accepts that being is the end status of vecd in three-stage of the being and explains two stages before being and only mentions the name of the being. In the other words, he does not include the end of status/vecd. Therefore, the issue of existence in the Sufi metaphysics is a matter of ontology in the vecd-based. The beginning of the vecd is composed of tawâcud and the end of it is composed of vucûd. Vecd is the infinitive-noun of the concept of existence. The question of vecd of Serrâc consist of two

ends, the evolution with three staged, tawâcud, vucûd, mutawacid, vâcid, sâkin vâcid, muteharrik vâcid, completeness, method, the state action and passion that is, they include the issues of position (maqam) and status (hal). The second tradition is the *Kitab menazil al-sâirin* of Abd al-Allah al-Ansari (d.1089) and its eight commentaries. The tradition focuses on the concepts of vecd, vücûd and vicdân. The concepts of vecd ontology in Ibn Arabi as a sufi thinker consist of concepts such as tawâcud, vecd, vucûd, vâcid, conscience (vicdân), imaginary vecd and real vecd. The philosophy of vecd includes the problems of Hazrat, Divine Hazrat, the theory of nouns, wacid, the nature of the wacid, the act, the beginning and the end of vecd, the reality, source, etc. Ibn Arabi accepts the concepts and problems of sufî tradition and adds to them the concepts of holiness existence (hazrat), name (ism) and conscience (vicdân), and consequently establishes a new metaphysics in Islamic thought. Ibn Arabi divides sensible world into two as feeling and imaginary worlds, intelligible world into three as the world of self (zât) and names/attributes and acts. Again, Ibn Arabi establishes the connection with "names" between the intelligible world and the sensible world and collects the names under the concept of "divine hazrat", thus he reaches the unity in existence. He accepts the names as the expansion of divine hazrat and the presence as the manifestation of names eventually he establishes and theorizes the ontology of name. This means that the issue of meta-vecd in Turkish Islamic metaphysics is a name ontology in the philosophy of Ibn Arabi and built on two basic concepts, one of them vecd and the other hazrat. Hazrat refers to the principle of existence, vecd refers to the state of the wacid and passion (infial). Being (vucûd) is ready in this state/vecd and known, in one hand the known world of being is the world of names and in the other hand the world of actions. In the noun metaphysics, Ibn Arabi inherits the attribute metaphysics of theology, includes attributes into names and seems to be based on the principles of kalam accepting demonstration, one after the other, etc. in his the metaphysical explanations.

Keywords: İslamic Philosophy, Ibn Arabî, vecd, Being, Existence, Names

MİZAHİ ÖYKÜ TÜRÜNE BİR ÖRNEK: SULHİ DÖLEK'İN SARDUNYALAR ADLI ÖYKÜSÜNÜN TAHLİLİ

AN EXAMPLE OF HUMOROUS STORY TYPE: ANALYSIS OF SULHİ DÖLEK'S STORY NAMED SARDUNYALAR

Arş. Gör. Zeynep Gözde KOZLU
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Bildirinin konusu, çeşitli süreli yayınlarda mizahi bakışlı yazılar kaleme alan, insan doğasındaki şaşkınlık ve tutarsızlıkları mizahla yakalamayı seven bir yazarın, Sulhi Dölek'in Sardunyalar adlı öyküsünün tahlili ve öyküdeki mizah unsurlarının tespitine dairdir. Bildiri; giriş bölümü, söz konusu edebi metnin incelenmesi ve sonuç bölümünden oluşmaktadır. Giriş bölümünde modern Türk öykücülüğünde mizahi öykü türünün gelişimi hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde ise dört ana başlık etrafında öykü çözümlemesi yapılmıştır. İlk olarak öykünün özeti aktarılmış, ardından muhteva unsurları kapsamında; olay örgüsü, zaman, mekân unsuları ve şahıs kadrosu ele alınmıştır. Üçüncü başlıkta anlatım teknikleri açısından anlatıcı ve bakış açısı incelenmiş, son başlıkta ise hikâyenin dil ve üslup incelemesi kapsamında tasvir ve diyaloglar üzerinde durulmuştur. Metnin kurgusal yapısı çözümlenirken, yazarın mizah anlayışı ve öykü içindeki olaylara, yerlere, kişilere, konuşmalara dair tespit edilen güldürücü unsurlar ilgili başlıklar altında belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sulhi Dölek, Sardunyalar, Mizah, Öykü, Gülmece

Abstract

The subject of the paper is the analysis of the story called Sardunyalar of an author, Sulhi Dölek, who writes humorous articles in various periodicals and who likes to catch the confusion and inconsistencies in human nature with humor, and the detection of humor elements in the story. The paper is composed of introduction, the chapter in which the literary text in question is analysed under four titles and conclusion. In the introduction chapter, information about the development of humor genre in modern Turkish storytelling is given. In the second part, firstly the summary of the story is given and then the plot, time, place elements and character staff are discussed within the scope of the elements of content. In the third title, narrator and point of view are examined in terms of narrative techniques, and in the final title, the descriptions and dialogues are examined within the context of language and style analysis of the story. While analyzing the fictional structure of the text, the author's sense of humor and the detected humorous elements regarding the events, places, characters and speeches in the story are mentioned under the relevant headings.

Keywords: Sulhi Dölek, Sardunyalar, Humor, Story

MÖ. 2. VE 1. BİNYILDA KUZEYDOĞU ANADOLU
NORTHEAST ANATOLIA IN 2nd AND 1st MILLENNIUM BC.

Prof. Dr. Veli ÜNSAL
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Özet

Kuzeydoğu Anadolu'nun tarihi çağları ile ilgili olan bu çalışma bölgenin bulunduğu coğrafi konumdan dolayı ayrı bir önem arz etmektedir. Bölge tarih öncesi çağların en başından itibaren yerleşmeye uğramış, özellikle MÖ. 2. ve 1. binyılda Anadolu'nun iki büyük uygarlığı olan Hititler ve Urartular ile bir takım siyasi ilişkileri görülmüştür. MÖ. 2. binyılın ortalarında Hititlerle ilişkilerine rastlanan krallık Hayaşa, MÖ. 1. binyılın ilk çeyreğinde Urartularla ilişkilerine rastlanan krallık ise Diauehi'dir.

Kuzeydoğu Anadolu'da MÖ. 15. yüzyılın sonlarından itibaren ismine rastlanan Hayaşa Krallığı'nın siyasi ve kültürel etkinlikleri, Hitit kayıtlarında yer almaları sonucu aydınlatılabilmiştir. Söz konusu veriler ışığında yüz elli yılı aşkın bir süre boyunca kuzeydoğu Anadolu'da varlıklarını devam ettirdiklerini bildiğimiz Hayaşalılar, Hititlerle olan siyasi ilişkilerine bağlı olarak etki alanlarını ve sınırlarını bu bölgelerin dışına doğru genişletmişlerdir. Bu krallık, Hititlerin istikrarlı bir şekilde izlediği kuzeydoğu politikası sonucu zaman zaman pasif durumda kalmışlar, zaman zaman da Hitit ülkesindeki karışıklıklardan faydalanarak güçlü düşmanlarını uzun süre uğraştırmışlardır.

MÖ. 1. binyılın başlarında Kuzeydoğu Anadolu'ya hâkim olan krallık ise Urartu kayıtlarında Diauehi ve Asur kayıtlarında Dayaeni olarak geçen Diauehi Krallığı'dır. Urartu Devleti kuruluşunu tamamlar tamamlamaz, ekonomik zenginliklere ve stratejik bir konuma sahip olan kuzeydeki, bu topraklara yoğun seferler düzenlenmiştir. Bu bölgeye düzenlenen seferlerin ana amacı, kuzeyin önemli hammadde yataklarını, tarım ve hayvancılık merkezlerini ele geçirmektir. Bu politikalardan anlaşıldığı kadarıyla bölgeye düzenlenen seferler yağma adına değil bölgede kalıcı olmak adına gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada her iki krallığın kuzeydoğu Anadolu ile olan ilişkileri ayrıntılı olarak ele alınarak bölgenin tarihi çağlardaki durumu ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kuzeydoğu Anadolu, Hitit, Urartu, Hayaşa, Diauehi

Abstract

This study, which deals with the historical ages of Northeast Anatolia, is of particular importance due to the geographical location of the region. The region has been inhabited from the beginning of prehistoric times, especially, during the 2nd and 1st millennia BC, a number of political relations were observed with the two great civilizations of Anatolia, the Hittites and the Urartians. In the middle of the 2nd millennium BC, the kingdom Haiasa was found to have relations with the Hittites. In the first quarter of the first millennium, the kingdom, which had relations with the Urartians, was Diauehi.

Light has been shed on the political and cultural activities of the Haiasa Kingdom, whose name we encounter towards the end of the 15th century BC., owing to logs about them in Hittite records. In consideration of such data, it has been discovered that the Haiasaians, expanded their borders and territory of influence according to political relations with the Hittite. This kingdom remained passive from time to time due to northeastern politics pursued consistently by the Hittites, while at times they exploited disorder in the Hittite country and created long-lasting trouble for their powerful enemies.

The Diauehi Kingdom that dominated Northeast Anatolia at the beginning of the first millennium BC. was the Diauehi Kingdom in the Urartian records and Dayaeni in the Assyrian records. As soon as the Urartian State was completed, organized various military campaigns against these territories to the north, which enjoyed economic riches and a critical

strategic location. The main purpose behind these campaigns against this region, which is generally included within the boundaries of the land of Diauehi, was to capture the important raw material deposits and centers of agricultural and animal husbandry in the north. As understood from these policies pursued, these campaigns were carried out to gain a permanent hold over the region, not simply for the sake of loot.

In this study, the relations of both kingdoms with northeastern Anatolia will be discussed in detail and the situation of the region in historical ages will be tried to be revealed.

Keywords: Northeast Anatolia, Hittites, Urartians, Haiasa, Diauehi

URARTU DEVLET DİNİ
THE URARTIAN STATE RELİGİON

Prof. Dr. Veli ÜNSAL
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Özet

Yerli ve yabancı birçok bilim adamı Urartu Krallığı'nın idare şeklini teokratik ve merkeziyetçi bir düzen olarak tanımlarlar. Teokrasi siyasi otoritenin, tanrının temsilcileri olduklarına inanılan yöneticilerin elinde bulunduğu siyasi düzen ve din erki olarak tanımlanır. Bu terim daha sade bir anlatımla, dine dayalı yönetim biçimi demektir. Eskiçağ devletlerinin çoğunda teokratik yönetimin izlerine rastlanır. Bu devletlerden biri Urartulardır.

Urartu Krallığı'nın tarihi hakkında bilgi sahibi olduğumuz verilerin çok önemli bir kısmı dini kaynaklardan ibarettir. Urartu yazıtları tanrıların anıldığı ifadelerle başlar ve yine bu ifadelerle son bulur. Urartu kralları, gerek siyasal gerekse askeri faaliyetlerini tanrılarının hoşnutluğunu ve memnuniyetini kazanmak için gerçekleştirmişlerdir. Bu durum Urartu Krallığı'nın siyasal yapısında dine ne kadar önem verdiğini gösterir. Böylece krallığın yönetim sisteminde din ön plana çıkmış ve yönetim şeklini büyük ölçüde etkilemiştir.

Urartuların merkezi otoritesi başlangıçta olmasa bile, krallık güçlendikçe gücünü dinden almıştır. Urartu kralları da diğer Anadolu kralları gibi yaptıkları işleri tanrıları adına icra ediyorlar, onlara kurbanlar sunuyorlar ve tapınaklar inşa ediyorlardı. Hatta Urartu krallarının askeri seferleri zaferle sonuçlanmışsa, bunun tanrıların sayesinde elde edildiğine inanılıyordu.

Bu çalışma ile Urartu devlet teşkilatı ve Urartu dini arasındaki bağlantı ortaya konularak, devlet yapısında dinin ne derece etkili olduğu vurgulanmak istenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doğu Anadolu, Urartu, Din, Yönetim

Abstract

Many scientists in Turkey and abroad define the way of Urartian Kingdom as a theocratic and centralized order. Theocratic is defined as the political order and power of religion held by the rulers of the political authority who is believed to be representatives of God. More simply this term means religion-based monagement format. In most of Ancient states traces of theocratic leadership is found. One of these states is Urartian.

Most of the informations consist of religious sources about the history of the kingdom of Urartian. The inscription of Urartian begins with the phrases which are remembered with Gods and finish with these phrases again. Urartian kings achieve both their political and military activitres to gainthe satisfaction and pleasure of their Gods. This case shows how Urartian Kingdom cares religion in its political structure. So in the kingdom's management system, religion stands out, and it highly affects the method of management.

Even if the central authority of the Urartians was not initially, as the kingdom strengthens, it has taken its power from religion. Kings of Urartians well as other kings of Anatolia perform their work on behalf of their Gods, sacrifice them and construct temples. Even when the militory expedition of the kings of Urartian resulted in victory, it was believed to have been achieved by the Gods.

With this work by putting the connection between Urartian state organization and Urartian religion, the importance of religion in the state structure is wanted to be empnasized.

Keywords: Eastern Anatolia, Urartian, Religion, Government

TÜRKİYE'DE 2007-2017 DÖNEMİ DIŞ ÖDEMELER BİLANÇOSU VE DIŞ BORÇLARI

2007-2017 TERM FOREIGN PAYMENTS BALANCE SHEET AND EXTERNAL DEBT IN TURKEY

Dr. Şahin ÇETİNKAYA
Uşak Üniversitesi

Özet

Dış ödemeler bilançosu ülkelerin belirli bir dönem içerisindeki dış ekonomik ve mali ilişkilerinin durumunu gösterir. Bir ülkenin dış ödemeler bilançosundaki denge durumu, o ülkenin uluslararası ödeme gücündeki iyileşme ya da bozulmalarını yansıtır. Bu durum ekonomik ve mali itibarının bir göstergesi olarak değerlendirilir. Uluslar arası kredi derecelendirme kuruluşlarının baz aldıkları verilerin bir çoğu bu başlık altındadır. "Dış Borç Miktarı", ülkenin herhangi bir dönemde ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşlardan aldığı faizin hesaplanmasında temel alınan dış borçların anapara toplamını ifade etmektedir.

Dış borçlanma, gelişmekte olan ülkelerin iç tasarruf yetersizliği nedeniyle ekonomik kalkınmalarında yoğun olarak kullandığı bir finansal kaynaktır. Dış borçlar alındığında ülke ekonomisine ek kaynak niteliği taşımaktadır. Alınan dış borçlar üretken ve verimli alanlarda kullanıldığında yatırım ve ihracat artar ve borç servisi finansmanında da kullanılabilmektedir. Aksi takdirde alınan dış borçlar üretime dönüştürülemeyip dış borçlar finanse edilemediğinde ülkeler krize sürüklenmektedir. Dış ödemeler bilançosu, kalkınma hızı, döviz kurları, enflasyon oranı, gelir dağılımı ve istihdam oranları gibi bir çok temel ekonomik değişkenle ilişkilidir.

Ödemeler dengesi bir akım kavramdır.Bilinen bilanço gibi bir andaki mali durumu göstermez. Bir yıl içindeki ekonomik ve mali işlemlerin doğduğu net açık veya fazlayı ortaya koyar. Böylelikle bir ülkenin dış ekonomik ilişkileri hakkında bilgi içeren çok yönlü bir gösterge kabul edilebilir. Buna bağlı olarak da, dış denge resmi döviz rezervlerindeki değişimlerin sıfır olması durumudur. Bilanço açık veya fazlasının önlenmesini veya dışarıdan sağlanan gelirlerin dışarıya yapılacak ödemelerin eşitlenmesi durumları ile ilgili yol göstericidir. Ödemeler bilançosunun denkleştirilmesi için aktif ve pasif bakiyelerinin tahsili veya ödenmesi gerekir. Döviz arz ve talebindeki dengesizlik durumunun giderilmesi gerekir. Bu durum döviz arzının az, döviz talebinin fazla olduğu durumu ifade eder.

Anahtar Kelimeler: Ödemeler Bilançosu, Dış Borç, Ekonomik Büyüme, Enflasyon, İstihdam

Abstract

The external balance of payments shows the status of the external economic and financial relations of countries within a certain period. The balance of a country's balance of foreign payments reflects the improvement or deterioration of that country's international solvency. This situation is considered as an indicator of its economic and financial reputation. Most of the data on which international credit rating agencies are based are under this heading. The external debt amount represents the principal sum of the foreign debts which are the basis for calculating the interest received from national or international institutions and organizations in any period of the country.

Foreign borrowing is a financial resource that the developing countries use heavily in their economic development due to insufficient domestic savings. When the debts are taken, it is an additional source to the national economy. When the external debt is used in productive and productive areas, investment and export increases and can be used in debt service financing.

The external balance of payments, development rate, exchange rates, inflation rate, income distribution and employment rates are related to many basic economic variables.

Balance of payments is a current concept. Known as the balance sheet does not show the financial situation in a moment. Reveals the net deficit or surplus caused by economic and financial transactions within a year. Thus, a multi-faceted indicator containing information about a country's foreign economic relations can be accepted. Accordingly, the external balance is the case that the changes in official foreign exchange reserves are zero. It is a guideline for preventing the balance sheet deficit or surplus or equalizing the payments to be made to the external income. In order to offset the balance of payments, the asset and liability balances must be collected or paid. The imbalance in supply and demand for foreign exchange needs to be remedied. In this case, less than the supply of foreign currency refers to cases where the excess demand for foreign exchange.

Key Words: Balance of Payments, External Debt, Economic Growth, Inflation, Employment

BİLGİ EKONOMİSİNE YÖNELİK KAMU POLİTİKALARININ İNCELENMESİ

EXAMINATION OF PUBLIC POLICIES FOR KNOWLEDGE ECONOMICS

Dr. Şahin ÇETİNKAYA
Uşak Üniversitesi
Naciye BOYACIOĞLU ÇETİNKAYA
Meram Anadolu Meslek Lisesi

Öz

Toplumsal yapıda bilgi toplumunun göstergesi bilgiye dayalı üretimdir. Bilgiye dayalı yüksek katma değerli mal üretimi bilgi ekonomisi olarak tanımlanır. Toplumlarda gelişim üretim faktörleri ile kendini göstermektedir. Toplumsal yapı da bununla isim almakta ve üretim faktörlerindeki güçlü değişimler toplumsal yapının adını da değiştirmektedir. Günümüzde bilgi toplumu, bilginin üretim de kullanılan en önemli kaynak olduğunu göstermektedir.

Bilgi, tarih boyunca toplumların zenginliğinin en önemli kaynağı olmuştur. Nitelikli bilgiye sahip olan ve bilgiyi doğru biçimde kullanabilen toplumlar daha yüksek bir refah seviyesine erişmiştir.

20'nci yüzyılın ortalarından itibaren elektronik alanında yaşanan gelişmeler bilginin elde edilmesi, depolanması, işlenmesi ve iletilmesi açısından bir çığır açmış ve bilgi toplumuna dönüşüm sürecini de önemli ölçüde hızlandırmıştır. Son yıllarda ise bilgi ve iletişim teknolojileri ekonomik ve sosyal hayatın tüm alanlarında kullanılan genel amaçlı bir teknoloji haline gelmiştir.

Gelişmiş ekonomilerin ürünleri bilgi teknolojilerine bağlı yüksek katma değerli bir özelliktedir. Türkiye 1999 yılından itibaren bilgi ekonomisine geçiş için eylem planları hazırlamaktadır. Bu planlarla kamu kaynakları kullanılarak yüksek katma değerli bir ürün yelpazesi ve bilgi toplumu özelliklerine uygun istihdam yaratılması hedeflenmiştir.

1999 yılında başlayan bilgi toplumuna geçiş eylem planları 2018 yılında da devam etmektedir. Bu planlar uygulanırken önemli istatistiklerde oluşturulmaktadır.

Bilgi ekonomisine geçiş için yapılan çalışmalar istihdamın yapısını da etkileyecek düzeydedir. Beşeri sermaye kavramının şekillenmesinde eğitime bağlı istihdam ön plandadır. Buna göre bir ekonomide eğitimli insan sayısı artıkça, çalışma alanları bilgiye dayalı sektörlere yayılır. Yani eğitimli insanların niteliklerindeki gelişme iş hayatlarında yeni meslek ve istihdam alanlarının ortaya çıkmasına neden olur. Beşeri sermaye endeksinin tutulmasında da eğitim ve istihdam dikkate alınmaktadır. Bu verilerdeki gelişmenin paralelliğine göre ülkeler puanlanmakta ve sıralanmaktadır.

Anahtar Kelimeler : Küreselleşme, Bilgi Toplumu, Beşeri Sermaye, E-ticaret, E-devlet

Abstract

The indicator of Information Society in social structure is knowledge-based production. The production of high value added goods based on knowledge is defined as the knowledge economy. Development in societies is manifested by factors of production. Social structure is also named by this and strong changes in production factors also change the name of social structure. Today, the Information Society shows that knowledge is the most important resource used in production. Knowledge has been the most important source of the wealth of societies throughout history.

Societies that have qualified knowledge and are able to use it correctly have achieved a higher level of well-being. Since the mid-20th century to obtain information on developments in the field of electronics, storage, processing and has been a breakthrough in terms of the transmission and has accelerated considerably in the process of transformation

into an information society. In recent years, information and communication technologies have become a general purpose technology used in all areas of economic and social life. The products of developed economies have a high added value due to information technologies. Turkey is preparing action plans for the transition to the knowledge economy since 1999.

A range of products with high added value by using public resources are targeted with this plan, and the creation of jobs according to the information society features. The action plans for transition to the information society, which started in 1999, continue in 2018 as well. These plans are generated in the implementation of important statistics. The studies conducted for the transition to the knowledge economy are at a level that will affect the structure of employment. In the shaping of the concept of human capital, education-dependent employment is at the forefront. Accordingly, as the number of educated people increases in an economy, the fields of study are spread to knowledge-based sectors. In other words, the development of the qualifications of educated people leads to the emergence of new occupational and employment fields in business life. Education and employment are also taken into consideration in keeping the human capital index. According to these data parallels the development of the countries are scored and ranked.

Keywords: Globalization, Information Society, Human Capital, E-commerce, E-government

İŞSİZLİK SORUNUNA FENOMENOLOJİK BİR YAKLAŞIM: ÜNİVERSİTE MEZUNU GENÇ İŞSİZLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İŞSİZLİK SORUNU

A PHENOMENOLOGICAL APPROACH TO UNEMPLOYMENT PROBLEM: UNEMPLOYMENT PROBLEM ACCORDING TO THE VIEWS OF YOUNG UNEMPLOYED UNDERGRADUATES

Doç.Dr. Aydın ÇİVİLİDAĞ
Akdeniz Üniversitesi

Özet

Bu araştırmada işsizlik olgusu, üniversite mezunu işsiz insanların görüşleri doğrultusunda incelenmeye çalışılmıştır. Katılımcılar amaçlı örnekleme ile gönüllü olarak ve sözlü rızaları alınarak çalışmaya dâhil edilmiştir. Katılımcılardan 9'u Kadın, (%56.25), 7'si Erkektir (% 43.75) ve yaş ortalamaları 27.75'dir. Çalışmada katılımcılardan elde edilen yanıtlar nitel yöntemle incelenmiş, verilere içerik analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; Katılımcıların iş yaşamının insanlar için önemi temasına verdikleri yanıtlar; Psikolojik güç, varoluş gereksinimi, para kazanmak ve amaçlı yaşam olmak üzere dört kategori altında incelenmiştir. İşsizliğin neden olduğu ekonomik sorunlar teması doğrultusunda; Yaşamsal gereksinimleri karşılayamamak, aileye yük olmak ve ekonomik bağlılık ile geçim sıkıntısı yaşamak şeklinde üç kategori oluşturularak analiz yapılmıştır. İşsizliğin neden olduğu sosyal sorunlar temasına ilişkin katılımcıların yanıtlarından, sosyal faaliyetlere katılamamak, toplumsal baskı, arkadaşlardan uzaklaşmak, evlenememek ve boşanmak şeklinde dört kategori oluşturulmuştur. İşsizliğin neden olduğu psikolojik sorunlar temasına yönelik katılımcılardan alınan yanıtlarda ise en fazla %25 oranıyla üzüntü olduğu belirlenmiştir. İşsizlik için çözüm önerileri teması doğrultusunda, katılımcıların yanıtlarından eğitim stratejisi oluşturulması, işe alımlarda adil tutum ve istihdam politikası oluşturulması yönünde üç kategori oluşturularak, analiz yapılmıştır. Ayrıca araştırmada işsiz bireylerin en fazla algıladıkları sosyal destek kaynağının %93,7 ile ebeveyn olduğu bulunmuştur. Algılanan sosyal destek türleri ile ilgili olarak 11 katılımcı çevresinden %68,7 oranında hem maddi, hem de manevi sosyal destek algıladığını belirtmiştir. Çalışmada katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlardan da doğrudan alıntı yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, Genç İşsiz, Üniversite Mezunu, Fenomenoloji, Nitel Analiz

Abstract

In this study, the phenomenon of unemployment has been tried to be examined in accordance with the opinions of unemployed undergraduated people. Participants were included in the study voluntarily and with their verbal consent. The research was done with semi structured interview form by researcher. Nine of the participants were female (56.25%), 7 were male (43.75%) and the mean age was 27.75. In the study, the responses obtained from the participants were examined by qualitative method and content analysis was applied to the data. According to results; Participants' responses to the theme of the importance of business life for people; Psychological power, necessity of existence, earning money and purposeful life were examined under four categories. In line with the theme of economic problems caused by unemployment; The analysis was conducted by creating three categories: not being able to meet the vital requirements, being a burden on the family and experiencing economic dependence and subsistence. Four categories were formed from participants' responses to the theme of social problems caused by unemployment, not being able to participate in social activities, social pressure, getting away from friends, not getting married and getting divorced. In the responses received from the participants for the theme of psychological problems caused by unemployment, it was found that sadness was at most 25%. In line with the theme of solution proposals for unemployment, three categories were formulated and analyzed in

order to form a training strategy, fair attitude in recruitment and employment policy. In addition, it was found that the most perceived source of social support by unemployed individuals was the parent with 93.7%. In terms of perceived social support types, 68.7% of the 11 participants perceived both financial and moral social support. In the study, the answers of the participants were directly quoted.

Key Words: Unemployment, Young Unemployed, Undergraduate, Phenomenology, Qualitative Analysis

DEĞİŞEN ZAMAN VE MEKÂN ALGISI TASARIMLARI: KAFAMDA BİR TUHAFLIK

DESIGNS OF CHANGING TIME AND PLACE PERCEPTION: A STRANGENESS IN MY MIND

Dr. Öğr. Üyesi Figen KANBİR
Siirt Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada, Orhan Pamuk'un "Kafamda Bir Tuhaflık" adlı romanı, romanın karakterleri üzerinden, zaman ve mekân kavramlarının değişimiyle bir arada incelenecektir. Romanda yer alan pek çok öğe; köyden şehre göç, gecekondulaşma, şehre adapte olma, sınıf ve etnik köken çatışmaları, kutuplaşma (sağ-sol, milliyetçi-komünist, Kürt-Türk, Alevi-Sünni gibi) kavramsallaştırmaları ekseninde tartışılacaktır. Aynı zamanda roman karakterlerinin temsil etmiş oldukları ideolojilerin o günkü toplumsal ve siyasal yapının anlaşılmasında belirleyici etkinliği, çalışma boyunca, sorgulanacaktır. Böylece bireyler ve ait oldukları toplumsal bütünlük, egemen değerlerin birer yansıtıcı öğesi olacaktır. Roman boyunca ataerkil zihniyetin hâkim olduğu anlam evreninde bu, yapısal değişimleri daha rahat okumamızı sağlamaktadır.

Roman boyunca İstanbul şehri, değişimlerin hem hızını hem de yönünü açığa çıkarmaktadır. Nitekim İstanbul geçmişin ve geleceğin sancılarını ve hüznünü aynı anda üzerinde taşımaktadır. Şehrin insanlarında mevcut bulunan ve geçiş halinde olan pek çok duygu, acayiplik nitelemesi ile romanın tümü üzerinde belirleyicidir. Bu da, hayal edilen ile gerçekte yaşanan arasındaki bağın kırılganlığını ve bağlayıcılığını keşfetmemize olanak tanımaktadır.

Anahtar kelimeler: Postmodern Roman, Göç, Gecekondulaşma, Şehirleşme, Kimlik

Abstract

In this study, Orhan Pamuk's novel which named as "A Strangeness In My Mind" will be analysed through the novel's characters in terms of changing of time and place. Most of factors like immigration from a village to the city, squatting, adapting to city life, ethnic origin and class conflicts, social discrimination (right-left conflicts, nationalist-communist, Turkish-Kurdish, alawism-sunnism etc.) will be discussed according to these conceptualisation. At the same time whole ideologies which novel's characters represent will be examined throughout the study to comprehend determinative social and political structure of that time. Thus, the individuals and their social integrity will be a reflective element of the dominant values. On the meaning that a patriarchal mind is dominant, this situation allows us to read structural changes more easily.

Throughout the novel, the city of Istanbul, which the center of many of Pamuk's novels, reveals both the speed and direction of changes. As a matter of fact, Istanbul carries the traces of the pain and sorrow of the past and the future at the same time. Many emotions that are in transition and the people of the city is determinant on the entire novel through the description of oddity. This situation allows us to discover that of the bond between the imagined and the real life is fragile and connective.

Key words: Postmodern Novel, Immigration, Squatting, Urbanization, Identity

ÖĞRENCİ ALGILARINA GÖRE İNTERNET BAĞIMLILIĞININ SOSYALLEŞMEYE ETKİSİ -KIRIKKALE İLİ ÖRNEĞİ-

THE EFFECT OF INTERNET DEPENDENCE ON SOCIALIZATION ACCORDING TO STUDENT PERCEPTIONS -THE CASE OF KIRIKKALE-

Canan KURT TOPRAKLI
Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr. Öğretim Üyesi İbrahim MAZMAN
Kırıkkale Üniversitesi

Özet

Yaşam döngüsü içerisinde bulunan ergenlik/gençlik dönemi, bireyler için kritik ve zorlu bir süreci ifade etmektedir. Bu dönemde toplum tarafından, bireylerden biyolojik ve ruhsal değişimlerle baş etmelerinin yanı sıra ailevi görevlerini ve toplumsal sorumluluklarını da yerine getirmeleri beklenir. Lise öğrencisi ergen/genç için toplumda yetişkin bir birey olmanın yansıması niteliğindeki sosyalleşme, aile ve yakın çevrenin gözetimindeyken, teknolojinin gelişimine bağlı olarak internet kullanımının hızla artış göstermesi ile sınırları aşan farklı bir boyutu ortaya çıkarmıştır. Günümüzde özellikle ergen/genç kesim internet bağımlığı tehdidi ile karşı karşıyadır. Zamanlarının çok büyük bir kısmını internete bağımlı olarak geçiren ergen/gençlerin sosyal yaşantılarını internet üzerinden yürütmeye çalışmaları onları kalabalıklar içerisinde yalnızlığa sürüklemektedir. Hatta bağımlısı oldukları internet onlara yaşamsal ihtiyaçlarını bile ertelettirmektedir. Bu durum sadece Türkiye'de değil tüm dünyada toplumları endişeye sevk ettiği gibi, insanları da zorunlu bir çözüm arayışına mecbur bırakmaktadır.

Bu amaca yönelik yapılan araştırmada, lise öğrencilerinin internete yükledikleri anlam ve onların algılarına göre internet bağımlılığının sosyalleşmeye ve yabancılaşmaya etkileri analiz edilmiştir. Çalışmada öncelikle öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini ölçmek için; 2018/2019 eğitim öğretim yılı Kırıkkale İl Merkezinde belirlenmiş beş devlet lisesinde öğrenimine devam eden 387 lise öğrencisine anket çalışması uygulanmıştır.

İnternet bağımlılığının sosyalleşmeye etkileri bağlamında Kırıkkale ilinde yapılmış ilk ve tek olan bu çalışma, "Lise Öğrencilerinde Teknoloji Bağımlılığının Sosyalleşmeye ve Yabancılaşmaya Etkisi -Kırıkkale İli Örneği-" isimli doktora tezinden faydalanılarak hazırlanmıştır. Çalışmada konuya ilişkin endişelerin yersiz olmadığı, değişmesi ve durdurulması mümkün olmayan teknolojik gelişmelerden faydalanmak ve olası zararlarına karşı da farkındalık oluşturarak önlem almak gerekliliğinin ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Çalışmamızın da bu yönde yapılacak önleyici tedbirlerin alınmasında öncülük etmesi bakımından önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lise Öğrencisi, İnternet Bağımlılığı, Sosyalleşme, Yabancılaşma, Ergenlik/Gençlik

Abstract

Adolescence/youth in the life cycle represents a critical and challenging process for individuals. In this period, the society is expected to cope with biological and psychological changes, as well as fulfil their family duties and social responsibilities. While socialization, which is a reflection of being an adult individual in the society for adolescents/adolescents in high school, is under the supervision of the family and the close environment, it has revealed a different dimension that transcends boundaries with the rapid increase in internet usage due to the development of technology. Today, especially adolescents/young people face the threat of internet addiction. Adolescents/adolescents who spend most of their time dependent on the internet try to conduct their social life on the internet, which leads them to loneliness in crowds. Even the internet they are addicted to, makes them postpone their vital needs. In this

case, not only as apprehension societies all over the world, Turkey is obliged to compel people in seeking a solution.

In this study, the effects of internet addiction on socialization and alienation were analysed according to the meaning and perceptions attributed by high school students to the internet. In the study, firstly, to measure the internet addiction levels of the students;, 387 high school students attending five state high schools in Kırıkkale Provincial Center in the 2018/2019 school year, were surveyed.

This study, which is the first and only study conducted in Kırıkkale province in the context of the effects of internet addiction on socialization, was prepared by using the doctoral thesis titled, "The Effect of Technology Addiction on Socialization and Alienation in High School Students-the Case of Kırıkkale Province." In the study, it is understood that the concerns about the issue are not groundless, it is necessary to take advantage of technological developments that cannot be changed and stopped, and to create awareness against possible damages and to take precautions. Our study is considered to be important in terms of leading the way in taking preventive measures to be made in this direction.

Keywords: High School Student, Internet Addiction, Socialization, Alienation, Adolescence/Youth

KÜRESEL KÜLTÜRDEN YERSİZ-YURTSUZ KÜLTÜRE
FROM GLOBAL CULTURE TO HOMELESS CULTURE

Arş. Gör. Gözde AYKUT
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Özet

20.yy sonlarına doğru sosyal bilimlerin gündemine giren küreselleşme kavramı, ilk defa 1962 yılında, Mc Luhan'ın 'Küresel Köy' kavramını kullanmasıyla birlikte yaygın olarak kullanılmaya başlasa da kavram aslında günümüzdeki kullanımı itibariyle daha ziyade homojenleşmiş toplumsal yapı ve değerleri ifade edebilmek adına kullanılmaktadır. Küreselleşme, çok boyutlu bir kavram olduğundan, sosyal bilimciler tarafından kategorilere ayrılmış ve içerisinde birçok alt başlığı barındırmıştır. Kültürel boyut, küreselleşmenin özündeki diyalektik yapıyı ortaya çıkarabilmesi adına önemli bir alt başlık oluşturmuş ve küreselleşme, üretmiş olduğu teknoloji ve iletişim araçları sayesinde kültürleri doğdukları coğrafyalardan çıkararak evrenselleştirmiştir. Fakat kültürün küreselleşmesi kavramı, süreç içerisinde geçici kültür, yer değiştirme ve yersiz-yurtsuzlaşma gibi çok farklı ifadelerle kavramsallaştırılmıştır. Bu kapsamda çalışma, konu ile ilgili daha önce yapılmış olan literatür çalışmaları üzerinden değerlendirilecektir.

Yersiz-yurtsuzlaşma kavramını kültürün içinden çıktığı kara parçasıyla olan ilişkisinin yok olmasını ifade edebilmek adına Garcia Canlini tarafından kullanmıştır. Kavram, küreselleşme ile birlikte mekanın geçirdiği dönüşümü olumlu ve olumsuz yönleriyle aktarmakla birlikte kültürel etkileşimi dışarıda bırakmadan yeni bir yoruma ve tanımlamaya gitmiştir. Peki bu kavramı küresel kültür ifadesinden ayıran özellik nedir ve kültürü yersiz-yurtsuzlaştıran sosyal mevzular neyi ifade etmektedir? Küresel kültür evrensel bir paylaşımın ve bakış açısının sonucu iken, yersiz-yurtsuzlaşma, kültürün bir veçhesi, aynı zaman da küresel modernliğin 'yaşamsal bir deneyimi' ni ifade etmektedir. Bu deneyim, bireylerin günlük yaşamlarını nasıl sürdürdüğünün özünü oluşturur. Dolayısıyla yaşam deneyimi, bireylerin içinde bulunduğu mekan ve fiziksel şartlar ile ilgilidir. Bir İngiliz'in yemek kültüründe meydana gelen değişiklikten, Meksikalı bir göçmenin yeni taşındığı bölgedeki evinde meydana gelen değişikliğe kadar tüm yaşam deneyimleri ile doğrudan orantılıdır. Yersiz-yurtsuzlaşma küresel kültürden ayrı olmayan fakat, tüm yönleriyle küresel kültür kadar evrensel olmayan, yaşamsal ve mekansal pratiklerinden ayrı düşünülemeyen bir kavramdır. Tüm bu değerlendirmeler çerçevesinde çalışma, yersiz-yurtsuz kavramının kültürel boyutunun küresel kültür karşısındaki yeri bağlamında değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Yersiz-Yurtsuz, Kültür, Homojenleşme

Abstract

Although the concept of globalization, which was on the agenda of the social sciences towards the end of the 20th century, began to be widely used in 1962 with Mc Luhan's use of the concept of Köy Global Village da, the concept is actually used to express homogenized social structures and values. Since globalization is a multidimensional concept, it has been categorized by social scientists and has many sub-titles. The cultural dimension constitutes an important sub-title in order to reveal the dialectical structure at the core of globalization and globalization has universalized cultures by removing technology from the geographies where they were born.

Garcia Canlini used the concept of misplaced-homelessness in order to express the disappearance of its relationship with the land from which culture originated. Although the concept conveys the transformation of the space with the globalization with its positive and negative aspects, it has gone to a new interpretation and definition without excluding the cultural interaction. What distinguishes this concept from the expression of global culture and what do the social issues that make culture unfounded? While global culture is the result of a

universal sharing and point of view, misplaced-nationalization is an aspect of culture and at the same time it expresses a deneyim vital experience küresel of global modernity. This experience is the essence of how individuals continue their daily lives. This life experience is related to the place and physical conditions of individuals. It is directly proportional to all life experiences, from a change in British food culture to a change in a Mexican immigrant's home. It is a concept that is not separate from global culture, but which is not as universal in all aspects as global culture, and cannot be considered separate from its vital and spatial practices. Within the framework of all these evaluations, the study has been evaluated in the context of the place of the cultural dimension of the concept of misplaced-homeless against global culture.

Keywords: Globalization, Outlandish-Homeless, Culture, Homogenization

GENÇLERDE İNTİHAR DURUMLARININ PSİKOLOJİK OLARAK ÖNLENMESİ YOLLARI

PSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF SUICIDITY IN YOUNG PEOPLE PREVENTION WAYS

Aygün AZİMOVA
A.C. Eğitim Enstitüsü
Psikoloji ve Yaş Fizyolojisi bölümü

Özet

Makale gençlerin suisidal (intihara) davranışa eğiliminin ve onun profilaktikasının (önlenmesinin) psikolojik konularının öğrenilmesine adanmıştır. Makalede öncelikle suisidal davranışın oluşmasında depresyonun, agresivliğin ve eğitim faaliyetlerinin etkisi öne çekilir, bu alanda mevcut modern araştırmalar analiz edilir. Ayrıca makalede dikkati daha çok eğitim faaliyetlerinde düşük değerlendirmenin ve çelişkili ilişkiler sisteminin uzlaşması sırasında gençde suisidal davranışın oluşması hükmü üzerine yönelir. Tespit edilmiştir ki, genç öğretide aldığı negatif puanların karakteri onu depresyona ve ruh halinin bozuntusuna kadar çıkarabiliyor ki, şahıslararası ilişkilerin negativliği fonunda bu olayın gerçekleşmesi gerçek gözüküyor. Makalede şahıslararası ilişkilerin, hemyaşıtların ve öğretmenlerin, ayrıca ebeveynlerin gençlerle ilişkilerinin bozulmasının suisidin (intiharın) oluşmasına etkisi de inceleniliyor. Yazar yapılan çalışmalardan hareket ederek suisidlerin profilaktikasında ve suisidin önlenmesine yönelik tüm tedbirlerin birincili, ikincili ve üçüncülü profilaktikaya dikkat ediyor ve onların her birinin uygulanmasının yol ve usülleri gösterilir. Ebeveynler şimdiki çocuklarla kendi dönemlerinin çocukluğunu kesinlikle kıyaslamamalıdır. Onlar tamamen başka bir asırın çocuklarıdırlar. Çünkü şimdinin çocukları işte teknolojinin gelişmesi, bilginin ciddi akımı olan bir dönemde dünyaya gelmişlerdir. Herhangi ebeveyn çocuğunun intihar etmesi ihtimali olduğunu hissedebilir. Örneğin, eğer bir genç "hayatım anlamını kaybedip, ağzımın tadı kaçmış, renkler solğunlaşmış, her şey bana siyah beyaz görünüyor, bilmiyorum neden yaşıyorum? zaten öleceğim"vb. gibi fikirleri sık sık söylüyorsa, kendine kapanıyorsa, iletişimden kaçıyorsa, belli konfliktler yaşıyorsa bu gibi belirtiler intihar riskinden haber verir. Ayrıca makalede suisidal davranışın ortadan kaldırılmasına yönelik psikolojik tavsiyeler de yer alıyor. Esas dikkat depresif faktörün varlığına yöneliyor. Yazar inanıyor ki, küçük duygusal ve depresif belirtiler ebeveyni düşünmeye zorlamalıdır. Aksi takdirde suisidin gerçekleşmesinde zaman faktörü kaybediliyor. Ayrıca gençin ruhsal durumunun normalleştirilmesi, yani agresivliğin ve heyecanın azaltılması da suisidal davranıştan kaçmayı sağlar.

Anahtar kelimeler: Gençler, Suisidala Davranış, Depresif Durum, Psikoprofilaktik Tedbirler

Abstract

The article is devoted to the study of adolescents' psychosocial tendencies and their prevention. According to the article, the formation of suisidal depresiyanın behavior, the impact of learning activities aqresivliyin and drawn out, the studies in this field are analyzed. In addition, more training activity in the article on the combination of low valuation and conflicting relations system focuses on the provision of the emergence of teenager suisidal behavior. It was determined that negative prices in the nature of the training in adolescent depression and əhavl it could lead to the violation of spirits in the background of the occurrence of this event neqativliyi interpersonal relationships seem real. The article in interpersonal relationships, peers and teachers, as well as the deterioration of relations between parents and teenagers effect suis investigation in the formation. The author of the research output by all measures aimed at preventing suisids prevention and primary, secondary and tertiary prevention looks and the way and means of implementation of each of

them. The article also provides psychological advice on how to eliminate saisidal behavior. The main focus is on the presence of depressive factors. The author believes that the need to think small emosioanal and depressive symptoms for parents. Otherwise, when you factor in the occurrence of suis gets lost. Along with the normalization of adolescent mental condition, namely the reduction of aggression and excitement to escape suisidal behavior.

Keywords: Teenagers, Suisidala Behavior, Depressive Condition, Psikhoprofilaktik Measures

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN YAŞADIKLARI KÜLTÜREL ŞOKUN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

THE EFFECT OF CULTURAL SHOCK INTERNATIONAL STUDENTS EXPERIENCED ON THEIR ACADEMIC SUCCESS: SAKARYA UNIVERSITY EXAMPLE

Doç. Dr. Yusuf GENÇ
Sakarya Üniversitesi
Vusala MAMMADOVA
Sakarya Üniversitesi

Özet

Türkiye'de yabancı öğrencilerin sayısı her geçen gün artmakta ve ülke politikaları da bunu desteklemektedir. Bu durum nicel ve niteliksel açıdan, yabancı öğrencilerin kendilerinden ve Türkiye şartlarından kaynaklanan bir takım sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu araştırmanın amacı, Sakarya Üniversitesinde eğitim-öğretim gören uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerindeki kültürel yapı ile Türkiye'de yaşadıkları kültürel farklılıklardan kaynaklanan kültürel şokun onların akademik başarıları üzerindeki etkilerini ortaya koyan bir alan çalışması yapmaktır. Çalışma nicel verilere dayalı alan araştırması olup 200 uluslararası öğrenci üzerinde anket tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında analiz edilerek sosyal hizmet acısından değerlendirilmeler yapılmıştır.

Araştırma kapsamında; uluslararası öğrencilerin yaşadıkları kişisel uyum, sosyal (serbest) zaman değerlendirilmesi, geldikleri ülke ile eğitim aldıkları ülkenin kültürü arasındaki farklılıklar, ikamet ettikleri yere göre sosyal-kültürel uyumlarındaki ayrışmalar, yakın çevrelerinde kendi ülkelerinden kimsenin olmaması, üniversitede sunulan aktivitelerin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama durumu, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilere bakış acılarından kaynaklanan sorunlar ve bunlara bağlı olarak yaşadıkları kültürel şokun akademik başarıları üzerindeki etkileri hakkında durum analizi yapılmıştır.

Araştırma bulgularına göre; öğrencilerin %27'si kendine göre yabancı ülke olan Türkiye'de yaşadıkları kültürel şokun akademik başarılarını olumsuz yönde etkilediğini düşünmektedirler. Katılımcıların üçte biri (%32) kararsız olduklarını ifade ederek bu konuda henüz kanaatlerinin oluşmadığı yönünde görüş bildirirken bu veri aynı zamanda olumsuz yönde etkilendiklerine de yorumlanabilir. Gözlemlerimiz bu öğrencilerin ilk iki yılda akademik başarı seviyelerinin daha düşük olduğu yönündedir. Öğrencilerin kültürel uyumları ve dil bilgisi seviyeleri attıkça başarı düzeyleri de yükselmektedir. Uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye ilk geldiklerinde yaşadıkları sorunların başında %46'lık bir oranla kültürel uyum olsa da bu durum öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz yönden etkilememiştir. Uluslararası öğrencilerin üçte biri (%34) eğitim aldıkları üniversitede kendi ülkesinden yakın çevresinin olmaması veya az olması akademik başarılarını olumsuz yönde etkilediğini düşünürken üçte biri de bu konuda kararsızdır. Öğrencilerin içinde yaşadıkları sürece kişisel ve sosyal uyum sağlaması sağlıklı bir yaşantı sürdürebilmeleri açısından önemlidir. Bu uyum sağlanamadığında olumsuz kişilik özellikleri oluşmakta ve eğitim süreci uzamakta hatta eğitimlerini yarıda bırakarak ülkelerine geri dönmeleri söz konusu olmaktadır. Yapılan literatür taramasına göre; bu konudaki çalışmaların çoğunluğunun genel olarak üniversite gençliğinin uyum sorunları üzerine yapıldığı, uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarına ilişkin araştırmaların az sayıda olduğu görülmüştür. Mevcut çalışmaların genel ve psikolojik uyum düzeylerine ağırlık verilerek yapılmış araştırmalar olup sosyo-kültürel uyumlarına yönelik araştırmalar yok denecek kadar azdır ya da genel uyum içerisinde değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Başarı, Uluslararası Öğrenci, Kültürel Şok.

Abstract

The number of international students in Turkey increases day by day, which is supported by the country's policies. This has led to some problems, in both quantitative and qualitative terms, arising due to the students themselves and country conditions. This study aims to conduct a field study revealing the effects of cultural shock international students studying in Sakarya University experience due to the differences between the cultural structures of their own countries and Turkey, on their academic success. The field study presented in this paper is based on quantitative data, in which survey technique has been employed and 200 international students were surveyed. The obtained data were analyzed through SPSS statistical program and evaluated from the perspective of social work.

Within the scope of the research, the individual adaptation the international students, the evaluation of social (leisure) time, the differences between the culture of their own country and Turkey, the differentiation in the socio-cultural adaptation in respect to their place of residence, the presence of anyone from their own country in their immediate surroundings, the status of social activities presented in the university in meeting the needs of the international students, the problems arising due to the perspective of Turkish students to the international students and the effect of cultural shock arising due to all these problems on the academic success of the international students have been analyzed.

According to the findings, 27 per cent of the students thinks that the cultural shock they experience in Turkey has a negative effect on their academic success. While one-third of the participants (32 per cent) stated that they haven't formed an opinion on this issue, this data can also be interpreted as a negative effect of cultural shock. Our observations have revealed that these students have lower levels of academic achievement in the first two academic years. As cultural adaptation and their knowledge of Turkish language increase, the academic success of international students also increases. Although cultural adaptation is the leading problem international students face (46 per cent) when they first came to Turkey, this problem doesn’t affect their academic success negatively. One-third of international students (34 per cent) think that the lack or the low number of people from their own country in their immediate surroundings affect their academic success negatively, while one-third of them is undecided on this issue. The personal and social adaptation of students to the process they experience is important to sustain a healthy life. When this adaptation isn’t achieved, negative individual characteristics are formed, their education process is prolonged, and dropping out the education can even be seen between the students. According to the literature review, most of the studies on this subject focus on the adaptation problem of the university students, and the number of studies focusing on the adaptation problem of international students has been low. Most of the current studies have focused on the general and psychological adaptation, and the studies on the socio-cultural adaptation of the international students are either very low or these subjects have been evaluated within the scope of general adaptation.

Keywords: Academic Achievement, International Student, Cultural Shock

ALMANYA'DA YAŞAYAN TÜRK AİLELERİNİN VARLIK MÜCADELESİ
THE PRESENCE STRUGGLE OF TURKISH FAMILIES LIVING IN GERMANY

Doç. Dr. Yusuf GENÇ
Sakarya Üniversitesi

Özet

20. yüzyılın ikinci yarısında işgücü göçüyle Almanya'ya çalışmak için giden Türk vatandaşları kısa zaman sonra ailelerini de oraya taşıyarak Almanya'ya dış göç serüvenini hızlandırmışlardır. Gurbetçi kültürüyle ülkede yaşamaya çalışan ailelerin sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi ve dini ihtiyaçlarının temin edilmesi; nitelikli çalışma hayatında yer almaları; ikamet, barınma, eğitim, sağlık hizmetlerinden ve göçmen haklarından yeterince yararlanmaları zaruri hale gelmiştir. 1980'lerden sonra dış göç süreci olgunlaşmaya ve aileler Almanya'da çoğalmaya başlamış, kuşaklar arası farklılaşmalar dikkat çekmeye başlamıştır. 2000'li yıllarda bu işgücü göçü beyin göçüne dönüşerek daha önce Türkiye'ye yatırım yapan gurbetçiler yatırımın yönünü Avrupa'ya çevirerek Avrupa'da yerli olmaya karar vermiş, çalıştıkları ülkelerde ailelerini güçlendirmeye ve alt yapılarını geliştirmeye çalışmışlardır. Günümüzde Almanya'da kalıcı olarak yaşamaya karar veren Türk aileleri sosyo-kültürel olarak varlıklarını devam ettirebilmenin çabası ve gayreti içindedirler. Bu süreçte Almanlarla aynı şartlarda yaşayan ancak aynı fırsatlarla yarışmayan, hayata bakış açıları ve beslendikleri manevi ve kültürel değerleri farklı olan bu iki toplum ve Almanya'daki diğer yabancılar akademik olarak değerlendirildiğinde çok kültürlü bir toplumdan bahsetmek gerekir. Ancak Alman politikaları bu anlayışı benimsememektedir.

Almanya'ya işçi olarak giden birinci kuşak Türkler ile orada kalıcı olarak yaşamaya karar veren üçüncü ve dördüncü kuşak Türk aileleri arasında hayat felsefesi ve aile kurgusu açısından ciddi bir dönüşüm yaşanmaktadır. Almanya'nın yabancılar politikası ve göç yasaları da bu durumu desteklemektedir. Anaokulundan itibaren eğitim sürecinin sonuna kadar tek tip eğitimden geçen, yaşam tarzı olarak aynı havayı soluyan yeni kuşak Türk ailesinin aile kurgusu Alman kültürünü yansıtır hale gelmiştir. Geleneksek yapısını korumaya çalışan ve değerlerinden kopmamaya özen gösteren ve bu anlamda mücadele veren önemli bir grubun olduğunu da unutmamak gerekir. Bu kesim aile kurgusu, Türkiye'ye bağlılığı ve din eğitimi üzerinden geleneklerini canlı tutmaya çalışmaktadır. Ayrıca Türkiye ile olan bağlarını korumak ve desteklemek üzere uzun bir süre Türkiye'den gelin ve damat devşirmeyi deneyen Almanya'daki Türk ailesi bu durumdan beklenen verimi alamamıştır. İki farklı ülke (Türkiye-Almanya) kültürüyle yetişen gençlerin (kadın-erkek) Türk kültür ve değerlerine bağlı eşler olarak sağlıklı aile birlikteliği oluşturmaları ve mutlu yuva kurmaları beklenirken beslendikleri kültürel farklılıklar bu beklentiyi karşılamamıştır. Bu ailelerde ciddi aile içi sorunlar ve travmalar yaşanmış ve boşanma oranları bu gruplarda daha fazla olmuştur. Almanya'da doğup büyüyen, sosyal ve çalışma hayatında yerini alan son iki kuşak Türk nesli içinde yaşadıkları toplumun yaşam tarzını daha kolay benimsemiş ve kabullenmiştir. Türk kültürüne duyarlı olan ve kültürel kodlarını korumaya çalışan bir kısım Türk ailesi Almanya'da varlık ve yaşam mücadelesi vermeye devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Almanya, Türk Ailesi, Kültür, Entegrasyon, Asimilasyon

Abstract

Turkish citizens, going to Germany in the second half of the twentieth century with the labor force migration, accelerated the emigration journey to Germany by moving their families to Germany after a while. It has become essential that the social, cultural, economic, political and religious needs of the families living in Germany with guest worker culture are provided, they have taken part in the qualified workforce, they have benefited from the rights of residence, sheltering, education, health and immigrants. The emigration process has started to mature and the number of families started to increase in Germany, as well as the

differentiation between generations have stood out after the 1980s. During the 2000s, this labor force migration has turned into brain drain; the workers previously investing in Turkey have turned to Europe for the investment and decided to become a local in Europe. They tried to strengthen their families in the countries where they work and tried to develop their infrastructure. Nowadays, Turkish families deciding to stay permanently in Germany make an effort to sustain their socio-cultural presence. In this process, from an academic perspective, when we consider the Turkish people, living in the same conditions with the Germans but not having the same opportunities with them, having different world views, cultural and spiritual values, as well as the other aliens in Germany, it is necessary to speak of a multicultural society. However, German policies don't adopt this approach.

A radical transformation is witnessed between the first generation of Turkish people going to Germany as workers and the third and fourth generation of Turkish families deciding to stay permanently in Germany in terms of world view and family structure. The alien policy and migration laws of Germany also supports this situation. The family structure of new generation Turkish family, whose members are educated exactly like German people and adopt their lifestyle, has started to reflect the German culture. It is important to note that there is a significant group of people trying to protect the traditional values and structures and strive for this end. This group tried to keep the traditions alive through the family structure, the loyalty to Turkey and religious education. Furthermore, Turkish families in Germany, trying to protect and strengthen their ties with Turkey by marrying their children from Turkey, haven't received the expected returns in these marriages. The young people, raising in two different countries (Turkey and Germany), were expected to form a unity of the family and to establish a happy family as spouses loyal to Turkish culture and values. However, as the spouses were raised in different cultures, these expectations were not satisfied. Serious family problems and traumas have been experienced in these families, and the divorce rates have been higher in this group. The last two generations of Turkish people, born and raised in Germany as well as taking a role in the social and working life of the country, have more easily adopted and accepted the lifestyle of Germany. A group of Turkish families, who are sensitive to Turkish culture and are trying to protect their cultural codes, struggle for their presence in this country.

Keywords: Germany, Turkish Family, Culture, Integration, Assimilation

GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARININ İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE İLİŞKİSİ
ASSOCIATION BETWEEN TRADITIONAL CHILDREN'S GAMES AND INTERNET ADDICTION

Dilek KACAR
Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Sultan AYAZ-ALKAYA
Gazi Üniversitesi

Özet

Bütün toplumların temelini ve geleceğini çocuklar oluşturmaktadır. Çocuğun fiziksel, duygusal, bilişsel ve psikososyal gelişiminde son derece önemli aktivitelerden biri oyundur. Bilgi teknolojilerinin getirdiği en önemli yeniliklerden biri internet teknolojisidir. Internet kullanım oranları dünya genelinde her yaşta artmasına karşın, özellikle çocuk ve adölesanlar arasında belirli bir artış göstermektedir. Bu derleme geleneksel çocuk oyunlarının internet bağımlılığı ile ilişkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Oyun çocuğun beslenme, nefes alıp verme gibi temel gereksinimleri arasındadır ve Çocuk Hakları Sözleşmesiyle bir hak olarak ele alınmaktadır. Çocuk yaşamı için gerekli olan tüm davranış, bilgi ve beceriyi oyun aracılığıyla farkında olmadan öğrenmektedir. Oyun çocuğun bir işidir ve toplumun geleneksel kültürüyle şekillenen çocuk oyunları çocuğun yetişmesinde, kültürün aktarılmasında bir araçtır. Geleneksel çocuk oyunları belli kuralları olan, ebe, eş, takım seçimi, sayışma, ödül ve ceza gibi kendisini bütünleyen öğelere yer veren, zaman zaman müzik ve araç gereçten yararlanılan, genellikle grupla gerçekleştirilen eylemlerdir. Bilim ve teknolojide hızla meydana gelen gelişmeler geleneksel çocuk oyunlarının yaşatılacağı ortamların azalmasına yol açmıştır. Çocuklar değişen teknolojiyle internet oyunlarına öncelik vermektedir. Çocukların geleneksel oyunlar yerine internet oyunlarına yönelmesi, onların sosyalleşmesini önlemekte, enerji tüketiminde azalmaya neden olmakta ve hareketsiz yaşam tarzını benimsemelerine yol açmaktadır. Bunun yanı sıra, geleneksel oyunlar yerine bilgisayar/internette aşırı ve kontrolsüz zaman geçirilmesi çocukların internet bağımlısı olma riskini de arttırmaktadır. İnternet bağımlılığı pek çok ülkede depresyon sıklığı, saldırgan davranışlar ve psikiyatrik belirtilerin artması nedeniyle ciddi bir psikososyal konu olarak kabul edilmektedir. Adölesanların diğer yaş gruplarına göre internet bağımlılığına daha duyarlı oldukları ve internet bağımlısı olduklarında daha ciddi sorunlarla karşılaşabilecekleri belirtilmektedir.

İnternet bağımlılığının önlenmesi için, koruyucu müdahalelerin ağırlıklı olarak çocuklar ve ergenler üzerinde yoğunlaşması gerekmektedir. Önleme programları okul ortamlarında uygulanmalı, geleneksel çocuk oyunları gibi ders dışı etkinlikler kullanılmalıdır. Bu nedenle internet bağımlılığını önlemede geleneksel çocuk oyunlarından yararlanılması önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Geleneksel Oyun, İnternet Bağımlılığı

Abstract

Children are the foundation and future of all societies. Game is one of the most important activities in the physical, emotional, cognitive and psychosocial development of the child. One of the most important innovations brought by information technology is internet technology. Although internet usage rates have increased at all ages around the world, it has been showing a certain increase especially among children and adolescents. This review was conducted to investigate the relationship between traditional children's games and internet addiction.

Game is among the basic needs of the child such as nutrition, breathing and is considered as a right under the Convention on the Rights of the Child. The child learns all the behaviors, knowledge and skills necessary for his / her life through the game without realizing

it. Game is a child's work and children's games, shaped by the traditional culture of society, are a means of raising the child and transferring the culture. Traditional children games which usually takes place as groups are actions with certain rules which includes complementary elements as midwives, partners, team selection counting, reward and punishment and which are using music and equipment time to time. Rapid developments in science and technology have led to a reduction in the environments in which traditional children's games will be maintained. Children give priority to internet games with changing technology. The inclination of children to internet games instead of traditional games prevents them from socializing, causes a decrease in energy consumption and leads them to adopt a still life style. In addition, excessive and uncontrolled time spent on computer / internet instead of traditional games increases the risk of children being addicted to the internet. Internet addiction is considered a serious psychosocial issue in many countries due to the frequency of depression, aggressive behaviors and increased psychiatric symptoms. It is stated that adolescents are more sensitive to internet addiction than other age groups and they may face more serious problems when they become internet addicts. In order to prevent Internet addiction, preventive interventions should focus on children and adolescents. Prevention programs should be implemented in school settings and extracurricular activities such as traditional children's games should be used. Therefore, it is important to benefit from traditional children's games in preventing internet addiction.

Keywords: Child, Traditional Game, Internet Addiction

ERKEN ADÖLESAN DÖNEMDE GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARI OYNAMA VE İNTERNET KULLANIMI

PLAYING TRADITIONAL CHILDREN'S GAMES AND USING INTERNET IN EARLY ADOLESCENCE

Dilek KACAR
Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Sultan AYAZ-ALKAYA
Gazi Üniversitesi

Özet

Giriş: Bilim ve teknolojide hızla meydana gelen gelişmeler geleneksel çocuk oyunlarının yaşatılacağı ortamların günden güne azalmasına ve yeni nesil gençlerin gelişen teknolojiyle kendini sokaklardan eve, geleneksel oyunlardan elektronik alanın oyunlarına çektiği görülmektedir. Çocukların geleneksel oyunlar yerine internet oyunlarına yönelmesi, onların sosyalleşmesini önlemekte, enerji tüketiminde azalmaya neden olmakta ve hareketsiz yaşam tarzını benimsemelerine yol açmaktadır. Bu araştırma erken adölesan dönemdeki öğrencilerin geleneksel çocuk oyunları oynama ve internet kullanım durumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma tanımlayıcı-kesitsel tipte yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Yozgat il merkezinde yer alan iki ortaokulda öğrenim gören beşinci ve altıncı sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem seçilmemiş, velilerinden izin alınan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler örnekleme dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anket formunda yaş, cinsiyet, sınıf, internet kullanım süresi, sıklığı, zamanı, oynadığı geleneksel oyunlar, oyun süresi, oyun oynama sıklığı, oyun oynadığı yer gibi özellikleri belirlemeye yönelik kapalı uçlu sorular yer almaktadır. Çalışma öncesi etik kurul onayı, kurum izni, öğrencilerden sözel izin, ebeveynlerinden aydınlatılmış onam alınmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde ve ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %50.9'u altıncı sınıf, %43.3'ü erkek öğrenci ve %93.5'i internet kullanmaktaydı. İnternet kullanan öğrencilerin %66.9'unun tek oturuşta 45 dakika internette kaldığı, %72.4'ünün günlük 0-2 saat internet kullandığı ve %34.6'sının her gün internet kullandığı saptanmıştır. Öğrencilerin %85.7'si ödev yapmak, %59.2'si oyun oynamak amacıyla internet kullandığını belirtmiştir. Öğrencilerin %34'ünün geleneksel çocuk oyunu oynadığı, %67.7'sinin günlük 1-2 saat oyun oynadığı, en fazla oynanan oyunun (%77.7) saklambaç olduğu belirlenmiştir. İnternet kullanım süresi ve sıklığı açısından kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Geleneksel oyun oynama süresi açısından kızların %26.7'sinin, erkeklerin %39.7'sinin günlük 3-4 saat oyun oynadığı ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (**$p<0.05$**).

Sonuç: Öğrencilerin büyük çoğunluğunun internet kullandığı, tamamının geleneksel çocuk oyunu oynadığı belirlenmiştir. İnternet kullanım süre ve sıklığının cinsiyete göre farklılık göstermediği, geleneksel çocuk oyunu oynama süresi açısından farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Çocukların internet kullanımının azaltılması, sokakta, bahçede veya parkta geleneksel çocuk oyunlarını oynamalarına öncelik verilmesi ve ailelerin bu konuda bilinçlendirilmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, Geleneksel Çocuk Oyunu, Erken Adölesan

Abstract

Introduction: Rapid developments in science and technology have led to a decrease in the environments where traditional children's games will be kept alive day by day and the new generation of young people have drawn themselves from the streets to the games of the electronic field with the developing technology. The inclination of children to internet games rather than traditional games prevents them from socializing, causes a decrease in energy consumption and leads them to adopt a sedentary lifestyle. This study was conducted in order to determine playing traditional children's games and using internet of children in early adolescence.

Methods: The study was conducted as descriptive-cross-sectional type. The population of the study consisted of fifth and sixth grade students attending two secondary schools in Yozgat city centre. No sample selected, the students whose parents gave permission to participate in the study were included. The questionnaire developed by the researchers was used to collect the data. In the questionnaire form, there are closed-ended questions to determine age, gender, class, internet usage period, frequency, time, traditional games, duration of play, frequency of play and place of play. Ethics committee approval, institutional permission, verbal permission from students and informed consent from their parents were obtained before the study. Number, percentage and chi-square test were used for the analysis of the data.

Results: Of the participants, 50.9% were sixth grade, 43.3% were male students and 93.5% were using the internet. It was found that 66.9% of the students using the internet stayed on the internet for 45 minutes at one sitting, 72.4% used the internet 0-2 hours a day and 34.6% used the internet every day. Most of the students (85.7%) stated that they used the internet to do homework and 59.2% to play the game. It was determined that 34% of the students played traditional children's games, 67.7% played 1-2 hours a day, and the most played game (77.7%) was hide and seek. There was no statistically significant difference between male and female students in terms of internet usage period and frequency ($p>0.05$). In terms of traditional playing time, 26.7% of female students and 39.7% of male students played 3-4 hours per day and the difference between the groups was statistically significant ($p <0.05$).

Conclusion: It was determined that the majority of the students used the internet and all of them played traditional children's games. It was concluded that the duration and frequency of internet usage did not differ according to gender but differed in terms of duration of traditional children's games. It is recommended to reduce children's internet usage, prioritize the use of traditional children's games on the street, in the garden or in the park, and raise awareness among the families.

Keywords: Early Adolescence, Internet, Traditional Children's Games

ПРОБЛЕМЫ ЖЕНЩИН В ЖУРНАЛЕ "ТАҢ"

Ш. Д. СЕЙДИГАЗИМОВА
Евразийского национального университета им.Л. Н.Гумилева
С. ТАПАНОВА.
Евразийского национального университета им.Л. Н.Гумилева

Первый Президент РК, Лидер Нации Н.Назарбаев в своих программных статьях «Рухани жаңғыру», «Ұлы даланың жеті қыры» уделил огромное внимание истории нации, великим личностям. К примеру, он высоко оценил труд выдающихся людей великой степи, поручил исследовать их труды и передать молодому поколению.

Намазалы Омашев, в своё время восстановивший страницы истории, один из первых кто исследовал публицистику Алаш по государственной программе «Мәдени мұра», издал 10 томную книгу серии «Алаш көсемсөзі». 1-2 тома посвящены журналу «Шолпан», 3-4 тома журналу «Жас Түркістан», 5 том журналу «Сана», 6-7 тома журналу «Таң», 8 том журналу «Абай», 9-10 тома газете «Сарыарқа». Из данного 10-томного сборника мы остановимся на статьях журнала «Таң», которые перенесены с арабского на кириллицу.

В 1925 году в Семипалатинске благодаря вмешательству одного из выдающихся деятелей движения «Алаш» Мухтара Ауэзова на свет вышел журнал «Таң». Изначально издание должно было быть литературным журналом. В нем публиковались статьи, в которых рассматривались проблемы здравоохранения, образования, строительства школ, улучшения качества жизни и народного хозяйства, социальных условий. Издание, вышедшее во время абсолютного правления советской власти - как и первоначальные издания, было нацелено на развитие образования и грамотности казахского народа.

Одна из важных проблем - социальное положение женщин так же нашла свое место в журнале «Таң». У каждого народа свои обычаи, свои степные законы и законы, закрепленные государством. Так и в казахском обществе женщине отводился особый социальный статус.

ETİK LİDERLİKLE İLGİLİ ULUSAL TEZ VERİ TABANINDA YAYINLANAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF THE POSTGRADUATE THESIS PUBLISHED IN THE NATIONAL THESIS DATABASE ON ETHIC LEADERSHIP

Ahmet GÜMÜŞ
İstanbul Aydın Üniversitesi

Özet

Günümüzde liderlik konusu işletme yönetimleri tarafından kabul edilen bir kavramdır. Bu çerçevede konuyla ilgili olarak geçmişten bu yana pek çok görüş ortaya atılmış, ancak bunların bir kısmı da şartlara bağlı olarak önemini yitirmiş, post modern liderlik görüşleri literatürde ağırlık kazanmıştır. Post modern liderlik kuramları içerisinde yer alan görüşlerden biri de etik liderliktir. Etik liderlik, izleyenlerine ahlaki ve adalet duygusu anlayışıyla davranışlar göstermeyi esas almaktır. Etik liderliğin çalışanların davranışlarını örgütsel bağlılık, örgütsel adalet, iş tatmini gibi değişkenler yoluyla olumlu etkilediği birçok akademik çalışmada görülebilmektedir.

Bu çalışmada 2006-2019 yılları arasındaki etik liderlik konusunda yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi incelenmiştir.

On iki parametre çerçevesinde son on altı yıla ilişkin yayınlanan 94 adet yüksek lisans ve doktora tezlerinin, SPSS istatistiki paket programı aracılıyla frekans ve yüzde dağılımları yapılarak, bibliyometrik bulgulara ulaşılmıştır.

Buna göre etik liderlikle ilgili lisansüstü tezlerinin en çok 2015 yılında, erkek yazarlarca, Türkçe dilinde, örgütsel bağlılık konusuyla ilişkili olarak yapıldığı saptanmıştır. Buna ilave olarak, Yrd. Doç Dr. unvanındaki tez danışmanlarının en fazla lisansüstü tezi yönettiği; üniversite, enstitü, anabilim dalı ve bilim dalları incelendiğinde, en fazla Bahçeşehir Üniversitesinde, sosyal bilimler enstitüsünde, eğitim bilimleri ana bilim dalı ile eğitim yönetimi ve denetimi bilim dalında tezlerin yoğunlaştığı anlaşılmıştır. Nihayetinde, konuyla ilgili tezlerin en çok öğretmenler mesleği unvanında ve MEB'e bağlı ilköğretim okullarında yapıldığı görülmüştür.

Bu çalışmanın, hem değişen paradigma anlayışı perspektifinde yöneticilerin etik liderlik davranışları benimsemesi yönünden örgütsel farkındalığa hem de etik liderlikle ilgili araştırma yapacak eğitimcilerle, araştırmacılara ve literatüre fayda sunabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik Liderlik, Postmodern Liderlik Kuramları, Ulusal Tez Veri Tabanı, Örgütsel Bağlılık, Bibliyometrik Analiz

Abstract

Nowadays, the subject of leadership is a concept accepted by the business administrations. Within this scope, many opinions on the subject from past to present have been put forward, however some of them have lost their significance according to the conditions and have gained importance in the literature of post-modern leadership opinions. One of the opinions existing within the post-modern leadership theories is the ethical leadership. Ethical leadership grounds on showing the behaviours to the pursuers by the sense of ethics and justice. It can be observed in many academic studies that ethical leadership influences the behaviours of the employees positively by means of the variables like organizational dependence, organizational justice, and job satisfaction.

In this study, the bibliometric analysis of postgraduate dissertations performed on ethical leadership between 2006-2019 has been examined.

Within the framework of twelve parameters, first of all an excel table has been constituted for 94 master and postgraduate dissertations published in national data base concerning the last sixteen months. Then, the bibliometric findings have been reached at by

carrying out the distributions of frequency and percentage by means of SPSS statistical packet program.

Accordingly, it has been determined that most of the postgraduate dissertations was performed in 2015 by the male writers in Turkish on the subject of organizational commitment. Furthermore, it has been understood that the thesis advisors having the title of Ass. Prof. Dr. advised postgraduate thesis the most, and when university, institute, department, and sciences were examined, it has been observed that the dissertations were concentrated the most in Bahçeşehir University, in graduate school of social sciences, and in the sciences of educational sciences and educational management and supervision. Finally, it has been observed that the dissertations on the subject were done at the title of teachers and in the primary schools belonging to Ministry of National Education.

It is thought that this study can assist both the organizational awareness for the directors' adopting the ethical leadership behaviours in the changing paradigm understanding perspective and the educators and researchers who will perform investigation on ethical leadership.

Key Words: Ethical Leadership, Postmodern Leadership Theories, Database of National Thesis, Organizational Commitment, Bibliometric Analysis

FEMİNİZME AKADEMİDEN BAKMAK: TÜRKİYE'DE KADIN HAREKETİNİN KURUMSALLAŞMA SÜRECİ

LOOKING TO FEMINISM VIA ACADEMIA: INSTITUONALIZATION PROCESS OF WOMEN'S MOVEMENT IN TURKEY

Dr. Öğr. Üyesi Ayşem SEZER ŞANLI
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Özet

Feminizm, kadın ve erkek eşitliğini savunan bir ideoloji ve sosyal harekettir. Kadınların hak taleplerine odaklanan feminist hareketler, ilk olarak 19. yüzyılda ortaya çıkmış, tarihsel süreç içerisinde gelişerek farklı feminizm türlerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bunlar, radikal, liberal ve sosyalist feminizmler olarak değerlendirilebilir. Kadınların mücadelesini bilimsel sahada ortaya koymak amacını taşıyan akademik feminizm, kadına ait bilgi üretmeye ve akademiyi eril bir alan olmaktan çıkarmaya yönelik bir feminizm türüdür.

Buradan yola çıkıldığında, akademik feminizmin mekânsal temsiliyetini üniversitelerin oluşturduğu belirtilebilir. Amerika'da 1970'li yıllarda kadın araştırmalarına yönelen lisansüstü programların çoğalması ile akademik feminizmin tartışılmaya başlandığı görülmektedir. Bu bağlamda, son derece çağdaş ve yeni bir feminizme alan açan akademik feminizm, bilimsel teori ile feminist pratiği bir araya getirmektedir. Türkiye'de ise, 1990'lı yıllardan itibaren üniversitelerde kadına yönelik bilimsel çalışmalar hız kazanmıştır. Bu çalışmalar iki ana koldan yürütülmektedir. Enstitüler ya da Araştırma Merkezleri bünyesinde açılan bağımsız lisansüstü programlar ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezleri, akademik çalışmalara odaklanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, akademik feminizmin Türkiye'de nasıl kurumsallaştığını incelemektir. Bu kapsamda, yapılan çalışmalarının akademik feminizm ile ne kadar ortaklaştığı ya da farklılaştığı tartışılmaktadır. Bu inceleme kapsamında, öncelikle akademik feminizmin teorik arka planı ortaya konulmaktadır. İkinci olarak, Türkiye'de öncelikle gelişen kadın çalışmaları alanı enstitüler ve araştırma merkezleri kapsamında değerlendirilmektedir. Üçüncü olarak, Türkiye'de akademik feminizmin var olup olmadığı sorunsallaştırılmaktadır. Çalışmada sonuç olarak, Türkiye'de yapılan kadın çalışmalarının bütüncül bir akademik perspektifle yapıldığını söylemek henüz mümkün değilse de; akademik feminizm perspektifinde gelişmeler kaydedildiği değerlendirilmektedir. Türkiye'de kadın akademisyenlerin durumundan bağımsız olmayan bu durum, feminist bilinçlenme düzeyinin artmasıyla doğrudan ilişkilidir. Bilinç düzeyi arttıkça, Türkiye'de akademik feminizmin ivme kazanacağı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Akademi, Feminizm

Abstract

Feminism as an ideology and social movement that advocates equality between men and women. Feminist movements which focus on women's claims first emerged in the 19th century, evolving in the historical process and leading to the development of different types of feminism. This can be regarded as radical, liberal and socialist feminisms. Academic feminism which aims to reveal women's struggle in the scientific field, is a type of feminism which needs to produce knowledge of women and remove academia from being a masculine field.

From this point view, it can be stated that the spatial representatiton of academic feminism is formed by universities. İt is seen that academic feminism has begun to be discussed firstly in the United States of America in the 1970s with the great increase in the number of graduate programs leading to women's research. In this context, academic feminism, which opens up a very contemporary and new field of feminism, combines scientific theory and feminist practice. In Turkey, the universities has gained momentum on

scientific studies on women since 1990s. These studies are carried out from two main branches. Independent programs wihtin the Institutes or Women Studies Research and Application Centers both focus on academic studies.

The aim of this study is to examine institutionalization of academic feminism in Turkey. In this context, it is discussed on the available studies of academic feminism and its differences or similarities. In this study, first of all, the theoretical background of academic feminism is revealed. Secondly, the priorities are considered in developing the field of Women's Studies Institutes and Research Centers in Turkey. Thirdly, it has called into question whether academic feminism existing in Turkey. As a result, it is not possible to say that women's studies in Turkey has a holistic academic perspective, on the other hand, this study evaulates developments in the line with academic feminism on available studies. This statement is not independent of the case of female academics and it is directly related to increase feminist consciousness. Up to consciousness level increases, it will be observed that academic feminism is going to be gain momentum in Turkey.

Keywords: Woman, Academy, Feminism

TÜRKİYE'DE İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ DALGA KADIN HAREKETLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ: FEMİNİZMİN OLANAKLARINI TARTIŞMAK

COMPARATIVE EVAULATION OF THE SECOND AND THIRD WAVE WOMEN'S MOVEMENTS: DISCUSSING THE OPPORTUNITIES OF FEMINISM

Dr. Öğr. Üyesi Ayşem SEZER ŞANLI
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Özet

Feminizm, bir düşünce akımı olarak toplumda kadının yararlanacağı hakları çoğaltarak erkeğin hakları ile eşit bir düzeye getirmek suretiyle kadın erkek eşitliğini kurmayı amaçlamaktadır. Batı'da feminizmin tarihsel kökleri 18. yüzyıla dayanmakla birlikte, Türkiye'de yapılan çalışmaların çoğunda feminizmin başlangıcı olarak 1980'de gerçekleştirilen askeri darbeden sonraki dönem gösterilmektedir. Kadın hareketinin tarihi ise, Osmanlı İmparatorluğu döneminde 18. yüzyılda gerçekleştirilen ilk reform hareketlerine kadar dayanmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'de kadın hareketleri ve feminist hareketlerin tarihsel sınırları muğlaklaşmaktadır.

Bu çalışmada, Türkiye'de ikinci ve üçüncü dalga kadın hareketleri üzerinden karşılaştırmalı bir analiz gerçekleştirilmektedir. Bu analiz çerçevesinde, ikinci ve üçüncü dalgayı oluşturan tarihsel dönemde feminizmin olanakları tartışılmaktadır. Türkiye'de yapılan çalışmalarda, Osmanlı dönemi kadın hareketi erken dönem ya da birinci dalga kadın hareketi olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilanıyla başlayıp 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'ne uzanan süreç, ikinci dalga kadın hareketi bağlamında değerlendirilmektedir. İkinci dalga, bazı çalışmalarda daha dar bir tarihsel dönemde ele alınmakla birlikte, feminizmin olanaklarını derinlemesine değerlendirebilmek amacıyla ikinci dalganın kapsamı çalışmada oldukça geniş tutulmuştur. Üçüncü dalga kadın hareketi ise, Türkiye'de feminist hareketlerin doğuşunu simgelemesi açısından oldukça önemli bir dönemi kapsamaktadır. Bu çalışmada, üçüncü dalga kadın hareketi 80'li ve 90'lı yılları kapsayacak şekilde değerlendirilmekte; 2000'li yıllar çalışmanın kapsamı dışında bırakılmaktadır. Bu doğrultuda, çalışmada öncelikle feminizme ve kadın hareketine dair teorik bir çerçeve oluşturulmaktadır. Çalışmanın ikinci kısmında, Türkiye'de ikinci dalga kadın hareketi değerlendirilmektedir. Çalışmanın üçüncü kısmında, Türkiye'de üçüncü dalga kadın hareketi tartışılmaktadır. Son kısımda ise, ikinci ve üçüncü dalga kadın hareketinin karşılaştırmalı analizi ortaya konulmaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'de ikinci dalga, önce cumhuriyet rejimi; 1950'li yıllardan sonra ise sosyalizm tartışmaları kapsamında ele alınmaktadır. Üçüncü dalga ise, feminizmin kendisini bir toplumsal hareket olarak inşa edebildiği, kendine özgü bir teorik çerçeve ortaya koyabildiği; slogan ve sembollerini üretebildiği bir dönemi nitelemektedir. Bu itibarla, Türkiye'de 1980'ler ve sonrasındaki dönemde feminizmin olanaklarının ve kamusallığının arttığı, hareketin görünür kılındığı tespit edilmektedir. Feminist hareket bu dönemde meclis, sokak, dernek binaları gibi farklı kamusal alanlarda yükseltilmekte ve Türkiye'li toplumsal hareketler literatüründe özgün bir konuma yerleşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Hareketi, Feminizm, Toplumsal Hareket, Kadın

Abstract

Feminism which is an idea movement aims to set equality between men and women by increasing the rights of women in society and bringing them to an equal level with men. Although its historical roots in the 18th century in the west, in most studies which conducted in Turkey shows the beginning of feminism after the military coup in 1980. The history of the women's movement dates back to the first reform movements of the 18th century during the

Ottoman Empire. In this context, the historical boundaries of the women's movement and the feminist movement in Turkey is blurred.

In this study, a comparative analysis has conducted over the second and third wave of women's movement in Turkey. Within the framework of this analyses, the possibilities of feminism of second and third waves are discussed in the historical period. Studies in Turkey, the Ottoman period is considered as the first wave women's movement. In this study, the process starting from the declaration of the Republic on 29 October 1923 and extending to the 12 September 1980 military coup is evaluated in the context of the second wave women's movement. Although the second wave has been dealt with in a narrower historical period in some studies, the scope of the second wave has been quite wide in this study in order to evaluated the possibilities of feminism in dept. The third wave women's movement in Turkey covers an important period in terms of imaging. In this study, the third wave women's movement is evaulated to cover the 80s and 90s; the 2000s are excluded from the study. In this respect, first of all, a theoretical framework on feminism and women's movement is established. In the second part of the study, second wave women's movement in Turkey is evaulated. In the third part of the study, third wave women's movement in Turkey is discussed. In the last part, a comparative analysis of the second and third wave women's movement is presented.

Consequently, the second wave in Turkey is discussed before Republic regime; after 1950s within the context of socialism debates. The third wave is that feminism is able to construct itself as a social movement and to present its own theoretical framework; it describes a period in which it can produce its slogans and symbols. Hence, the period after 1980 in Turkey, feminism increased publicity of their facilities, it is determined that the movement visible. The feminist movement in this time raised in different public areas such as parliment, street and associations, and the movement is setted in a unique position in social movement literature.

Keywords: Women's Movements, Feminism, Social Movement, Woman

‘SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI’ KAVRAMINA YENİ BİR YAKLAŞIM

A NEW APPROACH TO THE CONCEPT OF ‘PROTECTION OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE’

Prof. Dr. Niyazi AKYÜZ
Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU
Ankara Üniversitesi

Özet

UNESCO’nun hazırladığı ‘Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’ sanayileşmenin acımasız, küreselleşmenin sistemsiz ve zayıfı yutup yok edici özelliklerinin yavaş yavaş yok ettiği somut olmayan kültürel miras ürünlerini korumak amacıyla 2003 yılında imzalandı. Türkiye, 2006 yılında imzaladığı sözleşmeden doğan yükümlülüklerle ilgili uygulamaları takip etmeye başladı. Sözleşmeye taraf devletler milli envanterler oluşturdu, acil ve temsili listeler hazırladı. Taraf devletler sözleşmeyi uygulamak için irade göstermesine rağmen, toplumların kültürel yapısı ve devletlerin örgütlenmesinin müsaitliği, bu sözleşmenin uygulanması sırasında bazı sorunların ortaya çıkmasına yönelik göstergeleri beraberinde getirdi. Söz konusu sözleşme ve bu sözleşme çerçevesinde icra edilen faaliyetler hem dünyada hem de birbirine yakın zamanlarda Türkiye’de, özellikle halkbilim ve kültür çalışmalarını hareketlendirdi. Sözleşmeyle ilgili tartışmaların milliyetçi kaygılarla yapıldığı anlaşılmaktadır. Zira ‘somut olmayan miras’ kavramı, ‘sözlü miras’ ve ‘gelenek-görenek’ kavramlarıyla bağlantılı olduğu için, farklı kullanım ve yanlış anlamlandırmalara meydan vermemek amacıyla tercih edilmiştir. Bu tercihe rağmen söz konusu sözleşme, ülkemizdeki farklı sosyal-siyasal kesimler tarafından, hem milli devletin çıkarlarını gözeten ‘milliyetçi’ hem de ‘milli bütünlüğü bozucu/ayrıştırıcı’ olarak okunabilmiştir. Somut kültürel mirasın korunması düşüncesinin daha erken zamanlarda ortaya çıkmış olmasından dolayı onun korunmasına daha fazla titizlik gösterilmesi normal karşılanabilir. Ancak, özellikle teknolojideki başdöndürücü gelişmelerin tetiklediği küreselleşmenin ağır baskısı nedeniyle, somut olmayan kültürel mirasın korunması konusunda insanlık, gelecek endişelerini yitirmeye ve fazlasıyla ‘eyyamcı’ hale gelmeye namzet görünmektedir. Bir taraftan somut olmayan kültürel mirasın korunması konusunda, söz gelimi, “artık mektup mu yazılıyor, postacılar ve postacılık yok olacak”, “bu zamanda ulaşımda at kullanılmıyor ki, nalbantlar yavaş yavaş yok olacak” örneğindeki gibi işleyen mantık yürütmeye eklenen “bu doğal bir süreç” vurgusundaki rahatlık veya konunun değerini azaltma tutumu sergilenmektedir. Diğer taraftan Efes Antik Kenti, Topkapı Sarayı, Sümela Manastırı için “nasıl olsa artık kullanılmıyorlar, yerlerine modern tekniklerle başka binalar yapalım” sözlerinin telaffuz edilmesi bir tarafa, titizlikle korunması için büyük çabalar sergilenmektedir. Biz somut olmayan kültürel mirasın korunmasına kaşı mıyız? Asla. Hatta bundan daha ilerisini insanlığa hedef göstermenin gayreti içindeyiz: Somut olmayan kültürel mirasın korunması için devletler, toplumlar, insanlık bu kadar ileri düzeyde seferber olurken, devletler ve toplumlar, küreselleşme ve sanayileşmenin etkisiyle yavaş yavaş kaybolan gelenek, görenek, töre, din, ahlak, vatan, birlikte yaşama kültürü, dostluk vb. gibi kültürel değerleri koruma ve yeni nesle aktarabilme konusunda aynı hassasiyeti gösteriyor mu? Bildirimizde bu sorulara cevap bulmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Somut Olmayan Kültürel Miras, Kültürel Değerlerin Geleceği, Ahlak, Toplum

Abstract

UNESCO’s ‘Convention on the Protection of Intangible Cultural Heritage’ was signed in 2003 to protect the products of intangible cultural heritage which has slowly been

destroyed by the brutal characteristics of industrialization and systematic and destructive properties of globalization. Turkey started to follow practices related to contractual obligations, signed in 2006. States parties to the convention created national inventories and preparedurgent and representativelists. Although States parties have shown the will to implement the convention, the cultural structure of societies and the availability of states' organization also contain signs that explain the emergence of certain problems during the implementation of this Convention. These agreements and the enforcement activities in the framework of this agreement enlivened particularly folklore and culture studies both in the worldand after a short time in Turkey. Disputes about the convention arising from time to time in Turkey are seem to made due to nationalist concerns. Because the concept of 'intangible heritage' is related to the concepts of 'oral heritage', 'tradition and custom', it is preferred not to allow different usage and misunderstanding. Despite this preference, this convention could be read by different social-political groups in our country both as a nationalist who pursues the interests of the national state and as a disintegrat or that disrupts national integrity. Since the idea of preserving the tangible cultural heritage has emerged earlier, it is normal to show greater rigor in the preservation of this concrete heritage. For the preservation of the intangible cultural heritage and for the great advances in technology and the heavy pressure of globalization, humanity seems to have lost much of its future worries and become extremely 'conformist'. On the one hand, regarding the protection of intangible cultural heritage, an attitude of comfort in the emphasis "This is a natural process" added to the reasoning that proceeds "Letters are not written anymore, postman and postalism will disappear.", "at this time, the horse is not used in transportation, the farrier will gradually disappear." or an attitude of decreasing the value of the subject is exhibited. On the otherhand, not to mention the words for the Ancient City of Ephesus, Topkapı Palace and Sümela Monastery "they are not used anymore, let's build other buildings with modern techniques", great efforts are being made to protect them meticulously. Are we against the protection of intangible cultural heritage? Never. We are trying to show humanity even a further target. While states, societies and humanity are mobilizing in such a high level for the protection of this intangible cultural heritage, do states and societies show the same sensitivity in preserving and transferring cultural values such as traditions, customs, religion, morality, homeland, coexistence experience, and friendship to the new generation, which gradually disappeared by the impact of globalization and industrialization? In our paper, we will try to find an answer to this.

Key words: Globalization, İntangible Cultural Heritage, Future Of Cultural Values, Morality, Society

11. KALKINMA PLANI'NDA (2019-2023) KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK AMAÇ VE POLİTİKALAR ÜZERİNE BAZI DEĞERLENDİRMELER

SOME EVALUATIONS ON OBJECTIVES AND POLICIES FOR THE PROTECTION AND DEVELOPMENT OF CULTURAL HERITAGE IN THE 11TH DEVELOPMENT PLAN (2019-2023)

Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU
Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Niyazi AKYÜZ
Ankara Üniversitesi

Özet

Türkiye Cumhuriyeti'nin 11. Kalkınma Planı'nda 'Kültür ve Sanat' başlığı altında, öncelikle kültürel zenginlik ve çeşitliliğin korunup geliştirilerek gelecek nesillere aktarılmasının amaçlandığı görülmektedir. Planda, söz konusu temel amaca ulaşabilmenin yolunun, kültür ve sanat faaliyetlerinin yaygınlaştırılmasından geçtiği belirtilmektedir. Planın nihai hedefi ise, millî kültür ve ortak değerler etrafında toplumsal bütünleşmenin ve dayanışmanın güçlendirilmesidir. Ayrıca kültürün kalkınmadaki çok boyutlu etkisinin artırılması amaçlanmaktadır. Planda, bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik politikalara da yer verildiği görülmektedir. Bu kapsamda yurt içi ve yurt dışındaki kültür mirasımızın, toplumun kültür, tarih ve estetik bilincini geliştirecek, kültür turizmine katkı sağlayacak ve afet riskini dikkate alacak şekilde korunmasının yanı sıra, taşınmaz vakıf kültür varlıklarına vakfiye şartları doğrultusunda işlevsellik kazandırılmasına yönelik bir politikanın izlenmesi planlanmaktadır. 11. Kalkınma Planı'nda korunması amaçlanan kültür varlıklarının hem somut hem de somut olmayan kültür mirasımıza ilişkin hususları kapsadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte bildirimizde, somut olmayan kültür mirasımızın korunmasını ve geliştirilmesini amaçlayan hususlara daha fazla dikkat çekilecektir. Çünkü bugün somut olmayan kültür mirasımızın korunması ve taşınmasında çok yönlü sorunlarla karşılaşılmaktadır. Söz konusu sorunların bireyden başlayarak, onun yakın ve uzak çevresindeki aile, akrabalar, akran grupları ve diğer toplumsallaşma ajanlarını ilgilendiren çok yönlü boyutları bulunmaktadır. Bildirimizde, öncelikle, kalkınma planında bu boyutlara ne ölçüde ve hangi çerçevede yer verildiği incelenecektir. İkinci olarak ise, çizilen çerçevenin günümüz koşulları ve bireylerin beklentileri düşünüldüğünde ne ölçüde işlevsel olduğu tartışılacaktır. Bildiri, kültürel mirasımıza yönelik risklere ilişkin önerilerle sonuçlandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: 11. Kalkınma Planı, Kültürel Miras, Politikalar, Riskler, Öneriler

Abstract

Republic of Turkey's 11th Development Plan under the title of 'Culture and Art' is seen to aim to protect cultural wealth and diversity by developing and transferring it to future generations.The plan states that the way to achieve this basic objective is through the dissemination of cultural and artistic activities. The ultimate goal of the plan is to strengthen social integration and solidarity around national culture and common values. It is also aimed to increase the multidimensional effect of culture on development.It is seen that the plan also includes policies aimed at achieving these objectives.In this context, it is planned to pursue a policy aimed at providing functionality to immovable foundation cultural assets in line with the conditions of the endowment. as well as protecting our cultural heritage both in Turkey and abroad in a way that will improve the culture, history and aesthetic awareness of the society, contribute to cultural tourism and take disaster risk into consideration.It is understood that cultural assets that are intended to be protected in the 11th Development Plan cover both concrete and intangible cultural heritage. However, our paper will focus on issues aiming at

preserving and improving our intangible cultural heritage. Because today, there are many problems in the protection and transportation of our intangible cultural heritage.These problems, starting from the individual, have multidimensional dimensions that concern families, relatives, peer groups and other socializing agents in the immediate and remote environment. In the first part of this paper, it will be examined to what extent and in which framework these dimensions are included in the development plan.In the second part, it will be discussed whether the framework is sufficient considering the current conditions and expectations of the individuals. The paper will be concluded with recommendations on the risks to our cultural heritage.

Keywords: 11th Development Plan, Cultural Heritage, Policies, RISKS, Proposals

ALLAH'IN BİLGİSİ MESELESİNİN İBN SÎNÂCI KÖKLERİ
THE BASIS OF GOD'S KNOWLEDGE ISSUE IN IBN SĪNĀ

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk ERDOĞAN
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Özet

Felsefe tarihinin iki önemli filozofu Eflâtun ve Aristoteles, kurmuş oldukları felsefî sistemler açısından bugünün felsefesine yön vermişlerdir. Bu iki filozofun görüşleri, öğretmen-öğrenci ilişkisine de dayandırılarak ve genelde birbirine benzer olarak algılanmasına rağmen iki felsefi görüş arasında ciddi farklılıklar vardır. Bahsi geçen filozofların görüşleri ile bu görüşlerin etkisinde ve tepkisinde gelişen Yeni Eflâtunculuk, Tanrısal bilginin mahiyeti konusunda İbn Sînâ'ya zemin hazırlamıştır. Bununla beraber Eflâtun-Yeni Eflâtuncu çizgi ile Aristoteles'in görüşleri arasında ciddi farklılıklar olduğu kanaatindeyiz. Bunlar Tanrı görüşü, madde/unsur yorumu, Aristoteles'in idealar âlemine yönelttiği eleştiriler, âlemin kıdemi veya hudûsu ile tümel-tikel bilgi anlayışı gibi hususlardır. Aristoteles, Eflâtun'un varlığı tümel olarak kavramasından dolayı kategorilerden başlayarak tümel olanın töz ile nasıl bir bağıntı gösterdiğini soruşturur. Yine o, Eflâtun'a karşıt olarak, evrenin sonsuz olduğuna inanır. Onun Tanrısı bu dünyaya müdahale eden, her şeyi önceden bilen bir Tanrı değildir. Eflâtun, formlara dayanarak oluş dünyasını açıklamaya çalışırken; Aristoteles, oluş dünyasını maddeden hareketle açıklar.

Konumuz bağlamında cevabı aranan soru şudur: İbn Sînâ'da tümel ve tikel bilgi meselesi, Aristotelesçi anlayışa mı yoksa Eflâtuncu-Yeni Eflâtuncu geleneğe mi yakındır? Yani bir varlığın hareket formu, maddenin kendisinde bilkuvve olarak mı mevcuttur yoksa varlığın sûreti dışarıdan, özellikle Faal Akıl aracılığıyla mı ona verilmektedir? İşte bu noktada İbn Sînâ Aristotelesçi anlayışı benimsememiştir. Ona göre varlığın hareket formu faal akıl aracılığıyla, İlk İlke'den gelmektedir ki bu düşüncesi onun bu konuda Aristotelesçi olmadığının en net göstergesidir. Bu konuya Gazzâlî'nin *Tehâfüt*'ündeki tartışmaları da ilave ettiğimizde cevabına ulaşmayı hedeflediğimiz diğer soru ise şudur: Allah'ın bilgisi, sadece O'na has bir bilme şekli kabul edilen tümel bilme ise, tümel bilgiyi bilen Allah'a, tikelin bilgisi de malum olur mu? Ayrıca tikeli tümel tarzda bilmek, tikelin bilgisini de içerir mi? Nihai olarak bu çalışma, mevzubahis soruların cevabına ulaşmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Tümel Bilgi, Tikel Bilgi, Aristoteles, İbn Sînâ, Gazzâlî.

Abstract

Two important philosophers in the history of philosophy, Platon and Aristotle, have formed today's philosophy in terms of the philosophical systems they have established. Although the views of these two philosophers are based on the teacher-student relationship and are generally perceived as similar, there are significant differences between the two philosophical views. Developed under the influence of the views of these two philosophers, Neo-Platonism prepared the ground for Ibn Sînâ on the nature of divine knowledge. However, we believe that there are serious differences between the Platonism-Neo-Platonism line and Aristotle's views. These are the views of God, the interpretation of matter, Aristotle's criticisms of the universe of ideals, the universe being eternal or later. Aristotle, starting from the categories because Platon's comprehension of existence as a whole, investigates how the relation of the universal with substance. Again he believes that the universe is infinite, as opposed to Platon. His God is not a God who intervenes in this world and knows everything in advance. Platon, trying to explain the world of being based on forms; Aristotle explains the world of being based on matter.

In the context of the topic, the question is: Is Ibn Sīnā's understanding of universal and particular knowledge close to the Aristotelian or the Platonism-Neo-Platonism tradition? In other words, is the form of motion of an entity potentially present in the substance itself, or is

the image of the entity given to it from outside, especially through Active Mind? At this point, Ibn Sīnā is not an Aristotelian. According to him, the movement form of being comes from the First Principle (God) through Active Mind, which is the clearest indication that he is not an Aristotelian in this regard. When we add to this issue the discussions in AL-Ghazālī's *Tahāfut al-falāsifa*, the other question that we aim to answer is this: If the knowledge of God is the universal knowledge, which is a form of knowing only to Him, does God know the knowledge in particular? Does God also know the particular as a universal? Finally, this study aims to reach the answers to these questions.

Key Words: Universal Information, Particular Information, Aristotle, Ibn Sīnā, al-Ghazālī

GAZZÂLÎ'NİN *TEHÂFÜT*'ÜNDE İRADE KAVRAMINA VERDİĞİ ANLAM VE FİLOZOFLARDAN GETİRİLEBİLECEK CEVAPLAR

ACCORDING TO AL-GHAZĀLĪ'S *TAHĀFUT AL-FALĀSİFA* CONCEPT OF WİLL AND THE ANSWERS THAT CAN BE GIVEN FROM THE PHILOSOPHIES

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk ERDOĞAN
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Özet

Bu çalışma "Allah'ın iradesi ile insan iradesi birbirine benzer mi?" ve "irade ile bir şey benzerinden ayırt edilebilir mi?" sorularının cevabını aramaktadır. Gazzâlî bu konuda filozofların iki türlü iddiaları olduğunu ve bu iddialara iki türlü cevap verebileceğini söyler. Gazzâlî'nin iddia ettiği zaviyeden bakıldığında filozoflara göre Allah'ın iradesi ile insan iradesi ilişkilendirilebilir. Ayrıca filozoflar, âlemin bir gerektirici sebepten dolayı mümkün olan benzeri zıtlardan ayrı belirli bir biçimde var olduğunu iddia etmişlerdir. Bu bakımdan bir şeyi benzerinden ayırt etmek olan irade terimi, Allah'ın sıfatını açıklayacak bir özelliğe sahip değildir. Gazzâlî *Tehâfüt*'te bu konuyu Fârâbî ve İbn Sînâ'nın görüşleri doğrultusunda açıklayacağını ve sonra onların görüşlerini reddedeceğini söylemektedir. Filozofların bu iddialarına karşın Gazzâlî'ye göre âlem kadîm bir iradeyle yaratılmıştır. O irade, âlem meydana geldiği anda onun var olmasını, yokluğun varabileceği sınıra kadar varmasını, o yerden itibaren varlığın başlamasını gerekli kılmıştır. Âlemden önce var oluş irade edilmediği için âlem meydana gelmemiş, var olduğu anda kadîm irade ile meydana gelmiştir. Gazzâlî, Allah'a bir irade atfetmeyi gerekli görmektedir lakin bununla birlikte Allah'ın iradesinin gereği olan yaratmayı O'na zorunlu kılmamaktadır. Allah'ın iradesi kadîmdir ve mutlak belirleyicidir. Bu bakımdan Allah, tercih etme ve yapma hürriyetine sahiptir. Böylece Gazzâlî'nin Allah'a atfettiği özgürlüğün bir gereği olarak Allah, başlangıçta âlemi yaratmak zorunda değildir. Filozoflar açısından bu durum, Allah'ın yokluğa taalluk ettiği anlamına gelmektedir ve kabul edilemezdir. Eğer Allah, önce fiilsiz bir halde bulunur ve daha sonra fiil yapmaya başlarsa değişime uğramış olur. Oysaki mükemmel bir varlıkta değişim gerçekleşmez. Bu bakımdan *Tehâfüt*'te irade hakkında yapılan tartışmalar bizi, Gazzâlî'nin irade kavramına yaklaşımı ile İbn Sînâ'nın iradeden anladığı şeyin aynı olmadığı kanaatine ulaştırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İrade, Zorunluluk, Kıdem, İbn Sînâ, Gazzâlî.

Abstract

This study seeks answers to two questions: Is the will/power of God and the human will similar to each other? Is it possible to distinguish between power/will from something similar? Al-Ghazālī says that philosophers have two kinds of allegations on this subject and can answer these claims in two ways. According to al-Ghazālī's claim, philosophers relate the will of God to human will. In addition, philosophers have claimed that the world exists in a certain way, apart from similar contradictions possible for a necessary reason. In this respect, the concept of will, which is to distinguish something from its similarity, does not have any feature to explain God's title. Al-Ghazālī says that in *Tahāfut al-falāsifa*, he will explain this issue in line with the views of Al-Fārābī and Ibn Sīnā, and then he will reject their views. Despite these claims of the philosophers, according to al- Ghazālī, the universe was created with an eternal will. This will has made it necessary for the universe to exist at the moment when it occurs, to reach the boundary where nothing can reach, and to begin the existence from that place. Before the creation of the universe, existence did not occur because there was no will, and when it existed, it occurred with eternal will. Al-Ghazālī admits that God has will. However, it does not make it necessary for him to create that is the will of God. God's will is eternal and absolute determinant. In this respect, God has the freedom to choose and do. Thus, as a requirement of the freedom that al-Ghazālī attributed to God, He does not have

to create the world at first. For philosophers, this means that God created the universe from nothing and is unacceptable. If God is in a passive state and then becomes active, then He is changed. However, change does not occur in a perfect being like God. In this respect, the discussions about the will in *Tahāfut al-falāsifa* lead us to the conclusion that the approach of al-Ghazālī to the concept of will and Ibn Sīnā's understanding of the will is not the same.

Key Words: Will/Power, Necessary, Eternity, Ibn Sīnā, Al-Ghazālī

ÂYETLERDE DİL VE ANLATIM ÜSLÛBU: TA‘RİZ ÖRNEĞİ
LANGUAGE AND EXPRESSİON STYLE İN VERSES: THE CASE OF TA‘RİZ

Dr. Öğr. Üyesi Hekim TAY
Bitlis Eren Üniversitesi

Özet

Kur’ân’ı Kerim söz mucizesi olarak veciz bir edebi anlatım üslûbuna sahiptir. Âyetler, muhatabın dili üzerine nâzil olurken, aynı zamanda dilin tüm imkânları kullanılarak etkileyici bir anlatım üslûbu oluşturulmuştur. Kur’ân’ın anlatım üslûbunda var olan bu ifade zenginliği ilk muhataptan başlamak üzere her dönemdeki araştırmacıların mutabık kaldıkları bir husustur.

Bilindiği gibi Kur’ân’ın edebi üstünlüğü belâgat ilmi çerçevesinde araştırma konusu yapılmıştır. Belâgat genel olarak meâni, beyân ve bedi‘ olmak üzere üç kısımda incelenir. Etkileyici anlatım üslûbunu konu edinen beyân ilminin araştırma konularından biri de kinayedir. Sözlükte “gizlemek, işaret etmek, belirtmemek” anlamlarına gelen kinaye, “bir şeyi başka bir şeyle gizlemek” anlamındadır. Diğer bir ifadeyle kinaye, bir şeyi, kendisi için belirlenmiş olan lafızların dışında başka sözcüklerle ifade edilmesidir. Kinaye, lazımı ve müradifi zikredilmesi nedeniyle bir şeye delalet eder. Örneğin “**كثير الرماد**” (külü bol) ifadesi, evde çok odun yakıldığına, eskiden yemekler odun ateşinde piştiği için çok yemek pişirildiğine, çok yemek pişirilmesi eve girip çıkanların çokluğuna delalet etmesi bakından misafiri çok olanlar için kullanılan bir tabirdir. Kinayede cümle içerisinde zikredilen asıl ve hakiki unsura “mekni bih”, ifadede belirtilmeyen ve kendisine işaret edilen unsura “mekni anh” denilir. Kinayede iki temel unsur olarak mekni bih ve mekni anh arasında baide ve karibe olmak üzere irtibat zinciri oluşturulur. Kinayenin zikredilen iki unsuru arasında vasıtaların sayısı bakımında çoktan aza doğru telvih, îmâ, remz ve ta‘riz gibi kısımlara ayrılır. Bu yönüyle mekni bih ve mekni anh arasında en az irtibat ta‘rizle yapılan kinayede olur.

Ta‘riz ile anlatım, kinayenin en güzel türlerinden biridir. Bu yönüyle ta‘riz, ortaya söylenmiş bir sözün îmâ yoluyla başkasına dokundurmaktır. Örneğin muhtaç birisinin ihtiyacını karşılamasını umduğu birisini ziyaret ederken “Sana selam vermek ve gül yüzünü görmek için geldim” demesi gibi. Kur’ân’da, yaygın bir şekilde kinaye ifadeleri kullanılmış olup, bunlar içerisinde ta‘riz, anlam inceliğiyle etkileyici bir anlatım üslûbu olarak yer almıştır. Bu tebliğde âyetlerde yer alan ta‘riz anlatım yöntemi hakkında bilgi verilecektir.

Anahtar Kavramlar: Tefsir, Belâgat, Kinaye, Ta‘riz

Abstract

The Qur'an has a succinct literary expression style as a miracle of speech. The verses were written on the language of the interlocutor besides, an impressive narrative style had been created by using all the possibilities of the language. This richness of expression, which exists in the narrative style of the Qur'an, is an issue that researchers of each period including the first interlocutor have agreed upon.

As it is known, the literary superiority of the Qur'an has been the subject of research within the framework of rhetoric. The rhetoric is generally examined in three parts; maānī, bayān and badi‘. One of the research topics of the science of bayān which deals with the expressive style of expression is kinaya (periphrasis). The kinaya which add ups “hiding, pointing, not specifying” in dictionary means hiding one thing with another. In other words, kinaya is the expression of something in words other than the words that are designated for it. The kinaya connotes something because it is mentioned with its necessary ve synonym. For example, the expression “al-rumād kasīrun” (ash is abundant) signifies that a lot of wood is burned in the house, and this shows many dishes are cooked since the food was cooked in the wood fire, and many dishes signify the abundance of people who entering and leaving the house because of all these, this term used for those who have a lot of visitors in the house. In

kinaya, the actual and genuine elements that mentioned in the sentence are called “makni bih”, the element that is not mentioned in the statement but pointed to itself is called “makni anh”. In the kinaya, a chain of connection is established as far and near between makni bih and makni anh as two basic elements. The two mentioned elements of the kinaya are divided into parts such as worship (telvīh), glance (īmā), mark (ramz) and ta‘riz according to the number of means. In this respect, the least contact between makni bih and makni anh is in kinaye which made with ta‘riz

The expression with ta‘riz is one of the most beautiful types of kinaya. In this respect, ta‘riz is the touching of a spoken word to someone else through glance. For example, when a person in need visits someone he hopes to meet his needs, he says, “I came to greet you and see your rose face”. In the Qur'an, kinaya words are commonly used and among them, the ta’riz took its place as an expressive style of expression with its grace of meaning. In this communique, information about the ta‘riz narrative method in the verses will be given.

Keywords: Tafsīr, Rhetoric, Kinaya, Ta‘riz

KUR'ÂN'I KERİM'DE CÜMLE BAĞLAMLARI VE ÂYETLERİN ANLAŞILMASINA KATKISI

THE SENTENCE CONTEXTS İN THE HOLEY QUR'ĀN AND CONTRİBUTİON TO THE UNDERSTANDİNG OF VERSES

Dr. Öğr. Üyesi Hekim TAY
Bitlis Eren Üniversitesi

Özet

Arap dili ve belâgatinin en önemli kaynağı Kur'ân'dır. O'nun sözleri belâgatin en üst mertebesinde olup, benzersiz niteliklere sahiptir. İnsanlar mana ve nazm olarak âyetlerin benzerini meydana getirmekten âcizdirler. Yani Kur'ân, muhataplarını hayretler içerisinde bırakan bir söz mucizesidir. Kur'ân'ın edebi üstünlüğü, nâzil olduğu toplumun kültürel dokusunun izlerini taşır. Zira Kur'ân'ı Kerim'in ilk muhatapları belâgatte mahir bir toplumdu. Kabilelerin övünç kaynaklarından biri de şairleriydi. O dönemde düzenlenen fuarlarda şiir yarışmaları vazgeçilmelerdendi. Seçilen şiirler Kâbe duvarına asılırdı. İşte Kur'ân edebi zevkten haberdar olan böyle bir topluma nâzil oldu. Âyetler ilk dönemden itibaren belâgat esasları bakımından çeşitli araştırmalar konu olmuştur. Bunlardan biri de belâgatin meâni konularından olan bir ilgiden dolayı cümlelerin bağlaçlarla birbirine bağlanması veya çeşitli nedenlerle birbirinden ayrılmasıdır. Bu tebliğde Arap dilinde cümle kuruluşlarını ilgilendiren fasıl ve vasıl konusunun âyetlerin anlaşılmasına etkisi takdim edilecektir.

Anahtar Kavramlar: Tefsir, Ulûmu'l-Kur'ân, Belâgat, Fasıl, Vasıl

Abstract

The most important source of Arabic language and eloquence is the Qur'an. His words are at the highest level of eloquence and have unique features. People are incapable of revealing similar verses as meaning and verse. In other words, the Qur'an is a miracle of words that astonishes its interlocutors. The literary superiority of the Qur'an is to bear the traces of the cultural fabric of the society in which it is addressed. Because the first interlocutors of the Holy Qur'an in the rhetoric was a wicked society. One of the prideful sources of tribes was their poets. Poetry contests were abandoned at possible trade fairs. He used to hang on the wall of the Kaaba. This is how the Qur'an became aware of such literary pleasure. Verses from the first period of rhetoric has been the subject of various research. One of them is that one of the main issues of rhetoric is to connect with one another or to be separated from each other for various reasons. In this communique, you present the chapters that direct the Arabic language sentence organizations and the subject at the time of the agreement of the verses.

Keywords: Tafsir, Quran Sciences, Eloquence, Fasl, Vasl

BİRLİKTE YAŞAMANIN TARİHİ BELGELERİ (ŞAHİDELER/MEZAR TAŞLARI)

HISTORICAL DOCUMENTS OF LIVING TOGETHER (WITNESSES / CEMSTONES)

Prof. Dr. Mehmet YOLCU
Bitlis Eren Üniversitesi
Arş. Gör. Ayşe TOKAY
Ankara Üniversitesi

Özet

İslam dini müminleri kardeş kılmıştır. Herhangi bir ırk veya renge herhangi bir üstünlük hakkı tanımamıştır; hepsini Âdem'in çocukları ve kardeş kabul etmeyi şiar edinmek gerektiğini bildirmiştir. Zira Hz. Muhammed: "Ey Allah'ın aziz kulları hepiniz Âdem'in çocuklarısınız ve hepiniz kardeşsiniz" buyurarak insanların nihai nokta kardeş olmaları gerektiğini, birbirilerine sevgi ve saygıyla yaklaşmalarını, kimsenin kimseye zulmetmemesi gerektiğini bildirmiştir. Bu ilkeye bağlı olarak İslam Ümmeti ve ona gönül veren kavimler farklı dil, töre, alışkanlık ve kültürlere mensup olmalarına rağmen ahlaki ve insani değerlerde, beşeri ve hukuki normlarda bütünleşmişlerdir. Bunun en açık delillerinden biri şahidelerdir (mezar taşları). Mezar taşları tarih ilmi açısından birer belge oldukları kadar sanat tarihi, edebiyat, içtimaiyat, soy kütükleri, etnografya ve edebiyat tarihi gibi bilimlere de kaynaklık ederler. Değişik bölge ve dönemlerde kullanılan isimler, kıyafetler, sosyal ve kültürel farklar bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde mezar taşlarına yansır. Bu şahideler ünlü kişilerin biyografilerinin tespitinde önemli rol oynar ve onlar hakkında özlü bilgiler taşırlar. Yine bu mezar taşlarından o dönemin mimari üslubu, hüsnü hat ve taş oymacılığının evreleri, sembol ve motiflerin yorumlanması, inanç sistemindeki önemli değerler ve dillerin gelişim seyri izlenebilir. Bu tebliğde genel manada Anadolu mezarları, özellikle Malatya Sancaktar Mezarlığında farklı ırk, dil ve kültüre mensup Müslümanların mezarlarında nasıl kardeşçe yan yana dizildiklerini ve vefatlarından sonra bile omuz omza verdiklerini gösteren tarihi deliller (şahideler) nazara verilmektedir. Milletin birliği ve bütünlüğü yaşadığı hayat tarzında, sosyal ilişkilerinde ve mazideki beraberlik simgelerinde kendisini ortaya koyar ve bu tezahürü ile tarihe tanıklık ettiğinden bu tarihi belgelerin günümüz Müslümanlarına, millete ve ulusa ne tür mesajlar verdikleri de irdelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mezar Taşları, Değerler, Kardeşlik, Sanat Tarihi, Tefsir

Abstract

Islam has made believers brothers. It has not granted any right to any race or color to any superiority; all of Adam's children and siblings have said that it is necessary to adopt a poem. Depending on this principle, the Islamic Ummah, although belonging to different languages and cultures, are integrated in values. One of the clearest evidence of this is witnesses (tombstones). As well as being a document in terms of the history of tombstones, art history, literature, interior science, genealogy, ethnography and literary history as a source of science. Names, dresses, social and cultural differences used in different regions and periods are reflected in the gravestones, either consciously or unconsciously. These witnesses play an important role in the determination of the biographies of famous people and they have concise information about them. Again, among these tombstones, the architectural style of that period, phases of calligraphy and stone carving, interpretation of symbols and motifs, important values in the belief system and development of languages can be observed. In this paper, in general terms, Anatolian tombs, especially Malatya Sancaktar Cemetery of different races, languages and cultures of Muslims in their graves and how they are lined up side by side, even after their death should be considered historical evidence (witnesses) are considered. What kind of messages these historical documents give to today's Muslims are also examined.

Keywords: Tombstones, Values, Brotherhood, Art History, Commentary

TÜRKİYE'DEKİ KONAKLAMA SEKTÖRÜNDE BELGELENDİRME VE DENETİM SORUNSALI

CERTIFICATION AND AUDIT PROBLEMS OF HOSPITALITY INDUSTRY IN TURKEY

Dr. Ertan ÖZÇOBAN
Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Ülkelerin, küresel turizm pastasındaki paylarını artırabilmek için kıyasıya bir rekabet halinde olduğu günümüzde, konaklama sektörüne dönük yatırımlar hız kazanmıştır. Resmi makamlardan elde edilen veriler, turizm endüstrisinin, Türkiye açısından da ciddi bir gelir kapısı olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu 2018 yılı turizm verilerine göre Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı 46,1 milyon olmuş, 29,5 milyar dolar turizm geliri elde edilmiştir. Dünya Turizm Örgütü verilerine göre en çok turist çeken ilk on ülke arasında yer alan Türkiye'de 71,9 milyon turist konaklama tesislerine giriş yapmış, 190,6 milyon geceleme sayısına ulaşılmıştır. Turizm endüstrisinin ulaştırma ile birlikte en temel bileşenlerinden olan konaklama sektöründe, turist hassasiyeti, memnuniyeti ve güvenliğinin en üst düzeyde karşılanmasında, kanuni düzenleme ve denetleme araçları önemli bir yer tutmaktadır. Pek çok alt sektörle doğrudan ya da dolaylı ilişki içinde olan konaklama sektöründe, hizmet kalitesinin artırılması, turistlerin emniyetlerinin sağlanması, fiziki uygunluk koşullarının denetlenmesi gibi unsurların, uluslararası turizm gerekliliklerine cevap verecek seviyede olması bir zorunluluktur. Bu noktada konaklama tesislerinin de, küresel turizm anlayışına uygun hareket edebilmeleri için, bir otorite tarafından belgelendirilmesi ve denetlenmesi gerekmektedir. Türkiye'de turizm politikalarının belirlenmesi, kanuni düzenlemeler, hukuki iyileştirmeler ve yaptırımların uygulanması gibi hususlarda yetkili karar organı Kültür ve Turizm Bakanlığı'dır.

Konaklama sektörü, Türkiye'de, turizm hamlesi olarak adlandırılan, 1980'li dönemlerden günümüze kadar, büyük bir ivme yakalamış ve sektörel denetim gün geçtikçe çok daha karmaşık ve zor bir hal almıştır. Konaklama tesislerinin, ruhsatlandırılması, belgelendirilmesi ve denetlenmesi pek çok kamu kurumun müdahil olduğu bir alan olup, uygulamada sıkıntılar göze çarpmaktadır. Serbest piyasa mekanizması içinde faaliyet gösteren konaklama işletmelerinin, kar marjlarını artırmak için, yasal boşluklardan istifa etme isteği, turizm sektöründe, belgelendirme ve denetim mekanizmalarının sağlıklı işleyişine engel teşkil etmektedir. Sektör bileşenlerinin hukuki çift başlılığa maruz kalması, Türkiye'nin gelecek turizm projeksiyonu açısından olumsuz bir görüntü çizmektedir.

Bu çalışmanın amacı, bu alandaki kanun, yönetmelik ve her türlü yasal mevzuatın analizini yapmak ve konaklama sektöründeki belgelendirme ve denetim mekanizmasının işleyişinin mevcut durumunu ortaya koymaktır. Bu doğrultuda konu ile ilgili uygulama sorunları tespit edilmeye çalışılmış, çözüm önerileri getirilmiş ve bundan sonraki bilimsel araştırmalara katkı sağlanması hedeflenmiştir. Yapılan çalışma, nitel bir yaklaşım sergilemektedir. Doküman analizi veri toplama tekniği kullanılarak, istatistiki verilerden ve hukuki metinlerden faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm İşletmeciliği, Konaklama Sektörü, Turizm Mevzuatı

Abstract

Today, investments in the hospitality sector have gained momentum, as countries are in a competitive competition to increase their share of the global tourism pie. The data from the official authorities reveals that the tourism industry is also a serious income gateway for Turkey. According to the data of the Turkish Statistical Institute, the number of tourists who visited Turkey in 2018 was 46.1 million, and 29.5 billion dollars of tourism revenues were obtained. According to the data of the World Tourism Organization, 71.9 million tourists have

logged in to the accommodation facilities in Turkey and 190.6 million nights have been reached. In the hospitality sector, which is one of the most fundamental components of the tourism industry with transportation, the legal regulation and supervision tools are an important place to fulfill the highest level of tourist sensitivity, satisfaction and safety. In the accommodation sector, which is directly or indirectly related to many sub-sectors, increasing the quality of service, ensuring the safety of tourists and controlling the conditions of physical suitability are the international tourism requirements that is a necessity to be at the level sholud be respond. At this point, accommodation facilities must be documented and inspecting by an authority in order to be able to comply with the global tourism concept. The Ministry of Culture and Tourism is the competent decision-making body in Turkey for the determination of tourism policies, legal arrangements, legal improvements and enforcement of sanctions.

The accomadation sector has gained a great momentum from the 1980s to the present, called the tourism move in Turkey, and the sectoral audit has become increasingly complex and difficult. Accommodation facilities, licensing, certification and supervision are an area where many public institutions are involved and there are difficulties in practice. The willingness to resign from legal gaps in order to increase the profit margins of accommodation establishments is a barrier to the healthy functioning of the tourism industry, certification and auditing mechanisms. The exposure of industry components to legal double-heading is a negative image for Turkey's upcoming tourism projection. The aim of this study is to analyse the laws, regulations and any legal legislation in this area, to reveal the current status of the functioning of the certification and auditing mechanisms in the hospitality sector, to identify problems, to solve the solutions and contribute to the subsequent scientific research. In this regard, the study exhibits a qualitative approach. In this regard, the study exhibits a qualitative approach. With using the document analysis technique, statistical data and legal texts have been utilized.

Keywords: Accomodation Sector, Tourism Management, Tourism Law

TÜRKİYE'DE TURİZM GELİRLERİNİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: KALINTILARLA GENİŞLETİLMİŞ EKK-ENGLE VE GRANGER EŞBÜTÜNLEŞME YAKLAŞIMI

THE IMPACT OF TOURISM REVENUES ON ECONOMIC GROWTH IN TURKEY: RESIDUAL AUGMENTED OLS-ENGLE AND GRANGER COINTEGRATION APPROACH

Doç. Dr. MURAT CAN GENÇ
KTÜ, İİBF
Dr. Öğr. Üyesi DİLEK TANDOĞAN
Trabzon Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı turizm gelirlerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini araştırmaktır. Lee vd. (2015) tarafından geliştirilen Kalıntılarla Genişletilmiş EKK-Engle ve Granger eşbütünleşme testi 1980-2017 dönemi yıllık verileriyle Türkiye için uygulanmıştır. Eşbütünleşme testi ampirik bulguları değişkenler arasında uzun dönemli ilişkinin var olduğunu ortaya koymuştur. Turizm gelirleri ekonomik büyüme üzerinde pozitif etkiye sahiptir. Vektör hata düzeltme modeli sonuçları turizm gelirleri ve ekonomik büyüme arasında çift yönlü ilişkiyi ortaya koymuştur. Bu sonuçlar turizm gelirlerinin yalnızca turizmi geliştirmediğini aynı zamanda ekonomik büyümeyi artırdığını Türkiye'de göstermiştir. Aynı zamanda bu sonuçlar politika yapıcılarına turizm gelirlerini artırıcı politikalar yapmalarını önermektedir. Turizm gelirlerindeki artışlar sürdürülebilir ekonomik gelişmeye katkı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Turizm Geliri, Ekonomik Büyüme, RALS-Engle ve Granger Eşbütünleşme Yaklaşımı, Türkiye

Abstract

The objective of this study is to investigate the effect of tourism incomes on economic growth in Turkey. The Residual Augmented OLS-Engle and Granger Cointegration test of Lee et al. (2015) has been employed by using annual data for the period 1980-2017 in Turkey. The empirical results from a cointegration test confirm the presence of long-run equilibrium relationship among the variables. The long-run elasticities indicate that tourism incomes have a significant positive impact on economic growth. Finally, the short-run results of causality test based vector error correction model show the evidence of bidirectional causality between tourism incomes and economic growth. These results therefore suggest that tourism incomes not only increase tourism development but also increase economic growth in Turkey. Given these findings, we suggest the policy makers of Turkey to initiate more effective policies to increase the tourism incomes. The increasing tourism incomes will allow the industry to grow further by ensuring sustainable economic growth.

Keywords: Tourism Income, Economic Growth, RALS-Engle and Granger Cointegration Approach, Turkey

KRİTİK YOLU HESAPLANMIŞ PROJELERDE PARALEL MAKİNA ÇİZELGELEME PROBLEMİ İÇİN YENİ BİR META-SEZGİSEL YÖNTEM: HSA-2020

A NEW META-HEURISTIC METHOD FOR THE PARALLEL MACHINE SCHEDULING PROBLEM IN THE PROJECTS HAVING THE CALCULATED CRITICAL PATH : HSA-2020

Yiğit ÇAĞLAR
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

Özet

Paralel makina çizelgeleme problemi hızlı üretim gereken ve kritik yolu hesaplanan projelerde önem arz eden bir konudur. Bu çalışma, *m* adet paralel makineyi ve projenin kritik yoluna istinaden önceden belirlenmiş son teslim tarihlerine (d_j) sahip *n* adet bağımsız işi içeren NP Zor çizelgeleme problemini ele almaktadır. Her iş, makinelerden sadece birine atanabilmektedir. İş *j*'nin makine i üzerindeki işlenme zamanı p_{ij} süresini gerektirmektedir. Amaç, her bir makinenin farklı hızlarda ve paralel olduğunda toplam gecikmeyi en küçükleyen bir çizelge bulmaktır. Genellikle bu tür problemlerin çözüm alanı çok sayıda yerel minimuma sahiptir. Benzetilmiş Tavlama Algoritması, bu tür problemlerin yüksek kalitede çözümlerini bulmak için en önemli meta-sezgisellerden biridir. Bu çalışmanın katkısı iki yönlüdür: (i) Tavlama Benzetimi Algoritması'nda ana algoritma 10 yineleme için daha iyi bir çözüm bulamadığında sıcaklık değerini % 10 düşüren "Chiller Operator" adlı sıcaklık parametresi için yeni bir soğutma stratejisi getirmiştir ve ii) "Turn Over Operator" adlı yeni komşuluk arama operatörü rastgele seçilen iki pozisyonu tersine çevirmekte ve pozisyonlar arasındaki sırayı değiştirmektedir. Yeni çözümün maliyeti daha iyi olduğunda, bu operatör en iyi çözümü güncellemekte ve zaman sayacını sıfırlamaktadır. Yeni sezgisel yöntem HSA-2020 (Hibrit Tavlama Benzetimi-2020), taahhüt edilen işlerin teslim tarihlerine göre teslim edilmesini sağlamak için kodlanmıştır. Algoritma, her bir sıcaklık için 10 x 100 (m x n) problem boyutuna kadar global optimum seviyesine ulaşabilmiştir. Son olarak, çeşitli ölçekteki test problemleri rastgele üretilmiş ve HSA-2020 Algoritması tarafından çözdürülmüştür. Farklı problem örnekleri için hesaplamalı sonuçlar, önerilen HSA 2020'nin iyi performans gösterdiğini ve hızlı ve makul çözümlere yakınlaştığını göstermektedir. Geleneksel SA ile kıyaslamalar göstermektedir ki HSA-2020 Algoritması'nın önceki tüm metotları ortalamada geride bıraktığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Projelerde Kritik Yol, Paralel Makine Çizelgeleme, Hibrit Tavlama Benzetimi

Abstract

The parallel machine scheduling problem is an important topic in the projects that quick production is required and the critical path is calculated. This work consider the NP Hard scheduling problem that includes *m* parallel machines and *n* independent jobs which has predetirmined due dates (d_j) based on the critical path of the project. Each job can to be assigned to just one of the machines. The processing of job *j* on machine *i* requires time p_{ij}. The objective is to find a schedule that minimizes the total tardiness when each machine has different speed and they are parallel. Often the solution space of these kind of problems has many local minima.The Simulated Annealing Algorithm is **one of the most important metaheuristics** to find high quality solutions of these kind of problems. The contribution of this work is twofold: (i) introduced a new cooling strategy for temperature parameter of Simulated Annealing Algorithm namely "Chiller Operator" that decreasing the temperature value %10 when the main algorithm can not find better solution for 10 iterations ,and (ii) new neighborhood search operator namely "Turn Over Operator" which reverse randomly selected two positions and reverse the order of the in-between positions. When the cost of the new

solution is better, this operator updates the best solution and reset the timer.The new heuristic method HSA-2020 (Hybrid Simulated Annealing-2020) was coded to ensure delivery of the committed jobs at their due dates.Algorithm was able to reach the global optimum for each of the temperature settings untill 10 x 100 (m x n) problem sizes. Finally, various scale test problems are randomly generated and solved by the HSA-2020 Algorithm. The computational results for different problem instances show that the proposed HSA-2020 performs well and converges fast to reasonable solutions. Benchmark with conventional SA shows that HSA-2020 algorithm outperforms all previous methods in average.

Keywords: Critical Paths In Projects, Parallel Machine Scheduling, Hybrid Simulated Annealing

"KAPASİTELİ PROJE YER SEÇİMİ PROBLEMİ" İÇİN YENİ BİR META-SEZGİSEL ARAMA YÖNTEMİ: "ROKET DENKLEMİ & TAVLAMA BENZETİMİ"

A NEW META-HEURISTIC METHOD FOR THE CAPACITATED PROJECT LOCATION PROBLEM:"ROCKET EQUATION & SIMULATED ANNEALING"

Yiğit ÇAĞLAR
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

Özet

Proje yönetimi kapsamında yer alan tedarik zincirindeki aday proje yerleri (m adet) içerisinden tesis seçimi yapılırken çeşitli maliyetler oluşmaktadır. Bu maliyetlerin en önemlileri tesis açma maliyetleri (f_i) ve müşteri (n adet) taleplerinin (b_j) tesis kapasitelerine (a_i) uygun şekilde karşılanması sırasında oluşan taşıma maliyetleridir (c_{ij}). Bu çalışmada projelerin tüm bu maliyetleri en küçüklemeyi amaçlayan "Kapasiteli Tesis Yeri Seçimi Problemi" ele alınmıştır. Problemin çözümü için "Tavlama Benzetimi Meta-Sezgisel Yöntemi" ve roket biliminin öncülerinden Tsiolkovsky'e ait "Temel Roket Denklemi" kullanılarak yeni bir meta-sezgisel arama süreci geliştirilmiştir. Arz-talep dengesinin sağlanmadığı durumlar için infizibıl çözümler amaç fonksiyonuna ceza maliyeti eklenerek kabul edilmiştir. "Tavlama Benzetimi"ne ait soğuma çizelgesindeki sıcaklık değişimi (Δt), "Tsiolkovsky'nin Roket Denklemi"nde yer alan kütle değişimiyle (Δm) ilişkilendirilmiş ve itki kuvvetinden sağlanan hız değeri yerel arama stratejilerinde rassal karar verme süreçlerinde kullanılmıştır. Derinleştirme aşamasında; tek boyutlu hafıza yapısı kullanılarak geçmiş çözümler ilişkilendirilmiş ve yeni çözümler elde edilmiştir. Yoğunlaştırma aşamasında, roket hızı üzerinden elde edilen değerlerin kullanılmasıyla komşu çözümler taranmıştır. Uygulanan stratejinin temel mantığı sıcaklık değerinin azalmasıyla roket hızının artmasını içermektedir. Stratejilere ait performansın başarılı şekilde mukayese edilebilmesi için problem örnekleri kontrollü deney mantığıyla çözülmüştür. Sık kullanılan problem örneklerinden ($m + n$ =>50 ve m =>5) elde edilen deneysel sonuçlara istinaden; test edilen vakalar ve optimalden sapma yüzdeleri sırasıyla incelenmiştir. Tüm stratejiler uygulandığında (vaka1) 5,12%'lik sapma gözlenmiştir. Ayrıca sadece infizıbıl kabullerin devre dışı bırakılması (vaka2) , sadece yoğunlaştırma stratejisinin devre dışı bırakılması (vaka3) ve sadece derinleştirme stratejisinin devre dışı bırakılması (vaka4) sırasıyla optimal sonuçtan 10.64% , 8.92% 9.81% sapma oluşturmuştur. Tüm stratejiler devre dışı bırakılarak "Geleneksel Tavlama Benzetimi Yöntemi" uygulandığında 12.75%'lik sapma gözlemlenmiştir. Sonuç olarak "Roket Denklemi"yle birlikte tüm stratejilerin uygulanması literatürdeki diğer meta-sezgisel yöntemler ve "Geleneksel Tavlama Benzetimi Yöntemi" kadar etkin sonuçlar vermiştir.

Anahtar Kelimeler: kapasiteli proje yer seçim problemi, tavlama benzetimi, roket denklemi

Abstract

Various costs are incurred when facility selecting from candidate project locations (m units) in the supply chain within the scope of project management. The most important of these costs are the facility opening costs (f_i) and the transportation costs (c_{ij}) that occur during the fulfillment of customer (n units) demands (b_j) in accordance with the facility capacities (a_i). In this study, "Capacitated Facility Location Problem" which aims to minimize all these costs of projects is discussed. In order to solve the problem, a new meta-heuristic search process has been developed by using the "Simulated Annealing Meta-Heuristic Method" and the "Basic Rocket Equation" of Tsiolkovsky who is one of the pioneer scientists of rocket science. In cases where supply-demand equilibrium is not achieved, infeasible solutions have been accepted by adding the cost of penalty to the objective function.The temperature change (Δt) in the cooling schedule of the "Simulated Annealing"

was associated with the mass change (Δm) in “Tsiolkovsky's Rocket Equation” and the velocity value obtained from the impulse force was used in the random decision making processes in the local search.In the diversification stage; using one-dimensional memory structure, recent solutions are associated with each other and new solutions are generated.In the intensification stage, neighboring solutions were scanned using the values obtained from the current velocity of the rocket.The main logic of the applied strategy includes that the rocket velocity increases while the temperature decreases.In order to compare the performance of the strategies successfully, problem instances were solved with controlled experiment logic.According to the experimental average results for frequently used problem instances (m + n => 50 and m => 5); the tested cases and percentages of gaps from the optimal solution were examined respectively. 5.12% gap was observed when all strategies were applied (case1).Also deactivation of only infeasible acceptances (case2), deactivation of only intensification strategy (case3) and deactivation of only diversification strategy (case4),respectivley, created, 10.64% , 8.92% 9.81% gaps from optimal solution. When the “Conventional Simulated Annealing Method” was applied by disabling all strategies, 12.75% gap was observed. Consequently, the implementation of all strategies together with the “Rocket Equation” has yielded as effective results as “Conventional Simulated Annealing Method”and other meta-heuristic methods in the literature.

Keywords: Capacitated Project Location Problem, Simulated Annealing, Rocket Equation

E-SAĞLIK HİZMETLERİ HAKKINDA FARKINDALIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A RESEARCH ON DETERMINATION OF AWARENESS LEVEL ABOUT E- HEALTH SERVICES

Doç. Dr. E. Asuman ATİLLA
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Ayten KORKAR ÖZTÜRK
Ankara Şehir Hastaneleri
Neşe ÇAKIR
T.C. Sağlık Bakanlığı, Teftiş Kurulu Başkanlığı

Özet

Dünyada ve Türkiye'de sağlık sektörüne çok büyük bütçeler ayrılmaktadır. Bu nedenle sağlık hizmetlerinin, hem hizmeti talep edenler ve sağlık sunucuları açısından etkin, verimli ve kaliteli bir şekilde yürütülebilmesi, hem de ekonomik açıdan iyi yönetilebilmesi ülkelerin önemli hedefleri arasında yer almaktadır. Özellikle tekrar edilen her gereksiz tetkik insan gücünün ve zamanın israfı ile birlikte, büyük bir maddi zararı da beraberinde getirmektedir. Etkin, verimli, kaliteli ve aynı zamanda ekonomik bir sağlık hizmeti sunabilmek için sağlık bilişiminin alt başlıklarından olan E-sağlık uygulamaları bu anlamda oldukça önemlidir. E-sağlık uygulamaları sayesinde bireyler sağlık hizmetlerine daha kolay ve hızlı ulaşabilmekte, sağlık hizmeti veren kurumlarda verilen sağlık hizmeti ile ilgili kayıtlar güvenlik ve gizlilik ilkeleri çerçevesinde elektronik kayıt altına alınmakta, verilen yetkiler dahilinde vatandaşlar ve sağlık profesyonelleri istedikleri bilgilere anında ulaşabilmektedirler. Bu bağlamda, T.C. Sağlık Bakanlığı'nın, 2003 yılında Sağlıkta Dönüşüm Programı'nı yürürlüğe koymasıyla birlikte, E-sağlık uygulamalarının bileşenlerinden olan Merkezi Hasta Randevu Sistemi (MHRS) ve takip eden dönemde E-Nabız hayata geçirilmiştir. Bu uygulamalar sayesinde vatandaşlar randevularını daha kolay bir şekilde alabilmekte, sağlık verilerine anında ulaşabilmektedirler.

Çalışmamızda E-sağlığın alt başlıklarından olan MHRS, E-Nabız ve E-Laboratuvar uygulamalarının, sağlık hizmeti talep edenler tarafından ne sıklıkta kullanıldığı, bu uygulamalardan hastaların ne kadar haberdar oldukları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada anket yöntemi kullanılmış olup, anket formu Ankara İlinde yaşayan ve rastgele örneklem yöntemiyle seçilen 425 kişiye uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda, katılımcıların %74,6'sının MHRS kullanmakta olduğu, ancak katılımcıların %77,9'unun E-Nabız ve %78,7'sinin ise E-Laboratuvar uygulamalarını kullanmamakta oldukları tespit edilmiştir. MHRS uygulamasının en çok hastanede sıra beklememek için kullanıldığı ve en çok Alo 182'nin tercih edildiği görülmektedir. Çalışmada MHRS'nin yaygın olarak bilinip kullanılmasıyla birlikte, E-Nabız ve E-Laboratuvar uygulamalarının bilinmelerine rağmen kullanım oranlarının az olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: MHRS, E- Nabız, E- Laboratuvar, Farkındalık Düzeyi

Abstract

The health sector in Turkey and the world have huge budgets. For this reason, it is important for the countries to ensure that health services are carried out effectively, efficiently and in a quality manner, on the other hand managed economically well also. In particular, every repeated unnecessary examination causes a economic loss with the waste of manpower and time. E-Health applications, which are one of the sub-headings of health informatics, are very important in order to provide an effective, efficient, high quality and economic health service. By the help of E-Health applications, individuals can access health services more easily and faster. Health care records in health care institutions are recorded electronically

within the framework of security and confidentiality principles, Citizens and healthcare professionals can instantly access the information they require within the authorization given. With the implementation of the Health Transformation Program in 2003 by the Turkish Ministry of Health, The Central Patient Appointment System (CPAS), which is one of the components of e-health applications, and E-Pulse was launched respectively. By these applications citizens can make their appointments more easily and have immediate access to their health data.

In our study, it is aimed to determine that how often the subheadings of the E-Health as CPAS, E-Pulse and E-Laboratory applications are used by health care demanders and if the patients were aware of these applications or not. A questionnaire was used in the study and the questionnaire was applied to 425 people living in Ankara and chosen by random sampling method. As a result of the study, 74.6% of the participants were using CPAS however, 77.9% of the participants did not use E-Pulse and 78.7% did not use E-Laboratory. It is seen that MHRS application is mostly used in order not to wait examination lines in the hospitals and the central phone call (Alo 182) is preferred most to have an appoinment. In the study, CPAS is widely known and used by the patients on the other hand although E-Pulse and E-Laboratory applications are well known, their utilization rates are low.

Key Words: MHRS, E- Pulse, E- Laboratory, Awareness Level

MARKA SADAKAT DERECELERİNİN, TÜKETİCİLERİN SATIN ALMA KARARLARINA ETKİSİ

THE EFFECT OF BRAND LOYALTY DEGREES ON CONSUMERS PURCHASE DECISIONS

Öğr.Gör. Tuğba Çedikçi FENER
İstanbul Kültür Üniversitesi

Özet

Tüketim, insanların ihtiyaç ve istekleri için belirli bir sürede kaynakların kullanılmasıdır. Tüketici olmazsa tüketim de olmayacağından pazarlamacıların tüketici davranışlarını iyi bilmesi gerekir. Modern pazarlama anlayışı işletmelerin en yüksek düzeyde müşteri memnuniyetini gerçekleştirerek müşteri sadakatini başarmalarını gerektirmektedir. Yüksek düzeyde memnuniyet ve güçlü bir sadakat ilişkisi, tüketici tercihlerinin çok iyi araştırılması ve etki eden faktörlerin belirlenmesini içeren etkin bir pazar araştırmasını zorunlu kılmaktadır. Tüketicilerin bir markayı düzenli olarak satın almak için gösterdikleri bilinçli veya bilinçsiz niyet veya davranışlar, daha önceden satın alıp denedikleri bir markayı satın almayı sürdürme eğilimleri ya da belirli bir süre içinde bir ürün kategorisi içinde yer alan bir ya da daha çok markaya karşı takındıkları olumlu tutum ve davranış tepkisi olarak tanımlanabilen marka sadakati; basit bir "tekrar eden satın alma davranışının çok ötesinde bir anlam ifade etmektedir. Rakip işletmelerin uyguladıkları iskonto ve indirimlerden, reklâm kampanyalarından ve bunun gibi tutundurma çabalarından etkilenmeyen, satın alma için kesin istek gösteren ve yeni ürün arayışına girmeyen tüketicilerin sadık (bağımlı) müşteri olarak değerlendirildiği bir ortamda bu konudaki çeşitli araştırmalara göre, marka bağımlısı tüketicilerin işletme için bağımlı olmayanlardan dokuz kat daha karlı olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle müşterileri, bağımlı müşterilere dönüştürmenin işletmeler için olmazsa olmaz olduğu sonucuna varılabilir. Marka sadakati en fazla gençler ve eğitim düzeyi yüksek tüketici kitleleri arasında görülmektedir. Bu nedenle; araştırmanın evrenini, bir işletmenin marka yaratmadaki başarı ya da başarısızlığını gösteren en önemli müşteri gruplarından biri olan "üniversite gençleri" oluşturmaktadır. Bu çalışmada; vakıf üniversitesi öğrencilerinin satın alma kararlarına etki eden marka sadakat derecelerini ölçmeye yönelik bir uygulama yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Marka, Marka Sadakati, Satın Alma Kararları

Abstract

Consumption is the use of resources in a certain period of time for the needs and desires of people. Marketers need to know consumer behavior well, since there will be no consumption without a consumer. Modern marketing approach requires that the companies achieve the highest level of customer satisfaction and achieve customer loyalty. A high level of satisfaction and a strong loyalty relationship requires effective market research, including a thorough investigation of consumer preferences and identifying influencing factors. Conscious or unconscious intentions or behaviors of consumers to buy a brand regularly, their tendency to continue to buy a brand they have already tried and tried, or positive attitude towards one or more brands within a product category within a certain period of time and brand loyalty that can be defined as a response to behavior; it means more than a simple "repetitive buying behavior. In an environment where consumers who are not affected by the discounts and discounts, advertising campaigns and promotional efforts of competing companies, who show a definite desire for purchase and do not search for new products, are considered as loyal (dependent) customers, brand dependent consumers are not nine times more profitable. Therefore, it can be concluded that converting customers into dependent customers is a sine qua non for businesses. Brand loyalty is most common among young people and highly educated consumers. Therefore, the universe of the research consists of

“university youth, one of the most important customer groups showing the success or failure of a company in creating a brand. In this study, an application will be made to measure the brand loyalty levels that affect the purchasing decisions of foundation university students.

Keywords: Brand, Brand Loyalty, Purchasing Decisions

TÜRK İŞ HUKUKUNDA YILLIK ÜCRETLİ İZİN
ANNUAL PAID LEAVE IN TURKISH LABOR LAW

Hamide Merve GÜÇLÜ
Selçuk Üniversitesi

Özet

Anayasa'nın çalışma şartları ve dinlenme hakkı başlığını taşıyan hükme göre; dinlenmek, çalışanların hakkıdır. Ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin hakları ve şartları kanunla düzenlenir (m.50/III-IV). İş Kanunu ise hükmü emredici olarak düzenlemiş ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceğini hüküm altına almıştır (İşK.53/II).

Yıllık ücretli izne hak kazanabilmek için işçinin işyerinde işe başladığı tarihten itibaren fiilen, en az bir yıl çalışmış olması şarttır (İşK.53/I). Bu süreye deneme süresi de dahildir. Bir yılın dolmadığı iş sözleşmelerinde çalışılan süre ile orantılı olarak yıllık izin kullanımı söz konusu olamaz. Bu hükmün sonucu olarak işçi hak ettiği yıllık ücretli izni gelecek çalışma yılının içinde kullanır (İşK.54/IV). İşçinin aynı işverenin değişik işyerlerinde çalıştığı durumlarda, yıllık ücretli izne hak kazanmak için gerekli sürenin hesabında, işçinin aynı işverene ait ilk işyerinde çalışmaya başladığı tarih dikkate alınır (İşK.54/I). Bu hesaplama işçinin çalışmaları arasında zaman olması durumunda dahi bu şekilde yapılır. Bir yıldan daha kısa süren mevsimlik veya kampanya işlerinde çalışan işçilere İş Kanunu'nun yıllık ücretli izinlere ilişkin hükümleri uygulanmaz (İşK.53/III). Ancak bu kural nispi emredici olup tarafların anlaşmasıyla işçi lehine değiştirilerek, mevsimlik ve kampanya işlerinde çalışan işçilere de yıllık izin uygulaması yapılması mümkündür. Ayrıca bir işyerinde mevsimlik işlerde çalışan işçi, çalışma mevsiminin olmadığı dönemde aynı işyerinde farklı işlerde çalıştırılıyorsa da, bu işçinin yıllık ücretli izin hakkından faydalandırılması gerekir. Kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışmaya dayalı iş sözleşmesi ile çalışanlar da yıllık ücretli izin hakkından tam zamanlı çalışanlar gibi yararlanır ve farklı işleme tabi tutulamaz (Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği m. 13/I). Bu işçiler hak ettikleri yıllık ücretli izni bir sonraki yıl izin süresi içine rastlayan günlerde çalışmamak suretiyle kullanırlar (Yön. m. 13/II).

İşçilere verilecek yıllık izin süresi onların işyerindeki çalışma süresine, yaptığı işe ve yaşına göre değişir. Şöyle ki, hizmet süresi bir yıldan beş yıla kadar (beş yıl dahil) olanlara on dört günden, beş yıldan fazla on beş yıldan az olanlara yirmi günden, on beş yıl (dahil) ve daha fazla olanlara yirmi altı günden daha az yıllık izin verilemez. Yer altı işlerinde çalışan işçilerin yıllık ücretli izin süreleri dörder gün arttırılarak uygulanır (İşK.53/IV). Ancak on sekiz ve daha küçük yaştaki işçilerle elli ve daha yukarı yaştaki işçilere verilecek yıllık ücretli izin süresi yirmi günden az olamaz (İşK.53/V). Yıllık izin süreleri iş sözleşmeleri ve toplu iş sözleşmeleri ile artırılabilir (İşK.53/VI).

Anahtar Kelimeler: Yıllık İzin, Dinlenme Hakkı, Ücretli İzin

Abstract

According to the provisions of the Constitution titled working conditions and right to rest; rest is an acknowledged right of employees. The scope of the right and conditions of paid week and holidays as well as the paid annual leave are regulated by law (a.50/III-IV). The Labor Law regulates the provision as mandatory and states that the right to annual paid leave cannot be waived (Labor Law 53/II).

In order to be entitled to annual paid leave, the employee must have actually worked at least one year from the date of commencement of work at the workplace (Labor Law 53/I). This period includes the trial period as well. In the case of employment contracts where a year is not full yet, the annual leave cannot be used in proportion to the period worked. As a result of this provision, employees are required to use their annual paid leaves they are entitled only during the next working year (Labor Law 54/IV). In cases where the employee is employed in different workplaces of the same employer, the date on which the employee started working at

the first workplace of the same employer is taken into account in the calculation of the time required to qualify for annual paid leave (Labor Law 54/I). This calculation is made in the same way even if there is time gap between the employee's employments. The provisions of the Labor Law related to the annual paid leave do not apply to workers who work in seasonal or campaign jobs for less than a year (Labor Law 53/III). However, this rule is a relative mandatory provision, and it is possible to apply annual leave to workers employed at seasonal and campaign jobs by changing the rule in the favor of the worker if parties agree mutually in the contract. In addition, if a worker who is employed in a workplace to perform seasonal works performs different jobs in the same workplace during the out-of-working season, it is a requirement to allow this worker to benefit from the right to annual paid leave. Employees with work contracts based on part-time or on-call work also benefit from annual paid leave equally as full-time employees and they cannot be treated differently (Annual Paid Leave Regulation a. 13/I). These workers use their annual paid leaves they are entitled by not working on days that fall within the next year's leave (Regulation a. 13/II).

The annual leave period to be granted to workers varies according to the period they worked in a workplace, their job and age. So much so that, annual leave less than fourteen days for those with a term of service from one year to five years (including five years), less than twenty days for those with a service term of more than five less than fifteen years (including fifteen years), less than twenty six days for those with a service term of fifteen years (included) and more cannot be given. The annual paid leave period of workers employed in underground worker is increased by four days (Labor Law 53/IV). However, the annual paid leave period granted for those workers who are eighteen years old or younger cannot be less than fifty, on the other hand for workers who are older cannot be less than twenty days (Labor Law 53/V). Annual leave periods can be increased with labor contracts and collective agreements (Labor Law 53/VI).

Keywords: Annual Leave, Right to Rest, Paid Leave

TÜRK İŞ HUKUKUNDA UZAKTAN ÇALIŞMA
REMOTE TELEWORKING IN TURKISH LABOR LAW

Hamide Merve GÜÇLÜ
Selçuk Üniversitesi

Özet

Rekabetin artmasıyla birlikte işverenler, rekabet gücünü arttırmak ve çalışanların üretim maliyetlerini düşürmek için çalışanlarının her gün işe gelip gitmesi yerine, bulundukları yerlerde verilen işleri yapmalarına imkan sağlayan yöntemleri kullanmaya başlamışlardır. Bu durum işçiler tarafından da benimsenmiştir çünkü bu sayede işe gidip gelme derdi olmadan zamandan ve emekten tasarruf ederek kendilerine ve ailelerine daha fazla zaman ayırma imkanı bulmaktadırlar. Diğer taraftan esnek çalışma biçimleri devlet tarafından da desteklenmekte, bu sayede işsizlik sorununun bir nebze olsun aşılması hedeflenmektedir. Tüm bu sebeplerle uygulamada artık çok sık görülen uzaktan çalışma ile ilgili, 2016 yılında 6715 sayılı Kanun ile İşK.14'e yapılan değişiklikle yasal düzenleme yapılmıştır.

Uzaktan çalışma evde çalışma ve tele çalışmayı içine alan bir üst kavramdır. Evde çalışma çoğunlukla dikiş, nakış, halıcılık ve yemek yapımı gibi el emeğine dayanan iş alanlarında görülen ve tarihi tele çalışmadan daha eskilere dayanan çalışma biçimidir. Tele çalışma ise daha çok teknolojik iletişim araçlarının gelişmesi ve yaygınlaşması ile ortaya çıkan esnek çalışma yöntemlerinden biridir. Tele çalışmanın evden yapılmasını engelleyen bir durum söz konusu olmamakla birlikte, bu durum işçinin çalışmasını geleneksel anlamda evde çalışma haline getirmez.

İşK.14/IV'e göre; uzaktan çalışma; işçinin, işveren tarafından oluşturulan iş organizasyonu kapsamında iş görme edimini evinde ya da teknolojik iletişim araçları ile işyeri dışında yerine getirmesi esasına dayalı ve yazılı olarak kurulan iş ilişkisidir. Hükümden anlaşıldığı gibi, kanun koyucu da uzaktan çalışmayı evde çalışma ve tele çalışma olarak ayırmayı uygun görmüştür. Ayrıca İşK.14/V'e göre uzaktan çalışmaya dayalı iş sözleşmesinde; işin tanımı, nasıl yapılacağı, işin ne kadar zamanda ve nerede yapılacağı, ücret ve ücretin ödenmesine ilişkin hususlar, işveren tarafından sağlanan ekipman ve bunların korunmasına ilişkin yükümlülükler, işverenin işçiyle iletişim kurması ile genel ve özel çalışma şartlarına ilişkin hükümler yer alır.

Tele çalışmayı diğer çalışma yöntemlerinden ayıran unsurlar, işin yapıldığı yer, teknoloji ve organizasyondur. Bir istihdam biçiminin tele çalışma sayılabilmesi için işin mutlaka işyeri dışında bir yerde görülmesi, işin tamamen veya kısmen bilgisayar, internet, e-posta gibi araçlarla yapılması ve bu çalışmanın sürekli ve düzenli bir şekilde işverenin iş organizasyonu içinde yer alması gerekir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Çalışma, Tele Çalışma, Evde Çalışma

Abstract

As the competition intensifies each passing day, employers, with the intention to increase their competitiveness and reduce production costs of employees, have started to employ creative work models that allow them to apportion their employees to perform their jobs from where they are located instead of commuting to and from the workplace every day. The models in mention are eagerly adopted by the employees as well, because in consequence of this implementation, they seize the opportunity that will allocate them some time to be spent for themselves and with their families as they can save time and effort without having to go through the hassle of commuting to work each day. Moreover, flexible working models are also supported by the state; because, by courtesy of this implementation, existing unemployment problem is targeted to be overcome, albeit to a small extent. For all these reasons, with the enactment of Law No. 6715 in 2016 as well as the amendment made to

Labor Law14, a legal arrangement was made regarding the remote teleworking model which became quite common in practice in a short time.

Remote teleworking is a super-concept that contains working at home and teleworking. Its history dating earlier than teleworking, working at home happens to be a model of work that is often seen in predominantly manual labor-requiring fields of businesses, such as sewing, embroidery, carpet weaving and catering. Alternatively, teleworking is one of the flexible working models that emerged with the development and dissemination of technological communication tools. Although there are no obstacles hindering teleworking to be performed at home, it does not transform jobs of the worker to be performed at home readily as in the traditional work at home model.

According to Labor Law 14/IV; remote teleworking is based on the principle under which workers perform their jobs at home or out of the workplace by means of technological communication tools, within the scope of the work organization instituted by the employer, and is a work relationship established in writing. As can be understood from the provision, the legislator has also deemed it appropriate to distinguish remote teleworking as working at home and teleworking as two separate entities. In addition, according to Labor Law 14/V; in work contracts which are based on remote teleworking concept, the definition of the work, how it will be performed, for how long and at which location it shall be performed, issues concerning to the payment of wages and salaries, equipment to be provided by the employer and obligations related to their protection, means of communication to be established between the employer and the worker as well as provisions concerning general and special working conditions can be found.

Constituents that distinguish teleworking from other working models are the location where the work shall be performed, technology and organization. In order for an employment arrangement to be considered as teleworking, the work must be performed outside the workplace, must be performable as a whole or in parts by means of tools such as computers, internet, e-mail and must appear permanently and regularly in the work organization of the employer.

Keywords: Remote Teleworking, Teleworking, Working At Home

MİLENYUM SONRASI BREZİLYA VE TÜRKİYE'DE İZLENEN EKONOMİ POLİTİKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Ahmet Salih İKİZ

Özet

Bir güney Amerika ülkesi olan Brezilyanın 2. Dünya savaşı sonrası kalkınma politikası seçimleri Türkiye ile benzerlik göstermektedir. Aynı yıllarda yoğun bir devlet destekli kalkınma modeli uygulayan ülkeler daha sonraları benzer şekilde liberal iktisat politikaları ile küresel finansal sisteme açılmışlardır. Özellikle milenyum sonrası dönemde iki ülke de yoğun bir kısa dönemli sermaye girişi yaşamıştır. Bunun başlıca nedeni küresel piyasalara göre yüksek oranlı reel faizlerin getirdiği yüksek getirinin iştahı olmuştur. Bu kısa vadeli sermaye hareketleri kar realizasyonu amacı ile belirli aralıklarla ülkeden hızlı bir çıkış yapmış ve lokal ölçekte ekonomik krizleri tetiklemiştir. Bu süreç her iki ülkeyi de kırılgan ekonomiye sahip ülkeler kategorisine sokmuştur. Bu çalışmada kısa süreli sermaye hareketlerinin her iki ülkede yarattıkları etki sosyoekonomik boyutları da dikkate alınarak incelenecektir.

EKONOMİK KALKINMANIN BELİRLEYİCİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Esma TÜRLÜOĞLU
Trakya Üniversitesi

Özet

Ekonomik kalkınma ülkeler açısından sadece ekonomik yapıyı değil, sosyal, kültürel ve siyasal yapıyı dahil eden önemli bir kavram olmaktadır. Bu yüzden ekonomik birimler için ekonomik kalkınma sürecinin belirleyicilerini anlamak ve bu yönde uygulamalar yapmak önemlidir. Bazı ülkelerin diğer ülkelere oranla daha fazla gelişim göstermesinin nedeni, ekonomik kalkınmanın temel sorusu olmuştur. Ekonomik kalkınmanın gerçekleşebilmesi için, ekonomik büyüme ile birlikte eğitim, sağlık, kültür, sanat, teknoloji gibi pek çok alanda bir iyileşme gerekmektedir. Ekonomik kalkınma ülkelerin gelişmişlik seviyelerini belirleyen ekonomik göstergelerin en önemlilerindendir. Dolayısıyla ekonomik kalkınmayı sağlamak özellikle gelişmekte olan ülkelerin hedefleri arasında yer almaktadır.

Bu çalışmada öncelikle ekonomik kalkınmaya ilişkin kavramsal ifadeler yer almakta ve ekonomik büyüme ve ekonomik kalkınma arasındaki farklar irdelenmektedir. Daha sonra ekonomik kalkınmanın belirleyicileri hususunda teorik bir inceleme yapılmaktadır. Ayrıca bu konuda literatürdeki teorik çalışmalar incelenmiştir.

Anahtar Kelime: Ekonomik Kalkınma, Ekonomik Büyüme, Ekonomik Faktörler

Abstract

Economic development is an important concept for countries not only including the economic structure but also the social, cultural and political structure. Therefore, it is important for economic units to understand the determinants of the process of economic development and to make applications in this direction. The main question of economic development has been the reason why some countries have developed more than others. In order to achieve economic development, economic growth requires improvement in many areas such as education, health, culture, art, technology.Economic development is one of the most important economic indicators determining the level of development of countries. Therefore, providing economic development is one of the targets of developing countries.

In this study, first of all, the conceptual expressions related to economic development and the differences between economic growth and economic development are examined. Then, a theoretical examination is made on the determinants of economic development.

Key Words: Economic Development, Economic Growth, Economic Factors

ÜÇÜZ AÇIK HİPOTEZİ: TÜRKİYE EKONOMİSİ İNCELEMESİ

Esma TÜRLÜOĞLU
Trakya Üniversitesi

Özet

Bir ülkede dış denge bileşeni, cari işlemler ve iç denge bileşenleri, tasarruf-yatırım ve bütçenin eşitlenmesi ile makroekonomik genel denge oluşmaktadır. Literatürde cari işlemlerde oluşan açıkla birlikte kamu kesimi dengesini ifade eden bütçede oluşan dengesizlik "ikiz açık hipotezi" olarak bilinmektedir. İkiz açığa iç dengenin diğer kolu olan tasarruf-yatırım dengesinde oluşan açıkta eş anlı olarak görülmesi durumuna "üçüz açık" problemi ortaya çıkmaktadır. Genel dengedeki bozulmayı ifade eden bu açıklar büyüdüğünde ekonomik krizlere neden olan problemlere dönüşmektedirler.

Bu çalışmada, öncelikle cari işlemler, tasarruf, yatırım ve bütçe dengesi ile ilgili kavramsal ifadelere yer verilmiş, daha sonra teorik çerçevesi incelenmiştir. Ayrıca, birbirleri ile etkileşim halinde olan cari işlemler açığı, tasarruf-yatırım açığı ve bütçe açığının, Türkiye ekonomisine etkileri araştırılmıştır. 1980 ve 2017 yılları arasındaki verilerle Türkiye'deki üçüz açık problemi VAR modeli analizi ile ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Üçüz Açık, İkiz Açık, Türkiye Ekonomisi, VAR modeli

Abstract

In a country, the external balance component consists of the macroeconomic overall balance with the current account and internal balance components savings-investment and budget equalization. In the literature, the imbalance in the budget which represents the public sector balance together with the deficit in current transactions is known as the "twin deficit hypothesis". The problem of "triple deficit ortaya arises when the twin deficit is seen simultaneously in the deficit in the savings-investment balance, which is the other branch of the internal balance. These deficits, which represent the deterioration in the general balance, become problems that cause economic crises when they grow.

In this study, firstly, conceptual statements related to current transactions, savings, investment and budget balance are given and then the theoretical framework is examined. In addition, the current account deficit, which interact with each other, the savings-investment gap and the budget deficit, Turkey has investigated the effects of the economy. Between 1980 and 2017 with data triplets deficit problem in Turkey is demonstrated by VAR model analysis

Keywords: Triplet Deficit, Twin Deficit, Economy of Turkey, VAR model

SERMAYE PİYASASI KURULU'NUN YAPTIĞI DENETİMLERİN HİSSE SENEDİ GETİRİLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ[5]

EFFECTS OF THE INSPECTIONS OF THE CAPITAL MARKET BOARD OF TURKEY ON SHARE REVENUES

Dr. Öğr. Üyesi Kartal SOMUNCU
Afyon Kocatepe Üniversitesi
İsmail ÇETİNKAYA
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Özet

2000'li yıllarda ABD başta olmak üzere bir çok gelişmiş ülkelerde yaşanan şirket skandalları sonucunda kurumsal yönetim anlayışının önemi artmıştır. O yıllarda ABD'nin en büyük yedinci firması olarak görülen Enron gibi bir şirketteki muhasebe ve finansal raporlarındaki manipülasyonlar bunun en bariz örneğidir. Ayrıca Enron'un denetimini yapan Arthur Andersen firmasının da bu süreçte rolünün olduğu ortaya çıkmıştır. Bu olay, sadece kurumsal yönetim anlayışını değil aynı zamanda firmaların bağımsız denetimlerini de önemli hale getirmiştir. Ülkemizde faaliyet gösteren işletmelerin %99,9'u KOBİ statüsündeki işletmelerden oluşmaktadır. Ayrıca bu firmaların büyük bölümü de aile işletmesi olarak faaliyette bulunmaktadır. Bu firmaların kurumsal yönetim anlayışını benimsemeleri ve bağımsız denetime girmeleri konusunda çok istekli olmamaları sonucunu doğurmaktadır. Bunun en önemli nedeni yeterli düzeyde bağımsız denetim kuruluşunun bulunmaması ve bağımsız denetime girmelerinin maliyetinin azımsanmayacak bir düzeyde bulunmasıdır. Ancak, piyasalarda faaliyette bulunan diğer firmalarında piyasalarda rekabeti ortadan kaldırmaya yönelik tekel, tröst ve kartel gibi oluşumlara yönelimlerini ortadan kaldıracak ve şirketler arası haksız rekabete yol açacak uygulamalara girişmelerinin önlenmesine yönelik olarak denetlenmeleri kaçınılmazdır. Bunu gerçekleştirebilmek için devletin kontrolünde bir takım Üst Kurullar oluşturulmuştur. Bu Üst Kurullardan biri olan Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), piyasa mekanizmasının aksamadan devamını sağlayabilmek için faaliyette bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, SPK'nun yaptığı denetimlerin firmaların hisse senedi getirileri üzerinde bir etkiye sahip olup olmadığını bulmaktır. Bu çalışmadan elde edilecek başka bir sonuçta, Borsa İstanbul'un yarı güçlü formda etkin olup olmadığıdır.

Hisse senedi fiyat verileri Borsa İstanbul'dan, SPK denetimleri ise SPK'nun haftalık bültenlerinden elde edilmiştir. Bu çalışmayı gerçekleştirebilmek için Olay Çalışması yönteminden yararlanılmıştır.

Elde edilen sonuçlar göstermektedir ki, Borsa İstanbul yarı güçlü formda dahi etkin değildir; çünkü, SPK tarafından gerçekleştirilen denetimler şirketlerin hisse senedi getirilerini etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Olay Çalışması, Yarı Güçlü Formda Etkin Piyasa, Hisse Senedi Getirileri, Spk Denetimleri

Abstract

As a result of corporate scandals in many developed countries, especially in the US, the importance of corporate governance increased in the 2000s. Manipulation in the accounting and financial reports of a company like Enron, which was regarded as the seventh largest US firm in those years, is the most obvious example of this. Arthur Andersen, who supervised Enron, also played a role in this process. This event made not only the corporate

[5] Bu çalışma, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü bünyesinde, Dr. Öğr. Üyesi Kartal Somuncu'nun danışmalığında yürütülen ve İsmail Çetinkaya tarafından hazırlanan "Sermaye Piyasası Kurulu'nun Yaptığı Denetimlerin Hisse Senedi Getirileri Üzerine Etkileri" başlıklı Yüksek Lisans tezinden özetlenerek hazırlanmıştır.

governance understanding but also he independent audits of the companies importance. 99.9% of the enterprises operating in our country are small and medium sized companies (SMEs). In addition, most of these companies operate as family business. This results in the fact that these companies are not willing to adopt the corporate governance approach and enter into independent audit. The most important reason for this is that there is not enough independent audit firm and the cost of entering independent audit is at a considerable level. However, it is inevitable that others firms operating in the markets should be audited to prevent them from entering practices that will eliminate their tendency towards becoming a monopoly, trust and cartel to eliminate competition in the markets and lead to unfair competition between companies. To achieve this, a number of Supreme Boards have been established under the control of the state. The Capital Markets Board (CMB), one of these Supreme Boards, operates to ensure the continuation of the market. The purpose of this study is to determine whether the audits performed by the CMB have an impact on the stock returns of firms. Another purpose of this study is whether Borsa Istanbul is effective in semi strong form.

Share price data are obtained from Borsa Istanbul and CMB audits are obtained from CMB weekly bulletins. Event study method is used to perform this study.

The results show that Borsa Istanbul is not effective even in semi strong form; because the audits performed by the CMB affect the stock returns of the companies.

Keywords: Event Study, Market Effective In Semi-strong Form, Share Returns, Audits Of The Capital Markets Board

YERLİ VE YABANCI YATIRIMCILARIN BIST-100 ENDEKSİ ÜZERİNE ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF LOCAL AND FOREIGN INVESTORS ON BIST-100 INDEX

Dr. Öğr. Üyesi Kartal SOMUNCU
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Özet

2013 yılında Amerika Merkez Bankası FED'in, para arzını kısacağına ilişkin açıklamayı yaptığı günden bu yana Türkiye, ekonomik ve politik bir türbülanstan geçmektedir. Özellikle ülkemize doğrudan yatırım yapan ya da sıcak para olarak da tanımlanabilen, uluslararası portföy yatırımlarını getiren yabancı yatırımcıların bu süreçte rol oynadığı düşünülmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerdeki piyasaların işleyişine etki eden bir takım faktörler bulunmaktadır. Bunların arasında, gerektiğinde kısa vadeli fonların swap yolu ile uzun vadeli fonlar ile değiştirilmesine olanak sağlayacak finansman araçlarının olmaması, türev piyasalarının bulunmaması, kurumsal sınırlamalar, şeffaflığın düşük ya da opazitenin yüksek olması ve özellikle borçlanma amacı ile ihraç edilmiş menkul kıymetlerin, vadelerinin, gelişmiş ülkelerdekiler ile karşılaştırıldığında oldukça kısa olması, sayılabilir.

Gelişmekte olan ülkelerin piyasalarında, yabancı yatırımcıların, kısa vadeli fonları uzun vadeli fonlar ile değiştirmek istedikleri dönemlerde sorunların yaşanması, yatırımcı grupları tarafından da takip edilmektedir. Oluşan sürü hareketi (toplu olarak hareket etme) nedeni ile menkul kıymetlerin fiyatları, olması gereken gerçek fiyatlarından daha yüksek düzeylere çıkarak piyasada balon oluşmasına, ya da çok daha düşüğüne inerek piyasalarda kriz olarak algılanabilmesine neden olmaktadır. 2018 yılının Ağustos Ayında yaşanan ve Rahip Brunson Krizi olarak adlandırılan durum da bunun tipik bir örneğidir.

Bu çalışmada, özellikle Ağustos 2018'de yaşanan finansal krizden sonra yeniden tartışmaya açılan yabancı sermayenin, Türkiye Ekonomisi üzerine olası olumsuz etkileri, üç temel yatırım davranışı açışından değerlendirilmiştir. Bu yatırım davranışları, menkul kıymet işlemi yoğunluğu, sürü halinde hareket etme ve olumlu ya da olumsuz geri bildirim işlemi olarak sınıflandırabilir.

Araştırma kapsamında 1 Ocak 2018 ile 31 Ağustos 2019 tarihleri arasındaki dönemde Borsa İstanbul'da yerli ve yabancı yatırımcıların bu tür yatırım davranışların da bulunup bulunmadıkları araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, yabancı yatırımcıların, Ağustos - Eylül 2018 tarihlerinde olumlu geri bildirim işlemi yapmalarına karşın diğer dönemlerin tamamında olumsuz geri bildirim işlemi ile uğraştıkları saptanmıştır. Yerli yatırımcıların ise dönemin tamamında, olumlu geri bildirim işlemi ile meşgul oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Modelde ele alınan dönemlerin tamamında yerli yatırımcıların yabancı yatırımcılara göre hisse senedi alım satımı işlemi ile daha fazla uğraştıkları belirlenmiştir. Ayrıca elde edilen sonuçlara göre yabancı yatırımcılar, yerli yatırımcılara nazaran daha fazla sürü etkisine neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Yatırımları, Serbest Fonlar, Sürü Etkisi (Toplu Olarak Hareket Etme), Olumlu Geri Bildirim İşlemi, Ticaret Yoğunluğu (Aktif Alım Satım İşlemi)

Abstract

In 2013 FED, depending on the day of the description will cut the money supply since Turkey, is going through economic and political turbulance. It is thought that foreign investors, especially those who make direct investments in our country or which could be defined as hot money, bring in international portfolio investments play a role in this process.

There are a number of factors that affect the functioning of markets in developing countries. These include the absence of financial instruments to allow the exchange of short

term funds with long term funds by means of swap, the absence of derivative markets, institutional constraints, low transparency or high opacity, and especially the issuance of securities, maturities and advanced to be quite short in comparison, could be counted.

In the markets of developing countries, the problems experienced by foreign investors during periods when they want to replace shoert-term funds with long-term funds are also monitored by investor groups. As a result of the herding, the prices of securities rise to higher levels than their actual prices, leading to the formation of bubbles in the market, or to a much lower rate, causing them to be perceived as a crisis in the markets. A typical example is the so called Priest Brunson Crisis in August 2018.

In this study, the negative effects of foreign investment on the economy of Turkey, which was again opened up to debate after the financial crisis of August 2018, were analyzed in three different investment behaviour categories. This investment behaviors can be categorized as intensity of trading, positive or negative feedback trading and herding effect.

In the scope of this study, whether or not did the foreign investors use these investment behaviors betweeen 1 January 2018 and 31 August 2019 was searched. According to the results, it was found that foreign investors used positive feedback trading only in August-September 2018 and used negative feedback trading in all the remaining times whilst local investors used positive feedback trading all the time. It was seen that throughout the whole time interval in this research, local investors has done more stock intensity of trading compared to foreign investors. According to the results of the study, it was also found that foreign investors had a bigger impact on herd effect compared to local investors.

Keywords: Global Portfolio Investments, Hedge Funds, Herding Effect, Positive Feedback Trading, Intensity Of Trading.

YÖNETSEL KARAR ALMA SÜREÇLERİNDE MUHASEBENİN ROLÜ
THE ROLE OF ACCOUNTING IN MANAGERIAL DECISION MAKING PROCESSES

Dr.Öğr.Üyesi GÜLÇİN YILDIRIM
İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi

Özet

Günümüz hızlı ve rekabet yoğun piyasa koşullarında alınacak yönetimsel kararlarda doğru ve zamanında sunulan bilgi büyük önem arz etmektedir. Piyasaların hızı yönetimin bilgiye ulaşma hızını da etkilemiştir. Bu noktada özellikle teknolojik anlamda sağlam alt yapıya sahip bir muhasebe bilgi sistemi (MBS) yönetimin kullanabileceği birincil araçtır. Küreselleşme ve son yıllarda yaşanan gelişmeler muhasebeyi başka bir noktaya taşımış, kayıt tutma, raporlama ve sunumun ötesinde, gelecek planlamasında önemli bir araç konumuna getirmiştir. Özellikle kısa ve uzun vadeli planlamalarda ve stratejik kararların alınması noktasında işletmenin muhasebe bölümünden sağlanan bilgilere duyulan gereksinim geniş kabul görmektedir. Doğru, zamanında ve anlaşılabilir bilgi yönetim tarafından da doğru kullanıldığında işletmelere rekabette üstünlük sağlayabilmektedir.

Muhasebe bilgi sistemi yöneticiler için gerekli olan iç raporlamayı ve işletme dışındakiler için gerekli olan dış raporlamayı sağlamak amacıyla finansal işlemleri işleyen yönetim bilgi sisteminin alt sistemi olarak tanımlanabilir. Muhasebe bilgi sistemi insan, süreç ve bilgi teknolojilerinin toplamından oluşan üçlü bir yapıya sahiptir. Muhasebe bilgi sistemi işletmeye ilişkin verilerin toplanması, sınıflandırılması, kaydedilmesi, raporlanması ve sunulmasından sorumludur. Muhasebe bilgi sistemi finansal muhasebe, maliyet muhasebesi ve yönetim muhasebesi alt dalları ile ilgili tarihi ve tahmini verileri kullanıcıların taleplerini karşılayacak şekilde bilgiye dönüştüren, raporlayan ve ilgili kişilere sunan bir bilgi sistemidir. Özellikle gelecek planlaması noktasında kullanılan yönetim muhasebesi aracı olan bütçelerin hazırlanmasında ana kaynak muhasebe bilgi sisteminin çıktılarıdır. Teknolojik gelişmelerle birlikte muhasebe bilgi sisteminin yaşadığı otomatikleşme süreci muhasebenin görev ve sorumluluklarını değiştirmiş ve yönetsel karar alma noktasında kullanımını kolaylaştırmıştır.

Bu çalışmada yönetsel karar alma süreçlerinde muhasebenin üstlendiği ve üstlenmesi gereken rol üzerinde durulmuş ve muhasebe bilgi sisteminin işletmelere ne şekilde rekabet üstünlüğü sağlayabileceği incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Bilgi Sistemi, Karar Alma

Abstract

In today's fast and competitive market conditions, the information presented in the correct and timely manner has great importance in managerial decisions. The speed of the markets also affected the speed of management’s access to information. At this point, an accounting information system (AIS), which is particularly technologically sound, is the primary tool that management can use. Globalization and recent developments have taken accounting to another point, making it an important tool for future planning beyond record keeping, reporting and presentation. Particularly in short and long-term planning and strategic decisions, the need for information provided by the accounting department of the enterprise is widely accepted. Accurate, timely and understandable information can also be used by management to provide competitive advantage to businesses.

Accounting information system can be defined as the subsystem of the management information system that processes financial transactions in order to provide the internal reporting required for managers and external reporting required for those outside the enterprise. The accounting information system has a triple structure consisting of the sum of people, process and information technologies. The accounting information system is responsible for collecting, classifying, recording, reporting and presenting the business data. The accounting information system is an information system that converts reports and

presents historical and forecasted data related to financial accounting, cost accounting and management accounting sub-branches to meet the demands of users. In particular, the main source in the preparation of budgets, which is the management accounting tool used in future planning, is the outputs of the accounting information system. With the technological developments, the automation process of the accounting information system has changed the duties and responsibilities of accounting and facilitated its use in managerial decision-making.

In this study, the role of accounting in managerial decision-making processes and the role that should be assumed are emphasized and how the accounting information system can provide competitive advantage to enterprises is examined.

Keywords: Accounting, Accounting Information System, Decision Making

OECD ÜLKELERİNDE EKONOMİK KÜRESELLEŞME ve GELİR DAĞILIMI
GLOBALIZATION AND INCOME DISTRIBUTION IN OECD COUNTRIES

Doç.Dr.Taner GÜNEY
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı küreselleşmenin OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) ülkelerindeki gelir dağılımı üzerindeki etkisini analiz etmektir. Küreselleşmenin tanımı konusunda bir fikir birliği olmamasına rağmen, küreselleşme ile eşanlamlı olan entegrasyon terimi ortak bir tanımlama olarak örnek gösterilebilir. Entegrasyon insanlar, sermaye, fikirler, teknoloji ve hizmetler bakımından ülkelerin birleşmesidir. Ampirik olarak, küreselleşme, artan ticaret, doğrudan yabancı yatırım ve fikri mülkiyet haklarının uygulanması yoluyla üretim faktörlerinin (sermaye ve emek) daha fazla hareketliliğine ve daha fazla dünya entegrasyonuna dönüşmektedir. Literatürde kişi başına düşen gelir seviyesi, enflasyon oranı, teknik ilerleme, ticari değerler ve doğrudan yabancı yatırım girişleri gibi değişkenlerin yanı sıra küreselleşmenin de gelir dağılımı üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Küreselleşme bağlamında gelir dağılımı eşitsizliği dört yaklaşımla ölçülmektedir. İlk üç yaklaşım, ülkeler arası ortalama gelir farklılıklarının ölçülmesini içerir. Bu yaklaşımlar bireyler arasındaki eşitsizliği küresel, ulusal ve bölgesel bazda ölçmektedir. Dördüncü, dikey ve yatay eşitsizlik yaklaşımıdır. Dikey eşitsizlik, farklı gelir gruplarındaki bireyler arasındaki eşitsizliği açıklarken, yatay eşitsizlik aynı gelir grubundaki bireyler arasındaki eşitsizliği ölçer. Bu çalışmada ise, küreselleşmenin ülkelerdeki farklı gelir gruplarındaki bireyler arasındaki gelir dağılımını nasıl etkilediği analiz edilmiştir. Analizler için, 1979-2015 yılları arasındaki yıllık veriler kullanılmıştır. Küreselleşme göstergesi olarak ekonomik küreselleşme verileri kullanılırken, gelir dağılımı göstergesi olarak Gini katsayıları kullanılmıştır. İlgili veriler kullanılarak tam değiştirilmiş sıradan en küçük kareler (FMOLS) ve dinamik sıradan en küçük kareler (DOLS) testi tahminleri elde edilmiştir. Tahmin sonuçları, OECD ülkelerinde küreselleşme ve gelir dağılımı arasındaki ilişkinin varlığını göstermektedir. FMOLS ve DOLS test sonuçları, ekonomik küreselleşmenin gelir dağılımını negatif yönde etkilediğini göstermektedir. Diğer bir deyişle ekonomik küreselleşme düzeyi yükseldiğinde ilgili ülkelerdeki gelir dağılımı bozulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Gelir Dağılımı, OECD

Abstract

The aim of this study is to analyze the impact of globalization on income distribution in OECD countries. Although there is no consensus on the definition of globalization, the term integration which is synonymous with globalization can be cited as a common definition. Integration is the unification of countries in terms of people, capital, ideas, technology and services. Empirically, globalization is transformed into greater mobility of production factors (capital and labor) and greater world integration through increased trade, foreign direct investment and the implementation of intellectual property rights. In the literature, the effects of globalization on income distribution are analyzed as well as variables such as per capita income level, inflation rate, technical progress, commercial values and foreign direct investment inflows. In the context of globalization, income distribution inequality is measured by four approaches. The first three approaches include measuring the average income disparities across countries. These approaches measure inequality among individuals on a global, national and regional basis. The fourth approach is vertical and horizontal inequality. Vertical inequality describes inequality between individuals in different income groups, while horizontal inequality measures inequality between individuals in the same income group. In this study, how globalization affects income distribution among individuals in different income groups in countries is analyzed. For the analyzes, annual data between 1979 and 2015

were used. While economic globalization data is used as a globalization indicator, Gini coefficients are used as an indicator of income distribution. Using the relevant data, fully modified ordinary least squares (FMOLS) and dynamic ordinary least squares (DOLS) test estimates were obtained. The estimation results show the existence of the relationship between globalization and income distribution in OECD countries. FMOLS and DOLS test results show that economic globalization positively affects income distribution. In other words, when the level of economic globalization rises, income distribution in the related countries deteriorates.

HİDROELEKTRİĞİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: FARKLI GELİR SEVİYELERİNE SAHİP ÜLKELER İÇİN DENEYSEL KANITLAR

THE EFFECT OF HYDROELECTRIC ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT: EMPIRICAL EVIDENCE FROM COUNTRIES WITH DIFFERENT INCOME LEVELS

Doç.Dr. Taner GÜNEY
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Özet

Hidroelektrik, dünyanın ekonomik olarak büyümesi ve gelişmesinin neredeyse beşte birine katkıda bulunmaktadır. Dünya genelinde, bazı ülkelerdeki enerji arzın çoğunluğunu sağlayan hidroelektrik enerjisi, birkaç ülke için ise, tek yerli enerji kaynağıdır. Oysa ticari ve insan faaliyetlerinin her alanında enerji gereklidir. Enerji üretimi, dünyanın tüm gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerindeki ekonomik ve sosyal kalkınma için ana faktörlerden biridir. Hızlı ekonomik büyüme daha fazla enerji üretimi gerektirirken, istenen miktarda enerjiyi sürdürülebilir bir şekilde sağlamak büyük bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Buna ilave olarak, enerjinin çeşitli kaynaklardan elde edilmesiyle ilgili çevresel sorunlara da dikkat edilmesi gerekmektedir. Çünkü enerji üretimi çevresel bozulmaya, kirliliğe neden olmakta, bunun yanında hızla artan nüfus ve sanayileşme de dünyanın çevresel durumuna kötü bir şekilde etki etmektedir. Bunların sonucunda iklim değişikliği sorunu, muazzam sera gazı salınımı nedeniyle çok önemli bir sorun haline gelmiştir. Hidroelektrik, fosil yakıt üretimine büyük ölçekli bir alternatiftir ve yeşil sera gazı emisyonlarına ve diğer atmosferik kirliliğe çok az miktarda katkıda bulunur. Hidroelektrik, küresel zorluklarla başa çıkmak için yenilenebilir ve sürdürülebilir bir enerji kaynağıdır. Bu çalışmada da bu nedenle farklı gelir düzeyine sahip ülkelerde, hidroelektriğin sürdürülebilir kalkınma üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Bu amaçla, 32 orta gelirli ve 34 yüksek gelirli ülkenin, 1990-2015 yılları arasındaki yıllık verileri analizlere dahil edilmiştir. Analizlerde tam değiştirilmiş sıradan en küçük kare (FMOLS) ve dinamik sıradan en küçük kare (DOLS) yöntemleri tercih edilmiştir. Tahmin sonuçlarına göre, orta gelirli ülkeler ile yüksek gelirli ülkelerde, hidroelektrik sürdürülebilir kalkınmayı pozitif yönlü etkilemektedir. Diğer yandan hidroelektriğin sürdürülebilir kalkınma üzerindeki etkisi, orta gelirli ülkelerde, yüksek gelirli ülkelere göre oldukça yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Hidroelektrik, Sürdürülebilir Kalkınma, Panel Veri

Abstract

Hydropower contributes to almost one-fifth of the world's economic growth and development. Worldwide, hydroelectric energy, which provides the majority of the energy supply in some countries, is the only domestic energy source for several countries. However, energy is required in all areas of commercial and human activities. Energy production is one of the main factors for economic and social development in all developed and developing countries of the world. While rapid economic growth requires more energy production, supplying the desired amount of energy in a sustainable manner is a major problem. In addition, environmental issues related to the generation of energy from various sources need to be considered. Because energy production causes environmental degradation and pollution, as well as rapidly increasing population and industrialization have a bad impact on the environmental condition of the world. As a result, the problem of climate change has become a major problem due to the enormous greenhouse gas (GHG) emissions. Hydropower is a large-scale alternative to fossil fuel production and contributes little to greenhouse gas emissions and other atmospheric pollution. Hydropower is a renewable and sustainable energy source to cope with global challenges. For this reason, the impact of hydroelectric power on sustainable development in countries with different income levels was analyzed. For this purpose, annual data of 32 middle-income and 34 high-income countries between 1990 and 2015 were included in the analysis. Fully modified ordinary least square (FMOLS) and

dynamic ordinary least square (DOLS) methods were preferred in the analyzes. According to the estimation results, hydropower positively affects sustainable development in middle-income and high-income countries. On the other hand, the impact of hydroelectric power on sustainable development is considerably higher in middle-income countries than in high-income countries.

Keywords: Hydropower, Sustainable Development, Panel Data

KÜRESELLEŞME ve GELİR DAĞILIMI: TÜRKİYE ÜZERİNE BİR ANALİZ
GLOBALIZATION AND INCOME DISTRIBUTION: AN ANALYSIS ON TURKEY

Doç.Dr.Taner GÜNEY
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Özet

Küreselleşme, üretim faktörlerinin, malların ve hizmetlerin ülke sınırları boyunca serbest dolaşımı olarak tanımlanabilir. Oldukça tartışmalı bir kavram olan küreselleşmeden gerçekten hangi ülkelerin yararlandığı, küreselleşmenin kimin lehine olduğu tartışmaları, bilimsel çevrelerce yaygın bir şekilde tartışılmaktadır. Bu alandaki literatür, küreselleşmenin neden olduğu birçok olumlu ve olumsuz gelişmeyi vurgulamaktadır. Olumlu ve olumsuz etkiler konusundaki tartışmaların altında yatan en önemli sebep, bazı ülkelerin küreselleşmeden fayda sağladığı, bazılarının ise büyük ölçüde zarar gördüğü yönündeki düşüncedir. Diğer yandan araştırmacılar çok önemli bir iktisadi faktör olan gelir dağılımının da küreselleşmeden nasıl etkilendiğini araştırma ihtiyacı duymaktadır. Bu makalenin amacı da, ekonomik kürselleşmenin Türkiye'deki gelir dağılımı üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu amaçla, 1970 - 2015 yılları arasındaki yıllık veriler Johansen eşbütünleşme testi ile tam değiştirilmiş sıradan en küçük kare (FMOLS) ve dinamik sıradan en küçük kare (DOLS) testi kullanılarak incelenmiştir. Tahmin sonuçları, Türkiye'de ekonomik küreselleşme ve gelir dağılımı arasındaki uzun vadeli ilişkinin varlığını göstermektedir. Ayrıca, FMOLS ve DOLS test sonuçları, ekonomik kürselleşmenin Türkiye'deki gelir dağılımını olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Buna göre ekonomik küreselleşmedeki %1'lik artış, FMOLS tahminlerine göre, gelir dağılımının %0.080 bozulmasına, DOLS tahminlerine göre ise %0.082 bozulmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'de gelir dağılımı ekonomik kürselleşmeden negatif yönlü etkilenmektedir. Diğer bir deyişle ekonomik küreselleşme gelirin daha adaletsiz dağılmasına sebep olmaktadır. Ayrıca çalışmada, ekonomik küreselleşmenin iki alt dalının (de facto ve de jure) gelir dağılımı üzerindeki etkisi de analiz edilmiştir. Elde edilen tahminlere göre, ekonomik küreselleşmenin iki alt dalı da gelir dağılımının bozulmasına neden olmaktadır. Bu nedenle politika yapıcılar, gelir dağılımı politikalarını ve hedeflerini belirlerken küreselleşmenin gelir dağılımı üzerindeki etkisini de dikkate almalıdır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Gelir Dağılımı, Türkiye

Abstract

Globalization can be defined as the free movement of production factors, goods and services along the borders of the country. The debates about which countries really benefit from globalization and who is in favor of globalization are widely discussed by scientific circles. The literature in this area emphasizes many positive and negative developments caused by globalization. The most important reason behind the discussions on positive and negative impacts is the idea that some countries benefit from globalization and others suffer greatly. On the other hand, researchers need to investigate how income distribution, which is a very important economic factor, is affected by globalization. The purpose of this article is to investigate the impact of economic globalization on income distribution in Turkey. For this purpose, annual data between 1970 and 2015 were analyzed using Johansen cointegration test, fully modified ordinary least square (FMOLS) and dynamic ordinary least square (DOLS) test. The estimation results indicate the existence of a long-term relationship between economic globalization and income distribution in Turkey. Also, FMOLS and DOLS estimates indicate that economic globalization negatively affects the income distribution in Turkey. Accordingly, a 1% increase in economic globalization leads to a deterioration of the income distribution by 0.080% according to FMOLS estimates and a deterioration of 0.082% according to DOLS estimates. Thus, the distribution of income in Turkey is being negatively

affected by economic on globalization. In other words, economic globalization causes more unfair distribution of income. In addition, the effect of the two sub-branches of economic globalization (de facto and de jure) on income distribution was analyzed. According to the estimations obtained, both sub-branches of economic globalization cause deterioration of income distribution. For this reason, policy makers should take into account the impact of globalization on income distribution when setting income distribution policies and objectives.

Keywords: Globalization, Income Distribution, Turkey

TÜRKİYE'DE MAKRO EKONOMİK FAKTÖRLERİN İLK HALKA ARZ FAALİYETLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

IMPACT OF MACROECONOMIC FACTORS ON IPO ACTIVITIES IN TURKEY

Dr. Öğr. Üyesi Durmuş YILDIRIM
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Ali KOPAR
Milli Eğitim Bakanlığı

Özet

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'de 1990-2017 dönemine ilişkin aylık verilerden yararlanarak, seçilmiş makroekonomik faktörlerin İlk Halka Arz (İHA) faaliyetleri üzerindeki etkisinin araştırılmasıdır. Makroekonomik değişkenler olarak; BİST 100 endeksi, döviz kuru, enflasyon, faiz, likidite, Sanayi Üretim Endeksi (SUE) ve volatilite değişkenleri kullanılmıştır. İHA faaliyetlerinin göstergesi olarak ise; İHA Sayısı ve İHA Ortalama Hasılatı değişkenleri kullanılmıştır.

Çalışma bulgularına göre; İHA sayıları ve İHA ortalama hasılatları ile BİST 100 endeksi, enflasyon, faiz, döviz kuru, likidite, SUE ve volatilite değişkenleri arasında uzun dönemli bir eşbütünleşme ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kısa dönemde ise, BİST 100 endeksindeki artış, İHA sayısını istatistiksel olarak anlamlı olarak etkilemekle birlikte etkinin yönü belirgin değildir. SUE'deki artış, İHA sayısını istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde etkilemektedir. BİST 100 endeksi ve SUE'deki artışlar, İHA ortalama hasılatını istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde etkilemektedir.

Bu sonuçlar, ekonomik büyümeye paralel olarak daha az fakat, daha yüksek potansiyelli firmalarca daha başarılı halka arzlar gerçekleştirildiğini; paylarını halka arz ederek borsada işlem görmek isteyen firmaların, hem olumlu ekonomik büyüme dönemlerinden hem de Borsa İstanbul'daki yükseliş trendlerinden yararlandıklarını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İlk Halka Arz, Eşbütünleşme, Makroekonomik Faktörler

Abstract

The main aim of this study was benefiting from the monthly data for the 1990-2017 period in Turkey to investigate the impact of macroeconomic factors selected IPO activities. As macroeconomic variables; BIST 100 index, exchange rate, inflation, interest rate, liquidity, industrial production index and volatility were used. As an indicator of the IPO activities; IPO number and IPO avarage proceeds variables were used.

According to the study findings; It is concluded that there is a long-term cointegration relationship between IPO numbers and IPO average proceeds and BIST 100 index, inflation, interest rate, exchange rate, liquidity, industrial production index and volatility variables. İn the short term, although the increase in the BIST 100 index significantly affected the number of IPOs, the direction of the impact was not significant. The increase in the industrial production index affects the number of IPOs statistically significant and negatively. The increases in the BIST 100 index and industrial production index affect the average proceeds of the IPO significantly and positively.

These results show that, in parallel with the economic growth, more successful public offerings have been realized by companies with higher potentials; companies that want to be traded on the stock exchange, show that they benefit from both positive economic growth periods and rising trends in Borsa İstanbul.

Keywords: Initial Public Offering, Cointegration, Macroeconomic Factors

HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI KARARINDA YER ALAN MÜSADERE HÜKMÜNÜN NİTELİĞİ VE İCRASININ TEMEL HAKLARA ETKİSİ

THE EFFECT OF NATURE AND EXECUTION OF CONFISCATION IN THE DECISION TO POSTPONE THE ANNOUNCEMENT OF THE JUDGMENT ON FUNDAMENTAL RIGHTS

Dr. Hüseyin TURAN
Hâkim/Anayasa Mahkemesi Raportörü, Anayasa Mahkemesi

Özet

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda sanık lehine düzenlenmiş bir kurumdur. Bu sistem, ilk kez suç işleyen kişiye mağdurun zararını karşılaması halinde önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu fırsat hiç suç işlememiş gibi sabıkasız olmak ve lekelenmemektir. Ancak bunun gerçekleşmesi sanığın kabulüne bağlı tutulmuştur. Bu şekilde ceza verilmeksizin sanıkla mağdur arasında barış sağlanarak toplumsal fayda temin edilmiş olur.

Bu sistemde suçu işleyen kişiye bir seçenek sunulmaktadır. Suçu işlediğini düşünüyor ise bu kurumun uygulanmasını isteyerek hakkındaki davanın düşmesini sağlamak, suçsuz olduğunu düşünüyor ise kararın açıklanmasını istemektir. Bu halde kararı istinaf/temyiz önüne taşıyarak suçsuzluğunu kanıtlamaktır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararında; müsaderesi gereken bir eşya varsa bunun müsaderesine ilişkin hüküm de yer alır. 5271 sayılı Kanun'da bu durumda müsadere hükmünün ne zaman infaz edileceği konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu halde genel hükümlere göre uygulama yapılacaktır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda müsadere, bir güvenlik tedbiri olarak öngörülmüştür. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı itiraza tabi kararlardandır. Buna göre karar; bir itiraz olursa itiraz sonunda, itiraz olmaz ise itiraz süresi sonunda kesinleşir. Müsadere hükümleri de kesinleşmekle bu şekilde yerine getirilir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararındaki denetim süresi sonunda davanın düşmesine karar verilmesi halinde bu kararda yer alan müsadere hükmünün, bu süre beklenmeden infaz edilmesinin mülkiyet hakkına bir müdahale oluşturup oluşturmadığı Anayasa Mahkemesi önüne kadar taşınmıştır. Mahkeme, önüne gelen başvuruda mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararında belirtilen denetim süresi sona ermeden infaz edilen müsadere hükmünün, mülk sahiplerinin kamu davası düşürüldüğünde haklarının tazmini yönünden etraflı bir mekanizmanın varlığının 5271 sayılı Kanunda bulunmadığını vurgulamıştır.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması sonrasında denetim süresi iyi halle geçirildiğinde davanın düşmesi, otomatikman müsadere kararını hukuksuz hale getirmez. Bu kararın verilebilmesi için öncelikle bir mahkûmiyet hükmünün kurulması elzemdir. Açıklanması geri bırakılan karar için ise bazı şartların varlığına bağlıdır. Bunlardan en önemlisi ise sanığın bunu kabul etmesidir. Müsadere edilecek eşya sanık için çok değerli ve önemli ise kararın açıklanmasını istemesi lehine olacak, böylece kararı istinaf/temyiz kanun yolunda denetletme imkânı bulacaktır.

Anahtar Kavramlar: Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Müsadere, Mülkiyet Hakkı, Anayasa Mahkemesi

Abstract

The postponement of the announcement of the judgment is an institution regulated in favor of the accused in the Code of Criminal Procedure No. 5271. This system provides a significant opportunity to the person who committed the crime for the first time if he/she compensates the victim for his/her losses. This opportunity means having no criminal record

and not being tainted, as if he/she has never committed a crime. However, the realization of this is subject to the accused's acceptance. In this way, peace be established between the accused and the victim without any punishment, providing benefit for the society.

In this system, the person who committed the crime is given an option. If he/she thinks that he/she is guilty, he/she may request the institution to be applied and ensure the dismissal of case, and if he/she thinks that he/she is not guilty, he/she may request the judgment to be disclosed. In this case, he/she can prove his/her innocence by appealing the decision.

If there is an article to be confiscated, the decision to postpone the announcement of the provision also includes the judgment concerning the confiscation of that article. There is no clear provision in Law No. 5271 as to when the confiscation judgment in this case will be executed. In this case, the application will be made according to the general provisions. In the Turkish Penal Code No. 5237, confiscation was stipulated as a security measure. The decision to postpone the announcement of the judgment is one of the decisions subject to appeal. Accordingly, the decision is finalized at the end of the appeal if there is an appeal, and at the end of the appeal period if there is no appeal. Confiscation judgments are also fulfilled in this way by finalization.

When the case was decided to be dismissed at the end of the auditing period in the decision to postpone the announcement of the judgment, whether the execution of the confiscation judgment in this decision without waiting for this period constituted an infringement of the right to property was brought to the Constitutional Court. The Court ruled that the right to property was violated in this appeal. The Court stressed that the existence of a comprehensive mechanism for the compensation of the rights of property owners when the public case was dismissed was not found in Law No. 5271 in the confiscation judgment executed before the end of the auditing period specified in the decision to postpone the announcement of the judgment.

The dismissal of the case after the announcement of the judgment is postponed does not automatically make the confiscation judgment unlawful when the auditing period was passed with good conduct. In order for this decision to be made, it is essential to first give a judgment of conviction. Postponement of the disclosure of the decision, on the other hand, depends on the existence of certain conditions. The most important of these is the accused's acceptance of this. If the item to be confiscated is very valuable and important to the defendant, it will be in his/her favor to ask for the decision to be announced, and thus the defendant will have the opportunity to inspect the decision by appealing.

Keywords: Postponement Of The Announcement Of The Judgment, Confiscation, Right To Property, Constitutional Court

TÜRK BORÇLAR KANUNU'NDA YER ALAN ÜRÜN KİRASI HÜKÜMLERİNİN, RÖDOVANS SÖZLEŞMELERİ'NE UYGULANILIRLIĞI

Dr. Remzi Demir
Ankara Batı Cumhuriyet Savcısı

Özet

Rödovans sözleşmesi, hak sahibi tarafından, maden ruhsat sahalarının işletme hakkının özü kendisinde kalması koşuluyla, taraflar arasında imzalanacak bir sözleşme ile gerçek veya tüzel bir kişiye, bir süreliğine özgülenmesidir. Sözleşme kapsamına göre, maden ocağının işletilmesini üstlenen özel veya tüzel kişi, maden ruhsat sahibine, ürettiği her bir ton maden için önceden ödemeyi taahhüt ettiği meblağ kadar bir ücret öder. Rödovans, herhangi bir şekle tâbi olmayan, tam iki tarafa borç yükleyen, isimsiz, karma bir sözleşmedir. Rödovans sözleşmesi ile ilgili olarak Maden Kanunu ya da Türk Borçlar Kanunu'nda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Rödovans sözleşmesi'nin hukuki dayanağı, 21.09.2017 tarih ve 30187 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Maden Yönetmeliği'dir. Bu yönetmelik ile 06.11.2010 tarih ve 27751 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği" yürürlükten kaldırılmıştır.

Maden Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 22. maddesi gereğince, kamu kurum ve kuruluşları ile iştirakleri hariç olmak üzere yer altı kömür işletmelerinde maden ruhsat sahiplerinin, ruhsat sahalarının bir kısmında veya tamamında üçüncü kişiler ile üretim faaliyetlerine yönelik rödovans sözleşmesi yapması yasaklanmıştır. Bu yasağa uyulmaması durumunda ise, rödovans sözleşmesi ile yapılan madencilik faaliyetleri durdurulacaktır.

Sözleşmenin taraflarının hak ve yükümlülüklerine ilişkin, Maden Kanunu'nda bir hüküm bulunmamaktadır. Öğretide ve Yargıtay kararlarında, rödovans sözleşmesine, Türk Borçlar Kanunu'nun m. 357-365 arasında düzenlenen ürün kirasına ilişkin hükümlerinin veya İş Kanunu'nun m. 2 hükmünde tanımlanan asıl işveren - alt işveren hükümlerinin uygulanması gerektiği benimsenmiştir. Rödovansçı, sözleşmede kararlaştırılan rödovans bedelini ruhsat sahibine ödemekle yükümlüdür. Rödovans bedelinin ödenmemesi halinde, maden ruhsat sahibi, rödovans bedelini ödemesi için rödovansçıya ihtar çekerek 60 günlük ödeme süresi vermelidir. Kısaltılamayan bu ödeme süresi içinde , rödovansçı rödovans bedelini ödemezse, ruhsat sahibi, sözleşmeyi temerrüt sebebiyle feshedebilir. Ürün kirası hükümlerine tabi olan rödovans sözleşmesi, beş yıllık zamanaşımına tabidir. Ulusal servet olan madenlerin rödovans sözleşmesi ile işletilmesine dair yasal bir düzenlemenin bulunmaması eleştiriye açıktır. Bu nedenle, rödovans sözleşmesinin kanun hükmüyle düzenlemesinde fayda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rödovans, Rödovansçı, Maden Arama Hakkı, Maden İşletme Hakkı, Ürün Kirası

Abstract :

A redevens agreement is the contractual agreement between the parties to a real or legal person for a period of time, provided that the right holder retains the essence of the operation rights of the mining license areas. Under the scope of the contract, the natural or legal person undertaking the operation of the mine shall pay the mine license holder a fee as much as he has committed to pay in advance for each ton of mine produced. A royalty is an unnamed, mixed contract that is not subject to any form, which imposes a debt on two parties. There is no provision in the Mining Law or the Turkish Code of Obligations regarding the royalty agreement. The legal basis of the royalty agreement is the Mining Regulation published in the Official Gazette dated 21.09.2017 and numbered 30187. With this regulation, the Application Regulation on the Application of Mining Activities an published in the Official Gazette dated 06.11.2010 and numbered 27751 was abolished.

As per Article 22 of the Law on Amendments to the Mining Law and Certain Laws, mining license holders are prohibited from making royalty agreements with third parties for production activities in some or all of the license areas, except for public institutions and organizations and their subsidiaries. In case of non-compliance with this prohibition, mining activities made with royalty agreement will be stopped.

There is no provision in the Mining Law regarding the rights and obligations of the parties to the contract. In doctrine and Supreme Court decisions, royalty agreement, the Turkish Code of Obligations m. 357-365 of the provisions of the product lease or the Labor Law m. 2, the principal employer - subcontractor provisions defined in Article 2 should be applied. The royalty client is obliged to pay the royalty fee agreed to in the contract to the licensee. If the royalty fee is not paid, the mine license holder must give a royalty fee to the royalty client for 60 days to pay the royalty fee. If the royalty does not pay the royalty fee within this unexpanded payment period, the licensee may terminate the contract due to default. The royalty agreement subject to the provisions of the product lease is subject to a five-year statute of limitations. It is open to criticism that there is no legal regulation for the operation of the national wealth mines with royalty agreement. Therefore, it is useful to regulate the redevence agreement by law.

Keywords: Redevence (royalty), Party of Redevence Contract, Mining Claim, Mine Search Right, Usufructuary Lease

KAZAKİTAN'DA GÖRSEL İŞİTSEL MEDYA ÖZGÜRLÜĞÜNÜN HUKUKSAL DAYANAĞINA GENEL BAKIŞ

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЯ ЕРКІНДІГІНІҢ ЗАҢНАМАЛЫҚ НЕЗІГДЕМЕСІ

AN OVERVIEW OF THE LEGAL BASIS OF AUDIOVISUAL MEDIA FREEDOM IN KAZAKITAN

Arş. Gör. Galymzhan TAZHIBAYEV KUANISHBEKULY
L.N.Gumilev Avrasya Milli Üniversitesi
Doç. Dr. Esdauletov AYTMUHAMBET ORAZBAYULI
L.N.Gumilev Avrasya Milli Üniversitesi

Özet

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasından sonra 1991 yılında bağımsızlığını kazanan devletlerden biri olan Kazakistan'da radyo ve televizyon yayıncılığının günümüze kadar geçirdiği süreç göz önünde tutularak şu iki soruya cevap aranmıştır: 'Kazakistan'da bu süreçte (devlet tekelinden çoğulcu sisteme geçişte) kitle iletişim araçlarının düzenlenmesi ve denetlenmesi bakımından nasıl bir yol izlenmiştir?' ve 'Dünyada radyo ve televizyon yayıncılığındaki gelişmeler karşısında Kazakistan'ın durumu, yani artı ve eksileri nelerdir?'.

Kazakistan Cumhuriyeti, demokratik bir toplum yaratma hedefine doğru yayın politikalarına yönelmiştir. Kazakistan Cumhuriyeti 90'lı yılların başında, radyo ve televizyon yayıncılığında devlet tekelinden çoğulcu sisteme geçilmiştir. Çoğulcu sistemin gelişmesiyle beraber ifade (söz) hürriyeti anlam kazanmış ve 70 yıl boyu üzeri kapalı kalan konular gün yüzüne çıkartılarak konuşulmaya, tartışılmaya başlamıştır.

Anahtar Sözcükler: İfade (söz) Hürriyeti, Kazakistan'da Radyo ve Televizyon Yayıncılığı, Radyo ve Televizyon Yayıncılığında Denetim, Uluslararası Medya Mevzuatı

Аңдатпа

Кеңестік Социалистік Республикалар Одағының ыдырауынан кейін 1991 жылы тәуелсіздікке қол жеткізген мемлекеттердің бірі ретінде Қазақстанда радио және телевизиясының қазіргі уақытқа дейінгі даму жолын негізге ала отырып екі сұраққа жауап іздестірілді. Қазақстанда (мемлекеттік монополиядан бәсекелестік нарыққа көшу) бұқаралық ақпарат құралдырын ашу және оларды бақылауда қандай жүйе қалыптасқан? Әлемдік деңгейде отандық радио және телевизия саласы даму сатысының қай деңгейінде?

Қазақстан Республикасының бұқаралық ақпарат құралдарының ұстанған саясаты демократиялық қоғамның қалыптасуы мен дамуы жолында үлкен үлес қосқаны баршаға мәлім. Қазақстан 1990 жылынан бастап радио және телевизия саласында мемлекеттік арналарға бәсекелес ретінде жекеменшік радио және телеарналар өз жұмыстарын еркін жүргізуге мүмкіндік алды. 70 жыл бойы айтылмай келген өзекті мәселелер еркін пікір талқысына түсіп сөз бостандығы заң жүзінде бекітілді.

Түйін сөздер: Сөз Бостандығы, Қазақстанда Радио Және Телевизия, Радио Және Телевизия Өнімдерінің Бақылануы, Халықаралық Медиа Заңнамалар

Abstract

Following the collapse of the Union of Sovet Social Republics one of the states that had gained independence in1991 sought answers to two questions based on the of development of radio and television in Kazakhstan at present. What kind of system is there in Kazakhstan to monitor and control the media? At what stade of development of domestic radio and television industry at the world level?

Everyone knows that the policy of the mass media of the Republic of Kazakhstan contributes greatly to the formation development of a democretic sociaty.

The well known policy of the mass media of the Republic of Kazakhstan is known until a great contribution to the formation and development of a democretic sociaty. Since 1990 private radio and television channels have been able to compete freely in state radio and television broadcasting. The freedom of speech had been legally enshrined in the debate that had not been heard for 70 years.

Key Words: The freedom of Expression (speech), Radio And Television broadcasting In Turkey And Kazakhstan, SUPERVISION In Radio And Television Broadcasting, International Media Regulations

KAZAKİSTAN VE TÜRKİYE CUMHURİYETİLERİNDE RADYO VE TELEVİZYON YAYINCILIĞIYLA İLGİLİ MEVZUATLARINDA İFADE HÜRRİYETİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Arş. Gör. Galymzhan TAZHIBAYEV KUANISHBEKULY
L.N.Gumilev Avrasya Milli Üniversitesi
Doç. Dr. Esdauletov AYTMUHAMBET ORAZBAYULI
L.N.Gumilev Avrasya Milli Üniversitesi

ÖZET

Demokrasiyle yönetilen toplumlarda herkes ifade (söz) hürriyetine (*right to speech*) sahiptir. İfade hürriyeti, aynı zamanda başkalarının fikir ve düşüncelerine saygı göstermeyi de ifade eder. İfade hürriyeti çalışmanın ana konusu olan radyo ve televizyon yayıncılığı açısından en önemli kavramdır. İfade hürriyeti olmadan kitle iletişim araçlarının tümünü ve onun içinde radyo ve televizyon yayınlarından söz etmek anlamsız olur.

Kazakistan Cumhuriyetinde radyo ve televizyon yayıncılığının, ifade hürriyeti, düşünce ve kanaatleri açıklama ve yayma hürriyeti ve kitle iletişim hürriyeti bağlamında Batı ülkeleri ile Türkiyedeki gelişmeler ışığında ve bunların mevzuatı da dikkate alınarak nasıl daha sağlam esaslara dayandırılması gerektiği karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Kazakistan ve Türkiyenin radyo ve televizyon mevzuatında var olan konuyla ilgili Kanun hükümleri; uluslararası ve ulusal alanda yürürlükte olan sözleşmeler ile bazı ülke anayasalarının ilgili metinleri ışığında mukayese edilerek ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: İfade (söz) Hürriyeti, Iletişim Kanunları, Radyo-televizyon, Uluslararası Medya Mevzuatı

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUK PERSPEKTİFİNDE KADINLARA KARŞI İŞLENEN SUÇLAR

CRIMES AGAINST WOMEN FROM THE INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW PERSPECTIVE

Huzeyfe KARABAY
Anadolu Üniversitesi

Özet

Silahlı çatışma dönemlerinde savaşa taraf olanları ya da artık taraf olmayanları korumaya, kullanılan savaş yöntemlerini ve araçlarını sınırlandırmaya çalışan kurallardan oluşan uluslararası insancıl hukukun, kadınlara karşı işlenen suçlara karşı aldığı tavır önem arz etmektedir. İster barış ortamı isterse savaş ortamı hüküm sürsün, aileyi bir arada tutan unsurların başında gelen kadının toplumdaki rolü değişmemektedir. Kadın, toplumda öncelikle bir birey olmakla beraber aynı zamanda gelecek nesillerin mimarı olan annedir. Bu nedenle kadının, savaş hâlinde dahi korunmasının ve çatışma dışı kalmasının topluma sağlayacağı faydanın, çatışmaya bizzat iştirak etmesinden daha fazla olacağı açıktır. Nitekim uluslararası insancıl hukukun temel bir ilkesi de çatışanlar ile çatışmayanlar ve sivil halk ayırımının yapılmasıdır. Muharip olarak çatışmada bulunmayan kadınların savaşın bir parçası gibi addedilmesi, bu temel ilkenin hiçe sayılması anlamına gelecektir. Savaş dışı kalan kadın korunmaya muhtaç olduğundan savaş esnasında uygulanacak her türlü şiddetten ari olmalıdır. Ayrıca, silahlı çatışma esnasında kadınlara karşı işlenen; ırza tecavüz, fuhşa icbar gibi cinsel nitelikli suçlar ile kadının sağlık ve güvenliğine karşı işlenen suçların, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barış ve güvenliği koruma çabasına karşı da ciddi bir tehdit oluşturduğu göz ardı edilmemelidir.

Savaş hukukunda uluslararası anlamda kadınları koruyan sözleşmelerin başında kuşkusuz Cenevre Sözleşmeleri gelmektedir. Silahlı çatışmalarda; yaralı, hasta, deniz kazazedesi ordu mensuplarının durumlarının iyileştirilmesini hedefleyen Cenevre Sözleşmeleri'nde kadınların korunmasına ilişkin hükme, 1949 tarihli Cenevre IV. Sözleşmesi'nin yirmi yedinci maddesinde rastlanmaktadır. "Himaye gören şahısların statüsü ve onlara yapılacak işlem" başlığını taşıyan madde metninde; kadınların, namuslarına taarruz ve özellikle ırzlarına tecavüz, fuhşa icbar ve her türlü müstehcen hareketlere maruz kalmaktan esirgeneceği hüküm altına alınmıştır. Yine "Kadına Karşı Her Türlü Ayırımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi (CEDAW)" kadınlara, salt kadın olmalarından ötürü yöneltilen veya kadın olmaları nedeniyle manevi, fizyolojik etkileri orantısız büyüklükte olabilen suçlarla ilgilidir. Bu çalışmamızda, uluslararası insancıl hukuk temel alınarak, kadınlara karşı işlenen suçlara ve bu suçların uluslararası zeminde yansımasına değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İnsancıl Hukuk, Kadın, Suç

Abstract

What really matters in the international humanitarian law composed of provisions and rules aiming to provide protection, during armed conflicts, not only for those who have taken a part but also for those who no longer wish to be a part thereof, aside from limiting and obstructing the means and methods of warfare: Approach and attitude to crimes against women! The role of standing as a primary factor maintaining family together is burdened on shoulders of women, and continues to stand thereon, whether we are in war or in peace. Woman, even though finally accepted to be an individual of society, is indeed assigned to the role of being a mother building future generations of humanity. That is why it is an unequivocal fact that to protect women even during warfare and keep them out of all kinds of conflicts on the world will be much higher than their being directly involved as a part therein. Thus, it is one of the main principles of the international humanitarian law to make a clear distinction between warfarers on one side and non-warfarers, i.e. civilians on the other.

Therefore, this fundamental principle will have been ignored and disregarded if and when even women refraining from being a part of warfare are considered and treated as a party thereto. Non-warfarer women, naturally being in need of protection, should be totally freed from all kinds of probable violence of the war. Moreover, it should not be passed over that not only sex crimes such as rape and enforced prostitution committed against women during armed combats, but also other crimes endangering their health, safety and security pose a serious threat against the United Nations Security Council's efforts to protect international peace and safety.

Within the context of the rules of war, the Geneva Conventions are one of the primary and most important international standards and rules aiming to protect women. The Geneva Conventions aspire to improve and ameliorate health status of wounded and/or ill soldiers and castaways, as well as conditions surrounding them during armed conflicts, and Article 27 of the Geneva Convention no. IV and dated 1949 includes a provision about protection of women. In Article 27 contained in Part III "Status and Treatment of Protected Persons", it is stipulated that "women shall be especially protected against any attack on their honour, in particular against rape, enforced prostitution, or any form of indecent assault". Moreover, "Convention on Elimination of all Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)" relates to all and any crimes and offenses that are committed against women merely on the basis of sex and/or may result in disproportionately higher moral and/or physiological consequences for and impacts on them due to their sex. Our study discusses, based on the international humanitarian law, crimes against women and accordingly, how international laws and regulations address these crimes and this issue in particular.

Keywords: International Humanitarian Law, Woman, Crime

PORTRAYAL AND VIABILITY OF MODERNISATION THEORIES ON THE WAY FROM MODERNITY TO POST-MODERNITY AND LATE MODERNITY

Orhun Burak SÖZEN
Gaziantep University

Abstract

Modernisation, which is a concept which has been devised by Western social scientists, presupposes that all developing countries would follow developmental stages similar to Western societies. This study interrogates and delineates modernisation theories on the edge of post-modern/late modern age. Determinist and reductionist nature of such theories and their unprecedented failure in explaining the non-evolutionary repercussions in political regimes of the Third World, as theorised by Samuel Huntington, are going to be emphasised. Three major research questions have been tried to answer: 1- Are modernisation theories actually really internationally applicable for all developing countries? 2- Do all societies follow a linear socio-political economic and cultural evolutionary model in which Western countries have evolved through history? 3- Is there one actual reality in which so-called modernity could be constituted? Linear evolutionary modernisation made sense when the World was in the age of rationality, Enlightenment and positivism. Nowadays positivist rationalist science was devalued as something grand narrative, and thereby the door for evolutionary Westernisation meta-discourse and for a variety of micro-cosmic socio-political, economic and cultural perspectives has almost been closed. The reason why modernisation theories are partially descriptive and explanatory could be answered as social life and international relations are fragmented, cracked and fractured. It could be inferred that, though modernisation theories are positivistic in character and in premises and presuppositions, they have had a constitutive theory impact on developing World. Constitutive theory is based on post-modern relativity in the sense of reality, which makes impossible the existence of actual reality in which modernisation theory could be internationally viable for each case.

Keywords: Modernisation Theories, Post-modern/Late Modern Age, Meta-discourse

ANKARA VE BİRİNCİ TÜRKİYE MİLLET MECLİSİ
ANKARA AND FIRST NATIONAL ASSEMBLY OF TURKEY

Dr. Mukadder GÜNERİ

Özet

Devletlerde tıpkı canlılar gibi doğar, büyür, gelişir ve nihayet ya küçülür ya da yok olup giderler. Dünya tarihinde pek çok örneği vardır. İşte Cihan Şumul Osmanlı Devleti de altı yüz yıllık hegemonyasının son kırk yılını, ayakta kalmak ve değişen dünya koşullarına ayak uydurmak, dağılma sürecine çözüm aramak, bu süreçte ihtilaf devletleri tarafından kuşatılan Osmanlı Devleti askeri, ekonomik, idari, kültürel, siyasi ve sosyal alanlarda gerek doğrudan, gerekse dolaylı mücadelesi neticesinde yenik düşmüş 1914-1920 ve sonrası top yekun yapılan çok çetin milli mücadele sonucunda, kazanan Anadolu olmuş ve 23 Nisan 1920 tarihinde Ankara'da küllerinden yeniden doğarak, milli varlığımız tüm dünyaya Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışı ile duyurulmuştur. Ankara(a'nkara), Türkiye'nin başkentidir. Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan illerden biridir. Anadolu'nun en eski kentlerinden biri olan Ankara,1919 tarihinde Kale ve çevresinde yer alan küçük kasaba görünümündedir. Ancak Osmanlı Devleti'nin yükseliş ve gerileme dönemine paralel olarak askeri, ekonomik, idari, siyasi ve sosyal güce sahip olmuş ve kaybetmiş bir kenttir. Yalnız, coğrafi konumu gereği tarihi süreçte, geniş bir bölgeye merkezlik yapmıştır. Kervan yolları üzerinde olması nedeniyle, İstanbul, Bursa, Manisa, Kayseri, Konya ve Karaman ve bu gibi ticaret merkezleriyle ticari ilişkilerini yürütür. Özellikle sof üretiminde öndedir. Doğrudan bağlantılı olduğu ticaret yolları: Bursa >Tebriz ve Halep> Şam güzergahı, yani İpek Yolu. Öte yandan Ankara > Antalya > İskenderiye > Arabistan. Hala ayakta bulunan bazı han, pazar yerleri ve bedestenler, kentin ticari faaliyetlerinin canlı kanıtıdır.1919 tarihinde, her Osmanlı kenti gibi Ankara'da düşman işgali altındadır. 20. Kolordu Komutanlığı Ankara'dadır. Komutanı Ali Fuat Paşa'dır. İzmir'in Yunanlılarca işgalinde, ülke genelinde mitingler yapılması çağrısına Ankara halkı hemen mitingler yaparak karşılık verir. Ekonomik yönü olduğu kadar, sosyal yönü de olan Ahilik teşkilatı yüzyıllardır Ankara'da yaşatılmaktadır. Bu teşkilat özgür duygularının ağır bastığı bireylerin yetişmesine zemin hazırlar. Bu konumda kısa zamanda Müdafaa-i Hukuk- u Milliye Merkezi kurulmuş ve bunu izleyen çeşitli örgütler kurulur. Bu girişimlere, çokta iddialı olmayan bir görünüm sergileyen halk, kısa zamanda destek vererek, çalışmalara güç katar. Halk gün ve gün candan faaliyetlerini sürdürerek, Ankara'nın Milli Mücadelenin merkezi vasfını kazanmasına zemin hazırlarlar. Ankara, yukarıdaki konumuyla, 1920 tarihinde yeniden tarih sahnesinde yerini alır. Osmanlı toplumunun yeni umudu, sonrasında Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olur.

Bu çalışmada, klasik bir yöntemle incelenmek suretiyle, neden Ankara istiklal savaşında merkez seçilmiş ve sonrası Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi neden Ankara'da toplanmış ve Ankara yeni devletin başkenti olmuş sorularına cevap aranacaktır.

Anahtar Sözcükler: Ankara, Birinci Türkiye Millet Meclisi, İstiklal Savaşı, Osmanlı Devleti.

Abstract

In states, just like living things, they are born, grow, develop, and eventually either shrink or disappear. There are many examples in world history. The last forty years of the six hundred years of hegemony in the Ottoman Empire, Cihanşümul, survived and kept up with the changing world conditions, seeking solutions to the disintegration process, and in this process, the Ottoman Empire surrounded by its enemies (by conflict states) military, economic, administrative, cultural , political, social areas need both directly and succumbed in the indirect struggle a result, in 1914-1920 and after condone made very fight results, winning Anatolian been and April 23, 1920 in Ankara by being born again from the ashes, our national presence, the entire world to Turkey Grand national It was announced with the opening of the

Assembly. Ankara (a'nkar) is the capital of Turkey. Situated in Turkey's Central Anatolia Region, it is one of the provinces. Ankara, one of the oldest cities in Anatolia, has the appearance of a small town located in Kale and its surroundings in 1919. It is a city which has had economic and political power in parallel with the rise and decline period of the Ottoman Empire alone**.** However, due to its geographical location, it has centered on a wide region in the historical process. Due to its location on the caravan roads, it has conducted commercial relations with trade centers such as İstanbul, Bursa, Manisa, Kayseri, Konya and Karaman and the like. It is especially in the production of sof. Directly connected trade routes: Bursa > Tabriz and Aleppo > Damascus route, that is Silk Road. On the other hand, Ankara > Antalya > Alexandria > Arabia. Some inns, bazaars, which are still standing are living proof of the commercial activities of the city. In 1919 like every Ottoman city, Ankara is under enemy occupation. 20. Corps Command is in Ankara. Its commander is Ali Fuat Pasha. Its commander is Ali Fuat Pasha, in the invasion of İzmir by the Greeks, the people of Ankara immediately responded to the call for rallies throughout the country. Akhism Organization, which has social aspect as well as economic aspect, has been living in Ankara for centuries. This organization prepared the ground for the growth of individuals whose free emotions predominate. In position, the National Defense Center for the Defense of Rights has been established and various organizations have been established in a short time. These initiatives, the people who show a very unpretentious view by providing support in a short time, add power to the work. The people continued their activities day by day and prepared the ground for Ankara to gain the central character of the National Struggle. Ankara takes its place in the history scene again in 1920 with its position above and new hope of Ottoman society then the capital of the new Republic of Turkey.

In this study, by examining a conventional way, why selected centers in Ankara and after the first war of independence gathered in the Grand National Assembly of Turkey and Ankara will seek answer to the questions why the new state become the capital of Ankara.

Key Words: Ankara, Turkey First National Assembly, Independence War, the Ottoman Empire.

BİR SİVİL İTAATSİZLİK EYLEMİ OLARAK ADALET YÜRÜYÜŞÜ'NÜN TÜRKİYE BASININDAKİ SUNUMU: CUMHURİYET, HÜRRİYET VE SABAH GAZETELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

A MARCH OF CIVIL DISOBEDIENCE AS JUSTICE IN TURKEY PRESS PRESENTATION: AN EXAMINATION ON THE NEWSPAPERS OF CUMHURIYET, HURRIYET' AND SABAH

Bünyamin UZUN
Anadolu Üniversitesi
Enes BALOĞLU
Selçuk Üniversitesi

Özet

Medyanın halkı bilgilendirmek ve halkı ilgilendiren önemli olayları duyurmak için yayıncılık yaptığı varsayılır. Ancak medya sahiplik yapısı nedeniyle kâr odaklı işletmelerdir ve ekonomik ve politik çıkarları doğrultusunda bir yayın politikası oluşturmaktadır. Bu anlamda, medya halkı ilgilendiren olayları haber yaparken sahibinin çıkarları ve yayın politikasını göz önüne alarak hareket etmektedir. Medyada yer alan haberlerin oluşumu aşamasında bazı haber eleme süzgeçleri kullanılmaktadır. Medya kuruluşları bu süzgeçlerden geçen haber olaylarını sayfalarına ve ekranlarına taşımaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu tarafından gerçekleştirilen ve toplumun bir kesimi tarafından desteklenen ve katılım sağlanan Adalet yürüyüşü (15 Haziran 2017 ila 10 Temmuz 2017 tarihleri arasında Ankara'dan İstanbul'a gerçekleştirilen yürüyüş) bu bağlamda değerlendirilebilir. Adalet Yürüyüşü'nün bir sivil itaatsizlik eylemi olmasının yanı sıra politik bir eylem de olması nedeniyle medyanın olaya bakışını görmek amacıyla örnek olarak seçilmiştir. Bu çalışmada, örnek olarak seçilen üç gazetenin (Cumhuriyet, Hürriyet ve Sabah) Adalet Yürüyüşü'nü haber yapma biçimleri incelenmektedir. Örnek olayın inceleme için seçilen gazetelerdeki sunumu gazetelerin konumuna göre şekillendiği görülmektedir. Bu anlamda gazeteler ekonomik ve politik konumlarına göre yürüyüşü haber yapmış ya da yapmamış, haber yaparken yürüyüşü küçültücü bir dil kullanmış ya da önemli göstermek için çabalamış veya tarafsız bir şekilde haber yapmıştır.

Anahtar Kelimeler: Adalet Yürüyüşü, Sivil İtaatsizlik, Haber, Basın

Abstarct

It is assumed that the media experience of publishing to discover the public and to announce important events of interest to the public. However, the media are profit-oriented enterprises due to their ownership structure and form a broadcasting policy in line with their economic and political interests. In this sense, the media acts in consideration of the owner's interests and broadcasting policy while reporting events of public interest. Some news elimination filters are used in the news stage of the media. The Justice March (the March from Ankara to Istanbul between June 15, 2017 and July 10, 2017), supported by a part of the society and attended by Kemal Kılıcdaroglu, the leader of the Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), can be evaluated in this context. The Justice March was chosen as an example to see the media's view of the event as it was a civil disobedience action as well as a political action. In this study, 3 newspapers (Cumhuriyet, Hürriyet and Sabah), which are selected as examples, are examined about the practices of making the Justice March. It is seen that the presentation of the case study in the newspapers chosen for the examination is shaped according to the position of the newspapers. In this sense, newspapers have or have not conducted the march according to their economic and political positions, while making news, he used a derogatory language or tried to make it important, or he reported it impartially.

Keywords: Justice Marching, Civil Disobedience, News, Press

MİLLİYETÇİ BASINDA 2018 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ YANSIMALARI

REFLECTIONS OF THE 2018 PRESIDENTIAL ELECTION IN THE NATIONALIST PRESS

Enes BALOĞLU
Selçuk Üniversitesi
Bünyamin UZUN
Anadolu Üniversitesi

Özet

Seçimler gündelik hayatı derinden etkileyen ve demokrasinin temel yapıtaşlarından bir tanesidir. Toplumu yakından ilgilendiren bu durum bireylerin bilgilenmesinin beraberinde seçim sürecini de takip edebilmeleri için kitle iletişim araçlarını ön plana çıkarır. Bu yüzden çalışmanın konusunu Türkiye'de 2018 yılında gerçekleşen 24 Haziran Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin milliyetçi basında yansımaları oluşturmaktadır. Kitle iletişim araçları aynı çizgide yayın yapıyor olsalar da zaman zaman söylemlerinde farklılık oluşması söz konusudur. Bu varsayımdan yola çıkılarak söz konusu seçim milliyetçi basın üzerinden analize tabi tutulmuştur. Analiz için milliyetçi çizgide yayınlarını sürdüren Ortadoğu ve Yeniçağ gazeteleri seçilmiştir. Türkgün gazetesi söz konusu dönemde yayın hayatında olmadığı için örneklem dışında bırakılmıştır. Çalışmada yöntem olarak nitel bir araştırma yöntemi olan söylem analizi uygulanıp model olarak ise van Dijk'ın geliştirmiş olduğu Eleştirel Söylem Çözümlemesi kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini 24 Haziran Cumhurbaşkanlığı Seçiminin milliyetçi basında yer alan haberlerin tamamı oluşturmaktadır. Örneklemi ise seçilen her iki gazetenin seçimden bir hafta öncesi, seçim günü ve seçimden sonraki bir hafta olmak üzere 15 günlük dönem oluşturmaktadır. Her iki gazetenin de milliyetçi konumda bulunmasına rağmen Başkanlık Seçiminde iki farklı yaklaşım sergilediği görülmüştür. Ortadoğu gazetesi Cumhur İttifakını desteklerken Yeniçağ gazetesi ise Cumhur İttifakına muhalif bir yaklaşım sergilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Haber, Söylem, Eleştirel Söylem Çözümlemesi, Cumhurbaşkanlığı Seçimi

Abstract

Elections are one of the fundamental constituents of democracy that deeply affect daily life. This situation, which is closely related to the society, brings the mass media to the forefront so that individuals can be informed and follow the selection process. So the subject of the work that took place in Turkey in 2018 constitutes a reflection in the June 24 presidential elections, the nationalist press. Even though mass media broadcasts in the same line, there is a difference in their discourse from time to time. Based on this assumption, the election was analyzed through the nationalist press. Ortadogu and Yenicag newspapers, which are published in nationalist line, were chosen for the analysis. Turkgun newspaper was excluded from the sample because it was not in the publication life in that period. In this study, discourse analysis, which is a qualitative research method, was applied, and van Dijk's Critical Discourse Analysis was used as a model. The population of the study consists of all the news in the nationalist press of the June 24th Presidential Election. The sample consists of a 15-day period, one week before the election, the day of the election and one week after the election. Although both newspapers were nationalist, they had two different approaches in the Presidential Election The Ortadogu newspaper supported the Cumhur Alliance, while the Yenicag newspaper opposed the Cumhur Alliance.

Keywords: News, Discourse, Critical Discourse Analysis, Presidential Election

YAZILI BASIN SONUN BAŞLANGICINA MI GELİYOR? DİJİTAL GENÇLERİN PERSPEKTİFİNDEN YAZILI BASINDA TİRAJ SORUNSALI VE YAZILI BASININ GELECEĞİ

IS WRITTEN PRESS COMING TO THE BEGINNING OF THE END? CIRCULATION PROBLEMATIC IN PRINTED PRESS FROM THE PERSPECTIVE OF DIGITAL YOUTH AND THE FUTURE OF PRINTED PRESS

Doç.Dr. Mihalis KUYUCU
İstanbul Aydın Üniversitesi

Özet

Modern basının ortaya çıkışından itibaren "tiraj" önemli konulardan biri olmuştur. Özellikle gerekli tirajı yakalayamayan gazete ve dergiler yeteri kadar reklam alamadığı için ömürleri çok uzun soluklu olmamıştır. İlan alamayan bir yazılı basın ürününün yaşamını sürdürebilmesi için mümkün değildir. Dolayısıyla özellikle gelişmekte olan ülkelerde girdi ve ithal maliyetlerinin yüksekliği dolayısıyla tirajın yeterli olması, basın kuruluşunun faaliyetlerine devam edebilmesi gerekli en önemli etkendir. Tiraj yazılı basının reklam girdilerinin en büyük nedeni durumundadır. Bir gazete ya da derginin tirajı ne kadar yüksekse, reklam birim fiyatı da o ölçüde yüksek olacaktır. Kamu eliyle verilen reklamların da adil bir şekilde dağıtılabilmesi için tiraj raporlarının doğru bir şekilde ölçümlenmesi büyük öneme sahiptir. Tirajların doğru biçimde ölçümlenebilmesi kadar bağımsız bir denetimden geçmesi de gerekmektedir. Bu konu son yıllarda Türk basınında da tartışılmış, bazı yayın organlarının bayi satışları çok düşük olmasına rağmen reklam pastasından ve Basın İlan Kurumu'ndan gelir elde etmek için tiraj rakamlarını yüksek gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada Türkiye'de geçmişten günümüze tiraj sorunsalı incelenmiştir. Dünyadaki ve Türkiye'deki tiraj ölçümleme sorunlarının yanı sıra güncel tiraj incelemesi de yapılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak tiraj konusu, tanım, kapsam ve önemi hakkında kavramsal literatür araştırması yapılmıştır. Dünyada ve Türkiye'deki tiraj ölçümlemenin tarihçesine yer verilmiştir. Çalışmanın araştırma bölümünde yaşı yirmi beşin altında olan ve dijital nesil olarak adlandırılan gençlerin perspektifinden gazetelerin tirajlarında yaşanan düşüşün nedenlerini irdeleyen mülakat yapılmış ve yeni neslin yazılı basına yönelik düşünceleri ile yazılı basının gelecek medyanın içindeki konumu hakkındaki öngörüleri betimlenmiş ve "gazeteler gelecekte bitecek mi?" sorusuna yanıt aranmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yazılı Basın, Gazetecilik, Gazete Tirajları, Dijital Gençlik

Abstract

Since the emergence of the modern press, "circulation" has been one of the important issues. Especially newspapers and magazines that do not achieve necessary circulation did not get enough advertising, so their life span could not be very long-lasting. It is not possible for a printed press product that cannot receive an advertisement to survive. Therefore, due to high input and import costs in developing countries, sufficient circulation is the most important factor for a press organization to be able to continue its activities. Circulation is the biggest cause of advertising inputs of the print press. The higher the circulation of a newspaper or magazine, the higher the advertising unit price will be. It is important that circulation reports are accurately measured so that publicly delivered advertisements can be distributed fairly. As well as accurately measuring circulations, they must undergo an independent audit. This issue has been discussed in the Turkish press in recent years, and it has been revealed that, although dealer sales of some media organizations are very low, they show high circulation figures to generate income from the advertising pie and the Press Advertising Authority. In this study, circulation problems from past to present in Turkey was reviewed. In addition to the circulation measurement problems in the world and Turkey, review of current circulation was carried out. In this context, conceptual literature research was conducted on the subject of

circulation, its definition, scope and importance. The history of circulation measurement in the world and in Turkey was discussed. In the research section of the study, an interview was conducted to examine the reasons for the decline in circulation of newspapers from the perspective of young people who are under twenty-five years of age and called digital generation, and thoughts of the new generation regarding the written press and their predictions about the position of written press's in the future media were described, and answers were sought to the question, "Will the newspapers end in the future?".

Keywords: Print media, Journalism, Newspaper Circulations, Digital Youth

WILLIAM HARDY MCNEILL VE TARİH YAZIMI
WILLIAM HARDY MCNEILL AND HIS HISTORIOGRAPHY

AZİZ BALCI
Selçuk Üniversitesi

Özet

Dünya'nın çeşitli coğrafyalarında tarih yazımı, o tarih yazımının nasıl ve hangi şartlar altında oluşturulduğu fikri, sosyal bilimler çalışanları açısından her zaman ilgi çeken konulardan biri olmuştur. Bu anlamda herhangi bir ülkenin, bölgenin ya da daha geniş olarak bir dünya tarihinden bahsedilirken genellikle, o ülke etrafında şekillenen bir büyük uygarlık anlatısı yolu tercih edilmiştir. Fakat şu konunun da belirtilmesi gerekir ki, özellikle Avrupa'nın yaşadığı Rönesans, Reform ve Aydınlanma dönemleri sonrası açık şekilde bahsi geçen bu dünya tarihi yazımı ve anlatıları Avrupa uygarlığının baskın karakteri üzerine şekillenmiş ve dünyanın Avrupa dışındaki bölgelerine bakış da bu Avrupa merkezli tarih anlayışının bir perspektifi olarak sunulmuştur. Dolayısıyla aslında bakıldığında, bu türden Avrupa/Batı uygarlığının merkeze alınarak sunulan ve dünyadaki diğer toplumları bu pencereden okuyan tarih anlatısı, son zamanlarda birçok eleştirel tarih perspektifi yönelimine katkı sağlamış ve bu perspektif içinde tanımlanabilecek "biz ve öteki" anlayışına zemin oluşturmuştur.

Çalışmanın ana konusunu oluşturan William Hardy McNeill, Avrupa-merkezci bir tarih anlatısının küresel bir düzlemde sunulmasını tarihin getirdiği normal bir durum olarak kabul ederken, kendisi bu türden bakış açısına da soğuk bakma eğiliminde olmuştur. Ona göre; örneğin Avrupa'nın yükselişine etki eden ve tarihe hükmetmesindeki temel güç unsurlarının öncelikle Çin medeniyeti gibi Doğu toplumlarından gelişidir. Bu güç unsurları arasında barut, matbaa, pusula gibi Avrupa'nın 15.yüzyıldan itibaren yükselmesine neden olacak çok stratejik maddeler bulunmaktadır. Yani tarihin akışı Doğu'dan Batı'ya taşınan bir nitelikte seyretmiştir. Bu noktada McNeill'in eserlerinin temelini oluşturan bir başka konu ortaya çıkmıştır. Bu da tarihin şekillenmesindeki temel etkenin farklı kültürler, uygarlıklar arasındaki etkileşim olmasıdır.

McNeill'in yazdığı kendi tarih anlatısında onun Avrupa merkezci tarih anlayışına uzak durması, dünya tarihi yazımı noktasında yeni bir bakış açısını temsil etmiştir. Bu bakış açısını şekillendiren özellikle Arnold J. Toynbee'nin fikirleri olmuştur. Çalışmalarının neticesinde en önemli eserini 1963'te tamamlamış ve bu tarihten itibaren de sürekli benimsediği" dünya tarihi" fikrinden kopmamıştır. Eserlerinde dünyadaki ilk insan topluluklarının ortaya çıkışından günümüze kadar olan tarihi bütüncül bir bakış açısıyla kaleme almış ve bu kapsamda Avrupa-merkezci bir yazım tarzına soğuk bakma eğiliminde olmuştur. Uygarlıkların belli bölgelerde, belli yollarla karşılaşmaları ve etkileşim kurmaları çerçevesinde geliştirdiği tezinde sadece Batı'yı incelemekle kalmamış, dünya toplumlarının oluşmasına katkı sağlamış olan tüm insanlığı araştırmalarının odağına almıştır. Bu anlamda McNeill bir dünya tarihçisidir. Bu düşünceleri temel alan bir argümanla yazılan bu çalışmada, McNeill'in biyografisi, çalışmaları, bu çalışmalarını ortaya çıkarırken yansıttığı tarih yazım tarzı ve son olarak da bu yazım tarzı ile ilgili kapsayıcı bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: William Hardy McNeill, Tarihçilik, Dünya Tarihi, Uygarlıklar, Etkileşim

Abstract

Historiography in various geographies of the world, the idea of how that historiography was created and under what conditions, has always been one of the subjects of interest for those doing social studies. In this sense, when talking about the history of any country, region or wider world, generally, a great narrative of civilization shaped around that country was preferred. However, it should be stated that; especially after the Renaissance,

Reform and Enlightenment periods in Europe, these world history writings and narratives, which are clearly mentioned, are based on the dominant character of European civilization and the perspective of the world of outside of Europe is presented as a perspective of this European-centered understanding of history. Therefore, in fact, the narrative of history, which presents such European / Western civilization at the center and reads other societies in the world through this window, has recently contributed to many critical historical perspectives and created the basis for the "us and the other" understanding that can be defined within this perspective.

The historian William Hardy McNeill, who is the main subject of the study, considers the presentation of a Eurocentric narrative on a global level as a normal situation brought about by history, and he himself tends to look cold at this kind of view. According to him; for example, the main elements of the rise of Europe and the power to dominate history came primarily from Eastern societies, such as Chinese civilization. These elements of power include gunpowder, printing press, compass and many other strategic items that will cause Europe to rise from the 15th century onwards. In other words, the course of history has moved from East to West. At this point, another issue emerged that underpinned McNeill's works. This is the main factor in the formation of history is the interaction between different cultures, civilizations.

In his own narrative of history, McNeill's keeping away from the Eurocentric conception of history represented a new point of view of world history writing. In particular, it was Arnold J. Toynbee's ideas that shaped this perspective. As a result of his work, McNeill completed his most important work in 1963 and since then, he has been in constant contact with the idea of world history. In his works, he wrote the history from the emergence of the first human societies in the world to the present day with a holistic perspective and in this context he tended to look cold to Eurocentric style of writing. In his thesis that civilizations developed in the context of encountering and interacting in certain ways and in certain regions, he not only examined the West but also focused on all humanity that contributed to the formation of world societies. In this sense, McNeill is a world historian. In this study, which was written with an argument based on these thoughts, McNeill's biography, his works, the history writing style he reflected in revealing these works and finally, an overarching evaluation was made about this writing style.

Keywords: William Hardy McNeill, Historiography, World History, Civilizations, Interaction

TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA 32 SAYILI KARARA İLİŞKİN TEBLİĞ'İN KAMBİYO SENETLERİNE ETKİSİ

THE EFFECT OF THE 32 NUMBERED COMMUNIQUE ON PROTECTION OF THE TURKISH CURRENCY ON COMMERCIAL PAPERS

Dr. Etem KARA
Piri Reis Üniversitesi

Özet

Poliçe, bono ve çekten oluşan kambiyo senetlerinde bedel, kural olarak, serbestçe belirlenebilmektedir. Nihayetinde Türk hukukunda sözleşme özgürlüğü geçerli bulunmakta ve TTK da kambiyo senetlerinde bedelin Türk Lirası veya yabancı para olarak belirlenebileceği hüküm altına alınmış bulunmaktadır. Buna karşın Türk parasının korunmasına ilişkin tebliğde ise sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılamayan sözleşmeler kapsamında düzenlenecek kambiyo senetlerinin bedellerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenmesi mümkün olmayacağı hususu özel olarak düzenleme altına alınmamış bulunmaktadır(m. 8.21). Döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılamayan sözleşmeler olarak ise iş sözleşmeleri, hizmet sözleşmeleri, gayrimenkul satış ve kiralama sözleşmeleri gösterilmiş bulunmaktadır. Şu halde asıl olanın sözleşme özgürlüğü olması ve sınırlamanın da ifade edilen sözleşmelerle sınırlı olması karşısında, bedeli döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenemeyecek kambiyo senetlerini de bu sözleşmelerle sınırlı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Parası, Döviz, Poliçe, Bono, Çek

Abstract

The price of commercial papers such as policies, bond and checks, can be determined freely as a rule. Turkish law recognize the principle of freedom of contract, and also TCC clearly express that the price of commercial papers can be determined in Turkish Lira or foreign currency. However, in the communiqué on the protection of the Turkish currency, there is no special provision about commercial paper that is clearly express that the price of commercial papers in relavent with the contract value and other payment obligation arising from contract can not be determined in foreign currency or cannot be indexed them in foreign currency in contract amongst them. The contract which can not be determined in foreign currency or can not be indexed them in foreign currency are shown as employment contracts, service contracts, real estate sales and leasing agreements. In this case, the price of commercial papers in relavent with the contract shown as employment contracts, service contracts, real estate sales and leasing agreements can not be determined in foreign currency or cannot be indexed them in foreign currency in because of that freedom of contract and limitation is limited with contracts as shown in the communiqué

Key Words: Turkish Lira, Currency, Policies, Bond, Checks

HOLLANDA'DA FASLI: GÖÇ BAĞLAMINDA KİMLİK

A MOROCCAN IN THE NETHERLANDS:IDENTITY IN MIGRATION CONTEXT

Doç. Dr. Mustafa GÜLEÇ
Ankara Üniversitesi

Özet

Hollanda'ya 1960'lı yıllardan itibaren misafir işçi göçü ile başlayan göçmen akımı, son yıllarda sığınmacıların da gelişiyle artarak devam etmiştir. Bu süreç, Hollanda'yı çokkültürlü bir ülke haline getirmiştir.

Bu dönüşüm, Hollanda kamuoyunda son yıllarda artan oranda tartışılmaktadır. Önceden çokkültürlülüğün korunması bakımından kendi azınlık dil ve kültürel değerlerin çoğulculuk desteklenerek topluma eklemlenmesi amaçlanırken, bugünlerde Hollanda toplumunun dilsel, tarihsel ve kültürel değerlerine mümkün olduğu kadar çabuk uyum sağlama hedef gösterilmektedir. Dolayısıyla, göçmenlere yaklaşım çokkültürcülükten (*multiculturalism*) uyum ve eritme (*integration & assimilation*) siyasetine doğru evrilmiştir. Bugüne ait baskın söylem, göçmenlerin Hollanda'ya zengin olmak ve refah içinde yaşamak için geldiği, ama Batı'daki özgürlüklerden rahatsız oldukları ve uyum sağlamak için hiçbir şey yapmadığı yönündedir. Ekonomik anlamda iyileşmek istiyorlar ama kültürel anlamda, özgürlükçü toplumun kurallarına uyum sağlamak anlamında herhangi bir adım atmak istemiyorlar. Özgürlükçü toplumun kural ve ilkelerini, beraberlerinde getirdikleri kültüre engel olarak görüyorlar (bkz. Knecht; Scheffer; Lakeman).

Faslı misafir işçi ailenin çocuğu olarak Hollanda'ya gelen Mohammed Benzakour, annesinin geçirdiği ağır bir hastalık sonucu engelli duruma düşmesi sürecinde yaşadıklarını anlattığı romanı *Yemma*, Hollanda'da Faslı Müslüman, okuma yazma ve Hollandaca bilmeyen olarak yaşamanın engelli olmaktan da öte bir sorun yumağı yarattığını çok açık biçimde gösteriyor.

Bu çalışmada, Hollanda'da Faslı Müslüman kimliğe sahip olmanın, yukarıda dile getirilen özgürlükçü toplumun ilkelerine uyum göstermeyip saygı duymama görüşü ile ne kadar bağdaştığı romandan alınan veriler doğrultusunda çözümlenecektir. Bu süreçte, Hollanda'da Faslı olmanın zorlukları, göç bağlamında kimliğin ne kadar sorun üretici bir niteliğe bürünebileceği Benzakour'un gözlem ve yorumlamalarına bağlı kalınarak incelenecek ve yukarıdaki araştırmacıların savlarıyla ne kadar örtüştüğü tartışılacaktır.

Anahtar sözcükler: Göç, Kimlik, İmge, Uyum, Çokkültürcülük, Çoğulculuk, Eritme

Abstract

Migration into the Netherlands has recently increased after the arrival of asylum seekers. This process has made the Netherlands a multicultural country.

This transformation is discussed permanently and increasingly in the Dutch public opinion. In recent years, in terms of propagating multicultural society, minority linguistic and cultural values were aimed to be protected, supported and integrated into the main society in pluralist sense. However, nowadays the immediate target is frequently pointed out with regard to an easy and quick integration into the linguistic, historical and cultural values of the Dutch society. Consequently, the sociological approach to immigrants in the country has evolved from multiculturalism to integration and assimilation. The dominant public discourse of today is that immigrants have come to the Netherlands in order to become rich and to live in welfare, but they are not happy with liberal values in western societies and they do not do anything to integrate into the main society. They do want to get better in economic sense, but in cultural terms they are not willing to take any step to adapt to rules of the liberal society. They consider these rules and principles as an obstacle to the culture, which they brought along with themselves (cf. Knecht; Scheffer; Lakeman).

Mohammed Benzakour who came to the Netherlands as son of a Moroccan guest worker family, narrates in his novel *Yemma*, which describes the terrible sickness of his paralyzed and hence handicapped mother as a result of a brain infarct, living as a Moroccan illiterate moslem not having command of the local language (Dutch). This case, which is a mass of problems, is more severe than being a simple handicapped person.

This study analyzes on the basis of the data from Benzakour's novel, how much having a Moroccan moslem identity is congruent with the above mentioned disintegration and disrespect of the liberal society rules. In this process, the difficulties of being a Moroccan in the Netherlands and how much identity can be problematic in migration context will be handled on the basis of Benzakour's observations and interpretations; and how much these can overlap with the assertions of the scholars mentioned above.

Keywords: The Netherlands, Migration, Moroccan, Identity, Image, Integration, Multiculturalism, Pluralism, Assimilation

HOLLANDA'DA GÖÇMEN BAKIŞI: BENZAKOUR'UN YORUMUYLA FASLI VE TÜRK

AN IMMIGRANT PERSPECTIVE IN THE NETHERLANDS: A MOROCCAN AND A TURK IN THE INTERPRETATION OF BENZAKOUR

Doç. Dr. Mustafa GÜLEÇ
Ankara Üniversitesi

Özet

1960'lı yıllardan itibaren Hollanda'ya misafir işçi olarak giden insanlar arasında sayı bakımından Türkler ve Faslılar ilk sıraları almıştır. Bu yoğunluk bugün de sürmektedir. Hollanda'da yapılan toplumsal araştırmalar, genel olarak, çoğunluğun yani Hollanda toplumundaki yerli halkın azınlığa yani göçmenlere bakış açısını ve ona yönelik siyasi yaklaşımını irdeleyen konulara odaklanmıştır. Bu açıdan bakıldığında, Hollanda'daki tüm göçmenler, tek bir kefede toplanarak mutluluk, refah, para bulmak için Hollanda'ya bir biçimde kapağı atmış zenginlik avcıları (*gelukzoekers*) olarak görülür.

Halbuki, benzer kültür alanından geldikleri söylense bile, göçmen toplulukları da kendi aralarında çok farklılaşma gösterir. Kendilerine, birbirlerine ve çoğunluk topluma bakışları, tarihe, kültüre ve koşullara bağlı olarak değişir.

Hollanda'ya misafir işçi olarak gelen bir ailenin oğlu olan Mohammed Benzakour, okuma yazma ve Hollandaca bilmeyen yaşlı annesinin Hollanda'da sağlık hizmeti alma sürecinde başına gelen beyin enfarktüsünden sonra konuşma yeteneğini de yitirerek tekerlekli sandalyeye bağımlı ve bakıma, tedaviye muhtaç hale gelmesini anlattığı romanı *Yemma*'da (*Ana*'da) farklı bakış açılarını samimi olarak okura sunar. Çıkarlarını koruyan ve tercümanlığını yapan oğlu olmadan annesi Hollanda'daki hastane dolambaçlarında kaybolur ve bir hiçe dönüşür. Bu durumun en dikkat çekici yanlarından biri, Hollanda'daki hastanelerin herhangi bir yabancının rahat hizmet alabileceği çokkültürlü yapıya alışık bir kurum olarak görünmemesidir. Tüm dünyaya çoğulculuğu, düşünce özgürlüğünü, liberalizmi ve demokrasiyi öğretme edasında olan Hollanda'nın, kendi içinde bu kavramlarla ilgili içeriksel sorunlar yaşadığını görmek oldukça ilginç ve tezat bir durum yaratıyor.

Bu çalışma, Benzakour'un *Yemma*'sında diğer kültürlere ve çoğunluk topluma yani genel olarak Hollanda toplumuna yaklaşımın nedeni ve nasılı üzerine odaklanıp bu çıkış noktasından hareketle bir tartışma yürütecektir. Bu bağlamda, Faslı bir göçmen olarak diğer göçmen grubu olan Türklere bakışı da ele alınacaktır.

Anahtar sözcükler: Hollanda, Göç, Faslı, Türk, Kimlik, Kültür, Çokkültürlülük, Toplumsal ve Bireysel Algı

Abstract

Among those went to the Netherlands as guest worker, Turks and Moroccans took the first row in terms of quantity as of 1960s. This quantity maintains itself even today. The sociological research in the Netherlands today focuses generally on the point of view of the majority with regard to immigrants and their political approach in this context. From this vantage point, all immigrants in the country are seen in one pot as fortune seekers who somehow got to set one foot on the land in order to find happiness, welfare and money.

However, immigrant communities exhibit many differences and variations among themselvels, even though it is said that they come from a similar cultural fields. Their view on themselves, each other and on the society of the majority may change based on history, culture and conditions.

Mohammed Benzakour who is the son of a guest worker family in the Netherlands, explains these different views sincerely to readers in his novel *Yemma*, which narrates his old illiterate mother with no command of Dutch language becoming totally handicapped and dependent on a wheel chair, deprived of her speech skill after a brain infarct in the process of

receiving Dutch health care. Without her son protecting her interests and doing the translation work for her in the hospital, his mother would disappear in the labirynthine paths of the hospital and would turn into nothing. One of the most remarkable aspects of this situation is that healthcare units in the Netherlands do not seem to be adjusted to the multicultural structure of the country, where any immigrant can receive easily service without any setback. In this sense, it creates an interesting and controversial case to see the Netherlands, that dares to teach the whole world about pluralism, freedom of speech, liberalism and democracy, has some internal problems as regards content.

This study carries out a discussion departing from these points by focusing on the how and why of Benzakour's approach in *Yemma* to the Dutch society in general and to the dominant culture and other cultures. In this context, his attitude towards other immigrant groups such as Turks will be handled as well.

Keywords: The Netherlands, Migration, Moroccan, Turk, Identity, Culture, Multiculturality, Social And Individual Perception.

BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ, YAPAY ZEKA VE DEMOKRASİ

INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES, ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND DEMOCRACY

Doç. Dr. Murat AKTAŞ
Muş Alparslan Üniversitesi

Özet

Bilgi iletişim teknolojilerinde (BİT) yaşanan gelişmelerle birlikte gelişen bilgi toplumunda sosyal, siyasal ve kültürel alanda da önemli değişiklikler yaşanmaktadır. Bilginin daha kolay erişilebilir hale gelmesiyle birlikte bazıları demokrasinin daha da gelişeceği ve yayılacağını savunurken bazıları bu gelişmelerin demokrasiyi olumsuz etkileyeceğini savunmaktadır. Son yıllarda yapay zeka ve robotların kullanımının yaygınlaşması ile birlikte bu yöndeki soru işaretleri artmaktadır. Özellikle kişisel verilerin güvenliği ile ilgili sorunların yaşandığı ile ilgili ciddi iddialar ileri sürülmektedir. Örneğin; Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan son başkanlık seçimlerinde ve Brexit referandumunda bazı sosyal medya kuruluşlarının kullanıcılarının kişisel sayfalarında paylaştığı bilgileri kullanarak seçimlerin manipüle edilmesine neden olduğu ile ilgili ciddi iddialar bulunmaktadır.

Peki, bütün bu iddialar gerçek mi? Bilgi iletişim teknolojileri ve yapay zeka alanında yaşanan gelişmeler demokrasileri nasıl etkilemektedir? Bu süreçte bankalar ve çeşitli şirketler tarafından kaydedilen kişisel veriler bireylerin ve toplumun manipüle edilmesinde kullanılabilir mi yoksa bu iddialar gerçek dışı mı? Bu konunun hızla ve yaygın bir şekilde ele alınması toplumların geleceği açısından hayati bir önem taşımaktadır. Bu çalışma bilgi iletişim teknolojileri ve yapay zeka alanında yaşanan gelişmelerin demokrasiye etkisini analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi İletişim Teknolojileri, Yapay Zeka, Robotlar, Bilgi Toplumu ve Demokrasi

Abstract

There are significant changes in social, political and cultural areas in the information society rising with the developments of information and communication technologies (ICTs). On the one hand as information becomes more easily accessible there are those who argue that democracy will develop more and more and disseminate but on the other hand some other advocates that these developments will adversely affect democracy. In recent years, with the increasing use of artificial intelligence and robots, question marks increase in this direction. In particular, serious allegations have been made regarding the problems with the security of personal data. For example; in the recent presidential elections in the United States of America and the Brexit referendum, there are serious allegations that some social media organizations have manipulated the elections by using the user's private information.

Are all these claims true? How do developments in ICT and artificial intelligence affect democracies? In this process, can personal data recorded by banks and various companies be used to manipulate individuals and society or are these claims unrealistic? Handling of this issue urgently and widespread is vital for the future of societies. This study aims to analyse the effects of developments in information communication technologies and artificial intelligence on democracy.

Keywords: Information Communication Technologies (ICTs), Artificial Intelligence, Robots, Information Society and Democracy

BREXIT
BREXIT

Doç. Dr. Murat AKTAŞ
Muş Alparslan Üniversitesi

Özet

Avrupa'da siyasi bir entegrasyonu sürecinden ziyade gevşek bir ortak pazarı savunan Birleşik Krallık, Avrupa Topluluklarının kurucuları arasında yer almadı. Fakat AET'nin karlı bir Topluluk olarak gelişmesi üzerine AET'ye üyelik başvurusu yaptı. Üyelik başvurusu Fransa tarafından iki kez veto edilen Birleşik Krallık üçüncü başvurusunda ancak Avrupa Topluluklarına üye olabildi. Fakat hemen ertesi yıl Londra Birleşik Krallık ve Topluluk arasındaki üyelik koşullarının adil olmadığını ileri sürerek, üyelik şartlarının gözden geçirilmesini talep etti ve üyelik süreci üzerinden daha iki yıl bir kaç ay geçmişken 1975'te AET'den ayrılmak için referandum düzenledi. Seçmenlerin çoğunluğu bu referandumda Topluluk içinde kalma yönünde oy kullandı. Buna rağmen Londra'nın sorgulayıcı tavırları devam etti. Ayrılma yönündeki talepler sonunda 23 Haziran 2016 yeni bir referandumun yapılmasına neden oldu ve bu referandumda katılan seçmenlerin çoğu, AB'den ayrılma yönünde oy kullandı. 2017'nin Mart ayında 2 yıl sürmesi beklenen BREXIT süreci için görüşmeler resmen başladı. Birleşik Krallık için 29 Mart 2019'dan itibaren AB'den ayrılma sürecinin başlaması kararlaştırıldı. Ancak anlaşma yürürlüğe giremedi. Zira anlaşmanın Birleşik Krallık Parlamentosu'nda da kabul edilmesi gerekiyordu fakat üç kez red edildi. Peki BREXIT'in sonuçları Birleşik Krallık ve AB'nin geleceğini nasıl etkileyecek? Bu bağlamda Türkiye AB ilişkileri ve Türkiye Birleşik Krallık ilişkileri nasıl etkilenecek? Bu çalışma BREXIT sürecini analiz ederek yukarıdaki ve benzeri soruları cevaplamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: BREXIT, Birleşik Krallık, İngiltere, Avrupa Birliği (AB), Referandum

Abstract

The United Kingdom, which advocated a loose common market rather than a political integration process in Europe, was not part of the founder's countries of the European Communities. However, upon the development of the EEC as a profitable Community, the UK applied for membership but its application for membership was vetoed twice by France. The UK's third application for membership was accepted thus it has become a member of the European Communities in 1973. But the following year, London claimed that the membership's conditions of the UK were not fair and requested reconsideration of membership requirements. Than it held a referendum to leave the EEC in 1975, just about two years after the accession process. The majority of voters voted to remain in the EC in this referendum. But the UK's questioning attitude towards European integration has continued. The demands for secession led to a new referendum on 23 June 2016 and the majority of the voters voted to leave the EU this time. In March 2017, negotiations for the BREXIT process, which is expected to last for two years, were formally initiated. As a result of the negotiations, it was decided for the UK to start the process of leaving the EU from 29 March 2019. However, the agreement failed to enter into force because the agreement had to be accepted in the UK Parliament, but it was rejected three times. How will the results of BREXIT affect the future of the UK and the EU? In this context, how will this affect Turkey-EU relations and Turkey's relations with the United Kingdom? This study aims to answer the above and similar questions by analysing the BREXIT process.

Keywords: BREXIT, United Kingdom, England, European Union (EU), Referendum

BİRİM DİSKİN SINIRINDA SCHWARZ LEMMASININ GELİŞTİRİLMESİ
AN IMPROVED OF SCHWARZ LEMMA AT THE BOUNDARY OF THE UNIT DISC

Doç. Dr. Bülent Nafi ÖRNEK
Amasya Üniversite
Batuhan ÇATAL
Amasya Üniversite

Özet

Bu çalışmada Schwarz lemmasının sınır versiyonu incelenmiştir. Schwarz lemmasının en klasik versiyonu, birim diskteki sınırlı, analitik bir fonksiyonun orijindeki davranışı içerir. Birim disk içerisinde tanımlanmış olan $f(z)=1+c_p z^p+c_{p+1}z^{p+1}+...$ fonksiyonu için, öyle ki $|z|<1$ için $\hat{A}f(z)>0$; $f(z)$ fonksiyonunun, $f(c)=0$ olmakla beraber, c sınır noktasında açısal türevinin modülünün kestirimi yapılmaktadır. Ayrıca, $f(z)-1$ fonksiyonunun birim disk içerisinde sıfırdan farklı $a_1,a_2,...,a_n$ sıfırları dikkate alınarak, $f(z)$ fonksiyonunun c sınır noktasında açısal türevinin modülü aşağıdan kuvvetlendirilmektedir. Son olarak, sunulan teoremlerde elde edilen eşitsizliklerin keskinliği ispatlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Analitik fonksiyon, Julia-Wolff lemma, Açısal türev, Sıfırlar

Abstract

In this study, a boundary version of the Schwarz lemma is investigated. The most classical version of the Schwarz lemma involves the behavior at the origin of a bounded, analytic function on the unit disc. For the function $f(z)=1+c_p z^p+c_{p+1}z^{p+1}+...$ defined in the unit disc such that $\hat{A}f(z)>0$ for $|z|<1$, we estimate a modulus of the angular derivative of $f(z)$ function at the boundary point c with $f(c)=0$. In addition, the module of the angular derivative of the function $f(z)$ at the boundary point c will be strengthened from the below, taking into account $a_1,a_2,...,a_n$ zeros of the function $f(z)-1$ in the unit disc D that are different from zero. Finally, the sharpness of the inequalities obtained in the presented theorems is proved.

Keywords: Analytic function, Julia-Wolff lemma, Angular derivative, Zeros

MİCROSTRUCTURAL AND MECHANİCAL CHARACTERISTICS OF MELT-SPUN Ni-10Si-10Fe SUPER ALLOYS

Ni-10Si-10 MELT-SPUN SÜPER ALAŞIMLARININ MİKROYAPISAL VE MEKANİKSEL KARAKTERİSTİKLERİ

Uğur KARAKAŞ
Çankırı Karatekin University
Ercan KARAKÖSE
Kayseri University

Özet

Hızlı katılaşma işlemi (RSP) sayesinde ergimiş alaşımlarda yüksek soğutma oranlarına (10^4-10^8 K/s) ulaşılmaktadır. RSP ile; tane boyutunda küçülme, katı çözelti limitlerinde artış ve bazı durumlarda yarı-kararlı kristal ve amorf fazların oluşumu gerçekleşir. Oksidasyon ve korozyona karşı mükemmel dirençleri nedeniyle, nikel bazlı alaşımlar denizcilik uygulamaları, havacılık endüstrisi, ısı eşanjörleri, jet motorları, buhar jeneratörleri ve nükleer reaktörler gibi geniş bir uygulama yelpazesinde kullanılmaktadır. Bu çalışmada, hızlı katılaşmış Ni-10Si-10Fe alaşımları Melt-Spinning tekniği ile üretildi. Alaşımların faz özellikleri, X ışını difraktometrisi ile tanımlanmıştır. Hızla katılaşan örneğin mikroyapısı elektron mikroskobu taranarak belirlendi. Hızlı katılaşan örneğin mikro sertlik özellikleri Vickers mikro sertlik testi ile test edildi. Ni-10Si-10Fe numunesinde mevcut olan fazlar α-Ni, βNi3Si, γ-Ni31Si12 ve δ-Ni2Si fazları olarak belirlenmiştir. Hızla katılaşmış numunenin mikro sertlik değerleri yaklaşık 850 HV'dir

Anahtar Kelimeler: Ni-esaslı Süper Alaşım, Hızlı Katılaştırma, Melt-spinning

Abstract

Rapid solidification processing (RSP) involves exceptionally high rates of cooling (10^4–10^8 K/s) during solidification from the molten state. RSP allows a reduction in grain size, extended solid solution ranges, reduced levels of segregation and, in some cases, the formation of metastable crystalline and amorphous phases. Due to their excellent resistance to oxidation and corrosion, nickel-based alloys are used in a wide spectrum of applications like seawater applications, the aerospace industry, heat exchangers, jet engines, steam generators and nuclear reactors. Rapidly solidified Ni-10Si-10Fe alloys were produced by melt-spinning technique. The phase characteristics was idendified by X-ray diffractometry. The microstructue of the rapidly solidified sample were determined by scanning electron microscopy. The microhardness features of the rapidly solidified sample were tested by Vickers microhardness test. The phases present in the Ni-10Si-10Fe sample was determined to be α-Ni, βNi_3Si, γ-$Ni_{31}Si_{12}$ and δ-Ni_2Si phases. The microhardness values of the rapidly solidified sample are about 850 HV.

Keywords: Ni-based Super Alloy, Rapid Solidification, Melt-spinning

SAF MOLİBDENE VİDA AÇMA İŞLEMİNDE KILAVUZ GEOMETRİSİNİN VİDA PROFİLİNE ETKİSİ

THE EFFECT OF GUIDE GEOMETRY ON SCREW PROFILE IN PURE MOLIBDENE SCREW OPENING PROCESS

Öğr.Gör. Çağatay ERSİN
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Öğr.Gör. Hüseyin GÖKÇE
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Öğr.Gör. Mehtap YAVUZ
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Özet

İleri mühendislik uygulamalarında kullanılan ve refrakter metallerden olan molibden, oldukça yüksek sıcaklıklarda, yüksek mekanik dayanım sağlar. Saf molibden ve molibden esaslı alaşımların üstün mekanik özelliklerinin olduğu bilinmektedir. Molibden yüksek ergime noktası, yüksek ısıl iletkenliği, yüksek elastikiyet modülü ve düşük ısıl genleşme katsayısı ile karakterize edilir. Havacılık, savunma, nükleer ve elektronik sanayilerindeki gelişmelerle beraber, oda sıcaklığında yüksek mekanik özellikler sağlaması ve artan sıcaklık koşullarında bu özelliklerini önemli ölçüde koruması nedeniyle molibden talebinde artışlar yaşanmaktadır. Delik içine açılan vidalarda delik çapı, kılavuz malzemesi ve geometrisi, kaplama tipi ve kesme hızı vida profili ve kalitesini etkileyen en önemli etmenlerdir. Kılavuz ömründeki uzama, talaş tahliyesini kolaylığı ve vida profilinin kalitesi için optimum kesme parametrelerinin belirlenmesi oldukça önemlidir. Kılavuz ile vida işlemlerinde ilerleme miktarı vida adımına bağlı olduğundan bu çalışmada kesme hızındaki değişim dikkate alınmıştır. Bu çalışmada; saf molibden malzeme üzerinde kesme sıvısı kullanılarak kılavuzla vida açma işlemi gerçekleştirilmiştir. Kaplamasız ve kaplamalı (AlCrN) HSS helis kılavuzlarla 3 farklı kesme hızında (7, 8, 9 m/dak) kesme sıvısı kullanılarak M6×1 vidalar açılmıştır. Deneyler sonucunda açılan vidaların profillerini bozmamak, çapaksız ve temiz yüzeyler elde edilebilmesi için eksenleri doğrultusunda tel erezyon tezgâhında kesilmiştir. Kesilen yüzeylere dik olacak şekilde dijital mikroskopla büyültme yapılarak fotoğrafları çekilmiştir. Çekilen fotoğraflarda vida profillerinden diş dibi ölçümleri yapılmış ve olması gereken standart ölçü ile aralarındaki fark hesaplanmıştır. Bu sonuçların Sinyal/Gürültü (S/N) değerleri hesaplanmıştır. S/N değerleri için %95 güven düzeyinde varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. ANOVA sonucuna göre diş dibi üzerinde etkili olan en önemli kontrol faktörünün kaplama türü (%80,02) olduğu belirlenmiştir. Vida diş profillerinin görüntüleri incelendiğinde diş üstü ve diş köklerinde bölgesel malzeme kayıpları gözlemlenmiştir. Diş üstü bölgesinde diş dibine nazaran malzeme kayıbı ve kırılmaların daha yüksek düzeylerde olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Molibden, Kılavuz Geometrisi, Vida Profili

Abstract

Molybdenum, a refractory metal used in advanced engineering applications, provides high mechanical strength at extremely high temperatures. It is known that pure molybdenum and molybdenum based alloys have superior mechanical properties. Molybdenum is characterized by its high melting point, high thermal conductivity, high modulus of elasticity and low thermal expansion coefficient. Molybdenum demand is increasing due to the high mechanical properties at room temperature and the significant protection of these properties under increasing temperature conditions with the developments in aviation, defense, nuclear and electronic industries. Hole diameter, guide material and geometry, coating type and cutting speed are the most important factors affecting the screw profile and quality. Determining the optimum cutting parameters is essential for the prolongation of the guide life,

the ease of chip evacuation and the quality of the screw profile. Since the feed rate depends on the screw pitch, the change in cutting speed is taken into account in this study. In this study; a guided threading process was carried out using cutting fluid on pure molybdenum material. With uncoated and coated (AlCrN) HSS helical guides, M6 × 1 screws were cut using 3 different cutting speeds (7, 8, 9 m / min) with coolant. As a result of the tests, the screws were cut on the wire erosion machine in order to prevent burr-free and clean surfaces. Photographs were taken by enlarging with digital microscope perpendicular to the cut surfaces. Tooth measurements were made from the screw profiles and the difference between the standard size and the required size was calculated. Signal / Noise (S / N) values of these results were calculated. For S / N values, variance analysis (ANOVA) with 95% confidence level was performed. According to ANOVA results, it was determined that the most important control factor on the tooth base was the type of coating (80.02%). When the images of the screw teeth were examined, regional material losses were observed in the superficial and dental roots. It is seen that the material loss and fractures are higher in the superficial region than the bottom.

Keywords: Molybdenum, Guide Geometry, Screw Profile

TİCARİ SAFLIKTAKİ MOLİBDENE KILAVUZLA VİDA AÇMA SÜRECİNDE KESME KUVVETLERİ VE DİŞ PROFİLLERİNİN ANALİZİ

ANALYSIS OF SHEAR FORCES AND TOOTH PROFILES IN COMMERCIAL PURITY MOLYBDENUM GUIDE SCREW OPENING PROCESS

Öğr.Gör. Çağatay ERSİN
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Öğr.Gör. Hüseyin GÖKÇE
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Öğr.Gör. Mehtap YAVUZ
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Özet

Kılavuzla vida açma operasyonlarında delik çapı, kılavuz malzemesi ve geometrisi, kaplama durumu ve kesme hızı vida kalitesini etkileyen en önemli etkenlerdendir. Diğer taraftan kullanılacak en uygun kesme parametrelerinin (kesme hızı) belirlenmesi, talaşın kolay tahliye edilebilmesi ve kesici takım ömrünün artması açısından oldukça önemlidir. Molibden, yüksek sıcaklık uygulamaları için arzulanan yüksek ergime noktası, düşük termal genleşme katsayısının yanı sıra iyi termal iletkenliğe sahip bir malzeme olarak bilinir ve bütünün en kritik parçalarında kullanılır. Bununla birlikte, oda sıcaklığında ve ısının arttığı ortamlarda güvenli bir şekilde yüksek mekanik özelliklerini devam ettirebildiğinden dolayı gelişmekte olan uzay/havacılık, nükleer ve elektronik endüstrisinde molibden kullanımı gün geçtikçe artmaktadır. Bu çalışmada; ticari saflıktaki molibden malzeme üzerinde kesme sıvısı kullanılarak gerçekleştirilen kılavuzla vida açma operasyonlarında, farklı kılavuz geometrilerinin, kaplama durumunun ve kesme hızlarının kesme kuvvetleri (Vc) üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bu amaçla 4 farklı HSS kılavuz (düz-kaplamasız, düz-kaplamalı, helis-kaplamasız, helis-kaplamalı) ve 3 farklı kesme hızı (7, 8 ve 9 m/dak) ile kesme sıvısı kullanılarak M6×1 vida açılarak tam faktöriyel deney tasarımı ile deneyler gerçekleştirilmiştir. Deneyler süresince oluşan Vc değerleri ölçülmüş ve bu değerlerin Sinyal/Gürültü (S/N) değerleri hesaplanmıştır. S/N değerleri için %95 güven düzeyinde varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Deneyler sonunda açılan vidaların profillerini bozmamak, çapaksız ve temiz yüzeyler elde edilebilmesi için eksenleri doğrultusunda tel erezyon tezgâhında kesilmiştir. Kesilen yüzeylere dik olacak şekilde dijital mikroskopla büyültme yapılarak fotoğrafları çekilmiştir. ANOVA sonucuna göre kesme kuvveti üzerinde etkili olan en önemli kontrol faktörünün kılavuz türü (%91,26) olduğu belirlenmiştir. Kesme kuvveti ölçümleri sonucunda en düşük kesme kuvveti düz geometriye sahip AlCrN kaplamalı kılavuz ile 7 m/dak kesme hızında elde edildiği görülmüştür. Vida diş profillerinin görüntülerinde ise malzeme kayıpları ve kırılmaların olduğu görülmektedir. Bu kırılma ve malzeme kayıplarının nispeten yüksek kesme hızlarında kaplamalı helis geometriye sahip kılavuzlarla açılan vidalarda azalma eğilimine girdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Molibden, Kılavuz, Kesme Kuvveti

Abstract

Hole diameter, material and geometry of tap, coating condition and cutting speed are the most important factors affecting screw quality in tapping operations. On the other hand, determining the most suitable cutting parameters (cutting speed) is very important in terms of easy chip evacuation and increasing the tool life. Molybdenum is known as a material with good thermal conductivity as well as the high melting temperature, low thermal expansion coefficient desired for high temperature applications and is used in the most critical parts of the whole. However, the use of molybdenum in the developing space/aerospace, nuclear and electronics industries is increasing day by day, as it can safely maintain its high mechanical properties at room temperature and temperature-increasing environments. In this study; the

effects of different tap geometries, coating condition and cutting speeds on cutting forces were investigated in screwing operations performed by using coolant on commercial purity molybdenum material. For this purpose, 12 experiments were performed using 4 different M6×1 HSS taps (flat-uncoated, flat-coated, helical-uncoated and helical-coated) and 3 different cutting speeds (7, 8 and 9 m/min). The experiments were carried out with full factorial experiment design. Cutting forces during the experiments were measured and Signal/Noise (S/N) ratios of these results were calculated. For S/N ratios, variance analysis (ANOVA) with 95% confidence level was performed. At the end of the tests, the screws were cut in the wire electrical discharge machine in line with their axes in order not to disturb the profiles of the screws and to obtain clean and burr-free surfaces. Photographs were taken by enlarging with digital microscope vertical to the cut surfaces. According to ANOVA results, the most important control factor affecting the cutting force was determined to be tap type (91.26%). As a result of the cutting force measurements, the lowest cutting force was obtained with a straight geometry AlCrN coated tap at a cutting speed of 7 m/min. In the images of the screw profiles, it is seen that there are material losses and breaks. It has been found that these breaks and material losses tend to decrease in screwing by tap with coated helical geometry at relatively high cutting speeds.

Keywords: Molybdenum, Tap, Cutting Force

SINIRDAKİ BAZI HOLOMORFİK FONKSİYON SINIFLARI ÜZERİNE BİR NOT

A NOTE ON CERTAIN CLASSES OF HOLOMORPHIC FUNCTIONS AT THE BOUNDARY

Doç. Dr. Bülent Nafi ÖRNEK
Amasya Üniversite
Batuhan ÇATAL
Amasya Üniversite

Özet

Bu çalışmada, birim disk $E = \{z : |z| < 1\}$ ve $\partial E = \{z : |z| = 1\}$' de belirli analitik fonksiyon sınıfları için $f''(z)$ 'de bazı sonuçlar verdik. $M(\alpha)$ sınıfına ait $f(z)$ analitik fonksiyonu için, birim diskin sınır noktasında fonksiyonun açısal türevinin modülü aşağıdan tahmin edilmiştir. Bu sonuçların kesin olduğu ispatlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Holomorfik Fonksiyon, Jack's Lemma, Açısal Türev

Abstract

In this paper, we give some results on $f''(z)$ for the certain classes of holomorphic functions in the unit disc $E = \{z : |z| < 1\}$ and on $\partial E = \{z : |z| = 1\}$. For holomorphic function $f(z)$ belonging to the class of $M(\alpha)$, it is estimated from below the modulus of the angular derivative of the function on the boundary point of the unit disc. It is proved that these result are sharp.

Keywords: Holomorphic Function, Jack's Lemma, Angular Derivative

INVESTIGATION OF COOLING CONDITIONS WITH CUTTING PARAMETERS IN TURNING OF HARDENED DIN 1.2343

Dr. Abidin ŞAHİNOĞLU
Çankırı Karatekin University

Abstract

The increasing world population has caused energy problems in manufacturing. Therefore, the study of energy saving is an important issue. In this study, the effects of changing cutting conditions on energy consumption were also investigated. Since hard turning is a finish turning process, cutting parameters have been determined for good surface quality and low energy consumption. In this study, vacuum hardening process was applied to DIN 1.2343 material. The hardening of the material improves the many mechanical properties of the material. But the processing of the material becomes difficult. The resulting high temperature disrupts the structure of the material. It shortens the tool life. Therefore, in this experimental study, different cutting speeds, different feed rates and constant depth of cut; dry, coolant and CO_2 cooling system was used, surface roughness and effects on motor current value were investigated. Surface roughness values were found to be close to each other at low feed rates and cutting speeds. the best surface quality was obtained in the cutting conditions using coolant. It is seen that the cooling provided by using CO_2, which is a very costly method, is less useful than other cooling methods.

Key words: Hard Turning, Cooling Systems, Motor Current, CO_2 Cooling, Dry Cutting

KARBON ELYAF İLE GÜÇLENDİRİLMİŞ DÜŞÜK YOĞUNLUKLU POLİETİLENİN MEKANİK ÖZELLİKLERİ

MECHANICAL PROPERTIES OF CARBON FIBER REINFORCED LOW-DENSITY POLYETHYLENE COMPOSITES

Dr. Öğr. Üyesi Ümit ALKAN
İstanbul Gelişim Üniversitesi

Özet

Düşük yoğunluklu polietilen (LDPE) iyi kimyasal, fiziksel ve mekanik özelliklere sahip gelecek vaat eden bir plastik olarak kabul edilir, ancak düşük güç, sertlik ve düşük ısı direnci gibi çeşitli dezavantajlar nedeniyle kullanımları sınırlıdır. Son on yılda, güçlendirilmiş termoplastik kompozitler, özellikle yapısal olmayan inşaat malzemeleri ve otomotiv bileşenleri gibi birçok uygulama için büyük ilgi görmüştür. Bu nedenlerden dolayı, düşük maliyetli yöntemler ve takviye malzemeleri kullanarak LDPE'nin mekanik özelliklerinin değiştirilmesi, ticari endüstriyel uygulamalar için çok önemlidir. Kompozit malzemelerin üretimi için kullanılabilen karbon fiberler, aynı zamanda düşük yoğunluklu mükemmel özelliklere sahiptir. Karbon fiber,% 92'den fazla karbondan oluşan ince bir grafit kristal yapıya sahip lifli bir karbon malzemedir. Bu nedenle, bu çalışmada farklı uzunluklardaki karbon fiberlerin LDPE-CF kompozitlerinin mekanik özellikleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bu nedenle, 1 mm ile 2 mm arasında değişen farklı uzunluklarda LDPE / CF kompozitler eklenmiş, sıcak pres yöntemi kullanılarak farklı elyaf yüklemelerinde (ağırlıkça% 1, 2.5, 5) imal edilmiştir. Oda sıcaklığında Young modülü, çekme dayanımı, kopma anındaki yüzde uzama ve kopma anındaki enerji gibi numunelerin mekanik özellikleri, Lloyd Instruments LF Plus Tek Kolonlu Üniversal Malzemeler Test Cihazı ile belirlenmiştir. Sonuçlar, 2 mm uzunluktaki CF katkılı kompozitinin sahio olduğu mekanik dayanımının 1 mm uzunluktaki CF katkılı kompozite kıyasla daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, farklı uzunluklardaki karbon fiberlerin eklenmesi, muhtemelen iç gerilme kuvvetlerinin oluşması ve zayıf bir matris karbon fiber arayüzü nedeniyle, saf LDPE ile karşılaştırıldığında, kırılma sırasında mekanik güçlenme ve uzama üzerinde olumsuz bir etkiye neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Düşük Yoğunluklu Polietilen, Karbon Elyaf, Mekanik Özellik, Polimer Komposite

Abstract

Low density polyethylene (LDPE) is accepted as a promising plastic having good chemical, physical and mechanical properties, but their uses are limited due to several drawbacks, namely low strength, stiffness and poor heat resistance. Last decade, reinforced thermoplastic composites have attracted much attention for number of applications, particularly as non-structural building materials and automotive components. For these reasons, modifying the mechanical properties of LDPE by using low cost methods and reinforcing materials has a crucial importance for commercial industrial applications. Carbon fibers which can be used for the production of composite materials have excellent properties with a low density at the same time. Carbon fiber is a fibrous carbon material with a fine graphite crystal structure consisting of more than 92% carbon. Therefore, this study examined the effects of carbon fiber of different lengths on the mechanical properties of LDPE-CF composites. For this reason, LDPE/CF composites, was added in different lengths varying between 1mm and 2mm, were fabricated at different fiber loadings (1, 2.5, 5 wt %) using hot press method. The mechanical properties of the samples such as Young's modulus, tensile strength, percentage strain at break and energy at the break were determined by Lloyd Instruments LF plus Single Column Universal Materials Testing Machine at room temperature. The results showed that 2 mm length CF composite had higher mechanical

strength compared with that of 1 mm length CF composite. However, the addition of different lengths carbon fiber usually caused a negative impact on mechanical strenght and elongation at break, if compared with pure LDPE, probably due to the generation of internal strain forces and by a poor matrix carbon fiber interface.

Keywords: Low Density Polyethylene, Carbon Fiber, Mechanical Properties, Polymer Composites

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN TEMPERATURE, SOUND INTENSITY AND SURFACE ROUGHNESS DUE TO TOOL WEAR DURING TURNING OF HARDENED AISI 4140 MATERIAL

Dr. Abidin ŞAHİNOĞLU
Çankırı Karatekin University

Abstract

Longer durability and energy efficiency of the machines is desired. It is possible to increase the strength of machine parts up to 3 times by heat treatment. At the same time, increasing tensile strength and abrasion resistance increase. Increasing the hardness value of the material as a result of heat treatment increases the tensile strength, friction and abrasion resistance of the material. Despite all these advantages in hard turning, machining is difficult. Good finish quality is required in the finish turning process. Good surface quality is achieved by grinding. The grinding process is a long process. Therefore, it is a costly process. As an alternative to grinding, hard turning is used. Grinding quality surface can be obtained in hard turning. Despite these advantages, CBN or Ceramic tools are used for hard turning. But the cost of these tools is high. Therefore, it is of great importance to examine machining experiments with carbide inserts, which are widely used in the industry. In this study, tool wear, surface roughness value, material temperature and sound intensity of AISI 4140 which has a hardness value of 50 HRC with carbide inserts were investigated. Depending on tool wear; surface roughness value, temperature and sound intensity increased. Good surface quality and long tool life have been achieved with carbide inserts. It is foreseen in this study that very long tool life and grinding quality surfaces and carbide tools can be used in turning of hard materials.

Keywords: Hard Turning, Surface Roughness, Tool Wear, Sound Level, Motor Current, Machinability

CNC TORNA TEZĞAHINDA İŞLEME PARAMETRELERİNİN KESME KUVVETLERİNE ETKİSİNİN SAYISAL ANALİZİ

NUMERICAL ANALYSIS OF THE EFFECT OF PROCESSING PARAMETERS ON CUTTING FORCES IN CNC LATHE MACHINE

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZDEMİR
Yozgat Bozok Üniversitesi

Özet

Talaşlı imalat, malzeme üzerinden talaş kaldırarak istenen geometriyi oluşturma işlemidir. Bu işlemi gerçekleştirmek için uygun malzeme, uygun takım ve tezgâhlar kullanılmalıdır. Talaşlı imalatın önemli bir dalını tornalama işlemi oluşturmaktadır. Tornalama işlemi dönel hareket yapan bir malzeme üzerinden kesici takım aracılığıyla talaş kaldırarak, parçaya istenen şekli ve biçimi verme işlemidir. Talaşlı imalatın diğer imalat metotları arasında önemli bir yeri vardır. Bütün imalat yöntemlerinde ürünün ölçü ve geometrik toleranslarının yanında yüzey kalitesi ile birlikte takım ömrü de büyük önem arz etmektedir. Takım ömrü kullanılan kesme parametrelerine bağlı olarak kesme anında meydana gelen kesme kuvvetleri ile doğrudan ilişkilidir. Kesme kuvvetleri takım geometrisi (uç yarıçapı, kesme kenar geometrisi, boşluk açısı vs.) ve kesme şartları (ilerleme hızı, kesme hızı, kesme derinliği vs.) gibi işleme parametrelerinin sonucuna bağlıdır. Makine parçalarının yüzey yapısı iş parçasının, kesici takımın, işleme koşullarının veya tezgâhın herhangi birinin değişmesi ile yani işleme rejiminden doğrudan etkilenir.

İmalat çelikleri, yüksek mukavemet istenmeyen makine parçalarının üretiminde sıklıkla tercih edilmektedirler. Genellikle, miller, pimler, dişliler, dişli parçaları, civatalar, akslar gibi parçalar kullanılarak; taşıt, motor, makine ve aparat yapımında; kancalar ve kalıp setlerinde imalat çeliği kullanılmaktadır. İmalat çelikleri, karbon miktarına bağlı olarak orta derecede mekanik özelliklere sahiptirler. Çalışmada, CNC torna tezgâhında C45 imalat çeliğinin işlenmesi esnasında meydana gelen kesme kuvvetleri üzerinde işleme parametrelerinin etki dereceleri incelenmiştir. Tornalama deneyleri Yüzey Yanıt Yöntemi (YYY) L_{27} orthogonal (dikey) dizinine göre yapılmıştır. İşleme parametreleri olarak kesme hızı (160 m/dak, 260 m/dak ve 360 m/dak), ilerleme miktarı (0.05 mm/dev, 0.18 mm/dev ve 0.31 mm/dev), kesme derinliği (0.1 mm, 0.3 mm ve 0.5 mm) ve takım radyüsü (0.4 mm, 0.8 mm ve 1.2 mm) kullanılmıştır. İşleme parametrelerinin kesme kuvveti üzerindeki etkileri ve etkileşimleri Varyans analizi (ANOVA) kullanılarak incelenmiştir.

Deneyler neticesinde, işleme parametrelerinin Fx üzerindeki etki dereceleri büyükten küçüğe doğru sırasıyla, kesme derinliği (%33.08), takım radyüsü (%26.96), ilerleme miktarı (%15.54) ve kesme hızı (%0.75) olarak belirlenmiştir. Fy üzerinde en etkili parametreler sırasıyla kesme derinliği (%38.88), ilerleme miktarı (%19.40), takım radyüsü (%11.24) ve kesme hızının (%0.27) olduğu belirlenmiştir. Fz üzerinde ise en etkili parametreler sırasıyla takım radyüsü (%41.45), kesme derinliği (%28.93), ilerleme miktarı (%0.28) ve kesme hızının (%0.01) olduğu belirlenmiştir. Kesme kuvvetleri üzerinde kesme derinliği ve takım radyüsünün en etkili parametreler olduğu yapılan analizler neticesinde belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kesme Parametreleri, Kesme Kuvvetleri, Yüzey Yanıt Yöntemi

Abstract

Machining is an operation of forming the desired geometry by performing chip removal over the material. Hence, the appropriate material, tools, and lathes should be used in order to achieve this operation. One important branch of machining is the operation of turning, whereby the piece is given the desired shape and form by machining over a rotating material via cutting tool. Machining has an important place among other manufacturing methods. In all manufacturing methods, the tool life is of great importance along with the surface quality as well as the dimensions and geometric tolerances of the product. The tool

life is directly related to the cutting forces that occur at the time of cutting, depending on the cutting parameters used. The cutting forces depend on the result of machining parameters such as tool geometry (insert radius, cutting edge geometry, clearance angle, etc.) and cutting conditions (feedrate, cutting speed, cutting depth, etc.). The surface structure of the machine parts is directly influenced by the machining regime by changing any of the workpiece, cutting tool, machining conditions or machine.

Manufacturing steels are often preferred in the production of machine parts which do not require high strength. Usually using shafts, pins, gears, threaded parts, bolts, axles; vehicles, engines, machinery and apparatus construction; manufacturing steel is used in hooks and mold sets. Manufacturing steels have moderate mechanical properties depending on the amount of carbon. In this study, the effects of machining parameters on the cutting forces occurred during machining of C45 manufacturing steel in CNC lathe were investigated. Turning experiments were performed according to the L27 orthogonal (Vertical) sequence of the Surface Response Method. As machining parameters were used cutting speed (160 m / min, 260 m / min and 360 m / min), feed rate (0.05 mm / rpm, 0.18 mm / rpm and 0.31 mm / rpm), cutting depth (0.1 mm, 0.3 mm and 0.5 mm) and tool radius (0.4 mm, 0.8 mm, and 1.2 mm). The effects and interactions of machining parameters on cutting forces were analyzed using analysis of variance (ANOVA).

As a result of the experiments, the effects of machining parameters on Fx were determined from cutting to large (33.08%), tool radius (26.96%), feed rate (15.54%) and cutting speed (0.75%), respectively. The most effective parameters on Fy were cut depth (38.88%), feed rate (19.40%), tool radius (11.24%) and cutting speed (0.27%). The most effective parameters on Fz were determined as tool radius (41.45%), cutting depth (28.93%), feed rate (0.28%) and cutting speed (0.01%), respectively. It has been determined that cutting depth and tool radius are the most effective parameters on cutting forces.

Key Words: Cutting Parameters, Cutting Forces, Response Surface Method

KEMOTERAPİ PLANI OLUŞTURMA ARACININ GELİŞTİRİLMESİ
A SOFTWARE TOOL FOR CHEMOTHERAPY PLAN GENERATION

Prof. Dr. Yalçın ÇEBİ
Dokuz Eylül Üniversitesi
Mert GÜLÇİN
Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet

Bir organdaki veya dokudaki hücrelerin düzensiz olarak bölünüp çoğalmasıyla beliren hücrelerden oluşan kanser, günümüzde giderek yaygınlaşmaktadır. Kanser tedavisinde farklı yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemlerden bir tanesi olan kemoterapi, tedavi için ilaçların kullanılmasına dayanan bir tedavi şekli olup, bu tedavide kanser hücrelerinin hedef alınması, yok edilmesi veya durdurulması amaçlanmaktadır.

Kemoterapi ile uygulanan tedaviler, muhtelif klinik araştırmalar sonucunda belirlenen ilaçların uygulama süreçlerini içermektedir. Bu süreçlerin kanser türlerine göre farklılıkları bulunmaktadır. Kimi kanser türlerinde kemoterapi uygulaması bir gün içerisinde olabilirken, kimilerinde ise birkaç güne yayılan bir süreç söz konusu olabilmektedir. Tüm kemoterapi uygulamalarının, kanser türüne göre standart olarak uygulanabilmeleri amacıyla muhtelif kurum ve kuruluşlar tarafından uygulayıcı doktorları yönlendiren formlar hazırlanmaktadır. Her kanser türüne göre tedavi süreçlerinin tanımlandığı formlar, "plan" olarak adlandırılmaktadır. Bu planlarda hastanın tedavi sürecinde kullanacağı ilaçlar, etken maddeler, yardımcı maddeler ile uygulama aşamaları ve dikkat edilecek hususlar ayrıntılı olarak belirtilmektedir. Kemoterapi planları, hastaya ve hastalığın seyrine bağlı olarak da uygulayıcı hekimler tarafından değiştirilebilmektedir.

Kemoterapi planlarının kullanılması sayesinde doktorlar hastanın tedavi sürecini ve sağlık durumunu gözlemleyebilmektedir. Her kanser türü için ayrı yöntemler ve ilaçları içeren farklı planlar uygulanmaktadır. Günümüzde kemoterapi uygulamalarında kullanılan planların, yetkili kurum veya kuruluşlar tarafından hazırlanmış yazılı dokümanlardan oluştuğu, planların elektronik ortamda da yalnızca PDF veya MS-Word biçemlerinde saklandığı görülmektedir. Bilindiği kadarıyla, bu dokümanların herhangi bir tedavi merkezinin bilişim sistemlerinde doğrudan kullanımı ve tedavi süreçleri ile planların elektronik ortamda eşleştirilmesi ve takibinin yapıldığı bir yazılım bulunmamaktadır.

Bu çalışmada, kemoterapi planlarının tedavi merkezlerinde kullanılan muhtelif yazılımlarla ortak olarak kullanılmasını sağlayabilecek, tedavi süreçleri ile birlikte hastalara göre planların yeniden düzenlenmelerini kolaylaştıracak bir yazılım geliştirilmiştir. Bu yazılımda mevcut planların içerikleri, ortak ve farklı yönleri dikkate alınmış plan hazırlayıcıları için kullanıcı dostu bir ara yüz tasarlanmasına çalışılmıştır. Bu yazılım ile klinik yöneticilerinin mevcut kemoterapi planlarını uygulamaları kolaylaşacak, planlarda değişiklikler yapmaları yanında kendilerine göre yeni planlar oluşturmaları da sağlanacaktır. Yazılımın geliştirilmesinde C#.NET, .NET MVC, .NET Entity Framework ve MS-SQL kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kanser, Kemoterapi Planı, İçerik Yönetim Sistemi

Abstract

Cancer which consists of cells that appear by the irregular division and proliferation of cells in an organ or tissue, is becoming increasingly common today. Different methods are used in the treatment of cancer. Chemotherapy is one of these methods based on the use of drugs. The aim of this treatment is targeting, destroying or stopping cancer cells.

The treatments applied with chemotherapy include the application processes of the drugs which are determined as a result of various clinical researches. These processes have differences according to cancer types. In some types of cancer, chemotherapy may take place

within one day, while others may involve several days. Various chemotherapy applications are being prepared by various institutions and organizations in order to ensure that all chemotherapy applications can be applied as standard according to the type of cancer by doctors. The forms in which treatment processes are defined for each type of cancer are called as “plans”. In these plans, the drugs, active substances and supplementary substances to be used by the patient during the treatment process and the stages of application and the situations to be considered are detailed. Chemotherapy plans can be changed by doctors depending on the patient and the course of the disease.

With the use of chemotherapy plans, doctors can monitor the patient's treatment and health status. There are different plans for each cancer type, including separate methods and drugs. Nowadays, it is seen that the plans used in chemotherapy applications are written documents prepared by the authorized institutions or organizations and these plans kept in electronic format only in PDF or MS-Word formats. To the best of our knowledge, there is no direct use of these documents in the information systems of any treatment center, and there is no software for matching and monitoring the treatment processes and plans in an electronic environment.

In this study, a software has been developed which can enable the generate of chemotherapy plans jointly with the various software which used in treatment centers. This software also facilitates the rearrangement of the plans according to the patients and their treatment processes. In this software, the common and different aspects of the existing plans were taken into consideration and a user-friendly interface was designed for the plan makers. This software will make it easier for clinical managers to apply their existing chemotherapy plans, as well as making changes in plans and creating new plans for them. C # .NET, .NET MVC, .NET Entity Framework and MS-SQL were used in the development of the software.

Keywords: Cancer, Chemotherapy Plan, Content Management System

DİZEL YAKIT-KANOLA BİYODİZELİ KARIŞIMININ MOTOR PERFORMANS VE EMİSYONLARINA ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF DIESEL FUEL-CANOLA BIODIESEL BLEND ON ENGINE PERFORMANCE AND EMISSIONS

Dr. Ali Can YILMAZ
Çukurova Üniversitesi

Özet

Dizel yakıt petrol türevi bir ürün olup, benzine göre motorda yol açtığı yüksek duman (is) ve yüksek azot oksit (NO_x) emisyonu ile göze çarpmaktadır. Diğer taraftan, dizel motorlar aynı hacimdeki ve benzer teknolojideki bir benzinli motora göre, daha yüksek tork ve daha düşük yakıt tüketimi ile de ön plana çıkmaktadır. Karbon monoksit (CO) zehirli bir gaz olmasından dolayı içten yanmalı motorlar için azaltılması hayati önem taşıyan diğer bir emisyon türüdür. Emisyonları genel olarak azaltmak yönünde Seçici Katalitik İndirgeyiciler (SCR), dizel partikül filtreleri (DPF), AdBlue gibi yanma prosesinin dışında ayrı sistemler modern araçlarda kullanılmakta olsa da, bu sistemler günümüzdeki sıkı emisyon standartlarını karşılamak için tek başlarına yeterli gelmemekte, emisyonun esas olarak yanma prosesi içerisinde azaltılması gerekmektedir. Bu da ancak yanma veriminin arttırılması ve doğru yakıtın kullanılmasıyla gerçekleşebilir. Yakıtın kimyasal içeriği ve motorun spesifik özellikleri (sıkıştırma oranı, çap-strok, yakıt enjeksiyon parametreleri, termik verim, vs.) emisyonların egzoz supaplarından daha çıkmadan önceki karakteristiğini belirleyen parametrelerdir. Bu çalışmada, atık kanola yağından transesterifikasyon (esterleşme) yöntemiyle elde edilmiş biyodizelin hacimce %10 (B10), %20 (B20) ve %30 (B30) oranlarında dizel yakıtla (motorin) karışımının motor performans ve emisyon değerleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Üretilen biyodizelin özellikleri ASTM D6751 standartlarına göre kıyaslanarak yakıtın kalitesi ayrıca belirlenmiştir. Performans değerlendirmesinde motor gücü ve özgül yakıt tüketimi parametreleri göz önüne alınarak kıyaslamalar gerçekleştirilmiştir. Emisyon analizinde CO ve NO_x gazlarının değişimi motorinle karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; B10, B20 ve B30 karışımlarının düşük kalorifik değerlerinden dolayı, motor gücünü motorine kıyasla sırasıyla %5, %12 ve %17 oranlarında düşürdüğü; özgül yakıt tüketimini ise sırasıyla %6.4, %8.3 ve %10.2 oranlarında arttırdığı tespit edilmiştir. En düşük CO emisyonu %34 ile B30 için elde edilmiştir. Karışımdaki biyodizel miktarı arttıkça NO_x emisyonlarının da artış eğilimi gösterdiği tespit edilmiş olup, yine en yüksek artış %14.3 ile B30 için gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Biyodizel, Trans-esterifikasyon, Dizel Motor, Performans, Emisyon

Abstract

Diesel fuel is derived from petroleum and known with its tendency to high soot formation and nitrogen oxide (NO_x) emissions compared to petrol engines. On the other hand, diesel engines also come into prominence with their higher torque and lower fuel consumption when compared to petrol engines with similar technology and displacement. Carbon monoxide (CO) emission is to be diminished within the engine operation due to its high poisoning feature. Though utilization of emission reduction systems apart from engine combustion process such as Selective Catalytic Reduction (SCR), diesel particulate filters (DPF), AdBlue, etc., current emission restrictions necessitate improving combustion process in the cylinder as well. This phenomenon can just be provided by enhancing combustion efficiency and using fuel with correct chemical composition. In addition, engine specifications such as compression ratio, bore-stroke, fuel injection parameters, thermal efficiency, etc. are very effective on formation of exhaust gases before evacuation through the exhaust valves. In this study, the effects of 10 vol% (B10), 20 vol% (B20) and 30 vol% (B30) canola biodiesel-

diesel fuel blend on engine performance and emission values were investigated. The properties of biodiesel fuel were compared according to ASTM 6751 standards and the quality of the fuel was determined separately. In the performance evaluation, comparisons were made considering the engine power and specific fuel consumption parameters. In the emission analysis, the variation of carbon monoxide (CO) and nitrogen oxide (NO_x) emissions was compared with diesel fuel. According to the results; B10, B20 and B30 blends reduce engine power by 5%, 12% and 17% respectively compared to diesel fuel due to their low calorific values; specific fuel consumption increased by 6.4%, 8.3% and 10.2% respectively. The lowest CO emission was obtained for B30 with 34%. It was found that NO_x emissions tended to increase as the amount of biodiesel in the blend increased and the highest increase was observed for B30 with 14.3%.

Keywords: Biodiesel, Trans-esterification, Diesel Engine, Performance, Emission

IrO FİLMLERİNİN ELİPSOMETRİK, OPTİK, ELEKTRİK VE YÜZEYSEL ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ÇÖZELTİ MİKTARININ ETKİSİ

THE EFFECT OF AMOUNT OF SOLUTION ON THE ELLIPSOMETRIC, OPTICAL, ELECTRICAL AND SURFACE PROPERTIES OF IrO FILMS

Doç. Dr. Olcay GENÇYILMAZ
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Özet

İridyum oksit (IrO_2) filmleri, kimyasal püskürtme tekniği kullanılarak farklı çözelti miktarlarında (50 ml ve 100 ml) cam tabanlar üzerine üretildi. İridyum oksit filmlerinin üretiminde çözelti kaynağı olarak iridyum klorid ($IrCl_3.3H_2O$) kimyasal tuzu kullanıldı. İridyum oksit filmlerinin amorf fazdan (Ir_2O_3), polikristal (IrO_2) faza dönüşebilmesi için 500 °C sıcaklıkta 1 saat süreyle hava ortamında ısıl işlem uygulandı. Elde edilen IrO_2 filmlerinin karakterizasyonu için spektroskopik elipsometre (SE), UV-Vis spektrofotometre, atomik kuvvet mikroskobu (AFM), dört uç nokta tekniğini içeren birkaç analiz tekniği kullanıldı. IrO_2 filmlerinin spektroskopik elipsometrik, optik, elektrik ve yüzey özellikleri üzerine çözelti miktarının etkisi belirlendi. Kalınlık (d), kırılma indisi (n), sönüm katsayısı (k) gibi bazı optik parametreler üzerine çözelti miktarının etkisi çok duyarlı bir analiz tekniği olan spektroskopik ellipsometre (SE) tekniği ile Cauchy-Urbach modeli kullanılarak incelendi. IrO_2 filmlerinin kalınlık değerlerinin 247-293 nm arasında değiştiği tespit edildi. Filmlerin geçirgenlik (T), soğurma (A) ve yansıma (R) spektrumlarını incelemek için 300-900 nm dalgaboyu aralığında U-Vis spektrofotometre kullanıldı. Filmlerin soğurma spektrumlarından yararlanılarak Urbach enerji (E_u) değerleri hesaplandı. Bant kenarları, yasak enerji aralığı ve Urbach enerji değerlerinde belirgin değişimler tespit edildi. Filmlerin yasak enerji aralıkları (E_g) optik metot kullanılarak belirlendi. Filmlerin ortalama geçirgenlik değerleri % 30 ve % 40 olarak belirlendi. Ayrıca yüzey özellikleri ve pürüzlülük değerleri AFM kullanılarak incelendi. Ortalama (Ra), pik-vadi (Rpv) ve ortalama karekök (Rq, rms) pürüzlülük değerleri XEI versiyonlu 1.7.1. yazılım kullanılarak belirlendi. Bütün görüntüler 5 µm × 5 µm alan taranarak elde edildi ve çözelti miktarının değişmesi ile yüzey morfolojisinin ve pürüzlülük değerlerinin belirgin bir şekilde değiştiği görüldü. Filmlerin elektriksel özelliklerini belirlemek için dört nokta uç tekniği kullanıldı ve filmlerin elektriksel özdirenç değerleri tespit edildi. Filmlerin elektriksel özdirenç aralığı $1{,}36\times10^{-2}$ Ωcm-$6{,}51\times10^{-1}$ Ωcm olarak belirlendi. Sonuç olarak, bu sonuçlar iridyum oksit filmlerinin kalınlık (d), kırılma indisi (n), sönüm katsayısı (k), optik, elektrik ve yüzey özellikleri üzerine çözelti miktarının belirgin etkileri olduğunu gösterdi.

Anahtar Kelimeler: İridyum Oksit, Kimyasal Püskürtme, Optik Parametreler, Elektriksel Özdirenç, Yüzey Morfolojisi

Abstract

Iridium oxide (IrO_2) films were produced on glass substrates with different amount of solution (50cc-100cc) by using the chemical spray pyrolysis technique. Iridium chloride ($IrCl_3.3H_2O$) chemical salt was used as the solution source in the production of iridium oxide films. In order to convert the iridium oxide films from the amorphous phase (Ir_2O_3) to the polycrystalline (IrO_2) phase, thermal processing was performed in air at 500 ° C for 1 hour. A number of techniques, including spectroscopic ellipsometry (SE), UV-Vis spectrophotometer, atomic force microscopy (AFM), four point probe technique were used to characterize the produced IrO_2 films. The effect of amount of solution (50cc-100cc) on the spectroscopic ellipsometric, optical, electrical and surface properties of the IrO_2 films was determined. The effect of amount of solution on the optical parameters such as thickness (d), refractive index (n) and extinction coefficient (k) were investigated by spectroscopic ellipsometry (SE) technique, which is very sensitive analysis technique, using Cauchy-Urbach

model. The thickness values of IrO_2 films were found to be in the range of 247 to 293 nm. For investigation, the transmittance (T), absorbance (A) and reflectance (R) spectra of the films, U-Vis spectrophotometer was used over the wavelength range of 300–900 nm. The Urbach energy (E_u) values and band edge chancing of films were investigated using absorbance spectra. The band edge, the values of band gap and Urbach energy were apparently confirmed alterations. The optical method was used for determination of the band gap values (E_g) of IrO_2 films. The average value of transmittance was determined as 40 % and % 30. Also, the surface properties and roughness values of the films were taken by AFM. The average (R_a), peak-valley (R_{pv}) and root mean square (R_q, rms) roughness values were determined using XEI version 1.7.1 software. All the images were taken from an area of 5 µm × 5 µm and these results indicated that the surface morphology and roughness values were prominently changed with change of solution amount. In order to evaluate the electrical properties of films, four point probe measurements were carried out and electrical resistivity values of films were determined. The range of resistivity of the films was measured as 1.36×10^{-2} Ωcm-6.51×10^{-1} Ωcm. Finally, these results showed that the amount of solution had a significant effect on the thickness (d), refractive index (n) and extinction coefficient (k), optical, electrical and surface properties of the iridium oxide films.

Keywords: Iridium Oxide, Chemical Spray, Optic Parameters, Electrical Resistivity, Surface Morphology

KONVEKTİF ISI DEĞİŞİMLERİNİN SABİT RADYASYON IŞIMA VE ISITMA ALTINDA GÜNEŞ PANELİNİN VERİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

IMPACTS OF CONVECTIVE HEAT CHANGES UNDER CONSTANT RADIATION AND HEAT ENERGY ON THE EFFICIENCY OF THE SOLAR PANEL

Doç. Dr. Mustafa BURUNKAYA
Gazi Üniversitesi
Süleyman Kadir DEMİR
Gazi Üniversitesi

Özet

Günümüzde elektrik enerjisi insanlık için hayati bir öneme sahiptir. Elektrik enerjisinin devamlılığının sağlanması ve verim en önemli konulardan bazılarıdır. Bu bağlamda, yenilenebilir enerji kaynaklarından biri olan güneş enerjisi; doğaya zararı olmaması, temiz ve sürdürülebilir bir enerji kaynağı olması ve aynı zamanda kolay ulaşılabilir olması yönleri ile öne çıkmaktadır. Güneş enerjisinden elektrik elde edilmesi sürecinde güneş enerjisi, güneş panelleri vasıtasıyla elektrik enerjisine dönüştürülmektedir. Ancak şu an kullanılan yöntemlerde güneş panellerinin enerji üretim verimleri bir hayli düşüktür. Bu çalışmada, ısı enerjisinin güneş panellerinin verimi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bu bağlamda, ortamdaki değişken hava akımı ve sabit ışıma altında oluşan ısı değişimlerinin, panel yüzey sıcaklığı ve bunun panelin verimi üzerindeki etkileri deneysel olarak analiz edilmiş ve araştırılmıştır. Silisyum güneş paneli yüksüz, 1 kΩ ve 2 kΩ yük altında iken ve hava akımı nedeni ile ısıtma yok iken ve panelin harici bir hava akımı tarafından ısıya maruz kalması durumlarında elde edilen panelin çıkış gerilim ve akım değişimleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, sıcaklığın artması sonucu güneş panelinden elde edilen akım ve gerilim değerlerinin düştüğü ve panelin veriminin azaldığı, panelin soğutulmasının ise bu parametrelerin artmasını sağladığı gözlemlenmiştir. Panellerin soğutulması ile sağlanan verim artışının, güneş paneli uygulamalarının daha fazla yaygınlaşmasına neden olacağı düşünülmektedir. İleride yapılacak olan çalışmaların önemli bir kısmının, güneş panellerin soğutulması ile panel veriminin artırılması üzerine olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yenilenebilir Enerji, Güneş Paneli, Konvektif Isıtma, Sıcaklık Etkisi, Verim

Abstract

In today's world where technology is dependent on electrical energy, it has become very important to ensure the continuity of electrical energy and to benefit from this energy with maximum efficiency. In this context, solar energy, which is one of the renewable energy sources; It is very important because it is a clean and sustainable energy source without harm to nature and it is also easily accessible. In the process of obtaining electricity from solar energy, solar energy is converted to electrical energy through solar panels. However, in this method, energy production efficiency of solar panels is quite low. In this study, the effects of heat energy on the efficiency of solar panels were investigated. In this context, the effects of the changes in the heat under the variable convective and constant radiation on the panel surface temperature and the efficiency of the panel were experimentally analyzed and investigated. The output voltage and current changes of the panel were investigated when the silicon solar panel was unloaded, under 1 kΩ and 2 kΩ load and without convective heating and when the panel was exposed to an external convective heat. As a result, it was observed that the current and voltage values obtained from the solar panel decreased and the efficiency of the panel decreased and the cooling of the panel increased these parameters. It is thought that the increase in efficiency provided by the cooling of the panels will cause more

widespread use of solar panel applications. It is thought that a significant part of the future studies will be on cooling the solar panels and increasing the panel efficiency.

Keywords: Renewable Energy, Solar Panel, Convective Heating, Temperature Effect, Efficiency

HİDROJEN GAZ SENSÖRÜ OLARAK METAL OKSİTLERİN KULLANIMI
UTILIZATION OF METAL OXIDE AS A HYDROGEN GAS SENSOR

Dr. Özlem ERDEM
Çukurova Üniversitesi

Özet

Hidrojen gazı (H_2), temiz, taşınabilir ve potansiyel olarak tükenmez bir enerji kaynağıdır. Bununla birlikte, H_2 geniş patlayıcı konsantrasyon aralığına (% 4-75 hacim), düşük ateşleme enerjisine (0.02 mJ) ve büyük alev yayılma hızına sahiptir. Ayrıca çok küçük moleküler boyutu nedeniyle, bu gazın hapsi ve tutulması oldukça zordur. H_2 insan duyuları ile tespit edilemez, çünkü renksiz ve kokusuzdur. Bu yüzden hidrojeni doğru algılayabilmek ve izleyebilmek önemli bir konudur.

Metal oksitler, kimya, fizik ve malzeme bilimlerinin birçok alanında çok önemli bir rol oynamaktadır. Metal oksitlerin çeşitli türevleri, mikroelektronik devrelerin imalatında, sensör yapımında, piezoelektrik cihazlarda, yakıt hücrelerinde, paslanmaya karşı yüzeylerin pasifleştirilmesi için kaplamalarda ve katalizörler olarak çok çeşitli teknolojik uygulamalarda kullanılırlar. Metal oksitlerin birçoğu geniş bant aralıklarına ve düşük reaktiviteye sahiptir. Bir oksit partikülünün ortalama boyutundaki bir düşüş bant boşluğunun büyüklüğünü değiştirebilir ve bu durum iletkenlik ve kimyasal reaktivite üzerinde güçlü bir etki yaratır. Yarı iletken metal oksitler düşük maliyetli, basit kullanım kolaylığı, reaksiyona hızlı cevap vermesi ve çok sayıda gazı algılama kabiliyeti ile dikkatleri üzerine çekmektedirler.

Bu çalışma, yarı iletken metal oksitleri kullanılarak uygun ve seçici hidrojen gazı sensörlerinin elde edilmesi ve bu sensörlerin aktivitesinin incelenmesini konu edilmiştir. Burada önemli olan hazırlanan sensörlerin hızlı tepki verme hassasiyeti, geri kazanım süresi, gaz seçiciliği, tespit limiti, sıcaklık / nem etkisi ve yeniden kullanılabilirliğidir. Bu amaçla yarı iletken metal oksit bazlı hidrojen gazı sensörleri RF magnetron püskürtme, reaktif RF püskürtme, elektro-eğirme, alev spreyli piroliz gibi yöntemlerle elde edilmektedir. Bu derlemede elde edilen ince film sensörlerinin duyarlılık ve kısa tepki / iyileşme süreleri, stabiliteleri, hidrojen gazı seçiciliği ve tepkisi araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Metal Oksit, Hidrojen, Gas Sensör, Yarı İletken

Abstract

Hydrogen gas (H_2) is a clean, portable and potentially inexhaustible source of energy. However, H_2 has a wide explosive concentration range (4-75% by volume), low ignition energy (0.02 mJ) and a large flame spread rate. Furthermore, due to its very small molecular size, this gas is very difficult to trap and trap. H_2 cannot be detected by human senses because it is colorless and odorless. Therefore, it is important to be able to correctly detect and monitor hydrogen.

Metal oxides play a very important role in many fields of chemistry, physical and material sciences. Various derivatives of metal oxides are used in the manufacture of microelectronic circuits, sensor construction, piezoelectric devices, fuel cells, coatings for passivation of corrosion-resistant surfaces, and as catalysts in various technological applications. Many of the metal oxides have wide band ranges and low reactivity. A decrease in the average size of an oxide particle can change the size of the band gap, which has a strong effect on conductivity and chemical reactivity. The semiconductor metal oxides attract attention with their low cost, ease of use, rapid response to reaction and the ability to detect multiple gases.

The aim of this study is to obtain suitable and selective hydrogen gas sensors by using semiconductor metal oxides and to investigate the activity of these sensors. The rapid response sensitivity, recovery time, gas selectivity, detection limit, temperature / humidity effect and reusability of the prepared sensors is very important issue. For this purpose,

semiconductor metal oxide based hydrogen gas sensors are obtained by methods such as RF magnetron spraying, reactive RF spraying, electro-spinning, flame spray pyrolysis. In this review, sensitivity and short response / recovery times, stability, hydrogen gas selectivity and response of thin film sensors obtained were investigated.

Keywords: Metaloxide, Hydrogen, Gas Sensor, Semiconductor

NiO FİLMLERİNİN ÜRETİMİ ve KARAKTERİZASYONU
PRODUCTION AND CHARACTERIZATION OF NiO FILMS

Doç. Dr. Olcay GENÇYILMAZ
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Özet

Saydam iletken oksit filmler (SİO) bilim ve teknolojideki en son yapılan araştırmaların pek çoğunda dikkat çeken malzemelerdir. Nikel oksit filmler (NiO) saydam iletken oksit ailesinin parçası olan yarıiletken bir malzemedir ve bu filmler p-tipi iletkenlikleri ve geniş bant aralıklarından (3.6–4.0 eV) dolayı çeşitli uygulamalarda kullanılabilirler. Bu çalışmada, SİO yarıiletkenlerden biri olan NiO filmleri ekonomik bir teknik olan ultrasonik püskürtme tekniği kullanılarak cam tabanlar üzerine depolandı. Önemli bir deney parametresi olan taban sıcaklığı 450 °C olarak belirlendi. Nikel oksit filmlerin depolanmasında, çözelti olarak nikel nitrat hekzahidrat [$Ni(NO_3)_2.6H_2O$] kimyasal tuzu kullanıldı ve bu çözeltinin molaritesi 0.01 M olarak ayarlandı. Tüm çözeltiler pH değerleri 10 olarak ayarlandı ve çözeltiler oda sıcaklığında hazırlandı. Filmlerin depolanmasında taşıyıcı gaz olarak nitrojen gazı kullanıldı. Nikel oksit filmlerinin yapısal, yüzey ve optik özellikleri çeşitli karakterizasyon teknikleri kullanılarak incelendi ve tüm filmlerin karakterizasyonları oda sıcaklığında gerçekleştirildi. Filmlerin yapısal özellikleri, X-ışını kırınım metodu kullanılarak incelendi ve filmlerin kristalleşme seviyeleri, tane boyutları (D), yapılanma katsayıları (TC), dislokasyon yoğunluğu (δ) ve tercihli yönelimleri belirlendi. XRD sonuçları, depolanan nikel oksit filmlerinin kübik fazda polikristal yapıda ve tercihli yönelimlerinin (111) doğrultusunda olduğunu gösterdi. UV-Vis ölçümlerinden elde edilen soğurma (A), geçirgenlik (T) ve yansıma (R) spektrumlarından yararlanılarak filmlerin optik özellikleri incelendi. Tüm Uv ölçümleri 300-900 nm dalgaboyu aralığında ölçüldü. Filmlerin kalınlıkları ağırlık metodu kullanılarak 483 nm olarak belirlendi. Filmlerin yasak enerji aralığı (E_g) ve Urbach enerjisi (E_u) sırasıyla optik metot ve soğurma spektrumları kullanılarak belirlendi. Kırılma indisi (n) değerlerinin belirlenmesi optik materyallerin araştırılmalarında önemli bir rol oynar. Çünkü kırılma indisi (n) değerleri, spektral dağılım için aygıtların tasarımında önemli bir faktördür. Bu yüzden filmlerin kırılma indisi değerleri beş farklı yöntem kullanılarak (Moss, Ravindra, Herve-Vandamme, Reddy and Kumar, Singh) hesaplandı ve bu değerler karşılaştırıldı. Ayrıca, filmlerin elektriksel iletkenlik değerleri dört uç metodu kullanılarak belirlendi. NiO filmlerinin yüzey topografisi alan taramalı elektron mikroskobu (FESEM) kullanılarak incelendi. Bu görüntülerden filmlerin depolama koşullarına bağlı olarak, farklı büyüklükteki nanokristal tanelerden ve kümelerden oluştuğu görüldü.

Anahtar Kelimeler: NiO, Yasak Enerji Aralığı, Kırılma İndisi, Elektriksel İletkenlik, Yüzey Topografisi

Abstract

Transparent conductive oxide (TCO) films are notable materials in many areas of latest researches in the sciences and technologies. Nickel oxide (NiO) is a semiconductor material that is part of this family of transparent conductive oxide and these films can be used in various applications due to its p-type conductive and wide band gap (3.6–4.0 eV). In present study, NiO films which are one of the semiconductors of TCO were deposited on the glass substrates using cost efficient ultrasonic spray pyrolysis technique. The substrate temperature, which is an important experimental parameter, was determined as 450 °C. Nickel nitrate hexahydrate [$Ni(NO_3)_2.6H_2O$] chemical salt was used as the solution source and this molarity of solution was performed as 0.01 M in the deposition of nickel oxide films. pH values of all films were set to 10 and these solutions were prepared at room temperature. The nitrogen gas was used as carrier gas during deposition of films. The structural, surface and optical properties of NiO films were examined using various characterization techniques

and the characterizations of the all films were performed at room temperature. The structural properties of films were investigated using X-ray diffraction method and the crystalline levels, grain size (D), texture coefficient (TC), dislocation density (δ) and preferred orientation of films were determined. X-ray diffraction results showed that the deposited NiO films were polycrystalline structures in cubic phase and exhibit (111) preferential orientation. The optical properties of films were examined using absorbance, transmittance and reflectance spectra obtained from UV-Vis measurements. All Uv measurement were obtained in the 300-900 nm wavelength range. The thickness of NiO films was measured as 483 nm by weighing method. The band energy (E_g) and Urbach energy (E_u) of the films were calculated by optical method and absorption spectra, respectively. The determination of refractive index (n) values plays an important role in the research of optical materials. Because refractive index (n) values are a significant factor in designing devices for spectral dispersion. For this reason, the refractive index values of films were calculated using five different methods (Moss, Ravindra, Herve-Vandamme, Reddy and Kumar, Singh equations) and these values were compared. Also, the conductivity values of films were determined by four probes. The surface topography of NiO films were investigated scanning electron microscopy (FESEM). From the micrographs, it is seen that the films consist of nanocrystalline grains with different size and clusters depending on the deposition condition.

Keywords: NiO, Band Gap, Refractive Index, Electrical Conductivity, Surface Topography

BİYODİZEL ÜRETİM YÖNTEMLERİ VE KARŞILAŞTIRMASI
BIODIESEL PRODUCTION METHODS AND COMPARISON

Dr. Özlem ERDEM
Çukurova Üniversitesi
Dr. Ali Can YILMAZ
Çukurova Üniversitesi

Özet

Günümüzde artan nüfus, kentleşme ve sanayileşmeyle birlikte enerjiye olan talep giderek artmaktadır. Bu talep çoğunlukla yenilenemeyen fosil kaynaklardan elde edilmiş olup fosil kaynakların giderek tükeniyor olması, çevresel ve küresel yükümlülükleri arttırması dolayısıyla araştırmacılar alternatif enerji kaynaklarına yönelmişlerdir. Bu anlamda hayvansal, bitkisel atıklarla beraber şehirsel ve endüstriyel atıklar da biyokütle enerji kaynakları kapsamında değerlendirilmektedir. Biyokütle kaynaklı en önemli alternatif yakıt biyodizeldir.

Biyodizel, hayvansal veya bitkisel yağlar gibi yenilenebilir kaynaklardan elde edilen alternatif bir dizel yakıtıdır. Kimyasal olarak, uzun zincirli yağ asidi mono alkil esteri olarak tanımlanabilir. “Biyo” kökü biyolojik canlı kaynaklı olduğunu, “dizel” kelimesi ise motorlu dizel taşıtlarda kullanılabilir olduğunu ifade etmektedir. Biyodizel bitkisel veya hayvansal yağların bir alkol ve katalizör ile reaksiyona sokulmasıyla üretilir.

Biyodizel üretiminde, bitkisel yağlar ile hayvansal ve bitkisel atık yağlar kullanılmaktadır. Bitkisel ve hayvansal atık yağlar canlı ve çevre sağlığı açısından geri kazanılması gereken önemli bir kaynaktır. Türkiye’de yaklaşık olarak yılda 300,000 ton bitkisel ve hayvansal atık yağ oluşmaktadır. Bir litre atık yağdan bir litre biyodizel üretilebilmektedir. Yani, Türkiye’de oluşan bitkisel ve hayvansal atık yağların biyodizel üretiminde kullanılmasının ülke ekonomisine katkısı yılda 300 milyon euro olabilecektir.

Bu çalışmanın amacı, öncelikle biyodizelin çevresel faydaları, avantajları dezavantajları hakkında da bilgi vermektir. Ayrıca biyodizel üretim yöntemleri olarak seyreltme, mikroemülsiyon oluşturma, piroliz, transesterifikasyon reaksiyonlarını açıklamak ve karşılaştırma yapmaktır. Biyodizel üretimi için en uygun, en elverişli ve en etkili yöntem bulunduktan sonra laboratuvar ortamında elde ediliş basamakları açıklanmaktadır. Aynı zamanda verimli biyodizel elde etmek için kullanılan alkoller, katalizörler ve diğer reaktiflerin reaksiyondaki kullanım miktarları, reaksiyon zamanına ve ürün dönüşümüne olan etkisi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Biyodizel, Biyokütle, Trans-esterifikasyon, Kimyasal Reaksiyonlar

Abstract

Nowadays with the increasing population, urbanization and industrialization, the demand for energy is increasing. This demand was mostly derived from non-renewable fossil resources, and as the fossil resources became increasingly depleted and increased environmental and global obligations, researchers turned to alternative energy sources. In this sense, animal, plant and urban and industrial wastes are considered within the scope of biomass energy sources. The most important alternative fuel from biomass is biodiesel. Biodiesel is an alternative diesel fuel obtained from renewable sources such as animal or vegetable oils. Chemically, it can be defined as the long chain fatty acid mono alkyl ester. ”Bio” root has biological viability, and “diesel” is the word for motorized diesel vehicles. Biodiesel is produced by reacting vegetable or animal oils with alcohol and catalyst.

In the production of biodiesel, vegetable oils and animal and vegetable waste oils are used. Vegetable and animal waste oils are an important resource that needs to be recovered in terms of living and environmental health. Vegetable and animal waste oils are consisted

approximately 300,000 tons per year in Turkey. One liter of biodiesel can be produced from one liter of waste oil. Because of this, consisting of vegetable and animal waste oils in Turkey used in biodiesel production to contribute to the country's economy would be 300 million euros per year.

The aim of this study is to give information about environmental benefits and disadvantages of biodiesel. In addition, biodiesel production methods, dilution, microemulsion formation, pyrolysis, transesterification reactions are to explain and to make comparisons. After finding the most suitable, convenient and effective method for biodiesel production, the steps of obtaining it in the laboratory are explained. At the same time, the effect of alcohols, catalysts and other reagents used in the reaction on yields, reaction time and product conversion were investigated.

Keywords: Biodiesel, Biomass, Trans-esterification, Chemical Reactions

INVESTIGATION OF COMPRESSION STRENGTH OF CONCRETE SAMPLES REINFORCED WITH ARAMID FIBERS

Dr. Ali Can YILMAZ
Çukurova University
Dr. Özlem ERDEM
Çukurova University
Dr. Ramazan ERDEM
Akdeniz University

Abstract

Fibers are widely used for enhancing some properties of brittle concrete such as tensile and compression strength, crack control, etc. In this study, the compression strength behavior of concrete samples produced using 300 dose CEM II / A-M (P-LL) 42.5 R Portland composite cement blended with aramid fibers produced using Resin Transfer Molding method was investigated. Resin transfer molding method was used to obtain aramid packs due to its capability of manufacturing high performance structural parts. Aramid yarns were made into fabric with several weaving techniques as well as specially designed perforated metal frames. The obtained fabrics were treated with a resin along with a special catalyst (boosting reaction rate) under 40°C and 4 bar. Aramid fibers were made so as to be in two different densities by Resin Transfer Molding method and these fiber packs were wrapped onto concrete samples. Fiber packs manufactured using molding platform were obtained using aramid fibers with 7 kg/m^3 and 12 kg/m^3 densities and 12 µm diameter. At the compression strength test stage, a hydraulic testing system with hydraulic testing machine and a data acquisition system were utilized to test the static compression strength of the concrete specimens. During tests, load and displacement data were recorded in real time via the data acquisition system and then used in the calculation of average axial strain and stress along the height of the specimens. Axial strain values were collected via two unidirectional strain gauges which were located at the mid-height of the specimen. According to the compression test results, fiber additives with 7 kg/m^3 and 12 kg/m^3 increased the compressive strength of concrete to approximately 23 MPa and 28 MPa, respectively.

Keywords: Concrete, Compression Strength, Aramid Fiber, Resin Transfer Molding

PLAZMA PÜSKÜRTME TEKNİĞİ İLE KAPLANAN AA5054 ALÜMİNYUM ALAŞIMININ MEKANİK ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF MECHANICAL PROPERTIES OF COATED AA5054 ALUMINUM ALLOY WITH PLASMA SPRAY TECHNIQUE

Öğr. Gör. Dr. Hacı Bekir ÖZERKAN
Gazi Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada, AA5054 alüminyum alaşımından numunelerin yüzeyleri, plazma püskürtme tekniği ile zirkonyum oksit kaplanarak aşınma direncinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Günümüzde plazma enerjisi kullanılarak, alevle ergitilmiş toz ve tel püskürtme, elektrik ark püskürtme, plazma püskürtme, yüksek hızda oksijen yakıt püskürtme (HVOF) ve plazma transfer ark (PTA) kaplama teknikleri geliştirilmiştir. Bu çalışmaya esas olan plazma püskürtme kaplama tekniğinin diğerlerinden en önemli farkı, en yüksek enerjinin üretilip kullanıldığı teknik olmasıdır. Bu özellik, ergime sıcaklığı çok yüksek olan toz formundaki değişik seramiklerin, kimyasal ve mekanik özellikleri farklı birçok metalin yüzeyine kaplama yapılmasını mümkün kılmaktadır. Plazma püskürtme tekniğinde plazma jetini üretmek için argon/hidrojen yanıcı gaz karışımı, püskürtme tabancasının içerisinde güçlü bir elektrik arkı ile yakılır. Böylece yaklaşık 15000~25000 ºC aralığındaki yüksek sıcaklıktaki plazma kanalı üretilmiş olur. Yanmış gazların hızlı genleşmesi ile birlikte 800 m/s civarında plazma jeti hız kazanmaktadır. Daha sonra ince toz formundaki kaplama malzemesi (20-90 □m aralığında) plazma jetine enjekte edilmektedir. Bu yüksek sıcaklıkta püskürtülen tozlar ergimiş damlacıklar halinde kaplanacak nesneye doğru yüksek hızla ilerler ve bu aşamada plazma jetinin çarpma etkisi ile kaplama malzemesinin, kaplanacak malzemeye yapışması gerçekleşmiş olur. Bu çalışmada, savunma sanayinde yüksek korozyon dayanımı ve mukavemet gibi özelliklerinden dolayı kullanılan alüminyum AA5054 alaşımının yüzeyi kaplanmıştır. Bu kapsamda, alaşım numuneler; plazma ark akımı, toz akış hızı ve plazma çarpma mesafesi değiştirilerek yapılan kaplama işlemlerinde kaplama kalınlığı, mikro sertlik ve aşınma dirençleri gibi kaplama performansı çıktıları incelenmiştir. Aşınma testleri, dönel disk aşınma test cihazında gerçekleştirilmiş olup, aşındırıcı olarak alümina aşındırıcı kullanılmıştır. Farklı işlem koşullarında gerçekleştirilen kaplamalar karşılaştırıldığında, toz akış debisi artışı ile kaplama kalınlığı azalmıştır. Bununla birlikte düşük ark akımı değerinde ve plazma püskürtme mesafesinde kaplama kalınlığı değerleri yüksek çıkmıştır. Yüzey sertliği değerleri ise artan ark akımı ve plazma püskürtme mesafesi ile artma eğilimde olmuştur. Sertlik değişimi, aşınma davranışı ile uyumludur. Plazma püskürtme mesafesi ve ark akımı artışı ile aşınma direnci artma yönünde değişim göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: AA5054 Alüminyum, Plazma Püskürtme Kaplama, Mikro Sertlik, Aşınma Direnci

Abstract

In this study, it is aimed to improve the wear resistance of AA5054 aluminum alloy surfaces by coating zirconium oxide with plasma. Flame spraying of melted powder and wire, electric arc spraying, plasma spraying, high speed oxygen fuel spraying (HVOF) and plasma transfer arc (PTA) coating techniques have been developed using plasma energy nowadays. The most important difference of the plasma spray coating technique from the others is that the highest energy is produced and used. This feature makes it possible to plate various ceramic materials in powder form with very high melting temperatures to the surface of many metals with different chemical and mechanical properties. In the plasma spraying technique, the argon/hydrogen combustible gas mixture is fired with a strong electric arc in the spray gun

to produce the plasma jet. Thus, a high temperature plasma channel in the range of about 15000~25000 ºC is produced. With the rapid expansion of the burnt gases, plasma jets gain speed around 800 m/s. The fine powder coating material (in the range of 20-90 □m) is then injected into the plasma jet. The sprayed powders proceed with high speed towards the object to be coated as melt droplets at this high temperature and with the impact force of the plasma jet, the coating material adheres to the substrate material at this stage. In this study, aluminum AA5054 alloy which is used in defense industry due to its high corrosion resistance and strength surface was coated. Within this scope, coating performance outputs such as coating thickness, micro hardness and abrasion resistance were investigated by changing plasma arc current, powder flow rate and plasma impact distance of alloy samples. Abrasion tests were performed on the rotating disc abrasion tester and alumina was used as abrasive. When the coatings performed under different process conditions were compared, the thickness of the coating decreased with increasing powder flow rate. However, at low arc current and plasma spraying distance values, coating thickness values were increased. And also, surface hardness values tended to increase with increasing arc current and plasma spraying distance. The hardness change was consistent with the wear behavior. In addition, wear resistance increased with increasing plasma spray distance and arc current.

Keywords: AA5054 Aluminum, Plasma Spray Plating, Micro Hardness, Wear Resistance

YARIMOKDA NORMALLEŞMİŞ SINIR ŞARTLI YÜKSEK DÜZENLI OPERATÖR EMSALLI DİFERANSİYEL DENKLEMLERİN GRİN FONKSİYONUNUN İNCELENMESİ

RESEARCH OF THE GREAT FUNCTİON OF HİGH-DİSCONNECTED OPERATOR COMPOSİTİON DİFFERENTİAL EXHİBİTİONS

Gahire ŞAHBAZOVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Makalede yarimokda normalleşmiş sınır şartlı yüksek tertipli operatör katsayılı diferansiyel denklemlerin Grin fonksiyonunun incelenmesi konusundan bahsediliyor. Yarımokda normal sınır şartları ile özel sayılarının dağılımı meselesinin, Grin fonksiyonu için asimptot ayrılış ve düzenli değerlendirmenin, onun yelpazenin öğrenilmesi hem bilimsel, hem de bilimsel pratik açıdan günceldir. L operatörünün Grin fonksiyonu için asimptot ayrılış ve düzenli değerlendirme alınmış, özel sayıların dağılımı öğrenilmiştir. Operatör emsallar üzerinde bazı şartlarda Grin fonksiyonunun Banak uzayına dahil olması ispatlanmıştır. Gösterilmiştir ki, Grin fonksiyonu kurulmuş, onun türevleri tetkik edilmiş, spektral ayarın yeterince büyük değerlerinde Grin fonksiyonunun düzenli değerlendirmeleri alınmış ve bu değerlendirmelerden kullanarak verilmiş operatörün spektrumunun diskretliyi ispat edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Grin, Fonksiyon, Yarımok, Diferansiyel, Emsal

Abstract

The article examines the probability of the gradient function of differential equations with the coefficient of a high-order operator with half-normalized boundary condition. The study of the distribution of units with normal boundary conditions in the hemisphere, asymptotic separation and regular evaluation for the Green function, its spectrum is relevant both scientifically and scientifically. The asymptotic separation and regular estimation for the Green function of the operator were obtained, and the distribution of individual numbers was studied. Under some conditions on the operator ratios it has been proved that the Green function enters the Banax space. It was shown that the Green function was established, its derivatives were investigated, regular estimates of the Green function were obtained at sufficiently large values of the spectral parameter, and the discretion of the operator spectrum given using these estimates was proved.

Key words: Grin, Function, Semicolon, Differential, Precedent

ISIL İŞLEM UYGULANMIŞ DOĞU KAYINI AHŞABI VİDA ÇEKME DİRENCİNİN BİR YAPAY SİNİR AĞI İLE MODELLENMESİ

MODELING OF HEAT TREATED ORIENTAL BEECH WOOD SCREW WITHDRAWAL STRENGTH WITH AN ARTIFICIAL NEURAL NETWORK

Doç. Dr. Abdullah Cemil İLÇE
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Suat AYAN
Gazi Üniversitesi

Özet

Son yüzyılda ağaç malzemede bulunan olumsuz özelliklerin en aza indirilmesi için birçok bilimsel çalışma yapıldı. Ağaç malzemenin ısıtılarak özelliklerinin iyileştirilmesi de bu yöntemlerden biridir ve yeni bir uygulama olmamasına karşın bilimsel ve ticari alanda son yirmi yılda geniş uygulama alanı bulmuştur. Ahşap malzemelerin ısıtıldığında birçok olumsuz özelliğinde iyileşme görülmesine rağmen tüm özelliklerinin iyileştiğini söylemek mümkün değildir. Ayrıca tüm ağaçlar ısıtıldığında aynı fiziksel ve mekanik özellikleri göstermez. Doğu kayını ülkemizde kolay ve ekonomik olarak temin edilebilen ve mobilyacılıkta çok kullanılan bir ağaç türüdür. Bu ağacın termal özelliklerinin tespit edilmesi bu sebeple çok önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, ısıl işlem uygulanmış doğu kayını ağaç malzemelerdeki vida tutma direncinin yapay sinir ağları ile modellenmesidir. Bu maksatla Doğu kayını (Fagus orientalis L.), odunları Thermowood yöntemine göre 150, 175 ve 200 ºC'de 2 saat ısıl işleme maruz bırakılmıştır. Ardından TS 2472' ye göre hava kurusu ve tam kuru yoğunluk değerleri, TS EN 13446'ya göre teğet ve enine kesit yüzeylerinde vida tutma dirençleri belirlenmiştir. Deneyler sonucunda, teğet kesitte elde edilen vida çekme dirençleri enine kesitten daha yüksek tespit edilmiştir. Deney verileri Matlab programında kodlanarak yapay sinir ağları ile modellenmiştir. Deneysel sonuçlar ile teorik bulgular arasındaki karşılaştırma modelin %99.5'lük bir oranda doğru tahmin yaptığını göstermiştir. Bu bağlamda, bu çalışma, kayın vida tutma direncinin yapay sinir ağları yaklaşımı kullanılarak çok daha yüksek doğrulukta ve daha düşük hatalarda mükemmel bir şekilde tahmin edildiğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Isıl İşlem, Vida Çekme Direnci, Doğu kayını, Yapay Sinir Ağı

Abstract

In the last century, many scientific studies have been carried out to minimize the negative properties of wood material. Improving the properties of wood material by heating is one of these methods and although there isn't a new application, it has found wide application in the scientific and commercial field over the last two decades. Although many negative features of wood materials are improved when heated, it isn't possible to say that all their properties have improved. Also, when all trees are heated, they don't show the same physical and mechanical properties. Eastern beech is a type of tree that can be easily and economically supplied in our country and is widely used in furniture. This is why it is very important to determine the thermal properties of this tree. In this respect, the aim of this study was to model the screw withdrawal strength of the thermally treated Oriental beech (*Fagus orientalis* Lipsky) materials with artificial neural networks. For this purpose, the beech (Fagus orientalis L.) was subjected to 2 hours of thermal treatment at 150, 175 and 200 ºC according to the Thermowood method. Then, according to TS 2472, air-dry and dry density values were determined and according to TS EN 13446 screw withdrawal strength was determined in tangential and cross section. As a result of the experiments, obtained from screw withdrawal strengths from the tangential section higher than cross section. The comparison between experimental results and theoretical findings showed that the model had accurately estimated 99.5%. In this context, this study has shown that beech screw withdrawal strength was

perfectly predicted at much higher accuracy and lower errors using the artificial neural networks approach.

Keywords: Heat Treatment, Screw Withdrawal Strength, Oriental Beech Wood, Artificial Neural Network

KURULUŞ YERİ SEÇİMİNDE AHP VE BULANIK COPRAS YÖNTEMLERİNİN KULLANIMI: PANEL MOBİLYA SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

USING AHP AND FUZZY COPRAS MTHODS FOR FACILITY LOCATION SELECTION: AN APPLICATION IN PANEL FURNITURE SECTOR

Öğr. Gör. Dr. Suat AYAN
Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Abdullah Cemil İLÇE
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Özet

Son yıllarda artan küreselleşme ile birlikte işletmelerin maruz kaldıkları rekabetin şiddeti artarken, işletmeler bu rekabetçi ortamda hayatta kalabilmek için maliyetlerini en aza indirmek zorunda kalmıştır. Bu nedenle işletmeler yaşam döngülerinin ilk aşamasından son aşamasına kadar alacakları her karar için en doğru seçeneği bulmak zorundadır.

Kuruluş yeri seçimi, işletmelerin yaşam döngüleri boyunca faaliyetlerini sürdürmek üzere katlanmaları gereken maliyetler ile doğrudan ilişkilidir. Kuruluş yeri seçimi işletmeler açısından son derece kritik öneme sahip bir karar verme problemidir. Mevcut bir tesisin yerini değiştirmek ya da yeni bir tesis kurmak için çok sayıda parametreyi, onların uzun dönem etkilerini ve süreç içerisindeki belirsizlikleri dikkate almak gerekir. İşletmeler yanlış yerde kurulursa hammadde temini, pazarlama, taşıma maliyetleri, ulaşım, haberleşme ve altyapı sorunları gibi birçok sorun ile karşılaşır ve maliyetleri artar.

Türkiye'de gerek istihdam gerekse ekonomideki katkı düzeyi itibarıyla önemli bir yere sahip olan mobilya endüstrisi için kuruluş yeri seçimi önemlidir. Mobilya endüstrisi içn kuruluş yeri seçmek için çok kriterli karar verme yöntemleri daha önce çok az kullanılmıştır. Bu bilgiler ışığında bu çalışmada ülkemizin Orta Karadeniz Bölgesinde yeni kurulacak panel mobilya üreten bir mobilya işletmesi için Bulanık AHP ve Bulanık COPRAS yöntemleri kullanılarak kuruluş yeri seçimi yapılmıştır.

Öncelikle çalışmayı yapmak için on kişilik bir uzman ekip oluşturulmuş daha sonra aday iller sıralanmış ve değerlendirme kriterler belirlenmiştir. Son olarak bulanık AHP yöntemi ile kriter ağırlıkları belirlendi ve bulanık COPRAS yöntemine göre iller sıralanmış ve sonuç olarak işletmenin Çorum iline kurulmasına karar verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: AHP Method, Fuzzy Logic, Copras Method, Furniture Sector, Establishment Location Selection

Abstract

In the recent years, due to the fact that the severity of competition increases remarkably with globalization, the establishments have had to minimize their costs to survive. For this reason, they have to find the true options for every decision from the first stage to the last stage of their life cycle.

The choice of establishment location is directly related to the costs that businesses must endure to continue their activities throughout their lifecycles. The choice of establishment location is a decision-making problem that is critical to businesses. In order to relocate an existing facility or to build a new facility, it is necessary to consider a large number of parameters, their long-term effects and uncertainties in the process. If businesses are established in the wrong place, they will face many problems such as raw material supply, marketing, transportation costs, transportation, communication and infrastructure problems and their costs will increase.

It is important to choose a place of establishment for the furniture industry, which has an important place in Turkey both in terms of employment and economic contribution. Multi-criteria decision-making methods have been used very little before to choose the location for the furniture industry. In the light of this information, a new furniture company in the Central

Black Sea region of our country has been selected for establishment using fuzzy AHP and fuzzy COPRAS methods.

First, a ten-person team of experts was formed to carry out the study, then the candidate provinces were sorted and evaluation criteria were determined. Finally, the criterion weights were determined by the fuzzy AHP method and the provinces were sorted according to the fuzzy COPRAS method and as a result it was decided to establish the enterprise in Corum province.

Keywords: Heat Treatment, Screw Withdrawal Strength, Oriental Beech Wood, Artificial Neural Network

KEDİ VE KÖPEKLERDE ANTİTROMBOTİK İLAÇLARIN KULLANIMI
USE OF ANTITHROMBOTIC DRUGS IN CATS AND DOGS

Dr. Zeynep ÖZDEMİR KÜTAHYA
Anadolu İlaç ve Kimya Sanayi Anonim Şirketi
Prof. Dr. Bünyamin TRAŞ
Selçuk Üniversitesi

Özet

Damar veya kalp içerisinde kanın pıhtılaşması olan tromboz, kedi ve köpeklerde yaygın görülen, morbidite ve mortalite oranı yüksek patofizyolojik bir durumdur. Trombozun epidemiyolojisi tam olarak bilinmemekle birlikte, trombositlerin ve pıhtılaşma faktörlerinin etkinliğinde, kanın reolojisi ve damar yapısındaki değişiklikler tromboz gelişiminde rol oynar. Tromboz oluşumuna neden olan bu değişikliklerin köpeklerde immun aracılı hemolitik anemi ve protein kayıplı nefropati, kedilerde ise kalp hastalıklarında ortaya çıkma insidansı yüksektir. Köpeklerde pankreatitis, Cushing sendromu, sepsis, kanser, serebrovasküler hastalıklar, kalp hastalıkları, glukokortikoid uygulaması, atlarda laminitis ve naviküler hastalıklar ile tüm hayvanlarda akciğer ve kalp parazitlerinin oluşturduğu enfestasyonlarda tromboz gelişimine neden olan değişiklikler meydana gelir. Antitrombotik ilaçlar, trombozun oluşumu ve genişlemesini önlemek için kullanılırken, trombolitik ilaçlar pıhtıyı eritmek için kullanılır. Arteriyel tromboembolizm tedavisinde antitrombositikler (aspirin, klopidogrel, tiklopidin) önerilirken, venöz tromboembolizm vakalarında ise antikoagülanlar (varfarin, heparin, düşük moleküler ağırlıklı heparin, rivaroksaban) önerilmektedir. Bazı arteriyel tromboembolizm durumlarında ise antitrombositik ilaçlarla tedavi tam etkinlik sağlayamadığı için antikoagülanlar ile kombine tedavi tercih edilmektedir. Beşeri hekimlikte bilinen venöz ve arteriyel trombozun epidemiyolojisi veteriner hekimlik için geçerli olsa da kedi ve köpek fizyolojisi ve trombozun eşlik ettiği hastalıklar büyük farklılıklar gösterir. Bu derlemede veteriner hekimlikte antitrombotiklerin klinik kullanımı ile ilgili güncel veriler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak kedi ve köpeklerde bu alanda daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Tromboz, Kedi, Köpek, Antitrombotikler

Abstract

Thrombosis is a pathophysiological condition which is common in cats and dogs with high morbidity and mortality rates. Although the epidemiology of thrombosis is not clearly known, changes in the rheology of blood and vascular structure play a role in the development of thrombosis in the activity of platelets and clotting factors. These changes which cause thrombosis, have a high incidence of immune-mediated hemolytic anemia and protein-loss nephropathy in dogs, and heart disease in cats. In dogs; pancreatitis, Cushing's syndrome, sepsis, cancer, cerebrovascular diseases, heart diseases, glucocorticoid administration, laminitis and navicular diseases in horses, and changes causing thrombosis in lung and heart parasites occur in all animals. Antithrombotic drugs are used to prevent the formation and expansion of thrombosis, while thrombolytic drugs are used to dissolve the clot. Antithrombocytics (aspirin, clopidogrel, ticlopidine) are recommended in the treatment of arterial thromboembolism, while anticoagulants (warfarin, heparin, low molecular weight heparin, rivaroxaban) are recommended in cases of venous thromboembolism. In some cases of arterial thromboembolism, combined therapy with anticoagulants is preferred because treatment with antithrombocytic drugs does not provide full efficacy. Although the epidemiology of venous and arterial thrombosis, which is known in human medicine, is valid for veterinary medicine, cat and dog physiology and diseases associated with thrombosis vary greatly. In this review, current data on the clinical use of antithrombotic agents in veterinary

medicine have been evaluated. As a result, more studies are needed in this field in cats and dogs.

Keywords: Thrombosis, Cat, Dog, Antithrombotics

KEDİ VE KÖPEKLERDE ANTİTROMBOTİK TEDAVİLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

COMPARISON OF ANTITHROMBOTIC TREATMENTS IN CAT AND DOGS

Dr. Zeynep ÖZDEMİR KÜTAHYA
Anadolu İlaç ve Kimya Sanayi Anonim Şirketi

Özet

Kedi ve köpeklerde trombozis, veteriner hekimlikte önemli patofizyolojik olaylar arasındadır. Farmasötik antitrombotikler, tromboz oluşumunun nedenine bakılmaksızın vücudun trombi oluşturmasını azaltarak patofizyolojik durumu düzeltmek amacıyla kullanılırlar. Antikoagülan ilaçlar venöz tromboziste kullanılırken, arteriyel tromboziste antiplatelet ilaçlar kullanılır. Bazı arteriyel tromboembolizm durumlarında ise antitrombositik ilaçlarla tedavi tam etkinlik sağlayamadığı için antikoagülanlar ile kombine tedavi tercih edilmektedir. Bu nedenle tromboz riski taşıyan kedi ve köpeklerde hangi grup antitrombotik ilacın ve uygulanacak dozaj rejiminin belirlenmesi klinik açıdan önem taşımaktadır. Mevcut derlemede kedi ve köpeklere uygulanan antitrombotik tedaviler bu alandaki mevcut bilgi ve çalışmalar ışığında karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tromboz, Kedi, Köpek, Antitrombotikler

Abstract

Thrombosis in cats and dogs is one of the important pathophysiological events in veterinary medicine. Pharmaceutical antithrombotics are used to fix the pathophysiological state by reducing the body's formation of thrombi regardless of the cause of thrombosis. Anticoagulant drugs are used in venous thrombosis and antiplatelet drugs are used in arterial thrombosis. In some cases of arterial thromboembolism, combined therapy with anticoagulants is preferred because treatment with antithrombocytic drugs does not provide full efficacy. Therefore, in cats and dogs at risk of thrombosis, it is clinically important to determine which group of antithrombotic drugs and the dosage regimen to be administered. In the present review, antithrombotic treatments in cats and dogs have been tried to be compared in the light of current knowledge and studies in this field.

Keywords: Thrombosis, Cat, Dog, Antithrombotics

SAMSUN'DA 2005 – 2019 YILLARI ARASINDA İNCELENEN KEDİ MEME TÜMÖRLERİ

A SURVEY OF FELINE MAMMARY TUMORS FROM 2005 TO 2009 IN SAMSUN

Nilüfer KURUCA
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Tolga GÜVENÇ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Özet

Kedilerde deri ve hematopoetik tümörlerden sonra en sık meme tümörü görülmektedir. Kedilerde meme tümörü 9 ay-23 yaş aralığında meydana gelir, en sık görüldüğü yaş aralığı 10-12 yaştır. Siyam ve yerli kısa tüylü kedilerde meme tümörü meydana gelme riskinin daha fazla olduğu bildirilmiştir. Kısırlaştırılmamış kedilerde meme tümörü gelişme riski, kısırlaştırılmış olan kedilerden yedi kat daha fazla olduğu belirtilmiştir. Bir yaşından önce kısırlaştırılan kedilerde meme tümörü gelişme riski daha düşüktür. Kedilerde meme tümörünün tanısı, meme dokusunun histopatolojik incelenmesiyle elde edilir ve kedilerde görülen meme tümörlerinin %80-90'ı maligndir ve çoğu karsinomdur. Kedilerde meme karsinomunun metastaz yapma olasılığı yüksektir ve mortalite oranı fazladır. Yapmış olduğumuz retrospektif çalışmada, Ocak 2005–Temmuz 2019 yılları arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi Patoloji Anabilim Dalında incelenen 18 kediye ait meme tümörü olayı ele alınmıştır. Gelen örnekler histopatolojik incelemeler için %10'luk tamponlu formaldehid solüsyonunda 48 saat fikse edildi ve sonra dokular rutin prosedürde alkol ve ksilen serilerinden geçirilerek parafine bloklandı. Parafin bloklardan 5 mikrometre kalınlıkta kesitler alınarak bu kesitlere Hematoksilen&Eozin histokimyasal boyaması yapıldı ve ışık mikroskobunda incelendi. 18 meme tümörünün 9'u (% 75) melez, 2'si (%16.67) Ankara kedisi, 1'i Scottish Fold (% 8.33) ırkı kediye aitti. Altısının ise ırkı bilinmemekteydi. İncelenen 18 kedinin 1'i (% 5.56) 1-4 yaş arası, 3'ü (% 16.67) 5-9 yaş arası, 14'ü (% 77.78) 10-15 yaş arasında olduğu tespit edildi. Meme tümörü teşhisi konulan olguların tamamı dişiydi (18-%100). Yapılan histopatolojik incelemelerin sonucunda, tümörlerin 16'sının malign (6 kribriform karsinom, 4 tubulopapiller karsinom, 2 duktal karsinom, 2 karsinoma ve malignant miyoepitelyom, 1 fibrosarkom, 1 kompleks karsinom); 2'sinin ise benign (1 simple adenom, 1 fibroadenom) yapıda olduğu saptandı.

Anahtar kelimeler: İnsidens, Kedi, Meme Bezi, Tümör

Abstract

Mammary tumors are most frequent in cats after skin tumors and hematopoietic tumors. Mammary tumors appear in the age range of 9 months to 23 years in cats, and the most common age range is 10-12 years. Siamese and domestic short-haired cats would have a higher risk of developing mammary tumors. The risk of developing mammary tumors in intact cats is seven times bigger than in spayed cats. Cats that are castrated before one year of age have lower risks of developing mammary tumors. The diagnosis of mammary tumor is made with histopathological examination of the mammary tissues in cats, and 80-90% of the mammary tumors detected in cats are malignant and most are carcinomas. Mammary carcinoma is likely to metastasize in cats, and the mortality rates are high. In this retrospective study, 18 cat mammary tumors cases which were examined in the pathology department of Veterinary Faculty at Ondokuz Mayıs University between January 2005 and July 2019 were dealt with. The samples were fixed in 10% buffered formaldehyde solution for 48 hours for histopathological examinations, the tissues were passed through alcohol and xylene series as a routine procedure, and were then embedded paraffin-wax. Five-micrometer thick sections were taken from the paraffin blocks. The sections histochemicaly stained with Hematoxylin & Eosin and examined under the Light Microscope. 9 (75%) of the 18 breast tumors were in

mixed breed, 2 (16.67%) were in Ankara cats, and 1 was in Scottish Fold (8.33%). Six of them were from unknown origin. It was also determined that among these 18 cats that were examined, 1 (5.56%) was between 1-4 years of age, 3 (16.67%) were between 5-9 years of age, and 14 (77.78%) were between 10-15 years of age. All the cases that were diagnosed with mammary tumors were female (18-100%). As a result of the histopathological examination, sixteen of the tumors were malignant (6 cribriform carcinoma, 4 tubulopapillary carcinoma, 2 ductal carcinoma, 2 carcinoma and malignant myoepithelioma, 1 fibrosarcoma, 1 complex carcinoma); and 2 of them were benign (1 simple adenoma and 1 fibroadenoma).

Keywords: Cat, Incidence, Mammary Gland, Tumor

AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK TARIM POLİTİKASINA UYUM SÜRECİ ; YUNANİSTAN, İSPANYA VE PORTEKİZ ÖRNEK DENEYİMLER

ADAPTATION PROCESS FOR THE EUROPEAN UNION COMMON AGRICULTURE POLICY: GREECE, SPAIN AND PORTUGAL EXAMPLES – EXPERIENCES

Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLER*
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. (Emekli) Sadi ARAL
Ankara Üniversitesi

Özet

Bu araştırma Türkiye ile benzer kırsal ekonomik yapıyı paylaşan İspanya, Portekiz, Yunanistan gibi Avrupa Birliği ülkelerinin, üyelik entegrasyon süreçlerinde, deneyimleri irdelenmiş, özellikle süt ve süt ürünleri sektörünün Ortak Tarım Politikasına uyumu, etkilenme ve rekabet düzeyleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Roma Anlaşmasının 237. maddesine göre Birlik üyesi ülkelerle aynı idealleri paylaşan her Avrupa ülkesi, tam üye olmak üzere Birliğe üyelik başvurusunda bulunabilmektedir. Bu süreçte 1981 yılında Yunanistan ve 1986 yılı başında da İspanya ve Portekiz Birliğe tam üye olarak katılmışlardır.

Birlik, bu ülkelerin Ortak Tarım Politikasına uyumunda, tam üyelik için sağlanan geçiş döneminde tarım ve hayvancılığı nispeten az gelişmiş ve dolayısıyla düşük gelire sahip olan üye ülkelerden Portekiz ve İspanya için bir dizi destekleme, yardım, kredi uyum fonu vb. önlemleri devreye sokmuştur.

Yunanistan'da kırsal alanda yürütülen kimi yapısal önlemlerle birlikte pazarlama alt yapısını geliştirmeye dönük olarak, işletme ölçeklerinin büyütülmesini özendirici yasal önlemler alınmıştır. Bunlar; kamu topraklarını bu amaçla köylülere dağıtılması; kırsal kesimde üretici örgütlenmesini sağlamak üzere tarım ve hayvancılık birlikleri veya kooperatifleri geliştirilmesi; özel kesimin bu alana yatırım yapmasını teşvik etme ve kırsal alanda teknoloji seviyesini yükseltme yönünde politikalar olmuştur.

İspanya ve Portekiz'in kırsal sektörleri, yapısal açıdan da benzerlikler göstermektedir. Bu ülkelerin AB'ne üyelikleriyle beraber, Birlik tarım ve hayvancılığının karşılaştığı yapısal güçlüklerin arttığı söylenebilir.

Birlik tarafından, gelişmişlik düzeyleri birbirinden farklılık gösteren bu ülkelerde tarım ve hayvancılık politikaların uyumunun, bir bütün olarak değil uzun yıllara ve ürün gruplarına göre programlanarak sağlanması daha uygun görülmüştür

Programlar kapsamında Yunanistan, İspanya ve Portekiz'de tarım, hayvancılık, balıkçılık sektörlerinde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekteki işletmeler, araştırma ve teknik yardımlarla desteklenmiştir. Bu ülkeler geçiş dönemi ve sonrası Ortak Tarım Politikası'na uyumda yukarıda belirtilen mali kaynaklarla birlikte çeşitli teknik yardımlar da alarak kırsal yapılarını rasyonelleştirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler; Avrupa Birliği, Ortak Tarım Politikası, Süt Sektörü

Abstract

During this study, experiences of countries such as Greece, Spain and Portugal which have common rural economic structures with Turkey have been investigated during their membership integration processes, and especially adaptation, affection and competition level of dairy and dairy products sector have been revealed.

According to Article 237 of Roma Agreement, each and every European country sharing the same ideals with Member Countries can apply for full membership to the Union.

* Bu çalışma birinci yazarın doktora tezinin bir kısmından alınmıştır.

During this process, Greece in 1981 and Spain and Portugal in 1983 have joined to the Union as full members.

During the adaptation to the Common Agriculture Policy of these countries, the Union has put a plan into action to support, aid and provide credit adaptation funds, etc. for Portugal and Spain which have low income because of relatively underdeveloped agriculture and livestock farming during the transition period to full membership.

In Greece, legal precautions to encourage the growth of business scale have been taken intended for developing the marketing infrastructure as well as some structural precautions conducted in rural areas. These can be listed as policies on distribution of public land to the villagers, developing agricutural and livestock farming unions and cooperatives to provide organization of producers, encouraging private sector to invest in this field, and increasing the technological level in rural areas.

Rural areas in Spain and Portugal have structural similarities. It can be said that structural difficulties in livestock farming and agriculture in the Union have increased in line with membership of these countries to the European Union.

The Union has found adaptation to the livestock farming and agriculture policies in these countries, which display differences with respect to each other, more agreeable to be programmed in long term and based on product groups rather than as a whole.

In context of the program small- and medium-scale businesses in agriculture, livestock farming and fishery in Greece, Spain and Portugal have been supported by research and technical aids. During the transition period and afterwards, these countries have received technical aids together with the financial resources mentioned above in adaptation to the Common Agricultural Policy to rationalize their rural structures.

KeyWords: European Union (EU), Common Agricultural Policy (CAP) Milk Sector

TÜRKİYE'NİN AB'NE KATILMA SÜRECİNDE SÜT SEKTÖRÜNDE ORTAK TARIM POLİTİKASINA UYUM ÖNCESİ VE SONRASI ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

MEASURES, REQUİRED TO BE TAKEN BEFORE AND AFTER HARMONİZATİON TO COMMON AGRİCULTURAL POLİCY (CAP) WİTHİN MİLK SECTOR DURİNG ADMİSSİON PERİOD OF TURKEY TO EU

Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLER*
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. (Emekli) Sadi ARAL
Ankara Üniversitesi

Özet

Bu araştırma; Türkiye'nin AB'ne katılım sürecinde süt sektöründe Ortak Tarım Politikasına uyum öncesi ve sonrası alınması gereken önlemleri ortaya koymayı amaçlamıştır.

Bu çalışma çerçevesinde, Türkiye'de süt ve süt ürünleri sektöründe uzmanlık derecesinde bilgi ve deneyime sahip üretici, sanayici, kamu, üniversite ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerine 12 başlık altında uygulanan DELPHI anketi ile Türkiye'nin Ortak Tarım Politikasına uyumu konusunda şu belli başlı sonuçlara ulaşılmıştır.

DELPHI anketine katılan uzmanların yüzde 63,8'ine göre Türkiye'nin, Avrupa Birliği'ne katılımda elde edeceği avantajların, dezavantajlardan daha fazla olacağını bildirmiştir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliği ile Türk süt üreticisinin sağlayabileceği en önemli avantaj, mevcut üretici örgütlerinin iyileştirilmesiyle, üreticilerin pazarlık gücünün artması olurken, üretim maliyetleri açısından diğer Avrupa Birliği'ne ülkeleri ile rekabet sorunu ise Türk süt üreticisi için en önemli dezavantaj olarak ifade edilmiştir.

Türkiye'nin AB'ne tam üyeliği ile Türk süt sanayicisinin, ihtiyacı olan kaliteli çiğ süt temini sorununu çözebilecek olması ankete katılan uzmanlarca en önemli avantaj olarak görülmektedir. Buna karşılık, süt sanayicisinin süt kotası ve hijyen kuralları nedeniyle talep ettiği miktarda sütü, ülke içinden karşılayamaması ise sektör için ciddi bir dezavantaj olarak değerlendirilmiştir.

Uzmanların yaklaşık yüzde 80'i, Türkiye'de hayvan sağlığı, hijyen ve halk sağlığı standartlarını sağlamak üzere yapılan çalışmaları yetersiz bulmuştur. Uzmanların tümü, Türkiye'nin hayvancılık sektöründeki en büyük probleminin, çok küçük ölçekli işletme yapısı ve buna bağlı problemler olduğu görüşünde birleşmiştir

DELPHI anketine katılan uzmanların yüzde 69,4'ü, çabuk bozulabilen süt ürünlerinin işlenmesi, pazarlanması ve arzın devamlılığının sağlanmasında örnek modelin ihtisaslaşmış kooperatifler olması gerektiğini belirtmiştir.

Sonuç olarak bu araştırmada, Türkiye süt sektörünün AB'nin Ortak Tarım Politikasına uyumunda sektörü bekleyen pek çok fırsatlar ve tehditlerin mevcut olduğu, hali hazırdaki tehditlerin bertaraf edilmesi ve fırsatlardan en iyi şekilde yararlanılabilmesi için yoğun ve programlı bir çalışmaya, ciddi yapısal değişime ve uzun zamana gereksinimin olduğu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler; Avrupa Birliği, Ortak Tarım Politikası, Süt Sektörü, Delphi Araştırması

* Bu çalışma birinci yazarın doktora tezinin bir kısmından alınmıştır.

Abstract

This research is aiming to lay down the measures, required to be taken before and after harmonization to Common Agricultural Policy (CAP) with in milk sector during admission period of Turkeyto EU.

In this research , following brief results are obtained on harmonization of Turkey to CAP via DELPHI questionnaire, from 12 questions applied to producer, industrialist, representatives of government, university and civil society organizations, who has expertlevel in formation and experiences within milk and dairy products sector in Turkey.

According to the 63,8 percent of the experts participated to the DELPHI questionnaire, advantages of Turkey shall be more than disadvantages during participation of Turkey to EU. With full membership of Turkey to EU, while most important advantage, which might be obtained byTurkish milk producers, is the increase of marketing power of the producers with improvement of current producer organizations, competition with other memberstates of EU in connection with production costs is mentioned as the most important disadvantage for Turkish milk producer.

Solution of high quality raw milk, needed byTurkish milk industrialists, supply problem with full membership of Turkeyto EU, is seen as the most important advantage by the questionnaire participan texperts. On the otherhand, inability to cover demandeda mount of milk by milk industrialists due to milk quota and hygiene rules from in land is assessed as a serious disadvantage for the sector Approximately 80 percent of the experts found studies, performed for maintaining the animal health, hygiene and public health standards with in Turkey, insufficient.

All of the expertsagree on the opinion of biggest problem with in stock breeding sector of Turkey are the very small scale of business structure and problems in connection with this.

69,4 percent of the experts participated to the DELPHI questionnaire has mentioned that a sample model for produing and marketing milk and dairy products, should be specialized cooperatives.

In Conclusion there appear to be lots of opportunities and threats the sector would be faced with during harmonization of Turkish milk sector to CAP of EU, and there is a need for intense and concerted efforts and substantial structural modification, which may requirelong time, for best benefiting from opportunities and removal of current threats.

KeyWords: EuropeanUnion (EU), CommonAgriculturalPolicy (CAP) MilkSector, DELPHI Research

THE COMPARISON OF VARIOUS SEROLOGICAL METHODS USED IN THE DIAGNOSIS OF BRUCELLOSIS IN MILK AND SERUM SAMPLES COLLECTED FROM CATTLE

Ufuk ÜLKER
Ankara Etlik Veterinary Control Research Institute
Sumru ÇITAK
Gazi University

Summary

Brucellosis is one of the most contagious diseases that affect cattle. Its presence in the bloodstream and milk samples of cows presents a danger to humans who might consume the milk from such cows as they can contract the disease to detrimental effects. To protect the health of cattle and ensure the safety of the milk for human consumption, diagnostic tests are used to test for the presence of *Brucella abortus* in the cattle. However, the limitation of various serological tests calls for the use of other alternatives. In the present study, the alternative tests taken into consideration for diagnosing brucellosis include the Rose Bengal Plate Test, Serum Agglutination Test, Complement Fixation Test, Milk Ring Test, and the enzyme-linked immunosorbent assay (ELISA) test. These tests were performed on 270 samples of milk and blood serum obtained from cattle in 13 cities in Turkey in the years 2007 and 2008. A gold standard analysis of the sensitivity and specificity of the tests revealed that the serum ELISA test is appropriate for the validation of the diagnosis of brucella after the use of other serology tests.

Key words: Brucellosis, Cattle, Milk, Serum, Serological Methods

GENELLEŞTİRİLMİŞ LOKAL MORREY UZAYLARINDA LUSIN-AREA İNTEGRALİNİN SINIRLILIĞI

THE BOUNDEDNESS OF LUSIN-AREA INTEGRAL ON GENERALIZED LOCAL MORREY SPACES

Doç. Dr. Ferit GÜRBÜZ
Hakkari Üniversitesi

Özet

$S^{n-1}=\{x\in\mathbb{R}^n:|x|=1\}$, $\mathbb{R}^n$ $(n\geq 2)$ de $d\sigma$ normalleştirilmiş Lebesgue ölçüsü ile donatılmış birim küresini göstersin.

$\Omega\in L_s(S^{n-1})$, $1<s\leq\infty$ olsun. Ω, sıfırıncı dereceden homojenlik koşulunu, yani,

$$\Omega(\lambda x)=\Omega(x) \text{ for any } \lambda>0, x\in\mathbb{R}^n\backslash\{0\}$$

ve herhangi bir $x\neq 0$ için $x'=\frac{x}{|x|}$ olmak üzere, S^{n-1} birim küre üzerindeki integralin sıfıra gitme özelliğini (vanishing moment koşulu), yani,

$$\int_{S^{n-1}}\Omega(x')d\sigma(x')=0,$$

sağlayan $\mathbb{R}^n\backslash\{0\}$ üzerinde tanımlı bir fonksiyondur.

$\Gamma(x)=\{(y,t)\in\mathbb{R}_+^{n+1}:|x-y|<t\}$ and $\mathbb{R}_+^{n+1}=\mathbb{R}^n\times(0,\infty)(n\geq 2)$ olmak üzere, Lusin-area integrali

$$\mu_{\Omega,S}(f)(x)=\left(\int\int_{\Gamma(x)}\left|\frac{1}{t}\int_{|y-z|<t}\frac{\Omega(y-z)}{|y-z|^{n-1}}f(z)dz\right|^2\frac{dydt}{t^{n+1}}\right)^{\frac{1}{2}}$$

biçiminde tanımlanır.

[3] den esinlenerek, bu çalışmada genelleştirilmiş lokal Morrey uzaylarında Lusin-area integralinin sınırlılığını ele alacağız. $\mu_{\Omega,S}$ Lusin-area integralinin noktasal tahminini ve genelleştirilmiş lokal Morrey uzayının tanımını kullanarak, önceki sonuçların bir genelleştirmesi olan genelleştirilmiş lokal Morrey uzaylarında $\mu_{\Omega,S}$ Lusin-area integralinin sınırlılığını inceleyeceğiz. Ancak, ana sonucunumuzun ispatı için kullanılan teknikler ve aşikar olmayan çözümler [3] den oldukça farklıdır. Örneğin [3] de H_w ağırlıklı Hardy operatörü ile ilgili eşitsizlik kullanılırken, bu makalede sadece aşağıdaki essential supremum ve essential infimum arasındaki ilişkiyi kullanacağız.

$$\left(essinf_{x\in E}f(x)\right)^{-1}=esssup_{x\in E}\frac{1}{f(x)},$$

burada f E üzerinde ölçülebilir ve herhangi bir reel değerli negatif olmayan bir fonksiyondur (bakınız [6], sayfa 143).

Anahtar Kelimeler: Lusin-area İntegrali; Morrey Uzayları; Genelleştirilmiş Lokal Morrey Uzayları

Abstract

Suppose that $S^{n-1}=\{x\in\mathbb{R}^n:|x|=1\}$ is the unit sphere in $\mathbb{R}^n$ $(n\geq 2)$ equipped with the normalized Lebesgue measure $d\sigma$.

Let $\Omega\in L_s(S^{n-1})$, $1<s\leq\infty$. Ω is the function defined on $\mathbb{R}^n\backslash\{0\}$ satisfying the homogeneous of degree zero condition, that is,

$\Omega(\lambda x)=\Omega(x)$ for any $\lambda>0, x\in\mathbb{R}^n\backslash\{0\}$

and the integral zero property (=the vanishing moment condition) over the unit sphere S^{n-1}, that is,

$$\int_{S^{n-1}} \Omega(x')d\sigma(x') = 0,$$

where $x' = \frac{x}{|x|}$ for any $x \neq 0$. The Lusin-area integral is defined by

$$\mu_{\Omega,S}(f)(x) = \left(\int \int_{\Gamma(x)} \left| \frac{1}{t} \int_{|y-z|<t} \frac{\Omega(y-z)}{|y-z|^{n-1}} f(z)dz \right|^2 \frac{dydt}{t^{n+1}} \right)^{\frac{1}{2}},$$

where $\Gamma(x) = \{(y,t) \in \mathbb{R}_+^{n+1} : |x-y| < t\}$ and $\mathbb{R}_+^{n+1} = \mathbb{R}^n \times (0,\infty)(n \geq 2)$.

Inspired by [3], in this work, we consider the boundedness of the Lusin-area integral on generalized local Morrey spaces. Using the pointwise estimate of Lusin-area integral $\mu_{\Omega,S}$ and the definition of generalized local Morrey space, we study the boundedness of the Lusin-area integral $\mu_{\Omega,S}$ on generalized local Morrey spaces, which extend the previous results. But, the techniques and non-trivial estimates which have been used in the proof of our main result are quite different from [3]. For example, using inequality about the weighted Hardy operator H_w in [3], in this paper we will only use the following relationship between essential supremum and essential infimum

$$\left(essinf_{x\in E} f(x)\right)^{-1} = esssup_{x\in E} \frac{1}{f(x)},$$

where f is any real-valued nonnegative function and measurable on E (see [6], page 143).

Keywords: Lusin-area Integral; Morrey Spaces; Generalized Local Morrey Spaces.

FEN PROJE SERGİSİNİN PROJE YAPAN VE SERGİYİ GEZEN ÖĞRENCİLERİN FEN BİLİMLERİ DERSİNDEKİ MOTİVASYONLARININ VE BİLİM ŞENLİKLERİNE YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF THE MOTIVATION OF THE SCIENCE PROJECT EXHIBITOR AND THE ATTITUDES OF SCIENCE FESTIVAL FOR SCIENCE FESTIVES

Begüm BOZKURT
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Prof. Dr. Demet ÇETİN
Gazi Üniversitesi

Özet

Fen Bilimleri dersi bilim ve teknolojinin gelişmesinde güçlü bir etkiye sahip bir derstir. Fen eğitimi öğrencilere, yaratıcı düşünebilmeyi kazandırır. Yaşadığı Dünya'yı tanımasına, sevmesine yardımcı olur. Bu nedenle son zamanlarda fen bilimlerinin gelişmesindeki çalışmaların artarak hızlandığı ve bu çalışmaların çoğunun fen dersinde kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi için farklı öğrenme yöntem ve tekniklerle yapılması gerektiği sonucu elde edilmiştir. Fen Bilimleri dersinde yapılandırmacı öğrenmelerin gerçekleştirilebileceği yöntemlerden birisi proje tabanlı öğretim metodudur. Proje öğrencilerin grup halinde ya da bireysel yer aldığı, araşma yaparak sürecin sonucu raporlaştırıp sunum yapabildikleri bir teknik olarak ifade edilebilir. Ülkemizde proje tabanlı öğretimin sıklıkla yer aldığı alanlar, bilim şenlikleri, bilim fuarları ve fen proje sergileri gibi etkinliklerdir. Bu çalışmada fen proje sergisinin ortaokul öğrencilerinin fen dersine karşı motivasyon düzeyleri ve bilim şenliklerine yönelik tutumları üzerindeki etkisi araştırılmak istenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2018-2019 eğitim–öğretim yılında Kocaeli iline bağlı bir ilçesindeki devlet ortaokulda öğrenim görmekte olan 48 proje yapan, 165 sergiyi gezen toplamda 213 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Fen Konularına Yönelik Motivasyon Ölçeği" ile "Bilim Şenliği Tutum Ölçeği" testi kullanılmıştır. Testler öğrencilere proje yapmadan ve sergiye katılmadan ön test ve fen proje sergi sonrasında son test olarak uygulanmıştır. Verilerin analizi SPSS üzerinde yapılmıştır. Proje yapan ve sergi gezen öğrencilerin fen proje sergisi öncesi ve fen proje sergisi sonrası fen dersine karşı motivasyon düzeyleri ve bilim şenliklerine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için bağımlı gruplar testi sonuçları incelenmiştir. Fen dersine karşı motivasyon düzeylerine yönelik veriler incelendiğinde proje yapan öğrencilerin fen proje sergisi sonrasında fen dersine karşı motivasyon düzeylerinde anlamlı fark gözlenmiştir. Bilim şenliklerine yönelik tutum düzeylerine yönelik verilere bakıldığında ise, sergi gezen öğrencilerde anlamlı fark oluşmuştur. Bu çalışma sonuçlarına göre fen proje sergilerinin öğrencilerin fen dersine yönelik motivasyonlarının artmasını sağladığını, bilim şenliklerine yönelik tutumlarını da arttırmaya katkıda bulunduğunu göstermiştir. Etkili, kalıcı ve anlamlı bir fen öğretimi için fen proje sergilerinin öğretimde etkili kullanılabileceği sonucuna ulaşmış olduk.

Anahtar Kelimeler: Fen Proje Sergisi, Bilim Şenliği, Fen Projesi, Motivasyon, Tutum

Abstract

The Science course is a course that has a strong impact on the development of science and technology. Science education gives students creative thinking. It helps them to know and love the Earth they live in. Therefore, it has been concluded that the studies in the development of science have been accelerating recently and that most of these studies should be done with different learning methods and techniques in order to provide permanent learning in science lesson. One of the methods in which constructivist learning can be conducted in Science course is project based teaching method. The project can be expressed as a technique in which students take part in a group or individually and can report and

present the results of the process by doing research. In our country, the areas where project-based teaching is frequently included are activities such as science festivals, science fairs and science project exhibitions. In this study, it is aimed to investigate the effect of science project exhibition on the motivation levels of middle school students and their attitudes towards science festivals. The sample of the study consists of 213 secondary school students who visited 48 exhibitions and visited 165 exhibitions in 2018-2019 academic year. In the study, "Mot Science Subjects Motivation Scale" and "Science Festival Attitude Scale" test were used as data collection tools. The tests were applied to the students as pre-test and post-test after the project. Data were analyzed on SPSS. In order to determine whether there is a significant difference in the motivation levels and attitudes towards science festivals of science students before and after the science project exhibition, the results of dependent groups test were examined. When the data related to the motivation levels against the science course were examined, a significant difference was observed in the motivation levels towards the science course after the science project exhibition. When the data on attitude levels towards science festivals were examined, there was a significant difference between the students visiting the exhibition. According to the results of this study, it was observed that science project exhibitions increased students' motivation towards science course and contributed to increase their attitudes towards science festivals. We have reached the conclusion that science project exhibitions can be used for effective permanent and meaningful science teaching.

Keywords: Science Project Exhibition, Science Fair, Science Project, Motivation

GAMA IŞINI PERDELEME İÇİN YAHYALI TAŞI İLE GÜÇLENDİRİLMİŞ EPOKSİ MATRİS

YAHYALI STONE REINFORCED EPOXY MATRIX FOR GAMMA-RAY SCREENING

Yaşar KARABUL
Yıldız Teknik Üniversitesi
Merve BOZKURT
Yıldız Teknik Üniversitesi, Fizik Bölümü
Nazlıcan ŞAHİN
Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Mehmet KILIÇ
Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Zeynep GÜVEN ÖZDEMİR
Yıldız Teknik Üniversitesi

Özet

Gelişen teknoloji ile birlikte gerek endüstriyel uygulamalarda gerek tıpta teşhis ve tedavi esnasında insanların radyasyona maruz kalma süresi ve sıklığı hızla artmıştır. Bu nedenle, radyasyondan korunma için özellikle kütlece hafif, kurşuna alternatif olabilecek yeni malzeme araştırmaları oldukça önemli bir hale gelmiştir. Birçok malzeme arasında, polimer kompozitlerin gama ışını perdeleme uygulamaları için büyük bir potansiyelinin olduğu bilinmektedir. Son yıllarda, çok sayı mikro ve nano boyutlu dolgu maddesi, epoksi matrisinin gama ışını koruma yeteneğini geliştirmeye çalışılmıştır. Ancak halen epoksi matrisin radyasyon perdeleme parametrelerinin geliştirilmeye ihtiyacı vardır. Bu amaca yönelik olarak, bu çalışma epoksi matrisin gama ışını perdeleme performansını, Kayseri, Peri Bacaları'ndan toplanan Yahyalı taşı (YT) kullanarak geliştirmeyi hedeflemiştir. YT'nin kimyasal bileşimi X-Işını Floresans (XRF) spektroskopisi ile analiz edilmiştir. Epoksi matrisi ağırlıkça %5'den %20'ye kadar değişen YT ile kuvvetlendirilmiştir. Numunelerin gama ışını koruma performansı, deneysel ve teorik olarak, kütle zayıflama katsayısı (μ/ρ), yarı değer kalınlığı (*HVL*), onda bir değer kalınlığı (*TVL*), ortalama serbest yol (*MFP*), etkin atom sayısı (Z_{eff}) ve etkin atomik elektron yoğunluğu (N_{eff}) göz önüne alınarak belirlenmiştir. Deneyler, 81 keV ve 356 keV enerjili foton yayınlayan ^{133}Ba nokta radyoaktif kaynak ve 905-4 Ortec-Amtek model NaI (Tl) dedektör kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Örneklerin ilgili gama ışını perdeleme parametreleri WinXCom yazılımı ile de hesaplanmıştır. Deneysel ve teorik hesaplamalar arasında bir tutarlılık tespit edilmiştir. Sonuç olarak, YT güçlendirici malzemenin epoksi matrisindeki düşük enerjik gama ışınlarını zayıflatmayı başardığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Epoksi, Yahyalı taşı, Gama Işını Perdeleme, Kütle Zayıflatma Katsayısı, WinXCom

Abstract

With the developing technology, the duration and frequency of exposure to radiation have increased rapidly during both industrial applications and medical diagnosis and treatment. Therefore, new material researches, which may be an alternative to toxic lead, especially light in mass, have become very important for radiation protection. Among many materials, polymer composites have great potential for gamma-ray screening applications. Among many materials, it is known that polymer composites have great potential for gamma-ray shielding applications. In recent years, many micro and nano-sized fillers have been tried to improve the gamma-ray shielding ability of epoxy matrix. However, the radiation shielding parameters of the epoxy matrix still need to be improved. For this purpose, this study aimed to improve the gamma-ray screening performance of the epoxy matrix by using Yahyalı Stone (YS) collected from the Fairy Chimneys of Kayseri. The chemical composition

of the YS has been analyzed by X-Ray Fluorescence (XRF) spectroscopy. The epoxy matrix has been reinforced with YS with different weight percentages of YS varied from 5 to 20%. The gamma-ray shielding performance of the samples has been determined both experimentally and theoretically by considering mass attenuation coefficient (μ/ρ), half layer value (HVL), tenth layer value (TVL), mean free path (MFP), effective atomic number (Z_{eff}), and effective atomic electron density (N_{eff}). The experiments have been performed by using ^{133}Ba point radioactive source, which emits photons with the energies of 81 keV and 356 keV, and 905-4 Ortec-Amtek model NaI(Tl) detector. The related gamma-ray shielding parameters of the samples have also been calculated by WinXCom software. Consistency has been established between the experimental and theoretical calculations. Ultimately, it has been determined that YS reinforcing material achieves to attenuate the low energetic gamma-rays in the epoxy matrix.

Keywords: Epoxy, Yahyalı Stone, Gamma-ray Shielding, Mass Attenuation Coefficient, WinXCom

DYPE/$BiSR_2CaCu_2O_{6.5}$ KOMPOZİT FİLMLERİN MEKANİK ÖZELLİKLERİ

MECHANICAL PROPERTIES OF LDPE/$BiSr_2CaCu_2O_{6.5}$ COMPOSITE FILMS

Dr. Mehmet KILIÇ
Yıldız Teknik Üniversitesi

Özet

Düşük yoğunluklu polietilen (DYPE) son derece iyi kimyasal direnç dayanımına ve elektriksel özelliklere sahiptir. Ancak düşük ısı direnci, çok düşük sertlik değeri, yüksek termal genleşme katsayısı gibi bazı dezavantajlara sahiptir. Bu çalışmada DYPE'ye, mekanik performansını artırmak için bizmut tabanlı bakır oksit katmanlı perovskit seramik katkısı yapılmıştır. $BiSr_2CaCu_2O_{6.5}$ (Bi-1212) perovskit malzemesi ise katı reaksiyon metodu ile sentezlenmiştir. Bi-1212'nin ağırlıkça %0,5-%6 arasındaki farklı oranlarına sahip toz halindeki DYPE ve Bi-1212 karışımları hazırlanarak DYPE/Bi-1212 kompozit filmleri sıcak pres tekniği ile üretilmiştir. Bi-1212'nin kimyasal bileşimi X-Işını Floresans (XRF) spektroskopisi ile analiz edilmiştir. Filmlerin yüzeyinden yüksek çözünürlüklü görüntüler Taramalı Elektron Mikroskobu (SEM) ile alınmıştır. Ayrıca Fourier Transform Infrared Spektroskopi (FTIR) yöntemi kullanılarak hazırlanan numunelerin kimyasal yapıları incelenmiştir. Numunelerin mekanik testleri Lloyd Instruments LF Plus Tek Kolonlu Üniversal Malzemeler Test Cihazı tarafından yapılmış ve mekanik performanslar elastisite modülü, çekme gerilimi, sertlik ve kopma anındaki enerji miktarı parametreleri bakımından tartışılmıştır. Mekanik analizler sonucunda, DYPE'nin elastisite modülünün ve sertliğinin %1 Bi-1212 seramik katkısı ile iyileştirilebileceği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: DYPE, Bi-1212, Kompozit Film, Mekanik Özellikler

Abstract

Low-density polyethylene (LDPE) has good chemical resistance and electrical properties, but it has some disadvantages such as poor heat resistance, very low stiffness, high coefficient of thermal expansion etc. In the present study, Bi-based copper oxide layered perovskite ceramic material was added to LDPE to improve its mechanical performance. The $BiSr_2CaCu_2O_{6.5}$ (shortly Bi-1212) perovskite material was synthesized by the solid reaction method. The LDPE and Bi-1212 powders were mixed in the case where Bi-1212 is ranged from 0.5% to 6% by weight, and then the LDPE/Bi-1212 composites film were prepared by the hot press technique. The chemical composition of the Bi-1212 was also analyzed by X-Ray Fluorescence (XRF) spectroscopy. The high-resolution images from the surface of the films were taken by Scanning Electron Microscope (SEM). By using Fourier Transform Infrared (FTIR) Spectroscopy method, the chemical structures of the samples prepared were investigated. The mechanical performance of the samples was discussed in terms of some tensile properties including Young's modulus, tensile strength, stiffness, energy at the break determined by Lloyd Instruments LF plus Single Column Universal Materials Testing Machine at room temperature. As a result of the mechanical analysis, it was determined that Young's modulus and stiffness of the LDPE can be improved by the addition of 1% Bi-1212 reinforcing ceramic.

Keywords: LDPE, Bi-1212, Composite Film, Mechanical Properties

GENELLEŞTİRİLMİŞ LOKAL MORREY UZAYLARINDA LUSIN-AREA İNTEGRALİ VE LOKAL CAMPANATO FONKSİYONLARI TARAFINDAN ÜRETİLEN MULTİLİNEER KOMÜTATÖRLERİN SINIRLILIĞI

THE BOUNDEDNESS OF MULTILINEAR COMMUTATORS GENERATED BY LUSIN-AREA INTEGRAL AND LOCAL CAMPANATO FUNCTIONS ON GENERALIZED LOCAL MORREY SPACES

Doç. Dr. Ferit GÜRBÜZ
Hakkari Üniversitesi

Özet

$S^{n-1}=\{x\in\mathbb{R}^n:|x|=1\}$, $\mathbb{R}^n$ $(n\geq 2)$ de $d\sigma$ normalleştirilmiş Lebesgue ölçüsü ile donatılmış birim küresini göstersin.

$\Omega\in L_s(S^{n-1})$, $1<s\leq\infty$ olsun. Ω, sıfırıncı dereceden homojenlik koşulunu, yani,

$$\Omega(\lambda x)=\Omega(x)\text{ for any }\lambda>0, x\in\mathbb{R}^n\backslash\{0\}$$

ve herhangi bir $x\neq 0$ için $x'=\frac{x}{|x|}$ olmak üzere, S^{n-1} birim küre üzerindeki integralin sıfıra gitme özelliğini (vanishing moment koşulu), yani,

$$\int_{S^{n-1}}\Omega(x')d\sigma(x')=0,$$

sağlayan $\mathbb{R}^n\backslash\{0\}$ üzerinde tanımlı bir fonksiyondur.

$\Gamma(x)=\{(y,t)\in\mathbb{R}_+^{n+1}:|x-y|<t\}$ and $\mathbb{R}_+^{n+1}=\mathbb{R}^n\times(0,\infty)(n\geq 2)$ olmak üzere, Lusin-area integrali

$$\mu_{\Omega,S}(f)(x)=\left(\int\int_{\Gamma(x)}\left|\frac{1}{t}\int_{|y-z|<t}\frac{\Omega(y-z)}{|y-z|^{n-1}}f(z)dz\right|^2\frac{dydt}{t^{n+1}}\right)^{\frac{1}{2}}$$

biçiminde tanımlanır.

Ayrıca, $b_i(i=1,\dots,m)$ ler $\mathbb{R}^n$ üzerinde lokal integrallenebilir fonksiyonlar olsunlar, bu durumda $\vec{b}=(b_1,\dots,b_m)$ ve $\mu_{\Omega,S}$ tarafından üretilen multilineer komütatör aşağıdaki gibi tanımlanır:

$$\mu_{\Omega,S}^{\vec{b}}(f)(x)=\left(\int\int_{\Gamma(x)}\left|\frac{1}{t}\int_{|y-z|<t}\prod_{i=1}^{m}\frac{\Omega(y-z)}{|y-z|^{n-1}}[b_i(x)-b_i(z)]f(z)dz\right|^2\frac{dydt}{t^{n+1}}\right)^{\frac{1}{2}}.$$

[5] den esinlenerek, bu çalışmada genelleştirilmiş lokal Morrey uzaylarında Lusin-area integrali ve lokal Campanato fonksiyonları tarafından üretilen multilineer komütatörlerin sınırlılığını ele alacağız. $\mu_{\Omega,S}^{\vec{b}}$ nin noktasal tahminini ve genelleştirilmiş lokal Morrey uzayının tanımını kullanarak, önceki sonuçların bir genelleştirmesi olan genelleştirilmiş lokal Morrey uzaylarında $\mu_{\Omega,S}^{\vec{b}}$ nin sınırlılığını inceleyeceğiz. Ancak, ana sonucunumuzun ispatı için kullanılan teknikler ve aşikar olmayan çözümler [5] den oldukça farklıdır. Örneğin, [5] de H_w ağırlıklı Hardy operatörü ile ilgili eşitsizlik kullanılırken, bu makalede sadece aşağıdaki essential supremum ve essential infimum arasındaki ilişkiyi kullanacağız.

$$\left(essinf_{x\in E}f(x)\right)^{-1}=esssup_{x\in E}\frac{1}{f(x)},$$

burada f E üzerinde ölçülebilir ve herhangi bir reel değerli negatif olmayan bir fonksiyondur (bakınız [8], sayfa 143).

Anahtar Kelimeler: Lusin-area İntegrali; Komütatör; Lokal Campanato Fonksiyonu; Genelleştirilmiş Lokal Morrey Uzayları

Abstract

Suppose that $S^{n-1}=\{x\in\mathbb{R}^n:|x|=1\}$ is the unit sphere in $\mathbb{R}^n$ $(n\geq 2)$ equipped with the normalized Lebesgue measure $d\sigma$.

Let $\Omega\in L_s(S^{n-1})$, $1<s\leq\infty$. Ω is the function defined on $\mathbb{R}^n\backslash\{0\}$ satisfying the homogeneous of degree zero condition, that is,

$\Omega(\lambda x)=\Omega(x)$ for any $\lambda>0, x\in\mathbb{R}^n\backslash\{0\}$

and the integral zero property (=the vanishing moment condition) over the unit sphere S^{n-1}, that is,

$\int_{S^{n-1}}\Omega(x')d\sigma(x')=0,$

where $x'=\frac{x}{|x|}$ for any $x\neq 0$. The Lusin-area integral is defined by

$$\mu_{\Omega,S}(f)(x)=\left(\int\int_{\Gamma(x)}\left|\frac{1}{t}\int_{|y-z|<t}\frac{\Omega(y-z)}{|y-z|^{n-1}}f(z)dz\right|^2\frac{dydt}{t^{n+1}}\right)^{\frac{1}{2}},$$

where $\Gamma(x)=\{(y,t)\in\mathbb{R}_+^{n+1}:|x-y|<t\}$ and $\mathbb{R}_+^{n+1}=\mathbb{R}^n\times(0,\infty)(n\geq 2)$.

Moreover, let $b_i(i=1,\dots,m)$ be locally integrable functions on $\mathbb{R}^n$, then the multilinear commutator generated by $\vec{b}=(b_1,\dots,b_m)$ and $\mu_{\Omega,S}$ is given as follows:

$$\mu_{\Omega,S}^{\vec{b}}(f)(x)=\left(\int\int_{\Gamma(x)}\left|\frac{1}{t}\int_{|y-z|<t}\prod_{i=1}^{m}\frac{\Omega(y-z)}{|y-z|^{n-1}}[b_i(x)-b_i(z)]f(z)dz\right|^2\frac{dydt}{t^{n+1}}\right)^{\frac{1}{2}}.$$

Inspired by [5], in this work, we consider the boundedness of multilinear commutators generated by Lusin-area integral and local Campanato functions on generalized local Morrey spaces. Using the pointwise estimate of $\mu_{\Omega,S}^{\vec{b}}$ and the definition of generalized local Morrey space, we study the boundedness of the $\mu_{\Omega,S}^{\vec{b}}$ on generalized local Morrey spaces, which extend the previous results. But, the techniques and non-trivial estimates which have been used in the proof of our main result are quite different from [5]. For example, using inequality about the weighted Hardy operator H_w in [5], in this paper we will only use the following relationship between essential supremum and essential infimum

$$\left(essinf_{x\in E}f(x)\right)^{-1}=esssup_{x\in E}\frac{1}{f(x)},$$

where f is any real-valued nonnegative function and measurable on E (see [8], page 143).

Keywords: Lusin-area Integral; Commutator; Local Campanato Function; Generalized Local Morrey Spaces

ARGÜMANTASYON TABANLI ÖĞRENME ORTAMLARINDA ÖĞRENCİLERİN ARGÜMAN KALİTELERİNİN VE İNFORMAL AKIL YÜRÜTME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

AN EXAMINATION OF STUDENTS' QUALITY OF ARGUMENTS AND INFORMAL REASONING SKILLS IN ARGUMENTATION BASED LEARNING ENVIRONMENTS

Dr. Gülay URHAN
Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi
Doç. Dr. Melike ÖZER KESKİN
Gazi Üniversitesi

Özet

Bilimsel gelişmelere paralel olarak fen ve toplum arasındaki etkileşim her geçen gün artmakta ve bu etkileşim beraberinde toplumbilimsel konuları gündeme getirmektedir. GDO, klonlama, küresel ısınma gibi tartışmalı toplumbilimsel konularla ilgili sağlıklı kararlar verebilmek ancak fen okuryazarı bireylerle mümkün olmaktadır. Bu nedenle toplumbilimsel konularla ilgili eleştirel düşünebilen bilinçli kararlar verebilen fen okuryazarı bireyler yetiştirmek eğitimdeki öncelikli hedeflerden biri haline gelmiştir.

Fen okuryazarlığının geliştirilmesinde argümantasyon tabanlı öğrenme ortamları büyük önem taşımaktadır. Türk Eğitim Sisteminde 2004 yılında yapılan müfredat değişikliği ile birlikte fenin, dünya hakkındaki gerçeklerle birlikte deney, mantıksal düşünme ve sürekli sorgulamayı temel alması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca yeni öğretim programları günlük hayatı ile fen konuları arasında bağlantı kurarak problem çözebilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamıştır. Bu nedenle toplumbilimsel konuların argümantasyon tabanlı öğrenme ortamlarında ele alınması bireylerin kavramsal anlama düzeyini arttırarak eleştirel düşünme becerisine ve toplumsal farkındalığına katkı sağlanmaktadır.

Bu çalışmada eşli tartışmalara dayanan argümantasyon tabanlı öğrenme ortamlarında öğrencilerin informal akıl yürütme becerileri ve argüman kaliteleri incelenmiştir. Ayrıca öğrencilerin konu ile ilgili sahip oldukları bilgi düzeyinin informal akıl yürütme ve argüman kalitesi üzerindeki etkileri de incelenmiştir. Çalışmaya bir meslek lisesinin 9 ve 10. sınıflarında öğrenim gören 52 öğrenci katılmıştır. Uygulanan bilgi testi ile öğrencilerin bilgi düzeyleri belirlenmiştir. Öğrenciler bilgi düzeylerine göre üst, orta ve alt bilgi düzeyi olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Daha sonra her üç grup içerisinde birbirine yakın puan alan öğrencilerden ikili gruplar oluşturulmuştur. Eşli tartışma sürecinde öğrencilerden GDO ve klonlama senaryolarına ait argümanlar oluşturmaları eşleriyle tartışmaları istenmiştir. Öğrencilerin argüman kaliteleri ve informal akıl yürütme örüntüleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin argüman kaliteleri 4 düzeyde değerlendirilmiştir. Çalışma sonuçları bilgi düzeyinin argümantasyon kalitesi üzerinde etkili olmadığını göstermiştir. Öğrencilerin informal akıl yürütme örüntüleri ise rasyonel, sezgisel ve duygusal olarak değerlendirilmiştir. Senaryolarda öğrencilerin bu akıl informal akıl yürütme örüntülerinden bir ya da birkaçını kullandığı tespit edilmiştir. İnformal akıl yürütme örüntülerinin bilgi düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan ki-kare bağımsızlık testi sonuçları bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Argümantasyon Tabanlı Öğrenme, Toplumbilimsel Konular, Argüman Kalitesi, Eşli Tartışma, İnformal Akıl Yürütme

Abstract

Parallel to scientific advancements, the interaction between science and society has been rising, which in return brings up Socioscientific issues. It is only possible with science-literate people to make decisions about such issues as GMO, cloning, global warming, etc. Therefore, educating science literate individuals who can think critically and make informed decisions about socioscientific issues has become one of the primary goals in.

Argumentation based learning environments are of crucial importance in developing scientific literacy. With the change in the curriculum in 2004 in Turkish Education System, it is emphasized that science should be based on experiments, logical thinking and continuous inquiry along with the facts about the world. In addition, new curriculums aimed to raise individuals who can solve problems by making a connection between daily life and science subjects. For this reason, socioscientific issues are discussed in argumentation-based learning environments, increasing the level of conceptual understanding of individuals and contributing to critical thinking skills and social awareness.

In this study, students' informal reasoning skills and quality of arguments in argumentation based learning environments with paired discussions as a basis are examined. Moreover, the effect of level of information that students have about related subjects on the informal reasoning and the quality of arguments is also studied. 52 students from ninth and tenth grade of a vocational high school participated in this study. With a test, students' level of knowledge is found. Students are placed in three groups according to their level of knowledge: low, medium, and high level. Later, students whose grades are close to each other in each group are paired. These pairs are asked to produce arguments about GMO and cloning scenarios and discuss with their partners. Thus, the students' quality of arguments and informal reasoning patterns are determined. The quality of the arguments of the students was evaluated at 4 levels. The results of the study shows that students' level of knowledge does not have an effect on the quality of argumentation. The informal reasoning patterns of the students were evaluated as rational, intuitive and emotional. In the scenarios, it is determined that students use one or more of these informal reasoning patterns. In the scenarios, the students are found to use different informal reasoning patterns. The chi-square independence test which is applied to decide whether or not informal reasoning patterns differ depending on level of knowledge shows that this difference is not statistically meaningful.

Keywords: Argumentation Based Learning, Socioscientific issues, Argument Quality, Paired Discussions, Informal Reasoning

KAVRAM AĞI DESTEKLİ TGA ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ FİZİK LABORATUARINA YÖNELİK KAYGILARINA VE TUTUMLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

THE EFFECT OF CONCEPT NETWORK-SUPPORTED TGA ACTİVİTİES ON TEACHER CANDİDATES' ANXİETY AND ATTİTUDES TOWARDS PHYSİCS LABORATORY

Derviş Burak BARUT
Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Ayşe Sert ÇIBIK
Gazi Üniversitesi

Özet

Bilim, doğru olan bilgiye ulaşmak amacını kendisine hedef edinen, bilimsel metotların kullanıldığı, belirli bir sistem çerçevesinde evreni tanımlama, anlama ve anlamlandırma çabası olarak tanımlanmıştır. Bilim ile eğitim, topluma ve toplumu oluşturan tüm öğelere katacağı pek çok öğe nedeniyle ilişki içerisinde olmak zorundadır. Buna en belirgin örnek ise insan ve yaşamını doğru şekilde yönlendirmek ve biçimlendirmektir. Eğitimin temel amaçlarından birisi de gene insanı ve toplumu ileriye taşımaktır. Bilim ile eğitimin bu ortak ilişkisine, insanı bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönlerden yani bir bütün olarak yetkin hale getirmek ve üretken kılmak denilebilir. Bilimsel yöntemin tam olarak yapılabilmesi, "gözlem-deney-kavram" üçlüsünün tarihte yeniçağ'a kadar olan zorlu sürecin aşılmasıyla gerçekleşmiştir. Aslında insanoğlunun anlama ve öğrenme hevesiyle gelişen bilimsel ve teknolojik çabaların tümünü içeren bu süreç bizleri tüm bilimlerin temeli sayılan fizik ve fen bilimlerine götürmektedir. Öğretmenliğin bir meslek olarak kabul edilmesi ve öğretmenlik mesleğinin formal eğitimle alınmasının zorunlu olduğu düşüncesi, 17.yy'da Batı Avrupa'da başlamıştır. Fen bilgisi öğretiminin de tam olarak ve etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için inceleme, araştırma, gözlem ve deney başta olmak üzere çeşitli yöntemlere başvurulduğunda etkili ve kalıcı öğrenme sağlanmaktadır. Laboratuarlar fen bilgisi eğitiminin vazgeçilmez öğelerinden birisidir. Öğrencilerin etkin bir şekilde katılımını ve bilimsel düşünmelerini sağlayan laboratuarlar ileride öğretmenlik mesleğini yapacak öğretmen adayları için de tam anlamıyla kullanmayı öğrenmeleri ve içselleştirmeleri gereken bir ortamdır. Laboratuarda kullanılan yöntemlerden birisi de TGA (Tahmin-Gözlem-Açıklama) yöntemidir. Bu çalışmanın amacı, TGA yöntemiyle deneylerin yürütüldüğü gruptaki öğretmen adaylarının fizik laboratuarına karşı olan tutum ve kaygıları ile mevcut programa göre deneylerin yürütüldüğü gruptaki öğretmen adaylarının fizik laboratuarına karşı olan tutum ve kaygıları arasında anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesidir.

Bu çalışma 2018-2019 eğitim öğretim yılı güz döneminde, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi fen bilgisi öğretmenliği 1. Sınıf öğrencileri ile Genel Fizik-I dersi laboratuar uygulamaları kısmında yürütülmüştür. Çalışma ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel bir çalışma olup deney ve kontrol grupları rastgele atanmıştır. Deney grubu 17, kontrol grubu 18 öğretmen adayından oluşmaktadır. Çalışmada gruplara "Fizik Laboratuarına Yönelik Kaygı Ölçeği" ve "Fizik Laboratuarına Yönelik Tutum Ölçeği" ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Verilerin analizi SPSS 22 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Uygulamada, deney grubunda deneyler TGA yöntemi ile hazırlanan deney föyleriyle yürütülmüştür. Kontrol grubunda ise deneyler mevcut programdaki deney föyüne göre yürütülmüştür. Uygulamalar sonunda yapılan son testler sonucunda deney ve kontrol grubundaki öğretmen adaylarının laboratuar kaygı son test puanları arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunurken, laboratuar tutum son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: TGA yöntemi, Fizik Laboratuarı, Öğretmen Adayları, Tutum, Kaygı

Abstract

Science has been defined as an effort to define, understand and make sense of the universe within the framework of a certain system using scientific methods, which aims to reach the right information. Science and education have to be in relation to the society and all the elements that it will add to the society. The most obvious example of this is to direct and shape people and their lives correctly. One of the main objectives of education is to take people and society forward.

This common relationship between science and education can be said to make one's productive and cognitive, affective, and dynamic. The full implementation of the scientific method has been achieved by overcoming the difficult process of the "observation-experiment-concept" trio up to the new age in history. In fact, this process, which includes all of the scientific and technological efforts developed with the enthusiasm of human understanding and learning, leads us to the physical and natural sciences which are considered as the foundation of all sciences. The idea that teaching should be accepted as a profession and that the teaching profession should be taken by formal education started in Western Europe in the 17th century. Effective and permanent learning is provided when various methods are applied such as examination, research, observation and experiment in order to carry out science teaching fully and effectively. Laboratories are one of the indispensable elements of science education.

Laboratories, which enable students to participate effectively and to think scientifically, are an environment where prospective teachers should learn to fully use and internalize them. One of the methods used in the laboratory is TGA (estimation-observation-explanation) method. This study was conducted in 2018-2019 academic year in Gazi University, Faculty of Education, Department of Science Teaching, 1st Grade Students and General Physics-I Laboratory Applications. The study was a quasi-experimental study with pre-test and post-test control groups and experimental and control groups were randomly assigned. The experimental group consisted of 17 and the control group consisted of 18 prospective teachers. In the study, "Anxiety Scale for Physics Laboratory "and "Attitude Scale for Physics Laboratory" were applied as pre-test and post-test. Data were analyzed by using SPSS 22 package program. In practice, the experiments were carried out with the test sheets prepared by TGA method in the prospective teachers in the experimental group. In the control group, the experiments were carried out according to the experiment sheet in the current program. As a result of the posttest results, it was found that there was a significant difference between the pre-service teachers 'pre-service teachers' anxiety test scores in favor of the experimental group, but there was no significant difference between the laboratory attitude post-test scores.

Keywords: TGA Method, Physics Laboratory, Teacher Candidates, Attitude, Anxiety

ANKARA İLİNDE BİTKİSEL GIDA İHRACATI YAPAN SANAYİ İŞLETMELERİNİN MEVCUT DURUMLARI VE ULUSLARARASI FUARLARA YAKLAŞIMLARININ İNCELENMESİ

EXAMINATION OF THE CURRENT SITUATION OF INDUSTRIAL ENTERPRISES EXPORTING VEGETAL FOOD IN ANKARA PROVINCE AND THEIR APPROACH TO INTERNATIONAL FAIRS

Prof. Dr. Cennet OĞUZ
Selçuk Üniversitesi
Serkan DEMİRKOL
Selçuk Üniversitesi

Özet

İşletmeler, tüketicilerin taleplerini tespit ederek, müşteri memnuniyetini sağlayıp, pazarlama faaliyetlerinde bulunmayı amaçlarlar. Yeni teknolojiler ve küreselleşmenin neticesinde rekabetin artması, işletmeleri daha kaliteli ürünler üretmeye ve ürünlerini daha etkili ve çabuk bir şekilde tüketicilere sunma ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada fuarlar, pazarlama faaliyetleri içinde ön plana çıkmaktadır. Fuarlar, üreticileri, yeni geliştirilen ürünleri, müşterileri, rakip firmaları kısacası ticarete konu tüm paydaşları bir araya getiren, sektördeki son gelişmelerin görücüye çıktığı ticaret merkezleridir. Fuarlar, insanların 5 duyusuna hitap edebilen ortamlar olduğundan, pazarlama içerisinde önemli bir yere sahiptir.

Uluslararası fuarlar sayesinde, bir ülkede var olan bir üründen dünyanın diğer ucundaki başka bir ülke haberdar olabilmekte, bu sayede dünya genelinde ürün rotasyonu sağlanarak tüm insanlığın o ürünü tanıması ve kullanmasına imkan verilmektedir. Gerek dünya, gerek ülkemiz, gerekse de araştırma alanımızı oluşturan Ankara ilinde, bitkisel gıda ihracatı yapan sanayi işletmeleri uluslararası fuarlara katıldıkça sektör hakkında daha çok bilgi sahibi olacaklarından kurumsallaşmaları hızlanacak, tüketici eğilimlerini yakından takip etme imkanı bulacakları için de sektörün gerisinde kalmamış olacaklardır. Uluslararası fuarlar sayesinde işletmeler yeni müşteriler bulabilecek, yeni iş bağlantıları kurma fırsatı elde edeceklerdir. Buna bağlı olarak ihracatları artacak bu sayede ekonomiye ciddi katkı sağlayacaklardır. Artan ihracat sayesinde dış ticaret açığının kapanmasına katkıda bulunulacak, üretim artışına bağlı olarak istihdam da artacağından, işsiz nüfusun istihdamı için fırsat doğacaktır.

Bu çalışma, Ankara ilinde bitkisel gıda ihracatı yapan sanayi işletmelerinin mevcut durumlarını ortaya koymak, işletmelerin uluslararası fuarlara katılım durumlarını, yaklaşımlarını ve amaçlarını belirlemek ve işletmelerin uluslararası fuarlara katılımlarını arttırmaya yönelik önerilerde bulunmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada Ankara ilinde bitkisel gıda ihracatı yapan 58 sanayi işletmesi tam sayım yöntemine göre alınmış ve konu amacı doğrultusunda hazırlanan anketler uygulanmıştır. Araştırmaya 58 işletmeden 33 işletme gönüllü olarak katılmıştır. Çalışmada ulusal ve uluslararası literatürler taranarak ikincil veriler de kullanılmıştır. İşletmelerin %70'i uluslararası fuarlara katıldıklarını, %30'u ise katılmadıklarını beyan etmişlerdir. İşletmelerin tamamı fuar öncesi, tanıtılacak ürün ya da ürünler ile ilgili hazırlık yapmakta, yine %96,52'si gidilecek ülkeyle ilgili bilgi derlemekte ve broşür, katalog, afiş gibi hazırlıklar yapmaktadırlar. İşletmelerin %93,04'ü uluslararası fuarlara katılım amaçlarının "yeni müşteri bulmak" olduğunu belirtmişlerdir. Sipariş almak, ihracatı geliştirmek, mevcut müşteri ile ilişkileri geliştirmek, işletme imajını değiştirmek ya da iyileştirmek, sektördeki yenilikleri takip etmek, yeni bir ürün tanıtmak, doğrudan satış yapmak, rakiplere dair bilgi toplamak, bilgi ve görgü arttırmak, sektöre destek olmak, gezmek/eğlenmek, medyada haber olmak da işletmelerin uluslararası fuarlara katılma amaçları arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Fuar, İşletme, Ankara

Abstract

Managements aim to meet the demands of consumers by providing customer satisfaction and marketing activities. Increasing competition as a result of new technologies and globalization creates the need for managements to produce higher quality products and to offer their products to consumers more effectively and quickly. At this point, fairs are prominent in marketing activities.Fairs are the trade centers where the latest developments in the sector come into view, bringing together manufacturers, newly developed products, customers, rival companies in short all the stakeholders that are subject to trade. Fairs have an important place in marketing since they can appeal to people's 5 senses. Through international fairs, a product that exists in one country can be informed by another country at the other end of the world, thus providing product rotation throughout the world, allowing all humanity to recognize and use that product. In Ankara province, which constitutes both the world, our country and our research area, industrial enterprises exporting vegetal food will have more information about the sector as they participate in international fairs, so their institutionalization will accelerate, and they will not be behind the sector because they will have the opportunity to follow consumer trends closely.

Through international fairs, managements will be able to find new customers and have the opportunity to establish new managements connections. Accordingly, their exports will increase so that they will make a significant contribution to the economy. Increased exports will contribute to the closing of the foreign trade deficit and employment will increase due to the increase in production, the opportunity for the employment of the unemployed population will arise.

This study was carried out in order to reveal the status of industrial enterprises exporting vegetal food in Ankara province, to determine the status, approaches and aims of the enterprises to participate in international fairs and to make suggestions for increasing the participation of the enterprises to international fairs.In the research, 58 industrial enterprises exporting vegetal food in Ankara province were taken according to the full census method and surveys prepared in line with the subject were applied. 33 managements out of 58 managements participated in the study.

Secondary data were also used in the study by screening national and international literatures. 70% of managements have declared that they participate in international fairs, while 30% have declared that they do not participate. Prior to the completion of the managements, 96.52% prepare for the product or products to be introduced, compile information about the country of destination and make preparations such as brochures, catalogues and posters.93.04% of managements stated that their aim to participate in international fairs was to“find new customers”. To take orders, to improve exports, to improve relations with existing customers, to change or improve managements image, to follow innovations in the sector, to introduce a new product, to direct sales, to gather information about competitors, to increase knowledge and etiquette, supporting the sector, touring/having fun, being news in the media are among the aims of the enterprises to participate in international fairs.

Keywords: International Fair, Managements, Ankara

KURAKLIK VE TUZLULUĞA TOLERANSLI KAVUN GENOTİPLERİNİN TUZ STRESİ KARŞISINDA ANAÇ OLARAK ETKİNLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF INFLUENCE AS ROOTSTOCK OF SALT AND DROUGHT TOLERANT MELON GENOTYPES UNDER SALT STRESS

Zir. Müh. Elif KAYA
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Doç. Dr. Şebnem KUŞVURAN
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Özet

Tuzluluk, en önemli abiotik stres faktörlerinden biri olup, dünyada sulanabilir alanların yaklaşık olarak %20'si bu problem ile karşı karşıyadır. Bu stres faktörüne karşı bazı kültürel önlemler alınabilmekte ise de bunlar sınırlı ve geçicidir. Aşılama yöntemi aslında sebzelerde yaklaşık yüzyıldır bilinen bir teknolojidir. Aşılı fide kullanımı, stres koşullarına tolerans sağlaması ve verim potansiyelini olumlu yönde etkilemesi nedeniyle son yıllarda hızla artmaya başlamıştır. Özellikle tolerant anaç üzerine aşılı bitkilerde tuz stresinin ortaya koymuş olduğu verim kayıpları önemli derecede azaltılabilmektedir. Gerçekleştirilen bu çalışmada ise; farklı bir tür olan *Cucurbitaceae* familyası içerisinde yer alan kavunda, önceki çalışmalarda kuraklık ve tuzluluğa toleranslı olduğu belirlenmiş olan kavun genotiplerinin yine hassas olduğu belirlenen kavun genotiplerine anaç olarak kullanımının tuz stresine tolerans üzerindeki incelenmiştir. Çalışmada 2 tolerant ve 2 hassas kavun genotipi ile anaç olarak kullanılan Albastros çeşidi kullanılmıştır. Bunun yanı sıra 6 farklı aşı kombinasyonu çalışmada yer almıştır. Kavun tohumları 2:1 oranında torf:perlit karışımı içeren viyollere ekilmiş, bitkiler 2 gerçek yapraklı aşamada yine 2:1 oranında torf:perlit karışımı içeren plastik saksılara şaşırtılmıştır. Dört gerçek yapraklı aşamada tuz (200 mM NaCl) stresine başlanmıştır. Kontrol bitkileri ise besin çözeltisi ile sulanmıştır. Stres sonunda bitkiler yeşil aksam yaş ve kuru ağırlığı, gövde boyu ve çapı, yaprak sayısı ve yaprak alanı, yaprak oransal su içeriği (YOSİ), membran zararlanma indeksi (MZİ) ve klorofil oranı bakımından değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda tolerant kavun genotiplerinin hassas genotipler için anaç olarak kullanıldığı aşı kombinasyonlarında, tuza toleransın artış gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Cucumis Melo,* Genotip, RWC, Aşı, Tuzluluk

Abstract

Salinity is one of the most severe environmental stresses and it affects over 20% of the world's irrigated land. Despite some cultural precautions can be applied for this issue, but these applications are restricted temporary and its cost too high. Grafting method is known for a long time and be applied into vegetables. In recent years, grafted seedling use has been rapidly increasing due to providing tolerance to stress conditions and positively affecting on yield potential. Grafting over tolerant rootstocks is an effective tool to avoid or reduce yield losses caused by salinity stress. Previously our study, melon in *Cucurbitaceae* was determined as tolerant and sensitive under salt and drought stresses. The purpose of this study; it was non-grafted and rootstock-grafted melon to conditions of salt stresses to investigate whether grafted plants could improve tolerance to salinity. . In this study, 2 tolerant and 2 sensitive melon genotypes and Albastros variety which is rootstock varieties were used. In addition, 6 different grafting combinations were included in the experiment. Seeds of melon were germinated in mixture of peat: perlite of 2:1 ratio. Plants reached two true leaves; seedlings were transferred to plastic pots containing mixture of peat: perlite of 2:1 ratio. Plants with four leaves were subject to salt stress (200 mM NaCl) stress. The control plants were irrigated to nutrition solution. The end of the experiment, plants were evaluated according to shoot fresh and dry weights, plant height and stem diameter, leaf number, leaf area, relative water content (RWC) and membrane injury index (MII), chlorophyll ration. As a result of the study,

it was determined that grafting which tolerant melon genotypes were used as rootstocks for sensitive genotypes was improved to salt tolerance.

Keywords: *Cucumis Melo*, Grafting, Genotype, RWC, Salinity

ÇİNKO OKSİT NANOPARTİKÜLLERİN HAYVAN BESLENMESİNDE KULLANIMININ POZİTİF VE NEGATİF ETKİLERİ

POSITIVE AND NEGATIVE EFFECTS OF THE USAGE OF ZINC OXIDE NANOPARTICLES ON ANIMAL NUTRITION

Dr.Öğr.Üyesi Semra ÇİÇEK
Atatürk Üniversitesi

Özet

Hayvan vücudunda en çok bulunan elementlerden birisi olan çinko vücutta depolanmamaktadır. Bu nedenle hayvan beslenmesinde önemli bir katkı maddesi olarak kullanılmaktadır. Çinko elementi yapısında yer aldığı alkol dehidrojenaz, alkalin fosfataz (ALP), aldolaz, laktat dehidrojenaz (LDH), RNA ve DNA polimerazlar, ters transkriptaz, karboksipeptidaz A, B, G ve süperoksit dismutaz (SOD) gibi çok sayıda enzim ve hormonun çalışmasında etken rol oynamaktadır. Bu nedenle, çinko vücudun normal büyüme, üreme, DNA sentezi, hücre bölünmesi ve gen ekspresyonu, fotokimyasal görme süreçleri, yara iyileşmesi, ossifikasyon, vücudun bağışıklık sisteminin enerji üretimi, protein sentezi için önem taşımaktadır.

Son zamanlarda hayvan beslenmesinde çinko oksit nanopartiküllerinin kullanımına dair bilimsel raporlar sunulmaktadır. Çinko oksit nanopartiküller (ZnO-NP) 1-100 nm boyuta sahip katı çinko oksit partiküller olarak adlandırılmaktadır. Nano boyuttaki çinko oksit nanopartiküller geniş yüzey alanı/hacim oranına sahip olduklarından dolayı gastrointestinal sistem tarafından daha kolay alınmaktadır, organik ve inorganik maddelerle daha güçlü etkileşim göstermektedir. Yapılan çalışmalarda ZnO-NP ile beslenen domuz, piliç, koyun, inek gibi farklı hayvanlarda daha etkin fermentasyon, bağışıklık, süt üretimi, büyüme, üreme ve yem tüketimi gözlendiği belirtilmiştir. Bu olumlu sonuçlarla birlikte ZnO-NP nanopartiküllerinin toksik etkilerine yönelik olumsuz sonuçlar da bulunmaktadır.

ZnO-NP'nin hayvan beslenmesindeki zararlı etkilerine yönelik yapılan çalışmalarda ise hem karasal hayvanlarda hem de sucul hayvanlarda uzun vadeli toksik etkilerinin gözlendiği vurgulanmıştır. Boyutlarından kaynaklı olarak ZnO-NP'ler sahip oldukları yüksek reaktivite sayesinde çevredeki diğer kirletici bileşiklerle kompleks madde oluşturabilmektedirler. Bu şekilde toksisitelerinde kontrol edilemeyen bir durum ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca membranlara, proteinlere, DNA'ya bağlandıklarında oksidatif stres kaynağı olarak rol oynabilmektedirler. Ancak bu toksisite etkinliği ZnO-NP'in boyutuna, konsantrasyonuna, maruziyet süresine bağlı olarak değişebilmektedir.

Bu çalışmada ZnO-NP'in hayvan beslemesinde kullanılması ve toksisitesine yönelik yapılan çalışmalardan elde edilen veriler ayrıntılı bir şekilde belirtilecektir. Bu sayede ZnO –NP'in hayvan beslenmesindeki avantaj ve dezavantajları net bir şekilde ortaya konarak akademik bir bilgilendirme sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çinko Oksit Nanopartiküller, Hayvan Beslenmesi, Büyüme, Toksisite

Abstract

Zinc, one of the most abundant elements in the animal body, is not stored in the body. Therefore, it is used as an important additive in animal nutrition. Zinc element plays an active roles in the study of many enzymes and hormones such as alcohol dehydrogenase, alkaline phosphatase (ALP), aldolase, lactate dehydrogenase (LDH), RNA and DNA polymerases, reverse transcriptase, carboxypeptidase A, B, G and superoxide dismutase (SOD). Therefore, zinc is important for the normal growth of the body, reproduction, DNA synthesis, cell

division and gene expression, photochemical vision processes, wound healing, ossification, energy production of the immune system of the body, protein synthesis.

Recently, scientific reports have been presented on the use of zinc oxide nanoparticles in animal nutrition. Zinc oxide nanoparticles (ZnO-NP) are called solid zinc oxide particles with a size of 1-100 nm. Zinc oxide at nano size nanoparticles are more easily absorbed by the gastrointestinal tract and exhibits stronger interaction with organic and inorganic substances due to their large surface area/volume ratio. It has been reported that more efficient fermentation, immunity, milk production, growth, reproduction and feed consumption were observed in different animals such as pigs, chickens, sheep, cows fed with ZnO-NP. With these positive results, there also negative consequences for the toxic effects of ZnO-NP nanoparticles.

In studies conducted on the harmful effects of ZnO-NP in animal nutrition, it has been emphasized that long-term toxic effects were observed in both terrestrial and aquatic animals. ZnO-NPs can form complex substances with other pollutant compounds in the environment due to their high reactivity origin from their size. In this way, an uncontrolled state can emerge at their toxicity. They can also act as a source of oxidative stress when they connect to membranes, proteins and DNA. However, the efficacy of this toxicity can change depending on the size, concentration and exposure time of ZnO-NP.

In this study, the data obtained from studies on the use and toxicity of ZnO-NP in animal nutrition will be explained in detail. Thus, the advantages and disadvantages of ZnO-NP in animal nutrition will be clearly demonstrated and academic information will be provided.

Keywords: Zinc Oxide Nanoparticles, Animal Nutrition, Growth, Toxicity

BİBERDE FARKLI SALİSİLİK ASİT UYGULAMALARININ TUZ STRESİNE TOLERANS ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

THE EFFECTS OF SALISILIC ACID TREATMENTS ON SALT TOLERANCE IN PEPPER

Doç. Dr. Şebnem KUŞVURAN
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Zir. Müh. Elif KAYA
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Özet

Tuzluluk bitki büyüme ve gelişimi ile üretimi sınırlandıran en önemli çevresel faktörlerden biridir. Tuzluluğun bitki gelişimi üzerindeki olumsuz etkisinin ortadan kaldırılması ve etkin bir bitkisel üretimin sağlanabilmesi amacı ile bazı önlemler alınabilmekte ise de bu yöntemlerin etkinliği oldukça sınırlıdır. Bu nedenle etkin bir üretim için dayanıklı genotipler kullanmak ya da dayanıklı olmayan genotiplerde de strese karşı dayanıklılığı artırmaya yönelik uygulamalar çok daha akılcı ve ekonomik olarak değerlendirilmektedir. Bu yöntemlerden biri de bitki büyüme düzenleyicilerin kullanımıdır. Bu çalışmada Demre biber çeşidinde farklı dozlarda salisilik asit (SA) uygulamalarının (0, 0.25, 0.50, 1.00 mM) tuza tolerans üzerindeki etkisi incelenmiştir. Tohumlar 2:1 oranında torf:perlit karışımı içeren viyollere ekilmiş, bitkiler 2 gerçek yapraklı aşamada yine 2:1 oranında torf:perlit karışımı içeren plastik saksılara şaşırtılmıştır. Dört gerçek yapraklı aşamada tuz (150 mM NaCl) stresine başlanmıştır. Kontrol bitkileri ise besin çözeltisi ile sulanmıştır. Stres sonunda bitkiler yeşil aksam yaş ve kuru ağırlığı, gövde boyu ve çapı, yaprak sayısı ve yaprak alanı, yaprak oransal su içeriği (YOSİ), membran zararlanma indeksi (MZİ) ve klorofil oranı bakımından değerlendirilmiştir. Tuz stresi bitki büyüme parametrelerinde azalmaya yol açarken; MZİ oranın da artış belirlenmiştir. Bununla birlikte SA uygulamaları tuza toleransı değişen oranlarda artırmış, biberde 0.50 mM dozu tuza toleransın sağlanmasında en uygun doz olarak tespit edilmiştir

Anahtar Kelimeler: *Capsicum annumm*, RWC, Salisilik Asit, Tuzluluk,

Abstract

Salinity is one of the most important environmental factors limiting plant growth and development. Although some cultural precautions can be applied for this issue, but these applications are restricted temporary and these methods is very limited. For this reason, the use of tolerant/resistance genotypes or sensitive genotypes to increase the tolerance/resistance to stress are considered to be much more rational and economical for an efficient production. One of these methods is the use of plant growth regulators. In this study, the effects of salicylic acid (SA) applications (0, 0.25, 0.50, 1.00 mM) on salt tolerance in Demre pepper cultivar were investigated. Seeds of pepper were germinated in mixture of peat: perlite of 2:1 ratio. Plants reached two true leaves; seedlings were transferred to plastic pots containing mixture of peat: perlite of 2:1 ratio. Plants with four leaves were subject to salt stress (150 mM NaCl) stress. The control plants were irrigated to nutrition solution. The end of the experiment, plants were evaluated according to shoot fresh and dry weights, plant height and stem diameter, leaf number, leaf area, relative water content (RWC) and membrane injury index (MZI), chlorophyll ration. While salt stress induce to decrease in plant growth parameters; MZI ration. However, SA applications increased salt tolerance in varying degrees and 0.50 mM dose was determined as the most appropriate dose in salt tolerance in pepper.

Keywords: *Capsicum annumm*, RWC, Salısılıc Acıd, Salinity

EKOLOJİK SÜREÇLER VE BÖCEKLER
ECOLOGICAL PROCESSES AND INSECTS

Aysel KEKİLLİOĞLU
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Özet

Böcekler; gerek taksonomik çeşitliliği gerekse ekolojik fonksiyonları bakımından yeryüzündeki en kalabalık organizma grubudur. Tanısı yapılmış tüm organizmaların ½'sinden fazlası böceklerden oluşmaktadır. Kara ve tatlı su ekosistemleri ile deniz ekosisteminin kıyıya yakın bölümünün en önemli organizma grubunu böcekler oluşturur. Böcek türlerinin bu çeşitliliği değişen çevresel koşullara adaptasyonlara eşdeğer bir çeşitlilik gösterir. Böcekler insanlar da dahil, diğer türler ve ekosistem parametrelerini çeşitli yönlerde etkiler. Besin zinciri içinde, madde ve enerji akışında üstlendikleri önemli rol nedeniyle pek çok ekosistemin temel bileşenini oluştururlar. Böcekler, ekolojik faktörlere gösterdikleri tolerans nedeniyle, dünyanın her türlü ekosistem yapılarında bulunabilmektedir. Buzullardan derin okyanus sularına,tropikler, çöller, acı ve asidik sular, hatta petrol kuyuları gibi farklı habitatlara uyum sağlayabilmiş böceklerin varlığı mümkündür. Böcekler; kısa yaşam süreleri, aynı sezon içinde çok sayıda nesil vermeleri, yüzlerce- binlerce yumurta/yavru vermeleri, çok yüksek besin tüketme kapasiteleri ile çok güçlü popülasyon dinamiği göstermektedirler. Bu nedenle böcekler, tüm canlılar üzerinde vazgeçilmez temel ekolojik etkilere ve de süreçlere neden olmaktadırlar. Diğer canlılar gibi birçok çevre faktörünün etkisi altında olduklarından ve çevrelerindeki değişik canlılar ile belirli ilişkiler sağladıklarından dolayı, ekolojik açıdan açık bir sistem olarak değerlendirilirler. Çevre şartlarının etkisi altında değişik biyotoplara ve nişlere uyum yapabilen birçok böcek çeşidinin ortaya çıkması, hem bu hayvan grubunun birçok türle temsil edilmesine hem de değişik yaşam ortamlarına geniş ölçüde yayılmasına neden olmuştur. Tüm dünyada olduğu gibi böcek (Insecta) grubu Türkiye'de de çok zengindir. Ancak bazı gruplarda hiç çalışma olmaması, bazı gruplardaki çalışmaların yetersiz oluşu gibi sebeplerle Türkiye böcek faunası hakkında kesin rakamlar vermek mümkün olmamaktadır. Türkiye'de bugüne kadar tespit edilmiş böcek türü yaklaşık 30.000 civarındadır. Ancak tahmin edilen sayı ise 60.000-80.000 arasındadır. Bu bağlamda; sonuç olarak böcekler doğadaki canlı yaşamın en önemli öğeleri ve biyolojik çeşitliliğin en temel bileşenleri arasında yer almaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın temel içerik ve amacını da; böceklerinçok boyutlu ekolojik süreçlerdeki etki ve işlevlerini incelemek oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekoloji, Ekosistem, Çevre, Böcek, Besin, Biyoçeşitlilik

Abstract

Insects; is the highest number of organism groups in the world in terms of both taxonomic diversity and ecological functions. More than ½ of all diagnosed organisms are insects. Insects make up the most important organism group of the land, fresh water ecosystems and the coastal part of the marine ecosystem. This diversity of insect species is equivalent to adaptations to changing environmental conditions. Insects affect other species, including humans, and ecosystem parameters in various ways. They are the main component of many ecosystems due to their important role in the flow of matter and energy within the food chain. Insects can be found in all kinds of ecosystem structures in the world due to their tolerance to ecological factors. The presence of insects capable of adapting to different habitats such as glaciers, deep ocean waters, tropics, deserts, bitter and acidic waters, and even oil wells is possible. Insects; show very strong population dynamics with their short life by giving many generations in the same season and giving hundreds of thousands of eggs / fry, also with very high nutrient consumption capacity. Therefore, insects cause indispensable basic ecological effects and processes on all living things. They are regarded as an ecologically open system because they are under the influence of many environmental factors,

like other living things, and provide certain relationships with different living things in their environment. The emergence of many species of insects capable of adapting to different biotopes and niches under the influence of environmental conditions has led to the representation of this group of animals with many species as well as their wide spread to different habitats. As the whole world of insects (Insecta) group is also very rich in Turkey. But, no lack of work in some groups, for reasons such as insufficient in some of the studies the group is not able to give exact figures about Turkey insect fauna. The insect species have been identified so far in Turkey is about 30,000. However, the estimated number is between 60,000-80,000. In this context; As a result, insects are among the most important components of living life in nature and among the most fundamental components of biological diversity. Therefore, the main content and purpose of this study; to examine the effects and functions of insects in multidimensional ecological processes.

Keywords: Ecology, Ecosystem, Environment, Insect, Food, Biodiversity

BAKIR NANOPARTİKÜLLERİN ETLİK PİLİÇ BESLENMESİNDE KULLANIMININ ETKİLERİ

EFFECTS OF THE USAGE OF COPPER NANOPARTICLES ON BROILER NUTRITION

Dr.Öğr.Üyesi Semra ÇİÇEK
Atatürk Üniversitesi

Özet

Etlik piliçler, üretim süresinin kısa olması, besin değeri açısından kolesterol ve yağ oranı düşük, sindirimi kolay bir protein kaynağı olması ve ucuz olması nedeniyle hayvancılık sektöründe ve gıda sektöründe önem taşımaktadır. Etlik piliçlerin hızlı büyümesinin en önemli nedeni çabuk ve fazla yem tüketmeleridir. Bu nedenle etlik piliç beslenmesi ayrı bir önem taşımaktadır. Etlik piliç yemlerinin protein, karbonhidrat, yağ, vitamin ve mineral yönünden dengeli olması gerekmektedir. Yemlerin %10'u çeşitli mineral ve vitaminden oluşmaktadır.

Bakır özellikle redox tepkimelerinde görev alanlar olmak üzere pek çok enzimin aktif merkezinde rol alan bir elementtir. Kırmızı kan hücrelerinin sentezinde, demir metabolizmasında, bağ doku oluşumunda, serbest oksijen radikalleri ile mücadelede, glukoz ve kolestrol metabolizmasının düzenlenmesinde görev almaktadır. Bakır eksikliği osteoporoz, anemi, yüksek seviyede kolestrol, büyüme geriliği, yavaş büyüme, vücut ağırlığında azalma, sinir ve kardiyovasküler sistemde bozukluk, pigmentasyon sorunları, miyokardiyal fibrozis ve ossifikasyondaki sorunları, yumurta üretiminin azalması gibi problemlere yol açmaktadır. Bu özelliklerinden dolayı çinko, ekonomik açıdan önemli olan etlik piliçlerde önemli bir besin katkı maddesi olarak kullanılmaktadır.

Son zamanlarda etlik piliç beslenmesinde bakır nanopartiküllerinin kullanımına dair bilimsel araştırmalar yapılmaktadır. Bakır nanopartiküller (Cu-NP) 1-100 nm boyuta sahip katı bakır partiküller olarak adlandırılmaktadır. Nano boyuttaki bakır partiküller geniş yüzey alanı/hacim oranına sahip olduklarından dolayı gastrointestinal sistem tarafından daha kolay alınmaktadır, organik ve inorganik maddelerle daha güçlü etkileşim göstermektedir. Yapılan çalışmalarda Cu-NP ile beslenen etlik piliçlerde kan seviyelerinde kırmızı kan hücreleri, hematokrit, hemoglobin, heterofiller, monositler, bazofiller, kalsiyum, fosfor, demirin arttığı, glukoz ve kolesterol seviyesinin ise azaldığı rapor edilmiştir. Ayrıca Cu-NP'in etlik piliçlerde vücut ağırlığında ve et kalitesinde artış sağladığı, kuluçka kabiliyetini etkilemediği ve embriyo gelişimine zarar vermediği belirtilmiştir.

Bu çalışmada Cu-NP'in etlik piliç beslemesinde kullanılmasına yönelik yapılan çalışmalardan elde edilen veriler ayrıntılı bir şekilde belirtilecektir. Bu sayede Cu–NP'in etlik piliç beslenmesinde kullanımın avantajları net bir şekilde ortaya konarak akademik bir bilgilendirme sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bakır nanopartiküller, Etlik Piliç, Beslenme, Büyüme

Abstract

Broilers are important in the livestock sector and in the food sector due to their short production time, low cholesterol and fat content, easy to digest protein source and cheap price. The most important reason for the rapid growth of broilers is that they consume fast and excess feed. For this reason, broiler feeding is of particular importance. Broiler feeds need to be balanced in terms of protein, carbohydrate, fat, vitamins and minerals. 10% of the feed consists of various minerals and vitamins.

Copper is an element involved in the active center of many enzymes, especially those involved in redox reactions. It takes role in the synthesis of red blood cells, iron metabolism, connective tissue formation, the fight against free oxygen radicals, the regulation of glucose and cholesterol metabolism. Copper deficiency causes problems such as osteoporosis, anemia, high cholesterol, growth retardation, slow growth, reducing body weight, nervous and cardiovascular system disorders, pigmentation problems, myocardial fibrosis and ossification,

and reduced egg production. Because of these properties, zinc is used as an important nutrient additive in broilers which are economically important.

Recently, scientific studies have been carried out on the use of copper nanoparticles in broiler nutrition. Copper nanoparticles (Cu-NP) are called solid copper particles with a size of 1-100 nm. Copper at nano size particles are more easily absorbed by the gastrointestinal tract and exhibits stronger interaction with organic and inorganic substances due to their large surface area/volume ratio. In the studies, it has been reported that glucose and cholesterol levels decreased and red blood cells, hematocrit, hemoglobin, heterophils, monocytes, basophils, calcium, phosphorus, iron increased in blood levels in broiler chickens fed with Cu-NP. It has been also reported that Cu-NP increased body weight and meat quality, did not affect the hatchability of broiler chickens and did not harm embryo development.

In this study, the data obtained from the studies on the use of Cu-NP in broiler feed will be stated in detail. In this way, the advantages of using Cu-NP in broiler nutrition will be clearly demonstrated and academic information will be provided.

Keywords: Copper Nanoparticles, Broiler, Nutrition, Growth

ÇEVRESEL SORUNLAR VE ÇEVRESEL ADALET
ENVIRONMENTAL PROBLEMS AND ENVIRONMENTAL JUSTICE

Aysel KEKİLLİOĞLU
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
H. Kübra KEKİLLİOĞLU
Gazi Üniversitesi
Ahmet A. T. ARINAN
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Özet

Çevre sorunlarının artarak yaygınlaşması, gerek çevresel sorunların gerekse bu sorunların ekonomik, ekolojik ve toplumsal etkilerine daha yakından bakılmasını gerekli kılmıştır. Çevre sorunlarının ortaya çıkışı ve yoğunluk kazanması açısından, 19. yüzyılın ikinci yarısında, batı toplumlarında sanayileşmenin yoğunlaşması, önemli bir kırılma noktası oluşturmaktadır. Bu dönemde, kömürün sanayide enerji kaynağı olarak kullanılmaya başlamasıyla ortaya çıkan hava, su ve toprak kirliliği, asit yağmurları gibi çevresel sorunlar, ilk fark edilen çevresel sorunlardandır. Çevre sorunları, sanayileşmenin ilk aşamalarında, öncelikle daha çok yerel ve bölgesel düzeyde ve sadece teknik boyutuyla ele alınmıştır. Fakat sanayileşmenin artarak yaygınlaşası ile birlikte çevre sorunları da yaygınlaşmış ve giderek karmaşık bir hal almıştır. 20. yüzyılın sonlarından itibaren özellikle 21. yüzyılda ise çevre sorunları giderek yerel ve bölgesel düzeyde yaşanan ve gözlemlenebilen olgular olmaktan çıkmış; küresel düzeyde, insanoğlunun var oluşunu çok ciddi olarak tehdit eden bir düzeye ulaşmıştır. Bununla birlikte çevre ile ilgili olgular ve süreçler, daha da artan ölçüde üzerinde düşünülmesi ve çözümler aranılması gereken sorunlar haline gelmiştir.

Çevresel adalet kavramı, sanayileşme ve kalkınma sürecinde ortaya çıkan çevresel sorunların yol açtığı küresel eşitsizliklerin kaynağına ve bunların çözümü konularına yer veren bir yaklaşımdır. Dünya genelinde ülkeler arasında yaşanan ekonomik ilişkiler hem ekonomik ve hem de ekolojik dengesizlikleri de beraberinde getirmektedir. Çünkü sanayileşmiş ülkelerin izinde yürüyen ülkelerin atmosfere bırakmış olduğu sera gazları nedeniyle ortaya çıkan küresel ısınma, hiçbir sorumluluğu olmayan Afrika, Asya ve Ada ülkelerini bazen kuraklık bazen de aşırı yağışlar olarak vurmaktadır. Bu nedenle ortaya çıkan küresel çevre sorunları, aynı zamanda küresel çapta bir adalet sorunu da yaratmaktadır. Çevresel adalet kavramı, doğal kaynaklardan yararlanma sürecinden başlayarak kaynakların kullanımı ve bu kullanım sonucunda ortaya çıkan çöplerin saklanmasına kadar süreçteki hem bireysel hem de kurumsal davranışlarla ilgilidir. Bu bağlamda; "Çevresel Sorunlar ve Çevresel Adalet" başlıklı bu çalışmamızın temel amaç ve içeriğini; yerelden küresele çevre sorunlarının tarihsel süreçte yarattığı ve yaratacağı, çevresel adalet eşitsizliklerini; ekonomik, ekolojik, etik bağlamda incelemek oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Ekonomi, Ekoloji, Küreselleşme, Adalet, Etik

Abstract

Increasing prevalence of environmental problems, necessitated a closer look at both these environmental problems and their economic, ecological and social impacts. In terms of emergence and gaining intensity of environmental problems, the second half of the 19th. century constitutes an important breaking point on the intensification of industrialization in western societies. In this period, environmental problems such as air, water and soil pollution, acid rain and the emergence of coal as an energy source in industry are among the first environmental problems to be noticed. In the early stages of industrialization, environmental problems were primarily addressed primarily at the local and regional level, and only through its technical dimension. However, with the increasing spread of industrialization, environmental problems became widespread and became more complex. Since the end of the

20th century, especially in the 21st century, environmental problems have ceased to be observed from local and regional level; to global level, that reached a point that seriously threatens the existence of human beings. However, environmental phenomena and processes have become increasingly problematic and need to be addressed.

The concept of environmental justice is an approach that includes the source and solution of global inequalities caused by environmental problems in the process of industrialization and development. Economic relations between countries around the world bring about both economic and ecological imbalances. Because the global warming caused by the greenhouse gases left by the countries walking in the footsteps of industrialized countries hit Africa, Asia and Island countries, which have no responsibility, sometimes as drought and sometimes as heavy rainfall. Therefore, the global environmental problems also create a global justice problem. The concept of environmental justice is related to both individual and institutional behaviors in the process, starting from the use of natural resources and the use of resources and the storage of waste generated as a result of this use. In this context; the main purpose and content is to analyze the study titled "Environmental Problems and Environmental Justice" with the environmental inequalities created by local environmental problems in the historical process; also with economic, ecological, ethical context.

Keywords: Environment, Economy, Ecology, Globalization, Justice, Ethics

LAVANTANIN SİVAS EKOLOJİK ŞARTLARINDA UÇUCU YAĞ ORANIN VE KOMPOZİSYONUNUN BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF ESSENTIAL OIL RATIO AND COMPOSITION OF LAVENDER IN SIVAS ECOLOGICAL CONDITIONS

Öğr. Gör. Burak DİNÇEL
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Meryem GÖKSEL SARAÇ
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Öğr. Gör. Emre Hastaoğlu
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Özet

Bu araştırma, lavander (*Lavandula angustifolia* Mill.) türünün Sivas ekolojik şartlarında uçucu yağ oranı ve kimyasal kompozisyonun belirlenmesi amacı ile yürütülmüştür. Araştırmada kullanılan lavander tam çiçeklenme döneminde Sivas Tarım İl Müdürlüğüne ait Çiftçi Uygulama Merkezi'nden toplanmıştır. Toplanan çiçeklerin uçucu yağ oranı aynı gün içerisinde clavenger cihazı ile belirlenmiştir. Toplanan lavenderlerin uçucu yağ oranları saplı ve sapsız çiçek olmak üzere araştırılmıştır. Uçucu yağ oranı saplı çiçeklerde %2,55 iken, sapsız çiçeklerde %6,28 olarak belirlenmiştir. Elde edilen uçucu yağların uçucu yağ kompozisyonunun belirlenmesi için GC/MS cihazı kullanılmıştır. Uçucu yağ bileşenleri olarak saplarından temizlenmiş çiçeklerde 23 adet ve saplı çiçeklerde 26 adet bileşik belirlenmiştir. Örnekler arasında en yüksek oranda tespit edilen uçucu bileşen linalool (%24,20-28,59) olarak tespit edilmiştir. Saplı ve sapsız çiçek örneklerinde uçucu bileşen kompozisyonu ve bileşen oranları arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda Sivas bölgesinde dikilen lavantaların uçucu yağ oranı ve kompozisyonunun standartlar dahilinde olduğu ve bölgenin lavanta ekimi için değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lavanta, Uçucu Yağ Oranı, Uçucu Yağ Kompozisyonu, Sivas

Abstract

The aim of this study was to determine the essential oil content and chemical composition of lavander (*Lavandula angustifolia Mill.*) species in Sivas ecological conditions. Lavander used in research was collected from the Farmer Application Center of Sivas Provincial Directorate of Agriculture in flowering period. Essential oil content of the collected flowers was determined by Clavenger device on the same day. Essential oil ratios of collected lavenders were investigated as stem and stemless flowers. Essential oil content was 2.55% in stem flowers and 6.28% in stemless flowers. GC/MS was used to determine the essential oil composition of the obtained essential oils. As essential oil components, 23 compounds were removed from the stems and 26 compounds were found in the stem flowers. Among the samples, the highest detected volatile component was determined as linalool (24,20-28,59%). Differences were found between volatile component composition and component ratios in stem and stemless flower samples. As a result of the study the essential oil content and composition of lavender planted in Sivas region is within the standards and it is thought that the region can be evaluated for lavender cultivation.

Keywords: Lavender, Essential Oil Ratio, Essential Oil Composition, Sivas

ÜLKEMİZDE TESCİLLİ BAZI MAKARNALIK BUĞDAY ÇEŞİTLERİNDE SARI PAS DİRENÇ GENİ *YR*15 VARLIĞININ KOMPETETIVE ALLELE SPECIFIC PCR (KASP) İLE TARANMASI

KASP SECREENING OF YR15 YELLOW RUST RESISTANCE GENE ON SOME REGISTERED DURUM WHEAT VARIETIES IN TURKEY

Dr. Öğretim Üyesi Fatih ÖLMEZ
Şırnak Üniversitesi

Özet

Fungal bir yaprak hastalığı olan Sarı Pas (*Puccinia striiformis*), tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de buğday üretim alanlarının en ciddi problemlerinden bir tanesidir. Patojen enfeksiyonu sonrası yaprakta klorofil içeren alanların azalmasına bağlı olarak karbonhidrat üretimi azalmakta ve verimde ciddi düşüşler olmaktadır. Etmen uygun koşulları bulduğunda epidemiler oluşturmakta ve buğday arzını tehdit etmektedir.

Patojenin mücadelesinde etkin bazı kimyasallar olmasına rağmen, kimyasalların maliyeti, çevreye, insan ve hayvan sağlığına olan olumsuz etkileri nedeniyle en etkin mücadele yöntemi dayanıklı çeşitlerin geliştirilmesidir. Klasik dayanıklılık ıslahı ile bir çeşidin ıslahı yaklaşık 12-15 yıl sürmektedir. Son zamanlarda kullanılan modern biyoteknolojik yöntemler ile bu süre yarıya indirilebilmektedir. Tek nükleotid farklılığı (SNP) temelinde geliştirilen bir moleküler marker teknoloji olan Kompetetive Allele Specific PCR (KASP) tekniği melez popülasyonlarında istenilen bir geninin takibini yapmakta başarı ile kullanılmaktadır. Buğdayda bazı sarı pas direnç genleri için optimize edilmiş KASP primerleri bulunmaktadır. Patojenin ülkemize yakın bir zamanda giriş yapan Warrior ırkı mevcut sarı pas direnç genlerinin birçoğu üzerinde virülenttir ve bu durum buğday arzı için büyük bir problem oluşturmaktadır. Makarnalık buğdayın genitörlerinden *Triticum dicoccoides*'te keşfedilen ve kültürü yapılan buğdaya aktarılan Yr15 direnç geni yaklaşık 30 yıldır tüm dünyada ıslah programlarında kullanılmaktadır. Bu genin ülkemize yeni giren Warrior sarı pas ırkına karşı da etkili olduğu bilinmektedir. Bu gen için geliştirilmiş KASP markerları mevcuttur ve ekmeklik buğdayda Yr15'in aktarılması çalışmalarında ülkemizde başarı ile kullanılmaktadır.

Bu çalışmada ekmeklik buğdayda *Yr*15 için başarılı bir şekilde kullanılan KASP sisteminin, makarnalık buğdayda sarı pas dayanıklılık çalışmalarında kullanım olanakları araştırılmıştır. Bu amaçla ülkemizde tescil edilmiş 56 adet makarnalık buğday genotipinde *Yr*15 varlığı KASP tekniği ile araştırılmıştır. Genel olarak aynı genotip üzerinde primer setlerinden birinin (R5) *Yr*15 pozitif sonuç verirken, diğerinin (R8) *Yr*15 negatif sonuç verdiği gözlemlenmiştir. Bu markerlar ekmeklik buğday popülasyonları kullanılarak geliştirildikleri için bu durumun normal karşılanmalıdır. Fakat Warrior ırkı ile yapılacak klasik hastalık testlemeleri ile R5 KASP primerlerinin doğrulanması durumunda, KASP tekniğinin Yr15 geninin makarnalık buğdaylara aktarılması çalışmalarına hız katacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Makarnalık Buğday, Sarı Pas, Warrior, Yr15, KASP

Abstract

Stripe Rust, which is a fungal leaf disease, is one of the most severe wheat diseases not only in Turkey but also in the World. Necrosis of chlorophyllide area of leaves causes decreasing of carbohydrate accumulation and at the end, severe yield losses. An epidemics can occur under suitable conditions, and the pathogen has threatened wheat supply.

Although there are some chemicals for management of the disease, the most effective strategy is the development of resistant varieties because of the spraying cost, adverse effects of spraying applications to animal and humans. Breeding a variety lasts 12-15 years using classical wheat breeding. Recently, the breeding time has decreased to half of this duration using modern, biotechnological techniques. Kompetetive Allele-Specific PCR (KASP), a Single Nucleotide Polymorphism (SNP) based molecular marker technology, are successfully used to trace a gene in crosses. There are optimized KASP primers for some stripe rust resistance genes. Warrior, which is a new race of stripe rust in Turkey, has recently come to Turkey and is virulent on most of the resistance genes used in Turkey for stripe rust and this situation is problematic for wheat supply. Yr15 resistance gene founded in Triticum dicoccoides, which is one of the progenitors of durum wheat, and transferred to cultivated wheat. This gene is affective for Warrior and has been used for 30 years in resistant wheat breeding in the World. There are some KASP markers for his gene and has successfully used for transferring Yr15 to bread wheat varieties in Turkey.

In this study, potential usage of present KASP markers used successfully in durum wheat breeding in Turkey was investigated for durum wheat breeding. For this aim, Fifty-six registered durum wheat varieties were screened with two KASP markers for Yr15. Generally, one of the KASP primers set (R5) gave positive results for Yr15, while R8 primer set gave negative results. This situation is normal because these KASP markers were generated using bread wheat populations. But, If R5 KASP primers are checked with phenotyping data obtaining with standard plant health tests done with Warrior race, KASP assay may accelerate efforts to transfer Yr15 to durum wheat.

Keywords: Durum wheat, Yellow Rust, Warrior, *Yr*15, KASP

5 NİSAN VE 24 OCAK KARARLARININ İŞSİZLİK VE İSTİHDAM AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI MUKAYESESİ

COMPARATIVE COMPARISON OF UNEMPLOYMENT AND EMPLOYMENT OF THE DECISIONS OF 5 APRIL AND 24 JANUARY

Doktor Öğretim Üyesi Ahmet Tayfur AKCAN
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet

1980 yılı başında alınan 24 Ocak 1980 kararları ile birlikte Türkiye ithal ikameci sanayileşme modelini terk etmiş ve ihracata dönük sanayileşme modeline geçmiştir. 1994 yılında ise Türkiye ekonomisi derin bir krize girmiş ve tarihinde ilk defa dış borcunu kapatmak için daha yüksek maliyetli iç borçlanma yolunu seçmiştir. Her iki zaman diliminde de ekonomi ile doğrudan ilgili bir dizi ekonomik tedbir kararları alınmıştır. Bu kararlar alındığı tarihlerdeki ülke ekonomisinin dinamik yapısı ve ekonomik ihtiyaçları gereğince birbirinden farklılaşmaktadır. Bu çalışmada söz konusu 24 Ocak ve 5 Nisan kararlarının ve uygulama sonuçlarının Türkiye ekonomisi açısından istihdam ve işsizliğe etkileri analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, 24 Ocak Kararları, İstihdam, 5 Nisan Kararları

Abstract

24th January 1980 Decisions taken at the beginning of 1980, have abandoned the import substitution industrialization model with Turkey to export-oriented industrialization model and history. In 1994, higher cost of foreign debt to close the first time in history and entered a deep economic crisis, Turkey has chosen the domestic borrowing. In both time frames, a number of economic measures have been taken directly related to the economy. These decisions differ from each other due to the dynamic structure and economic needs of the country's economy at the time it was taken. In this study, said the January 24 and April 5th decisions and implementation results were analyzed effects of Turkey's economy in terms of employment and unemployment.

Keywords: Unemployment, 24 January Decisions, Employment, 5 April Decisions

ON BİRİNCİ KALKINMA PLANI KAPSAMINDA TÜRKİYE'DE İSTİHDAM VE İŞSİZLİK

ELEVENTH DEVELOPMENT PLAN UNDER EMPLOYMENT AND UNEMPLOYMENT IN TURKEY

Doktor Öğretim Üyesi Ahmet Tayfur AKCAN
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet

Türkiye planlı kalkınma dönemine 1960'lı yılların başında geçmiştir. Bu doğrultuda hazırlanan ilk kalkınma planı 1963-1967 yılları arasını kapsayan birinci beş yıllık kalkınma planı olmuştur. Bu sürecin son halkası ise 2019 – 2023 yılları arasını kapsayan onbirinci beş yıllık kalkınma planı olmuştur. Zamanla değişen ekonomik şartlar ve konjonktür gereği her kalkınma planında işsizlik ve istihdam değişkenleri önemli yer tutmuştur. Son kalkınma planında ise istihdam ve çalışma hayatı için temel amaç, "Toplumun tüm kesimlerine insana yaraşır iş fırsatlarının sunulması ile başta kadın ve gençler olmak üzere özel politika gerektiren grupların istihdamının artırılması temel amaçtır" ibaresi bulunmaktadır. Bu çalışmada yürürlükteki son kalkınma planı olan on birinci beş yıllık kalkınma planının işsizlik ve istihdam değişkenleri yaklaşımı araştırılmış ve günümüz ekonomik düzenine göre analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İstihdam, İşsizlik, On Birinci Kalkınma Planı

Abstract

Turkey has passed in the early 1960s to the planned development period. The first development plan prepared in this direction was the first five-year development plan covering the years 1963-1967. The last phase of this process was the eleventh five-year development plan covering the years between 2019 and 2023. Due to the changing economic conditions and conjuncture, unemployment and employment variables have an important place in every development plan. In the latest development plan, the main objective for employment and working life is "The main objective is to provide decent job opportunities to all segments of the society and to increase the employment of groups requiring special policies, especially women and youth" In this study, the unemployment and employment variables approach of the last five-year development plan, which is the last development plan in effect, was investigated and analyzed according to the current economic order.

Keywords: Employment, Unemployment, Eleventh Development Plan

BANKALARDAN HİZMET SATIN ALAN TÜKETİCİLERİN İLİŞKİSEL PAZARLAMA UYGULAMALARINA YÖNELİK ALGILARININ SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE PERCEPTIONS OF CONSUMERS WHO PURCHASE SERVICES FROM BANKS TO RELATIONSHIP MARKETING PRACTICES ACCORDING TO SOCIO-DEMOGRAPHIC VARIABLES

Dr. Öğr. Üyesi Murat ÇAKIRKAYA
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet

Ürün ve hizmetlerin her geçen gün birbirine daha çok benzediği günümüz iş dünyasında şirketleri rakiplerinden farklılaştıracak önemli yaklaşımlardan biri müşterilerle kurulan güçlü iletişimdir. Çünkü güçlü iletişim sayesinde müşteriler üzerinde ilişkisel farkındalık oluşturmanın çok ötesine geçilebilir, müşteri memnuniyeti tesis edilebilir ve sonrasında müşteri sadakatinin temelleri atılabilir. Güçlü bir iletişim sağlanabilmesi için müşteriler daha fazla dinlenmelidir. Ayrıca kurulacak ilişkinin güçlü ve uzun dönemli olabilmesi için daha fazla yatırım yapılmalıdır. Müşteriler ile kurulacak bu ilişkide 3 farklı bağ türü söz konusudur. Bunlar ekonomik, sosyal ve yapısal bağlardır. Şirketin müşterilerle güçlü bağlar kurabilmesi hem müşteriler için şirketi vazgeçilmez kılabilir hem de onları motive ederek yaşadıkları deneyimleri yakınları ile paylaşmalarını sağlayabilir. Esasen böyle bir başarının sağlanması, şirkete sadık müşterilerin artmasına ve bu kişilerin şirketin adeta gönüllü pazarlamacıları gibi çalışmalarına da imkân sağlayabilir. Araştırmanın amacı Konya merkezinde faaliyet gösteren bankalardan hizmet alan tüketicilerin ilişkisel pazarlama uygulamalarına yönelik algılarının sosyo-demografik değişkenler göz önüne alındığında anlamlı farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir. Bu bağlamda Konya merkezinde faaliyet gösteren bankalardan hizmet satın alan tüketiciler üzerinde bir anket çalışması yapılmıştır (n=441). Amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış ve uygulanan anketin verileri kullanılarak değişkenler arasındaki farklılıklar test edilmiştir. Bu tüketicilerin ilişkisel pazarlama uygulamalarına yönelik algılarının sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesinde t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet, eğitim durumu, gelir durumu ve mesleki duruma ait sosyo-demografik özellikler göz önüne alındığında gruplar arasında anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Buna karşın yaş ve medeni duruma ait sosyo-demografik değişkenler göz önüne alındığında gruplar arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Gelecekte ilişkisel pazarlamanın şirketler için daha da önemli hale geleceği mevcut gelişmelerden anlaşılmaktadır. Nitekim geçmişte rekabetin özünü oluşturan fiyat ve reklam aktivitelerinin etkinliklerini yitirmeye başladığı gözlenmektedir. Bunların yerini ilişki pazarlaması gibi maddi olmayan unsurlar almaktadır. Mevcut gelişmelerden ilişki pazarlamanın gelecekteki şirketler için daha önemli olacağı anlaşılmaktadır. Çünkü etkili bir ilişki pazarlama faaliyeti, markanın gelişimine ve müşterilerle olan ilişkinin güçlendirilmesinin bir sonucu olarak marka sadakatinin oluşumuna katkıda bulunur.

Anahtar Kelimeler: İlişkisel Pazarlama, Sosyo-Demografik Değişkenler, Bankacılık

Abstract

In today's business world where products and services are more and more similar to each other, strong communication with customers is one of the important approaches that will differentiate companies from their competitors. Because of the strong communication, we can go far beyond creating relational awareness on customers, establish customer satisfaction and then lay the foundations of customer loyalty. Customers should listen more to ensure strong communication. In addition, more investment should be made in order for the relationship to be established to be strong and long-term. There are 3 different types of bonds in this

relationship with customers. These are economic, social and structural bonds. The company's ability to establish strong bonds with customers can both make the company indispensable for customers and motivate them to share their experiences with their relatives. In fact, achieving such success can also increase the number of loyal customers and enable them to work as the company's voluntary marketers. The aim of the study is to determine whether the perceptions of consumers purchasing service from banks operating in Konya center regarding relationship marketing practices show significant differences when socio-demographic variables are considered. In this context, a survey was conducted on consumers who purchased services from banks operating in Konya (N = 441). Purposeful sampling method was used and the differences between the variables were tested by using the questionnaire data. The t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used to determine whether these consumers' perceptions of relationship marketing practices differ according to socio-demographic variables. As a result of the study, when gender, education, income and occupational status were taken into consideration, significant differences were found between the groups. However, no significant difference was observed between the groups when socio-demographic variables of age and marital status were considered. It is understood from the current developments that relationship marketing will become more important for companies in the future. Because an effective relationship marketing activity contributes to the development of the brand and the formation of brand loyalty as a result of strengthening the relationship with customers.

Keywords: Relationship Marketing, Socio-Demographic Variables, Banking

TOPLU TAŞIMA SİSTEMLERİNDE HAT OPTİMİZASYONU İLE VERİMLİLİĞİN ARTIRILMASI: ANKARA İÇİN KAVRAMSAL MODEL ÖNERİSİ

IMPROVE EFFICIENCY WITH ROUTE OPTIMIZATION IN PUBLIC TRANSPORT SYSTEMS: A CONCEPTUAL MODEL PROPOSAL FOR ANKARA

Öğr. Gör Dr. Hatice Gül ÖNDER
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Yüksek Şehir Plancısı Furkan AKDEMİR
Gazi Üniversitesi

Özet

Kentsel alanlarda, gün geçtikçe yolculuk talebinin taşıt hareketliliğine dayalı artışı, yerel yönetimlerin özel otomobil odaklı ulaşım yatırımları yapması ihtiyacını doğurmaktadır. Bu durum, kentsel alanda yaşayan kişiler açısından, hızlı ulaşım talebinin karşılanmasında bir gereklilikten öte zorunluluk halini almaktadır. Kentlerimiz, otomobil odaklı ulaşım talebindeki bu artışa karşı, zaten yetersiz olan ulaşım altyapısına yönelik birçok problem yaşamakta, kentlinin değerli olan zamanı trafikte kaybedilmektedir. Kentlerde ulaşım bağlamında verimliliğin artırılması için özel otomobilden daha çok toplu taşıma ve bireysel hareketlilik odaklı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Yerel yönetimlerin ulaşıma ilişkin birimleri bünyesinde gerçekleştirilen bu çalışmalardan biri de hat optimizasyonu ile kentsel ulaşım unsurlarının en ideal şekilde kentlinin hizmetine sunulmasını ifade eder. Kent nüfusunun artışı ve genişleyen kent sınırları, bireysel taşıt sahipliğini hızlandırarak, kentlerin daha çok otomobil bağımlı hale gelmesinde ön plandadır. Ankara, yaklaşık 1.4 milyon otomobille; 2.8 milyon otomobilin sokakları işgal ettiği İstanbul'dan sonra ikinci sırada yer almakta, ancak Türkiye genelinde her 7 kişiye 1 otomobil düşerken, günümüzde nüfusunun %26,6'sının otomobil sahibi olduğu Ankara, her 4 kişiye 1 otomobil ile Türkiye'nin nüfusa oranla en fazla otomobil sahibi kenti olarak anılmaktadır. Ankara'daki bireysel ulaşım ve motorizasyonda gelinen son nokta, trafik sıkışıklığı, çevresel kirlilikler ve zaman-maddi kayıpların artışı ile birlikte, toplu ulaşım sisteminin önemini gözler önüne sermektedir. Ankara'da lastik tekerli ve raylı sistemler olarak iki tür toplu taşıma sistemi hizmet vermektedir. Teleferik sistemi ise havai hat olarak kısmen de olsa toplu taşıma amacıyla kullanılmaktadır. Bu üç sistemin hat optimizasyonu yapılarak ve hat-güzergah-tarife altyapısının birbirine entegre edilmesiyle, Ankara'nın ulaşım yükünü hafifletmede kilit rol üstlenmesi kaçınılmaz olacaktır. Böylece hem toplu taşıma sistemlerinin verimliliği artırılacak hem de zaman ve maliyet açısından kazanç sağlanarak kent içi ulaşım daha kaliteli hale getirilecektir. Bu çalışma ile toplu taşıma sistemlerinde hat optimizasyonu sürecinin yapılmasına yardımcı olacak ve yol gösterecek bir kavramsal model önerisi geliştirilmekte; akademisyenler, yerel yönetimler, ulaşım konusunda araştırma yapanlar ve ulaşıma yönelik politika üreten uzmanların hat optimizasyonu sürecini daha kolay kavrayacağı bir model altyapısı oluşturulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hat Optimizasyonu, Ulaşım Talep Yönetimi, Ulaşımda Verimlilik

Abstract

In urban areas, the increase in the demand for travel based on vehicle mobility day by day necessitates the need for local governments to make, private car-focused transportation investments. Within the perspective of fast transportation demand, from the aspects of the people which lives in urban areas, this situation turns into obligation more than requirement. Our cities, have a problem about transportation infrastructure which has already insufficient against the rising private car focused demand, also people which are living in the urban area have been losing time in traffic. In the context of transportation for increasing the efficiency, the studies should be focused on public transportation than individual mobility. One of this

study, which has come about in local governments departments related transportation is uttering urban transportation notions are presented in the perfect way for service urban people. Rising the population of urban areas and expanding city borders are in foreground about accelerating to individual car ownership, and make city more car dependent. Ankara with approximately 1.4 million cars is coming after Istanbul which its streets full of 2.8 million cars. Car ownership has been identified as 1 of every 7 persons in Turkey for 2018. Today, 26.6% of the Ankara population owns cars which makes Ankara, the most car owners city in Turkey. The last point which has come to about individual transportation and motorization in Ankara shows us urban public transportation importance with increasing traffic congestion, environmental pollutions and loss of time and money. There are two different public transportation servicing in Ankara. One of them is rail systems and the other one is rubber wheeled public transportation systems. A cable car system also exists but it is partly servicing for public transportation purposes. With making route optimization and integration of line – route – tariff infrastructure of these three public transport system to each other, their playing main role for mitigation of transportation demand on Ankara will be inevitable. Thus, there will be acquisition in efficiency of public transportation either time and cost, with that way urban transportation will become more quality. Through, good optimized public transportation systems there will have provided contribution directly to the environment and urban economy. With this study, a conceptual model suggestion that will help and guide the process of line optimization in public transportation systems is developed; academicians, local governments, transportation researchers and transportation policy makers will able to get the main ideas in line optimization process with convenience. Conceptual model structure reflects; problems and strict determination, come about of aims, field researches, optimal decision making stages, producing analytic and conceptual model processes.

Keywords: Route Optimization, Transportation Demand Management, Transportation Efficiency

KONUT TALEBİNDE KALİTE FAKTÖRÜ: ANKARA İLİ – ÇANKAYA İLÇESİ ÖRNEĞİ

QUALITY FACTOR IN HOUSING DEMAND: ANKARA PROVINCE ÇANKAYA DISTRICT EXAMPLE

Öğr. Gör. Dr. İlkay GÜLER
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Abraham Maslow, ortaya koyduğu "İhtiyaçlar Hiyerarşisi Teorisi" kapsamında, insan, öncelikle yemek yeme, su içme ve barınma gibi temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır. Temel fizyolojik ihtiyaçların insanın hayatını devam ettirebilmesi adına sahip olması gereken önemli unsurlar olması, insanın barınma ihtiyacının hiçbir zaman yok olmayacağını gösterir. İnsanlar gayrimenkule her zaman yatırım aracı olarak başvuramasalar bile gelir düzeyleri ne olursa olsun konut ihtiyaçlarını karşılama isteği içerisindedirler. Dolayısıyla gayrimenkul sektörü sürekliliği olan bir sektördür. Gayrimenkul sektörünün gayri safi yurtiçi hasıla içinde ki payına bakıldığında da sektöre giderek daha fazla önem verildiği anlaşılmaktadır. Gayrimenkul değerinin artma potansiyelinin yüksek olması, enflasyona karşı koruma kalkanı görevi görmesi, kira getirisi, finansal kaldıraç özelliği taşıması, vergi avantajları, gibi avantajlar nedeni ile konut yatırımı tercih edilmektedir. Konut, barınmak için kullanılan apartman dairesi, müstakil ev, villa, v.b. gibi yapılardır. Gayrimenkullerin alınması, satılması, kiraya verilmesi işlerinde kişiler arasında ki aracılık gayrimenkul satış ofisleri tarafından yapılmaktadır. Bu çalışmada, Ankara ili Çankaya ilçesinde faaliyet gösteren gayrimenkul satış ofisleri müşterilerinin konut satın alırken talep ettikleri kalite faktörlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Anket yapmayı kabul eden 47 tane gayrimenkul satış ofisi sahibi ile çalışma yapılmıştır. Çalışmada, nicel değerlendirme yapılarak SPSS 23.0 yazılımı kullanılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda;

-Katılımcıların çoğunun erkek olduğu, eğitim düzeylerine göre en yüksek oranın meslek lisesi mezunlarına ait olduğu ve yaş dağılımına göre incelendiğinde; 51-60 yaş aralığındaki kişilerin gayrimenkul sektöründe girişimci oldukları,

-Konut talebinde, konutun kalite faktörlerinden çevresel özelliklerin, konutun fiziki özelliklerinden daha fazla önem taşıdığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Konut Talebi, Gayrimenkul, Kalite

Abstract

Within the scope of the "Theory of Hierarchy of Needs" proposed by Abraham Maslow, a person should first meet their basic physiological needs like eating food, drinking water and sheltering. The fact that basic physiological needs are important factors that are required for a person to survive shows that the need for shelter will never disappear. While people cannot always resort to real estate as an investment tool, they always have the desire to meet their accommodation needs regardless of their income level. Therefore, the real estate sector is a sector that has continuity. The share of the real estate sector in the gross domestic product shows that increasingly higher importance is paid to this sector. House investments are preferred due to their advantages such as that the value of real estate has a high potential to increase, it acts as a shield against inflation, due to its rent revenue, as it has the property of a financial leverage and it has tax advantages. Housing, structures that are used for accommodation apartments, houses and villas. The mediation between persons in purchasing, selling and renting real estate is taken on by real estate offices. In this study, it is aimed to determine the quality factors demanded by customers coming to real estate sales offices operating in Çankaya district of Ankara province. The study was conducted with 47 real estate

sales office owners who agreed to make a survey. The study employed a quantitative approach and the data were analyzed using the SPSS 23.0 package software.

The analysis has demonstrated that;

It was found that most of the participants were men, the highest rate among education levels was in those who had vocational high school degrees and mostly persons in the age group of 51-60 were entrepreneurs in the real estate sector.

In the housing demand, it is concluded that environmental characteristics, which are the quality factors of the housing, are more important than the physical properties of the housing.

Keywords: Housing Demand, Real Estate, Quality

BANKALARIN AKTİF KALİTESİNİN TOPSIS YÖNTEMİYLE ÖLÇÜMÜ: TÜRKİYE'DE FAALİYETTE BULUNAN KATILIM BANKALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

MEASUREMENT OF ACTIVE QUALİTY OF BANKS BY TOPSIS METHOD: A RESEARCH ON PARTICIPATION BANKS OPERATING IN TURKEY

Ahmet ÇAKMAK
Başkent Üniversitesi
Müge GÜRGÜL
Başkent Üniversitesi

Özet

Bankacılık sektörü, ekonominin genel gelişimi ve finansal istikrarın sağlanmasında büyük katkısı olan ve ekonomiye yön veren bir sektör olup, kaynak dağılımını belirlemek, çeşitli maliye ve para politikası uygulamalarına aracılık etmek, finansal aracılık görevini üstlenmek gibi görevleri bulunduğundan, ekonominin sürdürülebilir gelişiminde oldukça önemli bir role sahiptir. Bankaların, performans, etkinlik, karşılaşılan riskler, gibi kriterler açısından durumunu tespit etmek için sıklıkla kullanılan referans ölçütlerden biri aktif kalitesidir. Genel olarak aktif kalitesi ve ölçümünde kullanılan değişkenler, bankaların ölçekleri ve sahip olduğu varlıklarının yönetimi hakkında fikir sunmakta olup, yapılan çalışmada katım bankalarının aktif kalitesi ile ilgili rasyolar incelenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de faaliyette bulunan katılım bankalarının aktif kalitesi bakımından karşılaştırılması ve tespit edilen aktif kalitesine göre sıralanmasıdır. Çalışma kapsamında, Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. ve Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.'nin 2010 - 2018 yılsonu rakamları faaliyet raporlarından temin edilerek, söz konusu 9 yıl için aktif kalitesini gösteren çeşitli rasyolar hesaplanmış ve TOPSIS (İdeal Çözüme Dayalı Sıralama Metodu) yöntemiyle analiz edilerek bir performans sıralaması oluşturulmuştur. Türkiye'de faaliyette 6 katılım bankası bulunmasına rağmen, Ziraat Katılım, Vakıf Katılım ve Emlak Katılım Bankalarının faaliyet süreleri konumuz rasyoları için sağlıklı veri oluşturamayacağı için çalışmaya dahil edilmemiştir. Yapılan çalışmada, rasyolar için yöntemin en sübjektif kısmı olan standart ağırlıklandırma yöntemi tercih edilmiştir. Çalışmada, sıralamada öne çıkan ve yüksek aktif kalitesine sahip bankaların genel olarak varlıklarını çeşitlendirdikleri, kredi geri dönüşlerinin sağlıklı olduğu, dolayısıyla takipteki kredilerinin nispeten düşük seviyelerde olduğu, banka varlıkları arasında donuk aktiflerinin diğer bankalara göre daha az olduğu gözlenmiştir. Bu nedenle aktif kalitesinin yüksek performans sergilemesinde, takipteki kredilerin toplam kredilere oranı ile duran aktiflerin toplam aktiflere oranının diğer bankalardan göreceli olarak düşük olması ve toplam varlık içerisinde finansal varlıklara görece fazla yer verilmesinin önemli katkısı olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankası, Aktif Kalitesi, TOPSİS, Rasyo Analizi

Abstract

The banking sector contributes greatly to the overall development of the economy and financial stability. To determine the distribution of resources, to mediate various fiscal and monetary policy practices, it has a very important role in the sustainable development of the economy, as it has the task of acting as an intermediary. Asset quality is one of the reference criteria commonly used to determine the status of banks in terms of criteria such as performance, effectiveness, risks encountered. In general, the variables used in asset quality and measurement offer an idea of the scale of banks and the management of their assets, and the study examined the ratios on the active quality of solid banks.

The aim of this study is to compare in terms of asset quality of participation banks operating in Turkey and rank the detected values according to the size of asset quality. In this study, Albaraka Turk Participation Bank, Kuveyt Turk Participation Bank and Turkiye Finans Participation Bank's 2010-2018 annual datas were obtained from the activity reports and asset quality was calculated via TOPSIS method. (Despite the participation of 6 banks operating in Turkey, Ziraat Participation, Vakıf Participation Emlak Participation Banks were excluded from the study because of not generating reliable data for asset ratios.) In this study, the model is the most subjective part of the method, which is created by weighting as standard. In the study covering the years 2010-2018, it was observed that the banks with high asset quality diversified their assets in general, their credit returns were healthy, therefore their non-performing loans were relatively low and non-performing assets among the bank assets were lower than other banks. Therefore, it is thought that the ratio of non-performing loans to total loans and the ratio of fixed assets to total assets are relatively low compared to other banks and that the relative amount of financial assets in the total assets is significantly contributed to the high performance of asset quality. In order to improve the quality of bank assets and to use the assets more effectively, the Bank's management is responsible for non-performing loans, fixed assets and financial assets through active diversification.

Keywords: Patricipation bank, Asset Quality, TOPSIS, Ratio Analysis

THE ROLE OF URBAN FURNITURE IN A NEW CONTEXT OF PUBLIC SPACES OF THE CITY OF DUHOK:
Analysis of Material Properties and Construction Methods

Assist. Prof. Dr. Siniša PRVANOV
The American University of Kurdistan
Assist. Prof. Dr. Serhan HAKGUDENER
The American University of Kurdistan

Abstract

This research is an attempt to analyze the existing urban form of outdoor public space of Duhok city and to give proposals for their improvements in terms of urban seating. The aim of this research is to identify the main urban furniture elements and behavior of users of three central parks of Duhok city, recognizing their functionality and the most common errors.

Citizen's needs, directly related to the physical characteristics of the environment, are categorized in terms of contact with nature. Parks as significant urban environments express their aesthetic preferences, as well as the need for recreation and play. Citizens around the world desire to contact with nature and places where they can socialize, play and practice different activities, but also participate in building their community and feeling the identity of their cities. The study is also aimed to reintegrate these spaces in the wider urban context of the city of Duhok, to develop new functions by designing new seating patterns, more improved urban furniture, and necessary supporting facilities and equipment.

Urban furniture is a product that uses an enormous number of people in public space. It has a high level of wear and damage due to intense use, exposure to sunlight and weather conditions. Iraq has a hot and dry climate characterized by long, warm, dry summers and short, cold winters. The climate is determined by the Iraq location at the crossroads of Arab desert areas and the subtropical humid climate of the Persian Gulf. The second part of this analysis will describe the possibilities of traditional and contemporary materials as well as their advantages in urban furniture production, providing users protection from extreme local climate conditions, but also taking into account solidities and unwelcome consequences, such as vandalism. The main line of research was on how to protect materials used for furniture production, retaining their natural appearance, enriching their properties and preserving over time. Experimental tests were held at CTCOR in order to evaluate the safety, durability, structural adequacy, joinery, and understanding the behavior of materials on extreme conditions.

In addition, this research represents a preliminary stage in the development of IND307 furniture design course for needs of the Department of Interior design, at the American University in Duhok. Based on results obtained in this research, the course would present a symbiosis between people and technology, promotion of new street furniture design that perceives pedestrian activities in an urban setting, and practical use of anthropometric measurements as a tool for technical innovations.

Keywords: Public Space; Social Interaction; Urban Furniture; Furniture Design; Material Property; Duhok City;

CEPHE AYDINLATMA KRİTERLERİ VE NİZAMİ GENCEVİ ADINA MİLLİ AZERBAYCAN EDEBİYATI MÜZESİ CEPHE AYDINLATMASININ İRDELENMESİ

FACADE LIGHTING CRITERIONS AND EXAMINING THE FACADE LIGHTING OF NATIONAL MUSEUM OF AZERBAIJAN LITERATURE NAMED AFTER NIZAMI GANJAVI

Prof. Dr. Cüneyt KURTAY
Gazi Üniversitesi
Maleyka NOVRUZLU Khalil
Gazi Üniversitesi

Özet

Yapılarda gerek dış cepheler ve gerekse iç mekân olarak nitelendirilen kısımlardaki detayların algılanması noktasında ışığın büyük bir öneme sahip olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu gerçeklikten hareketle yapay ışık kaynakları ile doğal ışık kaynaklarının olmadığı saatlerde yapının vurgulanması ve şehre değer katması sağlanabilmektedir. Bu kaynaklar fiziksel temelleri itibariyle çok değişik yapı ve mekânların aydınlatılması açısından önem arz etmekle beraber mimari açıdan da göz önünde bulundurulması gereken unsurlardır. Her bir çağdaş ve tarihi mimarlık değeri olan kentlerde cephe aydınlatması önem taşımaktadır. Böylelikle tarihi mimarlık değeri olan konut ve diğer binaların korunmasi ve estetik güzelliğin vurgulanması sağlanmaktadır.

Oldukça köklü bir geçmişe sahip olan Azerbaycan toplumunun da kendine has kültürel ögeleri olmakla beraber uluslararası alanda ön plana çıkan sanatçı, şair, heykeltıraş vb. şahısları da bünyesinde barındırdığı bilinmektedir. Geçmiş dönemlerde belirli siyasi, askerî vb. nedenlerle bu şahıslardan kalma eserlerin ihmal edilmesi söz konusu olsa da günümüze gelindikçe bu kültür miraslarının da korunması düşüncesi gündeme gelmiş ve bu noktada çeşitli kültürel temelli yapılar oluşturulmuştur. Çalışmamıza konu olan Nizamî Gencevî Adına Azerbaycan Edebiyat Müzesi de bunlardan biridir.

Mimari açıdan ele alındığında aydınlatmanın önemine binaen bir takım aydınlatma çözümleri üretildiğini görmek mümkündür. Üretilen bu çözümlerde mimari unsurlar, kullanılan malzeme ve bunların yanı sıra aydınlatma konusundaki efektler rol oynamaktadır ki bunlar gerek mimarlar gerekse inşaat sahipleri tarafından aranan noktalardır. Nitekim mimarlık açısından aydınlatma hususu yapının karakterini değiştirmeden aydınlatma şeklinde ele alınmaktadır.

Hazırlanan bu çalışmanın temel amacı, Nizami Gencevî Adına Millî Azerbaycan Edebiyat Müzesi binasının mevcut cephe aydınlatma sistemlerini çözüme yönelik olarak incelemektir. Bu bağlamda yapılan incelemenin ardından nihai amaç Nizami Gencevî Adına Millî Azerbaycan Edebiyat Müzesi için yapılabilecek olan bir aydınlatma planında yol gösterici bir rol oynamaktır.

Anahtar Kelimeler: Aydınlatma, Yapay Aydınlatma, Cephe Aydınlatması, Mimari Aydınlatma

Abstract

It is an undeniable fact that light is of great importance in the perception of the details in the parts that are described in the structures and the external facades and the necessities. Based on this reality, during nonnatural light hours, artificial light resources can emphasize the structure and add value to the city. These resources are important for the illumination of various structures and spaces in terms of their physical foundations, but they are also important elements to be considered in terms of architecture. Facade lighting is of great importance in every modern and historical city. Its important to emphasize the preservation and aesthetic beauty of historical architectural value of residential and other buildings.

Owning a very deep history, together with cultural elements Azerbaijan has its own artists, poems, sculptors etc. who are prominent in the international area. Although the works of those people neglected due to certain political and military reasons in the past, the idea of preserving these cultural heritages came to the agenda and various cultural based structures were formed at this point. The subject of our study National Azerbaijan Literature Museum named after Nizami Ganjavi is one of them.

From an architectural point of view, it is possible to see that a number of lighting solutions are produced due to the importance of lighting. The architectural elements, the materials used as well as effects play a role in these solutions, which are sought after by both architects and construction owners. As a matter of fact, in terms of architecture, lighting is considered as lighting without changing the character of the structure.

The main purpose of this study is to analyze the existing facade lighting systems of the National Azerbaijan Literature Museum named after Nizami Ganjavi for a solution. In this context, the final aim is to play a guiding role in a lighting plan for the National Azerbaijan Literature Museum named after Nizami Ganjavi.

Keywords: Lighting, Artificial Lighting, Facade Lighting, Architectural Lighting

İÇ MİMARLIK, İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI BÖLÜMLERİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ

CURRENT SITUATION ANALYSIS OF INTERIOR ARCHITECTURE, INTERIOR ARCHITECTURE AND ENVIRONMENTAL DESIGN

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Nuri YILDIRIM
Karabük Üniversitesi
Öğretim Görevlisi Esra USLU
Karabük Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman KARAMAN
Uşak Üniversitesi

Özet

İç Mimarlık, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı; mimarlık, psikoloji, sosyoloji, sanat, ergonomi ve ekonomi gibi bilim dallarının bileşimi ile oluşan disiplinler arası bir bilim dalıdır. Bu bilim dalı çevresi ile sürekli bir etkileşim halinde ve bu etkileşim kullanıcıların gereksinimleri doğrultusunda gelişmektedir. Bu gelişmede iç mimarlığın çevresi ile arasında organik bağ olduğunu göstermektedir. Bu alanda yetişen tasarımcı ve uygulayıcıların kullanıcıların ve çevrenin ihtiyaçlarına cevap verecek donanıma sahip olması önemlidir. Bu önemden hareket ile bu araştırmada, "İç Mimarlık" ve "İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı" bölümlerinin mevcut durumları, program profilleri, kontenjanları, mezun öğrenci sayısı ve öğretim elemanı yapısı karşılaştırmalı olarak ortaya konulmuştur. Bu kapsamda; 2019 ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu ve bölümlerin internet siteleri incelenerek mevcut durum analizi yapılmıştır. Yapılan bu çalışmanın bulgu ve sonuçları itibarıyla iç mimarlık ve çevre tasarımı sektörüne, eğitim kurumlarına, akademisyenlere ve öğrencilere katkı sağlaması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İç Mimarlık, Çevre Tasarımı, Ergonomi

Abstract

Interior Architecture, Interior Architecture and Environmental Design; It is an interdisciplinary science which is composed of a combination of sciences such as architecture, psychology, sociology, art, ergonomics and economics. This discipline is in constant interaction with the environment and this interaction develops according to the needs of the users. This development shows that there is an organic connection between the interior architecture and the environment. It is important that designers and practitioners trained in this field have the equipment to meet the needs of users and the environment. Therefore, in this study, the current status, program profiles, quotas and structure of the faculty members of the "Interior Architecture" and "Interior Architecture and Environmental Design" departments have been compared. In this context; 2019 OSYS Higher Education Programs and Quotas Guide and the websites of the departments were analyzed and current situation analysis was conducted. According to the findings and results of this study, it is considered that it is important in terms of contributing to interior architecture and environmental design sector, educational institutions, academicians and students.

Keywords: Interior Architecture, Environmental Design, Ergonomics

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ DEMİR-ÇELİK KAMPÜSÜ ENGELLİ (TEKERLEKLİ SANDALYE KULLANICILARI) ERİŞİMİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ

CURRENT SITUATION ANALYSIS OF DISABLED (WHEELCHAIR USERS) ACCESSIBILITY OF IRON-STEEL CAMPUS OF KARABÜK UNIVERSITY

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Nuri YILDIRIM
Karabük Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman KARAMAN
Uşak Üniversitesi
Öğretim Görevlisi Esra USLU
Karabük Üniversitesi

Özet

Kişisel veya eğitim gibi sosyal hayatlarında bazı kısıtlılıklar yaşayan engelli bireylerin toplumsal hayata aktif olarak katılabilmeleri engelsiz insanların günlük aktivite alanlarıyla benzerlik göstermesine karşın fiziksel olarak bazı farklılıklar göstermesi gerekmektedir. Bu farklılıklar engelli olarak tanımlanan bireylerin toplumun ayrı bir kesimi olarak nitelendirilmesi yerine toplumun bütünleşmiş bir parçası olarak algılanabilmesi ve sosyal mekânda da buna olanak sağlayabilmesi amacıyla fiziksel çevreye ulaşılabilirliğini sağlamak gerekmektedir. Fiziksel çevre tanımı içerisinde yer alan ve sosyal aktivitelerin bir parçası olan yapay dış mekânların tasarımında erişilebilirliğin sağlanmasına yönelik çalışmalar önem kazanmaktadır. Toplumsal hayatın ve sosyal yaşamın temel alanlarından olan eğitim-öğretim kampüsleri engelli bireylerin erişilebilirliğinin sağlanması ve onların topluma kazandırılması açısından önem arz etmektedir.

Bu durumdan hareketle Karabük Üniversitesi Kardemir Demir-Çelik Kampüsü örneklem alan olarak belirlenmiştir. Alan çalışmasının kapsamı kampüs ana girişinden eğitim binalarına kadar olan işaretler, dış mekân mobilyaları, yürüme yolları, kaldırım rampaları, yaya geçidi, park alanları ve rampalar olarak kentsel unsurlar çerçevesinde sınırlandırılmıştır. Kampüs alanındaki kentsel unsurların kısıtlayıcı değil, engelli oryantasyonunu kolaylaştırıcı öğeler olması, işaretlerin okunabilirliği, dış mekan mobilyalarının engellilerce kullanılabilirliği, yürüme yollarının serbest geçişe izin vermesi, kaldırım rampalarının doğru şekilde var oluşu, yaya geçitlerinin güvenliği, engelli park alanlarının mevcudiyeti ve rampaların açısal doğruluğu ve yeterliliği gibi unsurlar tekerlekli sandalye kullanıcılarının erişilebilirliğini sağlamak için belirlenmiş ergonomik standartlar ve gereksinimler göz önünde bulundurularak gözlemlenmiş ve kentsel unsurların engelli erişimine uygunluğu bire bir deneyimlenerek tespit edilmiştir.

Bu kapsamda kentsel unsurların da dahil edildiği kampüs-bina engelli ulaşımının mevcut durum analizi yapılmıştır. Çalışma kapsamında, araştırma tekerlekli sandalye kullanıcılarıyla sınırlandırılmış ve buna yönelik yapılan uygulamalar üzerinde yoğunlaştırılmıştır. Konu kapsamında yerinde ölçümler ve tespitlerde bulunulmuştur. Son olarak elde edilen bulguların ve tespitlerin değerlendirmesi yapılmış ve genel itibarıyla Kampus alanın yürüme engellilerin erişimine yönelik düzenlendiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Engelsiz Erişim, Yürüme Engelli, Fiziksel Çevre

Abstract

Although individuals with disabilities, who have some limitations in their social lives, such as personal or educational, can actively participate in social life, they have to show some differences physically, although they are similar to the daily activities of people with disabilities. These differences should be considered as an integrated part of the society rather than qualifying as a separate part of the society and enabling the physical environment to be accessible in the social space. In the design of artificial outdoor spaces, which are included in the definition of physical environment and are a part of social activities, efforts to ensure

accessibility gain importance. Education and training campuses, which are one of the basic areas of social life, are important in terms of ensuring the accessibility of disabled people and bringing them into society.

Therefore, Karabük University Kardemir Iron and Steel Campus has been selected as the sampling area. The scope of the study was limited to urban elements such as signs from campus main entrance to education buildings, outdoor furniture, walkways, sidewalk ramps, pedestrian crossings, parking areas and ramps. The urban elements in the campus area are not restrictive, they are the elements facilitating the orientation of the disabled, the readability of the signs, the use of the outdoor furniture by the disabled, the free passage of the walkways, the correct presence of the pavement ramps, the security of the pedestrian crossings, the availability of the disabled parking spaces and the accuracy of the ramps In order to ensure the accessibility of wheelchair users, ergonomic standards and requirements have been observed and the suitability of urban elements for disabled access has been determined by experiencing one to one.

In this context, the current situation analysis of campus-building disabled transportation including urban elements was carried out. Within the scope of the study, the research was limited to wheelchair users and the applications were focused on it. On-site measurements and determinations were made within the scope of the subject. Finally, the findings and determinations were evaluated, and recommendations were made where necessary.

Keywords: Barrier-Free Access, Walking Disability, Physical Environment

MİMARLIKTA AÇIK KAYNAK FELSEFESİ

OPEN SOURCE PHILOSOPHY IN ARCHITECTURE

Dr. Öğr. Üyesi Eray ŞAHBAZ
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Özet

Yazılım dünyasında özgürlük hareketini Richard Stallman 80'lerin başında özgür yazılım fikriyle başlatmıştır. Stallman kendi geliştirdiği bir işletim olan GNU'yu açık kaynak yaparak insanlığın yararına sunmuş ve henüz kişisel bilgisayarların yaygın olmadığı o dönmede büyük bir ileri görüşlülükle yazılım şirketlerinin tehditlerine karşı kullanıcıların özgürlüğünü garanti altına almayı amaçlamıştır. Daha sonraki yıllarda özgür yazılım yerine açık kaynak teriminin daha kapsayıcı olacağını savunan Eric Raymond öncülüğündeki bazı aktivistler açık kaynak hareketini oluşturmuşlardır.

İronik olarak hepsi açık kaynak olarak adlandırılsa da Stallman'ın özgürlükçü ve tekelleşmeye karşı olan fikirleri kısa sürede birçok alana ilham kaynağı olmuştur. Bu alanlardan bir tanesi de mimarlıktır. Açık kaynak felsefesinin mimarlığa uyarlanmasında pratik ve pragmatik olmak üzere iki ana görüşten bahsedilebilir. Bunlardan ilki tasarım fikirlerinin paylaşıldığı platformlardır. Bu platformlar tıpkı yazılımlar gibi mimari tasarım fikirlerinin de özgürce paylaşılmasını amaçlamaktadır. Özellikle internet ortamında oluşturulan açık kaynaklı proje arşivleriyle mimarlar bazı ticari haklarından vazgeçerek tasarım fikirlerini insanlık yararına paylaşabilmektedir. Böylece dünyanın neresinde olursa olsun isteyen kişiler bu tasarımları özgürce kullanabilmektedir. Dünya çapında tanınmış bazı mimarların tasarımlarını paylaştıkları Paperhouses ve modüler mobilya tasarımlarının paylaşıldığı Opendesk gibi projeler bu çalışmalara örnek olarak gösterilebilir. Açık kaynak felsefesinin mimariye uyarlanmasındaki diğer görüş ise açık kaynak fikrini sosyal sorunlara çözüm üretmek için kullanan eylemci hareketlerdir. Bu görüşe dahil olan çalışmalar sadece proje fikirlerinin paylaşılmasından daha öte uygulamaya dönüktür ve farklı alanlardaki paydaşların katılımıyla fakir insanların barınma sorununa efektif çözümler üretmeyi amaçlamaktadır. Hindistan'ın kırsal kesimlerindeki konut koşullarını iyileştirmek için geliştirilen açık kaynaklı bir proje olan Livingboard buna örnek gösterilebilir. Proje farklı ihtiyaçlar için özelleştirilebilecek maliyeti düşük modüler sistemler geliştirerek bu soruna ucuz ve kalıcı çözümler sunmayı amaçlamaktadır. Mimarlık alanındaki söz konusu açık kaynak çalışmaları henüz emekleme aşamasında olsa da ilerisi için umut vermektedir.

Açık kaynak felsefesi birçok konuda mimarlığa yeni imkanlar ve ufuklar sunsa da Stallman'ın tam özgürlük mücadelesi kavranmadan mimarlık pratiğine etkisi yüzeysel kalacaktır. Vahşi kapitalizmin şov aracı haline gelen mimarlığın bu durumdan kurtulabilmesi ancak tam özgürlüğü hedefleyen bir hareket ile mümkündür. Söz konusu hareketin ise açık kaynaklı mimarlık yerine özgür mimarlık şeklinde anılması daha uygun olacaktır.

Anahtar Kelimeler: açık kaynak, mimarlık, özgürlük.

Abstract

In the software world, Richard Stallman started the freedom movement with the idea of free software in the early '80s. In a period when personal computers were not yet common, he made a great farsightedness and opened source codes of his own developed operating system (GNU) for the benefit of humanity. By this way he aimed to guarantee freedom of users against to threatening of software companies. In the following years, some activists led by Eric Raymond, who argued that the term open source would be more inclusive rather than free software, created the open source movement.

Ironically, it's all called as open source, Stallman's ideas for libertarian and anti-monopolization have inspired many areas in a short time. One of these areas is architecture. Two main views can be mentioned as practical and pragmatic in the adaptation of open source

philosophy to architecture. The first is the online platforms where design blueprints are shared. These platforms aim to freely share architectural blueprints much the same computer softwares. Especially with the open source project archives created on the internet environment, architects can give up almost all their commercial rights and share their design blueprints for the benefit of humanity. In this way, people can use these designs freely wherever they are in the world. Projects such as Paperhouses where some world-renowned architects share their designs and Opendesk where modular furniture designs are shared can be shown as examples of these works. The other view in the adaptation of open source philosophy to architecture is the activist movements that use the open source idea to produce solutions to social problems. The studies included in this view are more practical than just sharing blueprints and aim to provide effective solutions to the housing problem of poor people with the participation of stakeholders in various fields of architecture. Livingboard, an open source project to improve housing conditions in rural India, may be an example to these projects. The project aims to develop inexpensive modular systems that can be customized for different needs and to provide cost effective and permanent solutions to this problem. Although these open source works in the field of architecture are still in their infancy, they are promising for the future.

Although open source philosophy offers new opportunities and horizons for architecture in many subjects, its impact on architectural practice will be external without understanding Stallman's freedom ideals. It is only possible that the architecture which has become the show vehicle of savage capitalism recover by an unconditional freedom movement. It would be more appropriate to refer to this movement as free architecture instead of open source architecture.

Keywords: Open Source, Architecture, Freedom

MİMARLIK OKULU OLARAK YENİDEN KULLANIM: KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ[1]

ADAPTIVE REUSE AS AN ARCHITECTURE SCHOOL: KONYA TECHNICAL UNIVERSITY FACULTY OF ARCHITECTURE

Büşra YILMAZ ERDOĞAN
Gazi Üniversitesi
Prof.Dr. Sare SAHİL
Gazi Üniversitesi
Prof.Dr. Kerim ÇINAR
KTO Karatay Üniversitesi

Özet

Tarihi ve kültürel açıdan önemli olan, toplumsal bellekte yer edinmiş yapıların varlığını sürdürmesi, kent tarihinin ve kültürünün korunmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Ancak binalar zaman içerisinde toplumsal, çevresel, ekonomik ve teknolojik koşullar nedeniyle değişime ihtiyaç duymaktadır. Güncel ihtiyaçlar doğrultusunda yapılar yeniden işlevlendirilerek mekânsal dönüşümlere uğramakta ve günlük hayata adapte olabilmektedir. Bu sayede binalar yeni bir işlev ile topluma geri kazandırılabilir. Binaların yeniden kullanım yolu ile varlığını sürdürmesi, toplumsal faydanın yanı sıra kaynakların tutumlu kullanılması ile ekonomik ve ekolojik açılardan da fayda sağlar. Mevcut strüktürün ve mevcut alanın kullanımı sayesinde yer gereksinimi ortadan kalkmaktadır. Bu sayede günümüzde özellikle kent merkezinde yer alan birçok bina, yeni ihtiyaçlar doğrultusunda yapılış amacından farklı bir işlev ile kullanılmaktadır.

Yapılan çalışmada, farklı bir işlevden dönüştürülerek güncel işlevini mimarlık fakültesi olarak sürdüren bir binanın mekânsal analizi yapılmıştır. Binanın yeniden kullanım sürecinde yaşadığı değişimlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda 1924 yılında Konya Kız Öğretmen Okulu (darülmuallimat) olarak inşa edilen, yeni işlevini mimarlık okulu olarak sürdüren Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi binası ele alınmıştır. Çalışma kapsamında yeniden kullanım ile ilgili literatür araştırması yapılmış, yeniden kullanımı gerektiren nedenler ve yeniden kullanımın avantajları ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Yapılan literatür araştırmaları sonucunda, yeniden kullanım sürecinde işlev değişikliğinin bina üzerindeki etkileri; binanın çevresine etkisi, mekansal kurguya etkisi, cepheye etkisi, strüktürel sisteme etkisi ve teknik altyapıya etkisi olarak belirlenmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi binasına yeniden kullanım sürecinde yapılan müdahaleler tespit edilmiştir. Daha sonra mimarlık okulunun gereksinimleri araştırılmış ve bu gereksinimler; binanın konumu, mekansal gereksinimler ve mimari tasarım stüdyosunun fiziksel gereksinimleri başlıkları altında incelenmiştir.

Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi binası üzerinden yerinde incelemeler yapılarak, yapıların eski ve yeni işlevine ait teknik çizimler ve görseller analiz edilmiştir. Analizler neticesinde işlev değişikliği ile mimarlık okuluna dönüşen binanın yeniden kullanım süreci ile ilgili vaziyet, plan, cephe ve iç mekan özellikleri incelenerek ortaya çıkan veriler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeniden Kullanım, Mekansal Dönüşüm, Mimarlık Okulları, İşlev Dönüşümü

Abstract

The existence of structures that are important in historical and cultural terms and which have taken place in the collective memory plays an important role in preserving the

[1] Not: Bu çalışma, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Büşra YILMAZ ERDOĞAN tarafından Prof.Dr. Sare SAHİL ve Prof. Dr. Kerim ÇINAR danışmanlığında devam etmekte olan yüksek lisans tez çalışmasından faydalanılarak yapılmıştır.

history and culture of the city. However, buildings may need change over time due to social, environmental, economic and technological conditions. Thus, structures can be re-functionalized and provide to spatial transformations and adapted to daily life in line with current needs. In this way, buildings can be reintroduced to society with a new function. In addition to social benefits, the continue its existence of buildings through reuse provides economic and ecological benefits through the use of resources sparingly. Due to the use of the existing structure and space, space requirements are eliminated. In this way, many buildings, especially in the city center, is used with a function different from the purpose of structures, in line with new needs.

In this study, the spatial analysis of a building which has been transformed from a different function and continues its current function as an architecture faculty is made. It is aimed to determine the changes experienced during the reuse of the building. In this context, Konya Technical University Faculty of Architecture building is examined. This building was built in 1924 as "Konya Girls Teacher School" and continues its new function as an architecture school. Within the scope of the study, a literature search on reuse has been conducted and information has been obtained about the reasons for reuse and the advantages of reuse. As a result of the literature research, the effects of the change of function on the building during the reuse process; the effect on the environment of the building, the effect of spatial relations, the effect on the façade, the effect on the structural system and the effect on the technical infrastructure.. In line with this information, interventions made during the re-use process of the Faculty of Architecture of Konya Technical University were determined. Then the requirements of the architecture school were investigated and these requirements were; the location of the building, the spatial requirements and the physical requirements of the architectural design studio.

On-site investigations were conducted on the building of the Faculty of Architecture of Konya Technical University, and technical drawings and visuals of the old and new functions of the buildings were analyzed. As a result of the analyzes, the site plan, floor plan, façade and interior features related to the reuse process of the building, which was transformed into an architectural school, were examined and the resulting data were evaluated. In addition to social benefits, the continue its existence of buildings through reuse provides economic and ecological benefits through the use of resources sparingly.

Keywords: Adaptive Reuse, Space Transformation, School of Architecture, Refunction

EĞİTİMCİ-GERÇEKÇİ ÇOCUK NESRİMİZDE HÜMANİZM DÜŞÜNCELERİNİN SANATSAL OLARAK ŞEKİLLENMESİ

THE ARTISTIC EMBODIMENT OF THE IDEAS OF HUMANISM IN OUR ENLIGHTENMENT-REALISTIC CHILD PROSE

Dr. Sevinç RESULOVA
Avrupa Doğa Bilimleri Akademisinin Akademisyeni

Özet

XIX-XX yüzyılların kavşağında yaranarak şekil alan Azerbaycan çocuk edebiyatının fikir-konu galerisinde karar tutan temel renklerden biri insanseverlikle bağlıydı. Bu konu ve fikir hattı gerek şiirde, gerekse de nesirde önemli yönlerden birini teşkil ediyordu. Şiirde olduğu gibi çocuk nesrinde de bu konuda bir çok sanatsal örnekler ortaya çıkmıştır. Bunlar, genellikle, küçük veya orta ölçekli öykülerdi. Öykülerin bazılarının konu ve süjeti ayrı ayrı kaynaklardan alınmıştır. Birçoğu ise yazarların kendi hayal gücü ve kalemine ait eserlerdir. Çocuk yazarları kendi okurlarının kim olduğunu, onların idrak imkanlarını, idraki düzeylerini dikkate alır, ona göre de sonuçları daha sade, anlaşılır bir süjet ve olaylar esasında sunmaya çalışırlardı. Fikir ve kararlarını daha açık, fark edilen bir tarzda okura iletmek amacını taşıyorlardı. Hümanizm konulu eserlerde çocuk yazarları fikrin daha basit, kolay yolla tanıtımı için çeşitli sanatsal araçlara başvururlardı. Yazarı belirtilmeyen "Devletmend bir avcı ile bir çobancığın mükalimesi" hikayesinde de on iki yaşındaki çoban çocuk Kahraman'ın hareketi, tavrı asıl insanperverlik, karşılıksız iyilik örneği olarak dikkat çekiyor. Bu küçük çocuk hem de zirek, atılğan ve çeviktir Zengin avcı Kahraman'ın yaptığı iyilik karşılığında ona ne kadar saygı, şöhret, servet teklif ediyorsa da, Kahraman bunların hepsini reddediyor. İhtiyacı olanlara yardım etmeyi kendisinin insanlık borcu sayıyor. Çocuk nesrinde zulüm, zalimlik, kötülük, karşıdakine acı çektirmek insanlık dışı davranış olarak pislenilir. İmzası gösterilmeyen "Güzel bir tembih" Memmedhesen Efendizade'nin "Üvey çocuklar" hikâyelerinde, A.Efendizade'nin "Öksüz Güllü" masalında denilen metlebin sanatsal tecessumunu görüyoruz. "Güzel bir tembih"de padişah masum ve fakir bir çifçini inciden veziri öğretici bir öyküyle anlatır ki, hem kendisi, hem de saray ve devlet adamları için rızık kazanan emekçi insanı incitmek, ona ceza vermek olmaz. Çocuk yazarları okurlara böyle bir önemli sonuçu empoze etmeyi de unutmuyorlar: insanlarla iletişimde kinli olma, yapılan kötülükleri unut, kötülüğe iyilikle karşılık vermeye çalış. E.S.Nerimanov'un süjetini Doğu kaynaklarından aldığı "Taş", Abbaskulu Velihanov'un "Can veren şir", Hudaverdi Kelenterli'nin "Düşman" ve s. hikayelerin konusu denilen konuyla ilgilidir. H. Kelenterli'nin "Düşman" eseri öğretici bir süjet üzerine kaleme alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Azerbaycan Edebiyatı, Çocuk Nesri, Eğitimci-gerçekçilik, Hümanizm, Sanatsal Fikir, XX Yüzyıl Edebiyatı

Abstract

One of the basic colors that decided in the idea-subject gallery of Azerbaijani children's literature, which took shape at the crossroads of XIX-XX centuries, was connected with humanitarianism. The subject line should poetry and ideas, would constitute one of the most important aspects in prose alike. In prose as in poetry as a child has emerged a very artistic examples in this regard. These were usually small or medium-sized stories. Some of the stories are taken from the subject and waterjet separate sources. Many are the authors of the works of their own imagination and pen. Children's authors who their readers, realize their possibilities, take into account the perception that level, according to him, the results are more simple, they tried to present a clear basis waterjet and events. Ideas and decisions more open, they were carrying the purpose to convey to the reader in a manner that is noticed. The authors of the works on the idea of humanism child's simple, easy ways they refer to various artistic tool for promotion. In the story of Devlet the perfection of a Devletmend hunter and a

shepherd meyen whose author is not mentioned, Kahraman's twentieth-year-old shepherd's movement draws attention as an example of genuine humanitarianism and unrequited goodness. This little boy both Zirek, atilgan rich and agile hunter hero in his favor, tell him how much respect in return, fame, fortune, if the offering, the hero refuses all of them. To help those who need his humanity is counting debt. Children's prose in cruelty, cruelty, evil, misery as that of pislenil against inhuman behavior. Signature shown "a beautiful admonition" Memmedhesen Efendizade the "step-children" in the story, a.efendizade the "Orphan Rose" We see the artistic embodiment metleb called the tale. "Nice warning" that the sultan also tells of a poor farmer to hurt the innocent and instructive story of the queen, and himself, as well as to hurt people toiling for sustenance winning the palace and dignitaries, would not give him punishment. do not forget to impose such an important result to read children's authors: kinli be in contact with the people, it made you forget the evils, try to reciprocate kindness evil. e.s.nerimanov sujet received from the source of the East "stone", Abbaskulu Velihanov, "Can that evil", Hudaverdi Kelenterli the "enemy" and water. The subject of the story is known about the subject. H. Kelenterli the "enemy" was written on a piece of tutorial waterjet.

Keywords: Azerbaijani Literature, Child Prose, Enlightenment- Realism, Humanism, Artistic Thought, Literature Of The 20th Century

AZERBAYCAN DİLİ ÖĞRETİMİNDE KOMUNİKATİF GÖREVLERİN KULLANIMI

USE OF COMMUNICATIVE TASKS IN TEACHING AZERBAIJANI LANGUAGE

Humay ALIKİŞİYEVA
Azerbaycan Eğitim Enstitüsü

Özet

Çalışmada Azerbaycan dili derslerinde komunikatif görevlerin kullanım yolları araştırılıyor. Bu konu teorik ve pratik konulardan biri olarak kabul edilir ve modern öğrencilerin düşünme ve konuşma becerilerinin şekillenmesinde komunikatif görevlerin önemininden bahsedilmektedir. Günümüzde okullarda Azerbaycan dili öğretiminin önemli görevlerinden biri genç neslin düşünme, konuşma ve iletişim becerilerini geliştirmekle onları bir şahıs olarak geliştirmekten ibarettir. Çünkü Azerbaycan dilinin öğretimi sadece anadilimizi, onun gramerini öğrenmenin önemiyle yetinmiyor, ayrıca öğrencilerin düşünce tarzını, yazı ve konuşma kültürünü şekillendirmekle de önem taşıyor ve "Tefekkür ökülü"nun oluşumunda kendisinin destekleyici işlevini yerine getiriyor. Okul ise ilerlemekte, gelişmekte devam ediyor. Böyle okulun derslikleri de içerikçe farklı oluyor. Okullar öğretmenlerden araştırmalar yapmayı, yenilikleri yapmayı istiyor. Bu zaman da öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci iletişimi fonunda komunikatif kültürün oluşumu süreci gerçekleşir. Komunikatiflik iletişim, sözlü ve yazılı konuşma kültürünü, davranış ve dokunuşu, giyimden sofra kültürüne kadar faaliyetleri birleştiren beceriler sistemidir. Öyleyse komunikatif görev nedir? Daha önce Azerbaycan dili öğretisinde görevler daha çok teorik bir nitelik taşıyordu. Bir nevi sınıftaki derslerin evde tekrarlanması için araç gibi hareket ediyordu. Ancak bu gün ev ödevleri sadece tekrarlama aracı olarak kabul edilmiyor. Onlar öğrencilere araştırma yapmak, kendi görüşlerini açıklama, fikir bildirmek ve yaratıcı faaliyet göstermek becerilerini oluşturmak için yapılır. Tüm bunlar öğrencileri diyalog kurmaya, konuşma etiketlerini yerinde düzgün ve doğru kullanmaya, konuşmasını karşısındakine iletirken ses tonuna, el hareketi ve yüz ifadelerine odaklanmaya sevk ediyor. Komunikatif görevler ortak çalışma sürecinde gerçekleştirilir. Onların bir grubu oyun sürecinde uygulanıyor ve konuşma becerilerinin gelişimini etkiliyor. Öyle ki, toplu iş veya sınfın tamamıyla çalışma sırasında öğrenci "hata yapmak korkusu"nu def edebiliyor. Programların tanıtım, tartışma biçiminde düzenlenmesi öğrencileri komunikatif faaliyete yönlendiriyor. Böyle görevleri aşağıdaki gibi guruplamak mantıkla kabul edilir.

a) öğrencilerde sözlü ve yazılı konuşma becerileri oluşturan (sunum, tartışma, deneme, diyalog, monolog ve s.) ödevler;

b) konuşma etiketleri ve davranış kurallarını kendine yansıtan görevler;

c) el hareketi ve yüz ifadelerinden kullanma becerileri oluşturan görevler.

İlk araştırmalar şunu gösteriyor ki, Azerbaycan dili dersleri yalnız komunikatif karakterde olmalıdır. Komunikatif programların hazırlanmasında esas yön gibi iletişim, fikrini serbest, doğru ve düzgün şekilde ifade edebilme becerisi, konuşma etiketlerinden sürekli kullanım alışkanlığı yaratmak girişimi esas rol oynamalıdır.

Anahtar kelimeler: Kommunikatif Beceriler, Konuşma, Çalışmalar, Modern Öğrenciler, İletişim Kültürü

Abstract

The essence and importance of exercises for the developing of communicatife culture at the Azerbaijani language lessons, and also about conducting lessons and educational reforming refer to students' interest and age level is the main topic of this article. There is mentioned about using creatife exercises to make an interest on children to training-lesson and also mentioned about benefits of using exercises which can form and develop speech and communication culture. Also, there are some examples of exercises which can develop

commu- nicatife and team work skills on students at this article. Earlier Azerbaijan tasks in the language teachings bore more than a theoretical nature. As the vehicle was moving to repeat the course in a kind of class at home. But these days, homework is not accepted as the only repeat tool. They do research to students, explain their opinions, ideas are made to create a report and show their skills in creative activities. All of these students to establish a dialogue, speaking over using labels properly and correctly, talk to the opposite when transmitting voice, are shipped to focus on gestures and facial expressions. Communicative tasks are performed in the collaboration process. Their group is being implemented in the game process and affect the development of speaking skills. Indeed, during batch or nd class students work with all "the fear of making mistakes" which is able def. promotion of the program, directing students to be communicative activities organized in the form of discussions. Such tasks are considered to logic group selected as follows.

a) students speaking skills in oral and written forms (presentations, discussions, essays, dialogues, monologues and water.) assignments;

b) speech tags and tasks reflecting its rules of conduct;

c) the ability to use hand gestures and tasks of forming facial expressions.

Initial research shows that the Azerbaijani language lessons should be communicative character alone. essentially communicative aspects of communication, such as in the preparation of the program, the idea of free, accurate and properly expressing ability, attempt to create continuous usage habits of speech must play a role label basis.

Keywords: Communicatife Skills, Speech, Exercises, Contemporary Students, Communication Culture

EDEBİYAT ÖĞRETMENİNİN YETİŞTİRİLMESİNDE YETERLİLİK ANA FAKTÖRLERDEN BİRİ KİBİ

COMPETENCE AS ONE OF THE KEY FACTORS IN THE PREPARATION OF LITERATURE TEACHER

Doç. Dr. Fahreddin YUSİFOV
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Avrupa eğitim alanına entegrasyonun hızlandırılması için mevcut koşullar, öğretmen eğitiminin, özellikle edebiyat öğretmeninin çalışmasının yeniden okunmasını gerekli kılmıştır. Amaç bu değişikliklere zamanında ve esnek bir cevap vermektir. Mevcut resmi belgelerin çoğu öğretmen eğitimi yeterliliğini vurgulamaktadır. Ancak, yükseköğretim uygulamalarına ve öğrenci anketlerine ilişkin gözlemler bu alanda sorunların devam ettiğini göstermektedir. Eğitimde yeterlilik konusuna odaklanmak son derece günceldir ve lisanslara gerekli bilgi, beceri, alışkanlıklar, değerler ve nitelikler sağlanmalıdır. Gelecekteki edebiyat öğretmeni, devlet standardında yansıtılan bilgi ve becerilerle donanmalı ve mesleki kariyeri boyunca onlara başvurabilmelidir. Edebiyat öğretmenleri manevi öğretmen olarak kabul edilir. Edebiyat öğretmeni, gençlerin hazırlanmasında, hayati becerilerini, liderlik niteliklerini geliştirmede ve onları manevi ve ahlaki özelliklerinin yüksek olduğu bir kişi olarak geliştirmede önemli rol oynamaktadır. Edebiyat öğretmeni sadece modern gereksinimleri karşılayan teorik-metodolojik bilgiye sahip olmamalı, aynı zamanda uygulamalarını da bilmelidir. O, dersin karşısında duran görevleri belli etmede, planlama, iş sürecini düzgün organize etme ve başarıyla sona ulaştırmada, öne çıkan pedagojik zorlukların kolaylıkla üstesinden gelmede, esnek kararlar alma ve sınfı yönetebilmede, çalışanları kendi görüşünün peşinden taşımada vb. tam serbestlik göstermiştir bilmeli, karmaşık becerilere yiyelenmelidir. Oditoryum alınan bilgiler uygulama odaklı olmalı ve fedakar öğretmen imgesinin, imajının oluşmasına götürüp çıkarmalıdır. Edebiyat öğretmeni hangi işin arkasında durduğunun farkında olmalı, bir an da olsa unutmamalıdır ki, devlet önemli servetini - çocukları, onların iyi bir vatandaş olarak yetiştirilmesini sadece ona tahsis etmiştir. Her bir pedagojik-metodiki sorunun çözüm yollarının araştırılması, tartışma, kararların alınması ve b. kalifiye edebiyat öğretmenin yetiştirilmesi işinin esas araçlarından biri olarak ögretim sürecine getirilmelidir. Sadece bu durumda, öğrenciler gelecekteki profesyonel aktiviteler için kendilerini tam olarak hazır görebilirler.

Anahtar kelimeler: Beceriler, Öğretmen, Edebiyat Öğretmeni, Öğretmenin Becerileri, Genç Öğretmen, Edebiyat Öğretimi

Abstract

The current situation of accelerating integration into European educational space makes it necessary to relook teacher training especially literature teacher training. The goal is to provide timely and flexible response to these changes. Many of the current official documents emphasize the competence in teacher training. However, the observation of higher education practice and the surveys with students show that problems remain in this area. The focus of attention on the issue of competence in education is extremely topical and in this regard, the bachelors should be provided with the necessary knowledge, skills, habits, value, and quality. Future literature teacher should be armed with knowledge and skills reflected in the state standard, and be able to refer to them during their professional career. Literature teachers are considered spiritual teachers. The important role is played by the literature teacher in the preparation of young people, in developing their vital skills, leadership qualities, and cultivating them as a person with high moral and ethical qualities. Literature teacher should not only have theoretical- methodological knowledge that meets modern requirements, but should also know their application. He or she should be able to define the

tasks facing the lesson, plan, organize and successfully complete the work process, easily overcome pedagogical challenges, make quick decisions and manage class, demonstrate complete freedom, acquire complex skills. The knowledge gained in the auditorium should be application-oriented and should lead to the formation of the image of a selfless teacher. The literature teacher should be aware of his duty and should not forget that the state has just entrusted the development of children as citizens. Research, discussion, and decision-making in solving each pedagogical- methodological problem must be brought to the teaching process as one of the key tools for educating a skilled literature teacher. Only in this case, students can consider themselves fully prepared for future professional activities.

Key words: Skills, Teacher, Literature Teacher, Teacher's Skills, Young Teacher, Study Of Literature

ÖĞRETMEN HAZIRLIĞI: SORUNLAR, GÖREVLER
TEACHER TRAİNİNG: PROBLEMS, İSSUES

Doç. Dr. Kemale GULİYEVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Makalede Azerbaycan Cumhuriyeti'nde öğretmen hazırlığının durumundan bahsediliyor. Pedagoji kadro hazırlığında karşılaşılan sorunlar, onları yaratan nedenler açığa çıkarılır. Öğretmen hazırlığı sisteminde yetersizlikler içerisinde lisans öğrencisi adaylarının pedagojik yeteneklerinin testedilmesi, yüksek okullarda eğitimin içeriğinin modern ihtiyaçlara cevap vermemesi özel vurgulanıyor. Öğrencilerin pedagojik uygulamalarına ayrılan sürenin azlığı, bu alanda gelişmiş mekanizmanın olmaması da sorunlardan biri olarak kaydedilmektedir. Bu sorunu çözmek için pedagojik eğitimde internatura modelinin uygulamasının gerekliliğine dikkat ediliyor. Öğretmene devlet kaygısı ve bu mesleğin statüsünü artırmak için sistemli önlemlerin alınması önemli olarak kabul edilir. Şu anda ülkemizde pedagojik personel eğitimi, öğretmen emeğinin teşvikiyle ilgili birçok etkinlikler yapılmış olsa da, bu sorun eğitim reformunun "zayıf" halkası olarak kalmaktadır. Tecrübe gösterir ki, öğretmenlik mesleğine gerçek ilgiyi çocuklarla çalışmak isteğini, organizasyon becerisini, öğretmen için önemli olan perseptif, komunikatif, didaktik yetenekleri yüksek okuldaki dörtyıllık eğitim sürecinde tamamen şekillendirmek mümkün değildir. Bu yeteneklerin temeli lisedeyken konulmalıdır. Bir çok yabancı ülkelerde, örneğin, Kore'de, Finlandiya'da, Singapur'da genel eğitim okullarının üst düzey mezunlarının bir bölümü seçme yolu ile öğretmenlik mesleğine yönlendiriliyor. Sonuçta pedagojik yeteneğe sahip gençlerin gelecek öğretmen kadroları olarak hazırlanmasına imkan sağlar. Ülkemizde ise pedagojik yüksek okullara kabul lisans adayı öğrencisinin topladığı toplam puan göstergeleri kapsamında yapılır, pedagojik meslek için gerekli olan yetenekler ise testedilmiyor. Öğretmen kadroları hazırlığında ortaya çıkan ilk sorun işte bu aşamadan başlar. Yani ressam için renk duyumu, müzisyen için müzik duyumu ne kadar önemliyse, öğretmen için de pedagojik duyum, pedagojik yetenekler o kadar önemlidir. Bu nedenle, ilk görev öğretmenlik mesleğini seçmek isteyen lisans adayı öğrencileri için yetenek sınavlarının organize edilmesidir ki, bu onların öğretmenlik faaliyetine yararlılığını itestetmek için olanak sağlar. Üniversitelerde pedagojik personel hazırlığında olan sorunlardan biri de pedagojik deneyime ayrılan ders saatleridir. Öğretmen hazırlığı sisteminde internatura (doğal ortam, staj) modelinin uygulanması profesyonel öğretmen kadroları hazırlığında gerçekleştirilen başlıca görev olarak düşünülmelidir. Mevcut sorunlardan biri de öğretmenliğin daha çok bayan mesleğine dönüşmesi, öğretmenin sosyal durumu ile ilgilidir. Bu sorunların giderilmesi kaliteli öğretmen kadroları hazırlığı alanında acil görevlerin yerine getirilmesini gerektirir.

Anahtar kelimeler: Öğretmen Hazırlığı, Profesyonellik, Yeterlilik, Öğretim Deneyimi, Pedagojik Staj

Abstrakt

The article describes the state of teacher training in the Republic of Azerbaijan. Problems arising in the training of pedagogical staff and their reasons are revealed. Special emphasis is placed on the shortcomings of the teacher training system, including the lack of verification of applicants' pedagogical abilities, and the fact that the content of higher education does not meet modern requirements. Insufficient time spent on students' pedagogical practice and the lack of an advanced mechanism in this area are mentionad as one of the problems. Government care for teachers and systematic measures are required to enhance the status of the profession. Currently pedagogical personnel training in our country, promotion of teachers have been many events related to that effort, though, this problem remains the "weak" link of education reform. Experience shows that, the desire to work with a

real interest in the child into the teaching profession, organizational skills, which is important for teachers perseptif, communicative, didactic abilities are not fully able to shape the educational process in high school dörtyıllık. The basis of this talent should be placed in high school. In many foreign countries, for example, in Korea, in Finland, with a portion of choosing the way of senior graduates of general education schools in Singapore and is directed to the teaching profession. After all future teachers have the pedagogical skills of young people it allows for the preparation of cadres. In our country, the total score is performed within the scope of indicators compiled by the candidate pedagogical high school students to accept a license, not testedil the capabilities necessary for pedagogical profession. The teaching staff will begin work the first problem that arises from this stage in preparation. That sense of color for the painter, how important is music for musicians sensations, pedagogical sense for teachers, pedagogical skills are so important. Therefore, the first task teaching degree candidates who want to choose their profession is their ability to organize examinations for students, which allows the utility to itestet their teaching activities. One of the problems with the teaching staff in the universities is also a preparatory course hours devoted to pedagogical experience. Teacher preparation system internatur the (natural environment, internships) implementation of the model should be considered as the main tasks carried out in preparation of professional teachers. The teaching profession more women turn into one of the existing problems is related to the social status of teachers. This remedy the problems of quality teaching staff requires the fulfillment of tasks in the field of emergency preparedness.

Keywords: Teacher Training, Professionalism, Competence, Pedagogical Experience, Pedagogical İnternship

ORTAOKULLARDA ÖĞRENCİLERİN FEZA TEFEKKÜRÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ YOLLARI VE ARAÇLARI

WAYS AND MEANS OF DEVELOPING SPACE THINKING OF SECONDARY SCHOOL PUPILS

Almare ABBASOVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Makalede geometri öğretisinin öğrencilerin entelektüel gelişiminde, yani onlarda bilimsel düşünme, mantıksal düşünme oluşmasında ve inkişaında teorik-pratik nitelikte olmasi kaydedilir. Görsel düşünme geliştirilmesinde diğer araçların, analizatorların imkanlarından da yararlanmak lazımdır.Vizual ve verbal priyomların birlikte imkanlarından kullanmakla, öğrencilerin bilişsel aktifliğini, idrak yeteneğini güçlendirmesi gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Ortaokul, Geometri, Öğretim, Feza, Düşünce

Abstrakt

It was noted that , the formation of scientific and logical thinking, is the characteristic feature of the practice - theoretical development of geometric training for the intellectual degrees of pupils. Using the capabilities of other tools and analyzers in the development of visual thinking is necessary . Using of cognitive and verbal skills to develop one's cognitive activity and cognitive abilities is necessary.

Key words: Secondary School, Geometry, Teaching, Feza, Contemplation

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRENME SIRASINDA KARŞILAŞTIKLARI İRADİ (DİRAYET) ZORLUKLARININ PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ

THE PSYCHOLOGICAL FEATURES OF VOLITION DIFFICULTIES WITH THE TRAINING ACTIVITIES OF PRIMARY SCHOOL CHILDREN

Nermin ABDULLAYEVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Psikolojik araştırmalar gösteriyor ki ilkokul öğrencileri eğitim sırasında pratik olarak şu veya diğer ölçüde iradi (dirayet) zorluklar yaşıyorlar. Eğitim faaliyetinin icrası onlardan zihinsel ve iradi gerilim gerektirir. Dolayısıyla, irade özellikle eğitim faaliyeti sırasında tezahür ediyor ve bu süreçde gelişmesi için ortam oluşur.

Psikolojik planda eğitim faaliyetinin yapısında iradi işin önemi büyüktür. Eğitim faaliyetinin iradi tanzimi onun başarıyla yerine getirilmesi için önemli koşul olarak kabul edilir.

İradi açıdan henüz yeterince gelişmeyen ilkokul öğrencilerinde iradi zorlukların olması kaçınılmazdır. Tüm durumlarda ilkokul öğrencilerinin cesaret edememelerinin nedeni öğretinin zorluğu değil, çoğu zaman cesaret edemedikleri için eğitim faaliyeti onlar için zor olur.

İlkokul öğrencisine irade neden gerekir? İlk önce o yüzden gerekir ki, onlar kendilerini eğitim faaliyetinin konusu olarak hissetsinler. İrade, onlara kendilerine saygıyı öğretir ve çevredekilerin de onlara saygı göstermesine neden olur.

İlkokul öğrencisine eğitim faaliyetleri sırasında karşılaştıkları zorlukları öncelikle zihinsel planda def etmeyi, daha sonra iradi açıdan zorlukların üstesinden gelmenin icrasını gerçekleştirmeyi öğretmek gerekir. Başarılı olmak için gösterilen her çaba başarının ayrılmaz parçasıdır. Bizi kazandığımız başarısızlık değil, hiç gayret etmemek endişelendiriyor. Buna uygun olarak onlarda zihinsel ve fiziksel güçlerine güven inşa etmek, zorlukları ortadan kaldırmaya teşvik etmek üzere işler yapılmalıdır.

Zorluk o zaman geliştirici karaktere sahip olur ki, o ilkokul öğrencisinin kendisi tarafından fark edilir ve o iradi çaba göstererek onu def etmeye çalışır. Ne yazık ki, okul deneyiminde zorlukların eğitim faaliyetine daha fazla engelleyici etki gösterdiğini görüyoruz, ya da çoğu durumda onlar zorluklardan korktukları için onları def etmeye gayret etmiyorlar, zorluk duyan anda işin icrasından doğrudan vazgeçmeyi tercih ediyorlar. Onlardan bunun nedenini sorunca "Ben beceremem", "zordur" vb. şekilde cevaplar veriyorlar. Bu gerçekler ise sırayla cesaret terbiyesinin önemini gözler önüne seriyor.

Büyük başarılar kazanmış insanların başarı hikayelerinden konuşmayla onları daha da cesaretlendirmek, olumlu iradi nitelikler aşılamak mümkündür. Azim terbiyesini gerçekleştirmek için aşağıdaki konuda onlarla konuşma yapmayı öneriyoruz:

"Siz büyük alim İbn Sina'nın medrese eğitimi aldığı dönemlerde matematikten zayıf olduğunu ve bu yüzden sık sık dersten kaçtığını, Tolstoy'un 67 yaşında bisiklet sürmeyi öğrendiğini, ünlü fizik Albert Eynşteyn'in okul yıllarında derslerden çok geri kaldığını, öğretmenlerin ondan hep velilerine şikayet ettiğini biliyor muydunuz? Ancak onlar azimle çalıştıkları için kolayca öğrenebilmişler. Çünkü her zorluğu ortadan kaldıran işte iradedir".

Olumlu hayali motiflerin, hayal gücünün yardımıyla onların iradi çabasını güçlendirmek mümkündür. Tesadüfi değildir ki, hayal gücü gelişen çocuklar zorluklara, genellikle, sorunlara daha kolay uyum sağlarlar ve başarılı çözüm stratejisi seçe biliyorlar.

Biz bu çalışmada iradeyi ilkokul öğrencilerinin eğitim faaliyetleri sırasında karşılaştıkları hem iç, hem de dış engelleri, zorlukları ortadan kaldırmaya yardımcı olan bir süreç olarak gözden geçirmeye çalıştık.

Anahtar kelimeler: İlkokul Öğrencileri, Eğitim Faaliyeti, İradi Zorluklar, Psikolojik Özellikler

Abstract

Psychological research shows that primary school children are experiencing practical or other voluntary difficulties during training. Training activity reguires mental and voluntary tension from them. Hence, the will is manifested especially during the training activity and the environment for the development of this process occurs.

In the psychological structure of the training activity, voluntary work is of great importance. The voluntary arrangement of the training activity is considered an important condition for its successful execution.

It is inevitable that there will be voluntary difficulties among primary school children who have not developed enough voluntarily yet. In all cases, the primary school children do not dare because of the difficulty of training, but often because they do not dare, the training activity is difficult for them.

Why should a primary school children have the will? First of all, they should feel that they are the subject of training activity. Will teaches them respect and causes others to respect them.

It is necessary to teach the primary school children to overcome the difficulties they encounter during their training activities firstly in the mental plan and then to perform the execution of the voluntary difficulties. Every effort to succeed is an integral part of success. It's not the failure we've won, it worries not to make any effort. Accordingly, they need to be done to build trust in their mental and physical strength and to encourage them to eliminate difficulties.

The difficulty then becomes the developer character, which is noticed by the primary school children himself, and he tries to defeat him voluntarily. Unfortunately, in the school experience, we see that the difficulties have more hindering impact on the training activity, or in most cases they are not afraid to dispel them because they are afraid of the difficulties, they prefer to give up the execution of the work directly in the event of trouble. When I ask them why, "I can't do it", "it's hard" and so on. they give answers. These facts, in turn, reveal the importance of courage.

It is possible to inspire people who have achieved great success by encouraging them to talk about their success stories and instilling positive voluntary gualities. To achieve perseverance, we recommend speaking with them on the following topic:

"When you, the great scholar Ibn Sina, was weaker in mathematics when he was studying madrasah, he often ran away from class, Tolstoy learned to ride a bike at the age of 67, the famous physics Albert Eynsteyn was lagging behind the lessons during his school years, and teachers always complained to his parents. However, they were able to learn easily because they worked hard, because it is the will that eliminates every difficulty".

It is possible to strengthen their willful effort with the help of positive imaginary motifs and imagination. It is not a coincidence that children who develop imagination can adapt more easily to challenges, often to problems, and know how to choose a successful solution strategy.

In this study, we tried to review the will as a process that helps eliminate both internal and external barriers and difficulties that primary school children face during their training activities.

Keywords: Primary School Children, Training Activity, Volition Difficulties, Psychological Features

AZERBAYCAN'DA EĞİTİM SİSTEMİ VE ONUN İLKELERİ.

Püstehanım BALAYEVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Eğitim sistemi kavramı çeşitli kaynaklarda çeşitli şekilde kullanılır: "Maarif sistemi". "Halk maarifi sistemi". "Eğitim sistemi". "Halk eğitim sistemi". "Devlet eğitim sistemi". Şimdiki dönemde Eğitim Bakanlığı, Yüksek ve Orta Eğitim Bakanlığı ve Teknik meslek eğitimi komitesi bir bakanlıkta birleşirse de bazı bakanlıkların bünyesinde olan eğitim kurumları da vardır. Eğitim kurumlarının mevcut yerleşim ve yönetim durumu dikkate alınırsa "eğitim sistemi" kavramının kullanılması uygun sayılmıştır. Çünkü ülkemizde oluşan öğretim kurumlarının bazıları devlete, bazıları kurumlara, bazıları ise ayrı ayrı şahıslara aittir. Eğitim sistemi kavramını üç ana bölme seciyelendirir. İlk belirti eğitim sisteminin somut olarak ülkeyle bağlılığıdır. Şöyle ki. her ülkenin kendine özgü, kendinin sosyo-ekonomik ve kültürel-siyasi durumuna uygun eğitim sistemi vardır. İkinci belirti öğretim kurumlarını öngörüyor. Bu veya diğer ülkedeki bütün eğitim kurumları eğitim sistemi kavramına ait olur. Üçüncü belirti öğretim kurumları arasında ilişkilerin olmasıdır. Mevcut öğretim kurumları bu tür ilişkiler sayesinde ülkede sistem oluşturur. Eğitim sistemi toplumun stratejik görevi gibi önemli bir rol oynuyor. Ülkemizde eğitim sistemi Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Kanunu ile tanzim edilir. Eğitim sistemi demokratik ilkeler temelinde kuruluyor. Bu ilkeler şunlardır:

1. Eğitimin hümanist karakteri
2. Eğitimin demokratikleştirmek ve devlet - kamu karakteri taşıması
3. Eğitimin ulusal zemine ve evrensel değerlere esaslanması
4. Eğitimin bilimsel-küresel karakteri
5. Eğitimde mirasçılık, kesintisizlik, çeviklik
6. Eğitimde özgürlük ve plüralizm
7. Eğitimin kişiselleştirmesi ve difcrcnsiallaştırılması
8. Eğitim kurumlarının siyasi ve dini kurumlardan bağımlı olmaması

Anahtar kelimeler: Eğitim sistemi, maarif, eğitim ilkeleri, Eğitim Bakanlığı

"AZERBAYCAN DİLİ" DERS KİTAPLARININ LİNGUİSTİK ESASLARI

LINGUISTIC BASICS OF AZERBAIJANI LANGUAGE TEXTBOOKS

Doç. Dr. Enver ABBASOV

Azerbaycan Eğitim Enstitüsü

Özet

Çalışmada "Azerbaycan dili" ders kitaplarının linguistik esaslarından bahsediliyor. Bu konu teorik esaslardan biri olarak inceleniyor. Aynı zamanda dilbilimi materyallerinin ders kitaplarına yansımasına da değiniliyor. Mevcut koşullarda dil kurallarından kullanımın önemi esaslandırılır. Linguistik materyaller Azerbaycan dilinin öğrenilmesinde temel rolünü oynadığından öğrenme sürecinde yer alan tüm bileşenlerde onların dikkate alınmasına önemli didaktik talep olarak ele alınır. Bu talebin öncelikle Azerbaycan dili eğitimi içeriğinin bileşenlerinde, özellikle ders kitaplarında dikkate alınması önemli sayılıyor. Böyle bir talebin yerine getirilmesi "Azerbaycan dili" ders kitaplarının teorik, aynı zamanda linguistik esaslarının kullanımını gerekli sayıyor. Linguistik esas nedir? Genel anlamda linguistik esas herhangi bir dilin dilbilim esasıdır. Dilin kendine has kavramlar, yasalar, kurallar sistemidir. Azerbaycan diline ait olan bu kavramlar, olay ve yasalar, kurallar onun linguistik esasını oluşturuyor. Hem de bu özellikler ona orijinallik getiriyor. Bu anlamda "Azerbaycan dili" ders kitapları aynı özellikleri içermekle daha çak farkedilmelidir. Azerbaycan dilinin daha etkili öğrenilmesini sağlayan linguistik kavram, yasa ve kurallar üzerine yapılmıştır. "Azerbaycan dili" ders kitaplarının hazırlanması tarihinde dilbilim materiyallerine atıfta her zaman gerekli ihtiyaç olarak ileri sürülmüştür. Bu talebin yerine getirilmesinde Azerbaycan dilbiliminin hem yapısal hem de içerik yönünden sistemli öğretilmesi eğilimi temel karaktere sahip olmuş, dilin pratik olarak öğretilmesine, konuşmanın gelişimine engel olmuştur. Onun sonucu olarak okulda eğitim gören çocuklarımız dilbilimi temeline ait bilgileri bildiği halde, canlı konuşma dili, ayrıca yazılı konuşma alanında zorluklarla karsalaşmışlar. Öyle ki, öğrenci kimliğinin genel kalitelerinden (değerlerinden) biri olarak Azerbaycan dilinde konuşma kültürünün oluşturulması pedagojik, metodik sorun olarak çözülmemiş kalmıştır. "Azerbaycan dili" ders kitaplarının linguistik esasını Azerbaycan dilbiliminin önde gelen alanları oluşturuyor. Burada konuşmanın oluşturulması açısından yararlılık önemli rol oynuyor. Bu nedenle bu materiyallerin fonksiyonel olarak düzenlemesi, pratik yolla öğretilmesi özel önem taşıyor. İlk araştırmalar şunu gösteriyor ki, bunun için konuşma birimleri tercih edilmeli, derslikde onların basitten karmaşığa doğru düzenlemesi sistemi kurulmalıdır. Tüm çalışma ve programların hazırlanmasında bu fikir esas rol oynamalıdır. Ayrıca dersliğe konuşma birimlerini izah eden ve açıklayan dil kuralları getirilmelidir.

Anahtar kelimeler: "Azerbaycan dili" Ders Kitapları, Linguistik Esaslar, Öğretimin İçeriği, Dil Materyalleri

Abstract

There is an information about importance of textbooks and their role at the training processes. Complicated process of creation textbooks and appearing different approach to them is the main topic. There is also notes about theoretic basics of Azerbaijani language textbooks and comments about their linguistic features. There is also analisys about difference and similarity of language and speech concept. There is justification of taking into account of them in Azerbaijani language textbooks. What is the linguistic basis? General principles of linguistics is essentially linguistic sense in any language. Language unique concepts, laws, rules the system. These concepts belonging to the Azerbaijani language, events and laws, forms the basis of his linguistic rules. Both these features brings her originality. In this sense, "Azerbaijani language" textbooks should include the same features but noticeable than age. Enabling more effective linguistic concepts learned of the Azerbaijani language, it is made on

the law and rules. "Azerbaijan language" on the preparation of textbooks in linguistics referring to material needs are always put forward as necessary. This demands the fulfillment of Azerbaijan linguistics have the basic character tends to be taught systematically in terms of both the design and content, language to be taught in practice, has been the obstacle to the development of speech. Our children studying in schools as a result of its linguistic basis even though he knew of information, live spoken language, as well as difficulties in written speech karsalaş left field. Indeed, the overall quality of student ID (the value of) the creation of pedagogical culture of speech in Azerbaijan as one language, the problem has remained unsolved methodical. "Azerbaijani language" book forms the basis of linguistic courses leading areas of the Azerbaijan linguistics. Here plays an important role in terms of establishing the usefulness of the speech. Therefore functional arrangement of this material, practical ways to teach special importance. Initial research that shows that, speaking volumes for it should be preferred to regulations derslikd to more complex than their simple system should be established. This idea must play essential role in the preparation of all studies and programs. Also explaining their classrooms to talk explaining the rules of language units and should be.

Key words: "Azerbaijani language" Textbooks, Linguistic Principles, Teaching Content, Language Materials

ДИАЛЕКТНАЯ КАРТИНА МИРА

Феруза МУСАЕВА ТОРАХАНОВНА
Институт узбекского языка, литературы и фольклора АН РУз, Узбекистан

В свете формирования в узбекской лингвистике новой исследовательской парадигмы – антропоцентрической, где изучение языка осуществляется с учетом человеческого фактора, все более актуальной становится изучение территориальной единицы языка - диалекта. Диалект важен как аккумулятор культурных ценностей.

Анализ диалектологических материалов свидетельствует о том, что диалекты по сравнению с литературным языком более ярче передают культуру народа. Например, при приветствии узбеки всегда справляются о здоровье друг друга, и слова приветствия в узбекских диалектах сформированы на основе этого обычая. Например, во многих диалектах при приветствии спрашивают «Яхшимисиз?» (Хороши ли вы – как вы?), в Кашкадарье вопрошают «Зўрмисиз?» (Отличны ли вы – как вы?), а в Хорезме обращаются следующим образом: “Жонлимисиз?” (Оживлены ли вы – как вы?). Поэтому слово “здороваться” в узбекском языке происходит от слова “сўрашмоқ”, который на русский язык можно перевести как «спрашивать друг у друга», то есть спрашивать друг друга о здоровье. А в литературном языке используется заимствованная из арабского языка форма приветствия «Ассалому алейкум», который можно перевести как «желаю здоровья».

Носители литературного узбекского языка и носители узбекских диалектов не только по-разному пользуются языком, но и по-разному реализуют в языке свои представления об окружающем мире. Например, одно и то же понятие «обмывать» (синоним «праздновать») в различных диалектах узбекского языка передается разными словами, что связано с их многовековой историей, укладом жизни и своеобразным мышлением. Представители хорезмского региона передают его с помощью глагола жўшмоқ (кипеть, бурлить, бушевать). Жўшасанми? – вопрошают они.. Безусловно, диалектальное значение «обмыть» восходит к первичным значениям данной лексемы. Хорезмский регион считается родиной «Авесты» – священной книги зороастрийцев, огнепоклонников, у которых праздник, торжество ассоциируется с огнем, бурными танцами вокруг него. Тогда как у городского населения, например ташкентцев, это значение передается словом эримоқ, что в переводе означает «таять». Не секрет, что городской образ жизни подразумевает строгий контроль денежных средств, ибо горожане вынуждены покупать всё, в отличие от жителей деревни, имеющих «свой огород», и поэтому очень трудно заставить горожанина раскошелиться. Если же он решился на это, значит он «его растопили». Ташкентцы говорят «Бугун мен эрийман» (Сегодня я «растаю», т.е. сегодня я что-либо обмою). А кашкадарьинцы говорят ҳақ бераман. Одно из значений слова ҳақ – оплата, вознаграждение. Жители южного региона Узбекистана (кашкадарьинцы, сурхандарьинцы) славятся широкой натурой, щедростью. Поэтому понятие «обмывать» у них ассоциируется с щедростью, т.е. преподнесением какого-либо подарка. Примечательно, что в литературном узбекском языке это значение передается словом ювмоқ (обмывать), которое никак не отражает ментальную картину узбекского языка, а является семантической калькой русского «обмывать».

Ключевые слова: Диалект, Диалектная Картина Мира, Антропоцентризм

MEHMET ARAS`IN YARATICILIĞINDA ULUSAL İSTIKLÂL DÜŞÜNCESININ TANIMI

A MANIFESTATION OF THE IDEA OF NATIONAL INDEPENDENCE IN THE CREATION OF MAMMAD ARAZ

Doç. Dr. Tenzile RUSTEMHANLI
Azerbaycan Milli Bilimler Akademisinin N. Gencevi adına Edebiyat Enstitüsü

Özet

Bildiğimiz gibi Sovyet hükümeti iktidarda bulunduğu zaman zarfında Azerbaycan halkına kendi Türk kökenini unutturmaya, onu Türk dünyasından koparmaya, böylece Sovyet halkları içinde asimile etmeğe çalışmış ve Azerbaycan siyasetini bu ilkeler çerçevesinde gerçekleştirmiştir. Bu yolda kısmen başarı sağlanmış, ülkede ulusal ve ideolojik değerlerden uzak, mevcut sistemin hayranı olan bir topluluk yetiştirilmiş ve bu kesim Ulusal uyanışa neden olabilecek söz veya eylemlerin âdeta katili olmuştur. Bu bakımdan Bahtiyar Vahapzade`nin, Mehmet Aras`ın, Halil Rza`nın, Sabir Rüstemhanlı`nın bağımsızlık dönemi yaratıcılığının ayrıyeten araştırılması ve analiz edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Kendilerinin istiklal hasretiyle yazdığı şiirlerden farklı olarak bağımsızlık döneminde yazdığı şiirlerde bazen nihilizm (hiççilik), çaresizlik ögeleri gözlemlememize rağmen, bu eserler hedef ve inadından şaşmayan bir şairlerin istiklal şiirinin yeni aşamada da mücadele ruhunun devam ettirdiğinin göstergesidir.

Bu büyük şairlerden olan Mehmet Aras`ın yaratıcılığına bakmak istiyoruz. Onun şiirlerinde tüm karakter ve detaylar zamanın ve zaman içinde bulunan insanın iç çatışmalarını sadece yansıtıyor, kendisiyle ilgili düşünmek zorunda bırakıyor.

"Vakit, Zaman, Olmak-Olmamak, Güzellik, Doğa, Hayır ve Şer ve diger bu gibi anlayışlar Bahtiyar`ın eserlerinde kendi felsefi şiirsel çözümünü buluyordu. Fakat tüm bunlara rağmen onun yazdıkları sonunda bağımsızlık ve ulusallık bağlamında biraraya gelerek, edebiyatımızın millileştirme aşamasının en iyi örnekleri olarak gelecek nesil şairlerimizin yaratıcılığında ve dünyaya bakışında önemli rol üstlenmiştir.

Sovyet yazarının yaratıcılık yöntemi olan sosyalist gerçekçilik ve sovyet insanının arzu ve hayallerini tanımlayan sosyalist romantizmi 70 yıllık bir dönem zarfında edebiyatın parametresini belirleyen, iktidar ve sanat ilişkilerini düzenleyen tek edebi değer ölçütü olsa da ulusal ideoloji bazen parlak, bazen de çok zayıf olmakla kendi varlığını sürdürmeyi başarmıştır. 1950`li yılların ilk çeyreğinde Sovyetler Birliğinde meydana gelen siyasal reformlardan sonra aniden böyle bir demokratik edebi dalganın gelmesi, toplum içinde sosyal çatışmaların çok hızlı biçimde sanatsal metine dönüşmesi, toplumsal-siyasal yapıya karşı çıkan yeni kahraman tiplemelerinin oluşması, olayların sınıf düzleminden ulusal zemine kayması, tarihi olguların yeni açıdan değerlendirilmesi neredeyse imkansızdı. Bu, en ağır dönemlerinde (1930 – 50`li yılların başlarına kadar) bile edebiyatımızın kendisini koruma içgüdüsünü kaybetmemekle yanaşı kendi varlığını gizli-saklı da olsa koruduğunun ve nesilden nesile ötürmeğe müktedir olduğunun göstergesiydi.

Genellikle tüm dünyada bağımsızlık şiiri, o bağımsızlığı oluşturan sanatçılar, şairler, yazarıar, müzisyenler bulunuyor, onların tamamı kendi eserleriyle ulusu son en kati harp için seferber etmekle adeta kendi tarihi misyonlarını yerine getiriyorlar. Ne mutlu o sanatçılara ki, onlar kendi eylemlerinin – uğrunda mücadele ettikleri ideallerin gerçekleştiği günü görüyorlar.

Şairin çeşitli senelerde yazdığı "Vasiyet", "Ana yurdum, her taşına yüz süreyim", "Vatan bana oğul derse", "Benden geçti, kardeşime değdi", "İnsan-kayalar", "Benim Nahçıvan`ım", "Göy göl" (Gök göl), "Muğan`ın şikayeti", "Okuyan Tebriz", "İstisu levhaları", "Aras`ın ışıkları", "Baba ocağı", "Selamet kal", "Elveda dağlar" şiirleri Azerbaycan edebiyatının en iyi Vatan şiirleri sırasındadır.

Bu şiirlerde şair sadece Vatanın tabiatını, dağlarını, çöllerini, ovalarını, yaylalarını, ormanlarını, nehirlerini, çimlerini tanımlamıyor, ona duyduğu sevgiyi sade dille açıklamıyor, misyonunu tavsifle bitirmiyor, aynı zamanda vatandaşlık borcundan, yurt sevgisinin karşısına koyduğu sorumluluklardan bahsediyor.

Şair, vatandaşlık sorumluluklarını yerinə getirmeyenlerin vatanının olmadığını ifade ediyor. Bu bağlamda "Benden geçti, kardeşime değdi" şiiri kendisinde, dünle bugün, dedeyle evlat arasında manevi-tarihi bakımdan ihtişamlı ve ibretli şiirsel dialog özelliği barındırıyor. Vatan sevgisi ve vatandaşlık gayesi Mehmet Aras yaratıcılığında ulusal bağımsızlık ve özgürlük düşüncesinin gelişimini öne çıkartarak Milli idealler, devletcilik ve toprak bütünlüğü uğrunda gerçekleştirilmiş mücadelede kendisinin kalemi silaha dönüştüren söz üstadı olduğunu bir daha onaylıyor. "Ayağa kalk Azerbaycan", "Vatan bizi çağırıyor", "Ulu şahım, kılıcına ben yaslanayım" ve diger şiirleri Ulusal Bağımsızlık edebiyatımızın en önemli örneklerindendir. Bu, aynı zamanda gerçek edebiyatın ulusun arzu ve isteklerinin yansıması olduğunun göstergesidir.

Anahtar kelimeler: Tarihi Ortam, Bağımsızlık Dönemi, Şiir, İstiklâl Düşüncesi, Vatanseverlik, Ulusal Ruh, Ulusal Düşünce

Summary

As is known, the Soviet government in the whole history tried to forget the Turkish origin, isolate it from the Turkic world, in this way the people of the Soviet Union tried to assimilate within the framework of these principles and the policies implemented. In a sense, the whole nation was raised in a country, far from national ideological views, admiration of the conquerors, and every word and action that could cause a national revival was cut off. In our view, the independence of Bakhtiyar Vahabzade must be analyzed separately. Unlike his poetic verses, sometimes in verse, he wrote at the time of its independence, we see that the poetry of the poet of independence continues to struggle in a new phase, even though we see elements of nihilism and despair. In every poem of Mammad Araz, every image and detail merely reflects the internal contradictions of time and to think about it. Time, Death-And to be , Beauty, Nature, and Good and Evil all these concepts were finding their philosophical-poetic solution in Bakhtiyar`s poetry. İn all cases, his writings combined with independence and nationalism and have played an important role in the creativity and worldview of our next generations, as the best symbols of the nationalization of our literature.

Soviet writer's creative method of socialist realism and the Soviet people's desires and dreams glorifying socialist romanticism 70-year period, the literature, the parameters that define the power of art and regulating the relations between the only literary value, size, though, the national ideology, sometimes bright, sometimes very weak, but with has been able to maintain its existence in parallel.After the political changes in the Soviet Union in the first half of the 1950s, a strong democratic literary wave came, rapidly transforming social contradictions into an artistic text, creating new types of heroes that dissatisfied with the socio-political structure, the transition from class to state to national ground, it could not be investigated. It once again demonstrated that our literature, despite its most difficult times, did not lose its self-defense instinct until the early 30s and 50s, but secretly preserved its national spirit and passed it from generation to generation.

In general, the National poetry all over the world created by the independent artists, poets, writers, composers and their works of own history as a nation by mobilizing the last and decisive battle fulfill missions. The happiest artists are thesewho see the day when the ideals they are struggling for their work is done.

Poems, which he wrote in different years, "Testament", ""Mother homeland, I`ve moved away and lay on you", "If homeland says son to me", "Passed from me, but hit my brother", "Human-rocks", ""My Nakhchivan", "Goygol", "Mughan's Appearance", "Singing

Tabriz", "The boards of Istisu ", “Lights of Araz”, “Father’s home”, “"Bye", "Bye, mountains” are among the best contry themed poems of Azerbaijan literature. In poetry, the poet not only describes the nature of the Motherland, its mountains, plains, valleys, forests, rivers, meadows, does not endorse his love with simple words, but also describes the duties of citizenship. The poet says there is no homeland when civil duty is not met. In this sense, the poem "Passed from me, but hit my brother " today is a poetic and magnificent dialogue between the ancestor and the son. Homeland love has once again confirmed that national ideals are a masterpiece of revolutionizing nationalism in the struggle for statehood, by promoting the idea of national independence in the work of Mammad Araz. "Stand up, Azerbaijan", "Homeland call us", "Oh great Shah, I would lean sword" and others poetry was one of the examples of our national independence poetry that showed that literature was a set of people's wishes and desires.

Key words: Historical Conditions, Independence Period, Poetry, Independence Idea, Patriotism, National Spirit, National Ideology

MODERN TÜRK VE AZERBAYCAN DİLLERİNDE ALINMA ASKERİ TERİMLER
BORROWED MILITARY TERMS IN MODERN TURKISH AND AZERBAIJANI LANGUAGES

Mehriban ABDURRAHİMOVA
Bakü Devlet Üniversitesi

Özet

Modern Türkçede *"Askeri terimler"*, Azerbaycan dilinde ise *"Harbi terminler"* olarak nitelenen iki akraba dilde de askeriyenin ve bu işle ilgili kavram ve mefhumların dilbilimsel araçlarla ifadesinin kendine özgün gelişim yolları bulunmaktadır. Askeri terimlerin oluşturulması zarureti, bu alana özgü kavramların sisteme girmesiyle koşullanıyor. Yeni biçimlenmiş askeri terimler belirli kavramlar safına giriyor ve bu "Fonksiyonel alan"da kendi konumunu kuvvetlendiriyor. Terim oluşturulmasının temel diferansiyel özelliği, kavramı ifade etmek ve sistematize etmek yönüdür. Tüm dönemlerde askeri iş, askeri terminoloji neredeyse silbaştan oluşturuluyor. Askeri tesisat alanında devlet törenleri ve bu törenlerin ana dilde askeri belgelerin hazırlık aşamasındaki rolü ~~etkisi~~ genişliyor, askeri kavram sözlükleri ve onların yapısı değişime uğruyor, askeri kavram geleneğinin korunması ve bu alanda reformlar beliriyor. Kıyaslanan dillerde askeri terim oluşturulması da aktifliğiyle farklılık arzediyor. Bu hüsusta o dillerin (Genel olarak modern Türk dillerinin) ortak terminolojisinin oluşturulması da mümkündür. Modern Türk ve Azerbaycan dillerinin askeri leksikonu ilk kez kıyaslamaya tabi tutuluyor ve bu kavramların oluşturulması, gelişimi Türk halklarının askeri tarihiyle sıkı biçimde araştırılıyor. Araştırmalar sonucunda Türk dillerinin genel sözlük içeriğinde askeri sözlük birimlerinin yeri belirleniyor, onların biçimlenme ve gelişim yolları sergileniyor, bu alana ait kavramların askeri terminoloji fondunun zenginleşmesindeki rolü kesinleştiriliyor. Kıyaslanan Türk dillerinde kavram oluşturulmasının özgün (spesifik) özelliklerinin bulunduğunu da belirtmemiz gerekiyor. Bu özelliklerin ortaya çıkışı, hem kavramların hem de dillerin sözlüksel terminolojik sistemleriyle ilişkisine dayanılarak pekiştiriliyor. Kavram alımının askeri terminolojinin zenginleşmesinde ve gelişminde önemli etkisi bulunmaktadır. Kavram alımı; yabancı dildeki sözün, her hangi bir dilin terminoloji sistemine girerek kullanılması olayıdır. Askeri terimler leksik araçlar sistemidir, çeşitli askeri kavramlar halk tarafından kullanılıyor, karşılıklı iletişim aracına dönüştürülüyor, bilimsel ve teknik ilerlemelerdeki başarılara dayanan yeni icatlar sonucunda sürekli olarak yeni kavramlar oluşturuluyor.

Anahtar sözler: Askeri Terminoloji, Askeri Tesisat, Askeri Leksikon, Alınma Terim, Dilin Sözlük Anlamı

Abstract

There are unique ways of expression "military terms" both in the modern Turkish and the Azerbaijani languages, and the linguistic means of expression and understanding of both kinship languages and concepts. The necessity of creating military terms is conditioned by the systematic approach to the military field. Newly formed military consepts are part of certain concepts and reinforce their position in this "functional area". The principal differential feature of the formation of terms is the expression of understanding and systemicity. At every stage military work, military terminology is almost rebuilt. The state measures in the field of army building and the role of these events in the preparation of military-patriotic documents are expanding, military-terminological dictionaries and their structure change, preservation of military terminology tradition and innovations in this field update day-by-day. The formation of the military terminology is also distinguished by the activity in these comparable languages. In this regard, it is also possible to create common terminology of these languages (especially in Modern Turkic languages). This article deals with the military lexicon of Contemporary Turkish and Azerbaijani languages for the first time, and the formation and development of these terms are closely researched with the military history of the Turkic peoples. The research finds the location of military lexical units in the general vocabulary of the Turkic languages, their formation and development, and the role of the terms in the military terminology fund enrichment. Note that there are specific features of term formation in mentioned comparable Turkic languages. The emergence of these peculiarities is justified by the notion of both the concepts and the lexical-terminological systems of the languages. The borrowed terms have a very important role in the enrichment and development of military terminology. The borrowing term is a term used to translate a term in a foreign language to the terminology of any language. Military terms are a system of lexic means, different military concepts are used nationally, become interconnected, and new types of terms are emerging as a result of military advances on the basis of scientific and technological progress.

Keywords: Military Terminology, Army Building, Military Lexicon, Borrowed Terminology, Vocabulary

TÜRK DİLLERİNDE FİİLLERİN AŞTIRILMA TARİHÇESİ

Gülahmet İMANOV

Bakü Devlet Üniversitesi

Özet

Bu makale hareket fiillerinin öğrenilmesine yönelik ilk girişimlerden biri olarak büyük öneme sahiptir. Türk dillerinde hareket fiillerinin, genellikle, leksik-semantik (anlamsal) gelişimi izlenmiştir. Aynı zamanda Türkolojide hareket fiilleri farklı sistemli dillerle karşılaştırmalı-kıyaslama planında da öğrenilmiştir. Bir çok ünlü türkoloklar Tatar ve Rus dillerinde fiillerin semantikasını karşılaştırmalı şekilde incelememiş, fakat fiilleri çeşitli anlamsal gruplara bölmüş ve her grubu seciyyelendiren belirtiler tespit etmişlerdir. E.R.Tenişev'in araştırmaları da fiillerin çeşitli leksik-semantik açıdan gruplanması yönünde başarılı araştırma düşünülebilir. G.R.Tenişev Türk dillerinde fiilin diğer dillerdeki leksik-semantik grupları içerisinde hareket fiillerinin yerini ve konumunu açıklamış ve genel sınıflandırma yapmıştır. Hareket fiillerini iş ve durum fiilleriyle bağlamış, onların yoğun şekilde bağlı olduğunu söylemiştir. Hareket fiillerini genel anlamlı ve özel anlamlı olmakla ayırmıştır. G.R.Tenişev'in sınıflandırmasında genel anlamlı hareket fiilleri grubuna semantik açıdan birbiriyle zıdd fiiller, özel anlamlı hareket fiilleri grubuna ise hareketin tarzını, temposunu bildiren fiiller dahil edilir. "Türk dillerinde konuşma fiilleri" adlı eser de fiillerin leksik-semantik gruplarından biri olan konuşma süreciyle ilgili fiiller ve onların leksik-gramer özelliklerinin açıklanmsıa açısından da büyük öneme sahiptir. Türk dillerinde hareket fiillerinin araştırılması tarihçesinden bahsederken, A.A.Yuldashev'in Türk dillerinin materiyalleri esasında yazdığı ”Hissi kavrayış feileri” adlı makalesini de hatırlatmalıyız. Burada, bazı düşünceyle bağlı fiillerin bir kısmını kendinde birleştiren kavrama süreçiyle ilgili fiiller anlamsal ve dilbilgisi açısından kapsamlı bir şekilde incelenmiş, onlara ait spesifik anlamsal işaretler ve işlevsel özellikler dil olguları esasında incelenmiştir. Araştırmacı bu zaman doğrudan bu yarımgrupa giren fiillerin dilin ayrı ayrı üslublarında ve çeşitli vesilelerle kullanılması sırasında kendini gösteren karakteristik özelliklere özel dikkat çekmiş, onların sintaktik konumu hakkında ayrıntılı bilgi vermiştir. Bu ise belli leksik-semantik gruba giren fiillerin temel özelliklerinin ortaya çıkarılmasına, onlara has özelliklerin belirlenmesine doğrudan yardım etmekle genellikle dilin leksik katının tasnif edilmesinde önemli rolü ile seçilir.

Anahtar kelimeler: Türk dilleri, Fiiller, Hareket Fiilleri, Araştırma Tarihi

Abstract

This article for the first time in the considers the semantic category of evidential in the in comparison with some of the Turkic languages of South Siberia. The combined and specialized means of the expression in this category are identified and described. The last in the , in contrast to the compared languages have particles formed from the nouns. Many famous turkoloks have not examined the semantics of verbs in Tatar and Russian languages comparatively, however, they divided the verbs into various semantic groups and identified symptoms that distinguished each group. E.R.Tenishev's research can be considered as a successful research on the grouping of verbs in various lexic-semantic aspects. G.R.Tenişev explained the position and position of verbs in Turkish lexic-semantic groups of verbs in other languages and made general classification. He connected the verbs of action with verbs of work and status and said that they were intensely connected. We have allocated only the general Movement verbs Special meaningful sense. Open to the general semantics of verbs with each other than their opposites, meaningful action verbs group G.R.Tenişev classification, Special meaningful action verbs group ISE movement style, is included verbs indicating the tempo. "Acts of speech in the Turkish language" named in the work process of speaking with one lexical-semantic group of verbs related to verbs in terms of açıklanmsı've

lexical-grammatical features of them are also of great importance. Investigation of action verbs referring to the history of the Turkish language, Turkish language a.a.yuldashev, which was written on the basis of material "Feeling understanding of feier" We should also remind his article. Here are some idea about some of the acts attached to the verb that combines self-gripping süreçiyl to have been examined in a comprehensive manner in terms of semantic and grammar, was examined them based on specific semantic markers and functional characteristics of language phenomena. Researchers in this yarımgrup this time directly entered the language of the verb separately terms of style and attracted special attention to the characteristics manifested during use several occasions gave information about their syntactic position. This is certain lexical-semantic group of verbs entering the main features of the unveiling, but meat is often directly help them to determine the particular features of the language lexical sorting solid is selected by an important role.

Keywords: Turkish Language, Verbs, Action Verbs, Historical Research

ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ АЗЕРБАЙДЖАНЦЕВ ПРИНЦИПАМ СОЧЕТАЕМОСТИ СЛОВ В СТРУКТУРЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА

TEACHING PRINCIPLES OF WORD JOINING IN SENTENCES
IN RUSSIAN LANGUAGE TO AZERBAIJANI STUDENTS

RUS DİLİNDE CÜMLE YAPISINDA KELİMELERİN BİRLEŞME
İLKELERİNİN AZERBAYCANLI ÖĞRENCİLERE ÖĞRETİLMESİ

Вафа БУНЯДОВА
Азербайджанский Архитектурно-Строительный Университет

Резюме

Статья предназначена для применения на практических занятиях преподавания структурно-семантических характеристик словесных конструкций русского языка как иностранного. Актуальность темы связана с предотвращением ряда ошибок, допущенных азербайджанскими студентами при обучении принципам построения русских слов. Особое внимание уделено формированию синтаксических конструкций глаголов в притяжательных и дательных падежах. Считается, что слова, выражающие доставку, информацию, определение и поддержку, более эффективны при реализации словесных конструкций на листах деятельности. Для этой цели жизненно важно выбрать поддерживающие словесные фразы, чтобы создать модели для синтаксических ассоциаций. Впоследствии, распространение листов активности с этими словами поддержки для студентов очень важно. Излагаются лексико-грамматические и функциональные характеристики этих конструкций. Применение формирования и использование этих видов словосочетаний создает возможность для улучшения речи на русском языке для азербайджанских студентов. Понимание студентами падежей в словесных конструкциях активируется таким образом. Надлежащее понимание словесных конструкций у студентов является одним из жизненно важных показаний. В статье также рассматривается сохранение жизненной системы языка, умение работать в аудитории, индивидуальные работы студентов, представление их знаний и умений. умение анализировать и делать выводы из предложений и заданий. Помимо того, что в статье широко освещались вопросы использования карточной системы для обучения методам изучения словосочетания, в процессе обучения были даны индивидуальные задания и реализация их контроля. было бы лучше запомнить, повторить и повторить грамматические категории: (пол, количество и падеж) в процессе формирования словосочетания в русском языке и его обучения азербайджанским студентам. Сравнительный подход к обучению каждой категории (принимая учитывают русский и азербайджанский языки) и студентов, изучающих этот процесс, необходимо контролировать

Ключевые слова: Глагольные Конструкции, Дательный Падеж, Винительный Падеж, Сочетаемость Слов, Структура Предложения, Моделирование Синтаксических Конструкций

Özet

Makale Rus dilinin yabançı dil olarak pratik eğitim oturumlarında fiili yapılarının yapısal ve anlamsal özelliklerinin öğretilmesine adanmıştır. Konunun güncelliği Rus dilinde kelimelerin kombinasyon ilkelerinin öğrenilmesi sırasında Azerbaycanlı öğrencilerin bir takım hatalarının ortadan kaldırılmasıyla ilgilidir. Fiilin, ismin yönelme ve belirtme hallerinin birleşmesi ile sintaktik yapıların oluşmasına özel önem verililir. Verilme, bilgi, irade ve yardım ilişkilerini ifade eden kelimeler olmakla fiilî yapıların materyallerine göre görevlerin yerine getirilmesi daha iyi sonuç verir. Bundan dolayı belli sintaktik ilişkileri ifade eden modelleri kurmak için dayanak fiili kelimelerin seçilmesi gerekli sayılır. Sonra öğrencilere bu dayanak sözlerden ibaret broşürlerin dağıtımının da önemli bir rolü vardır. Bu bileşiklerin

leksik-gramer ve işlevsel özellikleri yorumlanıyor. Bu tip kelimelerin kombinasyonunun yapım mekanizması ve kullanımının sindirilmesi Azerbaycanlı öğrencilerin Rus dilinde konuşabilmesinin gelişmesine ortam oluşturuyor. İsmin hal fşekillerinin fiilî yapılarda birbirleriyle kıyaslanması öğrencilerin idrak faaliyetini aktivite ediyor. Fiili yapıların öğrenciler tarafından gerekli düzeyde benimsenilmesi önemli faktörlerden biridir. Makalede ayrıca, dilin canlı sistemi üzere gözlemden, öğrencilerin bireysel bağımsız çalışmalarından, sınıfta onların çalışma yeteneğinden, bilgi ve becerilerini ortaya koymaktan, cümle ve ödevleri analiz etmek ve doğru sonuç çıkarmak yeteneklerinden bahsedilmektedir. Ders sürecinde söz bileşmelerinin kart sistemi ile öğretimi yönteminin de kullanılması düşünülmekle beraber, bireysel ödevler verilmesi de onun sonucunun test edilmesinin uygulanması makalede geniş şekilde açıklanmıştır. Rus dilinde söz bileşmelerinin oluşum süreci Azerbaycanlı öğrencilere öğretmekle beraber, onların gramer kategorilerinin da (hal kategorisi, cinsiyet kategorisi, kantitatif kategorisi) anmak, zikretmek, tekrarlamak yerine düşerdi. Her kategoriyi karşılaştırmalı olarak öğretilmesine (rus ve azerbaycan dilleri öngörülüyor) tercih verilmeli ve öğrencilerin bu süreci nasıl benimsemeleri testedilmelidir.

Anahtar kelimeler: Azerbaycan Dili, Rus Dili, Cümle Yapısı, Öğrenciler

Abstract

The article is deducted to apply instruction of structural and semantic characteristics verbal consturctions of Russian as a foreign language in practical classes. The actuality of the topic is related to preventing a range of mistakes done by Azerbaijani students during teaching the principles of Russian word constructions. A special attention is paid for formation of syntactical constructions of verbs in possessive and dative cases. The words expressing delivery, information, determination, and support are observed to be more effective while implementation of verbal constructions on activity sheets. For this purpose, it is vital to choose supporting verbal phrases in order to create models for syntactic associations. Subsequently, distribution of activity sheets with these supportive words to the students is very important. The lexical-grammatical and functional characteristics of these constructions are being conveyed. Formation application and utilization of these kinds of word constructions creates opportunity for improvement of speech in Russian for for Azerbaijani students. Students' comprehension of noun cases in verbal constructions is activated this way. Appropriate understanding of verbal constructions bu students is one of the vital indications.The article also deals with the observation on the vital system of the language, the ability of Working in the auditorium,the students individual works, the presentation of their knowledge and ability the ability of analising and drawing a conclusion of the sentences and tasks. Besides taking a consideration of using of card system for learning word combination in teaching method at the training process, giving individual tasks and realizing of their controlling were made widely clear in the article. It would be better to remember, to repeat and to reming the the grammatical cathegories: (gender, quantity and case) in the process of word combination forming in Russian anond its teaching the Azerbaijani students. Prefering the teaching of every category in comparative way (taking consideration the Russian and Azerbaijani languages) and students learning this process should be controlled

Key words: Gluten Design, Durable Paddy, Winning Padege, Combinations Of Words, Structure Suggestions, Modeling Of Syntax Constructions

ФУНКЦИИ И РОЛЬ РОДНОГО ЯЗЫКА В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ

NATIVE LANGUAGE ROLE AND PLACE THEN STUDYING RUSSIAN AS FOREIGN

RUS DİLİNİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRENİLMESİNDE ANA DİLİNİN ROLÜ

Вафа БУНЯДОВА

Азербайджанский Архитектурный и
Строительный Университет

Резюме

Исследуется роль и место родного языка при изучении русского как иностранного. Определяется роль, которую современная методика РКИ отводит родному языку в учебном процессе либо на этапе подготовки к нему. Делается вывод о том, что обращение к родному языку студенты или языку-посреднику в процессе обучения русскому языку как иностранному считается методически оправданным и целесообразным, если подобное обращение позволяет повысить его эффективность. Принцип опоры на родной язык студенты сегодня является общепризнанным и не вызывает особых разногласий в методике преподавания иностранных языков, в том числе русского как иностранного. Однако до сих пор существуют сомнения: целесообразно ли обращение к родному языку студенты или следует этого всячески избегать? Отечественные исследователи высоко оценивали роль перевода в изучении иностранных языков, применяя его и как средство семантизации и закрепления изучаемого материала, и как способ контроля. Дискутировался лишь вопрос о дозировке и роли перевода на разных ступенях изучения. Классическими в этом плане, как впрочем, и по многим другим проблемам, считаются работы Л.В. Щербы, который считал, что можно изгнать родной язык студентам из учебников, но его нельзя изгнать из голов студентов. Он писал: Мы должны признать раз и навсегда, что родной язык учащихся участвует в наших уроках иностранного языка, как бы мы ни хотели его изгнать. И поэтому мы должны из врага превратить его в друга». Какую же роль современная методика РКИ отводит **этому другу** в учебном процессе или на этапе подготовки к нему? В 1979 г., в период становления методики преподавания русского языка как иностранного, В.Г. Костомаров и О.Д. Митрофанова, осмысливая накопленный практический опыт, опубликовали в журнале “Русский язык за рубежом” серию статей по изучению РКИ, одна из которых называлась «Методическая проблематика двуязычья и посвящалась как раз принципу учета родного языка. Они назвали четыре основных актуальных способа обращения к родному языку обучаемых или к языку-посреднику.

Ключевые слова: Родной язык, Учебный Процесс, Современная Методика, Речевая Деятельность, Принцип Опоры, Интерференция, Сравнительные Варианты

Özet

Makalede Rus dilinin yabancı dil olarak öğrenilmesinde ana dilinin rolünden söz ediliyor. Ayrıca, makalede öğrencilerin ana diline dayanak ilkesi bugün de her kes tarafından kabul edilir ve yabancı dillerin öğretimi metodikasında, o sıradan Rus dilinin yabancı dil olarak öğretiminde de, hiçbir özel çelişkiler arz etmiyor. Eski araştırmacılar yabancı dilin öğrenilmesinde tercümenin rolünü çok yüksek değerlendiriyorlardı. Açıklamalı, daha doğrusu, açıkça öğrencilerin ana diline başvurusunu ayarlamak kolaydır ve aynı zamanda uygundur. Yabancı dilin impulsiv varlığı idrak olunmalı ve organize edilmelidir. Ana dilinin dilbilimi sistemi öğrenilen dilde belirli hataların oluşmasına neden olur. Buna interferensiya (girişim) denir. Böylece, girişim şu ana dilinin "olumsuz" etkisi, yapılması ise olumludur. Bununla birlikte, dilin pratik şekilde öğrenilmesi işinde karşılaştırmalı seçenekler genellikle çok ciddi bir yer tutar.

Anahtar Kelimeler: Anadili, Öğretim Süreci, Çağdaş Metodoloji, Konuşma Yaratıcılığı, Dayanak İlkesi, Girişim, Karşılaştırmalı Seçenekler

Abstract

In article investigated role and pace in native language when studying Russian as foreign. Besides in article highlights the principle of support in native language pupils today is an universally recognized and don`t causes special disagreements in method teaching foreign language. Explicated hat is open treatment to the native language to pupil easy systematized and respectively use more expediently. But also implicit presence foreign language it should be consciously and organized. Phenomenon when language system of native language turns out reason emergence error in studying language is called interference. So interference this phenomenon native language sign with minus but carry over sign with plus. Herewith in the work for training practical language proficiency comparison of techniques usually occupy a very humble place.

Key words: Modern Methodology, Education Process, Native Language Speech, Active Language System

DİLİ ZENGİNLEŞTİRMENİN YOLLARI
WAYS LANGUAGE ENRICHMENT

Gönül ABDULLAYEVA Tevekkül kızı
Azerbaycan Devlet Neft ve Senaye Universitesi

Özet

Sözyaradıcılığı (çoğunlukla sözlüksel-semantik yöntemi), kelimenin semantik hacmini genişleterek dilin kelime içeriğini zenginleştirir: dilde bulunan kelimeler, semantik değişimler sonucunda iki veya daha fazla omonimlere bölünür. Böylece, yeni kelimeler etimolojik olarak özgürce ve bağımsız olarak ortaya çıkar. Dilin kelime haznesi içeriğini zenginleştirmenin bir 481üclü yolu, kelimenin 481üclü481481 dildən alınarak kendi fonetik ve gramer kanunlarına uyarlamaktır: vedro-vedrə, nomer-nömrə, stakan-stəkan, apteka-aptek, qazeta-qəzet, computer-kompüter və s. Belirtmek gerekir ki, sadece sözcüklerin değil, aynı zamanda sözcük yapısının da alınabileceği mümkündür. Aynı zamanda, dil, ulusal dilin materyali temelinde, fakat 481üclü481481 dillerin semantik modellemesi veya semantik modellemesi esasına dayanır – 481üclü481481 kelimelerin semantik düzeltmesi. Böylece, kalkalar gizli kelime haznesi ile ilişkilendirilebilir. Bazen kelimenin 481üclü481481 lyapısı da tekrar görülebilir. Örneğin: toucher (fr.) Ana anlamı olan "dokunmaya" ek olarak metaforik bir anlama ("dokunma") sahiptir. Bu anlam Rusça'ya ve ayrıca Azerice'ye de geçmekdedir. (kalbe dokunmak) Her dilde, milli kelimeler ve ulusal kelimeler arasındaki 481üclü481 farklıdır. Azerice, Rusça ve Farsça'daki edinim sayısı ulusal dilin leksik seviyesinin neredeyse yarısı, çince dil alımlarının sayısı ihmal edilebilir düzeydedir. Avrupa dillerinden orjinaline geçişin en gelişmiş bilimsel terimlerini bile kendi dillerinin içsel yeteneklerini kullanarak bile yapabilirler.

Dolayısıyla, dilin sözlüğünün geliştirilmesinde iki ana kriter vardır:

1)Dilde ulusal elementlerin yükselişi (kelime haznesinde büyük bir rol oynamaktadır)

2) Kültürlerarası ve bilimsel ilişkilerin gelişimi ile ilgili uluslararası kelime dağarcığındaki artış.

Bununla birlikte, dilin zenginleşme oranının, genellikle dilin gelişmesiyle belirlendiğine dikkat edilmelidir. Dil ne kadar gelişmiş olursa, değişikliklerin hızı o kadar yavaş olacaktır. Buradan 481üclü çıkarmak olur ki, dildeki gwoelişme onun az dəyişilməsindədir. Dilin kelime hazinesi hızla değişmeye başlarsa, nesiller arası bağlantı kopacaktır. Odur ki, dilin tutuculuğu asırları ve nesilleri birbirine bağlayarak 481üclü, çokasırlık milli edebiyatın oluşmasına neden olur.

Anahtar kelimeler: Sözyaradıcılığı, Semantika, Kelime, Dil, Gelişme, Edinim

Abstract

Vocabulary (mainly its lexical-semantic method) enriches the vocabulary content of the language by expanding the semantic volume of words: words that are present in the language are broken down into two or more survivors as a result of semantic changes. In this way, new words are emerging freely and independently.

Another way to enrich the vocabulary content of the language is to be adopted the word to its own phonetic and grammatical laws, such as: vedro-booklet, room number, cups, pharmacy, pharmacy, newspapers, computer-computers and so on.

It should be noted that not only words, but also word structure can be retrievable. This time the language is formed on the basis of the material of the national language, but on the basis of semantic modeling or semantic modeling of foreign languages - semantic correction of foreign words. So, the caps can be attributed to the secret vocabulary.

Sometimes the semantic structure of the word can also be retrieval. For example: toucher (fr.) Has a metaphorical meaning ("touching") in addition to "touching" with the main

meaning. This meaning has been translated into Russian and also into Azerbaijani (touching the heart) and so on.

In each language, the relationship is different between national vocabulary and borrowed words. If the number of acquisitions in Azerbaijani, Russian and Persian is almost half the lexical level of the national language, the number of Chinese-language acquisitions is negligible. They can make even the most sophisticated scientific terms of the transition from European languages to the original, using the internal capabilities of their languages.

So, there are two main criteria for the development of the vocabulary of the language:

1)) The increase in the national language of the elements (where vocabulary plays a major role)

2) Increase in international vocabulary related to the development of intercultural and scientific relations.

However, it should be noted that the development of language enrichment pace is determined by the language of the time: the more sophisticated language, then there will be the pace of change so slow. From this we can conclude that the progress in the language is little changed. If you begin to change very rapidly vocabulary, intergenerational link will be broken. Because of the historical-cultural and literary traditions of previous generations in the future will be unavailable for the next generation. Therefore, the power of language linking conservatism centuries and generations, centuries-old causes the formation of a national literature.

Key words: Vocabulary, Semantics, Word, Language, Development, Receiving Word

AZERBAYCAN DİLİNİN KUZEY GRUBU AĞIZ VE ŞİVELERİNDE ÜNSÜZLERİN ARTIMI.

Doç. Dr. Gönül SAMEDOVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Simgeler:

ä - ə (Azerbaycan alfabesinde)

ĝ – q (Azerbaycan alfabesinde)

ĥ – x (Azerbaycan alfabesinde)

Özet

Ağız ve şivelerimizde yazı dilinden farklı olarak kelimelerin başında, ortasında ve sonunda belli ünsüzlerin (***y, h, g, v, n*** *vb.)* artımını görüyoruz. Fakat konuya karşılaştırmalı-tarihsel açıdan yaklaşırsak burada bu olayı ses artımı değil, kelimenin ilk seçeneğinin ağızlarda muhafaza edildiğini görüyoruz. Daha sonraki dönemlerde yazı dilinde bu sesler aktivitesini kaybetmiş, ağızlarda ise kalmıştır. ***y*** sesinin artımı kuzeybatı ağız ve şivelerinde (özellikle Zagatala-Gah şivesinde) daha kabarık şekilde kendini gösteriyor. Nahçıvan ve batı ağız ve şivelerinde de ***y*** ses artımının izlerine rastlanıyor. Kazak ağızında söz önünde ***y*** sesi sağlam, sıkı olmasa da, bölgenin bazı köylerinde bu sesartımı olayına rastlanır. ***y*** sesinin artımı dar ünlülerden önce kendini gösterir, fakat bazen geniş ***a*** sesinden önce de bu olaya rastlamak mümkündür: *yil* (Zagatala)//*yıl*, *yeniş* (Gah, Balaken), *yendirmeh'* (Gah*),yıldız* (Zagatala.), *yuldurum //yıldınm, yılhı, yuca, yüz* < üz, *yüzmeh' , yüzük, yüzengi, yulguc, yurak'* (Zagatala, Gah), *yesir, yaloy//yalov* (Zagatala). M.Kaşgarlı'nın "türk adlandırdığı boyların dilinde adların ve fiiillerin önünde y sesine Oğuzların ve Kıpçakların dilinde veya "sıfır ses, ya da c sesi uymuştur. Fakat Kaşgarlı'nın kayıtlarına rağmen, Oğuzların dilinde bu tür kelimeler bazen ***y***-li kullanılıyordu. Demek ki, söz önünde ***y*** ünsüzünün düşmesi gibi innovasiya (yenilik) olayı Oğuz ve Kıpçakların dilinde daha kuvvetli olmuştur. Çağdaş Türk dilleri içerisinde söz önünde dar ünlüden önce *y*-nin "sıfır ses"e uyması Azerbaycan dili için tipiktir. Türk dillerinde söz önünde ***h*** sesinin artımı baresinde ilk bilgi veren M.Kaşgarlı olmuştur. O, bilinen eserinde Türk kabile dillerinin fonetikasından konuşurken XI yüzyılda bu dilde boğaz seslerinden ***h*** ve ***ɛ*** seslerinin olmamasını gösteriyor. Bazı dillerde eğer söz başında ***h*** sesine tesadüf edilirse, bunu da o başka bir dilin, özellikle Hint dilinin etkisiyle izah etmeye çalışır. M.Kaşgarlı'ya göre, khotanlarda, kencaklarda söz önünde ***h*** (***hata<ata***, ***hana<ana***) sesinin olması başka dilin (Hint dili) etkisinden başka bir şey deyildir. Hakikatan, ***h***-leşme olayı Arap dili etkisine maruz kalan ve Kafkasya-İber dilleri kapsamında olan Tük dillerinde kendini gösterdiğinden, muhtemelen, bu o dillerin etkisidir. Biz ise bu fikire katılmıyorum. Kuzey grubu ağızlarında zamirlerin hepsinde ***h***-leşme oluşur: *honu, habunu, hayndı, habu, heble, henceri* vb. Bu hal Kıpçak grubu Türk dilleri için de özeldir.

Anahtar kelimeler: Azerbaycan Dili, Kuzey Ağızları, Fonetika, M.Kaşgarlı

Abstract

Unlike the beginning of our written language dialects and accents of words, middle and end of certain consonants (y, h, g, v, n etc.). We see the increment. But here we approach the subject of comparative-historical point of view this is not the case audio increment, we see the word's first choice had been kept in dialect. In later periods these sounds in written language lost its activity, it has remained in the dialect. ***y*** dialect and accent sounds northwest of increment (especially in Zagatala-Gakh accent) is showing itself to be more fluffy. also in Nakhchivan and western dialects and accents are found traces of sound ***y*** increments. Kazakh dialect word in front of ***y*** sound firm, but not tight, the region's my sesartı encountered this phenomenon in some villages. ***y*** increment manifests itself before the sound of the famous narrow, but sometimes it is also possible to come across this before the broad ***a***: *yil*

(Zagatala)//*yıl, yeniş* (Gah, Balaken), *yendirmeh'* (Gah*),yıldız* (Zagatala.), *yuldurum //yıldınm, yılhı, yuca, yüz* < üz, *yüzmeh'* , *yüzük, yüzengi, yulguc, yurak'* (Zakhatala, Gah), *yesir, yaloy//yalov* (Zakhatala). M.Kashgarli's the "naming the length of the front of the Turkish language in the name of Oguz and Kipchak and fiiil y sound of the language, or "zero sound", or c has complied with the sound. But despite the record Kashgar, such words in the language of the Oghuz was used sometimes years. So, as promised innovas the fall of the year before consonants (innovation) event in the language of Oghuz and Kipchak it was stronger. Contemporary years before the famous narrow-word in front of the Turkish language are "zero sound" to obey is typical of the Azerbaijan language. The increment of the speed of sound in front of the Turkish language has been said that the first information M.Kashgarli bare. He is known to work in the Turkish tribes speak the language of fonetika XI century in the throat sound in this language (h) and (ع) is the lack of sound. In some languages, if mentioned at the beginning (v) if the sound is a coincidence, that he's in another language, especially when trying to explain the impact of the Indian languages. According to M. Kashgar, those khot, said in front of kencak (h) (error <ancestors, hana <host) other languages to be of sound (Indian language) is influenced by anything else other words. The Truth, (h) that are exposed to the effects of the events of the Arab language and the Iberian-Caucasian languages Cons manifested itself in language that is covered, probably, this is the effect of that language. We disagree with the idea. All of the pronouns group in North mouth (h) occurs: *honu, habunu, hayndı, habu, heble, henceri* etc. This state is also special for the Kipchak group of Turkish languages.

Key words: Azerbaijan Language, The Northern Dialects, Fonetika, M.Kashgarli

AHMET BEY AĞAOĞLU YARATICILIĞINDA TÜRKÇÜLÜK KONULARI ("İRŞAD" GAZETESININ VERILERINE DAYANILARAK HAZIRLANMIŞTIR)

THE TURKİSM İSSUES İN A.B. AGAOGLU`S PROFİLE. (IN THE BASİS OF NEWSPAPER "IRSHAD")

Zöhrə FƏRƏCOVA

Özet

XX. yüzyılın başlarında Çarlık Rusyasında ve onun sömürgesindeki ülkelerde karışık, çelişkili sosyo-politik olaylar yaşanıyordu. İmparatorluk topraklarında bulunan Türk nüfusunun kendini ifade etmesi ve kendini onaylaması bakımından önemli olan o tarihin detaylı öğrenilmesi için akademisyen, doğubilimci, yazar, öğretmen, gazeteci, politikacı, büyük mücadeleci Ahmet Ağaoğlunun yazarı olduğu "İrşad" gazetesi (1905-1908) aracılığıyla okuyucularına sunduğu toplumsal makaleleri okumak ve araştırmak büyük öneme haizdir.

Ahmet Ağaoğlu aynı zamanda editörü ve sorumlu yazı işleri müdürü olduğu "İrşad" gazetesinin ve gazetenin çevresinde toplanmış Üzeyir Hacıbeyli, Mehmet Emin Rasulzade, Haşim Bey Vezirov, Neriman Nerimanov, Ömer Faik Nemanzade, Feridun Bey Göçerli ve millet sevdalısı olan diger yazarların meramını şöyle açıklıyordu: "Bizlerin en büyük amacımız, en umutverici maksadımız İslama ve Türk ulusuna (kendimiz de o ulusun bireyleriyiz) hizmet etmektir." ("İrşad" gazetesi, 4 Mart 1907) Ahmet Ağaoğlu, manevi değerlerin ve Türk ülküsü gibi yüce amacın ifadesine dönüşmüş "İrşad" gazetesinin sahifelerinde çıkan yazılarında ulusal düşünceyi yansıtıyor, milletin dertlerini kaleme alıyordu.

Çarlık Rusyası`nın sömürgesi altında yaşayan milletler arasında dini, dili, ulusal düşünceleri çeşitli olanların durumu daha vahimdi. Böylesine zor bir dönemde Ahmet Bey Ağaoğlu soydaşlarının hak seslerini haykırıyor, kalkınmaları için çalışıyordu. Büyük Türkçü şöyle yazıyordu: "Bizler ömrümüzü, tüm gücümüzü, gayretimizi, kuvvetimizi İslam dinine ve özellikle de ulusumuz olan Türklere hizmete sarfedeceğiz. Onlara gelecek zararları, belaları ola bildiğince def etmeğe çalışacağız." ("İrşad" gazetesi, 21 Mart 1907).

O kendi yazılarında millete düşman olmuş Çarlık yönetiminin, Ermeni milliyetçilerinin ve Ermeni odaklı kuvvetlerin gerçek yüzlerini ortaya çıkartıyor, onların tüm iddialarına tarihi delillerle yanıt veriyordu. Ahmet Bey Ağaoğlu'nun bu gazetede, dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan Türklerin sosyal durumlarını, karşılaştıkları maddi ve manevi sıkıntıları sergileyen makaleleri de çıkıyordu.

Anahtar Kelimeler: Millet, Türkçülük, "İrşad" gazetesi, Ulusal Kimlik, Vatansever

Abstract

In the beginning of the xx centuries in Tsar Russia and in its colonies complicated and conflicting social political issues were happening. In order to learn that history which is very important from the self-expressing and self-approval view of Turkish people who lived in the territories of Empire .It is important to read and to explore publicistic works put up by the newspaper "Irshad" (1905-1908) in which the great thinker and east-researcher scientist, teacher, writer, journalist, social-political man and the great fighter - Ahmad bay Agaoglu was a very active writer.

Ahmad bay Agaoglu explained the position,aim and the goal of the newspaper "Irshad" of which Agaoglu was the editor-in chief and owner, at the same time the position, aim and goal of writers who are around it, such as U.Hacibayli, M.A.Rasulzadeh, Hasbay Vazirov, N.Narimanov, O.F.Narimanzadeh F.Bay Kocharli and other nation-lovers : : "Our most basic aim, our greatest wish is to serve Islam and Turkic nation because our nationality is Turk as well" (newspaper "Irshad", 04.03.1907). Having been transfered into a great aim like mental values, turkism the newspaper "Irshad" include works of Agaoglu in which he expressed the national thinking, and describe the sorrow of the his nation.

Among the nations living under Tsar occupation whose religious, language and national opinions were different they were in a miserable condition .

In such a difficult period A.Bay Agaoglu raised the justice voice of his nation and tried for their progressive way. The great Turk wrote:During our life we will put all our effords and strength to serve Islam and Turks who are our nation and ancestor. We will try to prevent the harm and the disaster having been done for them. (Newspaper "Irshad" 21.03.1907)

In his articles he exposed the Tsar managing- system, Armenian chauvinists and those who helped them and at the same time he answered them with heavy and neat facts. In this newspaper it was published A.Bay Agaoglu`s articles that were expressing public- social conditions of Turks living in different parts of the world and the pecuniary and moral problems that they were facing.

Key words: Nation, Turkish, "Irshad" Newspaper, National Identity, Patriots

YAVUZ AKPINAR KLASSİK AZƏRBAYCAN ƏDƏBİYYATININ ARAŞDIRICISI KİMİ

Pərvanə KƏRİMOVA Natiq qızı
Bakı Mühəndislik Universiteti (doktorant)

Xülasə

Məqalədə əsas məqsəd klassik irsimizi doğru qiymətləndirib təbliğinə çalışan və bu istiqamətdə yorulmaq bilmədən fəaliyyət göstərən Yavuz Akpınarın araşdırmalarını əsas tutaraq, aparılan araşdırmaları bu konsepsiya altında tədqiq etməkdir. Klassiklər kimlərdir? Klassiklərin müəyyənləşdirilməsində hansı amillər mühüm rol oynamalıdır? Klassik irsimizin öyrənilməsinə Türkiyədə nə zamandan başlandı və bu irsin davamçılarından biri olan Yavuz Akpınarın bu sahədə nə kimi xidmətləri var? Tədqiqat zamanı qoyulan sualların cavabı müəyyənləşdirilməyə çalışılacaqdır.

Klassiklərin araşdırılıb öyrənilməsi, bugünkü günümüzdə klassiklərə verilən dəyər və klassiklərin öyrənilməsi eləcə də təbliği sahəsində görülən işlər müəyyənləşdirilmiş, Yavuz Akpınarın bu sahədə atdığı addımlar müzakirə mövzusu olmuşdur. Məlumdur ki, klassik irsin öyrənilməsi və dünya ölkələri arasında təbliğində bir sıra porblemlərlə üzləşirik ki, bu da inkişafın mexanizmini ləngidir. Yavuz Akpınar tədqiqat zamanı bu kimi suallara cavab verməklə klassik dövür Azərbaycan ədəbiyyatı nümayəndələrini bütöv Azərbaycan eləcə də ümumtürk, ümumislam konsepsiyası altında ələ almışdır. Klassik dövrün bu konsepsiyalar altında dəyərləndirməsi, Azərbaycan ədəbiyyatında aparılan tədqiqatlardan fərqli rakursda özünü göstərir.

O zaman deyə bilərik ki, klassiklərin araşdırılması bu məqalədə iki başlıca konsepsiya altında ələ alınacaq. Ümumtürk, Ümumislam konsespiası ilə yanaşı, Azərbaycançılıq məfkurəsi zəminində özünü göstərəcəkdir. Klasiklərin dövürlər, zaman və bütöv Azərbaycan zəminində tədqiq edilməsi, problemin həlli yolunda atılan addımlardan biri kimi səciyyələndirilmişdir. Klassik irsin və klassik nümunələrin öyrənilməsi məsələsinin labüdlüyü baxımından da önəmlidir. Bu ədəbi simaların tədqiqi və qoyulan suallara cavabların tapılması, klassik irsin mühafizəsi, gələcək nəsillərə ötürülməsi ilə yanaşı, yaradılan ədəbi məktəblərin Azərbaycan ədəbi mühitinin formalaşasında və öyrənilməsindəki rolu da mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Klassik irsin sərhədləri geniş zaman dilimini əhatə edir ki, araşdırma Şimal və Cənub Azərbaycan ədəbiyyatı olmaqla, tariximizin ilkin dövründən etibarən tədqiqatçının araşdırmalarının son dövürlərinə kimi böyük bir zaman dilimini əhatə edir.

Məqalədə tədqiqatçının bu irsin nümayəndələri haqqında yazdığı məqalələr, söylədiyi fikirlərlə yanaşı, ədəbi irslərinin qorunub saxlanması, yenidən nəşri sahəsində atdığı addımlar da əsas müzkirə mövzumuzu təşkil edir.

Açar sözlər: Yavuz Akpınar, Klassik, İrs, Araşdırma, Öyrənmək

ВЛИЯНИЕ ВЫСОКОЙ ДОЗЫ ТОЛУОЛА НА ОБМЕН ГАМК В ТКАНЯХ СТРУКТУР ГОЛОВНОГО МОЗГА ТРЕХ МЕСЯЧНЫХ КРЫС

EFFECT OF HIGH DOSE OF TOLUENE ON GABA EXCHANGE IN TISSUES OF THE BRAIN STRUCTURES OF THREE MONTH OLD RATS

Самира АГАЕВА
Азербайджанский Государственный
Педагогический Университет

Резюме

Согласно данным последних лет. ведущим фактором нейротоксического влияния толуола на ЦНС является его воздействие на нейротрансмиттерные и рецепторные системы мозга.

Целью настоящей работы было изучение влияния толуола (внутрибрюшинно. 5 дней. 1000 мг/кг) на обмен ГАМК в тканях структур головного мозга трех месячных крыс.

Результаты проведенных исследований, показали что после действия толуола содержания ГАМК в тканях коры больших полушарий мозга, мозжечка, ствола мозга и гипоталамуса увеличивается и становится равным 4,14.±0,19 мкмоль/т. 3.73±0,11, 3.18±0,10 и 4.81±0,17, что составляет 39%, 53%, 45% и 29% по сравнению с данными контрольной группы.

Содержание свободной Глу у трех месячных крыс в гканях избранных структур ЦНС после воздействия толуола снижается. После действия толуола у трех месячных крыс содержания Глу в кора больших полушарий мозга - 29%. в мозжечке 33%, в стволе мозга 24%, в гипоталамуса - 20% уменьшается. При **этом** содержание свободной Асп в **т**канях исследованных структур ЦНС **т**акже уменьшается: в кора больших полушарий мозга - 29%, в мозжечке -37%, в стволе мозга 31%, в гипоталамуса - 18%.

Результаты следующих серий опытов показали, что воздействия толуола активность ГДК в изучаемых структур головного мозга повышается. Это повышение в ткани коры больших полушарий составляет 45%. в мозжечке - 58%, в стволе мозга - 40%, в ткани гипоталамуса - 34%. Активность фермента ГАМК-Т в указанных условиях в тканях коры больших полушарии головною мозга. мозжечка, ствола мозга и гипоталамуса по сравнение с контролем понижается на 27. 37, 3**1** и 23%, соответственно.

ГАМК представляет собой основной ингибитор нейротрансмиссеии в ЦНС. Эта аминокислота действует, связываясь с ГАМК-рецепторами лигандзавсимыми каналами, в которых участок связывания нейромедиатора и ионный канал согавлияют одни макромолекулярный комплекс. Поскольку ионный канал, входящий в состав ГАМК-рецептора. селективно пропускает внутрь нейрона анионы хлора, активация ГАМК-рецептора приводит к гиперполяризации нейрона и. таким образом, тормозит запуск потенциала нейропередачи.

Настоящее исследование позволило выявить нейрохимическую корреляцию между изменениями показателей системы ГАМК и содержанием свободных Глу и Асп в ткани различных отделов мозга при воздействия толуола Толуол вызывает нарушение баланс между ГАМК и Глу. Увеличение уровня ГАМК и повышение активности фермента ГДК в тканях исследованных структур головного мозга при воздействии на организм толуола, рассматривается как компенсаторная реакция ЦНС **дл**я зашиты нейронов в чрезвычайных стрессовых ситуациях, вызванных действием толуола.

Ключевые слова: Гамма-Амнномасляная Кислота. Глутаминовая Кислота, Аспарагиновая Кислота, Глутаматдекарбоксилаза. ГАМК-Амннотрансфераза, Талуол

Abstract

Dynamics of GABA metabolism (GABA, the activity of enzymes its metabolism: GABA-aminotransferaze (GABA-T) and glutamic acid decarboxylase (GAD) and the content of free glutamic acid (Glu) and aspartic acid (Asp)) in tissues of different structures of CNS in intact 3 month old rats and under exposure to toluene (5 days, intraperitoneally, 1000 mg/kg) was studied.

After intoxication with high dose toluene the content of GABA increased: in the cerebral hemispheres cortex of the brain - 39%, in the cerebellum - 53%, in the brainstem - 45%, in the hypothalamus - 29%. After intoxication with high dose toluene the Glu content decreased in the tissues of selected CNS structures of 3-month-old rats: in the cerebral hemispheres cortex - 29%, in the cerebellum - 33%, in the brain stem -24%, in the hypothalamus - 20%. At the same time, the content of free Asp in the tissues of the studied CNS structures also decreased: in the cerebral hemispheres cortex - 29%, in the cerebellum – 37%, in the brain stem - 31%, in the hypothalamus - 18%.

After intoxication with high dose toluene the activity of GAD increased: in the cerebral hemispheres cortex - 45%, in the cerebellum - 58%, in the brain stem - 40%, in the hypothalamus - 34%. The activity of GABA-T enzyme decreased: in the cerebral hemispheres cortex – 27%, in the cerebellum – 37%, in the brain stem - 31%, in the hypothalamus - 23%.

In this study the GABA increase in the tissues of the CNS structures occurs simultaneously with an adequate reduction of Glu and Asp. It can be assumed that toluene affects on protein structure of enzymes of GABA metabolism or interacts with their coenzyme – pyridoxal-5-phosphate.

The results show that in 3 month old rats GABA plays a special role in the pathogenesis of toluene intoxication, actively participating in the implementation of the central mechanisms of adaptation and the development of compensatory processes in the CNS under these conditions.

Keywords: GABA, Glutamic Acid, Aspartic Acid, Glutamate Acid Decarboxylase, GABA-Transferase, Toluene

GENÇLERİN DÜŞÜNCESİNDE İHTİYARLIK KARAKTERİ
THE IMAGE OF OLD AGE IN THE VIEW OF YOUTH
ОБРАЗ СТАРОСТИ В ПРЕДСТАВЛЕНИИ МОЛОДЕЖИ

Töre MECİDOVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Çalışmada gençliğin görüşlerinde ihtiyarlık imajının özelliklerinin analizi yapılmıştır. Anketlere dayanarak ve eksik cümleler yönteminin kullanılması ile, 19-20 yaş arasındaki ADPÜ öğrencileri arasında, gençlerin ihtiyarlar ile yaşlı nesiller arasındaki ilişkinin niteliğini belirlemek için bir anket gerçekleştirmiştir. Ankete katılan öğrencilerin tutumlarının bir bütün olarak olumlu olduğu, ancak olumsuz cevapların payının da oldukça fazla olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Yaş, İhtiyarlık, Tarif, Araştırma, Nesiller Arası İlişki

Резюме

В тезисе приведен анализ характерных особенностей старческого образа в представлениях молодого поколения. На основе анкетирования и с использованием метода незаконченных предложений проведен опрос у студентов АГПУ в возрасте 19-20 лет для выявления характера отношений молодежи к пожилым людям и старому поколению. Было определено, что отношение студентов, участвовавших в опросе в целом положительное, но доля отрицательных ответов также занимает немалое количество.

Ключевые слова: Возраст, Старость, Описание, Исследование, Межпоколенные Отношения

Abstract

In the thesis has been given the analysis of the characteristics of senile image in the youth views. Based on questionnaires and using the method of incomplete sentences has been carried out a survey among students of ASPU aged 19-20 years to identify the nature of the relationship of young people to the elderly and to the older generation. It has been determined that the attitude of students who participated in the survey as a whole positive, but the share of negative responses also takes a considerable amount.

Key words: Age, Old Age, Description, İnvestigation, İntergenerational Relations

ERGENLERDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNİN OLUŞUMUNA FİLMLERDEKİ KARAKTERLERİN PSİKOLOJİK ETKİSİ

THE PSYCHOLOGICAL EFFECT OF THE CHARACTER IN FILMS ON THE FORMATION OF GENDER ROLES OF TEENAGERS

Ülviyye NEHMETOVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Ergenlerde toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumu deyince, onlardan kadın ve erkek için beklenen davranış ve düşünce tarzı öngörülüyor. İşte bu nedenle, toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumunda ergenlerin kendileri için davranış etalonu gibi seçtiği örneklerin önemi büyüktür. Doğru, ergenlerde toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumunu etkileyen birçok faktör vardır. Örneğin, aile, okul, kültür, TV, sosyal medya ve saire.

Günümüzde televizyon hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiş. Televizyonda en çok bakılan ve ilgi doğuran filmlerdir. Filmlerdeki karakterlerin ergenlerde toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumu üzerinde büyük bir psikolojik etkisi vardır. Böylece, filmlerde gösterilen kadın ve erkek karakterlerin özellikleri, ergen kızlar ve erkekler için ideal bir kadın ve ya erkek modeli oluşturur. Buda onlarda femin (kadınsı), maskulin (erkeksi) ve ya androjen (her iki cinse mensup) özelliklerin oluşmasına yardımcı olur.

Geçen yüzyıla baktığımızda, çok ilginç ve öğretici çocuk filmlerimiz var. Fakat şu anki dönemde çocuk filmleri hemen hemen hiç çekilmiyor, çekilenler ise dikkat çekemiyor. Bu tür filmlerin çekilmesi ona göre önemlidir ki, çocuklar, ergenler filmde kendi yaşlarına uygun karakter görünce, filmdeki bu kahramanını izleyende onu tekrarlamaya can atıyorlar. Bu, çocuk psikolojisinin bir özelliğidir. Geçen yüzyılın çocukluğunu hatırlatan filmler sırasında Ceyhun Mirzeyevin "Üvey anne" filmindeki İsmail karakteri hala ilgiyle izleniyor. Ancak günümüzün Azerbaycan filmleri İsmailler, Vaqifler, Raşidler, Zarifeler, Tutular yaratmıyor. Bu yüzden ergenler daha çok yabancı filmlere bakmaya eğilim gösterirler. Buda onlarda mentalitetimize uygun cinsiyet rollerinin oluşumunu esaslı şekilde olumsuz etkiliyor. Yaptığımız araştırma sonucunda ergen erkeklerde femin özelliklerin normalden çok olduğu belirlenmiştir. Bunu birçok faktör, ayrıca bakılan filmler ve oradaki karakterler de etkiliyor.

Anahtar kelimeler: Ergen, Toplumsal Cinsiyet Rolleri, Femin, Maskulin, Androjen, Filmdeki Karakterler

Abstract

When it comes to the formation of gender roles of teenagers, the expected behavior and thinking style for men and women is foreseen. For this reason, the examples that teenagers choose for themselves as behavioral etalon are important in the formation of gender roles. True, there are many factors that influence the formation of gender roles of teenagers. For example, family, school, culture, TV, social media and so on.

Today, television has become an integral part of our lives. They are the most viewed and interest films on television. The characters in the films have a great psychological effect on the formation of gender roles of teenagers. Thus, the characteristics of the male and female characters shown in the films form an ideal female or male model for teenager girls and boys. This helps them to develop feminine, masculine or androgen properties.

When we look at the last century, we have very interesting and instructive children's films. However, in the current period, children's films are almost never made, and those made cannot attract attention. It is important for him to make such films that when children, teenagers see characters suitable for their age in the film, they are eager to repeat it in the film.

This is a feature of child psychology. During the films that reminded of the childhood of the last century, the character of Ismail in Ceyhun Mirzeyev's "Stepmother" film is still

watched with interest. However, today's Azerbaijani films do not create Ismails, Vaqifs, Rashids, Zarifes and Tutus. Therefore, teenagers tend to look more at foreign films. This has a fundamentally negative effect on the formation of gender roles of our mentalities. As a result of our research, it was determined that the feminine characteristics of teenager men were higher than normal. This is influenced by many factors, as well as the films being viewed and the characters there.

Key words: Teenager, Gender Roles, Feminine, Masculine, Androgen, Characters İn Film

OĞUZ VE KELT EPOSLARINDA RASTLANAN TABİAT İMGELERİ VE ONLARIN MİTOLOJİK KÖKÜ

NATURE IMAGES FOUND IN THE OGHUZ AND CELTIC EPICS AND THEIR MYTHOLOGICAL ROOT

Doç.Dr. Fidan GASIMOVA
Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Folklor Enstitüsü

Özet

Oğuz ve Kelt eposları çeşitli taraflardan incelenebilir. Her iki halkın eposları öykü yapısından tutmuş, esas ve yardımcı kahraman tipleri, doğaüstü özelliklere sahib hayvan ve bitki imgeleri, eposlarda rastlanan ortak motiflerin incelenmesi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Çünkü Oğuz ve Kelt folklorunun, aynı zamanda araştırma konumuz olan eposların incelenmesi tarih ve kültürümüzün öğrenilmesinde faydalı olabilir.

Araştırma gösteriyor ki, tarihi süreç içerisinde gerek oğuz, gerekse Kelt metinleri çeşitli gelişim yolu geçmiştir. Eposlarındaki tabiat imgeleri ve onların mitolojik kökünün incelenmesi ise bu iki halkın folklorunda ortak tarafların olduğunu ortaya koyuyor.

Bildiri tarihi süreç içerisinde Türk ve Kelt halklarının ortaya koyduğu halk edebiyatı örneklerinin incelenmesi, Oğuz ve Kelt halkları eposunda rastlanan ortak tabiat imgelerinin öğrenilmesi, bunun neticesinde de Keltlerde eski Turanla ilgili rastlanan bir çok önemli tarihi-kültürel olaylar ve folklor materyallerini araştırmak, tarih ve kültürümüzün bir çok eski katlarının açılmasına az da olsa yardım etmek üzere tasarlanmıştır.

Bunlardan bazıları bu şekildedir. Örneğin, hem Türk, hem de Kelt halklarının tasavvuruna göre ağaç ölüler dünyası ile yukarı dünya veya aşağı dünya - Ahiret dünyası arasında bağlantı rolünü oynuyor. Ağacın kökü yerin derinliklerine gidiyor, ağacın tacı ise göğe yükseliyor. Bazı ağaçlar mitolojik Dünya Ağacının özelliklerini taşıyor ve bu hususta da verimlilik sembolü sayılıyordu. Sonbaharda yapraklı ağaçın yapraklarının dökülmesi ve ilkbaharda tomurcukların oluşması Kelt felsefesi ile ilgili olarak ebedi diriliş ve yenilenme hesap ediliyordu. Ayrıca, gerek oğuz, gerekse Kelt halklarının eski metinlerine baktığımızda su ile ilgili aynı, bazen de son derece benzer uygulamalara rastlıyoruz. Suya kurban kesme, kurban verme hallerine her iki halkta rastlanır ve düşünürdüler ki, her bir gölün, denizin, çayın vb. kendi koruyucu ruhu vardı.

Dünyanın birçok halklarında kutsal taşlarla ilgili hayli metinler vardır. Keltler düşünüyorlardı ki, mengirlerde ölmüşlerin ruhu dinleniyor. Keltlerde taşla ilgili inanışlardan bazılarında taşlar verimlilik sembolü olarak veriliyor. Bazı kutsal taşlara çocuğu olmayan kadınlar kendilerini sürüyordu ki, çocukları olsun.

Türk mitolojisinde taşa inanışın çeşitli şekillerine rastlanır. Bazen kutsal bilinen taşın gökten indiğine, geçmişi, geleceği bildirdiğine inanılmıştır. Öyle taşlar da vardır ki, sonsuz kadınlar göbeklerini o taşın göbek yerine koyar, çocukları olsun diye dönerlerdi vs.

Ağaç, su, taş gibi tabiat imgeleri Oğuz ve Kelt halklarının eposlarında da aynı fonksiyona maliktir. Bildiride bu gibi tabiat imgelerinin hem mitolojik kökü ve eposlarda işlenme seviyesi araştırılacaktır.

Anahtar kelimeler: Epos, Oğuz, Kelt, Mitoloji, Tabiat, İmge

Abstract

The Oghuz and Celtic epics can be studied from the different points. The epics of both peoples are of great importance for the investigation of the common motifs met in the epic, the main and supporting hero types, the animal and plant types having the supernatural characteristics. Because the investigation of the Oghuz and Celtic folklore, at the same time the study of the epics can be useful in learning our history and culture.

In the investigation it is shown that both Oghuz and Celtic texts had various ways of development during the historical processes. The investigation of the nature types and their

mythological root in the epics reveals that these two peoples have common points in their folklore.

In the article it is intended to investigate the samples of folk literature of Turkic and Celtic peoples, the common nature images met in the epics of the Oghuz and Celtic peoples, and as a result of it to study some important historical-cultural events and folklore materials met in the Celtic peoples about Turan and to help to clear up the oldest layers of our history and culture.

Some of them are as followings: for example, according to the thoughts of both Turkic and Celtic peoples the tree plays a great connection role between the world of the dead bodies and the world. The root of the tree goes to the depth of the earth, but the crown of the tree rises up to the sky. Some trees carry the peculiarities of the mythological World Tree and in this sense it was considered the symbol of efficiency. In autumn the fall of leaves from the trees and the leaf-buds in trees in spring were considered the eternal resurrection and renewing about the Celtic philosophy. Looking through the ancient texts of the Oghuz or Celtic peoples, one can meet the same or the similar applications about the water. One can also meet some similar cases such as sacrificing the animal for the water in both peoples and it was considered that each lake, sea, river, etc. had its own protective spirit.

There are many texts about the holy stones in many peoples of the world. The Celts thought were thinking that the spirits of the dead peoples were resting in stones. In the Celtic folklore it is said that some stones have the symbol of efficiency. Some childless women rub the sacred stones in order to give the birth to a child.

In Turkic mythology one can meet different forms of beliefs about the stones. Sometimes it was believed that the sacred stone had come from the sky and it mentioned the past and future. There were different stones and the childless women put their navels on those stones or revolved round them in order to become pregnant.

Some nature images such as a tree, water, stone have the same function in the epics of the Oghuz and Celtic peoples. In the article the mythological root of such nature images and their investigation level in the epics will be studied.

Keywords: Epic, Oghuz, Celtic, Mythology, Nature, Image

YAVUZ AKPINARIN TƏDQİQAT MÖVQEYİNDƏN TÜRKİYƏ-AZƏRBAYCAN VƏ İRAN ƏLAQƏLƏRİ

RELATIONS BETWEEN TURKEY-AZERBAIJAN AND IRAN IN YAVUZ AKPINAR'S RESEARCHES

Pərvanə KƏRİMOVA Natiq qızı
Bakı Mühəndislik Universiteti (doktorant)

Xülasə

Məqalənin əsas tədqiqat mövqeyi Azərbaycan və İran ədəbiyyatlarının bir-birinə təsiri və bunun nəticələri üzərində qurulubdur. Bu əlaqələrin müəyyənləşməsi üçün ilk növbədə dövrün ədəbi mənzərəsi aydınlaşdırılmış, təsir göstərən kənar amillər yazıçı mövqeyindən qiymətləndirilmişdir. Qoyulan problemlər Məmməd Əmin Rəsulzadənin "İran türkləri" məqaləsi əsasında işıqlandırılaraq müzakirələr aparılmışdır. Tədqiqatda əksini tapmayan sonrakı dövrün ədəbi mənzərəsində özünü göstərən proseslər araşdırmacı alim tərəfindən aydınlaşdırılmış və mövzu haqqında ədəbi eləcə də siyasi düşüncələrini əks etdirən yazı ilə çıxış etmişdir ki, bu düşüncələr bizim övqeyiizdən bu məqalədə əks etdiriləcək.

Tədqiqatda Türkiyyə-Azərbaycan və İran əlaqələri ədəbi və siyasi baxımdan dəyərləndirilərək, türk əsilli ədəbiyyat xadimlərinin İranın ədəbi həyatına təsiri, Əhtər qəzetinin İranın müasirləşməsində oynadığı rol, İstanbul, türk mədəniyyət mühitinin İran üzərindəki təsirləri, İranla Türkiyənin birləşərək tək bir idarə altında mövcud olması haqqındakı düşünəcələrə münasibət bildirilərək, İran Türklərinin milli şüurunun sonlandırılması istiqamətində atılan addımlar və bunun doğurduğu nəticələr haqqında fikirlər səsləndiriləcəkdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, sadaladığımız məsələlərin hər biri əlaqələrin ədəbi baxımdan taleyinin müəyyənləşməsinə və inkişafına təsir göstərir. Sadaladığımız məsələlər Türk dünyası ilə ədəbi əlaqələrin möhləmlənməsi üçün görülməli olan tədbirlər olsa belə, bugünkü günümüzdə belə mövcud olub, özündə əksini tapan bir necə məsələni fərqli aspektdən aydınlaşdırağa xidmət edir.

Məqalədə qarşıya qoyduğumuz digər bir məsələni siyasi proseslər əhatə edir. İranın Azərbaycanın birləşdirilməsi və ya daxili muxtariyyətinin verilməsini ləngitmək, var olan düşüncəni yox etmək üçün atdığı addımlar, Ermənistana dəstək verməsi onun sonrakı mövqeyinin müəyyənləşməsində də mühim rol oynayır. Belə ki, Türkiyə ilə Türk dünyasının arasında qalan İranın siyasi mövqeyi gələcək taleyinin müəyyənləşməsində öz sözünü deyir. Bu fikirləri səsləndirən tədqiqatçı sadlanan proseslərin həlli üçün atılmasını vacib hesab etdiyi məsələləri gündəmə gətirərək, prosesin sonrakı taleyini və nəticələrini bildirməklə, gəldiyi qənaətləri təqdim etmişdir.

Tədqiqatçının bir məqalə ətrafında topladığı mövzular əhatə dairəsinə görə geniş olub, hər biri bugünkü günümüz üçün həllini tapmamış və müzakirəsi davam edən məsələləri əhatə edir. Araşdırma zamanı vurğulanan mövzuların hər biri haqqında tədqiqatçı mövqeyi ilə yanaşı, müasir vəziyyəti və atılması vacib olan məsələləri aydınlaşdırmağa çalışacağıq.

Açar sözlər: Yavuz Akpınar, Türkiyə, İran,Əlaqə, Tədqiqat

Summary

The article is about the influence of Azerbaijani and Iranian literature to each other and its results. The literary description of the period was clarified to identify these relationships. The external influencing factors were evaluated by the writer's point of view. The problems were covered and discussed under the article "Iranian Turks" written by Mammad Amin Rasulzadeh. The processes, which are not reflected in the research, but provided in the literary description of the later period, were revealed by the researcher, and he

/ she wrote an article reflecting his / her literary thinking as well as political thoughts on this subject. These ideas will be covered in our article from our aspect.

The article will express the ideas about influence of literary figures of Turkish origin on the literature of Iran, the role of the newspaper “Ahtar” in the modernization of Iran, influence of Istanbul, Turkish cultural environment on Iran and the unification of Iran and Turkey and their existence under a single management by evaluating relations between Turkish-Azerbaijan and Iran from a literary and political point of view and reflect the steps taken to put an end to the national consciousness of the Iranian Turks and their implications.

It should be noted that each of the issues listed above affects the determination and development of the fate of relations in literary aspect. Although the issues we have mentioned are actions to strengthen our literary relationship with the Turkish world, they also serve to clarify several current issues from a different perspective.

Another issue we have covered in this article is political processes. The steps taken by Iran to slow down the reunification of Azerbaijan or granting of internal autonomy, to destroy existing thinking and support Armenia play an important role in determining its future position. Thus, policy of Iran, remained between Turkey and Turkish world, is determining its future destiny. The researcher addresses the measures to be taken for solution of aforementioned processes, and reports the future destiny and results of this process and presents its opinions.

The scope of topics collected by the researcher in this article is broad and each of them covers unresolved and ongoing issues for today. During study, we will try to clarify not only the researcher's position on each of the topics highlighted but also the current situation of the mentioned issues and the steps need to be addressed.

Key words: Yavuz Akpinar, Turkey, Iran, Relation, Research

XX YÜZYIL AZERBAYCAN ŞAİRİ ALİAĞA VAHIDIN GAZELLERINDE ZÜLFÜN POETIK SEMBOLÜ

POETIC SYMBOL OF THE BEAUTY IN VERSES OF ALIAGA VAKHID IN XX CENTURE IN AZERBAIJAN

Nazile Abdullazade
Azerbaycan Devlet Pedaqoji Üniversitesi

Özet

XX yüzyıl Azerbaycan edebiyatında orijinal tarzı ile süçilen Aliağa Vahid Fuzuli edebi okulu'nun değerli bir halefidir. Onun ister heca, isterse de aruz vezninde yazdığı şiirler hale sağlığında dilerde dolaşmıştır. Vahid poeziysı ne kadar gerçek notlarla ayarlanmış olsa da, selefleri gibi o da klasik edebiyat tarihinde kaçınılmaz olan tasavvuf felsefesinden uzaklaşmamış, yüzyıllar boyunca İslâm Şarkında egemenliğini koruyub saklamış şu felsefenin izleri ile bir iz açmış, tasavvuf imgeleri ile şiirlerine özel güzellikler katmıştır.

Vahid tasavvuf şairi Füzuli'den ilham almış, gazellerinde onu bir çok kez hatırlamış, kendisini onun yadigarı adlantırmıştır. Vahidin şiirlerini araştırtıqda her ifadenin anlamını anlamak, sembollerin kilidini açmak için selefi Füzuli gibi, tasavvuf sembolizminden ustalıkla ve zengin kullanımı gözlenir. Klasik şiirde çiçek, bülbül, mey, dudak, saki, küpe vb. anlam taşıyan kelimelerden Vahid de yararlanmış, şiirsel düşünce yükünü arttırmıştır. Onun gazellerinde "aşk", "aşık", "meşuka", "şarap", "dudak", "divane", "zülf" kelimeleri aynı zamanda riyal-gerçek içerikle birlikte mecazi işlemde yapma ve okuyucusunu düşüntürme gücüne sahiptir.

A.Vahid'in şiirlerinde dikkatçekici ifadelerden biri de "zülf"tür. Tasavvüfte "zülf" – sevgilinin saçı kimsenin ulaşamayacağı görünmez temsil eder. Zülf Gerçeğin zatıtır. Aşıkın gönlü her zaman sevgilinin zülfüne bağlıtır, sanki aşık sevgilinin saçına zincirlenmiş gibi bir divanetir. Sevgilinin saçlarının kokusu ve rengi aşıkın aklını kafasından alıyor:

Yarım dökende gül yüze zülfi-siyahını,
Sanırım melek bulutun içinde saklanıyor.

Onun perişan zülflerini gördükten sonra anlıyor ki, aşıkları Mecnun eden nedir:

Mecnun eden aşk ahlini, kimdir, ne bilirdim,
Zülfün ki sabah oldu perişan, başa düşdüm.

Vahid şiirlerinde "zülf" sevgilinin saçı, zincir, aşık, kayış, avcı, koku anlamında işlenir. Yarın zülflerinin sevdalısı olan aşık sürekli zarar görür, her zülfü siyah meşukaya uymamağı gönlüne tavsiye eder. Şair şaneni (tarakı) zülften ayırmır, çok durumda onları aynı ifade eder. Şaire göre, sevgilisinin siyah zülfü her dafa şaneye dolaştıkta aşıklarta aşk zincirini hatırlatıyor. Şair kendi lirik "ben"ini de "zülfi-siyah" adlandırıyor.

Abstract

Aliaga Vahid is worthy successor of literary style school of Füzuli, which is choosen with his poetic style of XX centure in Azerbaijan. His poems have always been in memory of speech in both dimention – in syllable and in aruz. Regardless of that, Vahid's poems were taken their foundation from the reality of people, like its predecessors, it didn't escape the philosophical thoughts of classical literature, which for centuries has maintained its dominance in the Islamic East, dispite of that, these gave special beauty to his verses. Vahid inspired by the sufi-poet Füzuli, remembered him in every his verse and called himself trustee.

Searching his poetry, it was noted that he used of the symbolism of sufism, like the predecessor of Füzuli, allows us to understand the meaning of each expression and

decipher the symbols. Vahid used flowers, nightingale, fruit, lips, spirit, hair, etc. in his classical poetry, which increases the poetic load of thought.

The words “love”, “beloved”, “lover”, “wine”, “lover”, “lips”, “hair” used not only in thier real meaning, but metaphorically and this had ability to think deeply.

One of the expressions that attracts attention in the poetry of A.Vahid is “hair”. In the imagination, “hair” means the invisible that no one can reach. Hair is the generation of truth. The lover’s heart is always tied to the lover’s hair, as if he was crazy, chained to the lover’s hair. Aroma and color of hair made beloved mad:

When beloved's hair on her beautiful face,
I thought that angel had hid her in heaven.
Seeing her scattered hair, he knew, what made beloved Mad.
Who are those, which made Mad beloveds, i didn't know,
Seeing your hair scattered I understood that.

Vahid used the words hair, chain, lover, chain, hunter, aroma as the woman beauty in his poetry. Who loved only the beauty of hair, he will be upset, and advised to his heart not fall in love only to black hair. The poet didn't use a comb way from the hair, but in most he used them together. According to the poet, when black hair is scattered to comb, it resembles a rope of love of beloved. And he called his lyrical "I" as "hair-black".

Key words: Classical Poetry, Symbolism, Mysticism, Aliaga Vahid's Poetry, Verses, Hair

MEHMET İSMAYIL SANATINDA MİLLİ DEĞERLER

NATİONAL VALUSES İN THE WORKS OF MAMMAD İSMAİL

Doç.Dr. Aynur İBRAHİMOVA
Milli Bilimler Akademisi Folklor Enstitüsü

Özet

Makale, modern Azerbaycan edebiyatının önde gelen temsilcilerinden olan Mehmet İsmail'in sanatında milli değerleri ele alır. Çalışmadan, şairin faaliyetlerinde ve edebi yaratıcılığında milli değerlerin teşvikine yaygın olarak yer verildiği açıktır. Şairin yaratıcılığında milli değerler, kültür, vatan, ulus, devlet gibi kavramlarla ifade edilir. Şair şiirlerinde değerleri tebliğ eder, onları korumaya ve yaşatmaya çağırır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Mehmet İsmail, Edebiyat, Şiir, Ulusal Değer

Abstract

The article explores national values in the works of Mammad Ismail, a prominent representative of modern Azerbaijani literature. As a result of the study, it turns out that a large place was allocated for the promotion of national values in the poet's activities and literary work. National values in the poet's work are expressed in the concepts of culture, homeland, people, state. The poet promotes values in his work and the covenant to protect and preserve them.

Keywords: Azerbaijan, Mamed Ismail, Literature, Poetry, National Values

İSA HÜSEYNOV'UN ESERLERİNDEKİ HİDRONİMLERDE TARİHİN İZLERİ
THE TRACES OF HİSTORY ARE İN THE HYDRONYMES İN THE WORKS OF ISA HUSEYNOV

Aynure BAĞIROVA
Sumgayıt Devlet Üniversitesi

Özet

Hidronimler, yani su havzalarının özel isimleri en eski onomastik sözcük katmana aittir. Yalnız hidronimlerde dilin eski söz katı korunmaktadır. Su ile ilgili özel isimler her bir dilin ulusal söz hazinesinin parçasıdır. Su kavram hayat kavramı ile sıkı bağlı olduğu için eski zamanlardan insanlar su havzalarına isim verirken ilk kök kelimelerden kullanmışlardır. Hidronimler onomastik birimler bünyesinde anlamsal acıdan muhafazakarlığı, istikrarı ile seçilir. Adil Bağırov hidronimlerle ilgili söylemiştir ki, "Hidronimler tarihin hafızası, halkın serveti ve ulusal anıtlarıdır. Bu anıtlar yıllardır aşıp-taşarak zemanemize kadar ulaşmış, dünümüzle bugünümüz arasında manevi köprü oluşturmuştur. İşte bu yüzden de her bir hidronimin kökenini açıklamak, onun leksik-semantik ve gramer özelliklerini öğrenip gelecek kuşaklara ulaştırmak bizim kutsal görevimizdir". Azerbaycan toprakları - göller, nehirler, çeşmeler, kehrizler, akmazlar, su kanalları, mineral sular (maden suları) vb. su kaynakları ile zengin olduğu için onun hidronimik sistemi de rengarengdir ve çeşitlidir. Sistemdeki renklilik bir de kendini şurada gösteriyor ki, hidronimleri oluşturan isimler de varoluş dönemlerine ve dil mensupluğuna göre tek değildir. Büyük miktarda toplanan hidronimik materiyallerden (bunların sayısı 3200 den fazladır) anlaşılıyor ki, sistemin esas, önde gelen, eski katını ve hidronimlerin çoğunluğunu Türk (Azerbaycan) kökenli isimler oluşturuyor. Prof. Dr. Nebi Askerov ise Azerbaycan hidronimlerini leksik-semantik açıdan aşağıdaki gibi gruplamıştır. etnonim kökenli hidronimler; oykonim kökenli hidronimler; antroponim kökenli hidronimler; zoonim ve fitonim kökenli hidronimler. O, Azerbaycan hidronimlerini araştırarak bu sonuca varmıştır ki, cumhuriyetimizin bölgelerindeki hidronimlerin çoğunluğunu Azerbaycan kökenli isimler oluşturuyor. Azerbaycan hidronimlerinin çoğunluğu basit, düzeltme ve karmaşık yapıya sahiptir. Cumhuriyetimizdeki hidronimilerin leksik-semantik özelliklerinden anlaşılıyor ki, onlar (hidronimler) Türk boy ve aşiret birliklerinin isimlerini yansıtıyor... Azerbaycan topraklarındaki hidronimlerin bir kısmı büyük yerleşim birimlerinin (oykonimlrrin) adları ile ilgili oluşmuştur. Hidronimlerin çoğunluğu su anlamlı apelyatif kelimelerle bağlıdır. Fakat aynı zamanda yukarıda da belirtildiği gibi, renk anlamlı, etnonim kökenli, oykonim, antroponim kökenli hidronimler de vardır. İsa Hüseynov'un eserlerinde kullanılan hidronimler leksik-semantik zenginliği ile seçilir ve tarihin izlerini koruyor.

Anahtar kelimeler: İsa Hüseynov, Onomastik Leksika, Hidronimler, Etnonimler, Leksik-Semantik Özellikler, Etimolojik Analiz

Abstract

The hydronymes, that is, the specific names of the watersheds, refer to the oldest onomastic lexical layout. The main word of the tongue is protected in hydroniments. Special names related to water each language is an integral part of the national vocabulary. Because the concept of water is closely related to the concept of life. In ancient times, people used the first root words when giving names to watersheds. Hydronymes are semantically conservative and stable in the onomastic units. A.N.Baghirov writes about hydronims: "The hydronimes are the memories of history, the wealth of the people and the national monuments. These monuments have been around for thousands of years. Came up to our time has created a spiritual bridge between yesterday and today. Therefore, explain the origin of each hydronim, it is our sacred duty to learn the lexicon-semantic and grammatical features of this generation." The territory of Azerbaijan includes water sources - lakes, rivers, springs, creeks, streams, canals, mineral waters, etc. Because of its rich hydrodynamic system, it is also

colorful and varied. The diversity of the system also proves that the names that make up it are not concocted by their origin and language. From hydronymic materials collected in large quantities (more than 3200), it is clear that the main, leading, ancient layers of the system and most of the hydronymes are Turkish (Azerbaijani) origin. N. Askerov classifies Azerbaijani hydrarians in lexical-semantic terms as follows: hydronymes of ethnonic origin; hydronymes of Oykonim origin; hydronymes of anthroponic origin; hydronymes of zoonim and phytonite origin. He researches Azerbaijani hydromones and concludes that Most of the hydronymes in the territory of our republic are of Azerbaijani origin. Most Azerbaijani hydronimists have simple, straightforward and complex structures. From the lexical-semantic features of hydronymes in our republic, it is clear that they represent the names of the Turkic tribes and tribes ... Some of the hydronymes on the territory of Azerbaijan were related to the names of large settlements (oykonim). Most hydronymes are related to water semantically appealing words. But at the same time, as mentioned above, there are hydronymes of color semantics, ethnonyms, oykonim, and anthroponic origin. Hydronymes in the works of Isa Huseynov are distinguished by lexical and semantic richness and preserve traces of history.

Keywords: Isa Huseynov, Onomastic Vocabulary, Hydronymes, Ethnons, Lexical-Semantic Features, Etymological Analysis

GENEL OKULLARDA ÖĞRENCİLERİN COĞRAFİ TEFEKKÜRE SAHİP OLMASINDA YARANAN SORUNLAR VE ONUN ÇÖZÜM YOLLARI

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ В ПРЕПОДАВАНИИ ГЕОГРАФИИ
В КЛАССАХ С УКЛОНОМ.

MODERN PROBLEMS AND THEİR SOLUTİONS OF GEOGRAPHY TEACHİNG İN GEOGRAPHY ORİENTED CLASSES

Doç. Dr. Mirvari VERDİYEVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Makalede, modern temayüllü sınıflarda coğrafya fenninin öğretiminin durumu incelenmiştir. İlk önce hazırlanan eğitim planı analiz edilmiştir ve temayüllü sınıflarda yönler üzere fenlerin doğru tespit edilmemesi aşkarlanmışıdr. Araştırma sırasında temayüllü sınıflarda coğrafya öğretmenlerinin karşılaştığı çok sayıda sorunlar ve çözüm yolları gösterilmiştir. Aynı zamanda bu sorunların sadece devlet ve bakanlık düzeyinde ortadan kaldırılmasının olasılığı özel olarak not dedilmiştir.

Anahtar kelimeler: Eğitim Planı, Coğrafya Temayüllü, Diferansiyel Seçme, Derinleşmiş Sınıf

Резюме

В статье показано, что изучалось состояние преподавания географии на уроках географии в современных классах с уклоном. Сначала был проанализирован подготовленный учебный план и выявлено неправильное определение предметов по направлениям в классах с уклоном. В ходе исследования было показано много проблем, с которыми сталкиваются учителя географии на занятиях в классах с уклоном и их решения. В то же время было особо отмечено, что устранение этих проблем возможно только на уровне Министерства и Государства.

Ключевые слова: Учебный План, С Географическим Уклоном, Дифференциальный Отбор, Углубленный Класс

Abstract

The article shows that the condition of geography teaching in the geography oriented modern classes was studied. At first, prepared education plan was analyzed and wrong determination of subjects on directions in the oriented classes was detected. During the study was shown many problems faced by the geography teachers in the oriented classes and their solutions. At the same time, it was particularly noted that elimination of these problems is possible only at the level of Ministry and State.

Key Words: Education Plan, Geography Oriented, Differential Selection, Deppened Class

KAZAKLAR ve KARGAPAZAR KÖYÜ TOPONİMLERİ ÜZERİNE
THE ETHİMOLOGY OF KAZAKLAR AND KARGABAZAR TOPONYMS

Aynure ALİYEVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Bu makalede, Azerbaycan'da *Kazaklar* ve *Kargapazar* köylerinin yer adları tarihi ve dilbilimsel olarak irdelenmiştir. Her iki yeradının Türkçe kökenli olduğu kanıtlarla gösterilmiştir. Söz konusu yer adlarının öbür Türk dillerindeki örtüşmelerine değinilmiştir.

Anahtar sözcükler: toponim (yer adı), leksika, etimoloji, etnonim, oykonim (köy adı), oronim (dağ adı) kazaklar, kargapazar, Azerbaycan

Abstract

In this article the toponyms Kazaklar and Kargabazar are researched by ethimologically wich are existed in the region Karabagh of Azerbaijan and were received scientific results. The areal of toponyms was shown which is existed in other turkish languages and it was also given interesting comparisions.

Key words: toponym, (the name of plavce), ethimology, Azerbaijan, oronym, Kazaklar, Kargabazar.

Bu çalışma Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanına bağlı Bilim Geliştirme Vakfı`nın maliye yardımıyla yapılmıştır. – Grant № EİF/MQM-3-Shusha-2014-7(22)-05/03/5.

MEHTİ HÜSEYİN ŞAHSİYETLER HAKKINDA
MEHTİ HUSSEİN ABOUT PERSONALİTİES

Gülare GOCAYEVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Özet

Azerbaycan edibiyatının oluşumu ve gelişiminde hizmeti olan ünlü halk yazarı Mehti Hüseyin, 40 yıl boyunca kalemini çeşitli yönlerde denemiş nesir ve dram eserleri, edebi-eleştirel makaleleri ile okurların sempatisini, özellikle genç neslin güvenini kazanmıştır. O eserlerinde kimlik sorununa da değinmiş, M. Fuzuli, M.F.Ahundov, C.Cabbarlı, M.E.Sabir vb. hakkında, eserlerinde geniş yer vermiştir. Mehti Hüseyin'in hayranlık duyduğu klasiklerden biri Mirze Feteli Ahundov idi. Mehti Hüseyin'e göre Mirze Feteli Ahundov'un bir şahıs olarak tarihi rolü gerçekten de son derece büyüktür. O Mirze Feteli'ni tüm dönemler için sevilip ve tercih edilen bir sanatçı olarak kabul ediyordu. Mehti Hüseyin'in sanatında kendine özgü yeri olan şahsiyetlerden biri de Cafer Cabbarlı idi. O, Cafer Cabbarlı'nın zengin yaratıcılığının çok çeşitli alanları kapsadığını bildiriyordu, çünkü o hem büyük oyun yazarı, hem içten yanan şair, hem ünlü nasir, hem mahir senarist, hem de orijinal fikirli tiyatro yönetmeni idi. Cafer Cabbarli'nın zengin mirasının sadece edebiyat tarihimiz için değil hem de her günümüz için hava ve su kadar gerekli olduğunu Mehti Hüseyin söylüyordu. Mehti Hüseyin Sabir hakkında kendi görüşlerini de söylemiştir. Bu konuda yazarın Sabir isimli makalesinde geniş bahsedilmektedir. Mehti Hüsyn'e göre Sabir hiçbir zaman forma aşkına yazan bir şair olmamıştır. O, Azerbaycan şiirine vatandaşlığı, mertliği getirmiştir. Bu nedenle Sabir gerçek bir yenilikçi olarak parlamıştır. Mehti Hüseyin'in bahsettiği kişilerden biri de Fuzulîdir. O, "Ölmez dahi" makalesinde, büyük üstat Fuzuli hakkında konuşuyor. Makale Muhammed Fuzuli'nin vefatının 400 yıllığına adamıştır. Mehti Hüseyin Fuzuli'nin yerlisi Nizami Gencevi geleneklerini sürdürdüğünü kaydederek onun en büyük hizmetlerini tarihte ilk kez Azerbaycan dilinin önemini o zamana kadar görülmemiş bir seviyeye kaldırdığını özellikle kaydetmiştir. O, M. Fuzuli'yi Azerbaycan yazı dilinin asıl yaratıcısı olarak kabul etmiştir, çünkü Fuzuli'nin şiir incileri basit, etkileyici ve güçlü Azerbaycan dilinin, asıl kapsamını görüp idrak etmeye imkan vermiştir Yazıcı Fuzuli'ni ensklapedik alim olarak düşünüyor, o dönemin büyük şairi düşünürü ve insanıdır.

Anahtar kelimeler: Mehti Hüseyin, Şahsiyetler, Nizami, Fuzuli, Cafer Cabbarlı, Ahundov, Sabir

Abstract

Mehti Hussein, the famous folk writer who served in the formation and development of Azerbaijani literature. Prose and drama works that tried the pen in various directions for 40 years, literary-critical articles and sympathy of readers, especially the young generation has won the trust. He also mentioned the problem of identity in his works, M. Fuzuli, M.F.Akhundov, J.Jabbarli, M.E.Sabir and so on. about, in his works. Mehti Hussein was one of the classics he heard Mirza Fatali Akhundov was admiration. Mehti Hussein by Mirza Fatali Akhundov's historic role as a person really is ehtremely was large. He loved of Mirza Fatali and for all periods preferred and accepted an artist. Mehti Hussein was one of the personalities with unique place in art was also Jafar Jabbarly Hussein. He's rich creativity of Jafar Jabbarli was reported that covers a lot of different fields, because he is both a great playwright, both internally lit poet, both famous nasir, both a verse writer, both were original minded theater director. Mehti Hussein said that the rich legacy of Cafer Cabbarli was not only necessary for our history of literature but also for every day as much as air and water. Mehti Hossein Sabir also gave his own opinion. Sabir's article on this subject is widely mentioned. According to Mehti Hüsyn, Sabir was never a poet who wrote for the love of uniform. He brought citizenship and manhood to Azerbaijan poetry. Therefore Sabir has shone as a true innovator. One of the people mentioned by Mehti Hossein is Fuzuli. He talks

about the great master Fuzuli in his "Immortal genius" article. The article is dedicated to 400 years of Mohammed Fuzuli's death. Mehti Hossein was that continue the traditions of Fuzuli resident Nizami Ganjavi remove the importance of saving for the first time that Azerbaijani language at the time of his greatest service to an unprecedented level in particular has recorded up to that time. He M. Fuzuli has been adopted as the main creator of Azerbaijan literary language, because Fuzuli's poetry pearls simple, impressive and strong Azerbaijani language, made it possible to realize and see the true scope Printer think as scholars Fuzuli to have ensklape, at that time the great poet philosopher and man is.

Key words: Mehti Hussein, personalities, Nizami, Fuzuli, Jafar Jabbarly, Akhundov, Sabir

LEKSİK - SEMANTIK ALANLAR TEORİSİNİN GELİŞTİRİLMESİ TARİHİ: S.E.C.İBN MÜHENNA VE C.TRİER.

HISTORY OF THE PRACTICE OF LEXIC - SEMANTIC FIELD OF LINQUISTICS: S.A.J. İBN MUHANNA AND J. TRIER

ИСТОРИЯ ПРАКТИКИ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ ЛИНКВИСТИКИ: С.А.Ж. ИБН МУХАННА И ДЖ. ТРИЕР

Vefa AHMEDOVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Abstract

The research paper states the study of lexical-semantic fields of languages by the German researcher J.Trier through investigating S.A.J.Ibn Muhanna's vocabulary. The article focuses on some effective findings in researching lexical-semantic fields in 13 centuries up 19-th century. The article deals with lexical-semantic changes in words at different times. The lexical-semantic field of the linguistics is directed to its development in phonetic, morphological and meaningful groups. The article compares J. Trier's lexical-sematic field theory to some modern investigations describing polysemy words and some developed aspects are explained.

Key words: Lexical-Semantic Field, Theoretical Concept, Linguistics

Резюме

В статье рассматриваются лексико-семантическое поле языков немецким исследователем Дж. Триером путем изучения словаря С. А. Дж. Ибн Муханны. Также рассматриваются некоторые эффективные результаты исследования лексико-семантических полей в 13 - 19 веках. В статье рассматриваются лексико-семантические изменения слов в разное время. Лексико-семантическое поле лингвистики направлено на его развитие в фонетических, морфологических и содержательных группах. В статье сравнивается лексико-семантическая теория поля Дж. Триера с некоторыми современными исследованиями, описывающими многозначные слова, и объясняются некоторые разработанные аспекты.

Ключевые слова: Лексико-Семантическое Поле, Теоретическоя Концепция, Лингвистика

DİMETOATIN RAT AKCİĞER DOKUSU ÜZERİNE TOKSİK ETKİSİ VE FERULİK ASİTİN KORUYUCU ROLÜ

TOXIC EFFECT OF DIMETHOAT ON RAT LUNG TISSUE AND PROTECTIVE ROLE OF FERULIC ACID

Bürge ŞİRİN
Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf KALENDER
Gazi Üniversitesi

Özet

Organofosfatlı bir pestisit olan Dimetoat (O,O-dimetil-S-N-metilkarbamoilmetil fosforoditioat) böcekler ve akarların da arasında bulunduğu geniş bir kitleye karşı yaygın olarak kullanıldığı gibi ev sineklerinin kontrolü amacıyla da kullanılmaktadır. Tarım alanlarında dimetoat özellikle elma, armut ve diğer meyveler, tütün ve yaprak biti kontrolünde sıklıkla tercih edilir. Fenolik bileşikler ise bitkilerde fazla miktarda bulunan sekonder metabolitlerdir. Böcek ve hayvan zararlılarına karşı bitkiyi korurlar.

Bu çalışmada kullanılan ferulik asit bir polifenol bileşiğidir. Bu çalışmada subakut olarak (28 gün) dimetoat düşük ve yüksek doz olarak 1/100 ve 1/10 LD_{50} dozu şeklinde iki ayrı dozda ratlara oral gavaj yoluyla verilmiştir. Bir antioksidan olan ferulik asit yine oral gavaj yoluyla 30 mg/kg dozda her gün uygulanarak ratların akciğer dokuları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Oksidatif stres kimyasalların patogenezinde rol oynayan önemli bir belirteçtir. Bu çalışmada oksidatif stres parametreleri olan süperoksit dismutaz (SOD), katalaz (CAT), glutatyon peroksidaz (GPx), glutatyon-S-transferaz (GST) enzimleri ile lipid peroksidasyon belirteci olan malondialdehit (MDA) seviyesi araştırılmıştır. Bu amaçla, deney hayvanları 6 eşit gruba ayrılmıştır. Bunlar kontrol, ferulik asit, düşük doz dimetoat, yüksek doz dimetoat, ferulik asit+ düşük doz dimetoat, ferulik asit+yüksek doz dimetoat gruplarıdır. Bu deneysel çalışma için Gazi Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulundan etik kurul onayı alınmıştır (G.Ü. ET-17.004).

28 gün süren uygulamaların ardından sıçanlardan alınan akciğer dokuları, antioksidan enzim aktiviteleri ve lipid peroksidasyon seviyeleri spektrofotometrik yöntemle çalışılmıştır. Deney sonuçlarına göre kontrol ve ferulik asit uygulanan ratların akciğer dokularında tüm parametrelerde istatistiksel olarak anlamlı değişiklikler olmadığı gözlenmiştir. Kontrol grupla düşük ve yüksek doz dimetoat uygulanan gruplar karşılaştırıldığında SOD, CAT, GPx, GST enzimleri ve MDA düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir artışın olduğu görülmüştür. Ferulik asit ile birlikte düşük ve yüksek doz dimetoat uygulanan gruplar, tek başına dimetoat uygulanan gruplarla karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Sonuç olarak dimetoatın oluşturduğu oksidatif hasar üzerinde ferulik asitin koruyucu rolü olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Pestisit, Dimetoat, Antioksidanlar, Oksidatif Stres, Ferulik Asit

Abstract

Dimethoate (O, O-dimethyl-S-N-methylcarbamoylmethyl phosphorodithioate), an organophosphate pesticide, is widely used against a large mass of insects and mites, as well as for the control of home flies. Dimethoate in agriculture is often preferred, especially in the control of apples, pears and other fruits, tobacco and aphids. Phenolic compounds are secondary metabolites that are abundant in plants. They protect the plant against insects and animal pests.

The ferulic acid used in this study is a polyphenol compound. In this study, dimetoate was administered as subacute (28 days) in two different doses of low and high doses of 1/100 and 1/10 LD50 doses by oral gavage. Ferulic acid, an antioxidant, was also administered by oral gavage at a dose of 30 mg / kg each day to investigate the effects of rats on lung tissues. Oxidative stress is an important marker that plays a role in the pathogenesis of chemicals. In

this study, oxidative stress parameters, superoxide dismutase (SOD), catalase (CAT), glutathione peroxidase (GPx), glutathione-S-transferase (GST) enzymes and lipid peroxidation marker malondialdehyde (MDA) levels were investigated. For this purpose, the experimental animals were divided into 6 equal groups. These are control, ferulic acid, low dose dimetoate, high dose dimetoate, ferulic acid + low dose dimetoate, ferulic acid + high dose dimetoate groups. Ethics committee approval was received from Gazi University Animal Experiments Local Ethics Committee for this experimental study (G.Ü. ET-17.004)
After 28 days of treatment, lung tissues, antioxidant enzyme activities and lipid peroxidation levels from rats were studied by spectrophotometric method. According to the experimental results, no statistically significant changes were observed in all parameters of lung tissues of rats treated with control and ferulic acid. When the control group was compared with low and high dose dimetoate groups, SOD, CAT, GPx, GST enzymes and MDA levels were significantly increased. The low and high dose dimetoate treated groups with ferulic acid were found to be statistically significant when compared to the groups treated with dimetoate alone. As a result, it is possible to say that ferulic acid has a protective role on the oxidative damage caused by dimethoate.

Keywords: Pesticide, Dimethoate, Antioxidants, Oxidative Stress, Ferulic Acid

GAMA IŞINI PERDELEME FONKSİYONLU EPOKSİ/KAYSERİ KİREÇ TAŞI KOMPOZİTLER

EPOXY/KAYSERİ LIMESTONE COMPOSITES WITH GAMMA RAY SHIELDING FUNCTION

Yaşar KARABUL
Yıldız Teknik Üniversitesi
Nazlıcan ŞAHİN
Yıldız Teknik Üniversitesi
Merve BOZKURT
Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Mehmet KILIÇ
Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Zeynep GÜVEN ÖZDEMİR
Yıldız Teknik Üniversitesi

Özet

Tarım, nükleer tıp, enerji üretim sistemleri ve nükleer santraller de dâhil olmak üzere, birçok alanda iyonlaştırıcı radyasyon kullanımı hızla artmakta olduğundan; radyasyondan korunma günlük yaşamımızda çok önemli bir konu haline gelmiştir. Bina yapımında kullanılan beton, çimento, tuğla, mermer, granit, kireçtaşı alçısı vb. birçok malzemenin radyasyondan korunma kabiliyeti olduğu bilinmektedir. Bu açıdan, bu çalışmada epoksi polimerin düşük ağırlık, şeffaflık ve nötron zırhlama avantajları, kireçtaşının gama ışını perdeleme özelliği ile birleştirilmiştir. Kütlece % 5, %10 ve %20 Kayseri Kireçtaşı (KLS) içeren yeni Epoxy/KLS kompozitler, epoksi matrisinin gama ışını perdeleme performansını geliştirmek için hazırlanmıştır. Kompozitlerde ticari epoksi matris olarak kullanılırken; takviye edici malzeme ise Kayseri, Türkiye'den temin edilmiştir. KLS'nin kimyasal bileşimi ise X-Ray Floresan (XRF) spektroskopisi ile belirlenmiştir. Kompozitlerin kütle zayıflama katsayılarının deneysel değerleri NaI (Tl) detektörü ile zayıflatılmış ve zayıflatılmamış şiddetlerin ölçülmesiyle hesaplanmıştır. Yarı değer kalınlığı (HVL), onda bir değer kalınlığı (TVL), ortalama serbest yol (MFP), etkin atom numarası (Z_{eff}) ve etkin atom elektron yoğunluğu (N_{eff}) gibi numunelerin diğer önemli radyasyon zırhlama parametreleri 81 keV ve 356 keV enerjili fotonlar için deneysel olarak belirlenmiştir. Yukarıda belirtilen radyasyon parametrelerinin deneysel değerleri ayrıca WinXCom yazılımı ile hesaplanmıştır. Deneysel ve teorik sonuçlar göz önüne alındığında, epoksi temelli KLS katkılı polimer kompozitlerin gama fotonlarını perdelemekte umut verici aday ortamlar olabileceği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Epoksi, Kireç Taşı, Gama Işını Perdeleme, Kütle Zayıflatma Katsayısı, WinXCom

Abstract

Radiation protection has become very important issue in our daily lives since the ionizing radiation usage is increasing rapidly in many areas including agriculture, nuclear medicine, power production systems and nuclear plants. It is known that many materials used in building construction including concrete, cement, brick, marble, granite, limestone gypsum etc. have a radiation protection ability. From this point of view, low weight, transparency and neutron shielding advantages of epoxy polymer has been combined with gamma ray shielding ability of limestone in the present study. The novel Epoxy/Kayseri Limestone (KLS) composites containing 5wt. %, 10 wt.%, and 20 wt.% KLS have been prepared to develop the gamma ray shielding performance of epoxy matrix. Commercial epoxy has been used as a matrix in the composites, reinforcing material has been collected from Kayseri, Turkey. The chemical composition of KLS has been determined by X-Ray Fluorescence (XRF)

spectroscopy. The experimental vaules of the mass attenuation coefficients of the composites have been calculated by measuring an attenuated and un-attenuated intensities with NaI(Tl) detector. The other important radiation shielding parameters of the samples such as half layer value (HVL), tenth layer value (TVL), mean free path (MFP), effective atomic number (Z_{eff}), and effective atomic electron density (N_{eff}) have also been determined experimentally for the incident photon energies of 81 keV and 356 keV. The experimental values of the radiation parameters mentioned above have also been calculated by WinXCom software. When the experimental and theoretical results are considered, it has been revealed that epoxy based KLS doped polymer composites may be promising candidate environments for screening gamma photons.

Keywords: Epoxy, Limestone, Gamma-ray Shielding, Mass Attenuation Coefficient, WinXCom

HACAMATIN ANKSİYETE VE ÖĞRENME DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ

EFFECT OF WET CUPPING ON ANXIETY AND LEARNING BEHAVIORS

Dr. Öğr. Üyesi, Ayhan ÇETİNKAYA
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Selim GÖKSU
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Bihter Gökçe BOZAT
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Esra FİDAN
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Özet

Hacamat, geleneksel tamamlayıcı tıp yöntemidir. Deri altında birikmiş olan kanın bağışıklık sistemini olumsuz yönde etkileyerek birçok hastalığa sebep olduğu bilinmekte ve hacamat uygulaması ile bu kanın uzaklaştırıldığı söylenmektedir. Bunun yanı sıra; vücudun dışarıya atamadığı ağır metallerin, toksinlerin ve serbest radikallerin emilerek vücuttan uzaklaştırıldığı söylenmektedir.Vücutta biriken bu serbest radikallerin anksiyete ve depresyon gibi bozukluklara sebep olduğu bilinmektedir. Halk arasında rahatlatıcı etkisinin bilinmesinin yanı sıra, dolaşım sistemini düzenleyici ve epilepsi üzerine olumlu etkisinin olduğu düşünüldüğünden dolayı, hacamatın sıçanlarda anksiyete ve öğrenme davranışları üzerine de olumlu etkilerinin olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada, hacamatın sıçanlarda anksiyete ve öğrenme davranışı üzerine etkisinin incelenmesi hedeflenmektedir. Hacamat uygulanan grupların kontrol gruplarına göre anksiyete azaltıcı ve öğrenmeyi artırıcı etkisi olabileceği beklenmektedir.

Bu çalışma BAİBÜ Hayvan Yerel Etik Kurulu (HAYEK) tarafından 2019/49 karar no'lu etik onaylıdır. Hacamat uygulaması için, ketamin / ksilazin (90/10, mg/kg, intramüsküler) anestezisi altında, sıçanların sağ ve sol paralumbal bölgelerine bistüri yardımıyla 0.5-1 mm'lik insizyon oluşturulması ardından aynı bölgeye 5 dakika boyunca 1 cm'lik kupalarla vakum yapılarak negatif basınç (-200 mmHg) oluşturulmuştur. Çalışmada Wistar Albino cinsi, 2-4 aylık toplam 40 adet erkek sıçanlar kullanılmıştır. Toplamda 4 gruba ayrılmıştır. Grup 1 (Kontrol grubu); vakum uygulaması ve davranış testleri, Grup 2 (Tekrarlı kontrol grubu); 1 hafta ara ile 2 defa vakum uygulaması ve davranış testleri, Grup 3 (Hacamat grubu); Hacamat ve davranış testleri, Grup 4 (Tekrarlı hacamat grubu); 1 hafta ara ile 2 defa hacamat uygulaması ve davranış testleri uygulanmıştır. Açık alan, yükseltilmiş artı labirent ve pasif sakınma testleri günde bir test olmak kaydıyla vakum ve hacamat uygulamalarından 24 saat sonra sırasıyla uygulanmıştır.

Açık alan ve yükseltilmiş artı labirent test verileri One-Way ANOVA testi ile, pasif sakınma testi verileri Kruskal-Wallis testi ile değerlendirilerek gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Bu çalışma ile ilk defa hacamatın sıçanlarda anksiyete ve öğrenme davranışları üzerine etkisi deneysel olarak incelenmiştir. Gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürde davranış testlerinde uygulama stresinin sıçanlarda anksiyeteyi artırması beklenmektedir. Hacamat uygulanan gruplarla sadece vakum uygulanan kontrol grupları arasında herhangi bir fark bulunmaması hacamatın uygulama stresini azalttığı ve bu yolla gruplar arasında bir fark oluşmamasına sebep olduğunu düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hacamat, Anksiyete, Depresyon, Wistar Albino Sıçan

Abstract

Wet cupping is a traditional complementary medicine method. It is known that the blood accumulated under the skin affects the immune system negatively and causes many

diseases and it is said that this blood is removed by application of wet cupping. Also, it is said that heavy metals, toxins and free radicals that the body cannot remove to the outside are absorbed and removed from the body. These free radicals accumulated in the body are known to cause disorders such as anxiety and depression. In addition to knowing the relaxing effect among the public, it is thought to have positive effects on anxiety and learning behaviors in rats because it is thought to have a positive effect on circulatory system and epilepsy. The aim of this study is to investigate the effect of wet cupping on anxiety and learning behavior in rats. It is expected that the groups treated with wet cupping may have anxiety and learning enhancing effects compared to the control groups.

This study is ethically approved by BAIBU Animal Local Ethics Committee (HAYEK) decision 2019 / 49. For wet cupping application, under ketamine / xylazine (90 / 10 mg / kg, intramuscular) anesthesia, a 0.5-1 mm incision was made to the right and left paralumbal regions of rats with the help of a scalpel, and vacuum was applied to the same area with 1 cm cups for 5 minutes, creating negative pressure (- 200 mmHg). In this study, 40 male Wistar Albino rats were used. It was divided into 4 groups in total. Group 1 (Control group); vacuum application and behavioral tests, Group 2 (Repetitive control group); Vacuum application and behavioral tests twice in one week intervals, Group 3 (wet cupping group); Wet cupping and behavior tests, Group 4 (Repeated wet cupping group); wet cupping application and behavior tests were applied twice in one week intervals. Open field, elevated plus maze and passive avoidance tests were performed once daily, 24 hours after vacuum and wet cupping applications, respectively.

Open field and elevated plus maze test data were evaluated by One-Way ANOVA test, Passive Avoidance test data were evaluated by Kruskal-Wallis test and the difference between the groups was not statistically significant ($p>0.05$).
In this study, for the first time, the effect of wet cupping on anxiety and learning behaviors in rats was investigated experimentally. There was no significant difference between the groups. In the literature, application stress in behavioral tests is expected to increase anxiety in rats. The fact that there is no difference between the groups that are applied to the wet cupping and the control groups where only the vacuum is applied suggests that the wet cupping reduces the application stress and thus causes no difference between the groups.

Keywords: Wet Cupping, Anxiety, Depression, Wistar Albino Rat

URANYUM TAYİNİ İÇİN SPEKTROSKOPİK YÖNTEMLER
SPECTROSCOPIC METHODS FOR DETERMINATION OF URANIUM

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem ÖTER
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Özlem SELÇUK ZORER
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Özet

Radyoaktif ve ağır metal olan uranyum bir taraftan büyük bir ekonomik değere sahip iken, aynı zamanda da canlılar için büyük bir risk oluşturmaktadır. Bu değerli metalin çevreye ve sağlığa olan yüksek toksik etkilerinin azaltılması için çevrenin ve özellikle hızla yayılmasına sebep olan suların bu radyoaktif metalden arıtılması büyük önem arz etmektedir.

Uranyumun miktar tayini için çok değişik yöntemler geliştirilmiştir. Bunların içinde en çok uygulananlar spektrofotometrik Eriokrome Siyanin R (ECR), Dibenzoilmetan/ Tri-n-oktil-fosfinoksit (DBM/TOPO) ve Arsenazo-III yöntemleridir. Uranyum tespiti için, bilinen tüm "ıslak kimya" yöntemlerine göre, daha kısa, hassas, kullanışlı ve güvenilir spektrofotometrik yöntemler geliştirilmiştir. Bu yöntemlerden biri olan Arsenazo-III yöntemi için kullanılan Arsenazo-III reaktifi uranyumun spektrofotometrik olarak tayinine izin veren organik bir reaktiftir ve uranyum ile kırmızı renkli bir kompleks oluşturur. Maksimum adsorpsiyon dalga boyu 650 nm'dir. Uranyumun spektrofotometrik tayininde DBM/TOPO metodu da kullanılmaktadır. Bu yöntemin esası, sulu fazdaki uranyumun ekstraksiyon ile organik faza alınması ve DBM ile görünür bölgede absorplama yapabilen sarı renkli kompleks bir yapıya dönüştürülmesidir. Kantitatif tespitler, bu kompleksin emiciliğinin 405 nm'de ölçülmesiyle gerçekleştirilebilir. Uranyum tayini için kullanılan diğer bir yöntem olan ECR yönteminde ise azami asidik bir ortamda Eriokrome Siyanin R uranyum iyonları ile reaksiyona girerek maksimum 605 nm'de maksimum emilimine sahip olan mavi bir kompleks oluşturmaktadır. Bu kompleks için 5.3 ile 5.9 pH aralığında maksimum renk gelişimi sağlamaktadır.

Bu çalışmada, uranyum tayini için kullanılan Arsenazo III, ECR ve DBM/TOPO spektrofotometrik yöntemleri karşılaştırılmıştır. Düşük konsantrasyonlarda uranyum iyonlarının belirlenmesi için, Arsenazo III yönteminin ECR ve DBM/TOPO yöntemine göre daha hassas sonuçlar verdiği ve daha kullanışlı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arsenazo-III, ECR, DBM/TOPO, Uranyum

Abstract

Uranium, which is a radioactive and heavy metal, has a great economic value and at the same time poses a great risk for living things. In order to reduce the high toxic effects of this precious metal to the environment and health, it is very important to treat the environment and especially the water which causes the rapid spread of this radioactive metal.

Various methods have been developed for the quantification of uranium. Of these, the most commonly used spectrophotometric Eryochrome Cyanine R (ECR), Dibenzoylmethane/Tri-n-octyl-phosphinoxide (DBM/TOPO) and Arsenazo-III methods. Shorter, more accurate, convenient and reliable spectrophotometric methods have been developed for the detection of uranium than all known "wet chemistry" methods. One of these methods, the Arsenazo-III reagent used for the Arsenazo-III method, is an organic reagent that allows the spectrophotometric determination of uranium and forms a red colored complex with uranium. The maximum adsorption wavelength is 650 nm. DBM / TOPO method is also used in the spectrophotometric determination of uranium. The basis of this method is the extraction of uranium in the aqueous phase into the organic phase by extraction and conversion into a yellow complex structure capable of absorption in the visible region by

DBM. Quantitative determinations can be made by measuring the absorbance of this complex at 405 nm. In the ECR method, which is another method used for the determination of uranium, Eryochrome Cyanine R reacts with uranium ions in a maximum acidic environment to form a blue complex with maximum absorption at 605 nm. It provides maximum color development for this complex in the pH range of 5.3 to 5.9.

In this study, Arsenazo III, ECR and DBM / TOPO spectrophotometric methods used for the determination of uranium are compared. For the determination of uranium ions in low concentrations, Arsenazo III method was found to be more accurate and more useful than ECR and DBM/TOPO method.

Keywords: Arsenazo-III, ECR, DBM/TOPO, Uranium